

Margarita Kuznecova

MARI – MAGYAR SZÓTÁR

MARI – MAGYAR SZÓTÁR

***

МАРІА – БЕНГРІА МУТЕР

LEXICA SAVARIENSIA

Маргарита Кузнецова

МАРЛА – ВЕНГРЛА МУТЕР

Savaria University Press
Сомбатхей
2003

LEXICA SAVARIENSIA

Margarita Kuznecova

MARI – MAGYAR SZÓTÁR

Savaria University Press
Szombathely
2003

SAVARIA UNIVERSITY PRESS

Lexica Savariensia

Sorozatszerkesztő: Pusztay János

A könyv az Oktatási Minisztérium támogatásával,
a Felsőoktatási Pályázatok Irodája által lebonyolított
Felsőoktatási Tankönyv- és Szakkönyvtámogatási Pályázat
keretében jelent meg.

A kötet megjelenését támogatta
a Finnugor Népek Világkongresszusa
Magyar Nemzeti Szervezete.

ISSN 1216 - 5749
ISBN 963 9438 19 7

© Kuznecova, Margarita 2003

TARTALOM * ВУЙЛЫМАШ

Előszó	7
Ончылмут	8
Rövidítésjegyzék	10
Кӱчыкемдымаш списке	10
Szótár	11
Мутер	11
A mari nyelv mezei-keleti irodalmi változatának rövid nyelvtana	261
Марий литератур йылме олыкмарий-эрвелмарий вариантын кӱчык грамматикыже	261

ELŐSZÓ

A mari nyelv a finn-ugor nyelvcsalád a volgai-finn csoportjához tartozik. Ma a mari nyelvet kb. 671.000 ember beszéli. A mari nyelvet a Mari Köztársaságban iskolákban és felsőoktatási intézményekben tanítják, mari nyelven órákat tartanak az egyetemen és a tanárképző főiskolán.

A mari nyelv eredete és ősi finnugor sajátosságainak megőrzése iránt nagy érdeklődés tapasztalható az egész világon. A mari nyelvet Japánban, Ísztországban, Finnországban, Magyarországon, Ausztriában, Németországban, Olaszországban, Franciaországban és az Egyesült Államokban kutatják és tanulják. Magyarországon például Szombathelyen a Berzsenyi Dániel Főiskolán a finnugor nyelvészetet tanuló hallgatók tantervében szerepel a mari nyelv. Ha a fiatal nemzedék megismerkedik a mari nyelvvel, az nemcsak a mari és a magyar nyelvrokonságon alapuló kapcsolatok további fejlődését segíti elő, hanem erősíti a két nép közötti barátságot is.

A mari-magyar szótár a nyelvrokonság kapcsolat erősítésének, a mari nyelv külföldi népszerűsítésének csak első kis lépése. A szótárt a Berzsenyi Dániel Főiskola Uralisztikai Tanszékén állítottuk össze. A szótár kb. 7000 szót foglal magában. A magyar szavakban, hogy a szótár használatát a magyarul tanuló mari hallgatók számára megkönnyítsük, az összetett szavak elemeit és az igekötőket [l] jellel választottuk el.

A mari nyelv szókincsének fejlődését, kialakulását figyelembe véve a szótárba sok új szót felvettünk. Az új szavakat I.G. IVANOV új mari szavainak szótárából (Joskar-Ola, 2001) kölcsönöztük, a nyelvtudományi szakkifejezéseket pedig a mari nyelv új nyelvtudományi terminológia szótárából (Joskar-Ola, 2003, kézirat) vettük át. A szótár készítésekor a mari nyelv értelmező szótárát (Joskar-Ola, 1990-2002, 1-7 kk.), a mari-orosz szótárt (Joskar-Ola, 1991), BEKE Ödön 'Mari nyelvjárási szótárát' (Szombathely, 1997-2001, 1-9 kk.), az orosz-mari szótárt (Moszkva, 1966) és X.F. BALDAJEV orosz-mari biológiai terminológiai szótárát (Joskar-Ola, 1983) is felhasználtuk.

A mari-magyar szótár készítésében nagy segítséget nyújtott I.Sz. GALKIN professzor, I.G. IVANOV professzor és Sz.Sz. SZIBATROVA, a Mari Kutató Intézet a mari nyelvi szektorának vezetője. A szerző ezúton is köszönetet mond valamennyiüknek.

Szombathely, 2003. szeptember 21.

Марий йылме финн-угор йылме ешын юлтўр тўшкашкыже пура. Кызытсе жапыште марий йылме дене иктаж 671 тўжем еҥ кутыра. Тудым Марий Элыште школлаште, вузлаште туныктат, марий йылме дене университетыште да педагогический институтышто занятий-влакым эртарат. Марий йылмын шкешотан улмыжо да тугак кугезе финн-угор йылмын шуко ойыртежым арален кодымыжлан кўра пў-тынъ тўнямбал шанче-влакын чоншупшыкыштым ылыжта да нуным финн-угор йылме-влакым шымлаш кумыланда. Марий йылмым Япо-нийыште, Эстонийыште, Финляндийыште, Венгрийыште, Австри-йыште, Италийыште, Германийыште, Францийыште, США-ште да моло версат шымлат да тунемыт. Мутлан Венгрийыште Сомбатхей оласе Даниэль Бержени лўмеш институтышто финн-угор йылме-влакым тунемше студент-влаклан марий йылмым предмет семын тунем-ме программышке пуртымо. Самырык тукумын марий йылмым ту-неммыже да палымыже венгр да марий родо-тукуым йылме кылым умбаке вияндаш да келгемдаш, кок калык кокласе поро келшыма-шым пентыдемдаш полша манын, ўшанаш лиеш.

Марла-венгрла мутер родо-тукуым кылым ворандарен толмаште, марий йылмым йотелыште кумдан палемден шогымаште икымше изи ошкыл гына. Мутер Даниэль Бержени лўмеш институтын финн-угор йылме кафедрыже пелен ямдылалтын. Тушко 7000 наре шомак пурен. Венгр шомак-влакым сайын да куштылгын умылаш лийже манын, префикс дене йыгырмутын ужаш-влакшым тыгай пале [1] дене ойырымо.

Марий йылме мутвундын виянме корныжым, калыплатмыжым шотыш налын, мутерышке ятыр у шомакым пуртымо. Нуным И.Г. ИВАНОВ профессорын У мут-влак мутерже гыч (Йошкар-Ола, 2001) кўсынлымў, йылмышанче термин-влакым марий йылмын у йылмы-шанче терминологий мутерже гыч налме (Йошкар-Ола, 2003, кид-возыш). Тугак мутерым ыштыме годым марий йылмын умылтарыме мутержым (Йошкар-Ола, 1990–2001, 1-7 том), марла-рушла мутерым (Йошкар-Ола, 1991), Ёдўн БЕКЕН марий йылмын диалектше-влакын мутерыштым (Сомбатхей, 1997–2002, 1-9 том), рушла-марла муте-рым (Москва, 1966), Х.Ф. БАЛДАЕВЫН рушла-марла биологий термин-влакын мутерыштым (Йошкар-Ола, 1983) кучылтмо.

Марла-венгрла мутерым ямдылымаште профессор И.С. Галкин, профессор И.Г. ИВАНОВ, марий шанче институтын марий йылмым шымлыме отдел вуйлатышыже С.С. СИБАТРОВА кугу полышым луэн шоогеныт. Автор чылаштланат шке кугу таужым пагален каласа.

Сомбатхей, 21 сентябрь 2003 ий

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK * КҮЧЫКЕМДЫМАШ СПИСКЕ

<i>anat</i>	<i>anatómiai</i>	<i>анатомий</i>
<i>átv</i>	<i>átvitt értelemű</i>	<i>вончеиштарыше ын</i>
<i>biol</i>	<i>biológia</i>	<i>биологий</i>
<i>birt.jelző</i>	<i>birtokos jelző</i>	<i>икенлык</i>
<i>bot</i>	<i>botanika</i>	<i>ботанике</i>
<i>egyh</i>	<i>egyház</i>	<i>черке</i>
<i>fn</i>	<i>főnév</i>	<i>лўммут</i>
<i>hajó</i>	<i>hajózás</i>	<i>теныз</i>
<i>hsz</i>	<i>határozószó</i>	<i>виктыш, адверб</i>
<i>isk</i>	<i>iskola</i>	<i>школ</i>
<i>jog</i>	<i>jogi nyelv</i>	<i>право</i>
<i>kat</i>	<i>katonai</i>	<i>сар паша</i>
<i>ker</i>	<i>kereskedelem</i>	<i>торгайымаш</i>
<i>ksz</i>	<i>kötőszó</i>	<i>ушеммут</i>
<i>mezőgazd</i>	<i>mezőgazdasági</i>	<i>ялозанлык</i>
<i>mn</i>	<i>melléknév</i>	<i>налемут</i>
<i>mnévi igenév</i>	<i>melléknévi igenév</i>	<i>причастий</i>
<i>műsz</i>	<i>műszaki</i>	<i>технике</i>
<i>nm</i>	<i>névmás</i>	<i>олмештышмут</i>
<i>nu</i>	<i>névutó</i>	<i>почешмут</i>
<i>nyomd</i>	<i>nyomdai</i>	<i>типографий</i>
<i>nytan</i>	<i>nyelvtan</i>	<i>йылмылончо</i>
<i>orv</i>	<i>orvosi</i>	<i>медицине</i>
<i>pol</i>	<i>politika</i>	<i>политике</i>
<i>szm</i>	<i>személyes</i>	<i>лицан</i>
<i>szính</i>	<i>színház</i>	<i>театр</i>
<i>sztelen ige</i>	<i>személytelen ige</i>	<i>лицадыме койышмут</i>
<i>vad</i>	<i>vadászat</i>	<i>сонар</i>
<i>vall</i>	<i>vallás</i>	<i>религий</i>
<i>vható ige</i>	<i>visszaható ige</i>	<i>пöртылтыш</i>
		<i>койышмут</i>
<i>vegy</i>	<i>vegyészet</i>	<i>химий</i>
<i>vill</i>	<i>villamosság</i>	<i>электричестве</i>
<i>zool</i>	<i>zoológia, állattan</i>	<i>зоологий</i>

а

а 1) és; ~ *вараже?* és aztán? 2) hanem, *тышке огыл*, ~ *тушко* nem ide, hanem oda; *веле огыл*, ~ ... nem csak..., hanem ...is 3) pedig; ~ *ме* mi pedig; *ме каена*, ~ *тый тыште кодат* mi elmegyünk, te pedig itt maradsz

ава 1) anya; ~ *кече* anyák napja 2) mama 3) nőstény; ~ *нуре* nőstényfarkas

авалташ (-ем) 1) körülölel 2) elfog; *шочмо-кушмо мланде верч ижлык авалтыш* ellfogott a honvagy 3) megszáll; *тамле иижык (ижем, чоным) авалтыш* édes érzés szállta meg # *кумдан авалтен* nagy lendülettel

авалтымаш lendület

авалык méh (*anat*)

аванс előleg; ~ым *пуаш* előleget ad; ~ым *йодаш* előleget kér

аварий 1) baleset; ~ым *логаш* sérülést szenved; ~ым *логашын* baleset érte 2) karambol

аваэл hon, haza (*fn*)

август augusztus; *икымше* ~ augusztus elseje

авиа- légi; ~*линий* légijárat; ~ *почто* légiposta

автобус autóbusz; ~ *остановко* autóbuszmegálló; ~ым *виктарыше* autóbuszvezető

автомобиль 1) autó; ~ым *виктараш* autót vezet; ~ым *иинчаш* beszáll az autóba; ~ *дене каши* autóval utazik 2) gépkocsi 3) kocsi

автор szerző

авторитет tekintély

авторучко töltőtoll

автостанций autóbuszlpályaudvar

авыраш (-ем) 1) körülvesz 2) övez # *авырен налаш* körülvesz

авыртом пайзс

авыртыш 1) ernyő 2) pajzs 3) zár (*fn*); ~ан *дистанцийым куржаш* gátat fut

ага vetés; *шошо* ~ tavaszi vetés; ~ *тылзе* május

агар zsugori

агарман augusztus

агаш (-ем) rabol, kirabol

агент kém

агрономий agronómia

агуаш (-эм) megdönt

агур örvény

агымаш rablás; *тиде чылт* ~ ez kész rablás

агытан kakas

агыше rabló (*fn*)

адак(ат) 1) ismét 2) már megint

адакше ráladásul

адвокат ügyvéd

администраций 1) ügyintézés

2) igazgatóság

адмирал tengerinagy

адрес cím; *мөнжысö* ~ lakáscím

адыранаш (-ем) hajt (*bot*)

ажгын 1) bősziült 2) féktelen; ~ *койышан* féktelen természetű

3) heves; ~ *койыш-шоктыш*

heves természet, ~ *улам* heves

vagy 4) veszett

ажгынаш (-ем) megdühödik

ажгындараш (-ем) fellbőszít

ажгынланымаш féktelenség

ажгынлык féktelen; ~ *койышан* féktelen természetű

ажгынымаш dührohám

ажгыныше veszett; ~ *шыде* veszett düh

ажыктараш (-ем) fellbőszít

аза 1) csecsemő 2) kisbaba; ~ *малтыме муро* altatóldal; bölcsőldal; ~м *ышташ* szül (gyereket); ~м *ыштыше* szülő (mn); ~*вакыш* а) pelenka б) pólya (csecsemőé)

азап 1) baj; ~ыш *логалаш* bajba kerül; *могай ~ыш логалын?* mi baja van neki? 2) szerencsétlenség 3) izgalom 4) gond 5) méreg; *туде йоча дене эре* ~ sok méreg van ezzel a gyerekekkel

азапдыме 1) gondatlan 2) gondatlan; ~ *йоча годсо жасп* / ~ *йоча пагым* gondatlan gyerekkor

азапдымылык gondatlanság
азапланап (-ем) 1) aggódik 2) nyugtalankodik 3) idegeskedik 4) bajlódik 5) zavarban van; *оксам укедан / окса нерген азапланем* anyagi zavarban vagyok 5) fáradozik; *иктаж-мо нерген* ~ fáradozik vmiben / *vmin*; *иктаж-көн верч* ~ vkinek az érdekében fáradozik 6) gondoskodik; *иктаж-молан / иктаж-көн верч* ~ gondoskodik vmiről/vkiről # ~ *тунгалаш* nyugtalankodni kezd

азапландараш (-ем) 1) nyugtalanít 2) fellizgat; *икем* ~ fellizgatja magát 3) idegesít 4) zaklat; *иктаж-көм йодыш-влак дене* ~ kérdésekkel zaklat vkit; *ит азапландаре!* ne zaklass! 5) zavar 6) gondot okoz

азапланен gondosan

азапланыде gondatlan

азапланыдымаш gondatlanság

азапланымаш 1) aggódás 2) izgatottság 3) nyugtalanság; ~ым *кынеташ / тарваташ* nyugtalanságot kelt 4) bajlódás

5) vesződés; ~ *дене / азапланен* vesződéssel; *шучо ~ым кондаш* sok vesződésget okoz 6) fáradság

азапланыше 1) nyugtalan 2) gondterhelt; ~ *айдеме* gondterhelt ember 3) gondos

азапле aggasztó

азарт szenvedély

азбука ábécéskönyv

аздарымаш inger

аздарыше inger

азык tartalék

азыр 1) fogó 2) harapófogó

айда rajta (gyerünk)

айда-лийже I. hanyag; ~ *айдеме* hanyag ember; ~ *наша* hanyag munka II.anyagul; ~ *нашам ышташ* anyagul dolgozik; ~ *ончаш* lelnéz; ~ *ончымаш* közöny; ~ *ышты-маш* а) hanyagság б) rendetlenség

айдеме 1) ember; *ик айдемын* egy emberként; *кугу* ~ nagy ember 2) személy; *ике верыште лийше* ~ ember a talpán, *чын / шотан* ~ talpig becsületes ember

ак 1) ár; *нимогай ак денат* semmilyen áron; *могай ~ше?* mi az ára? *шудо* ~ *дене ужалаш* áron alul ad 2) díj 3) érték; ~*дыме* érték nélküli; ~ым *йомдараш* értékét veszti; ~ *шергештмаш* árelemkedés; ~ым *волташ* leláraz; ~ым *волтымо* leárazott; ~ым *пышташ* áraz; ~ым *шындаш* áraz

-ак 1) ugyan 2) valalmi; *ынде уж* ~ *огыл* már nem valami új; *нашадар кугуж* ~ *огыл* a fizetés nem valami nagy

ака 1) nővér 2) enokalnővér; ~н (*шүжарын*) эргыже, ~н (*шү-*

жарын) *удырсо* unokatest-
vér
ака-шўжап testvér (*nő*), ака-
шўжапак testvérek (*nők*)
акдыме 1) értéktelen 2) ha-
szontalan (értéktelen)
аккомпанироватлаш (-ем)
kísér (*zenében*)
аккумулятор elem (*vill*)
аклаш (-ем) 1) értékел; *ик-
таж-көм иктаж-молан* ~
vkit vmiért értékел; *кўкшы* ~
magasra értékел 2) áraz
аклымаш becslés
акрет *ös*; ~ *годсо* 1) kezdetle-
ges 2) őslégi 3) történelem
előtti; ~ *курым* őlkor
акретсе жап őlkor
акт 1) akta 2) fellvonás (*szính*)
актёр színész; ~ *лан тунемаи*
кайи színésznek tanul
активность hatékonyság
активный tevékeny
актуальный 1) aktuális, idől-
szerű; ~ *идоыи* időlszerű kér-
дés; ~ *лан мотлаи* időlszerű-
nek lát; ~ *лияи / -ыи савыр-
наи* időlszerűvé válik
акций 1) értéklapír 2) részl-
vény
акыл értelem
акылдыме értelmetlen
ала 1) esetleg 2) hát (*hsz*); ~
туге огыл? hát nem? 3) majd
4) talán; ~ *огым, огыт, ...* ta-
lán nem 5) vagy (*hsz*), körül-
belül; ~ *кум ий лиеи* vagy há-
rom éve; ~ *иждо* vagy száz; 6)
~ *кө* valaki; ~ *кудо* valamilyen;
~ *кузе* valahogy; ~ *кузе лиеи*
дыр majd csak lesz valahogy;
~ *кузе тыге* valahogy így van;
~ *кунам* а) egykor, valaha; ~
кунам тыште кут лийын va-
laha itt moesár volt; ~ *кунам*
ты-йым эше ужам? látlak-e

még valaha? ~ *кунамсе деч*
тазарак egészségesebb, mint
valaha б) valalmikor; ~ *кунам*
тудо мотор ыле valamikor
szép volt; ~ *кунамсе* egykori;
~ *ку-нар* valalhány; *аля-могай*
а) bizonyos б) bármilyen; ~
мынар valalhány
алак рágalmazás
алаклаш (-ем) рágalmaz
алакче рágalmazó
алга függő (*fn*)
алгаштаралташ (-ам) kísér-
тёсbe esik
алгаштараш (-ем) 1) elcsábít;
балыи ~ elcsábít a bálba;
удырым ~ elcsábítja a lányt 2)
meglkísért 3) meglszédít;
икем ~ нуаи огыл ne hagyd
magad megszédíteni
алгаштарыше вий varázs, *ике*
~ *ым йомдараи* elveszti vará-
zsát
але I. egyelőre II. vagy; *тышке*
~ *тушко* ide vagy oda; *молат*
~ *огыт?* jössz vagy nem? ~
туге vagy úgy; ~ *таче* ~ *эрла*
vagy ma vagy holnap; ~ ... ~
vagy ... vagy; ~ *марте* а) ed-
dig; ~ *марте гау* mint eddig ~
марте палыдыме eddig is-
meretlen б) ezidáig
алемаш (-ам) vöröslík; *кава*
тўр алемеи vöröslík az ég alja
алешташ (-ам) vöröslík
алкоголь 1) alkohol 2) szesz, ~
вуйышко кўза fejébe száll a
szesz
аллей falsor
алмашвуй elnök helyettes
алмашлан cserében vmiért
алмашталташ (-ам) változik
алмашташ (-ем) 1) cserél 2)
helyettesít 3) pótol (*көм/мом*)
(*vkit/ vmit*); ~ *лийдыме* pótol-
hatatlan; ~ *лийдыме йомда-*

рымаш pótolhatatlan veszte-ség; *нигö* ~ *лийдыме огыл* senki sem pótolhatatlan 4) vált алмаштен váltakozva; ~ *чияш* átlöltözik
 алмаштымаш 1) csere 2) váltás
 алмаштыш 1) csere 2) váltás, *ик* ~ *вургем* egy váltás ruha
 алмаштыше elnöklhelyettes
 алфавит I. 1) ábécé 2) betűrend; ~ *радам дене* betűrendben; ~ *почеш верандаш* betűrendbe szed II. betűrendes; ~ *радам а* betűrendes mutató; б) ábécélrend; ~ *почеш радамлаш* ábécélrendbe szed
 алят mindig, még mindig
 амал 1) ok; *нимогай* ~ *деч посна* ok nélkül; *тудо ике* ~ ö az oka; *тургыжланташ* ~ *уке* nincs oka nyugtalanságra; *тыгай* ~ *дене оккал* 2) indíték 3) indok; *нужен ыштымаш* ~ *дене* átszervezés címén 4) kilfogás 5) ürügy; ~ *ым кычалаш* ürügyet keres; ~ *семын / ~ ем шотлалташ* ürügyül szolgál; ~ *лияш* előlédéz; *умылен шуктыдымашлан / умылыдымашлан* ~ félreértést idéz elő
 амбар hombár
 амнистий kegyelem, közkegyelem; ~ *ым йодаш* kegyelmet kér
 амырташ (-ем) 1) bepiszkit 2) belszennyez; *южым* ~ belszennyezi a levegőt 2) megfog; *чия тувырым амырта* a festék megfogta a ruhát
 амырчык I. piszok (fn); ~ *ен* piszok fráter II. sáros

амырчыкын hanyagul; ~ *нашам ышташ* hanyagul dolgozik
 аналогий hasonlóság
 Англий Anglia
 англичан angol; ~ *йылме* angol nyelv
 андри обед uzsonna
 ане 1) igen 2) ugye; *кочмет шуэш*, ~? éhes vagy, ugye? ~, *чын лийынам* ugye, igazam volt
 анекдот anekdota
 анисшудо kömény; ~ *нöшмö* köményl/mag
 анкете kérdölv
 анонимный névtelen; ~ *серыш* névtelen levél
 ансамбль együttes (fn)
 анык 1) tartalék 2) takarékoság; ~ *режим* takarékos gazdálkodás; ~ *кассе* takaréklpénztár
 аныкан takarékos; ~ *ен* takarékos ember; ~ *огыл* nem takarékos, pazarló
 аныкклаташ (-ам) elláll; *кочкыш аныкклатеш* eláll az étel
 аныкклаташ (-ем) 1) megltakarít 2) takarékoskodlik; *оксам* ~ takarékoskodlik a pénzével
 аныклымаш közlgazdaság
 аныклыме режим takarékos gazdálkodás
 аныккнижке takaréklbetétkönyv
 ан 1) száj (edényé) 2) torkolat; *эньр* ~ folyó torkolata
 ана föld, mező
 аныра I. 1) bolond (mn) 2) buta II. 1) bolond (fn) 2) tuskó (ember)
 апыргыше 1) eszelveszett 2) eszetlen

аныртараш (-ем) megszédít;
перен аныртарыш az ütés
 megszédítette
анысыр 1) keskeny; ~ *урем*
 keskeny utca 2) szűk; ~ *шелше*
 szűk rés; *пинчак* ~ a zakó szűk
анысырремдаш (-ем) szűkít
анельсин narancs
аппарат készülék
апрель I. április II. áprilisi; ~
мыскара áprilisi tréfa; ~ *мыс-*
карам ышташ áprilisi tréfát
 űz
апрельысе áprilisi
аптек gyógyszerlár
аптыранаш (-ем) tétovázlik, za-
 varba jön; *аптыраныше / ап-*
тыранен zavarban van
аптыранымаш zavar (fn); ~ым
лукташ zavart kelt; ~ *деч пос-*
на эртыш zavar nélkül lezaj-
 latt
аптыраныше 1) félénk; ~ *ко-*
йышан félénk természetű 2)
 tanácstalan
аптыраташ (-ем) 1) összelza-
 var; *кок еным* ~ két embert
 összezavar, *юддыш-влак дене*
 ~ összezavar vkit a kérdéseivel
 2) zavarba hoz
апшат kovács; ~ *кудо* kovács-
 műhely
апшатлаш (-ем) kovácsol
ар lelkiismeret; *яндар* ~ *ан*
 tiszta lelkiismeretű; *эпле* ~
дене nyugodt lelkiismerettel;
ала-мо ~ым *тургыжланда-*
ра vmi nyomja a lelkiismere-
 tét
арака 1) bor; *кукио* ~ száraz
 bor; ~ *ште чын* borban az
 igazság; ~ *норен* borlince 2)
 itóka; ~м *шолтышо завод*
 szeszlfözde
аралалташ (-ам) 1) védekezik
 2) meglörzödlik 3) óvakodik;

осал ең-влак деч аралалт!
 óvakodj a gonosz emberektől!
 4) elláll; *кочкыш аралалтеш*
 elláll az étel # *аралалт(ын)*
кодаш fennmarad
аралалтме *вер* óvóhely
аралаш (-ем) 1) véd; *титак-*
лымым / титаклыме еным ~
 vádlottat véd; *шкем* ~ védi ma-
 gát; *иктаж-көн интересым* ~
 vkinek az érdekét védi; *вра-*
тарь капкам гол пуртымаш
деч аралыш a kapus védte a
 labdát 2) meglvéd; *диссерта-*
цийым ~ értekezést meglvéd;
шочмо элым ~ hazát meglvéd;
иктаж-көм иктаж-мо деч
 ~ meglvéd vkit vmitől; *ик-*
таж-көм ~ *тунлаш* védel-
 mébe vesz vkit; *иктаж-көм* ~
шогалаш védelmére kel vkinek
 3) őriz; *иктаж-мом ушышто*
 ~ emlékezetében őriz vmit 4)
 meglőríz; *ушышто* ~ emléke-
 zetében meglőríz; *тайным /*
шолым ~ titkot meglőríz; *са-*
мырыклым ~ meglőrzi fia-
 talságát; *тыматлылыкым* ~
мутым пуэн / сөрен igyeke-
 zett meglőrízni higgadságát;
билетым ~ *күлеи* a menetl-
 jegyeket meg kell őrizni; *шар-*
нымашым ~ meglőrzi az emlé-
 keket 5) óv; *чер деч* ~ beteg-
 ségtől óv; *иктаж-көм ик-*
таж-мо деч ~ óv vkit vmitől
 6) oltalmaz; *иктаж-көм ик-*
таж-мо деч ~ oltalmaz vmitől
 vkit 7) ment; *шке коваштым*
 ~ menti a bőrét; *Юмо арале!*
 Isten ments! 8) ápol; *иктаж-*
көн нерген шарнымашым
арален илаш ápolja vkinek az
 emlékéét; *үйлам* ~ ápolja a ha-
 gyományokat 9) kímél; *вийым*
 ~ kíméli erejét # *арален*: ~ *ко-*

даш а) megtart (megőriz); *ушем* ~ *кодаш* megtart vmit az emlékezetében б) kiköt (átv); *шкан правам* ~ *кодаш* kiköt magának vmit; ~ *шогаи* pártfogol; *закон* ~ *шогымо* *почеш* а törvény védelmében
аралымаш 1) mentés 2) védelem; *шочмо элым* ~ а haza védelme 3) védelem (sport)

аралыше őrző

арам I. 1) fölösleges; ~ *шомак* / *мут* fölösleges szó; ~ *наша* fölösleges dolog; ~ *лийын* fölösleges lett 2) hiábalvaló; ~ *тыршымаи* hiábavaló fáradozás; ~ *наша* hiábavaló munka 3) hiú, ~ *ушанымаи* hiú remények 4) szükségtelen 5) holt; ~ *кийыше капитал* holt tőke II. 1) céltalanul 2) feleslegesen, fölöslegesen 3) hiábalvaló; ~ *еш лийын огыл* nem volt hiábavaló 4) hiába; *тыште уже чыла* ~ itt már minden hiába; ~ *йомаи* füstbe megy; ~ / *шот деч посна кучылт пытараи* elfecsérel; *погым* ~ / *шот деч посна кучылт пытараи* elfecsérel a vagyont; ~ *еш* а) feleslegesen, fölöslegesen б) hiába; ~ *логар* semmireikellő (fn)

арвер 1) holmi 2) tárgy; *кучылтмо* ~ használati tárgy; ~ *нумалише* hordár

аренде bér; *арендыи нуаш* bérbe ad; *арендыи налаш* bérbe vesz

арендоватлаш (-ем) bérel, bérbe vesz

арендоватлыме bérelt; ~ *на-чер* bérelt lakás

арест leltartóztatás

арестоватлаш (-ем) leltartóztat

арик-турик I. hanyag; ~ *наша* hanyag munka II. hanyagul; ~ *нашам ыштаи* hanyagul dolgozik

арифметике számltan

арке boltlív

армий hadlsereg, sereg

арня hét (fn); *ик ~ште* egy hét múlva; *ушаш ~н* / ~ште jövő héten; ~ *еда лекше газет* hetillap; ~ *мучаш* hétlvége

арняш hetes (mn); *икмынар* ~ *аза* néhány hetes csecsemő

артам ügyesség

артаман ügyes, értelmes

артамдыме ügyetlen

артезиан таве artézi kút

артиклъ névlelő; *рашемдарыше* ~ határozott névelő; *раш палыдыме* ~ határozatlan névelő

артист színész

ару tiszta; ~ *вурзем* tiszta ruha; ~ *венгр йылме дене кутыраи* tiszta magyarsággal beszél

арулык 1) gondosság; 2) tisztaság

арун tisztán

архитектор építész

архитектуро építőművészet

арыслан oroszlán; ~ *ужаш* oroszlánlrész; ~ *ым қолышта-рыше* oroszlánlszelidítő

ассортимент választék

ассоциаций társulat

астрономий csillagászat

-ат 1) és 2) szintén 3) viszont 4) is; *кофем* ~ *нуат* kávé is kínáltak; *туныктыи* ~ *вараи* *кодын* а tanár is elkésett; *мы-ят каем* én is megyek

-ат ... огыл se; *кенъжсымат, телымат ... огыл* se nyáron, se télen; *ужсынат, қолынат огыл* se látott, se hallott

атаке roham, támadás; *иктаж-көн ваштаареш атакым тўнналаш* rohamot/támadást indít vmi ellen; *атакым сенен чак-тараши* visszaveri a támadást
атаковатлаш (-ем) támad; *иктаж-көн шенгечше* ~ hátba támad vkit
ате edény
атлет atlétla
атлетике atlétika
атмосфере légkör; *келишымаш атмосферыште* barátságos légkörben
атом atom; ~ *том* atom/mag
атыланаш (-ем) fejlődik
афоризм mondás
аффикс affixum, képző; ~ *дене умутым ыштымаш* képzés (*nytan*)
ача 1) апа; *чылыт ~же гаи / йөршеш ~же* egészen az apja; *~же деч эргыжлан* apáról fiúra; ~ *вел гыч апаи* ágon 2) папа; ~ *лийше* após
ача-ава szülők (*fn*)
ачалаш (-ем) 1) javít, megjavít; *катам* ~ cipőt javít 3) tartaroz
ачалымаш javítás
аш 1) siker; ~ *ышке шуаш* sikert ellér; ~ *ыже уло* sikere van, ~ *ын (ышташ)* sikerrel jár; ~ *ын огыл (ышташ)* nem sok sikerrel 2) szerencse; *случайын* ~ *ыже* véletlen szerencse; ~ *укельык* sikertelenség
ашан sikeres
ашаш (-ем) sikerül; *сайын* ~ jól sikerül; *йоньышыым төрлаш ашыш* a hibát sikerült kijavítani; *ыш аше* nem sikerült; *пальто анысырын ашен* a kabát szűkre sikerült

ашнаш (-ем) 1) tenyészt; *во-льыкым* ~ állatot tenyészt 2) termeszt 3) kiltart 4) fönnltart
ашнымаш 1) tenyésztés 2) termesztés
аэроостат léglömb
аэрофотосъемке légi felvétel
аяр I. méreg; *эркын аяртыше* ~ lassú méreg; ~ *ым йўаш* mérget vesz be; ~ *ыштыже* mérgében; ~ *ым лукташ* ellöntött a méreg II. mérges, ~ *поноо* mérges gomba; *иктаж-молан верч иктаж-кө-лан* ~ (*лияш*) mérges vkire vmi miatt
аяралташ (-ам) megmérgezi magát
аяран 1) mérges; ~ *газ* mérges gáz; ~ *ен* mérges ember 2) metsző; ~ *койдарымаш* metsző gúny
аяргаш (-ем) meglmérgezi magát
аярташ (-ем) meglmérgez; *икем* ~ meglmérgezi magát; *иктаж-көн шышыжым* ~ meglmérgezi vkinek az életét
аярын mérgesen

б

багаж csomag, poggyász; *кид* ~ kézi poggyász
базис alap
бак tartály
балет balett
балкон erkély
балл érdemjegy
банде banda
банк bank; *оксам* ~ *ышке пыш-таш* bankba teszi a pénzét
бант csokor; ~ *ым кылдаш / ни-жыкташ* csokorba köt
бар bár, ivó

бархат I. bársony; ~ *гай* bársonyos II. bársonyos
 баскетбол kosárlabda
 бассейн 1) medence 2) uszoda
 бастион bástya
 батарей 1) elem (vill) 2) telep
 батарейный telepes (mn); ~
приёмник telepes rádió
 батон 1) fehérkenyér 2) cipó
 башне torony
 беженец menekült
 бензин benzin
 бетон beton
 библий biblia
 библиотеке könyvtár, универ-
ситетын библиотеке *жэ*
 egyetemi könyvtár; *калык* ~
 nemzeti könyvtár
 бидон kanna; *шөр* ~ tejes kanna
 билет 1) bellépőjegy 2) jegy,
 menetljegy; *мөңгеш-оньыш* ~
 menetltértyi jegy; ~ым *налаш*
 jegyet vált; ~ *деч* *посна* *кааш*
 bliccel
 бинокль látcső
 бинт pólya (orv)
 биографий életrajz
 биржа tőzsde
 бланк lap, űr lap
 блузко blúz
 бокс ökölvívás
 болт csavar (fn)
 больнице kórház
 бомбо bomba
 ботаник botanikus (fn)
 ботанике botanikus (mn); ~
сад botanikus kert, növényl-
 kert
 брак selejt
 браконьер vadlörző
 бритве borotva
 бродяга csavargó
 бронироватлаш (-ем) lefoglal
 (megrendel)
 броня páncél
 брошка mellltű

брус korlát (sport)
 буква betű; ~ *почеш* / *семын*
 betű szerint; *ик* ~м *кодыде* /
мут *гыч* *мутыш* betűről be-
 tűre
 букварь ábécéslkönyv
 буксир vontatókötél; ~ *дене*
шутташ vontat; ~ым *налаш*
 vontat
 булко fehérkenyér
 бунт lázadás; ~ым *ышташ* lá-
 zad
 бунтарь lázadó
 бунтоватлаш (-ем) lázad
 бутерброд szendvics
 буфет büfé
 бухгалтер könyvelő
 бухгалтерий könyvelés
 бухгалтерский учёт könyvví-
 tel; ~ым *нагаяш* könyvel
 бюро iroda; *турист* ~ utazási
 iroda

в

вагон kocsí (vasút), vagon;
 ~ым *шко* *грузитлаш* vagonba
 rak; ~ *мич* *саму* egy vagon
 áru; *плацкартан* ~ helylje-
 gyes kocsí
 важык I ferde
 важык II öl (fn) (mérték); ~
дене ölenként
 важык-вужык keresztül-kasul
 ваза váza
 вакш malom; ~кы *malomlkő*
 вакшаш (-ам) 1) ágyaz, meg-
 ágyaz (fekhelyet) 2) vet, meg-
 vet (ágyat); *вакшышым* ~
 ágyat vet 3) terít
 вакшыш ágy; ~ым *погаш* bel-
 ágyaz
 вал tengely
 ванна 1) kád 2) fürdő; *ванныш*
пураш fürdőt vesz

ванный 1) fürdő (~hely) 2) fürdőszoba

вапаш (-ем) megfigyel (rendőr is) # **ванен**: ~ *кошташ* vadászik; *икелан марийым* ~ *кошташ* férjre vadászik; ~ *шукташ* les

вапш háló; ~ым *нидаш* hálót köt

вара I 1) karó 2) lécs (sport) 3) rúd (sport is); *флагым* ~ *му-чаике нолталаш* felhúzza a zászlót a rúdra

вара II I. 1) aztán 2) ezután 3) majd; ~ *ужына* majd meglátjuk; ~ *вескана ыштем* majd máskor megcsinálom **II.1**) késő (hsz); *уже ~и* *кодмо* már késő van; *эше ~ огыл* amíg nem késő 2) későn; ~ *вочшо* későn fekvő; *кызым огыл гын, лучо ~* jobb későn, mint soha; ~ *лийше* következő; ~ *лан кодаш* halogat, későbbre hagy; *тарванымым ~лан кодаш* halogatja az indulást; *ик шагат деч ~* egy órával később

вараксим 1) fecske 2) füstil-fecske

вараксимшинча szegfű

варарак később; *ик шагатлан ~* egy órával később

варасе 1) kései; ~ *йоча* kései gyermek 2) későbbi 3) további

вараш (-ем) kever

вараш: ~ *кодаш* 1) elkésik; *иктаж-кушеч ~ кодаш* elkésik *vhonnan/vmiről*; *уже неш ~ кодынна* már alaposan elkéstünk 2) ellmarad; *ике ийгот деч ~ кодаш* el van maradva a korától; *вияме шотышто ~ кодын* elmaradt a fejlődésben 3) késik; *шагат ~ кодаш* késik az óra; *поезд ~*

кодаш késik a vonat; ~ *ок код* nem késik; *ик шагатлан ~ кодаш* egy órát késik 4) lelkésik; *поезд деч ~ кодаш* lelkési a vonatot 5) késleltet; ~ *кодмаш* késlekedés; ~ *кодде* késlekedés nélkül; ~ *кодишо* késő (mn); ~ *кодымо партий* függő játszma

варгыжаш (-ам) 1) ordít 2) sívít

варгыжмаш jajkiáltás

варенье lekvár

вариант változat

варкын feszültség

варкынаш (-ем) megfeszül

варналташ (-ам) belekeveredik (*vmibe*)

варналтше 1) kevert 2) vegyes

варнаш (-ем) belekeveredik (*vmibe*) (*иктаж-мо дене*)

васартылмаш szeszély

васартылше válogató

ватак-марияк házaspár

ватан 1) ház 2) nős, ~ *марий* nős ember; *эргым уже ~ а* fiam már nős

вате 1) feleség; *иктаж-көн ватыже лияш* feleségül megy vkihez; *ватым налаш* feleségül vesz vkit; *ватыге* feleségül 2) házastárs; ~ *колышо марий* özvegyember

ватке vatta

ватыдыме nőtlen; ~ *марий* nőtlen ember; ~ *кодаш* nőtlen marad

вахтёр portás

ваче váll; *вачым туртыкташ* vállat von; *вачыште / ~ ймба-лан нумалаш* vállán visz

ваш I. kölcsönösen **II.** kétoldali; ~ *кельштараш лийдыме* engesztelhetetlen; ~ *тукнаш* kereszteződik; *теңгече кок машина ~ тукнен* tegnap

két autó egymásba futott; ~
ушшаи kereszteződik; ~
ушыктаи keresztez (*biol*)
ваш-ваш I. egymás **II.** 1) kétl-
 oldalú 2) kölcsönös **III.** köl-
 csönösen; ~ *овырымаи* köl-
 csönölhatás; ~ *палемдаи* cse-
 rél, *шонымашым* ~ *палем-
 даи* véleményt cserél vkivel;
 ~ *сыраи* összelvész; *неи* ~
сыренит nagyon összevesztek
вашеш I. előleste; *наүрем* ~
 ünnep előestéje **II.** viszont-; ~
йöратымаи viszontlszerelem;
 ~ *йүк* visszlhang; ~ *йүкым*
тарватаи visszlhangot kelt;
иктаж-көн дене ~ *йүкым* му-
аи visszlhangra talál; ~ *йүкым*
пуаи visszlhangzik; ~ *йыныр-
 татымаи* visszlhívás (*telefo-
 non*)
вашештаи (-ем) 1) válaszol;
серышлан ~ válaszol a levélre;
иктаж-көлан *иктаж-мом* ~
 válaszol vkinek vmít; *чылаан*
/ чыла йодышлан *вашештен*
кертати mindenre tud vála-
 szolni 2) felel; *иктаж-мом*
иктаж-молан ~ felel vmít
vmire; *урокушто* ~ felel (*is-
 kolában*) 3) viszonoz; *удалан*
сай дене ~ rosszat jóval viszo-
 noz 4) megf felel; *иктаж-мо-
 лан* ~ megf felel *vmire* 5) je-
 lentkezik; *телефон дене* ~
 bejelentkezik (*telefonban*)
вашканаи tárgyalás, ~ым *ум-
 баке шуаи* tárgyalásokat foly-
 tat
вашкаш (-ем) 1) siet; *поездыи*
 ~ vonatra siet; *иктаж-кушко*
 ~ siet *vhova*; *вашке!* siess! *ша-
 гат* вич *мишутлан* *вашка* az
 óra öt percert siet 2) killép (*si-
 et*); ~ *огыл* késlekedlik; *ик-
 таж-мом* *ыштаи* ~ *огыл /*

иктаж-мом *вашкыде* *ыш-
 таи* késlekedlik vmivel
вашке I. 1) gyors; ~ *паша*
 gyors munka; ~ *ачалымаи*
 gyorsijavítás 2) hirtelen (*mn*);
 ~ *лекше шыде* hirtelen harag
II. 1) hamar; ~ *тол!* gyere
 hamar! ~ *пытаи* hamar véget
 ér 2) hamarosan 3) közel,
 csaklnem; ~ *лу ий* (*эрта*) kö-
 zel tíz éve 4) malholnap 5) hir-
 telen (*hsz*); ~ *пытаи* hirtelen
 véget ér # ~ *шуктышаи* sür-
 gös; *туде* ~ *шуктышаи* *огыл*
 ez nem sürgös; ~ *ыштыме*
 azonnali; ~ *шыдеишкыше* а)
 heves; ~ *шыдеишкыше* улат
 heves vágy а) indulatos; ~ *сы-
 рыше* ideges (ingerült); ~
умылышо érzékeny; ~ *черла-
 ныше* érzékeny a betegségek-
 re; ~ *шарлыше* ragadós; ~
шарлыше *пример* ragadós пел-
 да
вашкен 1) gyorsan; ~ *куты-
 рышо* gyors beszédű 2) sietve;
неи ~ nagy sietve; ~ *корныш-
 ко* *тарванаи* sietve útra kel
вашкеполыи elsősegély, men-
 тő (*fn*); ~ *нангаиыи* ellvitték а
 mentők; ~ым *йжыктаи* kil-
 hívja а mentőt; ~ *станций*
 mentőlállomás
вашкутырымаи beszéd; ~ым
эртаи beszédet tart
вашкүзö olló
вашкыктаи (-ем) 1) nógat 2)
 sürget; *жсан* *вашкыкта* sürget
 az idő; *иктаж-көм* *иктаж-
 молан* ~ sürget vkit vmiért; *па-
 шазе-влакым* ~ sürgetи а dol-
 gozókat; *пашам* ~ sürgetи а
 munkát
вашкыл kapcsolat
вашкымаи 1) kapkodás 2)
 sietség

вашлиймаш találkozás, találkozó (*sport is*); ~ *вер* találkozóhely

вашлийме találkozás; *вашлиймыланна йывыртом* örülök, hogy találkoztunk

вашлийше fogadó (*fn*)

вашлиялташ (-ам) 1) találkozik; *иктаж-көн дене* ~ találkozik vkivel; *эре / эксыде иктаж-көн дене* ~ rendszeresen találkozik vkivel 2) összelakad (vkivel) (*иктаж-көн дене*)

вашлияш (-ам) 1) találkozik 2) ráltalál 3) szembeljön; *корнышто икте-весым вашлийыч* szembeljöttek egymással az úton 4) fogad; *порын* ~ barátságosan fogad; *тауштыме мут дене* ~ köszönettel fogad

вашмут 1) válasz; *йодыш* ~ *деч посна кодын* a kérdés válasz nélkül maradt; ~ *деч посна / вашештыде кодаш* válasz nélkül hagy; *келшыше* ~ igenlő válasz; ~ым *пуаш йодам* választ kérek 2) felelet; *иктаж-молан* ~ым *пуаш* feleletet ad vmire; ~ *деч посна кодаш* felelet nélkül hagy vmit; ~ым *пуаш* felel; *иктаж-молан* ~ым *пуаш* felel vmit vmire 3) megfellelés

вашмутланымаш társalgás

вашталташ (-ам) 1) változik, megváltozik; *эре* ~ folyton változik; *ойго йывыртымаш дене вашталтеш* a bánat örömmre változik; *шоньмаш-влак вашталтыт* a vélemények változnak; *мудын пайдашкыже вашталтын* előnyére változott; *нимо вашталтын озыл* semmit sem változott; *чыла вашталтеш* minden megváltozik; *игече ваш-*

талтын az idő megváltozott 2) átalakul 3) ingadozik; *ак вашталтеш* az ár ingadozik

вашталташ (-ем) 1) cserél; *верым* ~ helyet cserél; *начерым* ~ lakást cserél; *иктаж-мом иктаж-молан* ~ cserél vmit vmire 2) kilcserél; *книгам иктаж-мо дене* ~ kicseréli a könyvet vmire; *вашталтен шындыме гай / пуйто вашталтыме* mintha kicserélték volna 3) változtat; *мӱсым / формым* ~ alakját változtatja; *должностым* ~ foglalkozást változtat; *начерым* ~ lakást változtat; *миде наиаште нумом ок вашталте* ez nem változtat a dolgon 4) megváltoztat; *ике мӱсым* ~ megváltoztatja az alakját; *приговорым* ~ megváltoztatja az ítéletet; *шоньмашым* ~ megváltoztatja a véleményét 5) vált; *тувырым* ~ inget vált; *оксам* ~ pénzt vált; *темым* ~ témát vált 6) ragoz; *надеж дене* ~ főnevet ragoz; *лица да чот дене* ~ igét ragoz # *вашталтен чияш* átl-öltözik

вашталтдыме 1) változatlan; ~ *положений* a helyzet változatlan; ~ *ак* változatlan ár 2) ragozhatatlan (*nytan*)

вашталтмаш 1) változás; *обществыште / мӱшкерыште* ~-влак társadalmi változások; *модын ~ыже* a divat változásai 2) átalakulás; *обществысе / мер* ~ társadalmi átalakulás

вашталтшан változékony, változó; ~ *игече* változékony idő

вашталтше 1) változékony; ~ *игече* változékony idő 2) vál-

takozó; ~ *аш дене* változó szerencsével
вашталтымаш 1) csere 2) váltás; *оксам* ~ pénzváltás 3) ragozás
вашталгыш 1) változás; *общественный* ~ társadalmi változások 2) fordulat; *эн күлешан* ~ döntő fordulat; ~ *лиеш* fordulat áll be; ~ *уй* a fordulat éve 3) csere; *иктаж-молан* ~ *еш* cserében vmiért 4) váltás; *ик* ~ *вургем* egy váltás ruha
ваштар jávorlfa, juharlfa
ваштареш I. 1) ellen (*ни*); *икте-весе* ~ egymás ellen; *мардеж* ~ szél ellen; *закон* ~ *йонлышышым ыштылаш* vét a törvény ellen 2) szemben; *иктаж-көн* ~ *шогаиш* szemben áll vkivel; *йогын* ~ árral szemben; *икте-весе* ~ egymással szemben II. 1) ellenisúlyozásul (*иктаж-көлан, иктаж-молан*) 2) ellenére; *ар* ~ lelkilismerete ellenére; ~ *ойлыде* ellentmondás nélkül 3) szemközt; ~ *толаш* szemközt jön; ~ *инчаиш* szemközt ül 4) dacára # ~ *лияш* а) ellenez; *мут / ой* ~ *лияш* ellenzi a javaslatot; *иктаж-мо* ~ *лияш* огыл nincs kilfogása vmi ellen б) kapálódzik; *иктаж-мо* ~ *лияш* kapálódzik vmi ellen; ~ *ойлаш* а) ellenez; *мут / ой* ~ *ойлаш* ellenzi a javaslatot б) felesel; ~ *шогаиш* szemben áll vkivel; ~ *шогаиш* а) ellenáll; *алгаиштарымаш* ~ *шогаиш* ellenáll a kísértésnek б) ellenlészegül с) szembelszáll; *уна* ~ *вокзальиш каяш* kimegy a vendég elé az állomásra; ~ *толишо* szembejövő (*fn*); ~ *улишо* а) ellenkező (*mn*); ~ *улишо*

могыр / вел ellenkező irányú; ~ *улишо ен* ellenkező (*fn*); szembejövő (*mn*); ~ *движений* szembejövő forgalom; ~ *йодыиш* keresztkérdés; ~ *каласымаш* ellentmondás; ~ *мутым чытыдыме йжк дене* ellentmondást nem tűrő hangon; ~ *ойлымаш* kilfogás
ведомство hivatal; *кугыжа-ныиш* ~ állami hivatal; ~ *гыч* hivatalból
ведра vödör; *ик* ~ *вюд* egy vödör víz
вексель váltó (*ker*)
вел 1) irány; *мардеж* ~ a szél iránya; *ту* ~ *ым* abban az irányban; *мый* ~ *ышкем / мый* *декемла* irányomban 2) oldal
велаш (-ам) 1) kifut; *шөр велеш* kifut a tej 2) hull 3) kilhull(ik) 4) szétszóródik
велаиш (-ем) 1) kilönt 2) ont 3) elszór 4) szétszór
веле csak; *тиде* ~ *ок сите* csak az hiányzik; *тиде* ~ *огыл, эше ...* nem csak ... hanem is; *кызыт* ~ csak most
велке felé; *Сомбатхей* ~ Szombathely felé; *мый* ~ *м* felém
велосипед 1) bicikli, kerékpár; ~ *дене кудалаиш / кудалыиш* керékpáрозлик, biciklizlik
вельме öntött; ~ *вурс* öntött acél
вельиш felé; *эрвел* ~ kelet felé; *Сомбатхей* ~ Szombathely felé; *мыйын* ~ *кем* felém
вельвет bársony
вем 1) velő 2) agy
веман velős; ~ *лу* velős csont
Вена Bécs
венгерке magyar nő

венгр I. magyar (mn); ~ йыме magyar nyelv II. magyar (fn); ~ үдырамаш magyar nő

Венгр Республик Magyarorszáг, Magyar Köztársaság

Венгрий Magyarorszáг

вендетта vérlobsszú

венок koszorú

венчайымаш egyházi esküvő

венчайлтмаш egyházi esküvő

венчаяш (-ем) összelad; *non memnam венчая a pap összead bennünket*

вене vő

вер 1) hely; *иктаж-көлан ~ым пуаш* helyet ad vkinek; *~ым ваишталташ* helyet cserél;

~ым налаш helyet foglal;

~ыште улына helyben vagyunk; *~ым темлаш* hellyel

kínál; *ик ~ыште* egy helyen;

сай ~ыште лияш jó helyen

van; *~еш кодаш* helyén ma-

гад; *көн ~ышыкже логалаш /*

верейташ vkinek a helyére

kerül; *ик ~гыч весышке*

egyik helyről a másikra; *ко-*

кымышо ~ második hely (*ver-*

senyben); *~гыч тарванаш*

elcsúszlik (a helyéről) 2) fe-

lület; *мөр ~* sima felület 3)

helység 4) helyzet; *тыйын*

~ыштем a te helyzetekben 5)

көрнөк; *сусыр ~* a seb көр-

нөке 6) ülés

вера hit; *~йодыш* hit dolga;

~(м) чытымаш vallási türe-

lem; *~м кудаытыше* hitel-

hagyott; *~(м) уэмдымаш* hitl-

újítás

веранде veranda

веранаш (-ам) 1) elhelyezke-

dlik; *у пачерыште ~* elhe-

lyezkedik az új lakásban; *у*

нашаште веранын új állás-

ban helyezkedett el 2) elfér

верандараш (-ем) helyez; *му-*
ныктышылан тышке веран-
дареныт ide helyezték tanító-

нак
верандаш (-ем) helyez; *му-*
ныктышылан тышке веран-
деныт ide helyezték tanító-

нак
верблюд teve

верге vese

вереш helyett; *~ем* helyettem

верештараш (-ем) elltalál

верештарымаш találát

верешташ (-ам) 1) jut; *на-*

шаш(ке) ~ munkához jut;

ужалымаишкат ~ eladásra is

jut 2) kiljut 3) beljut 4) kerül;

суд ончыко ~ bíróság elé ke-

rül; *кушеч тый тышке ве-*

реиштынат? honnan kerültél

ide? 5) átlkerül 6) kilkerül; *йо-*

тельышке ~ kikerül külföldre;

иктаж деке ~ kikerül vkihez

7) akad; *кышаише ~* nyomára

akad; *кидыш ~* kezébe akad 8)

eslik; *капканыш ~* csapdába

esik

верланаш (-ем) 1) elhelyezke-

dlik; *у пачерыште ~* elhe-

lyezkedik az új lakásban 2)

ellterül; *ола теныз серыште*

верлана a város a tengerpar-

ton terül el

верландараш (-ем) helyez

версий változat

вертикально függőlegesen

вер-шөр 1) helység, hely; *~*

лўм helylnév 2) környék;

~ыштə a környéken 3) táj

верч(ын) 1) mellett; *прави-*

тельство ~ *ўўклаш* a kor-

mány mellett szavaz; *иктаж-*

мо ~ *але ваиштареш* mellette

vagy ellene; *иктаж-көн ~*

каласаш szől vki mellett 2)

miatt; *мыланем ~ын* miattam

3) folytán, következtében; *тидлан* ~ ennek folytán / következtében 4) kedvéért; *иктаж-көн* ~ vkinek a kedvéért; *чын* ~ az igazság kedvéért

верын-верын helyenként

верысе 1) helybeli; ~ *илыше* helybeli lakos, őslakó; ~ *шочшо* bennszülött; ~ *калык* őslép 2) helyi; ~ *телефон дене кутырымаш* helyi (telefon)-beszélgetés; ~ *отношений* helyi viszonyok

верыш(ке) helyére; *вуйлатышын* ~ *у еным муыныт* az igazgató helyére új embert találtak; ~ *пышташ* / ~ *шындаш* helyére tesz

верыште helyén

вес(е) 1) más; ~ *гана* más alkalommal; *тиде але* ~ *амал дене* egy vagy más okból; ~ *направленийшке* / *туравеллыкым* más irányba; ~ *йылман* más nyelvű; *тиде уже чыт* ~ *e* az már egészen más; *айста* ~ *e* *нерген кутырена* beszéljünk másról; ~ *ава* / *ача* *деч шочшо ака* / *шўжар* mostohalnővér; ~ *ава* / *ача* *деч шочшо иза* / *шольо* mostohalfivér; ~ *вергыч(ын)* más-honnan; ~ *вере онташ* átlrak; ~ *верыш шындаш* átlültet; *кушкылым* ~ *верыш шындаш* növényt átlültet; ~ *верышке* a) másfelé b) máslihová; ~ *верыште* máslihol, másutt; ~ *гана* máskor; ~ *иеш кодаш* osztályt ismételi; ~ *иыш* jövőre; ~ *йөн уке гын* leglégző esetben; ~ *могыр* túlloldali; ~ *могырым* a) másfelől b) másrésztől, másrészt; ~ *могырышито* túl (ni); *границе* ~ *могырышито* a határon túl; ~

семын a) másként; *наша йоршын* ~ *семын улеш* egészen másként áll a dolog b) más-képpen; ~ *семын ок лий гын* leglégző esetben; ~ *тўнясе* földönkívüli; ~ *туравеллыкым* másfelé; ~ *мут гыч ыш-тыме шомак* képzett szó (*nytan*) 2) másik; ~ *могырышко савырнаш* a másik oldalára fordul; *икте--е почеш* egyik a másik után; *иктыжат*, *весеыжат* egyik is, másik is 3) következő; ~ *иыш-те* a következő évben, ~ *страницыште* a következő oldalon 4) egyéb; *иктаж-мом* ~ *ым каласен кертат*? van valami egyéb mondani-valód?

весела I. vidám, víg; ~ *кутырымаш* vidám beszélgetés; ~ *йўк дене* vidám hangon; ~ *кумылан* vidám kedélyű; *В- Парк* Vidám Park II. vidámság

веселан vidáman

веселан каяш (-ем) fellvidul

веселанааш (-ам) felvidul

веселандаш (-ем) szórakoztat;

иктаж-көм ~ szórakoztat vkit

веселитглаш (-ем) szórakozlik

веселитлымаш 1) mulatság 2) szenvedély (szórakozás) 3) szórakozás

весемаш (-ам) változik

весемдаш (-ем) átlalakít

весеммаш átlalakulás

весештарааш (-ем) változtat

весешташ (-ам) 1) változik 2) átlalakul

вестўкө másféle

вестўрлө 1) másféle 2) más-milyen

вестўрлемдаш (-ем) változtat

вет 1) hiszen; ~ *мый тыйым*
налем hiszen én ismerlek té-
 ged 2) pedig
 ветчина sonka
 вешалке ruhalfogas
 вещества anyag; аяран ~ mér-
 gező anyag; белокан ~ fehérje
 (vegy)
 взятке 1) megvesztegetés 2)
 баксис; *взяткым нуаиш* meg-
 ken (meglveszteget vkit)
 вигак azonnal, rögtön, haladék-
 talanul, mindjárt, ~ *толам*
 azonnal / rögtön jövőк; ~ *он-*
чылно mindjárt az elején;
тушто ~ ott rögtön
 вид faj
 внеш 1) akaratlanul 2) erőltet-
 ve; ~ *пураиш* beront; ~ *пызы-*
раиш erőszakot követ el; ~ *ыш-*
тыктаиш a) kilerőszakol; *ик-*
таж-көн *деч иктаж-мом* ~
 / *о́кымеш налаиш* kilerőszakol
 vkitől vmit; *решенийым* ~
луктыктаиш kierőszakolja a
 döntést b) rálerőszakol; *ик-*
таж-көлан иктаж-мом ~
ыштыктаиш ráerőszakol vkire
 vmit 3) erőszakkal
 внешлаш (-ем) erőszakot kö-
 vet el
 внешлымаш erőlszak; (*үды-*
рамашым) ~ nemí erőlszak;
 ~ым *ыштымаиш* erőszak el-
 követése; ~ *политике* az erő-
 szak politikája; ~ым *кучыл-*
таиш erőszakot alkalmaz
 виза vízum; *визым нуаиш* vízu-
 mot megad; *визым налаиш*
 vízumot kap
 визымше 1) ötödik; *тиде*
тылзын ~ *числаштыже* fo-
 lyó hó ötödikén; ~ *пачаишыш-*
те az ötödik emeleten 2) ötös;
 ~ *номеран автобус дене* az
 ötössel (ötös busszal)

визыт öt
 визытан ötös (osztályzat)
 визытын ötten; ~ *улым* ötten
 vannak
 вий 1) erő; ~ *дене* erővel; *поли-*
тический ~ politikai erőк;
 ~ым *пуаиш* erőt ad; *чыла* ~ым
иктыиш *поген* / *чумырен* min-
 den erejét összeszedve; *чумыр*
 / *пүтынь* ~ *дене* közös erővel;
 ~ым *йомдараиш* erejét veszti;
уло ~ *дене* / ~ *кертмын* min-
 den erejével; ~ым *келиен*
толмыжо erőlvizonyok;
 ~ым *кылдалт шогымыжо*
 erőlvizonyok 2) erősség; *мо-*
кын ~же az áram erőssége;
математика – *тудын* ~же /
виян *могыржо* erőssége a
 matematika; *командын* ~же a
 csapat erőssége 3) érvény 4)
 hatalom; *шинчымаиш* / *палы-*
маш – ~ a tudás hatalom 5)
 kapacitás # ~ым *пуаиш* fellüdít;
шке ~ым *чаманыдыме* önlfell-
 áldozó
 вий-ал егő
 вийдыме 1) erőtlen 2) fakó; ~
йүк fakó hang 3) tehetetlen; ~
лияиш ellhagyta az ereje
 вийдымылык gyengeség
 (erélytelenség)
 вий-куат егő
 вийнаш (-ем) 1) fellegyeneses-
 dlik, kilegyenesedlik (*ember,*
kilhúzza magát; tárgy) 3) fej-
 lödlik # *вийнен*: ~ *шинчаиш* ki-
 egyenesedik (*ember, kihúzza*
magát; tárgy); ~ *шогалын* ki-
 nyújtva
 вийыт erőltetve
 вийытлаш (-ем) erőszakot kö-
 vet el
 вик I. 1) egyenesen; ~ *шогаиш*
 egyenesen áll; *шонымашым*
 ~ *ойлаиш* egyenesen kimondja

a véleményét; *мөнгө толмеке*
~ *малаш возым* hazaérvén
egyenesen lefeküdtem 2)
egyenest II. egyenes; ~ *корно*
egyenest út; ~ *койыш* egyenes
jellem; ~ *кутырымаш ыле* ez
egyenest beszéd volt

ВИКТАЛТАШ (-ем) célöz

ВИКТАРАШ (-ем) 1) kilegyenes-
sít 2) irányít; *чын корныш* ~
helyes útra irányít; *организа-
цийым* ~ szervezetet irányít;
пычалым ~ vmire irányítja a
fegyvert 3) terel (irányít), *вни-
манийым иктаж-кушко* ~ a
figyelmet vmire tereli; *движе-
нийым воктенысе уремышке*
виктарыш a forgalmat mel-
léklutára terelték 4) térít (*ик-
таж-кушко*) (vmerre); *сай*
корнышко ~ jó útra térít 5) ve-
zet; *машинам* ~ autót vezet;
сенымашышке ~ / *сеныма-
шым кондаш* eredményre ve-
zet 6) kormányoz (járművet)

ВИКАРЫМАШ 1) vezetés (jár-
művé) 2) uralom

ВИКАРЫШЕ vezető

ВИКАШ (-ем) irányít; *иктаж-
кушко пычалым* ~ vmire irá-
nyítja a fegyvert

ВИКТЕРВУЙ kormánylőő

ВИКТЫШ határozószó

ВИЛКЕ villa (evőeszköz)

ВИЛЛА villa (épület)

ВИЛЯ 1) dög 2) hulla 3) tetem
(állati tetem)

ВИНОГРАД szőlő; ~ *погымаш*
szüret (szőlőé)

ВИНОГРАДНИК 1) szőlőlhegy 2)
szőlőskert

ВИНТ csavar (fn)

ВИНТЫЛАШ (-ем) belcsavar

ВИСА mérleg

ВИСАШ (-ем) 1) mér, megmér;
температурым ~ lázat meg-

mér; *ишем* ~ megméri magát;
виса дене ~ mérleggel mér; ~
лийдыме mérhetetlen; ~ *лий-
дыме поян* mérhetetlen gaz-
dag 2) mérlegel; *шомакым* ~
mérlegeli a szavait 3) lelép;
кужытым ошкыл дене ~ tá-
volságot lelép

ВИСВИС kamilla; ~ *шудо* kamilla

ВИСЕЛНИЦА akasztólfá

ВИСКАЛАШ (-ем) mérlegel

ВИСОКОСНЫЙ ИЙ szökőév

ВИТЛЕ ötven

ВИТНЫБЫЗЕ előladó

ВИТНЫБЫК előladás

ВИТРИНЕ kirakat

ВИТЫДЫМЕ 1) eső | álló 2) víz-
hatlan

ВИЧ öt; ~ *гана / пачаш* ötszörös;

~ *гана кугемаш / кушкаш* öt-
szörösre emelkedik; ~ *ияш* ötlé-
vé; ~ *ияш йоча* ötléves gyer-
mek; ~ *ияш договор* ötléves
szerződés; ~ *шүдө* ötszáz

ВИЧКЫЖ 1) vékony; ~ *кагаз* vé-
kony papír; ~ *йжк дене* vékony
hangon; ~ *йолан* vékony lábú
2) karcsú; ~ *кыдалан* karcsú
termetű 3) finom; ~ *шүргывы-*

лышан finom vonású

ВИЧКЫЖЕМАШ (-ам) ellvéko-
nyodlik

ВИЧКЫНЧАШ (-ам) nyújtózko-
dlik

ВИШ 1) nyitott; ~ *окна воктен*
малаш nyitott ablaknál alszik;
~ *омсам почаш* nyitott kapu-
kat döngtet 2) nyílt; ~ *уремыш-*
те a nyílt utcán; ~ *кутыры-*
маш nyílt beszéd; ~ *ен* nyílt
ember 3) nyitva; *йодышым* ~
кодаш nyitva hagyja a kérdést;
шинчам ~ *кучаш* nyitva tartja
a szemét; *омса* ~ az ajtó nyitva
van 4) tárva-nyitva; *капка* ~ a
kapu tárva-nyitva áll

вишкыде 1) folyékony 2) híg
вишне meggy

виян I. 1) erős; ~ *торешланы-маш / ваитареш иогымаи* erős ellenállás; ~ *перымаи / тўкымаи* erős ütés; *математикушита* ~ erős a matematikában; ~ *айдемын праваже почеш* az erősebb jogán 2) kiadós, alapos; ~ *ўўр* kiadós eső II. 1) erősen 2) hangosan; ~ *кутыраи / ойлаи* hangosan beszél; ~ *лийже!* éljen!; ~ *ыштыме* intenzív

виян толмаш haladás

виянаш (-ам) 1) fejlődik 2) megéledkül (szél); ~ *тўналше* эл fejlődő ország

вияндаш (-ем) 1) fejleszt, kifejleszt; *ончыкыжо / умбакыже* ~ tovább fejleszt 2) erősít 3) fokoz

виянмаш fejlődés; ~ын *темнше / писылыкше* a fejlődés üteme

вияш 1) egyenes; ~ *кап-кылан* egyenes tartású; ~ *койыи* egyenes jellem; ~ *мутрадам* egyenes szórend 2) közvetlen; ~ *лўдыкшў* közvetlen életliveszély; ~ *огыл* közvetett; ~ *огыл корно дене* közvetett úton; ~ *огыл овырымаи* közvetett hatás; ~ *ой* egyenes beszéd; ~ *чонан* a) közvetlen; ~ *чонан ен* közvetlen ember b) őszinte; ~ *чон дене кутырымаи* őszinte beszéd; *иктаж-кўн дене* ~ *чонан лияи* őszinte vkivel szemben; ~ *чонан огыл* nem őszinte

включатлаш (-ем) kapcsol, belkapcsol; *радиом* ~ bekapcsolja a rádiót

власть 1) hatalom; ~ышке *толаи* hatalomra kerül; *законо-*

дательный ~ törvényhozó hatalom; *исполнительный* ~ végrehajtó hatalom; ~ *верч кучедалмаи* hatalomért folytatott harc; *тиде мыйын* ~ыште *огыл* ez nem áll a hatalmamban; ~ыи *логалаи / верештаи* hatalomra kerül 2) uralom (*hatalom*); *ишке* ~ *ўй-маке* *налаи* uralma alá hajt

влиняний hatás; *иктаж-кўн* ~ыште *лияи* vkinek a hatása alatt áll; *иктаж-кўлан* ~ым *ыштаи* hatással van vkire; *ишке* ~жым *ыштаи* megteszi a hatását; *иктаж-мон* ~же *почеш* vminek a hatására; ~ым *ыштаи* a) befolyást gyakorol vkire b) hat; *иктаж-кўлан* ~ым *ыштаи* hat vkire; *ойыртеман* ~ым *ыштаи* különösnek hat

вниманий 1) figyelem 2) ügy; ~ым *ойыраи* *огыл* ügyet sem vet vkire

водитель (géplkocsil) vezető
водо I. est(e) (fn); *рошто* *водын* karácsony estéjén; *каже* *не* *водын* minden este II. esti
водопровод vízelvezeték
водород hidrogén; ~ *бомбо* hidrogénbomba

водывычыранге denevér
водын előleste; *наўрем* ~ ünnepe előestéje

военачальник vezér (katonaságnál)

военнопленный hadifogoly

вож 1) gyökér 2) tő; *нушенгыи* ~ышто a fa tövében; ~ге төvestül; ~ым *колтаи* hajt (*bot*)

вожылаш (-ам) 1) szégyell, ellszégyell; *вожылеи* ellszégyelli magát; *иктаж-мо* *деч* ~ szégyelli magát vmi miatt; *ок* *вожыл* nem szégyelli magát;

иктаж-мом (*ыштан*) ~ szégyell vmit; *иктаж-көн* *деч* ~ szégyelli magát vki előtt 2) szégyenkezik; *шинчыдыман* *деч* ~ szégyenkezik tudatlansága miatt # *вожыл колтан* elfogja a szégyen

ВОЖЫЛДЫМО 1) ellvetemült 2) fesztelen 3) illetlen 4) szégyentelen; ~! te szégyentelen gazember

ВОЖЫЛДЫМЫЛЫК illetlenség
ВОЖЫЛДЫМЫН szemérmetlenül, szemtelenül, becstelenül; ~ *икем кучаш* illetlen magatartás

ВОЖЫЛМАШ szégyen; *ешын ~ы-же* a család szégyene; ~ *еш кодаш* szégyent vall; ~ *ке пернаш* szégyenbe kerül

ВОЖЫЛТАРАШ (-ем) 1) megiszégyenít 2) szégyent hoz vkire

ВОЖЫЛШАН 1) szégyenlős 2) szemérmes

ВОЖЫЛШЫН 1) szégyenkezve, szégyenlősen; ~ *икем кучаш* szégyenlősen viselkedik

ВОЗАК tűzhely

ВОЗАЛТАШ (-ам) 1) feliratkozik 2) jelentkezik; *иктаж-кушко* ~ (vhova) 3) kel; *серыш ви-зымше майыште возалтын* a levél május ötödikén kelt

ВОЗАЛТДЫМЕ ватак-марияк élettárs

ВОЗАШ (-ам) 1) eslik; *корныш* ~ útba esik 2) fekszik; *вакшыш* ~ az ágyra fekszik 3) lefekszik; *малаш* ~ lefekszik aludni 4) lelheveredlik 5) borul; *ойгыш* ~ gyászba borul

ВОЗАШ (-ем) 1) ír; *машинке дене* ~ géppel ír; *сайын* ~ szépen ír; *возен моштышо* írni tudó; *иктаж-көн счётыш / титакыш* ~ vkinek a rovása-

ra ír 2) átlír; *фонетически* ~ fonetikusán átír 3) belír 4) fellír; *рецептым* ~ receptet felír; *доскаш* ~ táblára felír 5) rálír (*иктаж-мом* *иктаж-кушко*) (vmit vmire) 6) előlír; *закон воза / законышто* *возымо* a törvény előlírja 7) bejegyezt; *мужыраным* ~ anyakönyvbe bejegyezt 8) felljegyezt; *иктаж-мом* *иктаж-кушко* vmit vhova felljegyezt 9) fellveszt; *протоколым* ~ jegyzőkönyvet vesz fel; *данныйым* ~ adatokat vesz fel 10) kiltölt; *бланкеш* ~ űrlapot kiltölt 11) költ; *почеламутым* ~ verset ír, költ 12) szerez; *музыкаым* ~ zenét szerez # *возен*; ~ *паша* 1) átlír 2) lelír; ~ *пуаш* a) előlír; *диетым* ~ *пуаш* diétát ír elő b) lelír; ~ *шуктыдымым* *умыаш* a sorok közt olvas

ВОЗДУШНЫЙ légi; ~ *транспорт* légi forgalom; ~ *замок* léglvár; ~ *замоком* *чонаш* légvárakat épít

ВОЗКАЛАШ (-ем) jegyzetel, felljegyzéseket készít; *ваш-ваш* ~ levelezésben áll vkivel # *возкален пытараш* telelír

ВОЗКАЛЫМАШ levelezés; *деловой* ~ üzleti levelezés

ВОЗЫК jegyzet; ~ым *ыштан* jegyzeteket készít, jegyzetel

ВОЗЫКТАШ (-ем) 1) lelír; *күм экземплярым* ~ írassa le három példányban 2) átlír; *суртым эргын түнеш* ~ átlírja a házat a fia nevére

ВОЗЫКТЫШ írás

ВОЗЫМАШ 1) felljegyzés 2) fellvétel; *уҗкым* ~ hangfelvétel 3) írás

ВОЗЫМО I. írás; ~ *формышто / формо дене* írásban; ~ *годым*

/ *возымаште* írás közben II.
1) írásbeli; ~ *паша* írásbeli
dolgozat 2) írott; ~ *источник*
írott források; ~ *йылме* írott
nyelv; *машинке дене* ~ gép-
pel írott; ~ *үстел* íróasztal; ~
машинке írólgép
возыш írás; *грек* ~ görög írás
возышо író; *ты корно-влакым*
~ e sorok írója
воин 1) harcos (*fn*); *шкет* ~
magányos harcos 2) katona
война háború; *экономический*
~ gazdasági háború
войска 1) csapat (*katonaság*) 2)
had 3) katonaság 4) sereg
вокзал 1) állomás 2) pályaud-
var
воктек(е) (*ni*) mellé; -hoz/
-hez/-höz; *үстел* ~ *шинчаи*
leül az asztalhoz; *иктаж-көн*
~ *шогалаи* vki mellé áll; *мый*
~*ем тол* gyere mellém
воктен (*ni*) mentén; *корно* ~ az
út mentén
воктене (*ni*) 1) mellett; *окна* ~
az ablak mellett; *арака чарка*
~ bor mellett; *корно школ* ~
кая az út az iskola mellett ha-
lad el; ~*м* mellettem; ~ *лийше*
melletti; *кухньо* ~ *лийше изи*
пöлем a konyha melletti kis
szoba; *икте-весе* ~ *лийше*
egymás melletti 2) mellé; ~
лүяи mellé lő; *икте-весе* ~
egymás mellé; *иктаж-көн* ~
шогаш vki mellé áll 3) körül;
үстел ~ az asztal körül
воктечын (*ni*) mellől; *мыйын*
воктечем mellőlem
волаш (-*ем*) 1) (le)lmerül, (le-)
süllyed; *вүд пундашке* ~ víz
alá merül; *ер пундашке* ~ a tó
fenekére süllyed; *вожылма-*
иеш рок пундашке ~ föld alá
süllyed szégyenében; *граду-*

сник вола süllyed a hőmérő
higanylszála 2) lelereszkedlik,
lelszáll; *кайык пушенге ук-*
шышко волен шинчеш a ma-
dár leszáll a fára; *поезд гыч* ~
leszáll a vonatról; *ильи уро-*
вень вола leszáll az ételiszín-
vonal; *самолет чонештен*
вола / волен шинчеш leszáll a
repülőgépre 3) csökken; *ак вола*
csökkennek az árak 4) lecsú-
szik; *арака логарышке вола*
lecsúszik az ital 5) borul;
шинчашке вүр волен vérbe
borult a szeme 6) elmegy; *ик-*
таж-молан көра кумыл ~ el-
megy a kedve vmitől 7) rom-
lik; *оксан акше вола* romlik a
pénz # *волен*: ~ *возаш* 1) kil-
eslik; *кид гыч* ~ *возаш* kesik a
kezeből 2) lelhull; *маске* ~ *во-*
зеш lelhull az álarc; ~ *шинчаи*
lelereszkedlik
волгалтараш (-*ем*) 1) világít;
сотын ~ fényesen világít; *шы-*
жакан / вудакан ~ halványan
világít 2) kilvilágít, meglvilágít
3) fénylik; *тылзе волгалта-*
ра fénylik a hold 4) fellvilágo-
sít 5) fényt derít vmi re # *вол-*
галтарен колтымаи fellvilá-
gosodás
волгалтарымаи 1) világítás 2)
kilvilágítás; *түрыс -те* teljes
kivilágításban 3) fellvilágoso-
dás
волгалташ (-*ам*) 1) fénylik 2)
meglvilágosodik (*konkrétan*)
3) sugárzik 4) villan 5) villog #
волгалт каяи (fell)villan
волгалтмаи 1) hajnal 2) pír;
эр ~ hajnalpír 3) ragyogás
волгалтше fénylő
волгалтыш; *үдвел* ~ északi
fény

волгенче villám; *ала-кушко ~ рашкалта* beüt a villám vho-
va; ~ *волгалтеи* villámllik; ~
волгалтаи villámlás

волгыдо I. 1) derős, derült; ~
игече derült idő; ~ *йоча на-
гым* derős gyermekkor; ~ *ку-
мыл* derős hangulat 2) fényes
3) világos; *кече уже ~ ыле*
már világos nappal volt; ~ *нө-
лем* világos szoba; *эше волгы-
дынак тушко шуына* még vi-
lágosan odaérünk 4) napfé-
nyes, napos, ~ *могырышто* a
napos oldalon 5) élénk **II.** 1)
világítás; *кече ~* nappali vilá-
gítás; ~ *деч посна* világítás nél-
küli 2) fény; ~ *деч аралыме /*
волгыдым шижше fényt ke-
rülő 3) világosság; ~ *лийже* le-
gyen világosság

волгыдо-йошкаре világosl-
vörös

волгыдылык tisztaság (vilá-
gosság)

волейбол röplabda

волташ (-ем) 1) lelszállít; *акым*
~ lejjebb szállítja az árat; *транспорт гыч* ~ járműről
leszállít 2) lelsüllyeszt 3) úsz-
tat (*тутajt*) 4) enged; *акым* ~
enged az árból 5) leenged;
акым ~ árat leenged; *тувыр*
урвалтышым ~ ruhát leenged
6) lelértékel; *сатулан акым* ~
árut lelértékel; 7) csökkent;
варкыным ~ csökkenti a fe-
szültséget, *чаным* ~ érdemet
csökkent 8) ellront; *кумылым*
~ ellrontja a hangulatot

волтымо акан lelértékelt

вольна 1) kötetlen; ~ *кутыры-
маи* kötetlen beszéd 2) szabad
(*тн*); ~ *кусарымаи* szabad
fordítás

вольнан szabadon; ~ *ойырка-
лен кертат* szabadon vá-
laszthat

вольык 1) házilállat 2) marha
(*тн*); ~ *ашнымаи* állatle-
nyésztés; ~ *шүшкым* *мө вер*
vágóhíd

воля 1) akarat; *ике воля дене*
szabad akaratából 2) szabad
(*тн*) 3) szabadság

вондер 1) bozót 2) cserjés

вончак átkelőlhely

вончаш (-ем) 1) átljut, átlmegy;
чекым ~ átjut / átlmegy a hatá-
ron; *уремын* ~ átlmegy az út-
cán; *весын погышко* ~ át-
megy vkinek a birtokába 2)
keresztülmegy; *урем гоч* ~
keresztülmegy az utcán 3) átl-
száll; *ного весын кидыи* *вон-
ча* a vagyon átszáll vkire 4)
átlter; *ик паша гыч весышке*
~ átlter egyik dologról a má-
sikra 5) száll; *умша гыч ум-
шаишке* ~ szájról szájra száll;
ача деч эргылан ~ apáról fiúra
száll 6) túljut; *иктаж-мом* ~
túljut vmin 7) túl van vmin; *на-
лемдыме сроком* ~ a megsza-
bott időn túl; *тудо уже кудло*
ийым вончен már túl van hat-
vanon

вончыштара (-ем) 1) átvisz
2) átltesz; *служащийым* *вес*
учрежденийым ~ hivatalno-
kot más hivatalba átltesz

вооружатлалташ (-ам) fell-
fegyverkezik

вооружатлаш (-ем) fellfegy-
verez

вооружений fegyverzet

вооружитлалташ (-ам) fell-
fegyverkezik

вор tolvaj; *случай ~ым шочык-
та* alkalom szüli a tolvajt

воспитатель nevelő (*тн*)

воспитательнице óvónő (*йоча садьните*)

воспитательный nevelő (*mn*);

~ *овырымаш* nevelő hatás

воспитатлаш (-ем) nevel; *йочам* ~ gyereket nevel; *сай койыш-шоктышым* ~ jó modorra nevel

воспитатлымаш nevelés

восстаний felkelés; *вооруженный* ~ fegyveres felkelés

вот 1) íme; ~, *икмынар пример* íme néhány példa; ~! (*ончо!*) íme! 2) aztán; ~ *туде да!* ez aztán különös!

воткем örvény

вотум szavazat

вошт 1) át, által; *окна* ~ az ablakon át 2) keresztül; *тудын* ~ ezen keresztül; *курымла* ~ évszázadokon keresztül; *парк* ~ a parkon keresztül; ~ *койшо* átlátszó; ~ *кояш* átlátszik; ~ *нангаяш* keresztülvisz; *ике шонымым* (*курым*) ~ *нангаяш* keresztülviszi az akaratát 3) egész; *әйд* ~ egész éjjel; *чыла* ~ *ужаш* átlát a szítán; *рольым* ~ *пален налаш* átléli a szerepét

воштончыш tükör; ~ *ышто икем ончылташ* tükörben nézegeti magát; ~ *ышко ончалаш* tükörbe néz

воштылаш (-ам) nevet; *йывыртен* ~ nevet örömeiben; *иктаж-мом* ~ nevet vmin; *тыште нимом* ~ *ыже уке* nincs ezen semmi nevetni való # *воштыл(ын) пытарааш* kilnevet

воштылде nevetés nélkül; ~ *туркен ом керт* nem tudom megállni nevetés nélkül

воштылмаш nevetés; ~ *ыжым чара* visszatartja a nevetést

воштылмо nevetés; *воштыл-мем шуэш* rám jön a nevetés

воштылташ (-ем) megnevetet

воштылтыш nevetés; *мыйын толеш* rám jön a nevetés

воштылтышан nevetséges

воштыр vessző; *виноград* ~ szőlőlvessző; ~ *дене кыраш* vesszővel megver; ~ *дене луншааш* meglvesszőz

вратарь kapus (*sport*)

врач orvos; ~ *деке каяш* orvoshoz megy; *еш* ~ családi orvos; ~ *ым йжыкташ* orvost hívт

всеобуч általános tankötelezettség

вувер кува boszorkány

вудака 1) fakó; ~ *тыс / чия* fakó szín 2) fénytelen 3) halvány; ~ *шарнымаш* halvány emlék; ~ *тул* halvány fény 4) homályos (*szín, alak, tekintet*); ~ *чия / тыс* homályos szín; ~ *ой* homályos kijelentés; ~ *умылымаш* homályos elképzelés 5) matt (*mn*)

вудакан ködösen, homályosan, halványan; ~ *каласымаш* homályos kijelentés; ~ *умылымаш* homályos elképzelés

вудаканааш (-ам) elihomályosul

вудыматыше mogorva

вуй 1) fej (*fn*); ~ *дымо* fej nélküli; ~ *ыштыжо уш* sapka van a fején; ~ *дене ончыкыла* fejjel előre; ~ *ым кыш(кө)*! fel a fejjel; ~ *ым йомдарааш* elveszti a fejét; ~ *ушгыч палаш* fejből tud; *ушан* ~ jó feje van, kitudő/nagy koponya; *свежа* ~ *дене* tiszta fejjel; *ешын* ~ *жо* a család feje; ~ *коршты-маш* fejfájás; ~ *пудыраны-маш* elmebaj, elmezavar; ~

савырнаш szédül; *вuem са-вырна* szédülök 2) fő (fn); ~*ыш лўаш* főbe lő 3) csúcs, orom; *курык* ~ hegyorom; *пу-шенге* ~ fa csúcsa # ~ *уш ка-йымаш* nyavalya; *вует налаш* megsértődik; *вует налше* érzékeny természetű; *вует ит нал!* / *вует ида нал!* elnézést kérek, elnézést! *тургыжлан-дарымемлан вует ида нал* bocsánat, ha zavarom; ~*ым корштараш* töri a fejét; ~*ым пудыратылаш* töri a fejét; ~*ым луктын ончалаш* kilnéz; ~*ым мушмаш* fejmosás; ~*ым налаш* a) untat b) bosszant; ~*ым пулчыдымо* hajadonlfőtt; ~*ым пуыдымо* büszke; ~*ым пышташ* eleslik; *сарыште* ~*ым пышташ* elesik a hábo-rúban; ~*ым савалташ* bic-cent, bólint; ~*ым сакаш* ell-hagyja magát; ~*ым сакыше* csüggedt; ~*ым шийше* pana-szos (fn); ~*ым шияш* panasz-kodik; *омо укелыклан / омы-дымылыклан* ~*ым шияш* ál-matlanságra panaszodik; *ик-таж-молан көра* ~*ым шияш* panaszodik vmi miatt, vmire; *иктаж-көлан* ~*ым шияш* pa-naszodik vkinek; ~*ым шуп-шаш* lemond (*иктаж-мо-деч*) (vmiről); ~*ым пудыра-тылыкташ* ellgondolkoztat; ~*ын шогышо* felelős; ~*ланже толжо!* átok reá!

вуйажа ész

вуйвем agy

вуйвода makacs

вуйволак tetölgerinc

вуйдорык 1) velő 2) agy

вуйдывыл hajlviselet

вуйкорка koponya

вуйлаташ (-ем) 1) vezet 2) élén áll vminek 3) kormányoz (polit)

вуйлатымаш vezetés

вуйлатыме: *иктаж-көн вуйла-тыме* почеш vkinek a vezetése alatt; *иктаж-көн вуйлатыме дене* vkinek a vezetésével

вуйлатыше I. 1) fő (fn) 2) fő-nök 3) igazgató 4) vezető (fn)

II. vezető (mn.); ~ *ен* vezető (fn); ~ *роль* vezető szerep; ~ *аннарат* vezetőség

вуйлеп fejltető

вуйушгыч kívülről

вуйшиймаш panasz; ~*ым пуаш* panaszt emel, tesz; ~*лан амал уке* nincs oka panaszra

вуйшонымаш gondolkodás; *шанче* ~ tudományos gondol-kodás

вулкан tűzhányó, *ылыше* ~ mű-ködő tűzhányó

вулно ólom

вургем 1) öltözet; *ик радам* ~ egy öltözet ruha 2) ruha; *ўды-рамаш* ~ női ruha; *айдемьым* ~ *огыл ышта* nem a ruha teszi az embert; *найрем* ~*ан* ünneplő ruhában; ~ *дене малаш* ru-hástul alszik 3) ruhálnemű 4) ruházat; *ўмбал* ~ felső ruházat 5) viselet; *калык* ~ nemzeti vi-selet # ~ *мушмо машина* mo-sólgép; ~ *мушмо порошок* mosólpör; ~ *сакыме шкаф* ruháslszekrény

вурго szár (növényé)

вургыжтараш (-ем) 1) feling-rel 2) felizgat 3) zavar 4) nyug-talanít 5) aggaszt; *вургыжта-ра* nyomasztóan hat

вургыжтарыше nyomasztó

вурдо 1) fogantyú 2) nyél

вурс acél; *вельме* ~ öntött acél

вурсаш (-ем) 1) szid 2) gyaláz 3) megfedd 4) rosszszál # *вурсен палаш* megszid, szapul (*иктаж-көм*) (vkít)
вурседылаш 1) káromkodás 2) veszekedés; ~ *тарваныш* veszekedés tört ki 3) per (*árv*)
вурседылаш (-ам) 1) káromkodlik 2) veszekszik, veszeke-
 dlik; *иктаж-молан көра* ~ veszekszik vmi miatt; *иктаж-көн дене* ~ veszekszik vkivel
вурседылме мут káromkodás
вурсымаш káromkodás
вусо 1) magtalan 2) terméketlen (*meddő*)
вустык makacs, nyakas
вустыкланаш (-ем) 1) makacskodik 2) csökkönyösködik 3) daczból csinál vmit
вустыкланымаш dac
вустыклык dac
вучаш (-ем) 1) vár; *йочам* ~ gyereket vár; *уверым* ~ híreket vár; *кө пала, мемтам мо вуча?* ki tudja, mi vár ránk; *нй-рымашыжым вуча* sorsára vár; *нимо сайым тый дечет ом вучо* semmi jót nem várok tőle; *йолташем мыйым вокзалыште вучен* a barátom várt rám az állomáson; *тидым мый вучен омыл* ezt nem vártam volna; *вучалте!* várj csak; *неи* ~ / *вучен* ~ várva vár 2) kilvár; *изииш вучем* egy kicsit kilvár; *тыкше веле вучен керташ* alig tudja kilvárni 3) meglvár # *вучен шукташ* a) kilvár; *йөн-нан случайым* ~ kívárja a megfelelő alkalmat b) les; *келишыне йөнным* ~ lesi az alkalmat
вучыдымо I. 1) hirtelen (*mn*); ~ *савыртыш* hirtelen fordulat 2) váratlan; ~ *ваушташ*-

маш váratlan fordulat II. meglepetés # *вучыдымо ен* nem kívánatos személy
вучыдымын 1) váratlanul; ~ *кучаш* rajtalkap (*иктаж-көм иктаж-кушак*) (vkít vmin); *шойышымташеш* ~ *кучаш* rajtalkap a házugságon 2) hirtelen (*höz*); *вучыдымын пыташ* hirtelen véget ér
вучыкташ (-ем) meglvárakoztat
вучыман várható; *шокишо игече* ~ meleg idő várható
вучымаш várakozás
вучымо 1) kívánatos; ~ *уна* kívánatos vendég; ~ *огыл ен* nem kívánatos személy, *persona non grata* 2) üdvös (*kívánatos*) # *вучымылан келиен талаш* megfelel a várakozásnak; *вучымылан келиен толшо* várakozásnak megfelelő; *вучымо деч гоч йөннешташ* várakozáson felül sikerült
вужанче 1) féktelen; ~ *койышан* féktelen természetű 2) heves; ~ *койыш* heves természet; ~ *улан* heves vágy
вүд 1) víz; *эркын ~ серым мушкеш* lassú víz partot mos; ~ *йы-маше мяш* víz alatt van; ~ *ыштыш* *шудышо* vízben oldódó; ~ *лан* *поян* vízben gazdag; ~ *пундашке волен колен* vízbe fült; ~ *дене* / ~ *корно дене* vízben (vízi úton); ~ *ваки* vízil-malom; ~ *витыдыме* vízhatlan; ~ *ым* *колышшо* nem vízhatlan; ~ *давлений* víznyomás; ~ *йымак* *волаш* ellmerül, ell-süllyed; *корабль / пароход* ~ *йымак* *волен* a hajó elsüllyed; ~ *йымак* *волтен* *колташ* ellsüllyeszt; ~ *йыматсе* *күзурьк* szikla (vízben); ~ *кран*

vízlecsap; ~ куйиш еvező; ~ налаш elláraszt; ~ налмаш árlvíz, áradás; ~ налеш / ~ йымачне лияш árvíz alatt van; ~ пундашке / йымаке волаш lelsűllyed; ~ пундашке / йымаке волташ lelsűllyeszt; ~ пундашке / йымаке вольиш lelsűllyedt; ~ таишлымаи а) árlvíz, áradás б) vízlözön; ~ым колтыдымо esőálló; ~ым шаваи locsol; уремеш ~ым шаваи utcát locsol; ~ын кўк-шытитў vízl szint; ~ыи пурен каен колаш ellmerül; ~ыи пуртен колташ vízbe fojt; ~ыишкў пурен каяи ellmerül 2) folyam 3) лё (folyadék, gyűmölcsé) 4) nedv

вўдан vizes

вўдандаш (-ем) elláraszt

вўдаш (-ем) vezet; иктаж-кўм кид гыч ~/ вўден нангаяш kézen fogva vezet vkit; алтарь ончыко ~ oltár elé vezet; иктаж-мо перген статисти-кым ~ statisztikát vezet vmiről

вўдвара рўд (vödörhordó)

вўдоно hullám

вўдотыза hólyag; ~и hólyagos

вўдпуч csatorna

вўдуа fűzlfа

вўдўдыр tündér; чодыра ~ erdei tündér

вўдшор áradás; ~ тылзе április

вўдшунгалтыш vízlesés

вўдыжгў I. nedv II. 1) nedves; изиш ~ kissé nedves 2) nyirkos

вўдыжгаш (-ем) nedvesedik

вўдылаш (-ам) (bel)csomagol; кагаз дене ~ papírba csomagol

вўдылка 1) batyu 2) csomag 3) göngyőleg

вўдылмаш csomagolás

вўма kaláka

вўр vér; ~ вўд огыл vér nem valóik vízzé; чылт ~ веле ыле csupa vér volt; ~емат йўкшыиш / йнемат шогале / неш шучко megfagyott bennem a vér; не-рем гыч ~ йога folyik az orrom vére; ~ыишд йўштылаш vérben úszik; ~ давленийи vérlnyomás; изи ~ давленийи alacsony vérlnyomás; кугу ~ давленийи magas vérlnyomás; ~ дене мушкылтмаш vérifürdő; ~ан кредалмашым тарваташ vérifürdőt rendez; ~ коштмаш vérkeringés; ~ малаи zsidbad; ~ модеш / шолеш ételtel teli; ~ ситыдымаш vérszegénység; ~ чўчалтыш vérlecsapp; ~горно vérledény; ~йўишд vérleszomjas; вўранмешке / ~ йо-гаш тўнгалмешке иктаж-кўм кыраи véresre ver vkit; ~гаяш vérzik; сусыр ~гая а seb vérzik; иктаж-кўн нерже ~гая vérzik az orra vkinek

вўран véres; ~ вуй дене véres fejfel

вўргене I. рёз; ~ гыч (ыиштыме) рёзбўл валў II. рёз-

вўргече szerda; вўргечын szerdán; кажне вўргечын minden szerdán; ~ водын szerdán este; вўргечыиан szerdára

вўрж ár (cipésszerszám)

вўрланаш (-ем) vérzik, шўмем вўрлана vérzik a szívem

вўта istálló

выговор dorgálás, ~ ым нуаш доргал

выключатлаш (-ем) kikapcsol

вынем 1) barlang 2) gödör 3) tanya (állaté) 4) üreg (földben) 5) árok; оркестр ~ zenekari árok

вынер 1) patyolat (vászon) 2) vászon

выпускной экзамен érettségi vizsga
выступатлаш (-ем) 1) előáll 2) fellép (*szerepel*); *требований дене* ~ követelésekkel lép fel 3) emel; *иктаж-көн верч* ~ szót emel vki mellett
вышке torony

2

газ gáz; (*моторлан*) ~ым пуаш gázt ad (*motorrak*)
газет 1) újság; ~лан подписат-лалташ újságot rendel; ~ыш увертараш hirdetést tesz az újságba 2) lap (*újság*); *офици-альный* ~ hivatalos lap 3) napilap
гай 1) mint; *ты~ кугу, мо~...* akkora, mint; *ту~, мо~* olyan, mint; *маска ~ виян* erős, mint a medve 2) minttha 3) akár!-csak
галстук nyakkendő
гандбол kézilabda
гараж garázs
гарантий 1) biztosíték; ~ым ончыде biztosíték ellenében; ~ым пуаш biztosítékot ad 2) jótlállás; *ик уяш ~ дене* egy évi jótlállással
гарантироватлаш (-ем) biztosít
гардероб 1) ruhaltár (*megőrző, készlet*) 2) ruháslekrény
гастроль дене коштмаш turné
генерал tábornok
географий földrajz
геометрийысе mértani
герб címer
герметический légmentes
геронческий hősi(es); ~ *морейланымаш* hősi(es) ellenállás

герой hős (*fn, mn*); *кечын ~жо* a nap hőse
геройло hősi(es); ~ *ваштареи шогымаш* hősi(es) ellenállás; ~ *йолтошкалтымш* hősllett
гигант óriás
гигантский óriási; ~ *наша* óriási munka; ~ *суммо* óriási összeg; ~ *капан* óriás termető
гид 1) idegenvezető 2) kalauz (*idegenvezető*)
гимн himnusz
гимнастике torna; *художественный* ~ művészi torna; *пөр-ең* ~ férfi torna; *юдырамаш* ~ női torna; *эрденысе* ~ reggeli torna; *гимнастикым ышташ* tornázik
гинеколог nőgyógyász
гитар gitár
главнокомандующий főparancsnok
глагол ige (*nytan*)
гладитлаш (-ем) vasal; *тувы-рым* ~ inget vasal
гласный magánhangzó
годсек óta; *тенгече* ~ tegnap óta; *мыняр ий* ~ évek óta; *кок кече* ~ két nap óta
годым I. addig, míg **II.** (*ни*) esetén, mellett; *тыгай требо-ваний* ~ ilyen feltételek mellett; *кызытсе отношений* ~ a mai viszonyok mellett
гол gól (*sport*)
горизонтальный vízszintes; ~ *линий* vízszintes vonal
горчице mustár
госпожа hölgy
гоч 1) át, keresztül; *Йошкар-Ола* ~ Joskar-Olán keresztül; *тидын* ~ ezen keresztül; *кы-рымла* ~ évszázadokon keresztül; *парк* ~ a parkon keresztül; *нече* ~ a kerítésen át; *нер* ~ *шүлаш* orron át lélegzik

2) által; *окна* ~ az ablakon által; *серышым иктажын* ~ *колтам* levelet küld valaki által 3) útján; *печать* ~ sajtó útján
гравироватлаш (-ем) vés; *иктаж-мом кјѣш* ~ köbe vés vmit
гравюра metszet
градус fok (*hő*)
градусник 1) hőmérő 2) láz-
 mérő; ~ым *шындаш* hőmérő; *черпылан* ~ым *шындаш* beteg
 hőmérő
граждан polgár; ~ *калык* polgári
 lakosság
гражданин állampolgár
гражданский polgári
гражданстве állampolgárság;
*иктаж-көлан гражданст-
 вым пуаш* állampolgárságot
 ad vkinek
грамм gramm
грамматике nyelvtan; ~ *ту-
 немме книга* nyelvtankönyv
грамотан művelt; ~ *ен* művelt
 ember
грамотдымо 1) analfabéta 2)
 műveletlen; ~ *ен* műveletlen
 ember
грамотдымылык műveletlen-
 сэг
границе határ; *эл / кугыжа-
 ныш* ~ országhatár; *границе*
чыште határon; ~ *тиде велне*
 a határon innen
графа rovat
график menetrend
грипп influenza
груз 1) rakomány 2) teher
грузитлаш (-ем) megrak; *ко-
 рабльш сатум / товарым*
 ~ megrakja a hajót áruval
грузовик teherkocsi
грузовой машина teherautó

группа csoport; *шым членан* ~
 héttagú csoport; *группылан*
шелаш csoportokra oszt
груше körte
губко szivacs
гудок kürt
гутлаште körül; *кечывал* ~ dél
 körül; *кум шагат* ~ három
 óra körül; *1900 ий* ~ 1900 kö-
 rül
гын ha; *туге* ~ ha így áll a do-
 log; *лиеш* ~ ha lehetséges; *ту-
 до огеи* ~ ha ő nem; *пытаре-
 нат* ~, *каласе* szólj, ha bel-
 fejezted
гына csak (*hsz*); *тиде* ~ *ок су-
 те* csak az hiányzik; *тиде* ~
огыл, эше ... nem csak ... ha-
 nem is; *эрла* ~ csak holnap;
кызыт ~ csak most; *тиде*
шыдым ~ *луктеи* abból
 nincs egyéb, csak bosszúság;
нигö весе, (тудо) ~ senki
 más, csak...; *кенез* ~ *лиям*
ыле csak már nyár volna
гынат ámbár, bár, habár, jóll-
 lehet; *тудо толын огыл* ~ bár
 ő nem jött el
-гынат csak; *кө* ~ aki csak; *ку-
 нам* ~ amikor csak
гыч 1)ból/-ből,-ról/-ről 2) elől
 3) túlva; *ик шагат* ~ egy óra
 túlva; *латвич минут* ~ *вич*
шагат шуэи háromnegyed öt
 van; ... ~ *түншлын* óta

д

да 1) és 2) meg; *визыт* ~ *ку-
 мыт кандаше (лиеш)* öt meg
 három az nyolc 3) de; *ышты-
 нем*, ~ *ом мошто* megcsinál-
 nám, de nem tudom 4) hiszen;
 ~ *мый тыйым палем* hiszen
 én ismerlek téged 5) igen; ~
тылеч молат a) stb. (és a töb-

bi) b) s más efféle c) és így tovább; ~ *еще* amellett
 ивай rajta (gyerünk)
 илений nyomás; *изи* ~ alacsony nyomás; *экономический* ~ gazdasági nyomás
 даже 1) már; ~ *тунам* már akkor is 2) sőt; ~ *мөңгешла* sőt, ellenkezőleg
 даме hölgy
 данный adat; *ичке / личный* ~ - *влак* személyi adatok
 даче nyaraló (épület)
 дачник nyaraló (vendég)
 движений 1) forgalom; *международный* ~ nemzetközi forgalom; ~ *ыште лийше* forgalomban lévő; ~ *ыш кондаш* forgalomba hoz 2) mozgalom; *национальный / калык* ~ nemzeti mozgalom; *протест* ~ ellenzéki mozgalom; ~ *ыште участвоватлаш* részt vesz a mozgalomban
 двор udvar; *корольын ~жо* királyi udvar
 дворец palota; *президент* ~ elnöki palota
 дворян nemes (fn, mn); ~ *гыч лекше* nemes származású
 дворянин nemes (fn)
 дебет tartozás; ~ *ышке возаш* megterheli a számláját
 дежурный 1) hetes (fn) (*школьышто*) (iskolában) 2) ügyeletes
 дежурство ügyelet; *уйд* ~ éjszakai ügyelet
 действий 1) cselekedet 2) érvény 3) működés; ~ *ышке кондаш* működésbe hoz; ~ *ыште лияш / ышташ* működésben van; ~ *ыште кучаш / ыштыкташ* működésben tart 4) tett

действительность valóság; *объективный* ~ objektív valóság
 действительный 1) érvényes 2) rendes; ~ *член* rendes tag; ~ *оыл* érvénytelen
 действоватлаш (-ем) 1) cselekszik 2) érvényben van; ~ *туналаш* érvénybe lép
 декабрь december
 декан dékán
 деке hozzá; *мый* ~ *м* hozzám
 деклараций nyilatkozat
 дела ügy; *могай* ~ *дене* milyen ügyben? ~ *влакым ышташ* ügyeket intéz; ~ *удан кая* roszszul áll az ügy; *официальный* ~ *дене* hivatalos ügyben; *коммерческий* ~ *дене* üzleti ügyben; *иктаж-көн* ~ *дене кош-таш* vkinek az ügyében eljár
 делегат küldött
 делегаций küldöttség
 деликатный kényes, pikáns; ~ *положений* kényes/pikáns helyzet; ~ *удодыш* kényes kérdés
 деловой 1) hivatalos; ~ *тон* hivatalos hang; ~ *сынан* hivatalos jellegű 2) üzleti
 делопроизводство ügyintézés
 демонстраций 1) fellvonulás, kilvonulás (*ünнерэлыс*) 2) tüntetés; *кешыдымаш* / *протест* ~ tiltakozó tüntetés; ~ *ым ышташ* tüntet
 ден meg (ksz)
 дене 1) -val/-vel; *мый* ~ *м* velem; *товар* ~ fejszével 2) mellett; -nál/-nél; *чодыра* ~ az erdő mellett 3) -ból/-ből; *уло ишм* ~ (teljes) szívből
 депутат 1) képviselő (fn); *парламентын* ~ *ше* országgyűlési képviselő 2) küldött
 дериват képzett szó

дериваций képzés (*nytan*)
десерт 1) desszert 2) utóétel
дефис kötőjel
деч 1) -tól/-től; *тудын ~ лүдаш* attól fél; *тудын ~ зависит-лаш* attól függ 2) elől; *ик-таж-көн ~ шылаш* vki elől menekül 3) mellől; *мый ~ем* mellőlem, tőlem 4) mint, *ончычсо ~ сайрак* jobb, mint az előző; ~ *вара* után; *эр кочкыш ~ вара* reggeli után; *тудо / са-де кече ~ вара* az után a nap után; ~ *өрдыжтө* kívül; *ола ~ өрдыжтө* a városon kívül; *служба ~ өрдыжтө* szolgálaton kívül; ~ *ончыч* korábban; ~ *посна* a) kívül; *тудын ~ посна* őt kivéve; *тудын ~ посна* kivéve azt, hogy b) kívül; *мый ~ем посна чылан* mindenki rajtam kívül; *мыскара ~ посна / чынак* tréfán kívül c) lelszámítva d) nélkül; *мый ~ет посна* nélkül; *йолташ-влак ~ посна* barátok nélkül; *амал ~ посна* ok nélkül f) kivételével, *тудын ~ посна* az ő kivételével
деятель alak
жем lekvár
джинс farmer/ nadrág
диалект nyelvjárás; ~ *мут* nyelvjárási szó; ~ *дене кутыраш* nyelvjárást beszél
диалог párbeszéd
диапазон terjedelem
диван 1) dívány 2) reklámé
диета diéta
диктоватлаш (-ем) 1) diktál 2) tollba mond
диплом diploma; ~ *наша* diplomamunka
директиве útmutatás
дирижер I. karmester **II.** karmesteri; ~ *тоя* karmesteri pálca

диск korong (*műsz*)
дискуссий vita; *виш ~ nyilvános* vita
диссертаций 1) disszertáció 2) értekezés; *докторлык ~ доктори* értekezés
дневальный napos (*fn*) (*ügyele-tes*)
дневник napló; ~ым *нангаш* naplót vezet
доверенность megbízóllevél
договор 1) meglegyezés; ~ *почеш* meglegyezés szerint 2) szerződés; ~ым *ышташ* szerződést köt; ~ *почеш* szerződés szerint; ~ым *кыраш* szerződést bont; ~ым *подписатлы-маш* szerződés aláírása
доказательстве bizonyíték; *возымо ~* írásos bizonyíték; *титаклыше ~* terhelő bizonyíték
доказатлаш (-ем) 1) bizonyít 2) állít
доказательмаш 1) bizonyítás 2) igazolás
доклад 1) előadás 2) jelentés
докладчик előadó
доктор doktor
документ 1) okmány; *офици-альный ~* hivatalos okmány; *личный ~-влак* személyi okmányok 2) igazolás 3) akta 4) irat; *секретный / шолын ~* titkos iratok
документал фильм dokumentumfilm
должность 1) hivatás 2) tiszt (*hivatal*)
доменный конга kohó
домоуправлений gondnokság
донор vérleadó
доска tábla; ~шке *возаш* táblára ír
доход jövedelem; *ик ияш ~* éves jövedelem

дракон sárkány
драматург 1) drámalíró 2) szerző (*színpadi szerző*)
драматургий drámalírodság
дробь sörét
духовный 1) egyházi; ~ *музык* egyházi zene 2) szellemi; ~ *иш* szellemi élet
душ tus, zuhany; ~ *нөлем* zuhany(о)zó
дуэль párbaj; ~ *иш* *йэсан* párbajra hív ki vkit
дуэт kettős (*fn*) (*zene*)
дыр 1) valószínűleg, bizonyára 2) csak; *йөсө* *огыл* ~ csak nem beteg 3) esetleg
дюйм 1) col 2) hüvelyk

е

еврей zsidó (*fn, mn*); ~ *калык* zsidó nép; ~ *кокла гыч лекше* zsidó származású; ~ *черке* zsidó templom, zsinagóga
европысо európai
еда -ként; *кас* ~ esténként
единице (*отметке*) egyes (*isk*) (*osztályzat*)
емыш gyümölcs; ~ *өүд* 1) gyümölcslé 2) lé (*gyümölcse*); ~ *саска* gyümölcs; ~ *саска пушенге* gyümölcsfa
ен 1) ember; *ик* ~ *ын* egy emberként; ~ *ойлат / кутырат / маным* azt beszélnek az emberek; *кугу* ~ nagy ember 2) alak; *историйын кугу* ~ *влакше* a történelem nagy alakjai; *өрыктарыше* ~ furcsa alak; ~ *верч тыришыше* figyelmes; ~ *ойгылан куанымаш* kálöröm # ~ *иш лекташ* zöld ágra vergődlik
енга-вате szerelmes (*fn*) (*нө*)
енан lelkes; fős; 500 ~ *ял* 500 lelkes falu

епископ püspök
ер то
естественный természetes; ~ *огыл* nem természetes; ~ *состояний* természetes állapot
естествоиспытатель természettudós
ече 1) lécs 2) (*sport*) sí, síléc; ~ *ботинке* sícipő; ~ *дене коштан* síel; ~ *костюм* síruha; ~ *школа* síiskola
ечызе síelő, síző (*fn*)
еш I. család; ~ *ан лияш / ешанаш* családot alapít; ~ *еда / ~ын* családonként **II.** családi; ~ *нөрт* családi ház; ~ *оза* családlíró; ~ *вуй* családlíró; ~ *ын аваже* családlánya
ешан családós; ~ *лияш* családot alapít
ешанаш (-*ам*) nőszül
ешаралташ (-*ам*) bővül
ешаралтмаш áradat; *автоматина* ~ az autók áradata
ешараш (-*ем*) 1) bővít 2) hozzáfűz (*vmihez*) 3) hozzálád 4) hozzálakos 5) hozzátesz; *мылам* ~ *нимам* nincs mit hozzátennem 6) kiegészít 7) megtölt; *уверышке иктаж-мом* ~ megtöltje a hírt vmivel 8) pótol (*kiegészít*) # *ешарен*: ~ *возаш* hozzálír; ~ *түлаш* ráfizet; ~ *чоңмо зданий* melléklépcső; ~ *шотлаш* hozzászámítás
ешартык bővítmény (*nytan*)
ешартыш 1) pótlék 2) ráadás 3) függelék 4) kiegészítés 5) toldás
ешартышлан ráadásul
ешарымаш 1) kiegészítés 2) toldás
ешарышаш hozzáfűzni való; *мыйын* ~ *ем* *уке* nincs mit hozzátennem

жал fájdalom; *туге лиймылан*
~ fájdalom, így történt

жап I. 1) idő; ~ *эртyme сeмын*
az idők során; *икe ~ышты-
же* idővel; ~ *гыч ~ышке /
южгунам* időről időre; ~ - *ок-
са* az idő pénz; *кўчык ~ыште*
rövid idő alatt; ~*ше эртен* ell-
járt fölötté az idő; *толмо* ~ ér-
kezési idő; ~ *йодыш* idő kér-
dése; *икмынар* ~ egy idő óta;
венгр ~ *почеш* magyar idő
szerint; *кызытсе* ~ jelen idő;
~*ет возаш уло мо?* van-e
időd írni? *мемнан ~ыште* a
mi időnkben; *неле ~ыште ку-
чылташ* rossz időkre 2) idől-
szak 3) szak; *кечын кеч-могай*
~*ыштыже* a nap bármely sza-
kában 4) kor; *эн сай ~ыште* a
legjobb korban; ~*ше годым* a
maga korában 5) korlszak 6)
pillanat; *йöнан* ~ kedvező pil-
lanat; *лушкыдо ~ыште* gyen-
ge pillanatában; *палемдыме* ~
határidő # ~ *ончыкта / шуэи*
az a jövő titka; ~*ше годым*
idejelkorán; ~*ым веселан эр-
тарымаш* szenvedély (szóra-
kozás); ~*ым йўын эртараш*
zülllik (lumpol); ~*ым иктаж-
кузе эртараш* agyonlúti az
időt; ~*ым эртарымаш* idöl-
töltés; ~*ым эртарашлан йö-
ратыме наша* kedvenc idő-
töltés; *кастене ~ым эрта-
рашлан* esti időltöltésül; ~*ын
шуйнымыжо* időltartam II.
korai; ~ *деч ончыч* korai; ~
*деч ончыч помыжалтары-
маш* korai ébresztés

жаплаш (-ем) tisztel

жаплымаш megtiszteltetés

жапын-жапын hébe-hóba,
időnként, néha

жапыште I. 1) jókor; *лач* ~ ér-
pen jókor) jókor, *эрдене* ~ jó-
kor reggel 2) időlszerű; ~
шындыме йодыш időlszerű
kérdés II. 1) alatt; *кок тылзе* ~
két hónap alatt 2) idején; *ты* ~
annak idején; *сар* ~ háború
idején # ~ *корандаш* a) megli-
akadályoz b) megelőz; *черым*
~ *коранаш / эмлаш* megelőzi
a betegséget c) elejét veszi
vminek

жаритлалташ (-ам) sült

жаритлаш (-ем) sült

жаритлыме sült (m); ~ *каш-
тан* sült gesztenye; ~ *паренге*
sült krumpli; ~ *сöсна шыл* ser-
tés;sült; ~ *ушкыл шыл* marhal-
sült; ~ *шыл* pecsenye

жаркой sült (fn); *йўштö* ~ hideg
sült

железобетон vaslabeton

железнодорожник vaslutas

жемчуг gyöngy; *шояк* ~ hamis
gyöngy

жертва áldozat; ~ *лийын ко-
лаш* vminek áldozatul esik;
кугу ~ *негызеш* nagy áldoza-
tok árán

жертвоватлаш (-ем) áldoz,
felláldoz, áldozatot hoz; *ылын
дене иктаж-мо верч* ~ életét
áldozza vmiért; *икe шлын де-
не* ~ / *икe шлышым нуаш* fel-
áldozza magát

жертвоватлымаш áldozat

жест mozdulat

жетон érme

живопись festészet

животный állati; ~ *продукт*
állati termék

жулик gazfickó

жуликланымаш család

журнал folyóirat

журналист újságlíró

3

завбастовко sztrájk; забастов-
кым тўналаш sztrájkba lép
завведений intézmény
завешаний végrendelet
завод gyár; ~ымто пашам
ышташ gyárban dolgozik
заводитлаш (-ем) felhűz; ша-
гатым ~ órát felhűz
заговор összeesküvés; ~ым по-
чаи összeesküvést lelepleз
заданий 1) feladat; математике дене ~ számtani feladat;
~ым шукташ teljesíti felada-
tát; тиде мыйын заданием аз
én feladatom 2) tennivaló
задатке foglaló
заем kölcsön (fn)
зажигалке önlgyújtó
заказ megrendelés; ~лан meg-
rendelésre; ~ын акше а meg-
rendelés díja; ~ым прини-
матлаш megrendeléseket
felvesz
заказатлаш (-ем) 1) rendel 2)
megrendel; иктаж-көн деч
иктаж-мом ~ megrendel vki-
nél vmit
казанной ajánlott; ~серышым
колташ levelet ajánlva ad fel
казачик megrendelő
заклад zálog; ~ым сулен налаш
/ тўлен налаш zálogot kivált;
~ыи пынташ zálogba tesz;
~ыи пуаш zálogul ad
заключённый fogoly; поли-
тический ~ politikai fogoly
закон törvény; ~почеи törvény
szerint; ~ым лукташ törvényt
hoz; ~ым нурташ törvényt el-
fogad; ~ым нудырташ tör-
vényt meglszeg; ~ваитареш
ыштыме törvényellenes

закондымылык jogtalanság
закномерный törvényyszerű
законный törvényes; ~спедст-
ве дене törvényes eszközökkel;
~марий / вате törvényes férj /
feleség; ~ошкылым ышташ
төрvényes lépéseket tesz; ~
огыл törvénytelen
зал 1) csarnok 2) hall (fn) 3)
нэзöлтэр 4) terem (fn)
залог zálog; ~шотеш пуаш zá-
logul ad; ~ыи пуаш ellzálogo-
сит
заложник túsз
заметке 1) jegyzet; заметкым
возаи jegyzeteket készít 2)
felljegyzés
замечаний észrel vétel, megl-
jegyzés; ~ым ышташ észre-
vételt/megjegyzést tesz; мем-
нан ~ уке nincs semmi észre-
vétелünk; ~деч носна кодаш
megjegyzés nélkül hagy
замок I kastély
замок II húzózáр, ziplzáр
занавес függöny (szính)
заниматлаш (-ем) 1) foglalко-
злик (vmivel) (иктаж-мо де-
не); мо дене заниматледа?
mivel foglalkozik? 2) foglalа-
тоскодлик (vmivel) (иктаж-мо
дене) 3) művel; литератур
дене ~ az irodalmat műveli 4)
(átv) üz; иктаж-могаи поли-
тике дене ~ vmilyen politikát
üz
занятий tanlóра
запас tartalék; кок кечаш ~ két-
napi tartalék
запасной: ~тормоз vészlfék; ~
тормызым шупшылаш meg-
húzza a vészlféket; ~ часть
pótlalkatrész
записной книжка jegyzetl-
фүзет, notesz

заповедник természetvédelmi terület
заправитлаш (-ем) tankol
заправке benzinkút, töltőlálló-más
зараженный fertőzés
заразитлаш (-ем) fertőz
заряд töltés (fiz); *положительный* ~ pozitív töltés
зарядитлаш (-ем) megtölt (fegyvert / akkumulátort)
заслуго érdem; ~ *почеш* érdem szerinti; *заслугым сулен на-лаш* / ~ *марте шуаш* érdeme-
ket szerzett
заслужитлаш (-ем) 1) érde-
mel, megléremel; *ушеишта-
рымашым / налемдымашым*
~ említést érdemel 2) kilérde-
mel
застава határlőrség
зато de
заявлений nyilatkozat; *возыман*
~ írásbeli nyilatkozat; *пырля
ыштыме* ~ közös nyilatkozat;
~ым *ышташ* nyilatkozatot
tesz
звёздочка csillag; ~ *дене на-
лемдыме* csillaggal van megl-
jölve
зданий épület
земляк földi (fn)
зернохранилище magtár
зиян kár; ~ым *ышташ* kárt
okoz; *иктаж-көм* ~ым *пур-
таш* kárára van vkinek
знак jel; *иктаж-мон* ~ше *vmi-*
nek a jele; ~ым *пуаш* jelt ad
значений 1) jelentés; *мутын
тұналтыш* ~же a szó eredeti
jelentése 2) értelem; *вес* ~ *де-
не* más értelemben; *тидын
могай* ~же? mi ennek az ér-
telme? *тидын* ~же *уке* nincs
ennek értelme; *тугай* ~ *дене*
abban az értelemben 3) jelen-

tőség; *нимогай* ~же *уке* nincs
semmi jelentősége; *истори-
ческий* ~ történelmi jelentő-
ség; *значениян лиймаш* jelen-
tőség

зона sáv (terület)
зонтик ernyő, esernyő
зоологий állatltan
зоопарк állatkert
зрелость аттестат érettségi
bizonyítvány
зубритлаш (-ем) belmagol, bif-
láz, belbifláz

и

и és; ~ *вараже*? és aztán?
иге 1) fia (vkinek) 2) kölyök;
игым ышташ költ (madár)
игече 1) idő; *сай* ~ jó idő; *уда* ~
rossz idő; *мотор / сылне иге-
чын* szép időben 2) időjárás;
~ *могай лиймашым ончыл-
гоч каласымаш / шижмаш*
időjárás-előreljelzés; ~ *сводко*
időjárás-jelentés
игылташ (-ем) 1) évdlik 2)
gúnyol 3) ingerel (bosszant)
игылтмашан gúnyos; ~ *заме-
чаний* gúnyos megjegyzés; ~
воштылмаш gúnyos nevetés
игылтме 1) bántó; ~ *иомак*
bántó szó 2) gúnyos; ~ *вош-
тылмаш* gúnyos nevetés
игылтше gúnyolódó
игылтшыла gúnyosan
игылтын gúnyolódva
игылт(ын) пытараш (-ем)
kilnevet
идалык 1) év 2) évforduló;
~ым *налемдаш / наүремаш*
évfordulót ünnepel 3) jubi-
leum # ~ *жан* évszak
идалыкаш egyléves
идеальный tökéletes; ~ *огыл*
nem tökéletes

иза 1) bátyf; *изан эргыже*,
изан ыдыржӧ unokatestvér 2)
fivér; *марийын ~же* férj fi-
vére

иза-ака testvér (*férfi és nő*);
изак-акак testvérek (*férfiak és*
nők)

изава mostohalánya

изарня csütörtök; *эртын /*
кодшо ~н múlt csütörtökön; ~
ода csütörtökönként

изача mostohalapa

иза-шольо I. testvér (*férfi*);
изак-шоляк testvérek (*férfiak*)
II. testvéri; ~ *йӧратымаш*
testvéri szeretet

известняк mészkő

извинений bocsánat; ~ым
иодаш bocsánatot kér

извинитлалтмаш bocsánatl-
kérés

извинитлымаш elnézés

изданий nyomtatvány, kiladvány

издательстве kiladó (*fn*) (*vál-*
lalat)

изделий gyártmány, termék

иземаш (-ам) 1) csökken; *ак*
иземеш csökkennek az árak;
коритыш иземеш csökken a
fájdalom 2) fogy

иземдаш (-ем) 1) csökkent;
роскотым ~ csökkenti a kil-
adásokat; *шыгырештмашым*
/ варкыным ~ csökkenti a fe-
szültséget 2) enyhít 3) kiseb-
bít; *иктаж-кӧн заслугыжым*
~ kisebbsíti vkinek az érdemét
4) redukál 5) rövidít

изи 1) kicsi; *неш* ~ igen kicsi;
тӱня ~ kicsi a világ; *иктаж-*
мом ~ *лан шотлаш* kicsinek
tart vmit 2) kis; ~ *пашадаран*
kis fizetésű; ~ *калык-влакын*
йылмышт kis nyelvek; ~
ыдыр kislány; ~ *буква* kisl-
betű; ~ *булко* zsemle; ~ *йоча*

a) kislbaba b) kisgyerek; ~
мешак zacskó; ~ *меке / ~ чып-*
та мешак (*alul hegyes*) zacskó;
~ *ола* kislváros; ~ *олык*
tisztás; ~ *нӧрм* kunyhó; ~ *рве-*
зе а) kislfiú b) kölyök; ~ *тӱш-*
ка maroknyi; ~ *салтак тӱш-*
ка egy maroknyi katona; ~
энер patak 3) csepp (*mn*); *неш*
~ *йоча* csepp gyermek 4)
cseppnyi

изиварня kisujj

изин-изин 1) apránként 2) ki-
csiben; ~ *налаш* kicsiben vá-
sárol

изирак kisebb; ~ *акан / шагал*
кӱлешан kisebb értékű

изиш(ак) 1) kicsit, egy kicsit; ~
сайракын egy kicsit jobban; ~
ондакрак egy kicsit korábban
2) kissé, kisebb mértékben; ~
шала-вула kissé szórakozott
3) egy csepp(et) 4) majdnem
5) egy pillanat; ~ *ак вучалте /*
вучалтыза! egy pillanat; ~ *лан*
egy pillanatra; ~ *ак тургыж-*
ландарен кертан мо? zavar-
hatok egy pillanatra? ~ *гына*
a) alig, aligha, kis híján; *мудо*
~ *гына чын* aligha van igaza;
~ *гына лудаш* *лиеш* alig ol-
vasható b) alig valami c)
csaklnem, majdnem; ~ *гына*
шым камвоч majdnem ell-
estem; ~ *гына вараш* *шым*
код majdnem elkéstem; ~ *лий-*
меке hamarosan; ~ *жан эр-*
тымеке egy kis idő múlva

изишат 1) egy csepp(et) sem; ~
ом лӱд egy cseppet sem félek
2) egy pillanatig sem; *миде*
шотышто ~ */ нычырикат*
кокытеланен омыл ebben egy
pillanatig sem kételkedtem

изиш-изиш majdnem

изложений leírás

изобретатлаш (-ем) *fellfedez*

изобретений *találmány*

ий I *év; кәжне ~ын / ~ еда*
minden évben; *кок ~ ончыч /*
ожно két évvel ezelőtt; *кок ~*
гыч / кок ~ эртымыке két év
múlva; *~ гыч ~ыш* évről évre;
ниалан У ~ дене! boldog új
évet! *тиде / кызытсе ~ыш-*
те / ~ын folyó évben, ebben
az évben; *шушаш / толиаш*
~ыште / ~ын jövő évben; *~*
вашталтмаш az év forduló-
ja; *~ мучаш* élvége; *~ еда*
évente; *~ шушо / ийгот шуаш*
nagykorú; *кугу ~готан* liаш
nagykorúvá válik

ий II *jég; ~ гау йышто* jégli-
deg

ийгот 1) életkor 2) kor; *шке*
~шылан korához képest; *~ по-*
чеш черет kor szerinti sor-
rend

иймаш úszás

ийора jéghegy

ийше I. *űszó (mn); ~ ийора* *űszó*
жэггеу II. űszó (fn)

ийын вончаш (-ем) 1) át-
űszik; *энер гоч* ~ átűszik a
folyón; *эным* ~ átűsza a
folyót 2) meglűszik

ик 1) egy; *~ гана* egyszer, *~ га-*
на кечеш egyszer napjában; *~*
гана веле csak egyszer; *~гана*
веле огыл nem egy esetben; *~*
гана колышмо почеш egy-
szeri hallás után; *~ ганалан*
йöрышö egyszeri; *~ ганалан*
йöрышö порций egyszeri
adag; *~ ганасе* egyszeri; *~ га-*
насе суммо egyszeri összeg; *~*
жап марте egy ideig; *~ жа-*
пыштак egylidőben; *~ жа-*
пыште а) egy füst alatt *б)*
egylidejüleg; *тудын дене* ~
жапыште azzal egydeжүleg;

~ жапыште *лийше* egylidejü;

~ кечыште egy nap alatt; *~*
могыран egyoldalú; *~ могы-*
ран умылымаш egyoldalú
felfogás; *~ могыран договор*
egyoldalú szerződés; *~ мут-*
лончан egyszótagú; *~ нача-*
шан földszintes; *~ начашан*
нöрм földszintes ház; *~ се-*
мын egyiformán, egyenlően;
чылалан ~ семын палыме
mindenki előtt egyformán is-
mert; *~ семын йонгалтыше*
egylhangú; *~ тйсан* egyszínű
2) egyedüli, egyetlen; *ваш-*
талтмашын ~ цельже a vál-
tozás egyedüli célja; *~ эрге*
гына egyetlen fiú # *~ айдеме*
семын egylemberként; *~ блю-*
дан кочкыш egytállétel; *~вйр*
vérrokon; *~ классыште* ту-
немме йолташ iskolatárs; *~*
кумыташ harmadlrész; *~*
шот дене általában, általáno-
san; *~ эл гыч улиш* honifiltárs

икана egyszer; *~т* egyszer
sem; *~ ала-кунам* egyszer va-
lamikor

иканаште 1) egyszerre; *чыла ~*
огыл nem egyszerre 2) egy
csapásra 3) egy szuszra; *~ тй-*
лаш egy összegben fizet

икарняш egylhetes

иквереш 1) egybe, együtt,
együttesen; *~ кодаш* együtt
marad; *~ влаш* együtt él vki-
vel; *~ шылаш* együttlélés;
тидын дене ~ azzal együtt;
тидым ~ ыштенна ezt együtt
csináltuk; *иктаж-көн дене* ~
кааш vkivel együtt megy;
мый денем ~ velem együtt 2)
össze, egybe; *~ левен варнаш*
egybelölvad

икгаештараш (-ем) *kilegyenlít*

икгай 1) azonos, egyforma; ~ *күкшитан* azonos növésű; ~ *капан* azonos alakú; ~ *ийготан* azonos korú; *ионымашна* ~ azonos véleményen vagyunk; ~ *күжытан* egyforma hosszúságú; ~ *күзү* egyforma nagy; *чыт* ~ tökéletesen egyformák 2) egyenlő, ~ *ынан / акан* egyenlő értékű 3) egységes; ~ *ионымаш* egységes felfogás 4) fogható; *иктаж-мо дене* ~ *улаш* vmihez fogható; *тудын дене* ~ *уке* nincs hozzá fogható 5) hasonló; *тудын дене* ~ ehhez hasonló; ~ *үнаран / вяан / алан* hasonló erejű; *тый денет* ~ hozzád hasonló 6) közös; ~ *интерес* közös érdek; ~ *кояш* hasonló; ~ *лиймаш* közösség; ~ *лияш* а) egybeesik б) hasonlít (*иктаж-мо / иктаж-көн дене* ~ *лияш*) (*vkíhez/vmihez, vkíre/vmíre*); *чыт* ~ *улыт* úgy hasonlítanak, mint egyik tojás a másikra; *аваже дене* ~ az anyjára ütött; ~ *ионымашке иуаш* zöld ágra vergődik

икгайлык 1) azonosság; ~ *шым пенгыдемда* igazolja azonosságát 2) hasonlóság; *иктаж-мо дене* ~ vmihez való hasonlóság; *лүм-влакын ~ышт* а nevek hasonlósága 3) közösség; *чоншутыкын ~ше* érdekközösség 4) párhuzam (hasonlóság)

икияш egyléves

икманаш 1) általában, általánosságban 2) azaz 3) nagyjából

икмарда átlag; ~ *деч изирак (үлыкшырак)* átlag alatt; ~ *айдеме* átlaglember

икмыняр néhány, (egy)pár; ~ *ария* néhány hét; ~ *кече эртыш* eltelt néhány nap; ~ *шагатыште* а) néhány óra alatt б) egy pár óra múlva; ~ *мут дене умылтарем* pár szóval meglmagyarázom; ~ *жан* jó darabig; ~ *жатыште* egy kis idő múlva

икой дене I. egyhangú; ~ *сайлымаш* egyhangú választás;

II. egyhangúan

икоян egységes

икса öből

иктаж(е) I. valaki, ~е egy valaki; ~-кө valaki; *тыште ~-кө уло мо?* van-e itt valaki? ~-күзе valahogy; ~-кунам а) valaha 2) valalmikor; ~-кунам *рошто годым* karácsony táján; ~-кунам *вес гана тол!* valamikor máskor gyere! ~-мо valami; ~-мо *лиеш дыр* valami majd csak lesz; ~-мом *кочнем ыле* ennék valamit; ~-мо *верч / ~-молап көра* valamiért; ~-мо *пашам муаш* kap valami munkát; ~-мо *ышташем уло / ~-мом ыштышаш улам* van valami elintézni valóm; ~-могай *амал дене* valami okból; ~-могай а) valamilyen; ~-могай *юдыш* valamely kérdés; б) valamilyen; ~-могай *формо дене* valamilyen formában; ~-могай *йөн дене* valamilyen módon; ~-могай *кармет уло мо?* van-e valamilyen térképed? ~-мыняр valahány II. 1) körülbelül; ~ *ик тылзыште* körülbelül egy hónap múlva; ~ *шүдө егкөрүлбелүл* száz ember 2) táj (idő); ~ *мыняр шагатлан?* milyen idő tájban? 3) úgy, ~ *вич шагатлан* úgy öt óra tájban, ~ *кокишүдө* úgy kétszáz

иктат пеле *más|fél*

икте *egyik; кокым гыч икты-же* *egyik a kettő közül; ик-тыже але весыже* *egyik vagy másik; ~-весым* *egyikö-тők; иктыже ... , весыже ...* *egyik... másik; иктат чын огынал* *egyikünknek sincs igazа; ~ гына* *egyetlenlegy; эре иктат* *egy és ugyan | az*

икте-весе *egymás; ~ почеи* *egymás után; ~ коклаште* *egymás közt; икте-весым йö-раташ* *szerezik egymást; ~ коклаше* *egymáslközt; икте-весылан келшыдыме а)* *ellentmondásos б)* *ellentmondó; икте-весын* *kölcsönös*

иктеж *általános; ~ йылы-шанче* *általános nyelvészet*

иктеш *egybe-; ~ кушкаш* *egybe|lő; ~ толаш* *egybelesik*

иктешлаш (-ем) 1) egyesít 2) összefoglal

иктешлык *egység; икевода ~* *önálló egység; ~ укелык* *az egység hiánya; ~ыште вий* *egységben az erő*

иктешлымаш *összefoglalás*

иктешой *összefoglalás*

иктөр I. 1) egy|forma 2) egyen-letes; ~ *тарванымаш* *egyen-letes mozgás II.* 1) egy|for-мán, egyenlően; ~ *шешаш* *egyenlően eloszt; ~ ышаш а)* *kilegyenlített (sport) б)* *ell-egyенget*

иктөрлык *egyenlsúly; ~ым йомдараш* *elveszti az egyen-súlyát; чон ~ lelki egyensúly; ~ыштö* *лияш* *egyensúlyban van*

иктөрлө *szürke (egyhangú)*

иктын *egyesével*

иктын-иктын *egyenként; ~ шотлаш* *egyenként felsorol*

иктыш *egybe; ~ погымо* *gyűj-temény*

икчумырлык *egység; ике шотан ~* *önálló egység; ~ укелык* *az egység hiánya; ~ыште вий* *egységben az erő*

икшыве *gyermek*

икшырым *higgadt*

икнымше 1) egyes (*mn*) (*jármű is*) 2) első; ~ *гана* *első alka-lommal, először; ~ класс* *első osztály*

илалше *idős; ~ айдеме* *idős ember*

илаш (-ем) 1) él; *иктаж-кузе ~ | иктаж-могай йöным му-ын ~* *él vmiből; йöным ку-чылтын ~ | йöн гыч йöныш-кө ~* *él az alkalommal* 2) la-клик; *ялыште ~* *falun lakik; пöртыштö икет ~* *egyedül lakja a házat* 3) lelél; *тыште тудо* *курымжо мучко илен* *itt élte le az egész életét* 4) lé-тезлик 5) meg | van, *и|еда-ку-тыреда?* *hogyan van? тау, илем* *köszönöm, megvagyok; ~ куснаш* *letelepül; ~ кусны-маш* *település # илен: ~ лек-таш* *átlél, túllél; ~ шукташ* *meglér; эрла марте ~* *ok шу* *nem éri meg a holnapot; ~ эртараш* *lelél; тыште тудо* *ике* *ылышыжым ~ эртарен* *itt élte le az egész életét*

илаш-колаш *halálosan (= él-meghal); ~ лияш* *élet és halál között lebeg*

иллюзий *álmkép*

иллюминаций *kivilágítás;*

найрем ~ *ünnepi kivilágítás*

иллюстраций *ábra*

илымаш 1) élet 2) létezés

илыме *lakó-; ~ вер* *lakóhely, lakóhely; ~ пöлем* *lakószoba; ~ пöрт* *lakóház*

илыш 1) élet; ~еш кодаш (-ам) életben marad; ~еш кодаш (-ем) életben hagy; ~ыштыже életében; ~ыш пурташ életbe léptet; ~күк-шым életlszínvonal; ~корно életlrajz; ~куан életlöröm; ~кумыл életlkedv; ~-йўла életlmód; ~-кун életlmód; ~-кучыш életlmód; ~-шоктыш életlmód; ~лан туныктышо tanulságos; ~лан туныктышо пример / шынамат tanulságos példa; ~ыш пурталташ а) megvalósul б) érvényre jut в) beteljesedik; ~ыш пурташ а) megvalósít б) érvényre juttat в) teljesít 2) lét; ~верч куче-далмаш a létért való küzdelem 3) valóság; торжас ~ а nyers valóság # ике ~ым пуэн élete árán

илыше I. 1) lény, élőlény, teremtmény 2) lakó, lakos; ~-влак lakók; пошкудо норт-ыштö ~-влак a szomszéd házak lakói 3) telepес (fn) 4) eleven (fn); ~ да кольшо-влак elevenek és holtak II. 1) élénk 2) élő; ~ нуртӱс élő természet; ~ вулкан működő tűzhányó; ~ чонан élőllény

иман: ~ пуенге fenyő; ~ чодыра fenyveslerdő

име 1) tövis 2) tű; ~ форман tű alakú; ымышке шуртым чикташ befűzi a tűt; ~ ымбаине ишпчаш tűkön ül 3) tűske

имений birtok

имне ló; имньым кушкыжаш lóra ül; ~ вий lólerő; имньым ашнымаш lóltenyésztés

имнешке lovas (fn, mn); ~ орва lovaslkocsi; ~ полиций lovaslrendőr

имньывуй kocsis

имньызе lovas (fn)

императив parancsoló mód

импровизаций rögtönzés; ~ым ышмаш rögtönöz

инанаш (-ем) 1) hisz, ellhisz; иктаж-молан ~ hisz vmit; иктаж-кóлан ~ hisz vkinek; ом инане nem hiszem

инандараш (-ем) 1) meggyőző 2) reményt kelt vkiben

инандарымах igazolás

инандыш igazolvány

инаныше hívő, куштылгын / вашке ~ könnyen hívő, hiszékeny

инвалид rokkant (fn)

инвентарь felszerelés

индеш(е) kilenc; ~лу kilencven; ~шүдö kilencszáz

индешымше kilencedik

индыралташ (-ам) kínlódlik

индыралтмаш gyötirelem, kínlódás

индыраш (-ем) 1) bántalmaz

2) gyötör, kínoз; индырен ко-лымашке шукташ halálra gyötör vkit; индырен нуш-таш halálra kíноз 3) nyüz (átv) (калыкым) (népet) 4) öröl (átv); иктаж-мо иктаж-кóм индыра vmi örli vkinek az idegeit

индырымах kín

индырыше bántó

инженер mérnök

инстинкт ösztön; животный ~ állati ösztön; икем ике ара-лаш тыршыме ~ önfenntartási ösztön

институт intézet; шанче ~ tudományos intézet

инструкций útmutatás; ~ по-чеш ышмаш követi az útmutatást

интеллигенций 1) értelmiség 2) intelligencia

интенсивный intenzív

интервью interjú; ~м налаш interjúvol

интерес 1) érdek; ~ дене érdekesen 2) érdeklődés; *музык деке* ~ zene iránti érdeklődés; ~ым лукташ felkelti az érdeklődést

интересоватлалташ (-ам) 1) érdeklődlik; *иктаж-мо дене / нерген* ~ érdeklődik vmi iránt; *паша / дела нерген* ~ érdeklődik a dolog felől 2) foglalkoztat (átv); *обществын кузе шонымыжо нерген* ~ foglalkoztatja a közvéleményt

интересоватлаш (-ем) érdekel; *мыйым музык интересоватла* engem érdekel a zene; *туде чылам интересоватла* ez mindenkit érdekel

информаций 1) információ; *ушанле* ~ bizalmas információ; *йонылыш* ~ téves információ; ~лан поян információlagzag 2) tudósítás

ир vad (mn); ~ нуртыс vad természet; ~ калык-влак vad népek; ~ ончалтыш vad tekintet; ~ каза őz; ~ капитан vadlgesz-tenye; ~ янлык vadállat

иралташ (-ам) megsértődlik

иск kereset (jog)

исключений kivétel; ~ *деч посна* kivétel nélkül; ~оyme *правило уке* kivétel erősíti a szabályt

искусственный материал műanyag; ~ *гыч ыштыме модыш* műanyagból készült játék

искусство művészet; ~ ~ *верч* művészet a művészetért, l'art pour l'art

исполнятлаш (-ем) előlad

историй 1) történelem 2) történet; *иктаж-мон* ~же vminek a története

источник forrás; *материальный* ~ anyagi források

исыр terméketlen (*meddő*)

ит не; ~ лүд! ne félj!

итог eredmény; ~ым ышташ összefoglal

ишаш (-ем) 1) nyom; *ката иша* a cipő nyoma a lábát; *шұмым ала-мо иша* vmi nyoma a lel-két 2) szorít (*йолчием, вургем*) (cipő, ruha) 3) szorongat

ишке ék

июль július

июнь június

ия 1) fene (szítok); ~ *налже!* / *ия ок нал!* a fene egye meg! 2) nyavalya; ~ *пала!* tudja a nyavalya! 3) ördög; ~ *ок мале* az ördög nem alszik

иян jég-, ~ *площадке* jégpálya

ияваш (-ам) megfagy

ияш (-ам) I úszik, *пароход Дунайыште иеш* a hajó úszik a Dunán; *туныште* ~ hátton úszik; *волгыдышто* ~ fényben úszik; *вүд йымалне* ~ víz alatt úszik; ~ *тунемаш* úszni tanul; *ийын моштыдымо* úszni nem tudó

ияш II 1) éves; *вич* ~ öt éves 2) idős; *мыняр* ~? mennyi idős? *мыняр* ~ *улат*? hány éves vagy? *ик* ~ *договор* éves szerződés

й

йогаш (-ем) 1) áramlik 2) folyik; *нер йога* folyik az orra; *вүр йога* folyik a vére 3) ömlik; *вүр йоген* ömlött a vére; *энер тенызышке йоген нура* a folyó a tengerbe ömlik; *йүр*

чот йогыш az eső ömlött 4) szakad; *йӱр йога* szakad az eső 5) eslik; *йӱр йога* esik az eső 6) hull, kihull(ik); *йн йога* hullik a haja 7) szivárog (pl. gáz) 8) dől; *мутшо вӱдла йо-ыш* dőlt belőle a szó; ~ *тӱ-палаш* а) elöltör, feltör; *вӱд вяян* ~ *тӱпалеш* előtör a víz b) kiltör; *иктаж-кушеч вяян* ~ *тӱпалаш* kitör vhonnan

його I. lusta **II.** lustaság
йогыланаш (-ем) lustálkodlik
йогыланен lustán
йогылык lustaság
йогымаш lelfolyás
йогымо вер lelfolyás

йогын I I. 1) ár; ~ *ваштапеш* árral szemben; ~ *ваштапеш* ияш ár ellen úszik; ~ *почеш* ár mentében; ~ *почеш* ияш úszik az árral 2) áramlás 3) folyam 4) irányzat; *сылнымут* ~ irodalmi irányzat **II.** folyó (mn); ~ *вӱд* folyó víz

йогын II lustán; *йогын / эркын шонкалыше* lusta észjárású
йогышан folyékony

йодаш (-ам) 1) kérdez, megkérdez; *иктаж-кӱн деч иктаж-мом* ~ kérdez vkitől vmit; *иктаж-кӱн деч иктаж-мом* ~ vkitől vmit megkérdez 2) kér; *канашым* ~ tanácsot kér; *оксам* ~ pénzt kér; *разрешенийым* ~ engedélyt kér; *извиненийым* ~ elnézést kér; *неш тыйым йодам* kérlek szépen; *неш йодам, поро лийза* kérem, legyen olyan jó 3) megkér; *иктаж-кӱн кидым* ~ megkéri vkinek a kezét; *кугу акым* ~ megkéri vminek az árát 4) igényel; *шукко / кужу жапым* ~ több időt igényel

йодмаш 1) kérés; *иктаж-кӱн-лан ~ым нуаш* kéréssel fordul vkihez; *иктаж-кӱн ~ыжсе почеш* vkinek a kérésére 2) kérvény; ~ым нуаш kérvényt bead 3) követelmény; *жапым ~ыжсе* a kor követelményei; ~ым *иындаш* követelményként állít 4) bejelentés; ~ым *ышташ / нуаш* bejelentést tesz 5) szükséglet; *материальный* ~ anyagi szükségletek; ~ым *шукташ* szükségletet kielégít

йодмо kérés, megrendelés; *иктаж-кӱн йодмыжо почеш* vkinek a kérésére

йодшо 1) kérdező (fn) 2) kéro (fn), kérvényező

йодыш kérdés; *иктаж-кӱн-лан ~ым нуаш* kérdést intéz vkihez; ~ым *решитлаш* eldönti a kérdést; ~ым нуаш kérdést feltesz; ~лан *вашешташ* felel a kérdésre; ~ *нале* kérdőjel

йодышан kérdező (mn); ~ *ойлончо* kérdőmondat

йодышташ (-ам) 1) kérdezősködlök; *иктаж-кӱн/-мо перген* ~ kérdezősködlök vki/vmi iránt 2) kihallgat; *танык семын* ~ tanúként kihallgat 3) kilkérdez; *уроным* ~ leckét kikérdez # *йодышт налаш* 1) kilkérdez; *уроным* ~ leckét kikérdez 2) kihallgat; *танык семын* ~ tanúként kihallgat

йодыштмаш kérdezősködés

йодыштшо kérdező (fn)

йожек ferde

йокрок I. 1) unalmas; ~ *книга* unalmas könyv 2) egyhangú; ~ыш *савырнаш* egyhangúvá válik 3) színtelen; ~ *йӱк дене* színtelen hangon **II.** unalom; ~

пуштем megöl az unalom;
мылам ~ unatkozom

йокрокланаш (-ем) 1) szomorkodik 2) ún; *иктаж-молан* ~ (vmit); ~ *түнәләш* ünni kezd vmit 3) unatkozik; *йокрокланем* unatkozom 4) vágyódik; *иктаж-мо верч* ~ vágyódik vmi után

йокрокланымаш unalom; ~*те* unalmában

йокроклык unalom

йоктараш (-ем) 1) ont 2) önt; *кофем* ~ kávét önt; *рокышко* ~ földre önt 3) szétlszór

йол 1) láb; *торымо* ~ *дене* szétvetett lábakkal; *ончыл* ~ első láb; *шенгел* ~ hátsó láb; *шола* ~ын *кыналаш* bal lábbal kel fel; ~ *ымбалне лияш* talpon van, ~ *ымбаке шогалаш тыршаш* megpróbál talpra állni; *вольык* ~ állat lába; *кечы*~ a nap sugara; ~ым *колташ* sugárlík

йола gyanú; ~м *кудалташ* eloszlatja a gyanút; ~м *тарваташ* / *ылыжташ* gyanút kelt / ébreszt; ~м *ышташ* а) gyanút fog б) gyanúsít; *иктаж-көлан онбалымашлан* ~м *ышташ* vkit csalással gyanúsít

йолагай 1) lusta; ~ *ен* lusta ember; ~ *уш-акылан* lusta észl-járású 2) napllopó

йолаш nadrág; *күчык* ~ rövid nadrág

йолварня láblujj; ~ *дене* lábujjlhegyen

йолвундаш lábazat

йолвурго lábszár

йолгона talp

йолгорно 1) csapás 2) ösvény

йолешке gyalogos

йолко karácsonylfa

йолмұшкыр láblíkra

йолтаган sarok (lábé)

йолташ 1) barát; *тый манме* ~ / *шүмлан лишыл* ~ tegeződő barát; *сай* ~-влек jó barátok; *шергакан* ~ем! kedves barátom! 2) cimbora 3) elvtárs 4) koma 5) társ

йолчнем cipő; ~ым *чияш* cipőt hűz a lábára; ~ *ишыкта* szorít a cipő

йолшым tapintás (érzés)

йолымбал rólya (*csecsetőé*)

йолын gyalog; ~ *кошташ* gyalog jár; ~ *каяш* gyalogol

йольече korcsolya; ~ *дене мунчалташ* korcsolyázlik; ~ *дене мунчалтмаш* korcsolyázás

йолышташ (-ем) kilköt; *иктаж-мо пелен* / *воктен* ~ kilköt (vmihez)

йомак mese; ~ *уке* nincs mese; ~лан *йöрышö* mesébe illik; ~ *книга* meselkönyv; ~ым *колташ* mesél

йомарт nyájas; ~ *лудшо* nyájas olvasó; ~ *мут* nyájas szó

йомартланаш (-ем) szórazkodik

йомартландараш (-ем) szórazkodik; *иктаж-көм* ~ szórazkodik vkit

йомартлаш (-ем) fellvidul

йомартлымаш szórazkozás

йомаш (-ам) 1) eltűnik; *иктажын шинча ончыч* ~ eltűnik vki elől; *пойымаш йомо* eltűnt a fáradtság 2) elvész; *шинча ончыч* ~ elvész a szem elől; *йоча калык коклаште* / *түшкаште йомын* a gyerek elveszett a tömegben; *чыла йомын* / *йомдарыме* minden el van veszve 3) eltéved 4) tönkrelmegy

йомдарап (-ем) 1) elhagy, elveszít; *оксагалтам* ~ elhagyja/elveszíti a pénztárcáját; *чытышым* ~ elveszíti a türelmét 2) veszít; *шинчаорак* ~ szem elől veszít; *вийым* ~ veszít erejéből; *нелытым* ~ veszít a súlyából; *тудын дене нймом йомдарен огыл* semmit sem veszítettél vele 3) vesz; *ылышым* ~ életét veszti; *вуйым* ~ fejét veszti 4) veszteget; *жапным тудлан* ~ *ок шого* nem érdemes rá időt vesztegetni 5) elleslik; *вучымо парышым* ~ elesik a várt haszontól 6) szán; *иктаж-молан жапным* ~ időt szán vmire 7) elpazarol; *жапным арам* ~ időt elpazarol

йомдарымап veszteség; *ал-маптапш лийдыме* ~ pótolhatatlan veszteség

йончаш (-ем) szívárog (вјд) (víz)

йонгалтап (-ам) hangzik, zeng

йонгалтмап hangzás

йонгештап (-ам) kiderül (идѳ); *игече йонгештеп* (идѳ)

йонгыдемше ritka; ~ *юж* ritka levegő

йонгыдо 1) tágas; ~ *вер* térség

2) ritka, ~ *юж* ritka levegő

йонгыжаш (-ам) ráг

йонылалтап (-ам) 1) hibázlik

2) téved; *шотлымапте* ~ téved a számításban; ~ -- *аиде-мын ойыртемеже* tévedni emberi dolog 3) vét (*hibázik, téved*)

йонылап (-ем) 1) hibázlik 2) téved

йонылымап tévedés

йонылыш I. hiba; ~ *деч посна* hiba nélkül, hibátlan; *йылым-лончыш* ~ nyelvtani hiba; *мемнан* ~ *огыл* nem a mi

hibánk; ~ым *ыштап* hibát ejt; ~ *тудо ике* öbenne van a hiba; *технике* ~ műszaki hiba

II. 1) hibás; ~ *онтарымап* hibás kiejtés; ~ *шотлымап* hibás számítás; *иктаж-мошто* ~ *лияш* hibás vmiben; *кѳ* ~? ki a hibás? ~ *огынал* nem vagyunk hibásak 2) fonák (*mn*); ~ *положений* fonák helyzet 3) rossz; ~ *корнышко* rossz irányba; ~ *кыша дене каяш* rossz nyomon jár 4) téves; ~ *умылымап* téves felfogás; ~ *выводыш толаш* téves következtetésre jut 5) valótlan; ~ *корно* tévlút; ~ *корнышко нангаш* tévútra vezet

III. 1) hibásan 2) hamisan; ~ *модап* hamisan játszik (*zenében*); ~ *лиймап* tévedés; ~ *лийме ймбач* tévedései ellenére; ~ым *ыштап* tévedésben van; ~ *лиймылан кѳра* tévedésből; ~ *лияш* а) eltéved б) téved в) vét (*hibázik, téved*); ~ *умылап* félrelért; ~ *умыл-тапаш* (*árv*) kilcsavar; *шомакын значенийжым* / *ыңжым* ~ *умылтапаш* kicsavarja a szavak értelmét; ~ *умылымап* félrelértés; ~ *умылымап ыңже лий* манын félreértések elkerülése végett

йоныштап (-ем) öröl

йора seb

йорга kacér

йорлештапаш (-ем) tönkretesz (*anyagilag*)

йорло I. 1) nyomorult 2) szegény (*mn*); ~ *йдырамап* szegény asszony; *чодырапте* ~ erdőben szegény; II. szegény (*fn*); ~-*алак* szegények, szegény emberek

йорлылык 1) nyomor, nyomorúság 2) szegénység

йортак имне *paripa*

йорташ (-ем) *üget*

йортоло *kocsis*

йортымаш *ügetés*

йот *idegen (mn); ~ ең* *idegen ember; ~ шомак / мут* *idegen szб; ~ йылме* *idegen nyelv; ~ йылман* *idegen nyelvä; ~ эл / кугыжаныш* *idegen állam; ~ элыште* *ыштыме* *idegen eredetü*

йотел I. *külföld; ~ыште* *ылыше* *külföldön élő; ~ышке* *külföldre; ~ дене* *торгайы-маш* *küllerkeskedelem II.* *külföldi; ~ гыч* *увер* *külföldi hírek; ~ышке* *кайынам* *külföldi út; ~ышке* *лаш* *куснам* *kilvándorol*

йотелысе 1) *külföldi (mn); ~ пресе* *külföldi sajtó; ~ корно* *külföldi út; ~ увер* *külföldi hírek* 2) *külső; ~ наблюдатель* *külső szemlélő*

йотышто *idegenben*

йоча I. 1) *gyer(m)ek; ашнаш* *наме* *~ fogadott gyermek* 2) *kisgyerek; ~ вакшыш* *gyermeklágü; ~ изорва* *gyermekl-kocsi; ~ койышан* *gyermekl-ded; ~ муро* *gyerekldal; ~ ончышо* *gyermeklgondozó; ~ пöлем* *gyereklszoba; ~ пагым* *gyermeklkor; ~ сад* *óvoda; ~м* *ончен* *куштынамаш* *gyermekl-nevelés; ~ пöпт* *árvaház II.* *gyerekes; ~ чурпй / тјс* *gyerekes arc*

йошкар(re) 1) *piros; ~ чия* *piros festék; йошкаргын* *кояш* *pirosnak látszik; йошкаргышке* *савырнаш* *pirossá válik* 2) *vörös; ~ үнан* *vörös hajú; ~ чия* *дене* *чийлаш* *vörösre fest; ~ арака* *vöröslbor*

йошкаргаш (-ем) 1) *elpirul; пылыштүң* *марте / чот / вүр* *чүчалтыш* *гай* *йошкаргаш* *füléig elpirult* 2) *ellvörösödlik* 3) *pirosslik, vörösslik; шинча* *йошкаргымешке* *шор-таш* *vörösre sírja a szemét*

йошкар-күрен *vöröseslbarna*

йошкарташ (-ем) *pirosra fest*

йошкын *iszap*

йөн 1) *alkalom; ~ым* *кучыл-таш* *kihasználja az alkalmat; тудын* *дене* *кутыраш* *~ем* *лийын* *alkalmam volt vele beszélni; ~ лийме / лекме* *годым* *alkalom* *adtán* 2) *eset; сай* *~* *годым / ~* *лийме* *годым / ~* *лектеш* *гын* *legjobb* *esetben* 3) *eszköz; тўлымö* *~* *физетеси* *eszköz; сылнылык* *~* *művészi* *eszközök; тыныс* *~* *дене* *bé-kés* *eszközökkel* 4) *lehetőség* 5) *mód; тыгай* *~* *дене* *ily* *módon; кажне* *шке* *~жö* *дене / ~жö* *почеш* *ki-ki* *a maga* *módján; ойыраш* *~* *уке* *nincs* *mód* *a választásra; иктаж-* *мом* *ышташлан* *~ым* *пуаш* *módot* *ad* *vmire; ~ым* *кычал* *муаш* *módot* *talál* *vmire* 6) *tér (fn); иктаж-кöлан* *~ым* *пуаш* *teret* *ad* *vkinek; ~ым* *налаш* *teret* *kap; ~ым* *мушо* *vállalkozó* *тп; вес* *~* *уке* *гын / кўлеш* *го-дым* *гына* *csak* *végсö* *szükségben*

йөнән 1) *alkalmas* 2) *előnyös; ~* *условий* *негызеш* *előnyös* *fel-tételekkel* 3) *kedvező; ~* *слу-чай* *kedvező* *alkalom; ~* *нале* *kedvező* *előjel; ~* *условийыш-те* *kedvező* *körülmények* *kö-zött*

йөндымö 1) *kellemetlen, kelle-metlen; ~* *вер / положений* *kellemetlen/kényelmetlen*

helyzet 2) kínos; ~ *положений логалаш* kínos helyzetbe kerül
йөнешан kedvező
йөнештараш (-ем) rendez; *витриным* ~ kirakatot rendez; *йүчашымашан йодыш-влакым* ~ rendezték a vitás kérdéseket
йөнлө 1) alkalmas 2) előnyös; ~ *условий негызем* előnyös feltételekkel 3) kedvező 4) kényelmes; ~ *айдеме* kényelmes személy; ~ *наша вер* kényelmes hivatal 5) megfelelő; ~ *случай* megfelelő alkalom; ~ *айдеме* ~ *верыште* megfelelő ember a megfelelő helyen; ~ *огыл* meg nem felelő; ~ *жаныште* megfelelő időben
йонысыр I. 1) kellemetlen; ~ *положений* kellemetlen helyzet 2) kínos **II.** kellemetlenség; *иктаж-көлан* ~ым *ыш-таш* kellemetlenséget okoz vkinek; ~ым *логалаш* (átv) csütörtököt mond
йонысырлык kényelmetlenség
йөралтмаш nyavalya
йөрандаш (-ем) 1) helyesel 2) jóváhagy
йөраташ (-ем) 1) szeret, *музыкым йөратем* szeretem a zenét; *иктаж-мом ышташ* ~ szeret vmit csinálni; *тыйым йөратем* szeretlek; *йөратен* szeretettel 2) szível; *тудын койышыжым ом йөрате* nem szívelhetem a modorát 3) beleszeret (*vkibe*) 4) megszeret (*иктаж-көм / мом*) (*vkit / vmit*) # *йөратен шындаш* beleszeret (*vkibe*)
йоратымаш 1) szerelem; ~ *со-кыр / нимом ок ую* a szerelem vak; *иктаж-көлан* ~ым *почын нуаш* szerelmet vall

vkinek; ~ *серыш* szerelmes le-
 vél 2) szeretet; *нүрмүсым* ~ a természet szeretete
йоратыме 1) kedvelt 2) ked-
 venc (*mn*); ~ *пеледыш* ked-
 venc virág; ~ *мүс* kedvenc
 szín 3) kedves (*mn*) (*szere-
 tett*)
йоратыше I. 1) szerelmes (*mn*)
 (*szerelemmel kapcsolatos*); *ик-
 те-весьым* ~-*влак* a szerelme-
 sek 2) szerető (*mn*) **II.** szerető
 (*fn*)
йөраш (-ем) **I** ellalszik; *тул
 йөра* elalszik a tűz
йөраш (-ем) **II** 1) illik; *икте-
 весьлан йөрат* illenek egy-
 máshoz; *ок йөрө* nem illik 2)
 kedvére tesz, kedvét keresi
 vkinek # ~ *мөчаиш* (*иктаж-
 көлан*) hízeleg (*vkinek*)
йөрвар 1) élelem; ~ым *нуаш /
 нуэн шогаиш* étellemmel ellát
 2) élelmiszer 3) eleség
йөрдымö 1) nem alkalmas 2)
 hitvány; ~ *качестве* hitvány
 minőség; ~ *моралян / сайы-
 лан* hitvány erkölcsű 3) illet-
 len; ~ *койыш* illetlenség 4)
 elégtelen (*mn*); ~ *кочкиш /
 йөрвар* elégtelen táplálék 5)
 értelmetlen 6) csintalan
йөрдымаш illetlenség
йөрдымын 1) rosszul 2) illet-
 len; ~ *икем кучаиш* illetlen
 magatartás
йөре-варе összeívissza
йөрлаш (-ам) 1) leldől, lelom-
 lik; *пырдыж йөрлеиш* ledől a
 fal; *канаиш* ~ ledől pihenni
йөрлө méltó; *шарнаш* ~ emlí-
 tésre méltó; *суанландараиш* ~
 méltó a jutalomra
йөрташ (-ем) lekapcsol, lelolt;
светым йөртаиш lekapcsolja
 a villanyt

йортымаш

йортымаш lekapcsolás, leloltás
йоршаш 1) alkalmas 2) használható 3) megfelelő 4) ellviselhető

йоршеш 1) egész(en); ~ *керышотын* egész komolyan; ~ *весе* egészen más; ~ *вес семын / вестүрлын* egészen másként 2) teljesen, tökéletesen; ~ *аныра / ораде* teljesen bolond; ~ *огыл* nem tökéletes; ~ *ойыртемалтмаш* ellentét; *иктаж-мо дене танастарымаште* ~ *ойыртемалташ* éles ellentétben áll vmivel; ~ *ойыртемалтше* ellentétes; ~ *ойыртемалтше койыш* ellentétes jellemek

йоршын 1) egészen; ~ *весе* egészen más; ~ *вес семын / вестүрлын* egészen másként; ~ *ом умыло* nem értem egészen; ~ *монденам* egészen elfelejtettem 2) éppen; ~ *мөн-геула* éppen ellenkezőleg 3) teljesen; ~ *таза* teljesen egészséges; ~ *шкетын* teljesen egyedül; *мыйым ~ йоһылын* умылен teljesen félreértett engem

йоршынлан 1) mindörökre 2) végleges formában 3) tisztázatlan

йорыкташ (-ем) dönt, leldönt; *чер йол үмбач йорыкта* a betegség ágyba dönt vkit; *черле тудым йол үмбач йорыктыш* a betegség ledöntötte a lábáról; *пырдыжым* ~ falat ledönt

йорышö I ványoló

йорышö II kialudt

йорышö III 1) alkalmas 2) használható 3) megfelelő 4) ellviselhető

йöсланаш (-ем) 1) kínlódlík; *чер дене* ~ kínlódik a betegséggel; *иктаж-мо дене неш шуко* ~ sokat kínlódik vmivel 2) szenved; *чер дене* ~ betegségben szenved; *окса уке дене* ~ pénzhiányban szenved; *иктаж-көн дене / иктаж-көлан* көра шуко ~ sokat szenved vkitől

йöсландараш (-ем) 1) bántalmaz 2) gyötör, *омо кошкы-маш йöсландара* álmatlanság gyötör; *колымеш* ~ halálra gyötör vkit; *йодыш дене* ~ kérdésekkel gyötör 3) kínoz; *йöсландарен пытараш* halálra kínoz 4) megterhel

йöсландарыме: *тыйым йöсландарымом ок шу, но ...*

nem akarlak megterhelni, de **йöсландарыше** 1) kínos 2) nyomasztó

йöсланымаш 1) gyötrelem 2) indulat (szenvedély) 3) kín 4) kínlódás

йöсö 1) gyötrelem 2) kín; *шуч-ко йöсым шижаш* pokoli kínozat érez 3) nehézség

йöсылык nehézség

йöсын 1) fájdalmasan 2) nehezen

йүаш (-ам) 1) iszlik; *ик чаркам* ~ iszik egyet; *иктаж-көн тазалыкше верч* ~ iszik vkinek az egészségére 2) lel-iszik; *руштемешке* ~ leissza magát; ~ *йöрышö* iható 3) bel-vesz (эмым) (orvosságot) # *йүын:* ~ *колтам* felhajt (ítalt); ~ *пытараш* kilüfít; *чаркам* ~ *пытараш* poharat kiüfít

йүгынчаш (-ам) csuklik
йүд I. éjszaka; ~ *вошт* az éjszaka folyamán; *ала-кушан*

~лан *кодаш* éjszakára marad vhol; ~ *еда* éjszakánként II. éjszakai; ~ *смене* éjszakai műszak; ~ым *эртарым*е *вер* / *малым*е *вер* éjszakai szállás; ~ *вошт* *малаш* *озыл* а) éjszakázlik б) virraszt; ~ *сменыш*те *лияш* éjszakai műszakban van

йүдвел I. észak; *йүдвек*е / ~ышке észak felé; *йүдвечын* / ~ *гыч* északról; *иктажс-мо* *деч* ~ышыкыла vmitől északra II. észak; ~ *сеп* északi part; *Йүдвел* *полос* Északi Sark; *Йүдвел* *теныз* Északi-tenger йүдйымаке észak felé; *ик-тажс-мо* *деч* йүдйымакыла vmitől északra

йүдйымал I. észak II. észak
йүдйымач(ын) északról
йүд-кече иктөрлык napléj-
egyenlőség; *шошымсо* ~ tava-
szi napéjegyenlőség
йүдланаш (-ем) éjszakázlik
йүдшө-кечыже éjjel-nappal
йүдым éjjel; *ни* -, *ни* *кечыва-*
лым se éjjele se nappala;
*каже*не ~ minden éjjel; *маче* ~
та éjjel; *нич* - / *ятыр* йүд
лиймек(е) késő éjjel

йүдымсö éjszakai; ~ *смене* éj-
szakai műszak
йүк 1) hang (*nytan* is); ~ *радам*
hanglsor; *ик* ~*ат* *ок* *шокто*
egy hang sem hallatszik; *күкшө*
/ *вичкыж* ~ magas hang; *күгу*
~ым *кутыраш* / *ойлаш* nagy
hangon beszél; ~ *гыч* ~ыш
hangról hangra 2) hangzás; ~
шоктымаш hangzás 3) láрма,
zaj, zúgás 4) szavazat; ~ *шот*
szavazatok száma; *иктажс-көн*
верч *шке* ~ым *пуаш* vkire adja
a szavazatát # ~ *кужык* *ал-*
машаталмаш fokláltako-

zás; ~ *лукде* szótlан(ul), né-
mán; ~ым *лукде* *туркаш* né-
mán тұр; ~ *лукдымаш* hallga-
tás; ~ым *лукдымо* hallgató
(*тн*); ~ым *пуаш* felleml
(szót); *иктажс-мо* *верч* ~ым
пуаш felemeli a szavát vmi
mellett; *иктажс-мо* *вашта-*
реш ~ым *пуаш* felemeli a
szavát vmi ellen

йүкан hangos; ~ *кино* hangosl-
film

йүкдымө 1) hangtalan 2) néma;
~ *кино* némafilm

йүк-йүан 1) láрма 2) zaj; ~ым
лукташ zajt csap 3) zúgás 4)
zsivaj

йүкланаш (-ем) 1) lármázlik 2)
zúg

йүкланымаш 1) láрма, *паши*
күгу ~ым *лукто* a dolog nagy
port vert fel 2) ricsaj 3) zshivaj
4) zaj

йүклаш (-ем) szavaz; *ане* *дене*
~ igennel szavaz; *иктажс-көн*
верч ~ szavaz vkire; *законо-*
проект *верч* ~ a törvényjavas-
lat mellett szavaz

йүклымаш szavazás; *виш* ~
nyílt szavazás; *шолын* ~ titkos
szavazás; ~*ке* *шындаш* szava-
zásra bocsát; ~ *праваже* *уло*
szavazásra jogosult

йүксö hattyú

йүксавыш visszhang

йүкташ (-ем) 1) itat 2) lelitat

йүкшаш (-ем) 1) hül 2) kilhül
3) lelhül

йүкшыктараш (-ем) 1) lelhüt
2) ellidegenft; *йочам* *аважс-*
ачаж *деч* ~ elidegenfti a
gyereket a szüleitől

йүкын hangosan; ~ *кутыраш*
hangosan beszél; ~ *шонкалаш*
hangosan gondolkodik; ~ *лу-*
даш fellolvas; ~ *шорташ* а)

üvölt b) zokog; *уло* ~ *кычкыраш* torka szakadtából kiabál
йўла 1) hagyomány; *калык* ~ népi hagyomány 2) szokás; *тыглай / чылан шуктен шо-гымо* ~ általános szokás; *тошто* ~ *почеш* régi szokás szerint; ~ *тыгай* szokásban van; ~*шке савырнаш* szokássá válik

йўлаташ (-ем) 1) (el)éget 2) megleget 3) eltüzel # *йўла-тен*: ~ *колташ* elléget; ~ *пы-тараш* elltüzel

йўлатыше égő (*mn*); ~ *корш-тыш* égő fájdalom

йўлаш (-ем) 1) ég (*i*); *конга йўла* ég a kályha; *пöрт йўла* ég a ház; *шўргө йўла* ég az arca; *пагар йўла* ég a gyomrom 2) ellég 3) lángol 4) tüzel; *шўргем йўла* tüzel az arcom 5) lelég; *нимо коодымешке* ~ földig leég; *кечеш* ~ lel barnul # *йўлен*: ~*каяш* a) ellég b) lelég; ~ *пыташ* ellég

йўлыдымө tűzlbiztos

йўлымаш égés

йўлышө 1) éghető; ~ *матери-ал* éghető anyagok 2) tüzes; *тулла* ~ *шинчан* tüzes szemű

йўмө 1) iható 2) szomjas, *йўмем шуэм* szomjas vagyok

йўмышумо 1) szomj; *йўмышу-мым чараш* szomját oltja 2) szomjúság; ~ *йөсландара* szomjúság gyötri; *йўмышу-мым шижаш* megszomjazlik

йўр eső; ~ *йўреш / йога / шы-жа / шава* esik az eső; ~ *йў-раш чарнен* elállt az eső; ~*ыштө* esőben; ~ *толшаш / лийшаш* esőre áll; ~ *пыл* esőfelhő; ~ *пырче* esőlcsepp

йўран esős; ~ *игече* esős idő

йўшаш iható

йўштө I. hideg (*fn*) II. 1) hideg (*mn*); ~ hideg van; ~ *игече* hideg idő; ~ *кочкыш* hideg étel; ~ *пўжвүд* hideg verejték; ~ *вўран* hideglvérű 2) hűvös; ~ *вашилиймаш / прием* hűvös fogadtatás; ~ *эр* hűvös reggel; ~ *верыште аралыме* hűvös helyen tartandó; *йўштышкө шындаш* hűvösre tesz 3) szigorú; ~ *тел* szigorú tél # *Йўш-тө кугыза* a) Mikulás b) téllapó; ~ *шўман* a) érzéketlen; ~ *шўман айдеме* érzéketlen ember b) hideg (*mn*); ~ *шўм-чо-лан лиймаш* közöny

йўштылаш (-ам) 1) fürdlik 2) úszlik

йўштылмө fürdés; ~ *вер* fürdőhely; ~ *жан* fürdőlidény

йўштылташ (-ем) úsztat

йўштымуж láz

йўштышкап hűtőszekrény

йўыш ital; *спиртан / алкого-лян* ~ szeszes ital; *куштылго* ~ rövid ital

йывыжге előzékeny

йывызтаташ (-ем) vánszorog

йывырташ (-ем) 1) örül; *он-чылгоч иктаж-молан* ~ előre örül vminek; *тендан дене палыме лиймемлан неш йывыр-тем* örülök, hogy megismer-hetem 2) meglörül; *иктаж-көлан / -молан* ~ megörül vminek/vkinek; *кенета йы-выртен колташ* hirtelen meglörül 3) lelkesedik; *чо-нештымылан* ~ lelkesedik a repülésért

йывырген örömet

йывырыкташ (-ем) 1) gyö-nyörködtet 2) meglörvendeztet

йывырымаш 1) elégedettség 2) lelkesedés 3) rajongás

йывыртышан örvendetes; ~
ивер örvendetes hír; ~ *ваш-
 талташ* / *вашталтыш* ör-
 vendetes változás

йывыртыше lelkes

йыгаш (-ем) 1) dörzsöl 2) ken
 3) tör; *пашмак йолым йыга* a
 cipő töri a lábát

йыгыжгаш (-ем) meglun; *па-
 ша* *деч йыгыжгыш* megunta
 a munkát; *йыгыжген темаш*
 undorral tölt el

йыгыжге 1) undok, undorító; ~
паша undorító dolog; ~ *ен* un-
 dorító ember 2) utálatos; ~ *ен*
 utálatos alak 3) kellemetlen; ~
паш kellemetlen szag 4) el-
 lenszenvés

йыгыжгымаш undor; ~ым *лук-
 таш* undort kelt

йыгыжтараш (-ем) 1) untat;
тиде йыгыжтара ez untat;
пеш йыгыжтара vmi halálra
 untat 2) undort kelt # *йыгыж-
 тарен пытараш* zaklat; *ик-
 таж-көм* ~ szemet szúr vki-
 nek

йыгыжтарымаш tolakodás

йыгыр iker, ikrek

йыгыре szomszéd; ~ *пөлемыш-
 те* a szomszéd szobában

йыгырмут összetett szó

йыдал bocskor

йыжын 1) fok; *родо-тукым* ~
 rokonsági fok; ~ *гыч ~ыш*
 fokról fokra 2) tag; *чыла ~ем*
коршта minden tagom érzem

йыл földi giliszta

йылгыжалт каяш (-ем) fell-
 villan

йылгыжаш (-ам) 1) csillog 2)
 fénylik 3) ragyog; *пачер ару,
 йылгыжеш гына* a lakás ra-
 gyog a tisztaságtól; *шүдыр
 йылгыжеш* ragyog a csillag;

шинча йылгыжеш csillog a
 szem 4) villog

йылгыжмаш 1) fény; *шинча* ~
 szeme fénye 2) ragyogás

йылгыжтараш (-ем) kilpucol
 (fényesít)

йылгыжташ (-ем) kilfényesít;
*йолчиемым / катам / ботиш-
 кым* ~ cipőt kifényesít

йылгыжше 1) csillogó 2) fé-
 nyes 3) fénylő 4) ragyogó; ~
шинчан ragyogó szemű; ~
огыл fénytelen

йылме I. nyelv; *родо-тукым* ~
 rokon nyelv; ~ *влакым туне-
 маш* nyelveket tanul; *чыла ~
 дене умылаш* minden nyelven
 ért; *литератур* ~ irodalmi
 nyelv; *йылмым тунуктымаш*
 nyelvtanítás II. nyelvi; ~ *кру-
 жок* nyelvi szakkör; ~ *еш*
 nyelvcsalád; ~ *родо-тукым*
 nyelvrokonság; ~ *курс* nyelvi-
 tanfolyam; ~ *нормо* nyelvi-
 helyesség # ~ *пышкемалтеш*
 elláll a szava; *йылмым кучаш*
 elhallgat; *иктаж-кө ончылы-
 но йылмым кучаш* elhallgat
 vki elől vmit; *йылмым nelaш*
 elhallgat; *йылмым пидаш* el-
 hallgat; *иктаж-көн ончылыно*
йылмым пидаш elhallgat vki
 elől vmit; *йылмым пурлаш*
 elhallgat

йылмыдыме néma

йылмызе nyelvész

йылмылончыш I. nyelvtan II.
 nyelvtani

йылмысе nyelvi; ~ *кончыш*
 nyelvi jelenség

йылмышанче nyelvészet

йыл-юл койын кодаш (-ам)
 villan

йымак(е) alá; *йстел* ~ az asztal
 alá; *машина* ~ *пяти* autó alá
 kerül

йымал I. vminek az alja, az alsó része **II.** alsó; ~ *тувыр-йолош* fehérlnemű
йымалан alá
йымалне 1) alatt; *пушеңге* ~ fa alatt; *мланде* ~ a föld alatt; *иктаж-көн кид* ~ *лияш* vkinék a hatása alatt 2) alant 3) felszín alatt (*иктаж-мо*)
йымач(ын) 1) alól; *күвар* ~ a híd alól 2) alulról
йымаш (-ем) rejlik
йымыжлаке feje lágya
йымыктараш (-ем) 1) vakít 2) sért, bánt; *кече волгыдо иинчам йымыктара* a fény bántja a szemét
йымыкташ (-ем) 1) rejt 2) ellutulajdonít
йынгыр 1) csengés 2) csengő; ~ *йынгыртата* szól a csengő
йынгыртаташ (-ем) cseng
йынгыртатымаш felhívás (*telefonon*)
йынгырташ (-ем) 1) csenget 2) hív; *телефон дене* ~ telefonon hív 3) telefonál (*иктаж-көлан*) (*vkinék*)
йынгыртымаш felhívás
йынысаш (-ем) 1) nyög 2) siráncozlik
йынысымаш 1) jajkiáltás 2) nyögés 3) siráncozás
йыпш csap (*fn*) (*fakötés*)
йыр 1) kör; ~ *савырнаш* körbe jár 2) körbe; ~ *кошташ* körbejár 3) köré # ~ *корно* körül; ~ *урем* körül (utca); ~ *онташ* kiírtak; ~ *печаш* belkerít
йыран ágy, ágyás; ~ым *ыпш-таш* ágyást készít
йырваш körben
йырвел környezet; ~ым *аралымаш* környezetvédelem
йыргешке 1) gömbölyű 2) ke-
 rek; ~ *суммо* kerek összeg; ~

түньяште a kerek világon; ~ *числа* kerek szám; ~ *үстел* kerekasztal

йыргешталташ (-ам) kerekedlik

йырымаш undor

йырончалтыш látókör

йырым-ваш körben

йырым-йыр 1) körben 2) kö-
 röskörül; *олам* ~ *савырнаш*
 köröskörül bejárta a várost

йырым-йырысе: ~ *среда* kör-
 nyezet; ~ *средам аралымаш*
 környezetvédelem

йырымлаш (-ем) siráncozlik

йырымлымаш siráncozás

йытын I. len; ~ *гыч* (*ышты-
 ме*) lenből való **II.** len-

йытыр 1) derék (*fn*) (*fáé*) 2)
 törzs (*fáé*)

йытыра 1) csinos 2) helyes
 (*csinos*)

йытырайымаш 1) nagyltakarí-
 tás 2) takarítás 3) tisztítás

йытыран tisztán

йытыраяш (-ем) 1) tisztít, pu-
 col; *иктаж-мом* ~ tisztít vmit
 2) takarít

йышт 1) titkon; ~ *каласаш* su-
 gall; ~ *лекташ* kilsurran; ~
ончаш leselkedlik; ~ *пураш*
 bellopózlik 2) csendben 3) su-
 ba alatt 4) lopva; ~ *тамакым*
шутышаш lopva dohányszik

к

кабинет dolgozószoba

кава 1) ég (*fn*) 2) menny

кавапомыш églbolt

кавапундаш églbolt

кавасе 1) égi 2) mennyei

каватүр horizont, látóhatár

кавун tök (*növény*)

кагаз 1) papír; ~ *деч посна ку-
 тыраш* papír nélkül beszél; ~

кавыт papírlbolt; ~ *окса* papírlpénz; ~ *промышленность* papírlipar 2) irat; *секретный / шодый* ~ titkos iratok
кагазвнктыш ügylintézés
кадыр hajlás
кадыргылаш (-ам) 1) kanyarog, tekereg 2) vonaglik
кадыргымах kanyargás
кадырташ (-ем) 1) hajlít, meghajlít 2) lelhardt
кадыртылме ferde
кажне I. 1) mindenki; ~ *мөн-гыжэ кайыже* mindenki menjen haza; *кажнын шин-чаптыже* mindenki szemében; ~ *пала* mindenki tudja; *кажнылан обязательный* mindenkire (nézve) kötelező 2) akárki 3) egy-egy; *ик форинт / ыр гыч нунылан кажнылан пуэн* adott nekik egy-egy forintot/kopekot **II.** minden; ~ *случай годым* minden esetben; ~ *кокымшо кечын* minden második nap; ~ *шыжым* minden ősszel; ~ *кечын* minden nap; ~ *водын* minden este; ~ *кечын лийше* mindennapi; ~ *кечын кучылтмо* mindennapi használat; ~ *кечын лийше дела* mindennapi ügy; ~ *кечысе* mindennapi; ~ *кечысе илыш* mindennapi élet; ~ *кечысе паша* mindennapi ügy; ~ *кечысе огыл* nem mindennapi; ~ *водын* esténként; ~ *ийын* évente; ~ *касын* esténként
каза kecske; ~*мага* bak, bakkecske
казнитлен пуштвам halállbüntetés
казнитлымах halállbüntetés
кайшудо sarjú; *кайшудым солаш* sarjút kaszál

кайык madár; ~ *пыжаш* madárfészek
кайыквысо vad (fn); *чодыра* ~ erdei vad; ~ *шыме отро* vadak lakta sziget
кайымах 1) menet 2) ellmenetel 3) ellutazás 4) kilvonulás 5) távozás 6) killépés
какао kakaó
какший sovány
калай pléh
каласаш (-ем) 1) mond; *ике шонымашым* ~ véleményt mond vmiről; *чынжым* ~ *гын* jobban mondva; *марла күзе каласат?* hogy mondják mariul? *мом каласынем ыле?* mit is akartam mondani? ~*ем ок кыл* mondanom sem kell; *приговорым* ~ ítéletet mond; ~ *лийдыме* ellmondatlanul 2) megmond (иктажс-көлан иктажс-мом) (vkinek vmit); *чын-ным* ~ megmondja az igazságot; *каласен омыл мо!* nem megmondtam! 3) elmond; *мом тудлан каласет?* mit fogsz neki elmondani? 4) szól; *тиде шотышто мом каласет?* mit szóls hozzá? *ты-матлын каласен* enyhén szólva 5) jelent; *ике чер нерген* ~ beteget jelent; *пагален каласен кертам* alázatosan jelent; *официально* ~ hivatalosan jelentik 6) kijelent; *кумыл нөлтын / торжественно* ~ ünnepélyesen kijelent 7) kifejez; *таум* ~ köszönetét kifejezi 8) kifejt; *ике шонымашым* ~ véleményt kifejt 9) nyilvánít; *шонымашым* ~ véleményt nyilvánít 10) említ; *лжм дене* ~ név szerint említ vkit 11) (árv) átlad; *саламемым каласе* add át üdvözetemet 12) bejelent

13) (*átv*) emel; *иктаж-көн* *верч шомакым* ~ szót emel vki mellett # *каласен*: ~ *колташ* kifecseg; *тайным* ~ *колташ* titkot kifecseg; ~ *мошташ* *лийдиме* kilmondatlanul; ~ *пуаш* а) előlad; *йодмашым* ~ *пуаш* kérést előlad б) kifejez в) kilmond

каласкалаш (-ем) 1) beszél, ellbeszél 2) mesél, ellmesél; *тыгайжым мыят каласкален кертнем* arról én is tudnék mesélni 3) elmond; *ночеламутым* ~ elmondja a verset # *каласкален*: ~ *лекташ* fellsorol; ~ *пуаш* а) beszámol (*иктаж-мо нерген*) (*vmiről*) б) fellmond; *уроком* ~ *пуаш* leckét felmond в) megnyilatkozik; *чоным почын* ~ *пуаш* őszintén megnyilatkozott

каласкалымаш ellbeszélés

каласыде кодаш (-ем) hallgat (*csendben van*); *иктаж-мом* ~ hallgat *vmiről*

каласымаш 1) kifejezés 2) kijelentés

каласыме йөн kifejezésimód

калач kalács

калека nyomorék; *калекым ышташ* nyomorékká tesz

календарь napltár

калта 1) hüvely 2) tartó (*fn*)

калык I. 1) nép; *родо-тукым* ~ rokon nép; *еш* ~ a ház népe; *венгр* ~ a magyar nép; *кусныйлшыше* ~ nomád nép; ~ *түйска* tömeg, néptömeg; *элысе* ~ népesség 2) lakosság; ~ын *мыняр улмыжо* / ~ *шот* lakosság száma 3) közönség; *налыше* ~ vásárló közönség; ~ *ойла(т)* azt beszélnek az emberek II. 1) nemzeti; ~ *кочкыш* nemzeti étel 2) népi; ~ *ор-*

кестр népi zenekar; ~ *мыскара* népi tréfa; ~ *вера* népi hiedelem; ~ *вурзем* néplviselet; ~ *йүжлымаш* néplszavazás; ~ *йылме* néplnyelv; ~ *куснымаш* néplvándorlás; ~ *куштымаш* népltánc; ~ *муро* népldal; ~ *мурызо* néplénekes; ~ *ойлымаш* néplmonda; ~ *пайрем* néplünnepély; ~ *представительстве* néplképviselet; ~ *ончылнолийше* nyilvános; ~ *кокласе* nemzetközi; ~ *кокласе права* nemzetközi jog; ~ *кокласе договор* nemzetközi szerződés

калыкмут közlmondás; ~ *книга* közmondások könyve

калыплатташ (-ам) 1) kilalcul 2) fejlődlik

калыплаш (-ем) alakít, formál

камвоаш (-ам) 1) esik, ellesik, be(le)lesik; *уремыште* ~ el-esik az utcán; *мландыш* ~ a földre esik; *нер дене* ~ orra esik/bukik; *вудыш* ~ beesik a vízbe 2) lelesik, le hull; *нушенге гыч* ~ leesik/le hull a fáról 3) ellbuklik 4) borul, rálburul (*иктаж-кө* *иктаж-көн* *ймбаке*) (vki vkire); *шүргывылыш дене* ~ arcra borul 5) (le)vet; *мландүмбаке* ~ (*шке*) földre veti magát

камвозыкташ (-ем) 1) kilejt; *кид гыч* ~ kezéből kiejt 2) dob, vág, teremt; *иктаж-көм* *мландүмбаке* ~ földhöz teremт 3) ellszór

каменщик kölműves

камер kamra

камертон hangvilla

кампет(ке) cukorka

канаве 1) árok; *канавым күнчаи* árkot ás 2) csatorna 3) lefolyó

канал 1) csatorna 2) kanális

канализациян пуч csatorna
каналташ (-ем) kilpihen; *ик-таж-кө* каналта kipiheni magát; *нойымо деч вара* ~ kipiheni a fáradságot
канат kötél; ~ *мучко кошташ* kötelen táncol
канаш (-ем) 1) pihen, kilpihen; *иктаж-көлан* ~ *эрыкым* *пуаш* *огыл* nem hagy vkit pihenni; *каныде* pihenés nélkül; ~ *күлеш* pihenésre van szükség 2) üdül
канандаш (-ем) kékít
кандалгаш (-ем) kéklilik
кандалге kékes; ~ *кож* ezüstifenyő
кандалтарааш (-ем) kékít
кандаш(е) nyolc; *кандашлы* nyolcvan; *кандашш* *юдө* nyolcszáz
канде kék; ~ *кава* kék ég; ~ *карандаш* kék ceruza; ~ *иинчан* kék szemű; *кандын кояш* kéknek látszik
кандемаш (-ам) kéklilik
кандывуй búzalvirág
кандыра zsineg, kötél
каникул vakáció
канонизироватлаш (-ем) szentté avat
кантор kántor
канымаш pihenés
каныш pihenés; ~ *деч посна* / *каныде* pihenés nélkül; ~ *аңа* parlag
каныше pihenő (*mn*)
канылырак könnyebb
каныргыжаш (-ам) nyújtózkodlik
канысыр 1) izgatott; *чонлан* ~ izgatott lelkiállapot; ~ *вучы-маш* izgatott várakozás 2) nyugtalan 3) nyomasztó; ~ *шокио* nyomasztó hőség; ~

ишын / *тымык* nyomasztó csend
канысырланааш (-ем) gondoskodlik; *иктаж-мо* / *ик-таж-көн дене* ~ gondoskodik vmiről/ vkiről
канысырландарааш (-ем) 1) izgat 2) nyomasztóan hat
канысырланымаш aggódás
канаш tanács; *найдале* ~ hasznos tanács; *иктаж-көлан* ~ым *пуаш* tanácsot ad vkinek; ~ *пу-шо* tanácsládó; ~ым *ышташ* / ~ым *пуаш* tanácsol
канашаш (-ем) 1) tanácskozik 2) tanácsol 3) tárgyal; *иктаж-мом* ~ tárgyal vmiről 4) meggl- vitat # *канашен*: ~ *налаш* а) megglbeszél; *ончычак* ~ *налаш* előre megglbeszél б) tanácsko- zlik
канашымаш tanácskozás; ~ке *верешташ* szőnyegre kerül
канга sovány; ~ *мланде* sovány föld; *лугега гай* ~ sovány, mint a csontlívz
кангешташ (-ам) 1) fogy, lel- fogy 2) lesoványodlik
кап 1) test; *айдеме* ~ emberi test; ~ *кучымаш* testtartás; ~ым *төр* *кучаш* egyenes test- tartás; ~ым *удан* *кучаш* rossz testtartás; ~ *температур* test- hőmérséklet; ~ *ужаш* testlrész 2) törzs (*testé*) 3) termet; ~ше *дене* *изи* termetére kicsi; ~еш *иушо* felnőtt; ~еш *иушо ай- де* *ме* felnőtt ember; ~еш *иу- маш* érettség; ~еш *иушо* érett korban
капитал tőke
капитан parancsnok (*hajó*)
капка kapu; ~ *иыгыр* kapul- csengő; ~ *менге* léс (*sport* - *карифа*); ~ *орол* kapus (*sport*)
капкан csapda

кап-кыл I. 1) test; *аудеме* ~ emberi test 2) termet 3) alak **II.** testi; ~ *вий* testi erő; ~ *корштыш* testi/fizikai fájdalom; ~ *ситыдымаш* testi hiba

карандаш ceruza

караш lép (*fn*) (*méhé*)

караш (-ем) 1) fennlakad; *шинчажым карен* fennakadt a szeme 2) tát; *умшам* ~ száját tátja; *умшам карен кодаш* tátva marad a szája

каргаш (-ем) 1) átkot szór vkire 2) átkoz, ellátkoz

каргашаш (-ем) 1) káromkodlik 2) veszekszik, veszekedik

каргашымаш 1) káromkodás 2) veszekedés

каргымаш átok

карет batár

каркас váz

карлик törpe

карлык keret, ráma

карман 1) erőd 2) vár (*fn*); *мыйын мөнгем мыйын* ~ем az én házam az én váram

карме légy (*fn*); *кок кармым икана перымаште пушташ* (*кок пашам иканаште ышташ*) két légyet üt egy csapásra; *тудо кармымат ок логал* a légynek sem árt; *кармым слоньш савыраш* szünyögből elefántot csinál

карнышташ (-ам) nyújtózkodlik

карп ponty

карт I térkép

карт II kártya; ~ *дене модаш* kártyázzlik; ~ *дене модмаш* kártyajáték

кару ellenállás

каруланаш (-ем) ellenáll

каруланыше ellenálló (*fn*, *mn*)

кас I. 1) est(e) (*fn*); ~ *ятыр ли-йын* késő este; *нопо* ~! jó es-

tét! *эр гыч* ~ *марте* reggeltől estig; ~ *еда / кажне* ~ *мене* minden este, esténként 2) estély 3) ünnepély; *школьный* ~ iskolai ünnepély; ~ *велеш* estelfelé; ~ *вельш* estelfelé **II.** esti; ~ *смене* esti műszak; ~ *ужара* a) alkonyat b) szürkület (*esti*); ~ *кочкыш* vacsora; ~ *кочкышышко иктаж-көм* *ужаш* vacsorára hív vkit; ~ *кочкыш* *үстембале* a vacsora az asztalon van; ~ *кочкышым* *кочкаш* vacsorázzlik; ~ *кочкышым мөнгыштө* *кочкаш* ott-hon vacsorázzik

касараш (-ем) jóvátesz; *митакым* ~ jóváteszi bűnét

касвел I. nyugat; ~ *ыш* nyugatról **II.** nyugati; ~ *сер* nyugati part; ~ *мардеж* nyugati szél

кас-йүдвел északnyugat

кассе 1) pénztár 2) pénzlintézet

кассет kazetta

кассир pénztáros

кассовый: ~ *книгаш возаш* könyvel

кастен esti; ~ *тунемме* *школ* esti iskola

кастене este (*hsz*); *эрла* ~ holnap este; *кажне* ~ minden este

каструль 1) fazék 2) lábas

ката cipő

каталог katalógus

катас tejfag

каташ (-ем) 1) szétvág 2) tör

каткалалташ (-ам) letörik, leszakad, levállik; *каткалалт ишаланаш* szétlromszolódik

каткалаш (-ем) hasít

катлаш (-ем) leltörik, lelszakad, lelvállik

катлымаш törés

кагок jégpálya, korcsolyapálya
кагушко gombolyag
катык 1) dirib-darab 2) roncs
 3) szilánk 4) töredék
каура törékeny; ~ *еңт* törékeny alak
кафе kávéház, kávézó
кафедре 1) taniszék; *кафедрым вуылаташ* tanszéket vezet; ~ *вуылатыше* tanszéklvezető 2) emelvény
каче kéro (fn)
качестве minőség; *уда* ~ rossz minőség
качымарий 1) kéro (fn) 2) vőlegény
каш barázda
кашак 1) csapat 2) csoport; ~ *лан* / ~ *дене шеледаш* csoportokra oszt 3) falka
кашакын-кашакын csapatosan
кашке penész
кашта tartó (fn)
каштан gesztenye
кайыш (-ем) 1) megy, elmegy; *иктаж-кушко* ~ elmegy vho-vá; *олашке* ~ a városba megy; *университетышке (тунымаш)* ~ egyetemre megy; *изипоча уже* кая a kislgyermek már megy; *олян* ~ lassan megy; *корно яд гоч кая* az út a falun keresztül megy; *нашашке* ~ megy a dolgára; *иктаж-кõм жыаш* ~ elmegy vkiért; *врач жыаш* ~ orvosért megy; *малаш* ~ aludni megy; *театрыште мо кая?* mi megy a színházban? *мода почеш* ~ a divat után megy; *тудын дене пырля* ~ vele megy; *наша кузе кая?* hogy megy a munka? *туныктышылан* ~ tanárnak megy;

автомобиль дене ~ autón megy; *трамвай дене* ~ villamossal megy; *иктаж-кõн воктен / пелен* ~ elmegy vki mellett 2) (ell)távozik; *англичан семын / йышт / шижде / койдымын / палдарыде / шинчаш перныде* ~, *лектын* ~ angolosan eltávozik; *чеверласыде* ~ búcsú nélkül távozik 3) (ell)utazik; *юatelyшке* ~ külföldre utazlik; *трамвай дене* ~ villamoson utazik; *дела дене* ~ üzleti ügyekben utazik; *ачам каен* apám elutazott 4) ered; *кай мõнзет!* eredj haza! 5) fárad (*иктаж-кушко*) (*vhova*) 6) folylik; *кучедалмаш кая* folyik a harc 7) halad; *корно дене* ~ halad az úton; *олян / эркын* ~ lassan halad; *наша кая* halad a munka 8) megltesz (*utat*); *корным кок шагатыште каен* az utat két óra alatt tette meg 9) (ell)takarodik; *кай тыиеч!* takarodj! *ия дек кай!* takarodj a pokolba! 10) tart; *ильи дене тõр* ~ lépést tart a korával; *мероприятий уже* *ик арня кая* már egy hete tart a rendezvény; *мõнгышкõ* ~ hazafelé tart 11) távolodik 12) tér (*i*); *пурлашке* ~ jobbra tér 13) vonul 14) zajlik; *ий кая* zajlik a jég
квадрат 1) kocka (mintában, *papíron, sakktaблán*) 2) négyzet; ~ *метр* négyzetméter
квалификацийым нолтымаш továbbképzés
квартал negyed (*ола ужаш*) (városlrész)
кевыт 1) árulház 2) bolt, üzlet; ~ым *почаш* üzletet nyit; ~ *оа* üzletlvezető
кегли teke

кекырек тарéj

келанаш (-ем) élvez; *нүптүс дене* ~ élvezi a természetet; *келанен лудаш* élvezettel olvas

келанымаш 1) elégedettség 2) élvezet

келге mély; ~ *омо* mély álom; ~ *шонымашан* mély értelmű; ~ *ойго* mély gyász; ~ *үшаны-маш* mély meggyőződés; *лу метр* ~ *вүд* tíz méter mély víz; ~ *иўлалтышым налаш / келгын иўлалташ* mély lélegzetet vesz

келгемаш (-ам) elmélyül; *кризис келгемеш* a válság elmélyül

келгын 1) alaposan 2) mélyen; ~ *малаш* mélyen alszik; ~ *иўлаш* mélyen lélegzik; ~ *иўлалташ* mély lélegzetet vesz; ~ *нүгырнаш* mélyen meghal; ~ *шижмаш* indulat

келгыт mélység; *тенызын --ше* a tenger mélysége; *шиж-машын --ше* az érzés mélysége

келесыр 1) elégedetlen 2) szélséyes

келшаш (-ем) 1) tetszik (*vkinek*); *тыланда кузе келша?* hogy tetszik önnek? *мылам ок келише* ez nem tetszik nekem; *үдыр мылам неш келишен* a lány nagyon tetszett nekem; *мылам туге келша* nekem úgy tetszik, hogy; *ала-мо семын* ~ úgy tetszik, mintha 2) meglegyezlik; *иктаж-көн дене иктаж-мо шотышто* ~ megegyezik vkivel vmiben; *келшенна* megegyeztünk 3) belelegyezlik (*vmibe*) (*иктаж-мо дене*); *ок келише* nem egyezik bele 4) egyetlért;

иктаж-көн дене ~ egyetért vkivel; *ой дене* ~ egyetért a javaslattal 5) helyesel; *ом келше* nem helyeslem 6) oszt; *шонымашыже дене келишем* osztom a véleményét 7) rálhagy (*нем ellenkezik*) 8) megbékél, megbékül 9) megnyugszik 10) barátkozlik; *иктаж дене* ~ barátkozik vkivel; ~ *тўналаш* barátságot köt vkivel 11) szível; *тудын койышыжо мылам ок келише* nem szívelhetem a modorát 12) beletörődlik 13) áll; *вургем моткоч келиша* a ruha jól áll 14) illik; *вургемлан келиша* illik a ruhához; *икте-весьлан келишат* egymáshoz illenek; *шеме тудлан эн сайын келиша* a fekete illik hozzá a legjobban; *ок келише* nem illik 15) megfelel, való; *тылат келиша гын* amikor neked megfelel; *туде нимолан ок келише* az semmire sem való # *келишен*: ~ *илаш* a) beletörődlik b) kijön (*vkivel*); *иктаж-көн дене* ~ *илаш* kijön vkivel, egyetlértésben él vkivel; ~ *толаш* a) egyezlik; *кусарыме оригинал дене* ~ *ок тол* a fordítás nem egyezik az eredetivel b) meglegyezlik; *шонымаш-влак* ~ *толыт* a vélemények megegyeznek c) összeli; ~ *толдымо* a) ellenlítés b) nem alkalmas; ~ *тол-маш* megfelelés; ~ *толмо* megfelelő (*fn*); *марий мутлан венгр мутын* ~ *толмышо* a mari szó magyar megfelelője; ~ *толишо* a) jellemző; *марий йылмылан* ~ *толишо* a mari nyelvre jellemző; *тылат келишыше* / ~ *толишо* jel-

lemző rád b) megfélelő (*mn*);
~ *шогаи* a) egyezlik b) kielégít;
~ *шогышо* jellemző;
тыланет ~ *шогышо* jellemző rád

келшыдымаш 1) ellentét; *политический* ~ politikai ellentétek 2) ellenségeskedés 3) tiltakozás 4) viszály; *ешысе* ~ családi viszály 5) ellentmondás; ~ *ке логалаи* ellentmondásba keveredik

келшыдыме 1) elégedetlen; *иктаж-мо дене* ~ elégedetlen vmivel; *чыла дене* ~ minden-nel elégedetlen 2) elégtelen (*mn*); ~ *кочкыи* / *йөрвар* elégtelen táplálék 3) ellenkező (*mn*); ~ *могыр* ellenkező oldal 4) hajthatatlan; ~ *кодаи* hajthatatlan marad 5) alkalmatlan

келшык állapot; *шўлыкан* ~ szomorú állapotok

келшыктараш (-*ем*) meggyőző

келшымаш 1) barátság; ~ *кылым кучаи* barátságot köt vkivel 2) egyetlértés 3) megbékélés

келшымой 1) megállapodás; *мутланые* ~ szóbeli megállapodás; *иктаж-көн дене* ~ *ым пидаи* megállapodást köt vkivel 2) meglegyezés

келшыше 1) illő, illendő; *чан / лўмнер дене* ~ méltósághoz illő 2) kedvező; ~ *йөн* kedvező alkalom 3) kielégítő; ~ *семын* kielégítő módon; ~ *оғыл* nem kielégítő 4) elfogadható; ~ *амал* elégséges ok 5) előnyös; ~ *условий негы-зеш* előnyös feltételekkel 6) méltó; *икелан* ~ *тушманым ваилияи* méltó ellenifélre talált; *айдемлан* ~ *иыи* ember

hez méltó élet 7) való (*mn*) *тидлан* ~ arra való; *вуйлатышылан* ~ *ен* / *айдеме* vezetőnek való személy; *мыланпа* ~ *оғыл* nem nekünk való; ~ *оғыл* / *йөндым* az semmire sem való 8) alkalmas; ~ *верыште* alkalmas helyen; ~ *жапыште* alkalmas időben 9) elégedett; *ой дене* ~ elégedett a javaslattal 10) megelégedett 11) elégséges (*mn*)

келшышын 1) megfélemlenő 2) kielégítő módon; ~ *оғыл* / *келшыдымын* / *кўлеи семын* *оғыл* nem kielégítő 3) méltó; *тудлан* ~ hozzá méltó

келыш 1) kereskedés 2) üzlet; *уда* ~ *ым ыштаи* rossz üzletet köt

келышмут meglegyezés; ~ *почеш* meglegyezés szerint

келыштаралташ (-*ам*) 1) meglegyezik, megfelel 2) hozzászokik (*vmihez*) (*иктаж-молан*)

келыштараш (-*ем*) 1) engesztel (*vkít*) 2) kilengesztel 3) megbékít

кем csizma; ~ *ым чияи* csizmát húz; ~ *шумыи* csizmaszár

кемургызо cipész

кенан elégedett; *ой дене* ~ *лияи* elégedett a javaslattal

кенета 1) hirtelen (*hsz*) (*лўише*); ~ *тарваныше ыыде* hirtelen harag; ~ *пытаи* hirtelen véget ér; ~ *шочаи* villan; ~ *шонымаш шочеш* eszébe villan vkinek 2) egyszerre, egyszerre csak 3) mindjárt 4) rögtön; ~ *талыштымаш* roham; ~ *умылаи лўдыме* körülményes; *иктаж-мом* ~ *ыштаи тўналмаш* roham; ~ *воштылаи тўналмаш* nevetési ro-

лаш тўнгалмаш nevetési roham; ~ шўм-чоным почаш тўнгалмаш őszinteségi roham
кенеташте egyszerűben

кенез I. nyár; ~ым nyáron; тиде ~ым ezen a nyáron; эртыш ~ым a múlt nyáron; ~ еда nyaranta; ~ым канаш nyaral II. nyári; ~ отпуск nyári szabad-ság; ~ кече nyári nap; ~ уни-верситет nyári egyetem; ~ шокишо nyári hőség; ~ вургем nyári ruha; ~ канымаш nyaralás

кепшыл 1) iga 2) nyűg (átv)
кепшылташ (-ем) igába hajt, leligáz

кералаш (-ам) 1) dug, vág; кидым кўсеныш ~ zsebre dugja / vágja a kezét; куш(ко) кепральыч? hova dugtad? 2) fűз

керасыр szigorú; ~ туныктышо szigorú tanár; ~ лияш szigorú vkihez; ике деке ~ лияш magával szemben szigorú

кешаш (-ам) 1) fűз (иктаж-кушко) (vmire/vmibe) 2) szűr; ырдыж кереш szűr az oldala 3) tűз

керде kard

кередаш (-ем) fűз

керек-: ~-кө akárki; ~-кузе mindenláron; ~-кушто akárhol; ~-могай кугытан akárlekkora

керем 1) kötél; ~еш кечалт колымаш kötél általi halál 2) zsineг

керемет ördög; ~! az ördögbe is!

кержалташ (-ам) 1) támad, megtámad; иктаж-көн ўмбаке ~ vkire támad

кержалтмаш támadás

кермыч téгла; ~ гыч (ыштыме) téглаból való; ~ пырдыж téглalfal

керосин petroléum

керташ (-ам) 1) bír, tud; иктаж-мом ыштен ~ bír vmit csinálni; паишам ыштен ~ bírja a munkát; тудым ужсын ом керт látni sem bírom őt 2) tud; уже лудын кертын már tudott olvasni; толын ом керт nem tudok eljönni; нимом сд-рен ом керт semmit sem tudok ígérni; эрла марте вучен кертам мо? tudsz-e holnapig várni? черле уже коштын кертеиш a beteg már tud járni

кертдымаш képtelenség

кертдыме képtelen; тарванен ~ képtelen mozogni; иктаж-мом чарен ~ képtelen megakadályozni vmit

кертмаш adottság, képesség

кертме: уло кертмын куржаиш fut ahogy csak bír

кертше tudó (fn); марла ~ mariul tudó; возен-лудын ~ írni-olvasni tudó

кертыж jog; ~ семын jog szerint; ~ем уло jogom van vmihez; могай ~ дене? milyen jogon? тичмаш / тўрыс ~ дене teljes joggal

керш szűrás; тунышто ~ым шижаш szűrást érez a hátában

керылташ (-ам) megtámad # керылт: ~ нураиш beltör; элышке ~ нураиш betör az országba, megtámadja az országot

керышот komolyság; кўлеш ~ дене teljes komolysággal

керышотан komoly; ~ айдеме komoly ember; ~ чарак komoly akadály; ~ музык komolyzene

керышотын komolyan; иктаж-мом ~ ончаш komolyan vesz vmit; ~ каласен komo-

lyan szólva; ~ *кояш* fontoskodlik

кеч 1) jönllehet 2) akár; ~ *ыле* a) habár b) legalább; ~ *ик гана арняште ыле* legalább egyszer egy héten

кеч- бär-; ~-кө akárlki, bärlki, mindenlki; ~-кө *пала* mindenlki tudja; ~-кузе *гынат* úgylis; ~-кунам bärilmikor; ~-кушто akárlhol, bärlhol; ~-мо bärlmi; ~-мо *гынат* a) legalább, legalábbis, ~-мо *гынат ушанле огыл* legalábbis bizonytalan; b) mégis; ~-мо *гынат, тудо (улеи)* mégis ő az; ~-мо *лиеш ынат* akárhogy is áll a dolog

кечалташ (-ам) 1) fellakasztja magát 2) fennlakad 3) csüng

кечан naplsütéses

кечаш napos; *кок ~ конференций* kétlnapos konferencia; ~ *пашадар* napildíj

кечаш (-ем) csüng, függ, lóg; *туврашыште кечаш а* mennyezetten függ/lóg

кече I I. 1) nap (égitest); ~ *нөлтеш а* nap felkel; ~ *нөлтмаш* napfelkelte; ~ *нөлтмө гоым* napfelkeltekor; ~ *иичмаш а* alkonyat b) naplnyugta; ~ *иичме гоым* napnyugtakor; ~ *ырыктымаш / ончымаш* naplsütés; ~ *ш кўяш* napozlik 2) nap-, naplsütéses; ~ *сото* napfény; ~ *сотан* naplfényes; ~ *сотышко лукташ* napfényre hoz, ~ *сотышко лекташ* napfényre kerül

кече II (időegység); ~ *мучко* egész nap; *кок кечыште* két nap alatt; *шонго кечылаштыже* öreg napjaiban; *ты кечылаште а* napokban; *ик кечын* egy napon; ~ *гыч кечышке / кечын-кечын* napról napra;

каж-не кечын / ~ еда naponként; *сото / волгыдо кечын* fényes nappal; *мемнан кечына мар-те* napjainkig; *поро ~!* jó na-pot! *кечыгут* egész nap; *ке-чым шолышташ* lopja a na-pot; ~ *радам* napilrend 2) nap-pal; *үүд-кече* éjjel-nappal; *үүд-~ пашам ышташ* éjt nappallá téve dolgozik

кечкыжаш (-ам) jajgat, nyög

кечкыжмаш 1) jajlkialtás 2) jajgatás, nyögés

кечкыжме jajgatás

кечшудо napraiforgó

кечывал I. nappali (m); ~ *волгыдо* nappali fény, napvilág; ~ *волгыдышко лекташ* napvilágra kerül; ~ *волгыдым ужаш* napvilágot lát; ~ *волгыдышто* napvilágon; ~ *смене* nappali műszak II. 1) dél; ~ *ым* délbén, nappal (hsz); ~ *марте* délig 2) ebéd; ~ *лан ужаш* ebédre hív; ~ *лан (кочкаш) мо уло?* mi van ebédre? ~ *деч вара а* déllután (hsz) b) délután (fn); ~ *деч варасе жан* déllután (fn); ~ *деч ончыч а* déll előtt (fn) b) délelőtt (hsz); ~ *деч ончычсо жан* délelőtt (fn); ~ *жан* ebéd | idő; ~ *каныш* ebédlszünet; ~ *ым ышташ* ebédel

кечывалвел dél (égtáj); ~ *ке* dél felé; ~ *не* délen; ~ *касвел* délnyugat; ~ *эрвел* délkelet **кечывалйымал** dél (égtáj); ~ *вельиш* dél felé; ~ *велне* délen **кечыдар** napildíj **кечийол** naplsugár **кечылташ** (-ам) lóg **кечысүрүм** naplszúrás; *ик-таж-көлан ~ лияш* napszúrást kap

кешыр sárgalrépa

кид 1) kéz; ~ *йымалне* a) kéz alatt b) kordában tart c) sakban tart, *лүдыктен ике* ~ *йымалне* кучаш sakban tart vkit; *иктаж-көлан* ~ым *пуаш* kezét ad vkinek; ~ыште *лияш* kéznél van; *сай* ~ыште *лияш* jó kezekben van; *иктаж-көн дене* ~ым *кучаш* kezét fog vkiel; *яра* ~ *дене* puszta kézzel; *пенгыде* ~ *дене* kemény kézzel 2) kar; *ыресла пыштыме* ~ *дене* karba tett kézzel; ~ *гыч колтымо* ellhanyagolt; ~ *дене шуаш* ellér; ~ *мучаш* *гыч ужалыме* пазар bolhapiac; ~ *чылалан молеш* ezerimester; ~(ым) *күрлаш* fogad vkiel, fogadást köt; ~ым *лутшалаш* legyint; ~ым *нөлташ* jelentkezik (isk); ~ым *пуаш* kezét; ~ым *пышташ* aláír; ~ше *яндар огыл* enyveslkező; ~ыш *поген налаш* ellatulajdonít; ~ыш *тунемаш* megszeliidül; ~ыш *туныктымо* szelíd (állat); ~ыште *кучаш* a) keményen fog b) kemény kézzel fog vkit c) féken tart vkit (*árv*)

кидваш окса készpénz; ~ла készpénzben

кидвий testi; ~ *наша* testi/fizikai munka

кидвозыш kézlirat

кидештараш (-ем) elljegyez

кидвурго szár (kézé)

кидештарыме: ~ *лияш* jegyben jár vkiel; ~ *мужыр* jegyespár

кидпаша kézil munka

кидпыштыш aláírás; *ике* ~ *са* játsz aláírás

кидүштыш törülköző

кидшұм tapintás (érzés)

кийылташ (-ам) 1) hányódlik; *шала* ~ szanaszét hányódik; *кийылт кошташ* hányódik; *ош тўня мучко* ~ hányódik a világban 2) hever; *вакшыште* ~ ágyban hever

кийымаште fekvé

кийышла fekvé

килограмм kilogramm

километр kilométer

кинде 1) (kenyér)gabona; ~ *амбар* gabonalraktár; ~ *лектыш* gabonatermés; ~ *нур* gabonaföld; ~ *насу* gabonaföld 2) kenyér; ~ *сукыр* kenyér; *киндылан йöрал* kenyérnek való; ~ *падыраш* morzsa; *туныктышо* *семын* *киндылан ыштен* *налаш* *танитöкент* keresi kenyérét; ~ *кевыт* péklüzlet; ~ *дене вўдыштö шинчаи* / *шужен* (нужнан) *илаш* kenyéren és vízen él

кинжал tör (fegyver)

кино mozi; ~*шко* *кааш* moziba megy; ~*шко* *кошташ* moziba jár

киса cinke

кислота sav

киш 1) gyanta 2) kátrány

кишан gyantás

кишке kígyó; *аяр* ~ mérges kígyó

кишкышинча ibolya; ~ *тўсан* ibolyaszínű

кишлаш (-ем) kátrányoz

кишланаш (-ем) 1) fennlakad 2) zaklat

кияр uborka; *шинчалтыме* ~ *саваныу* uborka; *мариноватлыме* ~ ecetes uborka

кияш (-ем) 1) fekszik; *вакшыште* ~ ágyban fekszik; *сай верыште* ~ jó helyen fekszik 2) elterül; *ола теңыз*

серыште кия a város a ten-
gerparton terül el 3) nyugszik;
тыште кия itt nyugszik #
маскан кийза! кийыме верда
пушкыдо лийже! nyugodjék
békében! béke poraira!

кюанан szelep

класс osztály; *кыдалаи школын*
икымше ~ыже a középiskola
első osztálya; ~ *дене иелаи*
osztályba sorol; *обществен-*
ный ~ társadalmi osztály

классик klasszikus (fn); *венгер*

литературын ~ше-влак a
magyar irodalom klasszikusai
классический klasszikus (mn);
~ *йыме-влак* klasszikus nyelv-

vek; ~ *музык* klasszikus zene

классный руководитель osztá-

lylflönök

клат 1) csűr 2) éléltár, kamra

клевер lólhere (bot)

клентлалташ (-ам) meglragad

клеитлаш (-ем) ragaszt

клей ragasztó

клейма márka

кленча 1) palack; *кленчан* / ~
дене palackonként 2) üveg; *ик*

~ *арака* egy üveg bor; *нел-*

литран ~ félliteres üveg

клеткан kockás; ~ *тетрадь*

kockás füzet; ~ *кум* kockás

szövet

клетке 1) kocka (mintában, pa-

piron, sakktáblán) 2) sejt (fn)

климат éghajlat; ~ *пояс* églöv

клинюк penge

клинше dúc (nyomda)

клоун bohóc

клумбо virágágy

книга könyv; ~ *деч посна*

könyv nélkül; ~ *кевыт* köny-

vesbolt; ~ *комтышо* könyv-

kötő; ~ *полко* könyvespolc; ~

икаф könyvszekrény

кнопко gomb; *йынгыр* ~ cse-
gő gombja

кова nagylanya

коваште 1) bőr; *лу ден коваи-*

тыже дына csupa csont és

bőr; *күжгö коваштан* vas-

tag a bőre 2) prém; *коваш-*

тым ыштыше szűcs

коваштылык prémes; ~ *яллык*

prémes állat; ~ *ушпан* prémes

sapkában

ковёр szőnyeg

ковыра kacér

ковышта 1) káposzta; ~ *шүр*

káposztalleves 2) kelikáposzta

когарташ (-ем) 1) éget, megl-

éget; *парням* ~ megégeti az

ujját; *йүмышумо логарым ко-*

гарта égő szomjúság 2) lel-

forráz; *кидым* ~ leforrázza a

karját

когартыше 1) égető (mn) 2)

égő (mn); ~ *коришын* égő

fájdalom

когарше moly

когыльо péklüstemény

когынек mindikét

кодаш (-ам) 1) marad; *иктаж-*

мо деч посна ~ vmi nélkül

marad; *парынеш* ~ adós ma-

rad; *шолген* ~ állva marad;

пырля ~ együtt marad; *ша-*

гапракын ~ kisebbségben ma-

rad; *ик ариялан* ~ egy hétig

marad; *мыланна кодын* ránk

maradt 2) meglmarad; *ике*

решений пелен ~ megmarad

az elhatározásánál; *иктаж-*

көлан ~ megmarad vkinek.

пашадар гыч *ик ырат кодын*

огыл a fizetésből egy kopek

sem maradt meg; *илынеш* ~

életben marad 3) ellmarad 4)

ellmarad 5) fenn marad; *вүд*

ымбатне ~ fennmarad a víz

felszínén 6) kihagy; *иктаж-*

кушеч ~ kihagy vmiből 7) kiltart; *иктаж-көн дене ко-даш / иктаж-көлан ушанле* ~ kitart vki mellett 8) visszalmarad 9) eleslik; *вучымо на-рыш деч посна* ~ elesik a várt haszontól

кодаш (-ем) 1) hagy; *вереш* ~ helyén hagy; *ике шенгелан* ~ maga mögött hagy 2) ellhagy; *сандалыкым / шочмо млан-дым* ~ elhagyja a hazáját; *марийым / пелашым* ~ elhagyja a férjét; *оксагалтам / чон-дайым / портмонем иктаж-кушан* ~ elhagyta a pénztárcáját

кодшо I. 1) (el)múlt 2) egyéb, fennmaradó 3) utolsó II. 1) a múlt 2) maradék

кожла erdő

козла bak (*kocsin*)

козыра érdes; ~ *ымбал* érdes felület

койдараш (-ем) 1) évődlik 2) gúnyol 3) ingerel, bosszant

койдарен gúnyolódva

койдарымашан gúnyos

койдарыше gúnyolódó

койыш 2) jelleg 3) jellem; *нең-гыде* ~ erős jellem 4) mód; *кажне ике ~ыжсо почеш* ki-ki a maga módján 5) természet; ~*ыжсо сай* jó természete van 6) tulajdonság; *сай* ~ jó tulajdonság

койыш-шоктыш 1) jelleg 2) természet 3) tulajdonság 4) mód

койышташ (-ам) utánoz; *ик-таж-могай стильым* ~ vmi-lyen stílust utánoz; *иктаж-көн возымыжым* ~ utánozza vki-nek a kézírását

кока 1) nagynéni 2) néni

кокияш 1) kétléves 2) őszi, *ко-кияш шыдаң* őszi búza

кокла I. 1) távolság; *лу метр* ~ tíz méter távolság; ~м *кучаш* tartja a távolságot 2) átlag; ~ *деч изирак (үлыкшырак)* átlag alatt; *идалыкыште* ~ *шот дене налме / лийше* évi átlag; ~ *шот дене налме* átlagos, ~ *шот дене налме на-шадар* átlagos fizetés 3) köz-zeplérték # ~м *кошташ* pletykál; ~и *пураш* a) belelavatkozik, belebeszél b) beleszól, közbelszól c) vág; *кутырмо* ~и *пураш* szavába vág vkinek; ~и *пышташ* mellékel II. köz-zép-; ~ *ийготан* középkorú; ~ *курым* középkor; ~ *курым-лаште* a középkorban; ~ *шотан* mérsékelt; ~ *шотан аш* mérsékelt siker; ~ *шотан курс* mérsékelt irányzat

кокла II: ~ *гыч* közül (*ни*); *студент-влак* ~ *гыч* a diákok közül; *уна-влак* ~ *гыч* *иу-кынжо* a vendégek közül többen

коклазе közvetítő, alkusz; ~ *лияш* közvetít; *иктаж-могай делаште* ~ *семын полиаш* közvetít vmilyen ügyben

кокламут pletyka

коклан-коклан hébe-hóba, időnként

кокласе köz-

коклашке közé (*ни*); *пörъен-влак* ~ férfiak közé; *пыл пыр-дыж* ~ négy fal közé; *ко-гыньнан* ~ kettőnk közé; *мем-нан* ~ *пурышо* közénk tartozó

коклаште I. 1) körül (*ни*); *йс-тел* ~ az asztal körül 2) között (*ни*); *йолташ-влак* ~ barátok között; *коклаштына* közöt-tünk, köztünk; *пыл пырдыж*

~ négy fal között II. 1) belül
2) körében

коктын ketten; *ме* ~ *ми* ketten;
те ~ *ти* ketten; ~ *гына / шин-
чааи* négylszemiközt; ~ *куш-
тымаи* kettős (*tánc*); ~ *ат*
mindkét

кокимшо 1) kettes; ~ *вагон*
kettes kocsi; ~ *трамвай дене
кай* menj a kettes villamossal
2) második; ~ *түнямбал сар*
a második világháború; ~ *па-
чаи* második emelet; *кугу
кокла гыч кокимыжсо* a
második legnagyobb; ~ *шо-
нын* június másodikán; ~ *эр-
кочкыи* tízórai (*fn*)

кокимшыжлан másodszorban
кокыраш (-ем) köhög
кокыртыш köhögés; ~ *деч эм*
köhögés elleni orvosság

кокырыкташ (-ем) köhögтет
кок(ыт) két, kettő; ~ *ужашлан*
két részre; ~ *кид дене* két kéz-
zel; ~ *могырым* két oldalról;
~ *ыт гыч визыт марте* kettő-
től ötig; ~ *тынат* mind a ket-
tő; ~ *гана* kétszer; ~ *йылан*
kétlnyelvű; ~ *могыран* kétlöl-
dalú; ~ *могырымат келиен
ыштымаи* kétoldalú meglál-
lapodás; ~ *могырым(ат)* köl-
csönösen; ~ *пөлеман* kétlszo-
bás; ~ *пөлеман пачер* kétlszo-
bás lakás; ~ *пачаи* kettős
(*mn*); ~ *пачашан окна* kettős
ablak; ~ *чот* kettős szám; ~
түран kétlszínű (*árv*); ~ *тү-
ран күзө* kétlszínű (*árv*); ~
түрлын койшо kétlszínű
(*árv*); ~ *чонан* kétlszínű (*árv*);
~ *чуриян* kétlszínű (*árv*); ~
түсан kétlszínű (*árv*); ~ *түр-
лө улылаи* *лийме / лийше*
kétlértelmű; ~ *точко* kettősl-
pont; ~ *шүдө* kétszáz

кокытан 1) elégtelen (*fn*) (*osz-
тályzat*) 2) kettes; ~ *отметке*
kettes osztályzat; ~ *лан ва-
шеишаи* kettesre felel

кокыте I. 1) kétféle; ~ *шоны-
шо* kétlszínű (*árv*) 2) ketté; ~
нүчкаи kettélvág; ~ *шелаи*
kettéloszt II. kettős; ~ *мораль
/ сайыл* kettős erkölcs; ~ *се-
нымаи* kettős győzelem # ~
шоанаи bizonytalan vmi felől;
~ *шонкалаи* ingadozik, ha-
bozik

кокытела kétféle

кокытеланаи (-ем) 1) fér;
иткаж-мо шотышто ~ két-
ség fér vmihez 2) ingadozik,
habozik 3) kételkedlik, kétség-
be von, kétségbe esik; *ик-
таж-мо шотышто* ~ *түна-
лаи* kétségbe von vmit; ~ *ок
күл* nincs semmi kétség afelől,
hogy

кокытеланыдымаи határo-
zottság

кокытеланыдыме határozott;
~ *ен* határozott ember

кокытеланымаи 1) hitetlen-
ség 2) kétség; ~ *лийшаи огыл*
nincs semmi kétség afelől,
hogy...; ~ *деч понса* kétsé-
g(en) kívül

кокытеланыкташ (-ем) két-
ségbe ejt

кокытеланыше hitetlen, két-
kedő

кол hal (*fn*); ~ *ым кучаи* halat
fog, halászik, horgászik; ~ *ым
коптитлаи* halat füstöl; ~
кучаи каяи halászni megy;
~ (*ым*) *кучымаи* halászat,
horgászás; ~ *ым кучышо* ha-
lász; ~ *лу* (hal)szálka

колаш (-ам) hall; *колат?* hal-
lod? *тыгайым кө кунам-гы-
нат колын мо!* ki hallott már

ilyet! *кузе мый колынам / кузе те колында* mint hallottam / hallottatok; *мый колынам, ... úgy hallottam, hogy... # колде кодаш* ellengedi a füle mellett

колаш (-ем) 1) meghal; *самырыкш* ~ fiatalon meghal; *йүмүшүмо дене* ~ szomjan hal; *иктаж-могай черлан көра / черланен* ~ meghal vmilyen betegségben; ~ *воч-шо* haldokló (*fn, mn*); *колен шушо* haldokló (*fn, mn*) 2) eslik, elleslik (*átv*); *сарыште* ~ elesik a háborúban; *жертве семын* ~ áldozatul esik 3) megdöglök 4) kilhal, kilpusztul; *колен пыташ* kihal 5) fűbe harap (*átv*)

колбаса hurka, kolbász

коллега kolléga, munkatárs

колмо: *тидын нерген колмыжат шуын огыл* erről hallani sem akart

коло húsz; ~ *ияш* húszléves

колонко hasáb (*újságban*); ~ *шот дене* hasábonként

колотка koporsó

колташ (-ем) 1) küld; elküld; *иктаж-кушко* ~ elküld vho-vá; *иктаж-көм паша гыч* ~ elküld vkit az állásából; *иктажым итказ-молан* ~ elküld vkit vmiért; *тудлан* ~ érte küld; *оксам* ~ pénzt küld; *пашашке* ~ munkába küld 2) feloszlát 3) ereszt; *кран гыч вёдым* ~ a csapból vizet ereszt; *машинан ораваже* *колта* ereszt a kocsí kereke 4) fellad; *серышым* ~ levelet felad 5) belgyújt (*motort*) (*машинам, моторым*) 6) ellindít, megindít; *поездым* ~ elindítja a vonatot; *моторым ходыш* ~

motort megindít 7) járat; *машинам ходыш* ~ járat (*gépet*) 8) utal, átlutal; *оксам почто дене* ~ pénzt átutal; *оксам банкышке колтат* a pénzt a bankba utalják; *врач черлым элмыверыш колта* az orvos a beteget kórházba utalta 9) utasít; *врач деке* ~ orvoshoz utasít 10) enged; *тунемаш* ~ enged tanulni vkit; *эрыкыш* ~ szabadon enged 11) ellenged, ellereszt 12) lelend; *мүзө / кудывечышке* ~ leenged az udvarra 13) ellbocsát 14) kilküld 15) kihagy 16) kihajt; *күмүм* ~ lefelére kihajt 17) áraszt; *волгыдым* ~ fényt áraszt; *шокошым* ~ meleget áraszt 18) irányít; *чыш корно дене* ~ helyes útra irányít

колтымаш 1) kilküldetés 2)

indítás; *моторым* ~ motor elindítása

колтымо küldemény

колтымъен képviselő (*fn*); *кугыжаныш погынын ~же* országgyűlési képviselő; ~ *лияш* a) képvisel b) képviseletében van jelen; *иктаж-көн иктаж-кушто ~же* *лияш* vki-nek a képviseletében van jelen; ~*же / ~ышт* *уло* képviselve van

колтышо 1) feladó 2) küldő

колча karika

колшыре sirály

колыдымаш halhatatlanság

колыдымо halhatatlan

колызо halász

колымаш halál; ~*ым муаш* halálát leli; ~ *деч лүдмаш* halállfélelem; ~*ым кондышо* gyilkos (*mn*); ~*ым кондышо оружый* gyilkos fegyver; ~*лан судитлаш / казнитлымаш*

нерген приговорым лукташ
halálra ítélt

колымешке mindhalálíg
колымо halál; ~ *деч вара* holtá után, *колымеш* (мийше) holtig tartó; ~ *марте* mindhalálíg
колышаш halálos; ~ *черле* halálos beteg; ~ *чок* halálos áldozat; ~ *тушман* halálos ellenség; ~ *случай* halállehet holtfáradt

колышашла 1) nagyon erősen
2) halálosan; ~ *пойышо* holtfáradt; ~ *пашам ышташ* halálra dolgozza magát

колышашан 1) gyilkos (mn)
2) halálos; ~ *сулык / язык* halálos bűn; ~ *черле* halálos beteg

колышо I. 1) halott (mn) 2) halottas 3) holt; *пеле ~ / ни ~, ни ок иле* se holt se eleven; ~ *кан* a) holttest b) tetem 5) halandó (mn) 6) megboldogult II. 1) elhunyt 2) halott (fn) 3) halandó (fn) # ~ *ончылан шорташ* gyászol

колыштараш (-ем) megszelídít

колыштарыше 1) megszelídítő 2) hódító

колышташ (-ам) 1) hallgat; *радиом* ~ rádiót hallgat; *лекцийым* ~ előadást hallgat; *иктаж-көм* ~ hallgat vkire; *иктаж-мом* ~ hallgat vmit 2) meghallgat; *кантшым* ~ meghallgatja a tanácsot 3) fogad; *мутым* ~ szót fogad 4) meghallgat; ~ *озыл* ellengedi a füle mellett # *колышт*: ~ *лекташ* meghallgat; *иктаж-көн йод-машым* ~ *лекташ* meghallgatja vkinek a kérését; *колышт! колышт-ян!* a) hall-

gass meg! b) hallgass ide! c) figyelj ide!

колыштмаш (meg)hallgatás
колыштмо пуч hallgató (orv)
колыштшо hallgató (mn); *иктаж-мом* ~ vmit hallgató; (fn); *радиом* ~ rádió hallgató

кольмо 1) ásó 2) lapát
коля eger; ~ *м кучаш* egeret fog; ~ *рожыш нурен кайышаш гай вожылаш* majd elszüllyedt székgyeñében

колявоч copf

ком 1) kéreg 2) héj; *кунде* ~ kenyérhéj 3) fedél, borító; *книган* ~ *жисо* a könyv fedele / borítója

команде csapat

командир parancsnok (kat)

командировко kiküldetés

комбинат gyár; ~ *влак* művek

комбо lúd; ~ *коваште* libalbőr (a hidegtől); ~ *пыстыл* lúdtoll

комдык hanyatt; *иктаж-көм* ~ *пышташ* két vállra fektet vkit

комдыш 1) fedél 2) fedő (edényé) 3) tető (edényé, dobozé)

комедий vígjáték

комендант 1) parancsnok 2) vezető 3) gondnok

комендант шагат kijárási tilalom

комитат megye

комлаш (-ем) belköt; *книгам* ~ könyvet beköt

коммерческий üzleti; ~ *предпринимательстве* üzleti vállalkozás; ~ *иыш* üzleti élet; ~ *тайне* üzleti titok

компаний társulat

компесашый kártérítés; ~ *ым тўлаш* kártérítést fizet

комплимент bók; ~ *ым ойлаш / каласаш* bókot mond

композитор zenelszerző

компостироватлаш (-ем) kezel; *билетым* ~ jegyet kezel
компостироватлымаш kezelés; *билетым* ~ jegykezelés
компот belfőtt, kompót
компьютер számítógép

комфорт 1) kényelem; *тич-маш* ~ teljes kényelem; ~ыш *тунемаш* hozzászokik a kényelemhez 2) komfort

комыля 1) hasáb; *пугомыля* falhasáb, fatuskó 2) rög

конверт boríték

кондаш (-ем) 1) hoz; *вудым таве гыч* ~ vizet hoz a kútról; *пиалым* ~ szerencsét hoz; *пелен / пырля* ~ magával hoz 2) belhoz, importál (*сатум вес элла гыч*) 3) ellhoz; *серышым* ~ elhozza a levelet; *иктаж-көм* ~ elhoz vkit 4) előállít; *титаклымым / титаклыме енйым кондышым* a vádlottat előállították 5) hajt; *пайдәм* ~ hasznot hajt # *конден шогаши* belhoz, importál

кондышташ (-ам) járat (i)

конешне bizony, persze; *ну, ~* hát persze; ~, (*огым, огыт, ...*) persze, hogy (én, te ...) nem

конкурс pályázat; ~ *негызеш пашашке налым* pályázat útján töltik be az állást; ~ым *увертараши* pályázatot hirdet; ~ышто *участвоватлаш* pályázzik (*пályaldíjra*)

консервативный konzervatív

консервироватлаш (-ем) 1) belfőz; *сливам тельлан* ~ szilvát főz be télire 2) eltesz; *саскам тельлан* ~ gyümölcsöt télire eltesz 3) konzervál 4) tartósít

конституций alkotmány; ~ *ваштапеш улио* alkotmányba ütköző

контакт 1) érintkezés; *иктаж-көн дене ~ыш пураш* érintkezésbe lép vkivel 2) kapcsolat

континент kontinens

контор iroda

контрабанде сату csempészláru

контрабандист csempész

контроль ellenőrzés; *врач ~ышто лияш* orvosi ellenőrzés alatt

áll

конференций konferencia

концерт hangverseny, koncert; ~ *зал* koncertterem

кончаш (-ем) rémlik; *мылам туге конча* nekem úgy rémlik

кончымаш 1) álom 2) képzet 3) látomás 4) rém 5) fantom 6) látszat, ~ *да чын* látszat és valóság

коньки korcsolya; ~ *дене мунчалташ* korcsolyázzik

конга 1) kályha; ~и *пум он-таш* fát rak a kályhába 2) kemence; ~и *олтышо* fűtő

конлайымал hón, hónlaj; ~не /-ан a hóna alatt

кооператив I. szövetkezet II. szövetkezeti; ~ *пачер* szövetkezeti lakás

копа 1) mancs 2) talp (*állaté*)

копавундаш tenyér; *иктаж-көм ~те нумалаш / чаманен ончен кушташ* tenyerén hord vkit

копий másolat; ~ым *ямдылаш* másolatot készít

копитлыме füstölt; ~ *кол* füstölt hal; ~ *колбаса* füstölt kolbász

копшанге bogár

корабль hajó; ~ *дене каяш* hajón utazik

корак varjú; ~ *каркала* a varjú károg

коранаш (-ам) 1) elláll; *вес ве-ре* ~ eláll máshova; *иктаж-мо* *деч* ~ eláll vmitől 2) ellhúzódik; *иктаж-көн* *деч* ~ elhúzódik vkitől, félrelhúzódik, visszahúzódik, félrelvonul 3) kerül; *иктаж-көн* *деч* ~ kerül vkit 4) elkerül; *иктаж-көн* *деч* ~ vkit elkerül; *нұрымаш* *деч* *от* *коран* nem kerül el sorsát; *тидын* *деч* ~ *ок* *лий* azt nem lehet elkerülni; ~ *лийдыме* elkerülhetetlen 5) eltávozik 6) fellad; *модыш* *деч* ~ feladja a játékot 7) fellmond; *наша* *деч* ~ állást fellmond; *договор* *деч* ~ szerződést fellmond 8) kilvon; *ответственность* *деч* ~ kivonja magát a felelősség alól 9) megválllik; *наша* *гыч* ~ megvállik a hivataltól; *йоча-влак* *деч* ~ megvállik a gyerekeitől 10) meghátrál 11) viszsza lép; *торговый* *наша* *гыч* / *кевыт* *гыч* ~ vissza lép az üzlettől # *коран*: ~ *кайи* elkerül; *икта-жым* ~ *кайи* vkit elkerül; *тидым* ~ *кайи* *ок* *лий* azt nem lehet elkerülni; ~ *кошташ* kerül; *иктаж-көн* *деч* ~ *кошташ* kerül vkit; ~ *шогалаш* elláll; *өрдэжкө* ~ *шогалаш* elláll máshova; *коранмый* *дечем!* hagyj béké-
(be)n!

корандаш (-ем) 1) elhárít; *корно* *гыч* / *корно* *ымбач* ~ elhárít az útból; *нелылыкым* ~ elhárítja a nehézségeket; *чыла* *ответственностьюм* *шке* *ымбач* ~ minden felelősséget elhárít 2) eltávolít 3) elltol; *иктаж-көм* *шке* *дечын* ~ eltol vkit magától 4) felfüggeszt; *должность* *гыч* / *на-*

ша *гыч* ~ hivatalából felfüggeszt 5) fellment; *служба* *гыч* ~ szolgálat alól felment; *должность* *гыч* / *наша* *вер* *гыч* ~ felment a hivatalból 6) kilzár; *обществе* *гыч* ~ egyesületből kizár 7) leletesz; *наша* *гыч* ~ hivatalról leletesz; *корольым* *трон* *гыч* ~ a királyt leleteszi a trónról

коранмаш távozás

коранме távozás, *премьер-министрын* *пост* *гыч* *коранмы-же* a miniszterelnök távozása

коргыкташ (-ем) horkol; *коргыктен* *малаш* horkol

кореш kötőjel

корзинке 1) kosár 2) véka

коридор folyosó

корка merőlkanál

Коркашүдүр Göncöllszekér

корма I takarmány, abrak

корма II (hajó)tat

кормыж I. marék, marok; *иктаж-көм* ~ *ышто* *кучаи* markában tart vkit; *ик* ~ *окса* egy marék pénz **II.** maroknyi; *ик* ~ *нурса* egy maroknyi borsó

кормыжташ (-ем) 1) szorongat; *иктаж-көн* *кидым* ~ szorongatja vkinek a kezét 2) csíp (átv); *ишй* *гыч* ~ nyakon csíp

кормыжтымаш fogás

корнан 1) csíkos 2) vonalas; ~ *тетрадь* vonalas füzet

корнан-корнан csíkos

корно I. 1) út; *коштво* ~ járható út; *кошташ* *лийдыме* ~ járhatatlan út; *корнышто* úton; *вүд* ~ vízi út; *корным* *пуаи* utat enged vkinek; ~ *деч* *өрдэжкө* félre az útból; *ныл* *ке-чаш* ~ négy napi út; ~ *мучко* egész úton; *иктаж-көн* ~ *ым-балтыже* *шогаш* útjában van;

корнышто *лияш* úton van; *корнышко тарванаш* útra kel; *тыныс* ~ *дене* békés úton; *шке* *корным кошташ* a maga útját járja; *сай* *корнышто* *лияш* jó úton van; *йонылыш* *корнышко* *кайыш* rossz útra téved; *корнышко тарванаш* *ямде* útra kész; *корныда* *пиалан* *лийже!* jó utat! ~ *дене* útján; *мутланымаш* ~ *дене* tárgyalások útján 2) járás; *корным* *ок* *нале* nem ismeri a járást 3) vágány; *сай* *корнышко* *лекташ* helyes vágányra terel; *уда* / *осал* / *йонылыш* *корнышко* *кайыш* hamis vágányra terelődik 4) irány; *ту* ~ *дене* abban az irányban; *корным* *кучаш* irányt vesz 5) meder; *вүд* / *энер* ~ a folyó medre; *переговор* *сай* ~ *дене* *кайа* a tárgyalások jó mederben folynak 6) sor; *иктаж-мыняр* *корным* *мылам* *возалте!* írájál nekem néhány sort 7) csík 8) sáv (*ruhában*, közlekedési) II. utazási; ~ *роскот* utazási költségek, úti költség; ~ *йолташ* а) kísérő (fn) б) úti társ; ~ *кайыше* vándor (mn, fn); ~ *сумко* úti táská; ~ *ужаш* úti szakasz # *корным* *йомдараш* ellátó; *корным* *коштишо* vándor (mn, fn); *корным* *петыраш* (*иктаж-молан*) gátat vet vminek; *корнышко* *коштиаш* utazlik; *корнышко* *коштишо* utazó (fn), utas; *кумда* *корнышко* *лекташ* révbe ér

корнывож 1) keresztlút 2) úti keresztelkedés

коробка doboz

король király

корона korona; *королын* *короныжо* királyi korona

корректный illemltűdő

корреспондент tudósító

корштараш (-ем) 1) fájdalomt okoz 2) hasogat; *тылышым* ~ fülét hasogatja

корштарен fájdalmasan

корштарышан fájdalmas

корштарыше 1) fájdalmas; ~ *ишм* *йүкшымаш* / *өкынымаш* fájdalmas csalódás 2) metsző

коршташ (-ем) fáj; *взем* *коршта* fáj a fejem

корштыамаш fájdalom

корштымаш fájdalom; *корштымылан* *көра* fájdalmában

корштыш fájdalom; ~ *деч* *посна* fájdalom nélkül

корштышо fájó; ~ *вер* fájó pont; ~ *ишм* *дене* / ~ *ишман* fájó szívvel

космос világlűr

костюм 1) kosztüm 2) öltöny

котироватлаш (-ем) jegyez (ker); *шергакан* *кагазым* / *акцийым* ~ részvényeket jegyez

котомка batyu

кофе kávé; *шөран* ~ kávé tejszínnel; *ишем* ~ feketekávé; ~ *ямде* kész a kávé

коча 1) nagylapa 2) papa; ~ *дене* *кова* nagylázúlok

кочкаш (-ам) 1) eszlik; *утыж* *ден(е)* ~ betegre ette magát; ~ *пуаш* enni ad; ~ *йөрдөмө* / *лиидөме* ehetetlen; ~ *йөрышө* / *лиидөме* ehető; *кочде* evés nélkül; ~ *ямдылаш* megfőz (ételt) 2) fellal (*писын*) 3) csíp; *иикш* *иинчам* *кочкеш* a füst csípi a szemet 4) mar (*sav*, *fűst*); *иикш* *иинчам* *кочкеш* a füst marja a szemet 5) fűr (átv); *иктаж-көм* ~ fűr vkit # *кочкын*: ~ *илаш* táplálkozik; *иктаж-мом* ~ *илаш*

táplálkozik vmivel; ~ *колташ* megleszlik; ~ *темаш* jóllakik; ~ *темым* jóllaktam; ~ *лок-тылаш* mar (sav)

кочкыш 1) élelem; ~ым *пуаш* / *пуэн шогаш* élelemmel ellát 2) élelmiszer 3) eleség 4) étel; ~ым *ямдылаш* ételt készít; *пеле ямде* ~ félkész étel 5) fogás (étel); *кечываллан кум* ~ уло az ebéd három fogásból áll 6) harapnivaló 7) táplálék; ~-йыш étel-ital

кочмаш 1) etetés 2) evés

кочмо: ~ *йзгар* evőleszköz; ~ *йстел* étkezőasztal; *кочмем ок шу* nincs étvágyam; ~ *сов-ла* evőkanál

кочмывер 1) étlterem 2) étkez-de

кочмышумо étlvágy

кочо I. 1) keserű 2) csípős; ~ *пурис* csípős paprika II. keserűség; *кочым ышташ* keserűséget okoz

кочушмен retek

кочылык keserűség

кочыртаташ (-ем) ropog (hó)

кочыртатымаш ropogás

кочыртатыше recsegő

кошарварня mutatólujj

кошар(ге) hegyes; ~ *нер* hegyes orr

кошарташ (-ем) 1) (kil)hegyez 2) ellkészít 3) ellpusztít (árv)

кошкаш (-ем) 1) szárad, elszárad 2) kiszárad; *изи энep кошкен* kiszáradt a patak; *пa-маш кошкен* kiszáradt a forrás; *кошкен* / *кошкышо* ki van száradva

кошкышо száraz

кошталаш (-ам) mer, merít; *вудым* ~ vizet merít; *у йна-рым* ~ új erőt merít

кошташ (-ам) 1) jár; *манеш-манеш кошто* az a hír járta, hogy; *йолын* ~ gyalog jár; *мүн-няште* ~ járja a világot; *ма-шина дене* ~ autón jár; ~ *лий-дыме* járatlan 2) közlekedlik # *коштын савырнаш* megfordul

кошташ (-ем) 1) szárít 2) kil-szikkaszt

коштедаш (-ем) járkál

коштамаш 1) járás (gépe, óráé) 2) húzás (sakkban); *муде сау* ~ *ыле* ez jó húzás volt

коштмо I. 1) utazás; ~ *корно* kocsilút 2) járás (gépe, óráé) II. látogató (mn) (vkihez, vho-va) (*иктаж-кушко, иктаж-көн деке*)

коштыра durva, érdes; ~ *йм-бал* durva/érdes felület

коя I. 1) faggyú 2) zsír; *машин-ам* ~ *дене ийраш* zsírral megkeni a gépet; ~м *ийраш* megzsíroz; *киндышке* ~м *ий-раш* megzsírozza a kenyeret II. 1) kövér; ~ *пвезе* kövér kislfiú; *изишак* ~ kissé kövér; ~ *мланде* kövér föld 2) zsíros; ~ *кочкыш* zsíros étel; ~ *мланде* zsíros föld

коянаш (-ам) ellzsírosodik

коядыме sovány; ~ *шыл* sovány hús

кояш (-ам) 1) látszik; *вудакан* ~ homályosan látszik; *тышке ок кой* nem látszik ide; *кузе коеш?* milyennek látszik? 2) killátszik 3) megjelenlik; *ок-няште* ~ megjelenik az ablak-ban 4) feltűnik; *положи-тельно* / *сайла* ~ előnyös színben tűnik fel 5) előltűnik; *ончылына* ~ élénk tűnik 6) kilnéz; *сайын* ~ jól néz ki; *кузе коят?* hogy nézel ki?

неш сайын койына! jól nézünk ki! 7) tükröződlik; *чурийыштыже / ишнчаи-тыже кугу ормаш койо* meglepetés tükröződött az arcán 8) fest (*mutat*); *сайын ~ jól fest (mutat)*

кӧ 1) *ki (nm); ~н дене* kivel, ~ *нала* ki tudja; kilcsoda; ~ *тыгай* kicsoda 2) aki

кӧгӧн 1) lakat; *умиаш ~ым сакаш* lakat van a száján 2) zár (*fn*)

кӧгӧрчен galamb

кӧзмер idétlen

кӧн kié *туде ~?* kié ez?

кӧнаш (-ем) 1) egyetlért; *иктаж-кӧн дене ~* egyetért vki-vel; *ой дене ~* egyetért a javaslatlalt; *иктаж-кӧн дене кӧнен илаш* egyetlértésben él vkivel 2) helyesel; *ом кӧнӧ* nem helyeslem 3) megnyugszik; *иктаж-мо дене ~* megnyugszik vmiben; *приговор дене ~* megnyugszik az ítéletben 4) rálhagy (*nem ellenkezik*) 5) belelnyugszik; *условийлан ~* belenyugszik a körülményekbe 6) megbékél; *условий дене ~* megbékél a körülményekkel

кӧныдымӧ hajthatatlan; *кӧныдымын кодаш (-ам)* hajthatatlan marad

кӧнымаш egyetlértés; *иктаж-кӧн дене ~те илаш* egyetlértésben él vkivel

кӧра 1) miatt; *мыланем ~* miattam; *черланымылан ~* наша деч *коране* betegsége miatt megválт hivatalától; *игече уда лиймылан ~* a kedvezőtlen időjárás viszonyok miatt 2) folytán, következtében; *тудлан ~* ennek folytán / kö-

vetkeztében 3) által; *тырышмылын ~* szorgalma által

кӧранаш (-ем) irigykedik; *иктаж-кӧлан ~* irigy vkire; *кӧранен шемемаш* sárga az irigységtől

кӧранчык irigy (*fn*)

кӧранымаш irigység; *тудын ~ыже лектеи* az irigység beszél belőle

кӧраныме irigység

кӧраныше irigy (*fn, mn*)

кӧргӧ I. 1) béli; *кинде ~* a kenyér bele; *нӱкиш ~* dióbéli 2) mélye vminek; *мланде кӧргыштӧ* a föld mélyében 3) töltelék 4) üreg (*testben*) 5) belseje vminek II. belső; ~ *ужаш* belső rész; ~ *вел / могогыр* fonákja vminek, *куэмын ~ велже* a szövet fonákja; ~ *вий* lelkillerő; ~ *кугым* belfogadólépcsőség; ~ *начаш* bélés

кӧргаш odú

кӧргыгыч belülről

кӧргынчаш (-ам) piszkál; *нӱйым ~* a fogát piszkálja

кӧргысӧ bel-

кӧргышкӧ be, belfelé; ~ *налаш* szív (*южым*) (*levegőt*), *шке ~* *налаш* magába szív

кӧргыштӧ bent

кӧрж függő (*fn*)

кӧршӧк 1) cserép; ~ *пеледыш* cserепes virág 2) fazék; ~ *ыштыше* fazekas

кӧтырем 1) esetlen; ~ *айдеме* esetlen ember 2) idétlen 3) otromba; ~ *енотромба* személy

кран I csap (*fn*); ~ым *почаш* kilnyitja a csapot; ~ым *петыраш* ellzárja a csapot

кран II emelőlgép, daru

крахмаландаш (-ем) keményít; *вургемын ~* ruhát keményít

кредалаш (-ам) 1) verekedlik (иктаж-көн дене) (vkivel) 2) birkózlik 3) küzd; иткаж-мо ваштареш ~ küzd vmi ellen; иктаж-мо верч ~ küzd vmi-ért 4) harcol; иктажын ваштареш ~ harcol vki ellen; иткаж-мо верч ~ harcol vmiért; иктаж-көн дене ~ harcban áll vkivel 5) vív; иктаж-мо верч ~ harcot vív vmiért 6) csatázlik

кредалмаш 1) birkózás 2) harc; ~лан ямде harcra kész; политике шотышто ~ politikai harc 3) küzdelem) 4) csata, ütközet; пыртартыш ~ döntő csata/ütközet

кредалме пасу harclét

кредалше harcос (fn); икем ~ magányос harcос

кредит 1) hitel; ~ым пуаш hitelt nyújt; ~ дене / ~еш hitelle / hitelbe 2) kölcsön (fn)

крем 1) kenőcs 2) krém

кремга font (нелым) (súly)

кренч torna

кресав keresztlapa

крес/-ава/-ача keresztlszülő

кресаньык 1) földműves 2) gazdalember 3) paraszt (fn., mn); ~ сурт-пече тanya (mezőgazd)

кресача keresztlapa

кресле 1) fotel 2) karoslszék

крестьянстве parasztság

крешын keresztény (mn); ~ айдеме keresztény ember

кризис válság

критиковатлалташ (-ам) bírálatot kap

критиковатлаш (-ем) kritizál

крон когона

кроп: ~ пераш csattog, pattog (pattogó hangot ad); ~ перымаш csattanás; ~ тўчаш csat-

tog; ~ чўчаш belcsap; омсам ~ чўчаш becsapja az ajtót; ~ шокташ durran

круг 1) karika 2) kör; литература-турный ~ irodalmi kör; официальный ~ hivatalos körök; мемнан ~ышто көрүнкben

кругом! hátra arc!

кружева csipke

куакш sekély; ~ пер секély vízű hely; ~ пер а) átlkelőhely б) гázló с) zátony; ~ вереш шинчаш zátonyra fut

куан 1) öröm; тудым колаш ~ ыле öröm volt őt hallani 2) vigasz; иктаж-кушто ~ым муаш vigaszt talál vmiben

куанаш (-ем) örül, meglörül

куандараш (-ем) 1) meglörvendeztet; публикым ~ meglörvendezteti a közönséget 2) örömet szerez; иктаж-көм ~ örömet szerez vkinek 3) vigasztal; икем тудын дене ~, ... azzal vigasztalja magát, hogy... 4) gyönyörködtet

куандарчык kedvltelés

куандарыше lelkes; ~ вашлий-маш lelkes fogadtatás

куандыме 1) örömtelen; ~ ылыш örömtelen élet 2) színtelen; ~ үйк дене színtelen hangon

куанен örömet, örömmel; неш ~ а legnagyobb örömmel; ~ лудаш élvezettel olvas

куанымаш 1) örömlujjongás 2) rajongás 3) élvezet; эстетический ~ esztétikai élvezet; ~ым муаш élvezetet talál vmiben

куанышан örömlteli; ~ кече örömlünnep

куаныше vidám, örvendező, örömteli

куат 1) erő 2) hatalom 3) hatalmasság 4) kapacitás
куатан erős
куатле erős; ~ *йүш / напикке* erős ital
куатлын hatalmasan
куаш (-ем) I 1) evez 2) lapátol
куаш (-ем) II szó; *куэмым* ~ szöveget szó
куб kocka
кубик kocka (*játékban*)
кува 1) anyóka 2) feleség 3) nagynéni 4) néni; *шонго* ~ anyó
кувшин kancsó
кугарня péntek; ~н pénteken; *кажне ~н / ~ еда* minden pénteken
кугеze I. őс (*fn*) II. 1) őс (*mn*) 2) ősi; ~ *эпос* ősi eposz; ~ *йүла* ősi szokás; ~ *айдеме* őslember; ~ *жан* a) ólkor b) őslidő; ~ *кова* dédlánya, dédlnagylmama; ~ *коча* dédlapa, dédlnagylapa
кугемаш (-ам) 1) növekszik 2) bővül 3) kiterjed (*terület*) 4) kiterjeszkedik 5) elmélyül; *кризис кугемеш* a válság elmélyül 6) rúg; *иктаж-мынярлан* ~ vmennyire rúg
кугемдаш (-ем) 1) nagyít 2) növel; *писылыкым* ~ sebeséget növel; *нашадарым* ~ növeli a fizetést; *требованиям* ~ növeli az igényeket 3) bővít, kilbővít 4) kiterjeszt 5) fokoz 6) túloz 7) fellfúj; *делам* ~ fellfújja a dolgot # *кугемден ончыктымаш* túlzás
кугемдымаш 1) növelés 2) (fell)emelés 3) toldás 4) túlzás; ~ *деч посна ойлаш гын* túlzás nélkül
кугеммаш 1) kiterjedés 2) növekedés

кугече húsvét; ~ *найрем дене!* boldog húsvéti ünnepeket!
кугешнаш (-ем) 1) büszkélkedik (*иктаж-мо дене*) (*vmivel*); *иктаж-мо дене* ~ büszke vmire; *иктаж-мо дене кугешнаш* nagyra van vmivel; *кугешнен ошкылмаш* büszke járás 2) képzel; *неш чот* ~ sokat képzel magáról
кугешнылаш (-ам) fontoskodlik
кугешнымаш 1) büszkeség 2) dőlyfösség 3) gög
кугешныше 1) büszke 2) dőlyfös 3) elbizakodott 4) gögös 5) hiú; *ике моторлыкшо дене* ~ hiú a szépségére 6) nagylképű
куго anyós
куголя patkány
кугу 1) nagy; ~ *капан* nagy természetű; *ике ийготышлан* ~ korához képest nagy; ~ *энгекыште лияш* nagy bajban van; ~ *шояк* nagy hazugság; ~ *сюрприз* nagy meglepetés; ~ *ен* nagy ember (*árv*); ~ *имений* nagylbirtok; ~ *кугыжаныш* nagylhatalom; ~ *ола* nagylváros; ~ *погкылымаш* nagyltakarítás; ~ *промышленность* nagylipar; ~ *түн* nagylvilág; ~ *түннште* a nagylvilágon; ~ *умиан* nagylszájú; ~ *умиан / вожылдымо* nagy pofája van; *неш* ~ igen nagy 2) fellnőtt; ~ *ен* fellnőtt ember 3) jelentős, jelentékeny; ~ *суммо* jelentékeny összeg 4) tisztességes; ~ *нашадап* tisztességes fizetés 5) érdemleges 6) durva; *неш* ~ *йонгылыш* durva hiba 7) öreg (*mn*); ~ *йонгылыш* öreg hiba 8) terjedelmes # ~ *вий* hatalmaság; ~ *огыл* jelentéktelen; ~

огыл паша jelentéktelen ügy; ~ *огыл суммо* jelentéktelen összeg; ~ *ойганымаш* gyász; ~ *ора* rög; ~ *ушан* bölcs (mn); ~ *чапан а*) híres; ~ *чапан ай-деме* híres ember b) ismert; ~ *шыде* indulat; ~ *эши ужаш* képzél; *шкем неш ~эши ужаш* sokat képzél magáról

кугун 1) jelentősen 2) meg lehetőszen; ~ *ушаныше* meg lehetőszen biztos; ~ *шuko* meg lehetőszen sok 3) nagyon; ~ *ондалаш* nagyot hazudik; *утла ~ пагалаш* nagyra becsül; ~ *воштылаш* nagyokat röhög

кугывöчыж áfonya

кугиварня hüvelyklujj

кугыен felnőtt ember

кугыжан мыскараче udvari bolond

кугыжаныш I. 1) állam; *венгр ~ а* magyar állam 2) ország; *пүтынъ ~те* az egész országban **II.** állami, állam-; ~ *школ* állami iskola; ~ *службышто лияш* állami szolgálatban áll; ~ *ного* állami tulajdon; ~ *ан-парат* államszervezet; ~ *ведомство* államhivatalnok; ~ *йыме* államnelyv; ~ *күрт-ныыгорно* államlvasút; ~ *кучем* állami hatalom; ~ *шанче* államtudomány; ~ *погыш* országgyűlés; ~ *погыным погаш* egybe hívja az országgyűlést; ~ *погыным колташ* országgyűlést feloszlat; ~ *тайне* államtitok; ~ *экзамен* államlvizsga

кугыза 1) bácsi 2) nagybácsi (az *аpa* testvére); ~ *н ватыже / пелашыже* a nagybácsi felesége 3) apó; *шонго ~ арó* 4) férfi

кугыпүкш dió

кугыт 1) méret; *изи ~ kis* méret; *күйлеш наре ~ огыл* méret alatti 2) nagyság; ~ *почеш* nagyság szerint; *мондымо ~* ellfelejtett nagyság 3) terjedlem (kiterjedés)

кугытан akkora; *мушкындем ~ күй* akkora kő, mint az öklöm

кудалаш (-ам) megy, utazik; # *кудал:* ~ *күзаш* felhajt; *про-туарыш ~ күзаш* felhajt a járdára

кудалташ (-ем) 1) dob, eldob, hajít; *иктаж-мом күйкө ~* magasra dob vmit 2) dobál 3) kildob; *окна гыч ~* kidob az ablakon; **кудалтыме** *окса* kildobott pénz 4) vet, *тулышко ~* tűzbe vet 5) abbalhagy; *пашам ~* abbahagyja a munkát; *шутимым ~* abbahagyja a dohányszást 6) ellenged; *пары-мым ~* elengedi az adósságot; *шкем ~* elengedi magát 7) elhagy; *сандалыкым ~* elhagyja az országot; *марийым / пелашым ~* elhagyja a férjét 8) ellhanyagol; *ыштылаш пашам / сомылым ~* elhanyagolja kötelességét 9) ellhesseget; *уда шонымашым ~* elhessegeti a rossz gondolatokat 10) enged; *ике принциптым ок кудалте* nem enged az elveiből 11) leíráz; *чыла от-ветственностьым ике үмбачын ~* minden felelősséget leíráz magáról; *иктаж-көм ~* leíráz vkit # **кудалтен** *кодымо* a) elhagyott b) ott hagyott; *шкем кудалтен кодымылан шижаш* árvának érzi magát **кудалтыкташ (-ем)** lelszoktat **кудалтымаш** 1) dobás 2) hajítás

кудалтыме ellhanyagolt

кудалтыше lemondó személy
кудашаш (-ам) 1) lelvet, letesz; *вургемым* ~ levét ruhát; *теркупишым* ~ leteszi kalapját 2) lelvetközlik 3) kilbújlik; *вургемым* ~ kibújik a ruhából 4) lelhúz; *ботинкым* ~ cipőt lehúz

кудо I 1) aki; *пӧрӧен*; ~ *тушеч толеш / тушеч толошо пӧр-ъенга* férfi, aki onnan jön 2) amely 3) hányadik 4) melyik; *когынышты кокла гыч куды-жо* melyik a kettő közül? ~ *корно дене* melyik irányba

кудо II kunyhó

кудывече udvar; *кудывечыште* udvaron; *кудывечышке ончы-шо окна* udvarra néző ablak

кудыр göndör; ~ *ӱпан* göndör-
hajú

куд(ыт) hat (szn)

кужаш (-ам) vizez

кужемдаш (-ем) 1) megtold 2) meghosszabbít

кужу hosszú; ~ *ӱмыран* hosszú életű; ~ *ӱпан* hosszú hajú; *пей* ~ igen hosszú; ~ *жап лиймеке / эртымекке* hosszabb idő múlva; ~ *жап шуйнышо* tartós; ~ *жап шуйнышо мир* tartós béke; ~ *жап шуйнышо решений* tartós megoldás

кужык tartam; *ӱӱк кужык* hang tartama (*нытан*)

кужун 1) hosszan; ~ *шуйнышо* hosszan tartó 2) sokáig; ~ *кычалаш* sokáig keresgél

кужырак hosszabb; ~ *жаплан* hosszabb időre

кужыт 1) hosszúság 2) terjedelem (hosszúság) 3) tartam; *жап* ~ időtartam

кужытан hosszúságú; *икгай* ~ azonos hosszúságú; *вич метр*

~ mintegy öt méter hosszúságú

кужытыш төрштымаш távoll-
ugrás

кузе 1) hogy (ksz) 2) hogy(an); ~ *илет?* hogy vagy? *кунам* ~ mikor hogy(an); ~ *вуйлаты-шет дене (келиет)?* hogy vagy a főnököddel? ~ */ могай ыле?* hogy(an) volt? ~ *лийын* összelvissza 3) amint; ~ *лиеш / лийме семын* amint lehetséges; ~ *мый уже палемды-шым / палемденам* amint már említettem; ~ *ойлышем семын ыште* tedd, amint mondtam

кузык hozomány

кукталташ (-ам) zavarossá válik, bonyolulttá válik

кукталтше 1) bonyolult 2) zavaros; ~ *финансовый дела-влек* zavaros pénzügyek; ~ *наша / дела* zavaros ügy; *кук-талтышышке савырнам* bonyolulttá válik

куктеж zür, zürzavar; *уш* ~ esz-
mei zürzavar

куктежан bonyolult; ~ *наша* bonyolult ügy

куктешташ (-ам) tör (nyelvet); *венгр йылмым* ~ töri a magyart

куктымо zavaros; ~ *окса наша* zavaros pénzügyek; ~ *наша* zavaros ügy

куктаялташ (-ам) zavarossá válik

куку kakukk

кукулаш (-ем) kakukkol

кукуруз kukorica

кукшо száraz; ~ *узече* száraz idő; ~ *арака* száraz bor; ~ *йол дене* száraz lábbal; ~ *замечаний* száraz megjegyzés

кул 1) rab 2) rablszolga; ~ *гае* *нашам ышташ* úgy dolgozik,

mint egy rabszolga; *~ыш са-выраш* kiluzsoráz

куллык 1) rabliga 2) rabság

культур 1) kultúra 2) művelődés 3) műveltség; *материальный* ~ anyagi műveltség; *классический* ~ klasszikus műveltség

культуран művelt; *~ ен* művelt ember

культурлык műveltség

кулымаш (-ам) 1) unottá válik 2) elege van 3) torkig van vmi-vel/vkivel

кум, -а koma; *~ава* keresztlanya; *~ача* keresztlapa

кумалаш (-ам) imádkozlik

кумалташ (-ем) kacsint

кумалтышмут ima

кумаш (-ем) lecsuk; *шинчам* ~ lecsukja a szemét

кумда 1) bő 2) széles; *ик метр* ~ egy méter széles; *~ нулышан* széles vállú 3) tág; *~ умыл-тыш* tág fogalom

кумдан szélitében; *~ палыме* szélitében ismert, híres, ismert, népszerű, neves; *~ палыме ен* híres ember; *~ палымым ыш-таш* híressé tesz; *мотор ул-мыжлан* ~ *палыме / мотор-лыклан көра* ~ *палыме* híres a szépségéről; *~ шарлыше* lendületes; *~ ыыралтен* széles mosollyal; *~ почмо шинча де-не* tágra nyílt szemmel

кумданааш (-ам) kil szélesedik

кумдандаш (-ем) kil bővít, kil szélesít, kiterjeszt

кумдык szélesség

кумйол állvány

кумыж kéreg

кумык 1) arccal lefelé 2) ha-son; *~ лияш* hajol, hajlik, meghajlik; *~ ышташ* а) hajt; *иктаж-көн ончылыно вуйым*

~ ышташ fejet hajt vki előtt

b) lelhajt; *вуйым* ~ *ышташ* lelhajtja a fejét

кумыкталташ (-ам) 1) beifordul 2) borul, fellborul; *нуш кумыкталташ* felborul a csónak 3) ellbuklik

кумыкташ (-ем) fellfordít, lelfordít; *кумыктен шуаш* fellfordít

кумыктыш tetölgerinc

кумыл 1) hangulat; *сай* ~ *ан* jó hangulatban (van) 2) kedv; *~ вола* elmegy a kedve; *~ жоо семын / могай тудын* ~ *жоо* ahogy éppen kedve tartja; *~ шушаш* kedvem van vmihez; *кевытыш каяш* ~ *жоо* уке ул-маш nem volt kedve elmenni a boltba; *тудын* ~ *жоо* почеш kedvére; *~ дымо* nem kedvére való 3) kívánság; *~ почеш* kívánság szerint; *уло* ~ *дене тыланем* legjobb kívánságaimat küldöm 4) lelkiállapot; *~ вола* ellhagyja magát; *~ деч носна ыштымаш* közöny; *~ тодылташ* а) meglhatódlík b) elérzékenyül; *шинчавуд мар-те / лекмеш* ~ *тодылтеш* könnyekig elérzékenyül; *~ым нөлташ* lelkesít; *~ым савы-раш* а) kedveskedlik b) meglhódít; *~ым савырыше* izgalmas; *~ым савырыше роман* izgalmas regény; *~ым тарва-тыше* а) érзékeny; *~ым тар-ватен чеверласаш* érзékeny búcsút vesz; b) érzelmes; *~ым тарваттыше муро* érzelmes dal; *~ым тодылаш* meglhat; *~ым шукташ* kileléггít; *~ым шуқтышо* kileléггítő; *~ шушаш* kívánczozlik; *мөңгө ве-лыш* ~ *шушыеш* haza kívánczozik

кумылан jólkedvű
кумылауаш (-ам) felllelkesül, kedve támad vmihez
кумыландаш (-ем) 1) lelkesít; *иктаж-кѳм иктаж-молан* ~ vkit vmire 2) megfőz (árv); *ѳдырамашым ике деке* ~ megfőzi a nőt 3) ösztökél; *иктаж-молан* ~ vkit vmire ösztökél 4) serkent
кумылде nem szívesen
кумылдымо kedvetlen, komor, mogorva; ~ *чурый* mogorva arc; ~ *лияш* mogorva kedvében van
кумылдымын kedvetlenül
кумылзак barátságos
кумылзо barátságos
кумылым волтыдымо ártatlan; ~ *мыскара* ártatlan tréfa
кумылын szívesen; ~ *ужмо уна* szívesen látott vendég; ~ *иктаж-мом ышташ* szívesen csinál vmit; *уло* ~ szíves örömet
кум(ыт) három; ~ *нылыташ* háromnegyed; ~ *шо* harmadik; *кѳкшѳ курык мучаш-влак кокла гыч* ~ *шыжсо* a harmadik legmagasabb hegycsúcs; ~ *шеш толаш* / ~ *шо верым налаш* harmadiknak érkeznek; ~ *шо классыш кошташ* harmadikba jár; ~ *шо мартын* március harmadikán; ~ *шѳдѳ* háromszáz; ~ *ло* harminc; ~ *лышо* harmincadik; ~ *ло наре* mintegy harminc; ~ *ышто* holnapután
кумытан 1) elégséges (*fn*) (osztályzat) 2) hármas
кумытын hárman
кун alkalom
кунам 1) mikor; ~ *тарванена*? mikor indulunk? 2) amikor; *тунам*, ~ akkor, amikor; ~

тыланда келша amikor őnek megfelel
кунамсек milóta
кунар 1) hány, mennyi 2) amennyire; ~ *мый палем* amennyire én tudom
кундем 1) helység 2) környék; ~ *ыште* a környéken 3) közösség 4) táj; *тѳнѳн чыла* ~ *же гыч* a világ minden tájáról 5) vidék; ~ *ыште илаш* vidéken lakik; ~ *ышке илаш куснаш* vidékre költözik; *чыла* ~ *ыште* az egész vidéken; *тиде* ~ *ыште* ezen a vidéken; *мемнан* ~ *ыште* a mi vidékünkön; *тиде* ~ *ышке* erre a vidékre
кундемысе vidéki (*mn*); ~ *ола* vidéki város; ~ *газет* vidéki újság; ~ *нѳпт* vidéki ház
кундемой nyelvjárás
куп láp, mocsár
куптыр 1) barázda (*arcon*) 2) ránc
курал fegyver; ~ *ым кучаш* fegyvert ragad; ~ *ан (лияш)* fegyverben áll
куралаш (-ам) szánt; *келгын* ~ mélyen szánt
куралмаш szántás; *шошымсо* ~ tavaszi szántás
куралме: ~ *мланде* szántóföld; ~ *пачы* szántóföld
курал-тырмалаш (-ем) (megl-)művel; *мландым* ~ földet megművel
курал-тырмалдыме műveletlen; ~ *мланде* ugar
курал-тырмалыме meglművelt (*фѳлд*)
курал-ѳдаш (-ем) (megl-)művel; *мландым* ~ földet megművel
куралше földműves
курго abrak, takarmány

куржаш (-ам) 1) fut, ellfut; *ик-таж-көн ончыч* ~ elfut vki elől; *почеш* ~ utána fut; *йыр* ~ körbe fut; *икте-весым он-чылташ тыршен* ~ versenyt fut vkivel; ~ *тўнлаш* futásnak ered 2) megllép, megszöklík # *куржын*: ~ *вончаи* megszöklík; ~ *каяи* ellfut; *ик-таж-көн ончыч* ~ *каяи* ellfut vki elől; ~ *шылаи* pucol (menekül)

куржмаш 1) futás 2) menekülés

курныж holló

курс I irány; ~ *гыч корандаи* eltérít (корабълым, самолёт-тым) (hajót, repülőgépet)

курс II tanfolyam

курс III árfolyam

куртко dzseki

курчак báb, baba, bábu

курык hegy, hegység; ~*ыи кў-заш* felmegy a hegyre; ~ *арка* domb; ~ *вож* hegyláb; ~ *крач* hegylánc; ~ *рам а)* hegyláb b) hegyívonulat; ~ *тўшка* hegyívonulat; ~ *тайыл* hegyl-oldal

курыкан hegyes; ~ *вер-шөр* hegyes vidék

курыклон szoros (fn)

курыкнер szikla

курыкоя 1) szikla 2) szirt

курыкпомыш 1) barlang 2) alagút, alulljáró (árv)

курыкрўд hegylgerinc

курыктылаш (-ам) 1) fecseg 2) cseveg

курыкчонга domb

курым 1) évszázad; *кызытсе / мемнан* ~ *тўналтышыште* évszázadunk elején 2) kor 3) életkor

курымаш(лык) örök (mn); ~ (лык) чын örök igazság; ~ *омо*

örök álom; ~*тык ласка* илыш örök béke

курымеш(лан) 1) örökre, ~ *шарнымашеш кодаи* örökre emlékezetes marad, ~*лан ты-йын* örökre a tied 2) örök időkre

кусараш (-ем) 1) átlhelyez; *служащийым Будапештыи* *кусареным* a tisztviselőt átlhelyezték Budapestre; *ик вергыч весышке* ~ átlhelyez egyik helyséből a másikba 2) átltesz; *служащийым вес уч-реждениийи* ~ hivatalnokot más hivatalba átltesz; *иушаи / вес арняи* ~ átltesz a következő hétre 3) ellállít; *вес вере* ~ ellállít máshova 4) átlutal; *оксам почто дене* ~ pénzt átlutal 5) átlültet, (lel)fordít; *вес йылмышке* ~ másik nyelvre átlültet; *венгр йылмышке* ~ magyarra fordít 6) tolmácsol; *докладыи венгр йылмышке* ~ magyarul tolmácsolja az előladást 7) tol; *ответственнос-тым весылан* ~ másra tolja a felelősséget 8) eltol; *тарва-ныме жапыи* ~ eltolja az indulást 9) átlkapcsol; *вес радиостанцийишке* ~ más rádióállomásra átlkapcsol # *кусарен*: ~ *шындаи* átlrak, átlhelyez, átltesz, átlültet; *кушкылым* ~ *шындаи* növényt átlültet

кусарымаш fordítás

кусарыме fordított

кусарыше fordító, tolmács

куснаш (-ем) 1) költözlík, átlköltözlík, eliköltözlík; *у паче-рыи* ~ új lakásba költözik 2) átltelepül 3) átltér; *ик паишагыч весышке* ~ átltér egyik do-логról a másikra; *у поряд-*

кышке / системышке ~ új rendszerre tér át
куснылшо кайык vándorlma-dár
кутан 1) medence, far (orv) 2) hátsó rész 3) fenék, meder
кутко hangya; **куткышуэ** hangyalboly
куткыж sas
кутла táj
кутынъ hosszában; ~ нүчмаш hosszlmetszet
кутыралташ (-ем) beszélget; **иктаж-көн дене иктаж-мо нерген** ~ beszélget vkivel vmiről # **кутыралтен налаш** beszélget
кутыраш (-ем) 1) beszél; **иктаж-көн дене** ~ **иктаж-мо нерген** ~ (vkivel vmiről); **эстонла** ~ észtil beszél; **тендан дене** ~ **лиеш мо?** beszélhetnék önnel? 2) fecseg 3) társalg (иктаж-көн дене) (vki-vel) # **кутырен:** ~ **келиаш** a) meglállapodik; **нашадар шотышто** ~ **келиаш** meglállapodik a fizetésről b) meglbeszél, meglegyezlik, meglegyezésre jut vmiben; **ончылгоч** ~ **келиаш** előre megbeszél; **вашлиймаш нерген** ~ **келиаш** találkozást megbeszél; ~ **келишме верыште** a megbeszélt helyen; ~ **келишме почеш / семын** meglegyezés szerint; ~ **келишенна** meglegyeztünk; ~ **келишмаш** meglegyezés; **иктаж-мо шотышто** ~ **келиаш** meglegyezésre jut vmiben
кутыртык társalgási könyv / szótár
кутырчык bőlbesező
кутырымаш 1) beszéd 2) beszélgetés; ~ыш **пураш** / **уш-**

наш beszélgetésbe elegyedik vkivel; **телефон дене** ~ telefonbeszélgetés 4) társalgás
кутырымо йүк beszédhang
кутырышан 1) beszédes 2) bőlbesező
кутырышо (ен) beszélgetőtárs
кутыш hosszúság
кутышан hosszúságú; **икгай** ~ azonos hosszúságú; **иктаж вич метр** ~ mintegy öt méter hosszúságú
кутышын hosszában
кухньо konyha
куча 1) maradék 2) seprű; seprő (alja vminek)
кучалташ (-ам) tartózkodlik; **йүклымаш деч** ~ tartózkodlik a szavazástól
кучаш (-ем) 1) tart, főnnltart; **кылым** ~ kapcsolatot főnnltart; **порядкым** ~ rendet főnnltart; **шыдым** ~ haragot tart; **кидыште** ~ hatalmában tart; **шкем** ~ tartja magát; **шкем кузун** ~ nagyra tartja magát; **оксам банкыште** ~ bankban tartja a pénzét; **вургемым арун** ~ tisztán tartja a ruháit; **корным мөңгө велке** ~ hazafelé tart 2) fog; **кидым** ~ kezét fog; **шкем** ~ fogja magát; **колым** ~ halat fog 3) meglfog; **кидым** ~ meglfogja a kezét; **кучыза!** fogják meg! 4) elfog; **иктаж-көм** ~ vkit elfog 5) ér; **иктаж-көм шолыштымашем** ~ lopáson ér vkit 6) felltart (megállít vkit) 7) visszaltart 8) kerít; **иктаж-көм** ~ kézre kerít vkit 9) megtart; **мутым** ~ megtartja a szavát; **шке ушышто** ~ megtart magának (иктаж-могай уверым) (vmilyen hírt) 10) birto- kol 11) táplál (átv); **шүмышмө шыдым** ~ haragot táplál szívé-

ben 12) kiltart; *үдырамышым*
~ нӧт китарт

кучедалаш (-ам) 1) harcol, harcban áll vkivel; *иктаж-кӧн ваитареш* ~ harcol vki ellen; *иктаж-мо верч* ~ harcol vmiért; *иктаж-кӧн дене* ~ harcban áll vkivel; ~ *ямде* harcra kész 2) küzd 3) verekedlik (vkivel); ~ *йӧратыше* harcos (mn) 4) birkózik 5) csatázik

кучедалмаш 1) harc; ~ *лан ямде* harcra kész 2) küzdelem, *иктаж-мо верч* ~ küzdelem vmiért; ~ *ым шуаш* küzdelmet folytat 3) birkózás 4) csata; *пытартыш* ~ döntő csata

кучедалше могыр küzdő fél
кучем I 1) hatalom 2) felsőbb-ség

кучем II 1) fogantyú 2) nyél 3) összekötő kapocs 4) korlát (*hajón*)

кучен fogva; *иктаж-кушеч* ~ *нангаяш* vminél fogva vezet, leltartóztat; *нурла кидым* ~ jobb kéznél fogva; ~ *урдаш* fogva tart; ~ *илаш* birtokol; ~ *керташ* keresztüllmegy; *экза-меным* ~ *керташ* keresztüllmegy a vizsgán; ~ *сенташ* visszafog

кучыкташ (-ем) kézbesít

кучылталташ (-ам) használatban van; ~ *огыл* kimegy a használatból

кучылташ (-ам) 1) alkalmaz, használ, használatba vesz; *иктаж-мом иктаж-молан* ~ használ vmit vmire; *огыт кучылт* nem használják; ~ *йӧрдымӧ* használhatatlan; ~ *лийдыме* használhatatlan; ~ *тӱнлаш* belvezet, használatba vesz; *у тунемме книга* ~

тӱнлашынт új tankönyvet vezettek be 2) megragad, kilhasznál; *чыла средством* ~ minden eszközt megragad; *йӧн-ным* ~ megragadja az alkalmat, kihasználja az alkalmat 3) elkölt; *оксам* ~ pénzt elkölt 4) fordít (átv); *иктаж-мош*

оксам ~ pénzt fordít vmire # *кучылт*: ~ *мошташ* bánlik vmivel; *рвезе товарым* ~ *мошта* a fiú már tud bánni a fejszével; ~ *пытараш* elpazarol; *оксам* ~ *пытараш* elpazarolja a pénzt; *вийым* ~ *пытараш* pazarolja erejét vmire

кучылтмаш 1) használat; ~ *телияш* használatban van; ~ *гыч лекташ* kimegy a használatból 2) fogyasztás

кучылтмо felhasználás, használat; ~ *самы* fogyasztási cikk; ~ *деч ончыч рӱзалтыман / рӱзалташ кӱлеи* használat előtt felrázandó

кучымаш 1) fogás, ellejtés; *кол* ~ halfogás; *кайыквусым* ~ vad elejtése 2) tartás

кучымо лектыш 1) zsákmány 2) fogás; *сай* ~ jó fogás

кучышо tartó (mn); *шокишым* ~ *пӧлем* meleget tartó szoba

кушан merre, hova

кушетке pamlag

кушкаш (-ам) 1) nő (i); *кӱшкӧ* ~ magasra nő; *мыйын шинча ончылнем неш кушко* nagyot nőtt a szememben 2) belső 3) fellső 4) kilső; *мланде гыч кушкын лекташ* kilső a földből; *неш* ~ kinővi a ruháját 5) megnő; *кунам кушкат* majd ha megnősz 6) meglterem; (*иктаж-мо иктаж-кушто*) (vmi vhol) 7) növekszik; *сайын* ~ egyre jobban növekszik

кушкын: ~ леведалташ bel-nő; ~ шарлаш burjánzlik; ~ шушо fellnőtt; ~ шушо ең fellnőtt ember

кушкед кышкаш (-ем) szétlétп

кушкедалташ (-ам) 1) (ell)-szakad (вургем, кагаз) (ruha, papír) 2) ellreped (szövet)

кушкедаш (-ам) 1) szakít;

ужаш-влакеш ~ darabokra 2)

kilszakít; иктаж-кушеч

кушкедын лукташ kiszakít

vmiből 3) tép; лаштыкеш ~

darabokra tép 4) leltép; вурге-

мым ~ ruhát letép

кушкедлыше rongyos; ~ тувыр rongyos ing

кушко merre, hova

кушкыжаш (-ам) (fell)száll,

(fell)ül; имным ~ felszáll /

felül a lóra # кушкыж: ~

коштмо имне hátaslló; ~ ку-

далаш ellovagol; иктаж-

кушко ~ кудалаш ellovagol

vhová; иктаж-мо воктене ~

кудалаш ellovagol vmi

mellett

кушкыжмо kedd; кушкыж-

мын kedden; кажне куш-

кыжмын / ~ еда minden ked-

den; толиаш кушкыжмын

jóvő kedden; ~ марте keddig

кушкыжмо имне 1) hátaslló

2) paripa

кушкыл 1) növény; ~ым погаш

növényt gyűjt 2) növényzet

кушмаш növekedés

кушталташ (-ем) (egy ideig,

egy kicsit) táncol # куштал-

тен пуаш előlad egy táncot

кушташ (-ем) 1) táncol 2) elő-

lad; куштен пуаш előlad egy

тáncot

кушто merre (hol)

куштылго 1) könnyű; ~ нелы-

тан könnyű súlyú; ~ арака

könnyű bor; шижаш ~ könnyű

észrevenni; ~ задаче

könnyű feladat; ~ койышан

удырамаш könnyű nő (er-

kölcs); ~ могыран könnyű

mozgású; ~ атлетико könnyű-

nyúlátletika; ~ музык könnyűl-

zene; паишам куштылгылан

шотлаш a) könnyedén fogja

fel a dolgot b) könnyen veszi a

dolgokat 2) enyhe; ~ наказа-

ний enyhe büntetés

куштылгын 1) könnyedén,

könnyen; ~ умылаш лиеи

könnyen érthető; ~ лийын

керташ könnyen lehetséges;

~ шонышо könnyelmű 2) fo-

lyékonyan; ~ кутыраш / ой-

лаш folyékonyan beszél 3)

szabadon; ~ венгерла куты-

раш szabadon beszél magya-

rul

куштылгынрак könnyebben

куштылгырак könnyebb

куштылемаш (-ам) megkönny-

nyebbül # куштылемын: ~

каяш megkönnyebbül

куштылемдаш (-ем) 1) eny-

hít; пашаж ~ enyhít a terhe-

lésen 2) könnyít, шұмым ~

könnyít a szívén; положени-

йым ~ könnyít a helyzeten

куштымаш tánc; калык ~ néptánc

куштыра hulladék, szemét

куымаш szövés

куэ nyír (fn), nyírlfa; ~ чодыра

nyírlfalerdő, nyíres

куэдаш (-ем) sért, megsért; ик-

таж-көм неш ~ vérig sért

vkít; иктаж-көм неш чот /

келгын ~ mélyen megsért

vkít; иктымат ынем куэде

ыле senkit nem akartam meg-

sértetni; икем куэден шижаш

sértve érz magát

куэм I 1) anyag 2) váson 3) szövet (*textil*)

куэм II szövet (*anat*)

куэрла nyíres

кү кө; ~ *зданий* kölépület; ~ *савар* kölkerítés; ~ *чонан* (*шүман*) keményszívű, köl-szívű

күан köves

күаш (-ам) 1) érlík, meglérлік 2) fő, meglő 3) meglül; *айде-мат тыште күаш* majd meglül az ember # *күйн*: ~ *шуаш* meglérлік; ~ *шудымо* éretlen; ~ *шудымо саска / емыж* éretlen gyümölcs; ~ *шушо* érett; ~ *шушо саска* érett gyümölcs

күвар 1) híd 2) padló

күгурык szikla

күдырташ (-ем) 1) mennyldörg 2) zeng; *күдырта* zeng az ég

күдырчан йүр vihar; ~ *лиеш* vihar lesz; ~ *ончычсо тымык* vihar előtti csend 2) égilháború

күдырчө mennyldörgés

күжгө 1) vastag; ~ *книга* vastag könyv; ~ *коваштан* vastag bőrű; ~ *шүян* vastag nyakú; ~ *йүк* vastag hang 2) kövér; ~ *рвезе* kövér kisfiú; *изишак* ~ kissé kövér; ~ *шрифт / набор* kövér szedés (*nyomda*); ~ *улмаш* kövérség 3) húsos (*ember*) 4) vaskos; *күжсын пидмаш* vaskos kötet 5) mély; ~ *йүк дене* mély hangon

күжгемаш (-ам) elhízlik, meglhízlik

күжгыт 1) kövérség 2) mélység (*йүк*) (*hang*)

күжым szokás; *тудын тыгай* ~жө az a szokása, hogy; ~жө *семын огыл* szokása ellenére;

~*ышкө савырнам* szokássá válik; ~ *почеш* ahogy szokta

күжымалташ (-ам) 1) szoklik, megszoklik; *у илыш-койыш-лан* ~ megszokja az új életmódot; *иктаж-молан* ~ *vhova* szokik; *мый тидлан күжымалтынам* szokva vagyok hozzá; *күжымалтын* (*múlt időben*): *күжымалтын ик-таж-мом ыштам* szokott vmit tenni/csinálni 2) meglhonosodik

күжымаш (-ам) 1) hozzászoklik 2) (megl)szoklik 3) ellsajátít; *иктаж-могай күжымым / йүлам* ~ vmilyen szokást elsajátít 4) meglhonosodik

күжымдаш (-ем) szoktat (*ик-таж-көм иктаж-молан*) vkit vmire/vmihez szoktat

күзө 1) kés; ~ *вурго* kés nyele; *күзынер / күзын нүсө түйржө* kés éle 2) tör (*kés*)

күзаш (-ем) 1) fellmegy; *курыкыш* ~ felmegy a hegyre 2) emelkedlik; *вүд* (*күкиыт*) *күза* a vízszint emelkedik; *корно күза* az út emelkedik; *ак күза* emelkednek az árak 3) kilemelkedik 4) fellemelkedlik 5) mászlik, fellmászlik; *пушенгыш / пушенге вуйыш-ко* ~ felmászik a fára, fára mászik; *курыкыш(ко)* ~ felmászik a hegyre, hegyet mászik 6) csap (*i*); *тул йолкын күжкө күза* a lángok magasra csapnak 7) száll; *сыра вуйыш-ко күза* a sör a fejébe száll; *ишкш күза* száll a füst 8) fellszáll; *самолет күза* a repülőgép felszáll 9) kel (*égitest, tészta*) # *күзен*: ~ *кааш* fellszöklik; *пачашыш* ~ *кааш*

felszökik az emeletre; *температур* ~ *кая* felszökik a láz; *ак* ~ *кая* felszökik az ár(a vminek)

күзүкташ (-ем) 1) emel; *нашадарым* ~ emeli a fizetést; *квадратыш* ~ négyzetre emel 2) felhúz 3) fellver; *акым* ~ felveri a árakat; *нортым* ~ felveri a házat

күзүктымаш 1) emelés 2) fellelemelkedés 3) fellvonás

күзымаш 1) felmenés 2) mászkálás 3) felmenetel 4) emelkedés

күкташ (-ем) 1) főz 2) süt; *кындым* ~ kenyeret süt

күктымө főtt

күкшө magas

күкшака 1) halom 2) domb

күкшата domb

күкшыт 1) н/вó 2) szint; *мландыйымалсе вудын* ~шó a talajvíz szintje; *эн кугу* ~ыштó legmagasabb szinten; *ик* ~ыштó egy szinten

күлаш (-ам) 1) szükség van vmire, kell; *мыланем кок арня кияш күлын* két hétig kellett feküdnöm; *каяшет ок күл* nem kell elmenned; *көлан күлам?* kinek van szüksége rám? *тидлан шуко жап күлеш* ehhez több idő kell; *мылам окса күлеш* nekem pénz kell; *ик-таж-мо күлеш* szüksége van vmire; *обязательно күлеш* feltétlenül szükséges 2) hiányzik; *тудо мылам неш күлеш* ő igen hiányzik nekem; *тудлан нимо ок күл* semmi sem hiányzik neki

күлдымө 1) felesleges, fölösleges 2) semmirelkellő 3) szükségtelen

күлдымаш I. 1) kicsiség 2) semmiség **II.** 1) értéktelen 2) fölösleges 3) kicsinyes; ~ *айдеме* kicsinyes ember 4) rongy (*mn*); ~ *ылыш* rongy élet # ~ым ойлышташ зöldekét beszél

күлдымашлык fölösleg

күлеш I. kell (*штелен ige*); *мылам ышташ* ~ csinálnom kell; *налемдаш* ~ el kell ismerni; *мылам налемдаш* ~ meg kell jegyezni; *шымлен лекташ* ~ ыле érdemes volna megvizsgálni; ~ *гын* ha szükséges; ~ *семын* a) szükség szerint b) derekasan c) illő módon d) kielégítő módon **II** szükség; *ылышлан мо күлешыже* ami a megélhetéshez szükséges; *оксан күлешыже* уке a pénz nem érdekes **III.** szükséges; ~ *книга* szükséges könyv

күлешан 1) szükséges; ~ *наша* szükséges dolgok; ~лан шотлаш szükségesnek lát; *тудо күлеш(ан)* szükség van rá 2) érdekes; *окса* ~ *огыл* a pénz nem érdekes 3) érdemes; ~ *огыл* nem érdemes; ~лан шотлаш érdemesnek tart 4) fontos; *ылышыште* ~ életbe vágóan fontos; ~лан шотлаш fontosnak tart vmit 5) fő (*mn*), fontos; ~ *задаче* fő feladat; *эн* ~ legfő(bb), legfontosabb; *эн* ~же, ... az a fő/fontos, hogy 6) kíváncs, ~лан шотлаш kíváncsnak tekint 7) lényeges; *туде* ~ *огыл* ez nem lényeges; ~же нерген гына csak a lényegesre; ~ *огыл* igénytelen, jelentéktelen; ~ *огыл наша* jelentéktelen ügy; *эн* ~же туде *огыл* nem ezen van a hangsúly

күлешлык 1) fontosság; *ик-таж-мон ~шым лўмын ойыртмдаш* fontosságot tulajdonít vminek 2) jelentőség; *~ше уке* nincs semmi jelentősége

күлеш-оккүл 1) semmiség, *~лан көра шорташ* semmiségek miatt sír 2) sületlenség; *~ым кутыраш* sületlenségeket beszél 3) zöldség (*árv*); *~лан нижедылше* kicsinyes; *~ым ойлышташ* а) zöldeket beszél b) lyukat beszél vkinek a hasába

кўмыж 1) edény 2) tál

кўмыж-совла edény(készlet)

кўнчаш (-ем) 1) ás 2) fúr; *та-вым ~* kutat fúr 3) túr; *рокым ~* túrja a földet # *кўнчен лук-таш* felszínre hoz

кўнчыла fonal; *~ шўдырымö орва* rokka

кўнчышö ásö

кўпчык párna, vánkос

кўраш (-ам) 1) tép, leltép;

ужашилакеш ~ darabokra tép;

пеледышым ~ virágot letép;

ўным ~ haját tépi 2) (lel)szakít; *саскам ~* gyümölcsöt le-

szakít; *иктаж-молаң жа-*

ным ~ időt szakít vmire 3)

elltör; *ўолжым кўрын* eltörte

a lábát

кўрен barna; *~ коваштан* bar-

na bőřü; *~ чия дене чиялташ*

barnára fest

кўреналге sötétlszöke

кўрлаш (-ам) I 1) megszakít;

кылым ~ megszakítja a kap-

csolatot 2) lelszakít 3) kiltör;

ўолым кўрлын kiltörte a lábát

4) megzavar; *ласка жапым ~*

megzavarja a nyugalmat 5)

átlhúz; *иктаж-көн планым ~*

áthúzza vkinek a tervét

кўрлаш (-ам) (*vható ige*) II 1) lelszakad; *полдыш кўрлеи* lelszakad a gomb 2) ellszakad (*чогашыл*) (*izom*)

кўртньö I *vas (fn)*; *кўрт-ньым*

тапташ vasat kovácsol; *~*

кұрым vasikor II. *vas (mn)*

кўртньывоштыр drót

кўртньыгорно vaslút; *кўрт-*

ньыгорнышто vasúton; *~*

вокзал vasútállomás; *~ вок-*

залышке лекташ kimegy a

vasútra; *~ паиаен* vaslutas

кўртньышудо páfrány

кўрылташ (-ам) 1) el(le)szakad

2) kiiszakad; *омо деч кўрыл-*

таш kiiszakítja magát az ál-

mok világából 3) félbelmarad;

паиа кўрылтын félbemaradt a

munka

кўрылтдымö folyamatos

кўрылтыш омо tetszhalál

кўрышталташ (-ам) szakad

кўрышталтше rongyos

кўсен zseb; *кидым ~ыш кол-*

таш zsebre teszi a kezét; *ки-*

дым ~ыш колтен шогаи

zsebre dugott kézzel áll; *шке*

~ыш удыраш zsebre vág vmit;

иктаж-мом шке ~ гыч тў-

лаш saját zsebéből fizet vmit; *~*

вор zsebltolvaj; *~ шагам* zsebl-

óra

кўсото (szent) berek

кўсылаш (-ем) adósságot csi-

nál

кўсын 1) kölcsön (*fn*); *иктаж-*

көлан ~ нуаи kölcsönt ad vki-

nek, kölcsönöz; *~ налаш* köl-

csönt felvesz; *~ тўлаш* visz-

szaladja a kölcsönt 2) adósság

кўсынлаш (-ем) 1) kölcsön

kér, kölcsönöz; *иктаж-көн*

деч ~ vkitől kölcsönöz 2)

adósságot csinál

кўсынлымō kölcsön (*mn*); ~ *тувыр* kölcsön ruha; ~ *мут* jövevénylszō
кўсынлымаш kölcsönzés (*ик-таж-көн деч*) (vkitől)
кўтү csorda, nyáj; ~ *коштык-тымo* *вер* legelő
кўтүчō 1) hajcsár 2) пásztor
кўч köröm; ~ым *лукташ* megmutatja a körmeit
кўчүкемдыме нй szökölév
кўчен кошташ (-ам) koldul
кўчызō 1) koldus 2) éhlbér; ~ *паишадарлан пашам ышташ* éhlbérért dolgozik
кўчык rövid; *эн кўчык* leglrvidebb; ~ *курыман* rövid életű; ~ *ўпан* rövid hajú; ~ *жапашите* rövid idő alatt; ~ым *ойлем* rövid leszek; ~ *жап эртымеке* röviddel ezután; ~ *жап* szemlillantás(nyi idő)
кўчыкемаш (-ам) megrövidül, *кече-влак кўчыкемыт* a napok rövidebbek lesznek rövidebbek lesznek
кўчыкемдаш (-ем) (lel)rövidít (*иктаж-мом*) (*vmít*); *корным* ~ utat lerövidít
кўчыкемдымаш rövidítés; ~ *списке* rövidítésjegyzék
кўчыкой mondás
кўчыкрак rövidebb
кўчыкын röviden
кўчымō nyers; ~ *шыл* nyers hús; ~ *ен* nyers ember; ~ *койыш-шоқтыш* nyers modor
кўчымторык aludtítej
кўш(кō) fel, felfelé; ~ *курыкышко* a hegyen felfelé
кўшō 1) főtt 2) forralt 3) érett; ~ *саска* érett gyümölcs
кўшыла felfelé; *курыкышко* ~ a hegyen felfelé; *эңер дене* ~ a folyón felfelé; ~ *кааш* felihajt

кўшнō 1) fent (~fönt ~ fenn); ~ *ончыктымo* / *каласыме* a fentebb ismertetett; ~ *шогы-маш* felsőbbbség
кўшташ (-ем) 1) parancsol 2) ellrendel 3) intézkedik # *кўш-тен*; ~ *каласаш* parancsol; ~ *каласыме* parancsoló (*mn*); ~ *каласыше* parancsoló (*fn*)
кўштымō parancs; ~ *кумылта-рыш* parancsoló mód
кўштымаш intézkedés; *вес* ~ *марте* további intézkedésig
кўшыл felső; ~ *предел* felső határ; ~ *палат* felső ház; ~ *уровеньиште вашлиймаш* csúcsítalálkozó
кўшыч(ын) fentről; ~ *ўлыкō* fentről le; ~ым *ончен* fentről nézve
кўшташ (-ам) sūt, meglsūt
кыдал 1) derék (*fn*) (*testrés*); 2) közép
кыдалне közepén, derekán (*ni*); *чодыра* ~ az erdő közepén; *арня* ~ a hét közepén; *кенәж* ~ nyár derekán
кыдалаш közép; ~ *школ* középiskola; ~ *школым*, *гимназийым* *тунем* *пытараиш* érettségizlik
кыдеж szoba; ~ *покиелне* a szoba közepén
кыдежан összetett; ~ *ойлончо* összetett mondat
кыж-гож шокташ (-ем) 1) suhog 2) zörög (*papír*)
кызыт I. jelen (*fn*) II. 1) jelenleg, most; ~ *гына* éppen most; ~ *гына икана* csak most az egyszer; ~ *але нугунам* most vagy soha 2) imént; ~ *гына* a) éppen; ~ *гына* éppen most; ~ *гына пытарышна* éppen befejeztük b) imént; ~ *марте* a) el | eddig b) mindlmaig; ~ак

a) egyszeriben b) mindjárt c) rögtön; ~ак толам rögtön jö-
vők; ~еш egyelőre

кызытсе 1) jelenlegi 2) folyó (mn); ~ ий folyó év 3) idei 4) jelen (mn); ~ жасп jelen idő 5) mai; ~ марий йылме a mai mari nyelv; ~ отношений коклаште a mai viszonyok között 6) mostani; ~ отноше-нийыште a mostani viszo-
nyok közt; ~ шошо a mostani tavasz; ~ жасп jelenkor; ~ жаспан неш кӱлешан а) aktuális b) időszerű; ~ жаспан неш кӱлешан йодыш idő-
szerű kérdés; ~ жаспан неш кӱлешаныш савырнаш idő-
szerűvé válik 7) modern; ~ ли-тератур modern irodalom; ~ йдырамыш modern nő

кыл 1) húr (hangszeré) 2) fo-
gantyú 3) nyél 4) kapcsolat; дипломатический ~ diplo-
máciai kapcsolatok; иктаж-
кӧн дене ~ым кучаш тӱна-
лаш felveszi a kapcsolatot
vkiel 5) kötelék; келишымыш
~ baráti kötelék 6) összeköt-
tetés; торговый ~ kereskedel-
mi összeköttetés; кӱртныш-
горно ~ vasúti összeköttetés;
сенышоян еҥ-влак дене ~ым
кучаш befolyásos összekötteté-
sekkel rendelkezik; ~ым кучаш
тӱналаш összeköttetésbe lép
vkiel 7) összekötő kapocs;
~ым кучаш érintkezik (ик-
таж-кӧн дене) (vkiel); ~ ку-
чымыш érintkezés; иктаж-
кӧн дене ~ым кучаш тӱна-
лаш érintkezésbe lép vkiel;
пӧръеҥден йдырамыш кок-
ласе ~ nemi érintkezés; ~ым
кӱрлаш szakít; иктаж-кӧн

дене ~ым кӱрлаш szakít vki-
vel

кылдалташ (-ам) 1) kapcsó-
lódlik 2) viszonyul # кыл-
далт: ~ шогымыш а) köl-
csönlhatás b) összefüggés;
икте-весе дене ~де össze-
függés nélkül; ~ шогымыш а)
kapcsolat b) viszony

кылдалтдыме kötetlen; ~ на-
ша жасп kötetlen munkaidő

кылдаш (-ем) 1) köt; моват-
лыме мут кылда köti az es-
küje 2) megköt, megkötöz 3)
összeköt 4) ki | köt; иктаж-
мо воктен ~ (vmihez) 5) ösz-
szelfűz; пенгыде келишымыш
нуным кылда szoros barátság
fűzi őket össze 6) összekapcsol

кылдымыш összekapcsolás

кылдыш 1) batyu 2) bog 3)
csomó; ~ым рудаш csomót
kilold; ~ым кылдаш / ыш-
таш csomóra köt 4) köteg 5)
nyaláb

кылешташ (-ам) 1) függ; ик-
таж-мо деч ~ függ vmitől;
мый дечем ок кылеит nem
tőlem függ; условий деч ~ а
кörülményektől függ 2) rá van
utalva (vmire); эл импорт деч
кылеишеш az ország behoza-
talra van utalva

кылештме függő (mn); ~ вер
függő helyzet; ~ отношений
függő viszony; иктаж-мом
иктаж-мо деч кылештмым
ышташ függővé tesz vmit
vmitől

кылештдыме független; ма-
териально (окса шотыш-
то) ~ anyagilag független

кылештыш függés

кылмаш (-ем) 1) fagy 2) fá-
zlik; мый кылмем fázom; ки-
дем кылма fázik a kezem 3)

meglfagy 4) meglfázlik; *неш чот кылмен* csúnyán megfázott # *кылмен*: ~ *түннш* megldermed; ~ *черланаш* meglfázlik

кылме fagy (fn)

кылмыкташ (-ем) 1) fagy 2)

hidegül 3) fagyaszt 4) lehűt

кылмымаш meglfázás

кылта kéve

кылымде köldök

кына түсан rózsaszínű

кынелаш (-ам) 1) fellkel (átv is); *шым шагатлан* ~ hét óra-kor kel fel; *черле эше кынел огеш керт* a beteg még nem tud felkelni; *калык кынелын* a nép felkelt 2) emelkedlik; *ойлаш кынеле* szólásra emelkedett 3) felláll; *үстел кокла гыч* ~ feláll az asztaltól 4) fellázad

кынелташ (-ем) 1) ébreszt, fellébreszt 2) éleszt 3) fellkelt

кынервуй könyök

кыраш (-ем) 1) ver; *иктаж-көм туншо гыч* ~ hátba ver vkit; *ватым* ~ veri a feleségét; *шүм кыра* ver a szív 2) ellver, meglver; *тушманым* ~ / *кырен шалаташ* megveri az ellenséget 3) lelüt; meglüt; *иктаж-көм* ~ lelüt vkit 4) csap; *мушкыndo дене үстелым* ~ öklével az asztalra csap 5) lelver; *иктаж-мом мландышке / рокышко* ~ lever vmit a földbe 6) dobog; *шүм кыра* dobog a szíve 6) csépel 7) mér (átv); *иктаж-көм* ~ csapást mér vkire 8) meglkorbácsol (*сола дене*) 9) üt; *шагат кумытым кыра* hármát ütött az óra # *кырен*: ~ *пурташ* lever; *иктаж-мом мландышке* ~ *пурташ* lever vmit a földbe; ~

шалаташ lelver (lelgyőz); ~ *шындаш* fellver

кыртмаш (-ем) meglfeszül

кырымаш 1) dobogás 3) vágás (ölés) 2) ostorozás 3) ütés (órát, kártyában) 5) verés;

шүм ~ szívverés, szív működés

кычалаш (-ам) 1) keres; *нашам* ~ munkát keres; *шомакым / мутым* ~ keresi a szavakat 2) nyomoz; *иктаж-көм* ~ nyomoz vki után # *кычал*: ~ *муаш* a) szerez, beszerez; *шкелан наша верым* ~ *муаш* állást szerez magának b) utánaljár (vminek); ~ *нытапаш* átlkutat; ~ *эртапаш* keresgél

кычалтылаш (-ам) 1) fennlakad; *иктаж-молан* ~ vmin fennlakad 2) kilkezd (*beleköт* vkibe)

кычалтылше 1) kicsinyes; ~ *айдеме* kicsinyes ember 2) válogatós

кычалше пий vérleb

кычкаш (-ем) 1) belfog; *имным* ~ lovat befog 2) belfog (átv); *мыйым неш пашаш кычкеныт* erősen be vagyok fogva

кычкымаш fogat

кычкыме имне igazsló

кычкыралаш (-ам) 1) fellkiált; *йывыртен* ~ örömeben felkiáltott 2) szólít; *иктаж-көм лүм дене* ~ nevén szólít vkit # *кычкырал*: ~ *колташ* felkiált; *йывыртен* ~ *колташ* örömeben felkiáltott

кычкыраш (-ем) 1) kiabál; *иктаж-көм* ~ kiabál vkivel 2) kiált 3) ordít

кычкырлаш (-ем) kiabál

кычкырымаш 1) kiabálás 2) kiáltás

кыша nyom (fn); *иктаж-көн* ~жым *йомдараи* elveszíti a nyomát vkinek; *ачан* ~жым *тошкаи* арja nyomába lép; ~жат уке nyomа sincs; *иктаж-көн* ~же *почеш каяи* nyomon követ vkit

л

лавр babér

лавыра 1) iszap 2) kosz 3) piszok (fn) 4) retek (piszok); *иуйжэ* ~ *веле* csupa retek a nyaka 5) sár 6) szenny # ~м *кышкаи* rágalmaz

лавыран 1) koszos 2) piszkos; *кидше* ~ piszkos a keze; ~ *мутланымаи* piszkos beszéd 3) sáros

лавирташ (-ем) 1) (bel)piszkit; *тувырыи* ~ bepiszkítja a ruháját 2) (bel)szennyez; *южым* ~ beszennyezi a levegőt

лагерь tábor; ~ *дене шогалаи* tábort üt

ладык belnyomás; *тугаи* ~ым *кодаи* azt a benyomást kelti; *мыйын тыгаи* ~ем az a belnyomásom

ладья bátya (sakk)

лай tejlszín

лак lakk

лаке 1) gödör 2) mélyedés 3) üreg (földben)

лакан gödrös; ~-*лукан* gidresgödrös; ~-*луко* gödör

лампе körte (égő), lámpa; *йс-тел* ~ asztali lámpa

-лан 1) számára; *ныи ентан* öt ember számára 2) mint; *врач-лан* (*тунемаи*, *ыштаи*) mint orvos, orvosként

ландшафт táj; *теле* ~ téli táj

лап вер allföld

лапка 1) alacsony 2) lapos; ~ *вер* lapos terület

лапчык rongy

ларёк 1) boltocska 2) butik

ласка 1) kellemes; ~ *кумыл* kellemes hangulat; *иинчалан* ~ kellemes a szemnek 2) nyugodt; ~ *шым-чон дене* nyugodt lélekkel/szívvvel; *тидын шотышто мый* ~ *улам* efelől nyugodt vagyok 3) udvarias; *иктаж-көн дене* ~ *ляиш* а) udvarias vkivel szemben б) kedveskedlik

ласкалык 1) nyugalom; *куры-маи шлыи* ~ым *муын / колен* örök nyugalomra tért; ~ым *йомдараи* elveszti nyugalmat; *чон* ~ lelki nyugalom 2) udvariasság

ласкан 1) kedvesen 2) kellemesen; *ишем* ~ *шижаи* kellemesen érzi magát; *жапым* ~ *эртапымаи* kellemes időtöltés 3) nyugodtan; *неи* ~ a legnagyobb nyugalommal

ластык 1) darab; *кугу* ~ nagy darab; ~ *ын* darabokban 2) lap; *кагаз* ~ papírlap

лат: ~*икте* tizenlegy; *шагат* ~*иктым перыи* tizenegyet ütött az óra; ~*визыт* tizenlöt; ~*индеше* tizenkilenc; ~-*кок-кыт* / ~*кок* tizenkettő, tizenkét; ~*кумыт* tizenhárom; ~-*шымыт* tizenlét

латин latin; ~ *йылме* latin nyelv

лач 1) csak 2) pont (hsz); ~ *кандаи шагатлан* pont(ban) nyolc órakor; ~*ак тыгаи* pontosan egyezik 3) éppen; ~ *тиде* éppen ez; ~ *туге* éppen így; ~ *мөңгешла* éppen ellenkezőleg; ~ *тугаяк сай* éppen olyan jól; ~ *кызыт* éppen

most; ~ *тыште* éppen itt 4) tudniillik, ti.; ~ *ик(те)* egyedülálló; ~ *ик гана лийше* egyedülálló eset; ~ *еш толаш* illik; *вургеман* ~ *еш толеш* illik a ruhához; ~ *еш ок тол* nem illik

лачинвараш sólyom

лачым pontos; ~ *кусарымаш* pontos fordítás; ~ *жан* pontos idő; ~ *огыл* nem pontos

лачымын pontosan; ~ *тўлаш* pontosan fizet

лев oroszlán; ~ *ым колышта-рыше* oroszlánszelidítő

леваш 1) csűr 2) eresz 3) fészker 4) pajta

леваш (-ем) olvad; *левен варнаш* / *левен уйнаш* egymásba olvad

леве enyhe, langyos; ~ *игече* enyhe / langyos idő

леведаш (-ам) 1) takar; *лум насум* / *нурым леведеш* hó takarja a földet 2) terít 3) fed 4) kilrak (*иктаж-мо дене*) (*vmi-vel*)

леведмаш ütés (*kártyában*)

леведше fedő (*mn*)

леведыш 1) takaró 2) terítő 3) fedél; *ик* ~ *йымалне влаш* egy fedél alatt lakik vkivel 4) házl-tető

левыкталташ (-ам) olvad

левыктымаш olvadás

легенде monda

лекмаш 1) kilépés 2) kilvonulás 3) megjelenés; (*книга*) *лекме кече* a megjelenés napja (*көнүвэ*) 4) eredet, származás; ~ *ым ончен* / ~ *ыже дене* eredetére nézve

лекме kilépés; ~ *вер* a) kiljárat b) kilút; *веч* ~ *вер уке* nincs más kiút; ~ *йөн* kiút; *веч* ~ *йөн уке* nincs más kiút

лекташ (-ам) 1) kilmegy; *нортгыч* ~ kimegy a házból; *нурывверыш* ~ kimegy WC-re 2) kiljön, megjelenik; *книга лектеш* könyv megjelenik; *положенийгыч* ~ egyenesbe jön 3) felláll; *үстел коклагыч* ~ feláll az asztaltól 4) felljön; *тылзе лектеш* feljön a hold 5) ered; *тиде шонымаш тудын деч лектеш* ez a gondolat tőle ered 6) származlik; *кушечын тиде нелылыкше лектеш?* honnan származnak ezek a nehézségek? 7) támad (*árv*); *тыгай шонымашем лекте* az a gondolatom támadt, hogy 8) jön; *азан нўйжэ лектеш* a babának jön a foga 9) kel (*нөвэны*) 10) kilnő; *йоча нагымгыч* ~ kinő a gyermekkorból 11) kilép; *амсагыч* ~ kilép az ajtón; *пашагыч* / *службогыч* ~ kilép a szolgálatból 12) kitalál; *иктаж-кушеч сенен / шеһын* ~ kitalál vhonnan 13) következik; *кушеч (тыгай вывод) лектеш* vmből következik 14) megúszlik; *осал пашагыч саяк* ~ ép bőrrel megúszik vmit 15) múlik; *модагыч* ~ divatját múlja; *иктаж-мо шке курымжэ* *гыч лектеш* vmi idejét múlta 16) átlút; *чия кагаз тўжвак лектеш* a festék átút a papíron # *лектын*: ~ *возаш* kilesik; *поездгыч* ~ *возаш* kiesik a vonatból; *ушгыч* ~ *возаш* kiesik az emlékezetéből; *вземгыч* ~ *возын* kiment a fejemből; ~ *кааш* a) elítakarodik b) kilcsúszik; *мут* ~ *кая* kicsúszik a szó a száján c) takarodik d) távozik; ~ *шогалаш* kiláll; *иктаж-куш-ко* ~ *шо-*

галаш kiáll vhoва; ~ *шогаш*
 а) ered b) kilindul; *иктаж-кушеч* ~ *шогаш* kiindul vmi-ből c) következlik; *лек ты-шеч!* а) ki innen! b) (mars) kilfelé!
лектыш 1) eredmény 2) hozam 3) kapacitás 4) kilmenetel 5) teljesítmény 6) termés, *идалык* ~ évi termés; *поян* ~ bő termés
лекций előadás; ~ым *лудаш* előadást tart; ~ымш(ке) *кош-таш* előadásra jár
лекше származó
лем 1) erőlleves 2) lé (étel)
лемех ekelvas
ленте szalag; *иктаж-мом* ~ *дене кылдаш / пидаш* szalaggal átlköt vmit
ленч tízlórai (fn)
леп lép (fn) (анат)
летчик repülő (fn)
лив lív (népcsoport)
лида völgy; *Дунайын ~же* a Duna völgye
лиеш 1) szabad (sztelen ige); *палемдаш / ка-ласаш* ~ *мо?* szabadjon meg-jegyezнем; *иодаш* ~ *мо?* sza-bad kérdezнем? *тыште шун-шаш* ~ *мо?* szabad itt dohá-nyozni? 2) meglengedett/ meglengedhető 3) lehet (személyte-len ige)
лийдыме hiányzó (mn)
лийже! лийза! legyen; *поро лийза!* legyen olyan jó; *лий-же мыйын / тек мыйын*
лиеш hadd legyen ez az enyéм!
лиймаш 1) tartozás; *иквереш* ~ együvé tartozás 2) eredet 3) keletkezés 4) jelenet; *ешыш-те иктаж-мо* ~ családi jele-net

лийме: ~ *вер* színlhely; ~ *семын* lehetőleg, a lehetőségekhez képest; *лиймем годым* jelen-létemben; *рвезын кугу ийго-тан лиймыже* a gyermek nagylkorúvá válása
лийтыш esemény
лийшашым каласаш megljó-sol
лимит keret; *окса* ~ pénzügyi keret
лимон citrom
лимонад 1) limonádé 2) üdítő, üdítő ital
линий vonal; ~-влакым *ыш-таш* vonalakat hűз
литератур 1) irodalom; *иоча* ~ ifjúsági irodalom; *кучылтмо* ~ felhasználт irodalom 2) ol-vasmány; *куштылго* ~ könnyű olvasmány
литр liter; *ик* ~ *шөр* egy liter tej
лифт lift
лифчик melltartó
лица személy (nyтан)
лицан személyes; ~ *олмеш-тышмум* személyes névmás
личинке lárvla
личный személyi; ~ *удостоверений* személyi igazolvány; ~ *дела* személyi ügyek
лишан közel
лишемаш (-ам) 1) közeledlik; *теле лишемеш* közeledik a tél; *кумло ийышке* ~ a har-mincadik évéhez közeledik; *мучашке* ~ a végéhez közele-dik; *пашан темышкыже* ~ közeledik a tárgyhoz 2) megl-közelít; *мөңгө дек(е)* ~ megl-közelíti a házat; *чын / кере дек(е)* ~ meglközelíti az igaz-ságot 3) húzódik; *иктажын деке* ~ közelebb húzódik vki-hez # *лишемын толаш* köze-leg

лишке 1) közel; ~ *намыш* / *кондаш* közel enged 2) köze-
lébe
лишне 1) közel; ~ *шогаш* közel
áll; *икте-весе* ~ egymáshoz
közel lévő; *неш* ~ egészen kö-
zel; *лишнак* a közvetlen köze-
lében; ~м közelemben 2) kö-
zel(é)ben; *ола* ~ a város köze-
lében
лишыл 1) közelebbi 2) közeli;
~ *кечылаште* közeli napok-
ban; ~ *родо* közeli rokon; *ик-
таж-көн дене* ~ родо лияш
rokonságban van vkivel; ~ *ен-
влак* hozzátartozók; ~ *жа-
ныште* hamarosan; ~ *лиймаш*
közelség; ~ *айдеме* felelbarát
лишыллык közelség
лишыч(ын) 1) közelebből 2)
közelről; *иктаж-көм* ~ ло-
галаш közelről érint vkit; *ли-
шычынат огеш* közelről sem
лияш (-ам) 1) lesz; *туныкты-
шо* ~ tanár lesz; *ынде мо ли-
еш?* mi lesz most? *лиеш, мо
лиеш* lesz, ami lesz; *мемнан
дене мо лиеш?* mi lesz ve-
lünk? *тушто лийына!* ott le-
szünk! *туныктышо лийын*
tanár lett 2) lehet; *лиеш гын*
ha csak lehet; *нимом ышташ
ок лий* nem lehet tenni sem-
mit 3) válik; *вмеве-влак сай
йолташ лийынат* a fiúk jó
barátokká váltak 4) történlik;
иктаж-могай азап лиеш гын
ha vmi baja történik; *иктаж-
мо иктаж-көн дене* ~ vmi tör-
ténik vkivel; *мо лийын?* mi tör-
тént? *чыла вучымым семын /
почеш лийын* úgy történt,
ahogy vártam; *тиде тенгече
лийын* ez tegnap történt; *те
нимо лийын огыдал / тендан*

коклаште нимо лийын огыл
semmi sem történt köztetek;
пушто нимо лийын огыл mint-
ha mi sem történt volna; *лий-
же мо лиеш* történjék bármi 5)
megltörténlik; *мый денемат
тыгай лийын* velem is meg-
történt ez; *лийын кертеш, ...*
megtörténhetik, hogy 6) van;
сай верыште ~ jó helyen van;
лийын кертеш, туге lehet,
hogy úgy van; *эрвельште* ~
kelet felé van; *ме кумытын
лийынна* mi hárman voltunk;
тый мо лийынат? mi van ve-
led? *Пештыште мо лиеш?*
mi van Pesten? ~ *огыл* hiány-
zik; *школышто* ~ *огыл* hi-
ányzik az iskolából 7) jelen
van; *унат тыште лийын* a
vendég is jelen volt 8) megl-
van; *ик шагатыште ямде* ~
egy óra alatt megvan; *иктаж-
мо деч посна* ~ megvan vmi
nélkül; *лушто визыт кок га-
на лиеш* tízben az öt megvan
kétszer 9) létezik; *тыгае ли-
йын ок керт!* az nem létezik!
10) bizonyul; *чын* ~ igaznak
bizonyul 11) eljön; *кас / водо
лиймеке* ha eljön az este 12)
előfordul; *южгунам лиеш*
előfordul néha; *тугаят лиеда*
az ilyesmi előfordul 13) eslik;
корнышто ~ útba esik; *эрве-
лышкыла* ~ keletre esik 14)
megleslik; *коклан / жапын-
жапын лиеш* meglesik olykor
15) felvet; *шучо / кузу оксан*
~ majd felveti a pénz 16) köt;
таң ~ barátságot köt 17) mu-
tatkozik; *тыште шуэн* ~ rit-
kán mutatkozott itt 18) tartóz-
kodlik (*vhol*) (*иктаж-кушто*)
19) sikerül; *пальто анысыр
лийын* a kabát szűkre sikerült

20) bír; *иктаж-көн үшанле енже лиеш* (уло) bírja vkinek a bizalmát; *тўнямбал значенин* ~ nemzetközi jelentőséggel bír 21) út, *тый мо лийынат*? mi ütött beléd? 22) magába(n) foglal # *лийын*: ~ *керташ* a) meg lehet; *куштылгын* ~ *керташ* könnyen meg lehet b) lehet; *тиде кө* ~ *кертеш* ki lehet az; ~ *кертеш*, *тудо чын* lehet, hogy igaz van; ~ *керташ огыл* kizár; *тиде* ~ *ок керт* ez ki van zárva; ~ *кертеш* nincs kizárva; ~ *кертдыме* a) lehetetlen b) képtelen (*lehetetlen*); ~ *кертеш* a) bizonyára b) esetleg c) valószínűleg; ~ *кертмаш* a) lehetőség b) valószínűség; *тиде* ~ *кертмаш* nagy a valószínűsége annak, hogy; ~ *кертмаш* lehetséges; *куштылгын* ~ *кертеш* könnyen lehetséges, hogy; ~ *кертмаш* *лан шотлаш* lehetségesnek gondol vmit; ~ *кертмаш* valószínű; ~ *кертеш* valószínű, hogy; ~ *кертмаш* *лан шотлаш* *огыл* nem tartják valószínűnek; ~ *шоғалаш* terem, *тушто иктаж-кушто кенета* ~ *шоғалаш* ott terem vhol

ловал keszeg

ловык hullám

ловыкталташ (-ам) hullámlík

логалаш (-ам) I 1) ér; *пуля цельиш логалеш* a golyó célt ér; *иктажшылан пуля логалеш* vkit szerencse ér 2) eltalál; *пуля пушыш логалын* a golyó eltalálta a csónakot; *пуля онышко логалын* a golyó a mellét találta el 3) jut, kerül; *суд ончыко* ~ bíróság elé ke-

rül; *кушеч тый тышке логалынат*? honnan kerültél ide?

4) beljut; *иктаж деке* ~ bejut vkihez 5) kiljut; *иктаж-көлан иктаж-мо гыч логалеш* kijut vkinek vmiből

логалаш (-ам) II 1) érint, megérint; *ик мут / шомак денат нашам ыш логал* egy szóval sem érintette a dolgot; *корно ялыш логалеш* az út érinti a falut 2) hozzáér 3) nyúl; *тудым ом логал* nem nyúlok hozzá

логалдыме érintetlen, szűz; ~ *нўртўс* szűz természet

логалмаш találát

логалташ (-ем) eltalál; *пуля пушышко логалтен* a golyó eltalálta a csónakot

логалтымаш találát

логар torok; *коқырен ~ым эрыкташ* torkát köszörüli

лого rigó

лодем rovás (bevágás)

ложаш liszt; ~ *дене нугыдемаш* ránt (*иўрым*) (*leves*); ~ *йөре жаритлаш* ránt (*шылым, колым*) (*húst, halat*)

лойгалташ (-ам) 1) hullámlík 2) rezeg

лойгаш (-ем) leng

локташ (-ем) ront; *шинча дене* ~ szemmel ront

локтызо varázsló

локтылалташ (-ам) 1) romlik; *шинча локтылалтеш* romlik a szeme 2) elromlik; *игече локтылалтын* az idő elromlott; *шагат локтылалтеш* elromlik az óra 3) megromlik (*étel*) 4) zülлик (*hányódik*) 5) ellengedi magát (*иктаж-кө*)

локтылалтше 1) elromlott 2) romlott (*árv*); ~ *ўдырамаш* romlott nő

локтылаш (-ам) 1) ront; *койышым / йўлам* ~ rontja az erkölcsöket 2) ellront; *йочам* ~ elrontja a gyereket 3) meglátmad; *черде локтылын* betegség támadta meg

локтылмаш varázslat

локшинчаш (-ам) farag

локшинчдыме faragatlan

ломаш rúd

ломбард zálogház

ломбо zelnicelmeggy

ломыж hamu

лондем küszöb; *омса ~ыште шогаи* küszöbön áll

лончо 1) ér (*fn*) 2) redő 3) réteg; *эн йўыл ~ / пундаи лончо* legalsó réteg; *мер* ~ társadalmi réteg

лонго környezet; *сүретче* ~ festői környezet; *тудын лонгыжо* az ő környezete; *тўжвал* ~ külső környezet

лоп 1) alföld 2) völgy

лопка 1) bő 2) széles 3) tág

лопканаш (-ам) kilszélesedik

лопкандаш (-ем) kilszélesít

лоптырес 1) idétlen 2) otromba

лоптырий 1) esetlen 2) otromba; ~ *айдеме* otromba személy

лотерей sorslőgy; ~ым *модмаш* sorsolás

лошеш félbe; ~ *пўчкаи* félbe vág

лөдö 1) csapda 2) tör (vadászat)

лөзмөн bozontos

лу I csont; ~ *дене коваште гына* csupa csont és bőr

лу II tíz; ~ *nape* mintegy tíz; ~ *ияи* tizenléves; ~ *шагатаи* tízlórai (*mn*)

луан csontos

лугалташ (-ам) 1) belekeveredik 2) összelkeveredik; *лу-*

галт пытыише ишжмаш дене vegyes érzelmekkel

лугалтше vegyes

лугаш (-ем) 1) kever; *картым* ~ keveri a kártyát 2) összelkever; *кок тўрлö шонымашым* ~ összekever két különböző szempontot; *веществам икте-весе дене* ~ anyagokat összekever egymással

лугымо kevert; ~ *лай* tejszínhab

лугыч 1) azonkívül 2) mellett; *наиш* ~ *тунемын* a munka mellett tanult is; ~ *лияш* a) fellborul; *порядке* ~ *лиеш* fellborul a rend b) félbelmarad; *наиш* ~ *лийын* félbemaradt a munka c) kútba esik, *план* ~ *лийын* a terv kútba esett; ~ *ыштаи* a) félbelszakít b) megszakít; *кутырмашым* ~ *ыштаи* megszakítja a beszélgetést; *коштын савырнымашым* ~ *ыштаи* megszakítja az utazást

лудалге szűrítés

лудаш (-ам) 1) olvas; *газетым* ~ újságot olvas; *иктаж-көн шонымашым* ~ olvas vkinek a gondolataiban; *оксам* ~ pénzt olvas; *лудын моштышо* olvasni tudó; *лудын моштыдымо* olvasni nem tudó 2) szaval; *почеламутым* ~ verset szaval 3) meglírt; *лекцийым* ~ előadást meglírt; ~ *лийме* olvasható; *куштыгыи* ~ *лиеш* könnyen olvasható; ~ *тунемаи* gyakorolja az olvasást

луддымо olvasatlan, nem olvasott; ~ *книга* nem olvasott könyv

лудмаш 1) olvasás 2) olvasmány

лудмо olvasott; *эн* ~ *писатель* a legolvasottabb író

лудо I kacsá

лудо II szürke

лудшаш книга olvasókönyv

лудшо olvasott; шуко ~ айдеме
sokat olvasott ember

лудын пуаш (-ем) fellolvas

лудын-возен моштыдымо
írásitudatlan

лузга bozontos

лузгата bozontos

лунйй évtized; уже шуко ~ már
több évtizede: ~ дене évtize-
dekig

лук 1) sarok (utcaé, tárgyé) 2)
szeglet, szöglet, ишпча ~ a sze-
me szöglete; Европын чыла
~шо гыч Európa minden szög-
letéből 3) zug; шкафын ~шо а
szekrény zugai; тўнян чыла
~ыштыжо а világ minden
zugában; ик лавыран ~ышто
шаш egy koszos zugban lakik

лукмаш 1) kilvétel (kivevés) 2)
nyomás (nyomdaí) 3) nyomta-
tás

лукташ (-ам) 1) kilvesz; ик-
таж-мом иктаж-кушеч ~
vmit vhonnan kivesz; библио-
теке гыч книга ~ kivesz
könyvet a könyvtárból 2) kil-
visz; корно ола гыч луктеи
az út kivisz a városból 3) kil-
von; визыт гыч кокытым ~
ötből kettőt kivon; кучылт-
маш гыч ~ használatból kivon
4) kilad; газетым ~ újságot
kiad; книга ~ könyvet kiad
5) kilzár; пўлем гыч ~ / пок-
мен ~ kizár a szobából; об-
ществе гыч ~ kilzár egyesü-
letből 6) gyárt 7) származtat 8)
dob; базарышке / рынчышке
иктаж-мом ~ piacra dob
vmit 9) előlhoz; иктаж-мо-
гай делам суд ончыко ~ vmi
ügyet előlhoz 10) előlitéz;

умылен шуктыдымашым /
умылыдымашым ~ félreértést
idéз elő # луктын: ~ колташ

a) ellbocsát b) kilvág; омеа
вес мозгырыш ~ колташ ki-
vág az ajtón; ~ кудалташ kil-
dob; наша гыч ~ кудалташ
állásból kidob; ~ кудалты-
маш kilvétel (kivevés); ~
нышташ а) kilrak; иктаж-
мом иктаж-кушеч ~ ныш-
таш vmit vmiből kirak b)
kilvesz; иктаж-мом иктаж-
кушеч ~ нышташ vmit vhon-
nan kivesz; ~ шуаш kihűz;
пўйым ~ шуаш fogat kihűz;
шомакым ~ шуаш egy szót
kihűz; икем чарашке ~
lelleplezi magát

лукшо kiladó (fn) (személy)

лулере ваз

лум hó; ~ лумеш / возеш esik а
hó, havazik; лумдымо /- деч
носна hó nélküli; ~ вочмаш
hólsata; ~ гай ошо hólfеhер;
~ дене леведалтыше hólborí-
totta; ~ дене леведалтыше ку-
рыквуй havas; ~ моклака hól-
golyó; ~ пургыж hólbucka; ~
шўраш hóldara; ~ поран hól-
fúvás; ~ ўўришан ўўр havas
eső

луман havas; ~ вер-шўр havas
táj

лумах (-ам) havazlik

лумпырче hólpehely

лумшуа hólbucka

лумьен hólember

лунчыргаш (-ем) 1) ellgyen-
gűl 2) kilfárad; перве лунчыр-
га az idegek kifáradnak; чылт
лунчырген teljesen kifáradt

лунчыргымаш kimerűltсг

лупс harmat

лупш korbács

лупшалаш (-ам) 1) korbácsol 2) hangosan ver 3) ránt; *ймбаке пальтом* ~ magára rántja a kabátot

лупшаш (-ем) 1) megkorbácsol (*сола дене*) 2) csapkod 3) verdes; *йўр окнаш лупша* az eső verdesi az ablakot; *шулдыр дене* ~ szárnyával verdes

лупшымаш ostorozás

лустыра rongy; ~ *вургем дене кошташ* rongyokban jár

лустыран rongyos; ~ *тувыр* rongyos ing

лустырго rongyos; ~ *тувыр* rongyos ing

луч sugár

лучко tizenlöt; *куд шагатат ~ минут* negyed hét (óra) van

лучо inkább; ~ *йолын каем* inkább gyalog megyek

лушкаш (-ем) meglrendül; *та-залькше лушкен* meglrendült az egészsége

лушкемаш (-ам) 1) gyengül 2) enyhül 3) enged; *нелылык лушкемын* engedett a feszültség

лушкыдемаш (-ам) 1) gyengül 2) enyhül; *нелылык лушкыдемын* a feszültség enyhült 3) csillapodik

лушкыдо I. 1) gyenge (*mn*); ~ *лияш* gyenge erőben van; ~ *кофе* gyenge kávé; ~ *нерве* gyenge idegzet 2) laza; ~ *мораль / сайыл* laza erkölcs; ~ *пышкем* laza kötés 3) erőtlen; ~ *йўк дене* erőtlen hangon; ~ *ушан* gyengelelméjű **II.** gyenge (*fn*); *кажснын ике лушкыдыжо уло* mindenkinek megvan a maga gyengéje

лушкыдылык gyengeség

луштараш (-ем) 1) enyhít; *ой-гым* ~ enyhíti a bánatot; *йў-*

мышумым ~ enyhíti a szomját 2) csillapít 3) enged; *темным* ~ enged az iramból 4) ellaltat; *арым* ~ elaltatja a lelkilismeretét 5) fojt; *ойгым арака дене* ~ borba fojtja a bánatát

лұымшо 1) tized 2) tizedik; *кажне* ~ minden tizedik

лўгышташ (-ем) 1) bizsereg 2) vizsket; *иктажс-көн копа пундашыжэ / копажэ лўгышта* vizsket a tenyere vkinek

лўдаш (-ам) 1) fél; *иктажс-мо деч* ~ fél vmitől; *нычкемыште* ~ fél a sötétben; *лўдам* félek; *тунам* ~ *лиеш / лўдман*, *кунам* félni lehet attól, hogy; *лўдын* félelem fogta el; ~ *амал уке* nincs ok a félelemre 2) meglíjed; *иктажс-мо деч* ~ vmitől meglíjed; *ит лўд!* ne ijedj meg! *неш лўдын* meg van ijedve 3) meglrémul; *иктажс-мо деч* ~ vmitől meglrémul; *чот лўдын* meg van rémulve 4) meglretten; *иктажс-мо деч* ~ meglretten vmitől 5) retteg; *иктажс-көн / иктажс-мо деч* ~ retteg vkitől/vmitől # *лўдын*; ~ *илаш* rettegésben él; ~ *чытыраш* reszket a félelemről

лўдде bátran

лўдымө 1) bátor; ~ *пөрьен* bátor férfi; ~ *йолтошкалтыш* bátor tett 2) férfias 3) harcos (*mn*) 4) határozott; ~ *ен* határozott ember; *лўддымылан* *подылаш* bátorságot merít az alkoholból

лўддымашын bátran

лўддымылык 1) bátorság 2) merészség # *тидым ышташ* ~*ше сита* van képe hozzá

лўддымын bátran

лүдмаш 1) félelem; *колымаш* деч ~ a haláltól való félelem 2) gyávaság 3) ijedtség 4) rémület; *иктаж-көн көргыштө* ~ым кынеташ rémületet kelt vkiben; ~ыштыже rémületében 5) rettegés

лүдмө: ~ дене / лүдмылан көра ышташ félelemből tette

лүдшө 1) félénk; ~ койышан félénk természetű 2) gyáva; ~ айдеме / еңgyáva ember 3) ijedős

лүдыкташ (-ем) 1) ijeszt, megijeszt; *иктаж-көм чот* ~ halálra ijeszt vkit 2) ellijeszt; *иктаж-көм* ~ vkit vmitől elijeszt 3) rémít 4) megfenyeget 5) ellhesseget; *шынам* ~ elhessegeti a szúnyogokat # лүдыктен: ~ ике кид йымалне кучаш rettegésben tart vkit; ~ колташ а) ellhesseget; *шынам* ~ колташ elhessegeti a szúnyogokat б) ellijeszt; *иктаж-көм иктаж-мо деч* ~ колташ vkit vmitől elijeszt; ~ налаш zsarol

лүдыктылаш (-ам) zsarol

лүдыктышан félelm(et)es

лүдыктышын fenyegetőleg

лүдыкшө I. 1) veszélyes 2) szörnyű 3) aggasztó; ~ положений aggasztó helyzet; ~ положенийыште лияш élet és halál között vergődik II. 1) vész (*fn*) 2) rém (*fn*) лүдыкшым ужаш rémeket lát 3) rettegés; лүдыкышштө илаш rettegésben él 4) veszély; ~ укеан veszélytelen; ~ укелык biztonság; *тудлан* ~ огыл biztonságban érzi magát; ~ укелыкым ишжмаш biztonságérzet

лүдыкшыдымө veszélytelen

лүен пушташ (-ам) agyonllő

лүйкалаш (-ем) tüzel (*lō*); *тушман позицийым* ~ tüzel az ellenség állásaira

лүймө оружий tűzfegyver

лүйымаш lövés

лүкө 1) láp 2) mocsár

лүм 1) név; ~ семын név szerint;

~гече /- пайрем neve napja;

~ет кузе? mi a neved? ~ дене

налаш névről ismer vkit; ике-

лан ~ым ышташ nevet szerez

magának 2) keresztnév; ~ дене

keresztnévén 3) elnevezés

4) cím; *романын ~жө* a reg-

gény címe 5) kép; *иктаж-көн*

~ дене vkinek a képében; ~ дене

а) alkalmából; *шочмо*

кечет ~ дене születésnapod

alkalmából б) nevében; *закон*

~ дене a törvény nevében с)

hálája jeléül, *таум ышты-*

мем ~ дене hálám jeléül; ~ дене

каласаш megnevez;

танык семын ~ дене *кала-*

саш tanúként megnevez; ~ым

возен сакымаш névjegy; ~ым

ончыктышо спуске а) névjegy-

jegyzék; *иктаж-көм ~ым он-*

чыктышо спискыше *пур-*

таш felvesz vkit a névjegy-

zékbe б) névlsor; ~ым *ончык-*

тышо спискым лудаш névsort

olvas; ~мым *пуаш* а) kilnevez;

профессор ~ым *пуаш* kine-

vezték egyetemi tanárnak б)

kiltüntet

лүман I 1) híres; ~ айдеме hí-

res ember 2) nevű; *икгай /*

тыйгаяк ~ azonos nevű; *на-*

лыме ~ / лүмжө *нале* ismert

nevű; *могай* ~? milyen nevű? ~

карте névjegykártya; ~ *таб-*

личке névltábla 3) névszói; ~

мут névlszó

лүман II rühes (orv)

лўмгече ёвľforduló; лўмгечым пайремлаш ёвľfordulót ünnepel

лўмдаш (-ем) 1) nevez, megnevez; иктаж-кѳм иктаж-молан ~ nevez vkit vminek; тидым кузе ~? minek nevezik ezt? 2) hív; кузе тендам лўмдат? / кузе тендан лўмда? hogy hívnak?

лўмдылаш (-ам) gúnyol

лўмдылтыш gúnylnév

лўмдымывария gyűrűs / nevetlen új

лўмдымѳ névtelen

лўмдыш gúnylnév

лўмегож borókal (fenyő)

лўмедыш gúnylnév

лўмер 1) lista; шем ~ыш верешташ fekete listára kerül 2) jegyzék; ~ым ямдылаш jegyzéket készít

лўмештапаш (-ем) híressé tesz

лўмешташ (-ам) hírlnévre tesz szert

лўмлѳ híres; ~ айдеме híres ember

лўммут főlnév

лўмнер 1) becsület; ~ым волташ a) becsületbe vág b) kilkezd; иктаж-кѳн ~ым волташ kikezdi a tekintélyét, meglaláz 2) hír; поро ~ан jó híre van 3) hírlnév

лўмѳ I 1) enyv 2) ragasztó

лўмѳ II rüh (orv)

лўмын 1) nevezetesen 2) szándékos, szándékosan; ~ айдемым пуитташ szándékos emberlölés; ~ огыл nem szándékos; ~ тарапташ ingerel; ~ юватылым / шым вашке szándékosan késlekedtem; ~ ыштыме энгек szándékosan okozott kár

лўнгалташ (-ам) 1) hintázlik 2) ingadozlik 3) meglreng; мланде лўнгалте megrengett a föld

лўнгалтыш hinta; ~ дене лўнгалташ hintázlik

лўнгаш (-ем) mozog; нўй лўнга mozog a foga

лўнге hinta; ~ орва hintó

лўнгыкташ (-ем) 1) hintáztat 2) ringat

лўп-лўп 1) fűledt 2) fullasztó; ~ шокио pokoli meleg

лўшкаш (-ем) 1) zajlik (hullámzik, átv is) 2) zúg; мардеж лўшка zúg a szél

лўшташ (-ем) fej (i); ушкалым ~ tehenet fej

лўштыш tejlhozam

лўяш (-ем) 1) lő, lellő, agyonlő; лўен пушташ agyonlő; цельышке ~ célba lő; иктым ~ egyet lő

лыве lepke, pillangó

лывыжгаш (-ем) kilfakul

лывыжге fakó

лывыжгыше kilfakult

лывыргаш (-ем) hajlik; уки лывырга hajlik a vessző

лывырге 1) hajlékony 2) simulékony; ~ огыл merev

лывырташ (-ем) 1) hajlít 2) megldönt

лывыртымаш hajlítás

лыжга 1) csendes; ~ ўп csendes eső 2) nyugodt; ~ шўм-чон дене nyugodt lélekkel / szívvel

лыжган nyugodtan; ~ малаш nyugodtan alszik; ~ вучаш nyugodtan vár; ~ гына / тургыжланыде! csak nyugodtan! ~ / азапланыде кайын кертам nyugodtan elmehetsz

лыжгаш (-ем) 1) suhog 2) susog
лыжгымаш zizegés; ~ ўжк zizegés

лым I. 1) nyugalom 2) szünet **II.** nyugodt; *тидын шотышто мый* ~ улам afelől nyugodt vagyok

лымдыме nyugtalan

лымланаш (-ем) megnyugszlik

лыпланаш (-ем) 1) nyugszik; ~ *эркым нуаш огыл* nem hagyja nyugodni 2) megnyugszlik 3) lecsillapodik 4) elcsendesedik; *тўтан ыпланаш* a vihar elcsendesedett 5) elcsitul 6) megbékül # *ыпланен кертдымаш* féktelenség

лыпландараш (-ем) 1) csendesít, elcsendesít, lecsendesít 2) csillapít 3) megnyugtат; *чоным* ~ megnyugtатja a kedélyeket; *арым* ~ megnyugtатja a lelkiismeretét 4) megliviasztal

лыпландарыше megnyugtатó

лышташ 1) lap; ~ *ын / ~ дене* laponként 2) levél (*fán*); ~ *ым колташ* a) levelet hajt b) fakad; *нушенте уже ~ым колта* a fák fakadnak már 3) lomb; ~ *ыымалте* a lombok alatt; ~ *пер* rügy

лыштанааш (-ам) 1) fakad; *нушенте уже лыштанааш* a fák fakadnak már 2) (kil-)lombosodik

лышташан lombos; ~ *чодыра* lombos erdő; ~ *нушенте* lombos fa

лышташлаш (-ем) lapozgat; *книгам* ~ könyvben/könyvet lapozgat

лыыргаиш (-ем) vihog; *лыырген воштылаш* vihog

ловык I. hanyag; ~ *айдеме* hanyag ember **II.**anyagul; ~ *койын* hanyagság

люке luxus

люстра csillár

лютеран evangélikus; ~ *верам кучышо* evangélikus
люцерне lucerna

м

магазин 1) áruház 2) bolt 3) tár (*fn*); ~ *коробко* tár (*kat*)

магнитофон magnetofon

мадьяр magyar (*mn, fn*)

мазь 1) ír (*fn*) 2) kenőcs

май május; ~ *ыште / ~ тылзыште* május havában; ~ *тўналтыште* május elején; *первый* ~ május elseje

маймыл majom

маке mák (*növény, magja*)

малаш (-ем) 1) alszik; *ик-таж-мо ймбач* ~ alszik rá egyet; *мален ом керт* nem tudok aludni; ~ *огыл* fennmarad (*эбрен marad*) 2) elzsibbad; *йолем мален* elzsibbadt a lábam 3) megalvad (*өйр*) (*vér*) 4) összelmegy (*иöп*) (*tej*) # *мален*: ~ *кодаш* ellalszik; *поезд гыч* ~ *кодын* elaludta a vonatot; ~ *колташ* elalszik; ~ *колтен ом керт* nem tudok elaludni; *куры-мешлан* ~ *колташ* örök álmát alussza; ~ *ишнчаш* elzsibbadt a lábam; *сайын малы(за)!* jó éjszakát!

малташ (-ем) 1) altat, ellaltat; *йочам* ~ elaltатja a gyereket

малтыме ellaltatott; ~ *иöп* aludltте; *аза* ~ *муро* altatódal

малгыше altató, kábító; ~ *эм* altató(lszer)

малыдыме álmatlan; ~ *йöд* álmatlan éjszaka

малымаш alvás

малымвер

малымвер 1) ágy, ~ым *погаш* beveti / megveti az ágyat; ~ *гыч кынелаи* felkel az ágyból 2) hálóhely
малыме: ~ *пәлем* hálószoba; ~ *тувыр* hálókabát; ~ *чер* álomlkór; ~ *годым* alvás közben
малыше álmos; ~ *шинчан* álmos szemmel
маляр 1) festő 2) mázoló
мамык 1) pehely 2) pihe 3) vatta; ~ *күнчык* tollpárna; ~ *пырче* pehely
манак szerzetes
манаш (-ам) mond; *манеш* azt mondják, hogy; azt beszél az emberek; *иктаж-көм уда ен* ~ gazembernek mond vkit; ~ *лиеш* a) csaknem, majdnem; ~ *лиеш тич* majdnem tele van; ~ *лиеш лу ий эртен* majdnem tíz év b) szinte; ~ *лиеш, уке* szinte alig van; ~ *лиеш, чаравуян* szinte kopasz # *ма-нын:* ~ *шонач* gyanúsít; *иктаж-кө шоңче* ~ *шонач* vkit csalással gyanúsít
мандат megbízás
манеш-манеш pletyka
манешмут pletyka
манмыла úgyszólván; ~, *туде нимо* ez úgyszólván semmi; ~, *нимом ок умыло* úgyszólván nem ért semmihez
манын 1) hogy (*ksz*) 2) érdekében; *тыланет* ~ a te érdekében; *пашаже сайын кайыже* ~ érdekből tesz vmit, *чын лий-же* ~ az igazság érdekében
мардеж szél; ~ *пуалеш* fúj a szél; ~ *чарныш* elállt a szél; *каньыле* ~ kedvező szél; ~ *ваитареи* széllal szemben; ~ *ваки* széllal; ~ *тысылык дене* széllsebesen

мардежан szeles; ~ *изече* szeles idő van
мардеждымылык szélcsend; ~ *ыште* / ~ *годым* teljes szélcsendben
марий 1) cseremis, mari 2) férj, házastárs
мариян 1) férjezett 2) házas
марке 1) bélyeg; *конвертыш маркым тижыктаи* bélyegget ragaszt a borítékra; *иктаж-мошко сату маркым пыштаи* rányomja bélyegét vmire 2) márka
марла mariul
марлан: ~ *пуаш* férjhez ad; *иктаж-көлан иктаж-көм* ~ *пуаш* férjhez ad vkihez vkit; *иктаж-көлан* ~ *кайш* a) férjhez megy vkihez b) nőül megy vkihez c) feleségül megy vkihez; ~ *лекше* férjnél van; ~ *кайыдыме* hajadon, ~ *пуышаш* үдыр / ~ *кайш шушо* үдыр elladó leány, ~ *кайыде кодаш* / ~ *кайш огыл* pártában marad
марласовла merőlkánál
марле géz
мармелад íz (*lekvár*)
март március
марте 1) addig, ameddig 2) amíg; *тудо жакан* ~ addig amíg 3) egész; *кас* ~ egész estig
маршироватлаш (-ем) vonul (*menetel*)
масак csoda; ~ым *ыштаи* csodát tesz
маска medve
маске álarc
массивный tömör
массовый информаций tömegtájékoztatás; ~ *средстве* tömegtájékoztatási eszközök

мастарлык mesterség (*jártas-ság*)
мастер mester
мастерской műhely
масштаб mérték
матаклылаш (-ам) bukfence-zlik
материал anyag; ~ым *погаи* anyagot gyűjt
материальный anyagi; ~ *ответственность* anyagi felelősség; ~ *түня* anyagi világ; ~ *положений* anyagi helyzet; ~ *средства* anyagiak
материк kontinens
матовый matt
матрос matróz
матч mérkőzés
мачывуч kömény
машина 1) gép; ~ *кудывече* géppark 2) gépkocsi; *машиным* *виктарыше* gépkocsil-vezető
машинавече géppark
машинист mozdonyvezető
машинке írógép; ~ *дене печатлаш* géppel ír
машиностроений géplipar
ме *mi* (*szem. nt*); ~ *чылажат* *вызытын* *лийынна* *mi* csak öten voltunk; *мемнам* *minket*; *мемнан* *пöртна* *a mi* házunk; *мемнан* *дене* nálunk
менге 1) cövek 2) oszlop
мебель bútor
медаль érem; ~ын *тупела мо-гыржо* az érem másik oldala
медицине orvostudomány
медицинский egészségügyi; ~ *условий* egészségügyi viszonyok
медшўжар ápolónő
меж I. 1) *гыржў*; ~ *гыч (ыш-тыме)* *гыржўбóл* való 2) szőr
II. *гыржў-*
межа 1) határvonal 2) *mezsgye*

межан szőrös
международный nemzetközi; ~ *права* nemzetközi jog; ~ *до-говор* nemzetközi szerződés; ~ышке *савырнаш* nemzetközivé válik
мекш törmelék
мелна palacsinta; *повидлан* ~ lekváros palacsinta; *торык* ~ túrós palacsinta
мемнан miénk; *туде* ~ az a miénk; ~ *кокла гыч* a mieink közül való; ~ *коклаште* kö-rünkben; ~ *могырышто / веле* mi felénk; ~ *могырыш-то тыгаи уўла* mi felénk az a szokás; ~ *курым деч вара* i.sz. (időszámításunk szerint); ~ *курым деч ончыч* i.e. (idő-számításunk előtt)
мемуар emlékiratok
меню étlap
мер I 1) társadalmi; ~ *порядке* tár-sadalmi rend; ~ *лончо-влак* tár-sadalmi rétegek; ~ *ылыш* tár-sadalmi élet; ~ *отношений* tár-sadalmi viszonyok 2) társas; ~ *калык шонымаш* közléle-mény
мера intézkedés; *ойыртемле* ~ különleges intézkedés; *мерым ышташ* intézkedéseket tesz, intézkedik
меран nyúl (*fn*)
меридиан hosszúsági kör
мерка mérték; *меркым налаш / ышташ* mértéket vesz; ~ *по-чеш ыштыме / ямдылыме* mérték után készült
мероприятий intézkedés
металлургий vaslipar
метр méter
метро földalatti vasút, metró
механике mechanika
мече labda; ~ *дене модаш* labdázlik

мешак zsák; *ик ~ пырче* egy zsák gabona; *ик ~лан ситалык* egy zsákra való
мешанчык akadály
мешаяш (-ем) 1) (megl)akadályoz 2) közbeljön; *нимо ок мешае гын* (= *ты жеп коклаште весе нимо ок лий гын*) ha semmi nem jön közbe 3) zavar, meglzavar; *иктаж-кө-лан пашаште* ~ megzavar vkit a munkában; *иктаж-кө-лан шотлымаште* ~ megzavarja vkinek a számításait; *радиопередачылан* ~ zavarja a rádióladást; *ом мешае?* nem zavarom? *ит мешае!* ne zavarj!

-мешке 1) addig, ameddig 2) amíg; *мөнеш толмешкем тыште вучо* várj itt, amíg vissza nem jövök

мешан I. kislpolgár II. kislpolgári

мещанстве kislpolgárság

милиций rendőrség; *~ын кидыштыже* a rendőrség kezében van

милиционер rendőr

миллион millió

миндаль mandula

минерал I. ásvány II. ásványi

министр miniszter

минут perc; *лу ~ гыч лу шагат лиеш* tíz perc múlva öt óra; *ик-мыняр* ~ *вучышым* percekig vártam; *вокзал деч вич ~ ка-йман* az állomástól öt percre; *ик яра ~емат уке* nincs egy szabad percem; *миде ~ышто* ebben a percben; *каже ~ын вучена* minden percben várjuk; *ик ~лан* egy percre; *~ гыч ~ышко* percről percre

мир béke; *~ верч / ~ лийже манын* a béke kedvéért

миске tál

мишень célpont

мияш (-ем) 1) jön 2) jelentkezik; *иктаж-кушко* ~ jelentkezik vhol; *~ лийдыме* hozzáférhetetlen # *миен*: ~ *керыл-аш* rárohant; ~ *лекташ* rátalál; *случайно* *ик-таж-кушко* ~ *лекаш* véletlenül rátalál vmire; *арака нөрепыште* *ймбакеже* ~ *лектыным* a pincében találak rá; ~ *толаш* a) látogat; *по-о деке* ~ *толаш* rokont látogat; *лекцийыш* ~ *толаш* előadást látogat; *черле деке* ~ *толаш* beteget látogat b) meglátogat; ~ *толмаш* látogató (fn) c) látogatóba megy; ~ *шуаш* elljut; *ялышке* ~ *шуаш* eljut a faluba

мланде I. 1) föld; ~ *ймбалне* a föld kerekén; *шочмо мландыште* hazai földön 2) szárazföld 3) talaj; *йол йымалныже* ~ *йула* ég a talaj a lába alatt 4) tér (fn); *мландым сен-ен налаш* tért hódít II. földi (mn); ~ *йымалсе* földlalatli (mn); ~ *йыр савырныман* körülutazás; ~ *ком* földkéreg; ~ *оза* földbirtokos; ~ *оп* földl-vár; ~ *паша* földművelés; ~ *пашае* а) földművelés b) földműves; ~ *шар* földgolyó; *мландым кунчыш* földmunkás

мландешүй шахте szénbánya

мландүмбал 1) szárazföld 2) földfelszín

мо I. mi (kérdő nm); *миде ~?* mi ez? ~ *лийын?* mi baj? ~ *тыште (онайже)* mi (érdekes) van abban? ~ *т коршта* mi fáj? *ну и ~ (мыйын паша озыл)* mit bánom én! *уке ~м йуаш* nincs mit inni; ~ *вара*

vajon II. 1) -e; *толыда* ~? jöttök-e? 2) hát; (*мод.сз*); *ту-ге огыл* ~? hát nem? *мыйже тылат шым каласе* ~? hát nem megmondtam? 3) vajon; *тидын перген колын* ~? vajon hallott-e arról? *тиде* ~ *лийын кертеи* ? vajon mi lehet?

могай 1) milyen; ~ *адрес дене тыйым кычал муам*? milyen címen találak meg? ~ *ийго-тан*? milyen korú? ~ *шерге!* milyen drága! 2) melyik; ~ *корнышко*? melyik irányba? 3) mekkora; ~ *суммыжо*? mekkora az összeg? ~ *йоча!* mekkora ez a gyerek! 4) milcsoda; ~ *шинча!* micsoda szemek! 5) hányadik; ~ *верым танасымаште налынат*? / ~ *верыи танасымаште лек-тынат*? hányadik lettél a versenyen? *маче* ~ *числа* hányadika van ma? ~ *мүндыркө* meddig (milyen messzire); -- *гынат* valamilyen

могыр I törzs (*testé*)

могыр II 1) oldal; *кажне на-иан сай да уда* ~*жо* уло a do-lognak van jó és rossz oldala; *шола* ~*ышто* кияи a bal ol-dalán fekszik; *вес* ~ másik ol-dal; *корно кок* ~*ышто* az út mindkét oldalán; *чыла* ~*ым* minden oldalról; *наиан прин-ципальный* ~*жо* a dolog elvi oldala; *иктаж-көн* ~*ышто* лияи / *шогаш* vkinek az olda-lán áll 2) irány; *мардеж ну-алме* ~ szélirány; *ту* ~*ым* abban az irányban; *мый* ~*ыш-тем* irányomban 3) fej (*fn*) (*ийи оксан ик* ~*жо*) (az érte egyik oldala) 4) párt; *иктаж-көн* ~*ым* кучаи pártját fogja vkinek; *иктаж-көн* ~*ышто*

лияи vkinek a pártján van 5) rész; *ике* ~*жым* a maga ré-széről; *ме ике* ~*нам* mi a ma-gunk részéről

могырым felől (*nu*); *кечывал-вел* ~ dél felől; *мыйын* ~ felő-lem; *шuko* ~ több szempont-ból

могырыш felé; *эрвел* ~ kelet felé; *Сомбатхей* ~ Szombat-hely felé; *мыйын* ~*кем* felém

мода divat; *кызытсе модылан*

келиен толыо divatos

модаш (-ам) játszik; *йоча мо-деи* játszik a gyerek; *тудын дене* ~ *ок лий* vele nem lehet játszani; *мүңролым* ~ fősze-repet játszik; *оксала* ~ pénz-ben játszik; *иыи дене* ~ az életével játszik; *вуй дене* ~ / *иыиым чаманаш огыл* fe-jével játszik # *модын*: ~ *кол-таи* veszít; *карте дене* ~ *кол-таи* veszít a kártyán; ~ *кол-тышо* vesztes (*mn, fn*); ~ *кол-тымаш* vereség, *войтам* ~ *колтымаш* katonai vereség; ~ *налаи* a) kilhúz; *мүңпризым* ~ *налаи* kihúzzák a főnyere-ményt; ~ *налмаш* sorslhúzás b) megnyer, meglüt (*nyere-tényt*); *мүңпризым* ~ *налын* megütötte a főnyereményt c) nyer; *карт дене* ~ *налаи* nyer a kártyán

модель 1) minta 2) modell

модмаш 1) játék; *лудыкий* ~ veszélyes játék; *олимпийский* ~ olimpiai játékok 2) húzás (*lottó*)

модмо I. játék; *актёрын мод-мыжо* színészi játék II. já-ték-; ~ *площадке* játszólter

модо fekete áfonya

модшан játékos (*mn*)

модшо 1) játékos (*fn*) 2) szereplő (*fn*); *драмыште* ~-влак а драма szereplői
модыш 1) játék; *туде* ~ *огыл* ez nem játék; *лудыкшö* ~ veszélyes játék 2) játékszer
модыште (лияш) divatos
мозжечок kislagy
моклака 1) dudor 2) golyó; *лум* ~ hógolyó 3) rög
моко moha
моктанымаш gög
моктаныше hiú; *шке чевер-лыкшым* ~ hiú а szépségére
мокташ (-ем) 1) dicsér; *юдыр-жым мокта* dicséri а lányát 2) zeng; *иктаж-көм утыж-дене* ~ ódákat zeng vkiről # *моктен пытараш* elláraszt dicséretekkel
моктымаш dicséret
моکش máj
молан miért; ~ *тынар вараш кодынат?* miért késtél anynyit? ~ *каласен отыл?* miért nem mondtad? *ни*~ nincs miért
молгунамце 1) szokásos 2) mint mindig; ~ *семынак* а) mint általában б) rendszerint
молемаш (-ам) átlalakul
молеммаш átlalakulás
молешташ (-ам) változik
молитва ima; ~ *нөрт* imalház
моллюско kagyló (állat)
моло egyéb; *шöрен пелешты-ме деч молым нимом ыштен ом керт* nem tehetek egyebet, mint hogy lemondok róla; ~ *гаяк* közönséges; ~ *дене танастарымаште* а) aránylag; ~ *дене танастарымаште шуко гана* aránylag sokszor б) viszonylag; ~ *дене танастарымаште сай / сайын* viszonylag jó

молотилке cséplőlgép
мон-падеж birtokos eset
монар fenőlkő
монастырь kolostor
монах barát (*egyh*)
монашке apáca
мондалташ (-ам) feledésbe megy/merül # *мондалт молаш* feledésbe megy/merül
мондалтдыме felejtethetlen
мондаш (-ем) 1) felejt, ellfelejt; *иктаж-кө иктаж-мом мон-да* vki vmit elfelejt; *юодаш монденам* elfelejtettem megkérdezni; *книгатым мемнан дөран монденам* nálunk felejtetted а könyvedet 2) belelfeledkezik (*vmibe*)
мондыдымо felejtethetlen
мондыктараш (-ем) lelszoktat; *уда / осал привычкым* ~ lelszoktat vkit а rossz szokásról
мондымаш feledés
монополизироватьлаш (-ем) kilsajátít
монча 1) fürdőház 2) szauna; ~ *выньык* fürdőleprű; ~ *прос-тынь* fürdőlepedő; ~ *ш* *ныраш* а) fürdőt vesz б) szaunázlik; ~ *ш* *нырымаш* fürdés
мор 1) járvány 2) nyavalya 3) vész (*fn*) (járvány)
мораль erkölcs
моральдыме erkölcstelen; ~ *илышым илаш* erkölcstelen életet él
мороженный 1) fagyalt 2) jégkrém
морфологий alakltan (*nytan*)
мотив motívum
моткоч 1) rendkívül; ~ *күлешан* rendkívül fontos; ~ *кугу* rendkívül nagy; ~ *лудыкшö* rendkívül veszélyes 2) túl (*hsz*); ~ *кугу* а) mérhetetlen б) óriási; ~ *кугу паша* óriási munka; ~ *кугу*

суммо óriási összeg c) túlzó (mn); ~ *сай* a) csodaszép b) derék (mn); ~ *сай айдеме* derék ember; ~ *сылне* a) nagyon szép b) lebilincselő; ~ *чевер* nagyon szép; ~ *чын улмаш* / *мунло улмаш* bölcsesség; ~ *шuko* / *шотлаш* лийдыме se szeri, se száma; ~ *шукым на-лымаш* okosság

мотор I 1) szép (mn); ~ *игече* szép idő van; ~ *йдырамаш* szépség (nőről) 2) csinos; ~ *йдыр* csinos leány 3) bájos; ~ *йдырымаш* bájos hölgy

мотор II motor

моторлык 1) elegancia 2) szépség; *ялын -шо* a falu szépe

мотороллер motor|kerékpár

моторын csinosan

мошташ (-ем) 1) ért, tud, képes vmire; *чыла* ~ mindenhez ért

моштен okosan, hozzáértéssel; ~ *ыштымаш* ügyes

моштыдымаш 1) képtelenség 2) hozzá nem értés

моштыдымо 1) képtelen; *кош-тын* ~ képtelen mozogni; *ик-таж-мом чарен* ~ képtelen megakadályozni vmit 2) ügyetlen; ~ *кидан* ügyetlen kezű

моштымаш 1) hozzáértés; *кугу -ым тыланаш* / *йодаш* nagy hozzáértést kíván 2) képesség, *иктаж-мом ыштамаш -ыже сита* van képessége vmire 3) tudás; *возен-лудын* ~ írni-olvasni tudás 4) ügyesség; ~ым *погаиш* ügyességre tesz szert

моштымо 1) hozzáértés 2) tudás 3) képesség, *моштымем се-мын* legjobb képességem szerint

моштышо I. tudó (fn); *марла* ~ mariul tudó; *возен-лудын* ~ írni-olvasni tudó

II. ügyes; *чыла ыштен* ~ *кидан* ügyes keze van

мөнгеш 1) vissza, visszafelé (*утазáшкор*); ~ *йжыктымаш* visszahívás; *посолым* ~ *йжыктымаш* követ visszahívása; ~ *йыһыртымаш* visszahívás (*telefonon*); ~ *кайиш* visszalmegy; ~ *нөртылдымө* végleges; ~ *нуаш* a) viszonz b) visszalad; *шүдө менге гыч* ~ *нуаш* visszaad egy százasból; ~ *савырнаш* a) visszafordul, *катка гыч* ~ *савырнаш* visszafordul a kapuból b) visszalét; *йодышышко* ~ *савырнаш* visszatér a kérdésre; ~ *толаш* a) visszalér; *кунамеш* ~ *толына?* mikorra érünk vissza? b) visszaljön; ~ *тошккалаш* visszazállép; ~ *требова́тлаш* visszazállövetel

мөнгеш-оньыш ide-oda, oda-vissza; ~ *куржталаш* lótfut

мөнгешла I. 1) ellenkezőleg 2) fordítva; *нашаже йөршеиш* / *түвыт* ~ a dolog éppen fordítva van

II. 1) fordított, ~ *радам дене* fordított sorrendben 2) fonák (mn); ~ *положений* fonák helyzet

мөнгешташ (-ам) 1) csökken, 2) fogy 3) elgyengül

мөңгө haza (*һsz*); ~ *гыч* hazulról; ~ *кайымаш* hazalmenés; ~ *толмаш* hazalétérés; ~ *шути-маш* honlvtágy; ~ *кондымаш* házhoz szállítás

мөңгысө I. 1) házi; ~-*влак* a háziak; ~ *заданий* házi felladat; ~ *вургем* házi ruha; ~ *арака* házi bor; ~ *радам* házilrend 2) otthoni (mn); ~ *ишыш*

otthoni élet; ~ *отношений*
 otthoni viszonyok II. otthoni
 (fn); ~-*влак* az otthoniak; ~-
влак ház | nép; ~ *семьин икем*
шижаши otthon érzi magát
МОНГЫШТО otthon, itthon (*hsz*);
иктаж-мом ~ *кодаши* otthon
 hagy vmit; ~ *кучылташ* házi
 használatra; ~ *шинчылтише ен*
 otthon ülő ember
мөр 1) bogyó; ~ым *погаш* bo-
 gyót szed 2) eper; ~ *варенье*
 eperlekvár
мөртнө hallikra
мөчыр idétlén
муаш (-ам) 1) talál; *мутым ом*
му nem talállok szavakat; *ве-*
рышке толаш ~ oda talál jön-
 ni; *икте-весым* ~ egymásra ta-
 láltak 2) megtalál; *чын кор-*
ным ~ megtalálja a helyes
 utat; *ишем* ~ megtalálja önl-
 magát; ~ *ок лий* nem lehet
 megtalálni 3) ráltalál; *арака*
нөрепыште тудым муыным
 a pincében találtak rá 4) belsze-
 rez 5) kerít; *оксам* ~ pénzt ke-
 rít
мудреч bölcs (fn); ~ *кы* a böl-
 csek köve
мужедаш (-ам) 1) jósol; *шү-*
дыр почеш ~ csillagokból jó-
 sol 2) varázsol 3) találgat
мужедмаш jóslás
мужедме jóslás
мужыр 1) kettős (két ember) 2)
 pár (fn); *самырык* ~ fiatal / ifjú
 pár; ~ *жо уке* nincsen párja; *ик*
 ~ кем egy pár csizma
мужыранаш (-ам) 1) házassá-
 got köt 2) összeházasodik; *ик-*
таж-көн дене ~ összeházaso-
 dik valakivel 3) nőül
мужыранмаш házasság

мужыран 1) házasság 2) páros; ~
числа páros szám; ~ *кан*
ужаши-влак páros testrészek
мужырдымо páratlan; ~ *числа*
 páratlan szám
мужырын páronként
мужырын-мужырын párosá-
 val
музей múzeum
музык zene; *үйд* ~ éjjeli zene;
 ~ым *возаши* zenét szerez; *туде*
ончыкылыкын ~ *ыжко* ez a jö-
 vő zenéje; ~ *искусство* zenei-
 művészet
мумо talált; ~ *йоча* talált gyer-
 mek; ~ *йзгар* talált tárgy
мунло bölcs (mn)
муно tojás; *вошт кыш* ~ ke-
 ményttojás; ~ *форман* / *муны-*
ла койшо tojás alakú; *муным*
пудырташ tojást felver
муноптем tojás sárgája
муношо tojásfehérje
мунчалташ (-ем) 1) csúszlik,
 siklik 2) gurul; *мунчалтен*
волаш lelgördül
мунчаш (-ем) tojlik
муныртатылмаш nehézkes-
 ség
мунырий 1) idétlén 2) ügyet-
 len
мурам 1) gázló 2) rév
мураш (-ем) 1) dalol, énekel;
сайын ~ szépen énekel; *йонь-*
лыш ~ hamisan énekel 2) zúg;
пылышем мура zúg a fülem;
үйк-үйанлан көра вием мура
 zúg a fejem a lármától
муро dal, ének; ~ *книга* éne-
 keskönyv; ~ *найрем* daloslün-
 nep
мурызо énekes (fn)
мурыктылаш (-ам) зörög; *ик-*
таж-мо дене ~ зörög vmivel
мурышо kайык énekeslmadár

мут szó; ~ *тудо нерген* arról van szó; ~ *лукде* egy szó nélkül; *иктаж-мо нерген* ~ *лектеиш* szó esik vmiről; *тидын нерген ик* ~ *ымат ыи ойло* erről egy szót sem szólt; *ик* ~ *ымат ом умыло* egy szót sem értek belőle; ~ *ым луктаиш* szóba hoz vmit; *иктаж-көм* ~ *еи кучаиш* szaván fog vkit; *икмыняр* ~ *дене* néhány szóval; ~ *гыч* ~ *ыиш* szóról szóra; *ике* ~ *еым пуэм* szavamra; ~ *лан йшанаиш* ad vkinek a szavára; ~ *ым налаиш* szóhoz jut; ~ *дене каласаиш* élő szóval; ~ *ыишталтмаиш* szóképzés (*нытан*); ~ (*ым*) *колыш-таиш* a) szót fogad b) engedelmeskedlik; *иктаж-көн* ~ *ишым колыштаиш* engedelmeskedik vkinek; ~ (*ым*) *колышталтаиш* engedelmesség; ~ (*ым*) *колышталтаиш* engedelmes; ~ *колышталтаиш* szólfogadó; ~ *ат уке* a) bizony b) kétségkívül c) természetesen d) szó sincs róla; ~ *ым кучаиш* a) megtartja a szavát b) felel; *закон ончылыно* ~ *ым кучаиш* a törvény előtt felel; *ике поступок верч* ~ *ым кучаиш* felel a tetteiért; ~ *ым пуаиш* a) ígér; ~ *еым пуэн ом керт* semmit sem ígérhetek b) megfogad; ~ *ым пуымаиш* ígéret, ígéretet tesz; *пуымо* ~ *ым шуктаиш* megtartja az ígéretét; ~ *ым мардеж почеш колтаиш* a levegőbe beszél

мутаидараш (-ем) meglzavar
мутаикаланаиш (-ем) tétovázklik
мутаяиш (-ем) késlekedlik
мутвож *тө* (*нытан*)
мутвундо szóljegyzék
мутер 1) szóljegyzék 2) szóltár; ~ *ыиште ончалаиш* szóltárban meglinéz; *иот иомак* ~ idegen

szavak szótára; *венгрия-марла* ~ magyar-mari szóltár

мутланаиш (-ем) 1) beszél (*vki-vel*) 2) társalog (*иктаж-көн дене*) (*vkivel*) 3) szóba áll, *иктаж-көн дене* ~ *түнналаиш* szóba áll *vkivel* # *иктаж-көн* ~ *кумылжо уло* beszélés kedvében van; *мутланыманат огыл* szóra sem érdemes

мутланымаш 1) beszéd 2) beszélgetés 3) társalgás 4) szólás; ~ *ке толтаиш* szólásra jelentkezik; *мо нерген* ~? miről van szó?

мутланыме I. beszélgetés; *мелефон дене* ~ telefonbeszélgetés II. szóbeli; ~ *экзамен* szóbeli vizsga

мутланышан 1) beszélés 2) bölbészédű

мутлончаш (-ем) szótagol

мутлончо szóltag; ~ *дене* szótagonként

мутмучаш rag

мутрадам szóltrend

мутъярым szövég; *мурын* ~ *же* a dal szövége; ~ *ден сем* szövég és dallam; ~ *ым возаиш* szövég

мучаш I. 1) alj; *странице* ~ *те* a lap alján 2) csúcs; *пушенге* ~ fa csúcsa 3) határ; *кеч-мо-ланат* ~ *уло* mindennek van határa 4) hegy 5) orom 6) vég; ~ *лан* végre; ~ *деч посна* / ~ *дыме* vég nélkül; ~ *те* a végén; *идалык* ~ *те* az év végén; *түня* ~ *те* a világ végén; ~ *марте* a) mindl végig b) végig; ~ *марте иктаж-мом каласкалаиш* végig elmesél vmit; *түнналтыиш гыч* ~ *марте* elejétől végig; ~ *марте шуктаиш* véghezvisz; *эсапым* ~ *марте шуктаиш* véghezviszi szándékát; ~ *мар-*

те нангаш véghez visz 7)
csúcspont 8) végződés (*nytan*)

II. végső

мучашдыме 1) határtalan 2)
végtelen (*mn*) 3) feneketlen; ~
нужналык feneketlen nyomor
мучашдымылык végtelen (*fn*)
мучашдымын 1) végtelenül 2)
túláságon

мучашлалташ (-ам) végződik,
véget ér; *тиде сайын ок му-*
чашлалт ennek nem lesz jó
vége

мучашлаш (-ем) végez, véget
vet; *иктаж-мом* ~ végez vmi-
vel

мучко I. mindvégig; *корно* ~
egész úton II. 1) át, keresztül;
ймыр ~ egész életén át; *талук*
/ ий ~ egy éven át; *кече* ~ egy
napon át; *кок кече* ~ két napon
át; *иышем* ~ egész életemen
át 2) mentén; *корно* ~ az út
mentén

мучышгарап (-ем) 1) kilgom-
bol; *полдышым* ~ gombot ki-
gombol 2) kilkapcsol; *вурге-*
мым ~ ruhát kikapcsol 3) lel-
kapcsol 4) megold, kilold

мучышташ (-ем) 1) ellszaba-
dul 2) kicsúsztat; *кид гыч* ~
kicsúszik a kezéből # *мучыш-*
тен: ~ *возаш* kicsúszik; *кид*
гыч ~ *возаш* kicsúszik a ke-
zéből

мушкаш (-ам) 1) mosogat (*кү-*
мыж-совлам) 2) mos; *йным*
~ haját mos; *арун* ~ tisztára
mos; *кид кидым мушкеш* kéz
kezet mos # *мушкын налаш*
kilmos

мушкылташ (-ам) 1) fürdik;
шокио вүд дене ~ forró víz-
ben fürdik 2) mosakodik

мушкылтмаш fürdés

мушкындо 1) marok 2) ököl;
мушкындым чумырташ
ökölbe szorítja a kezét; *муш-*
кындым иктаж-көн вельиш
рүзаш öklet rázza vki felé

мушкыш rongy; *күвар* ~ fell-
mosó rongy

мушмаш 1) fürdés 2) mosás;
~ *ке нуаш* mosásba ad

мушшашлык mosnilvaló
мүгинде 1) aprólsütemény 2)
sütemény

мүгыраш (-ем) 1) bög 2) zeng;
пөрт мүгыра zeng a ház 3)
зүг; *мардеж мүгыра* зүг a
szél

мүгырыкташ (-ем) зörög; *ик-*
таж-мо дене ~ зörög vmivel

мүгырымө йүк robaj

мүй méz; ~ *гай тамле* mézl-
édes

мүкш méh (zool); ~ *ончымо*
наша méhészet

мүндыр I. 1) messze; ~ *млн-*
дыште *налыме* messze föl-
dön ismert 2) távoli; ~ *эл* távoli
ország; ~ *подо-тукым йылыме*
távoli rokon nyelv; ~ *подо*
улына távoli rokonok vagyunk
3) távol; ~ *йүр* távolleső II.
messze; *тышечын* ~ *огыл*
nem messze innen

мүндыркө messzire; ~ *шуаш*
messzire jut; *неш* ~ *кааш* túl-
ságosan messzire megy; ~
огыл nem messzire

мүндырнө távol; *мый дечем* ~
távol tőlem; *мүндырнырак* tá-
volabb; *иктаж-мо деч* ~ *ко-*
даш távol marad vmitől

мүндырч(ын) 1) messziről;
иктаж-көм ~ *эртен каяш*
messziről elkerül vkit; *үжсе*
~ *ак налыме* már messziről
meglismert; ~ *огыл* nem mesz-

sziről 2) távolból, távolról; ~ *ончен* távolról nézve
мүшкыр has, haslűreg; ~ *ни-жаш* teherbe esik
мүшкыран állapotos, terhes; ~ *вате* állapotos/terhes asszony; ~ *ляш* teherben van; ~ *ым ыш-таш* teherbe ejt vkit ~ *лийын* állapotos/terhes lett
мүшкыранаш (-ам) állapotos lesz, teherbe esik
мүшкырандаш (-ем) teherbe ejt
мыжык idéetlen
мызи idéetlen
мый én; ~ *шке* én magam; *мудын кокымшо "~же"* a másik énje; ~ *ын ачам* az én apám; ~ *дечем* tölem; ~ *ым* engem; ~ *ын енуэм*; ~ *ын кумылем уке* nekem nincs kedvem; *мылам* részemre, nekem
мынар 1) hány, mennyi; ~ *гана?* hányszor? hány ízben? ~ *шагат?* / ~ *жан?* hány óra (van)? mennyi az idő? ~ *уло?* mennyi van belőle? ~ *шога?* mennyibe kerül? ~ *жаплан* meddig (*mely időpontig*); ~ *улмо* a) létszám; ~ *ын улыт, чылан* teljes létszámban b) mennyiség; ~ *гынат* valahány; ~ *ын* hányan; ~ *ын улыт?* hányan vannak? 2) amennyire ~ (*ышташ*) *лиеш* amennyire lehetséges
мыскара 1) vicc; *сай* ~ jó vicc; ~ *влакым каласкалаш* vicceket mond; ~ *м ышташ* viccel; ~ *м гына ыштышым* csak vicceltem; ~ *м ит ыште!* ugyan ne vicceljen! 2) tréfa; ~ *м өрдыжкө!* félre a tréfával! ~ *шотеш* tréfából; *туде* ~ *огыл* ez nem tréfa; ~ *м улылаш огыл* nem ismer tréfát 3) anekdota

мыскараланаш (-ем 1) tréfál, viccel; *ит мыскаралане!* ne tréfálj! *тудын дене* ~ *ок лий* nem olyan ember, akivel lehet tréfálni
мыскараче I. mókás, tréfás ember II. tréfás, vicces, mókás; ~ *историй* tréfás történet; ~ *ен* tréfacsináló
мыскылаш (-ем) 1) gúnyol 2) megaláz 3) évődlik 4) sérteget
мыскылтыш бántó; ~ *шомак* бántó szó
мыскылтышан gúnyos
мэр polgármester
мятежник lázadó

н

награде 1) jutalom 2) kiltüntetés; *наградым налаш* kitüntést kap
наградитлаш (-ем) kiltüntet; *иктаж-көм иктаж-мо дене* ~ kiltüntet vkit vmivel
назначитлаш (-ем) előír; ellrendel; *диетым* ~ diétát ír elő; *процедурым* ~ gyógylmodot előír
наказатлалташ (-ам) büntetés alá esik; *наказатлалтде* büntetés nélkül
наказатлаш (-ем) 1) büntet, megbüntet; *иктаж-көм иктаж-молан* ~ (meg)büntet vkit vmiért; *йочам* ~ gyereket megbüntet 2) megfenyít
наказатлымаш büntetés
налаш (-ам) 1) vesz; *ручкам кидышке* ~ kezébe veszi a tollat; *шке деке* ~ magához vesz; *шотыш* ~ figyelembe vesz; *йдырым* ~ feleségül vesz vkit 2) ellvisz; *пелен* ~ elvisz magával; *икымше призыв* ~ elviszi az első díjat 3) fellvesz;

нашаи ~ munkára felvesz, alkalmaz; *у дүмүм* ~ új nevet vesz fel; *школыи* ~ iskolába felvesz 4) kap; *разрешени-йым* ~ engedélyt kap; ~ *лийме* kapható; *книгам уже* ~ *ок лий* a könyv már nem kapható 5) átlvesz; *уверым* ~ átveszi az üzenetet; *шомакым* ~ átveszi a szót 6) elfoglal; *ве-рым* ~ elfoglalja a helyét; *должностым* ~ elfoglalja hivatalát; *кидыи поген* ~ elfoglal, birtokba vesz 7) részesül; *польшым* ~ segélyben részesül; *сай воспитанийым* *налын* jó nevelésben részesült 8) bérel; *жаплан кучытаи оксала* ~ bérel 9) (megl)vásárol (*сатум*); *шемын* ~ feketén vásárol 10) belvásárol; ~ *каяи* megy bevásárolni 11) megvált; *билетым* ~ megváltja a menetjegyet 12) elvesz; *виу дене* ~ erőszakkal elvesz; *шучо* *жапым* ~ sok időt vesz el; *кудыт гыч кумытым налына* hatból elveszünk hármat 13) kilvesz; *школ гыч* ~ iskolából kivesz 14) fog; *шкемым кидыи* ~ fogja magát; *күзө налеш* fog a kés; *чия налеш* fog a festék 15) szerez; *авторитетым* ~ tekintélyt szerez; *опытым* ~ tapasztalatokat szerez 16) megszerkez; *шояклен* ~ csalással megszerez; *икымше верым* ~ megszerzi az első helyet 17) ragad (*árv*); *пырля* ~ magával ragad 18) ellfut (*árv*); *кучемым ике кидышке* ~ a) kezébe veszi a hatalmat b) átlveszi a hatalmat c) magához ragadja a hatalmat; *шергын* ~ a) drága áron vesz b) drágán

vásárol c) drágán vált; *шыде налеш* elfutja a mérget; # *налын*: ~ *кертаи* beszerez; ~ *луктаи* kilvesz; *библиотеке гыч книгам* ~ *луктаи* kivesz könyvet a könyvtárból; ~ *ямдылаи* fellvásárol

наледен шындаш (-ем) fellvásárol

налмаш 1) vásárlás (*кевытыи-те*) 2) belvásárlás 3) fellvétel; *университетыи* ~ / *тунемаи* ~ egyetemi fellvétel; *нашаи(ке)* ~ (munkásé) 4) jegylváltás

налме 1) vett, vevő; ~ *ак* vétel-lár 2) foglalt; ~ *огыл* nem foglalt

налог adó; *кугыжаныи* ~ állami adók; ~ым *түлаи* adót fizet

налше átlvevő

налят átok; ~ *лийже!* átok reá!

намыс szégyen; *ешын* ~ыже a család szégyene; ~ыи *лектаи* szégyent vall; ~ыи *пуртаи* szégyenbe kerül; *тудлан* ~ ellszégyelli magát; ~ыи *луктаи* meglgyaláz; ~ыи *пуртаи* meglgyaláz

намысан szégyenlős

намысдыме 1) szégyentelen; ~! te szégyentelen gazember! 2) szemtelen 3) ellvetemült 4) fesztelen

намысланаи (-ем) 1) ellszégyelli; *намыслана* ellszégyelli magát, elfogja a szégyen 2) szégyenkezik # *намысланен коля рожьи пурен каяи ямде лияи* a föld alá bújik szégyenében

намысландараш (-ем) szégyent hoz vkire

намыслаи (-ем) 1) (megl)gyaláz 2) meglszégyenít

наптайымаш szállítás

напгаяш (-ем) 1) visz; *пырля иктаж-кӧм* ~ magával visz vkit; *шӱгарлаш* ~ sírba visz; *нигунам нигушко ок нангае* sohasem viszi semmire 2) ell-visz; *икымше призым* ~ el-viszi az első díjat; *корно пӧрт воктен(е) нангая* a ház mellett visz el az út 3) belvisz; *иктажсым больницышке* ~ bevisz vkit a kórházba 4) kil-visz; *вес элашке* ~ kivisz külföldre; *корно ола гыч нангая* az út kivisz a városból 5) vezet; *йолгорно чонга гоч / курык гоч нангая* az ösvény a dombon át vezet 6) szállít; *эм-лымверышке / больницышке* ~ kórházba szállít; *йотельшке* ~ külföldre szállít; *кӱртньы-горно дене* ~ vasúton szállít

направлений 1) irány, *ту* ~ *дене* abban az irányban; ~ым *начаш* irányt vesz; *элӧрдыж политикын* ~же külpolitikai irány 2) áramlat; *литературный* ~-лак irodalmi áramlatok 3) irányzat; *литературысо* ~ irodalmi irányzat 4) utalás (küldés)

напряжений feszültség (*átv is*); *калык кокласе* ~ nemzetközi feszültség

нарашта szüz (*fn, mn*)

наре 1) csaknem, körülbelül, szinte 2) akkora; (*кӱкшытшӧ*) *мыйын* ~ akkora mint én

наречий nyelvjárás

нарынчалге sárgás

нарынче sárga; ~ *чия дене чиялташ* sárgára fest vmit

насос szivattyú

наста test; *геометрийысе* ~ mértani test

наука tudomány; *наукын от-расльже* a) tudománylág b) tudománylszak

научный tudományos; ~ *нашам нангаяш* tudományos munkát végez; ~ *наша* tudományos mű; ~ *нашае* tudós (*fn*)

наций nemzet; *венгр* ~ a magyar nemzet; ~ *кокласе* nemzetek közötti

национальность nemzetiség

национальный nemzeti; ~ *флаг* nemzeti zászló; ~ *парк* nemzeti park; *Н-Банк* Nemzeti Bank; ~ *доход* nemzeti jövedelem

начальник főnök

начальстве felsőbbség

начар 1) gyenge; ~ *лияш* gyenge erőben van 2) silány 3) rossz 4) erőtlen; ~ *ӱжк дене* erőtlen hangon 5) sovány; ~ *ий* sovány esztendő 6) szűkös; ~ *условийыште* *шӱаш* szűkös viszonyok között él 7) elégtelen (*mn*)

начаремаш (-ам) gyengül, elgyengül, romlik; *шӱнча начаремеш* gyengül/romlik a szeme

начаремдаш (-ем) 1) rosszbábt 2) élez (*átv*); *обстановкым* ~ élezi a helyzetet

начарын rosszul

небоскрѣб felhőlkarcoló

негыз 1) alap; ~ым *пышташ* meglveti az alapját; ~*лан возаш* vminek az alapjául szolgál; ~*еи* alapján; *факт* ~ a tények alapján; *договор* ~*еш* a szerződés alapján; *зданийын* ~*ше* az épület alapja; *нимогай* ~*ше* уке nincs semmi alapja 2) alaplkő; ~ым *пышташ* a) alapít; *школла* ~ым *пышташ* is-

kolát alapít b) alapoz 3) indok
4) lényeg

негыздыме 1) alaptalan; ~ *лүд-маш* alaptalan félelem; ~ (*ли-аш*) alaptalannak bizonyul 2) megalapozatlan

негызлаш (-ем) 1) alapoz; *шо-нымедем мо дене негызлет?* mire alapozod a véleményedet? 2) alakít 3) alapít; *школым* ~ iskolát alapít 4) meglveti az alapját vminek

негызле alapos; ~ *амалем уло* alapos okom van rá; ~ *пашам ыштен* alapos munkát végzett

негызлыме megalapozott

незер I. 1) szegény (*mn*); *чер-кысе коля гай* ~ szegény, mint a templom egere; ~ *вате* szegény asszony 2) nyomorult; ~ *шыш* nyomorult élet; ~ *ен* nyomorult ember II. (*fn*) -- *влак* szegények

нелаш (-ам) 1) nyel, lelnyel; *ик гана неле* nyelt egyet; *өнкем* ~ sértést lenyel 2) elharap; *шо-макым* ~ elharapja a szót 3) fal (*i*)

неле I. 1) nehéz (*mn*); ~ *номал-тыш* / *груз* nehéz teher; ~ *ара-ка* nehéz bor; *туде неш* ~ *жап ыле* azok voltak a nehéz idők; ~ *айдеме* nehéz ember; ~ *пұрымаш* nehéz sors; ~ *про-мышленность* nehézlipar 2) súlyos; ~ *груз* súlyos teher; ~ *чер* súlyos betegség; ~ *нака-заний* súlyos büntetés; ~ *от-ветственность* súlyos felelősség; ~ *сусыр* súlyos seb; ~ *йоньлыш* súlyos tévedés; ~ *энжек* súlyos veszteség; ~ *ми-таклымаш* súlyos vád 3) terhes; ~ *паша* terhes dolog 4) nehézkes; ~ *айдеме* nehézkes ember 5) bonyolult; ~ *паша*

bonyolult ügy; *нелышке са-вырнаш* bonyolulttá válik 6) feszült; ~ *кумыл* feszült han- gulat; ~ *вучымаш* feszült vá- rakozás 7) körülményes II. ne- ház; *тудлан неш* ~ nehezére esik III. neheze vminek (*fn*); *нелым уже сененна* a nehezén már túl vagyunk

нелегальный illegális

нелемаш (-ам) 1) elneheze- dlik, bonyolulttá válik 2) fe- szültté válik

нелемдаш (-ем) 1) meglterhel 2) élez, kilélez (*árv*); *обста- новкым* ~ élezi a helyzetet; *положенийым* ~ helyzetet kielez

нелылык 1) nehézség; ~ *ше тыште*, ... a nehézség abban áll, hogy; *онарыме* ~ kiejtési nehézség; *нимогай* ~ *деч пос- на* a minden nehézség nélkül; *туде шуко* ~ *ым конда* ez ne- hézségekkel jár; *шуко* ~ *ым сенаш* sok nehézséggel küzd 2) teher; *шышын* ~ *ше* az élet ter- he; *иктаж-кōлан* ~ *лияш* ter- hére van 3) szorultság; szűköl- ködés 4) feszültség; *калык кокласе* ~ nemzetközi feszült- ség 5) zűr (*nehézség*); ~ *ыште лияш* / ~ *ым шижаш* zűr van

нелын 1) nehezen, nehézkesen; ~ *умылымо* nehezen érthető; ~ *коштво* nehezen járható; ~ *тунемаш* nehezen tanul; ~ *тарваньмаш* nehézkesen mo- zog 2) súlyosan; ~ *сусыргаш* súlyosan megsérül; ~ *йонь- лыш лияш* súlyosan téved; ~ *тарваньмаш* nehézkesség; ~ *шўлаш* horkant

нелыт 1) súly; ~ *ше мыняр?* mennyi a súlya? ~ *ым йомда- раш* veszít a súlyából; ~ *ым*

нөлташ súlyt emel; *шке шо-мак-влаклан* ~ым *пуаш* súlyt ad szavainak 2) *nyűg*
немыч német (*mn, fn*); ~ *йыме* német nyelv; ~ *калык гыч лек-ше* német származású; ~ *йыл-мышке кусараи* németre fordít; ~ *овчарке* farkaskutya; ~ *нурса* bab; ~ *чыве* pulyka
пенчаш (-ем) 1) tapaszt 2) mázol; ~ *кучытмо массе* gyurma
пенче ragadóс
нер 1) orr; ~ым *сакаш* lóg az orra; ~ым *шутшаш* fennlording az orrát; ~ *йүк* orrlhang; ~ *үни* szimat; ~ *рож* orrluk; ~ *шо-выч* zseblkendő; ~ым *куты-раш* az orrán beszél; ~ *йымач* az orra előtt; ~ *деч мүндыркө* *ужаш* *огыл* nem lát tovább az orránál; ~ым *нүшталаш* fújja az orrát; ~ *гыч кучен нангаш* az orránál fogva vezet vkit; ~ *пынчылтмаш* nátha; ~ *пын-чылтше* náthás # ~ым *шүш-каш йөратыше* kotnyeles 2) csőr 3) ormány 4) csúcs 5) csíra; ~ым *лукташ* a) hajt, kilhajt (növény) b) sarjad
нералташ (-ем) szundikál
нераш (-ем) bóbiskol, szendereg, szundikál; *нерен шогы-маш / коштмаш* bábmészko-dás
нерве ideg; *нервыш витараи* idegesít; *иктаж-мо иктаж-көн* *нервышкыже* *витара* idegeire megy vkinek vmi; *первым тарваташ* idegesít; ~м *лушкен / нушкен* az idegeim felmondják a szolgálá-tot; ~ *черан* ideglbeteg
нервничатлаш (-ем) idegeske-dlik

нервный ideges; ~ *улмаш* die-gesség
нерге I 1) járvány 2) nátha; ~ *вочишо* náthás; *мыйын* ~ *возын* náthás vagyok
нерге II 1) sor, sorrend 2) réteg
нерге III tartalom
нергеан 1) tartalmas; ~ *шыш* tartalmas élet 2) velős; ~ *шо-ныш* velős gondolat; *күчык да* ~ rövid és velős; ~ *огыл* tartal-matlan; ~ *огыл шыш* tartal-matlan élet
нерген -ról-ről; *иктаж-мо* ~ *ойлалташ* szó van vmiről
нерешташ (-ам) kilhajt (nö-vény)
нерештыш csíra
нерынчаш (-ем) tapaszt
неужели vajon
нефть kőolaj
нечке szeszélyes; *нечыш кол-тым* kényes (gyerek)
нечылен ончаш (-ем) ké-nyeztet
нечылым becelnév
нечылык szeszély
нечыштараш (-ем) kényeztet
нечыштарыме kényes, ellké-nyeztetett (gyerek)
ни se, sem; ~ *кенешым*, ~ *те-лым* se nyáron, se télen; ~ *ыш* *уж*, ~ *ыш кол* se látott, se hal-lott; ~ ... ~ sem... sem
нигө senki; ~ (*айдеме тукым* *гыч*) senki emberfia; ~н *мян-де* senki földje; *мыйын* ~м *уке* nekem nincs senkim; ~м *ит* *обижатле / ит күзде!* ne bánts senkit! ~ *дене кылым* *кучыдымо* zárkózott; ~ *дене кы-лым* *кучыдымо* *ен* zárkózott ember; ~ *сеныдыме* döntetlen
нигузе sehogy; ~ам *sehogy* sem; *паша* ~ *ок кай* sehogy sem áll-nak az ügyei

нигунам semlmikor; soha; *ишыште* ~ soha az életben; ~ *колын огыл* soha nem hallott; *манаш лиеш* ~ szinte soha; ~ *колдымо* hallatlan; ~(*ат*) semmi esetre sem; ~ *уждымо / лийдыме* soha nem tapasztalt

нимо I. semmi (*fn*); *тышеч* ~ *ок лек* ebből nem lesz semmi; *тушто* ~ *уже* ott nincs semmi; ~*жат* *уже* nincs semmije; ~*м мален огыл* semmit sem aludt; ~*м ок шого* semmit sem ér; ~*лан ок йӧрӧ* semmire sem jó; ~ *гыч* ~ *ок лек / ок лий* semmiből nem lesz semmi; *тудо ик кугу* ~ *улеш* ő egy nagy semmi

II. semmi (*mn*); *тыште ты-йын* ~ *нашат* *уже* semmi kö-zöd hozzá; ~ *нерген шоныды-мо* gondatlan; ~*лан йӧрдымӧ* semmirekellő (*mn*); ~*м шо-ныдымо а)* gondatlan b) gondtalan; ~*м шоныдымо йоча пагым / йоча жат* gondtalan gyermekkor; ~ *огыл* nem baj; ~*м ом пале* gőzöm sincs róla; ~*лан (таушты-мылан вашмут)* (köszönet-re válaszként)

нимогай 1) semlmilyen 2) semmi; ~ *оксалат* semmi pénzért

нимучашдыме 1) feneketlen; ~ *нужналык* feneketlen nyomor 2) határtalan 3) végtelen (*mn*)

нимучашдымын 1) határtalanul 2) végtelen(ül); ~ *кужы* végtelen hosszú; ~ *изи* végtelen kicsi; ~ *йывыртен* végtelen boldog volt; ~ *чаманем* végtelenül sajnálom

нимынярат egy csepp(et) sem; ~ *ом лӱд* egy cseppet sem félek

ничья döntetlen; *модмаш* ~ *де-не ныта* a játék döntetlenre áll

ниялташ (-*ем*) cirógat, simogat

ниялткалаш (-*ем*) tapogatózlik; *тичкемыште ниялткален калаш* tapogatózva megy a sötétben # *ниялткален ончаш* megltapogat; *черлын вӱршер-жым ниялткален ончаш* megtapogatja a beteg ütőerét; *шкем ниялткален ончаш* megtapogatja magát

ниялткалымаш tapintás

но 1) de; *ыштынем*, ~ *ом мошто* megcsinálnám, de nem tudom 2) viszont (*ksz*)

нойдараш (-*ем*) fáraszt

нойыде fáradhatatlanul

нойыдымо fáradhatatlan

нойыктараш (-*ем*) fáraszt

нойыкташ (-*ем*) fáraszt

нойыманш 1) fáradtság; ~ *тудым авалтыш* a fáradtság erőt vett rajta; *уш* ~ szellemi fáradtság 2) kimerültség; *уш*, *акыл* ~ szellemi kimerültség
нойышо fáradt; ~ *лияш* fáradt állapotban; *изиш* ~ kissé fáradt

нолнер zöldfülű

ноль 1) nulla; *мораль / сайыл шотышто* ~ erkölcsi nulla; *тудо чынжымак* ~ *улеш* ő igazi nulla; *градусник* ~ *ышто шого* a hőmérő nullán áll 2) zéró

нормальный normális; ~ *условийышто* normális körülmé-nyek közt; ~ *огыл* nem normá-лис

нормо szabály

носки zokni; *ик мужыр* ~ egy pár zokni

нога 1) hanglajegy, kotta 2) jegyzék; *мут дене каласыме* ~ szóbeli jegyzék

почко 1) nedves; *изии* ~ kissé nedves 2) nyirkos; ~ *кид* nyirkos kéz 3) vizes

ноябрь november; ~*иште* novemberben; *иктаж-кунам* ~ *тылзыиште* november folyamán

нояш (-ем) 1) elfárad; *иктаж-мом ыштен* ~ elfárad vmiben; *ноен пыташ* el van fáradva; *ноенам* fáradt vagyok, elfáradtam; *корныи коштын* *ноенам* elfáradtam az utazástól; *ноен пыташ / неш чот* ~ / *колышашла* ~ halálosan elfárad 2) kelfárad; *чылт ноен* teljesen kelfáradt

нӧлнӧ égerfa

нӧлталаш (-ам) 1) emel, fellel; *чаркам нӧлталам* ~ emelem poharam; *пашада-рым* ~ emeli a fizetést; *акым* ~ árat emel 2) fellhajt; *шӱшам / согам* ~ fel | hajtja a gallért 3) fellhúz; *кемым / кемшулы-ишым* ~ csizmát húz; *пычалым* ~ puskát felhúz 4) feltart; *ки-дым* ~ feltartja a kezét 5) felvesz; *мланде / пок ымбач* ~ felvesz vmit a földről; *паша-дарым* ~ felveszi a fizetést 6) fokoz 7) növel # *нӧлтал(ын)*: ~ *колташ* fellvet; *вуйым* ~ *колташ* felveti a fejét

нӧлталмаш 1) fellvétel 2) fellvonás

нӧлталташ (-ам) 1) emelkedik; *вӱд нӧлталтеи* a vízszint emelkedik; *корно нӧлталтеи* az út emelkedik 2) felszáll; *мӱтыра нӧлталтеи* felszáll a köd 3) kilelkedik, fellelelkedik

нӧлталтмаш 1) emelés 2) emelkedés; *шыиш кӱкиштын нӧлталтмыже* az ételszínvonal emelkedése

нӧлташ (-ам) 1) emelkedlik, fellelelkedik; *вӱд нӧлтеи* a vízszint emelkedik; *корно нӧлтеи* az út emelkedik 2) felljön; *тылзе нӧлтеи* felljön a hold

нӧлташ (-ем) 1) emel, fellel; *чаркам нӧлтем* emelem poharam; *пашада-рым* ~ emeli a fizetést; *акым* ~ árat emel; *пашада-рым* ~ fizetést emel 2) növel 3) fellhúz; *пырдыжым* ~ falat felhúz 5) művel; *шке шинчымашым* ~ műveli magát

нӧлтмаш fellelelkedés

нӧлтмӧ emelkedés, fellelelkedés; *шыиш кӱкиштын нӧлтмыжӧ* az ételszínvonal emelkedése

нӧлтымаш emelés

нӧнчык bél; *кинде* ~ a kenyér bele

нӧрӧ leves (*mn*)

нӧраш (-ем) 1) ázlik, ellázlik; *логарже нӧрыи* elázott (*berúgott*) 2) átázik; *воиш* ~ teljesen átázik 3) átlnedvesedik # *нӧрен пыташ* átlnedvesedik, alaposan ellázik

нӧрен pince; *арака* ~ borpince

нӧрташ (-ем) áztat; *вӱдеи* ~ vízben áztat

нӧшмӧ mag

нӧштылаш (-ам) dagaszt; *киндым* ~ kenyeret dagaszt

ну 1) hát (*hsz*) 2) na; ~, *колыштына* na halljuk; ~, *ынде мо лиеи?* na most mi lesz? 3) no; ~, *йӧра* no jó; ~, *мо лийын?* no mi baj; ~, *тыгайым!* no de ilyet!

нугыдемах (-ам) sűrűsödlik
нугыдо дús, sűrű; ~ *yn* дús / sűrű haj; ~ *myrapa* sűrű köd

нугыдылык sűrűség

нугыдын sűrűн

нудо sógorlño

нуж csalán

нужгол csuka

нужна I. 1) nyomor; ~ *ште*

илаш nyomorban él 2) nyomorult 3) szegény (*fn*); ~-*влак* szegények II. szegény (*mn*)

нужналык 1) nyomor, nyomorúság 2) szegénység 3) szűkülködés

нулаш (-ем) nyal, nyalogat

нулташ (-ем) rágcсál

нумалаш (-ам) 1) visz 2) hord; *пелен* ~ magával hord 3) visel; *шинчалыкым* ~ szemüveget visel 4) ellvisel; *нелылыкым / йöсым* ~ elviseli a nehézségeket 5) vonszol; *икем пыкше* ~ vonszolja magát # *нумал(ын)*: ~ *лукташ* kilvisz; ~ *лукташ* kilvitel

нур mezö

нушкаш (-ам) 1) csúszlik 2) vánszorog 3) siklik (*кишке*) (*кйгыб*) # *нушкын каяш* mászik (*lassan halad*)

нушмах csúszás

нўжаш (-ам) 1) súrol, sikál 2) reszel; *сырым* ~ sajtot reszel

нўшкө 1) életlen 2) tompa; ~ *уш* tompa agy

ныжыл finom; ~ *коваштан* finom bőrfű; ~ *шўргывылышан* finom vonású

ныжылге gyengéd; ~ *ончал-тыш* gyengéd pillantás

ныжылгылык gyengédség; *ава* ~ anyai gyengédség

ныжылгын gyengéden; *ик-таж-көн дене* ~ *икем кучаш* gyengéden bánik vkivel

ныллукаш négylszög; ~ *гай / форман* négyszög alakú

нылымше 1) negyedik; ~ *майын* május negyedikén; ~ *классыке кошташ* negyedikbe jár 2) négyes; ~ (*номеран*) *трамвай* négyes villamos; ~ *гана* negyedszer; ~ *ужаш* negyedlrész; *нылымишлан* negyedszer

ныл(ыт) négy; ~ *ытеш иелаш* négy felé oszt; ~ *гана* négy ízben, négyszer; ~ *гана тугай* négyszer akkora; ~ *гана тунаре* négyszer annyi; *идалыкыште* ~ *гана* négyszer egy évben; ~ *кече шутшылтишо / шуйнышо* négy napig tartó; *шагат* ~ *ытым кырыш* négyet ütött az óra; ~ *шагатлан / ытлан* *толам* négyre megjlövök; ~ *пачашан* négylemeletes; ~ *членан* négyltagú; ~ *ияш* négyléves; ~ *ияш йоча* négyléves gyermek; ~ *ияш срок* négyléves időszak; ~ *йола* négylкээлáb; ~ *йолан* négylábú; ~ *йолан-влак* négylábúak; ~ *ле* negyven; *чылаже* ~ *ле* mintegy negyven; *нылым эртенан* túl vagyok a negyvenen; ~ *шүдө* négylszáz

нылытан négyes (*osztályzat*); ~ *лан ваиешташ* négyesre fel

нылытын négyen

ныыкташ (-ам) nyúz, meglyúz (*átv is*), lenlyúz (*коваш-тым*) bőrt lenlyúz

o

обезьян majom

обзор 1) áttekintés; ~ *ым ыш-таш / ыштен ыаш* áttekintést ad 2) szemlle (*folyóíirat*) (*rovat*)

обижатлалташ (-ам) megsejtődlik
область 1) megye 2) tartomány 3) tér (fn); *тиде ~ыште* ezen a téren; *чыла ~ыште* minden téren 4) terület; *наукаын тўрлў ~лаже* a tudomány különféle területei
оборудоватлаш (-ем) felszerel
оборудоватлымыш felszerelés
обрабатыватлаш (-ем) megdolgoz
обрабатыватлымыш művelés
образец 1) ábra 2) minta; *иктаж-мон ~ышым налаш / ышташ* mintát vesz vmiből; *~ почеш* minta szerint; *иктаж-мон ~ше негызеш* vminek a mintájára
образований 1) iskolázottság 2) képzés (oktatás); *учительский ~* tanár képzés 3) művelődés; *~ым пуаш* iskoláztat
обсерваторий csillagvizsgáló
обслуживатлаш (-ем) 1) kezel 2) kihasznál; *калыкым ~* kihasználja a közönséget; *шекмшке ~* kiszolgálja önmagát
обслуживатлымыш 1) kezelés; *посна ~* különleges kezelés 2) szolgáltatás
обстановко körülmény; *тыгай обстановкышто* ilyen körülmények között
общежитий kollégium
обществе 1) egyesület, társaság; *шанче ~* tudományos egyesület; *обществыш пураш* egyesületbe lép 2) társaság; *вич еңгыч шогышо ~* öt főből álló társaság; *шыгыремдыме ответственностян ~* korlátolt felelősségű társaság
общий általános; *~ образований* általános műveltség

объект tárgy (nytan)
объективный tárgyilagos
обязательне 1) feltétlen (hsz) 2) feltétlenül, okvetlenül; *~ кўлеш* feltétlenül szükséges; *~ ышташ кўлеш* feltétlenül meg kell tennie 3) mindenl-áron 4) köteles, *~ иктаж-мом ыштышаи* köteles vmit csinálni
обязательный 1) köteles; *~ экземпляр ~* példány 2) kötelező; *~ участвоватлымыш* kötelező részvétel; *~ страховко* kötelező biztosítás; *~ предмет* kötelező tantárgy; *~ огом* nem kötelező
обязательстве kötelesség; *эн кугу ~* legfőbb kötelesség; *обязательством шукташ* kötelességét teljesíti; *иктаж-мом обязательствылан шотлаш* kötelességének tart vmit
овараш (-ем) kel (tészta)
овыраш (-ем) 1) befolyást gyakorol vkire 2) hat; *иктаж-көм ~* hat vkire; *ойыртемьин ~* különösnek hat
овырымыш hatás; *иктаж-көн ~те* лияш vkinek a hatása alatt áll; *~ыжым ышта* megteszi a hatását; *иктаж-мон ~ыже почеш* vminek a hatására; *~ым ышташ* a) befolyást gyakorol vkire b) hatással van vkire c) hat; *иктаж-көлан ~ым ышташ* hat vkire; *ойыртемьан ~ым ышташ* különösnek hat
овырышо ható; *нисын ~* gyorsan ható
огым (манаш) nem (fn); *огым манаш* nemet mond; *огым дене вашишташ* nemmel felel
одеял 1) paplan 2) takaró

ожно 1) egykor 2) előbb 3) korábban; *оажнат* korábban is 4) régen, régebben; ~ *гажак* mint régebben; ~ *годымат* régebben is; ~ *вес семьи иленыт* / ~ *илыи* *весе улмаш* régen más világ volt

ожныо egykori, korábbi

ожо mén

оза 1) gazda; ~м *вашматмаш* gazdát cserél 2) birtokos (fn), tulajdonos 3) úr; *положени-йын* ~же ura a helyzetnek; ~ *лияш* úrrá lesz vmin

озавате gazdalasszony, házil-asszony

озак aggllegény

озакува gazdalasszony, házil-asszony

озаланаш (-ем) uralkodik; *озалана* uralmon van; *теле шү-лыи олаште озалана* téli han-gulat uralkodik a városban; ~ *йдратыи* uralomra vágyó

озаланымаш uralom (uralko-dás)

озаланыме uralom; *иктаж-көн* ~ *жапатыште* vkinek az uralma idején

озаланыше uralkodó; *илыи ден колымаш шотышто озала-ныи* élet és halál ura

озанлык gazdaság; ~ым *вик-тарымаш* gazdálkodás; *аныкланен* ~ым *виктары-маш* takarékos gazdálkodás; *план почеш* ~ым *виктары-маш* tervszerű gazdaság; ~ым *кучен моштышо* háziás

озым 1) palánta 2) vetés; ~

ужарген kizödlült a vetés

ой 1) javaslat; ~ым *шотыи на-лаш* elfogadja a javaslatot; ~ым *пуаш* javaslatot tesz, in-dítványoz; *иктаж-көн* ~жео *почеш* vkinek a javaslatára 2)

ötlet; *сай* ~ *шочеш* jó ötlete tá-mad; ~лан *пуаш* belelegye-zlik (vmibe); ~ым *ышмаш* in-dítványoz, javaslattal áll elő

ойвашталтыш párbeszéd

ойган 1) szomorú; ~ *шүм дене* szomorú szívvel 2) bánatos; ~ *түс* bánatos arc 3) csüggedt 4) fájdalmas; ~ *сын* fájdalmas arc 5) mélabús 6) panaszos (mn); ~ *йүк дене* panaszos han-gon

ойганаш (-ем) 1) szomorko-dlik; *иктаж-мо верчын* ~ szo-morkodik vmi miatt 2) ellszo-morodik 3) gyászol 4) vágyó-dlik # *иктаж-көн верч* ~ részvétet érez vki iránt

ойгандараш (-ем) 1) ellbúsít 2) ellszomorít 3) bánt 4) bajt/szo-morúságot okoz

ойганен panaszosan

ойганымаш részvét; ~ем *при-ниматлыза!* fogadja részvéte-met! *ике* ~ым *каласаш* rész-vétet nyilvánít; ~ым *ылыж-маш* részvétet kelt vkiben

ойганын szomorúan

ойгаташ (-ем) 1) ellbúsít 2) ell-szomorít 3) bánt 4) bajt okoz 5) szomorúságot okoz

ойго 1) baj; *ойгыи возаш* / *логалаш* / *пуаш* bajba kerül; *ойгыи логалын* bajban van 2) bánat; *ойгыж дене* bánatá-ban; ~ *шүмжым пызыра* bá-nat nyomja a szívét 3) szomo-rúság; *иктаж-көлан ойгым ышмаш* szomorúságot okoz vkinek 4) csapás; *иктаж-кө кугу ойгыи логалеш* nagy csapás ér vkit 5) vágyódás

ойгын szomorúan

ойгыраш (-ем) vágylik; *ик-таж-мо верч* ~ vágyik vmi után

ойгырыкташ (-ем) 1) elbúsít 2) elszomorít 3) bánt 4) bajt okoz 5) szomorúságot okoz
ойгырышын csalódottan
ойлаш (-ем) 1) mond, ellmond; *почеламутым* ~ verset mond; *мутым* ~ beszédet mond; *ойлат*,... azt mondják, hogy; *иктаж-көн нерген удан* ~ rosszszat mond vkiről 2) ellbeszél, ellmesél, ellmond 3) szól; *туде ваиштарешыже оила* ez ellene szól; *шучо тудын нерген оила*, ... sok szól amellett, hogy...; *иктаж-көлан* ~ szól vkihez; *мо нерген* ~ szól vmiről; *чын оилен* őszintén szólva; *радио оила* szól a rádió; ~ *огыл* hallgat (csendben van); *иктаж-мом* ~ *огыл* hallgat vmiről 4) belelbeszél (*микрофонышко*) (*mikrofonba*) 5) fellszólal; *иктаж-көн верч* ~ vki mellett fellszólal; *иктаж-көн ваиштареш* ~ vki ellen fellszólal 6) kifejez; *таум* ~ köszönetét kifejezi 7) tanúskodik; (*иктаж-мо*) *уда там иишжык нерген оила* rossz ízlésről tanúskodik # *оилен нуаш* 1) ellmesél 2) kilmond 3) fellszólal 4) kifejez, kifejezésre jut
ойлончо mondat; *тыглай* ~ egyszerű mondat; *кыдежан* ~ összetett mondat
ойлончыш mondatltan
ойлуктыш következtetés
ойлыманат огыл 1) kétségkívül 2) magától értetődik 3) vitathatatlanul 4) feltétlenül 5) nem vitás, hogy
ойлымаш 1) el|beszélés 2) kilfejezés 3) történet (*elbeszélés*)
ойлышан bőlbeszédű

ойлышо 1) beszélő (*mnévi ige-név*) 2) beszélés; *шучым* ~ *ончалтыш* beszélés pillantás
ойойлаш (-ем) jajgat
ойойлымаш jajgatás
ойойлымо jajgatás
ойпидыш 1) meglegyezés 2) szerződés; ~ым *кылдаш* szerződést köt; ~ *почеш* szerződés szerint; ~ым *кырлаш* szerződést bont
ойып szikra
ойыраш (-ем) 1) választ; *икелан илынш йолташым* ~ életitársat választ magának; *образецлан* ~ vmit mintául választ; *президентым вич ийлан ойырат* az elnököt öt évre választják; *позжалуыста, ойырыза!* tessék választani! *весым* ~ *нимом* nincs más választás 2) ellválaszt; *кредалие / кучедалие-влакым* ~ elválasztja a verekedőket; *марий ден ватым* ~ elválasztja a házасokat 3) jelöl (*állásra*); *иктаж-көн кандидатурыжым* ~ jelöltet állít 4) kilválaszt 5) fordít; *иктаж-молан тўткынлыкым* ~ figyelmet fordít vmire 6) szentel; *иктаж-молан тўткынлыкым* ~ figyelmet szentel vminek; *жсапым иктаж-молан* ~ időt szentel vmire 7) ellkülönít # *ойырен налаш* a) kilválaszt b) válogat
ойыркалаш (-ем) válogat; *са-йым* ~ a javát válogatja; *шомак-влакшым ок ойыркале* nem válogatja meg a szavait; *кажне ике тамшижыкше почеш ойыркала* embere válogatja; *кочкышым* ~ válogat az ételben # *ойыркален налаш лиймаш* a) kilválasztás b) választék

ойыркалыше válogatós

ойырлаш (-ем) 1) válik, elválllik; *марий деч* ~ (el)vállik a férjétől; *ойырлен / ойырленым* elváltan él; *тыште корнына ойырла* itt elválnak útjaink 2) megválllik; *йоча-алак деч* ~ megvállik gyerekeitől 3) búcsúzik; *иктаж-мо, иктаж-көн деч* ~ elbúcsúzik (el)vállik) vmitől 3) ellkülönül

ойырлымаш válás

ойырлышо elvált; ~ *ен* elvált ember

ойыртом I. különbség; *тӱн* ~ alapvető különbség; *тӱшкале* ~ társadalmi különbség; ~ым *ышташ* különbséget tesz; *ни-могай* ~ *уке* nincs semmi különbség **II.** különös; ~ *пале* különös ismertetőjellel; *нимо тыгай* ~ *уке* nincs semmi különös

ойыртомалташ (-ам) 1) különbözik; *иктаж-мо деч* ~ különbözik vmitől; *тӱс дене* ~ színben különbözik; *икте-весе деч* ~ különböznek egymástól 2) eltér; *иктаж-мо дене* ~ eltér vmiben; *иктаж-мо шотышто шонымаш ойыртомалташ* vmiben eltér a véleménye; ~ *тыршыше* fellkapaszkodott (ember) # *ойыртомалт*; ~ *шогышо* kilváló; *иктаж-мо деч* ~ *шогышо* vholonnan kíváló

ойыртеман jellegzetes

ойыртомдаш (-ем) megkülönböztet

ойыртомлаш (-ем) megkülönböztet; *иктаж-мом иктаж-мо деч* ~ megkülönböztet vmitől vmit; *ныным когы-ньыштым ойыртомлен ом*

мошто / ом керм nem tudom megkülönböztetni őket

ойыртомле 1) eltérő; ~ *шоны-маш* eltérő vélemények 2) figyelemre méltó 3) jelentékeny; ~ *айдеме* jelentékeny ember; ~ *суммо* jelentékeny összeg 4) jellegzetes 5) különös

ойыртемынак különösen

ойыртемышан 1) különös; *ятырлан* ~ eléggé különös 2) megkülönböztető, ismertető, jellemző

ойыртыш vonás; *еш* ~ családi vonás; *торжжа* ~ durva vonások; *калык* ~ nemzeti vonások

ойыртышан jellemző; ~ *ко-йыш* jellemző vonás

ойырымаш 1) kiválasztás 2) választás

ойырышо választó (mn)

оккӱл I. 1) butaság; ~ым *ой-лышташ* butaságot beszél 2) ostobaság; ~ым *кутыраш* ostobaságokat mond **II.** buta; ~ *мутланымаш* buta beszéd; ~жы-мат *палаш тыршы-маш* kíváncsiság; ~жы-мат *палаш тыршыше* kíváncsi; ~жы-мат *палаш тыршен* kíváncsiságból

окмак I. 1) bolond (fn); ~ыш *колташ* bolonddá tesz 2) hülye (fn) **II.** 1) bolond (mn) 2) buta 3) hülye (mn)

окна ablak; ~ *комдыш* ablaktábla; ~ *петыртыш* ablaktábla; ~*шовыч* függöny

округ 1) kerület 2) körzet

окружность kerület

окса 1) pénz; *пеленем* ~м *уке* nincs nálam pénz; ~м *ышташ* pénzt keres; ~м *шогаш* pénzbe kerül; *кугу-ла* jó pénzért; ~ *единице* pénzlegység; ~ *уке*

лык pénzliány; ~ укедан йѳс-
ланаш pénzhiányban szenved;
~ итраф pénzlbüntetés 2) ér-
te; ~м кучылташ költség;
~м тўлымаш kárltérítés, ~м
тўлаш kárltérítést fizet
оксагалта pénzltárca
оксаде ingyen
оксадыме pénztelen
оксан pénzes; ~ еш pénzes famí-
lia
окситылык szükséglet; *mate-
риальный* ~ anyagi szükségle-
tek; ~ым сипараш szükségle-
tet kielégít
октябрь október; ~ыште окто-
берben; 15-ше ~ыште окtóber
15-én
окулировка oltás (bot); окули-
ровкым ышташ olt (bot)
окшак sánta
окшаклаш (-ем) sántít; *шол-
гау йолже окшакла* sánta a
bal lábára; *кок йолге окшакла*
/ *кок йол денат* ~ mindkét
lábára sántít
ола I tarka; ~ушкар tarka tehén;
~вула tarka; ~вула общество
tarka társaság; ~горак varjú
ола II I. város; *университет* ~
egyetemi város **II.** városi; ~
библиотеке városi könyvtár; ~
вуйлатыше polgármester; ~
кокласе кутырымаш távhlí-
vás; ~ *рүдө* bellváros; ~ *ад-
министрации* нөрт városi há-
za; ~ *түр* városi határ; ~ *ужаш*
városirész; ~*ште илыше* vá-
rosi lakosság
олаце városi (mn); ~ *денымат-
влак* városi képviselőtestület
олача tarka
олма I. alma; *ик кило* ~ egy ki-
ló alma **II.** almás; ~ *когыльо* /
пирожный almás sütemény; ~

варенье almallekvár; ~ *джем*
almallekvár; ~ *сад* almáskert;
~ *сироп* almalszörp; ~ *вүд* al-
mallé; ~ *вече* gyümölcsös kert;
~ *пу* almalfa
олмеш I) helyett, *киде* ~ ke-
nyér helyett; *тошто маши-
нам ужаленна*, ~ *ыже ум на-
лынна* a régi autót eladtuk,
újat vettünk helyette; ~ *ем* he-
lyettem; *палинке / ош арака*
~ *вүдым йүын* vizet ivott pá-
linka helyett 2) ahelyett; *ик-
таж-мом ыштыме* ~ ahe-
lyett, hogy
олмешташ (-ем) helyettesít
олмештыш helyettes
олмештышмут névltás
олмыкташ (-ем) javít
олмыктымаш javítás
олташ (-ем) 1) fűt 2) begyűjt;
конгашке / конгам ~ begyűjt-
ja a kályhát/kemencét 3) tüzel;
пум ~ fát tüzel
олтымаш fűtés; *рүдө* ~ központi
fűtés
олтымо пу tűzilfa
олтыш fűtőanyag
олтышо fűtő
олык 1) kaszáló 2) rét
олым szalma; ~ *надыраш* szal-
malszál; ~ *пырче* szalmaszál
олян 1) lassacsán, lassan 2)
csigaltempóban
олян-олян lassanként
оман álmos
омарта I tuskó (ember) (átv)
омарта II kaptár
омбел félálom, szendergés; ~
дене кутыраш álmában be-
szél
омбелан álmos; ~ *шинча дене*
álmos szemmel
омешташ (-ам) ellálmósodik;
шинча омештеш álom jön a
szemére

омештылаш (-ам) álmában beszél

омо 1) álom; ~ *чынеш только* az álom teljesült; *омым ужаш / ~еш кончаш* álmot lát; *омышто иктаж-мом ужаш* álmodlik vmiről; *мут-ло омым ужаш* szépeket álmodik; *мылам омешемат кончен огыл* álmodni sem mertem volna; ~ *кошкымаш* álmatlanság 2) alvás; *кечывал деч вараче* ~ ebéd utáni alvás; # ~ *омем шуэши* álmos vagyok; ~ *дене ойлаш* álmában beszél

омса ajtó; *нетырыме ~ шенгелне* zárt ajtók mögött; ~м *нетыраш*; ~м *түчаш* ajtót beltesz; ~*ште шогаш* az ajtóban áll; ~ *кыл* kilincs

омсадүр: ~ *кыдеж* előszoba; ~ *пöлем* előszoba

омыдымылык álmatlanság

омыдымо álmatlan; ~ *үйд* álmatlan éjszaka

омыж nád

омыкүпа álmos

омыл, отыл, ... 1) nem (*tagadó* *ige*); *туде книга*м лудын *омыл* nem olvastam ezt a könyvet; *туде неле огыл* ez nem nehéz 2) ne; *молан мый кочиаш омыл?* miért ne egyem?

омын álomkép

омыта iga; ~м *чикташ* igába fog; ~ *ýzgap* szerlszám (*hám, lölszerszám*)

он 1) fejedelem 2) vezér

онавуй pap

онар I. *dalia* II. óriás; ~ *капан* óriás termetű

ондак 1) korán; ~ *кынелаш* korán kel; *але* ~ még korán van; ~ *толишо* kora (*mn*); ~ *толишо*

шошо kora tavasz; ~*пак* korábban 2) kora (*hsz*) 3) előbb

ондалалташ (-ам) csalódlík

ондалалтын csalódottan

ондалаш (-ем) 1) hazudlík;

шинчаора ~ szemébe hazudík vkinek 2) csal, megícsal; *шар-нымаш ондала* az emlékezet csal; *марийжым ондала* csal-ja a férjét 3) belcsap; *кевы-тыште ондалышт* becsap-ták az üzletben 4) rálszed; *мемнам тый неш ондалы-шыч* alaposan rászedtél ben-nünket 5) lóvá tesz vkit # *он-дален кондаш* csalogat

ондалтыш csalódlás

ондалчык I. 1) hazugság 2) lép

(*fn* *átv*); ~*ыш нурташ* lépre

csal; ~*ыш верешташ* lépre

megy 3) tör (*átv*); ~*ым ыш-*

таш tört vet vkinek; ~*ышке*

нурташ törbe csal 4) csaló

(*fn*) II. 1) csaló (*mn*) 2) hamis;

~ *кид ныштымаш* hamis alál-

írás; ~ *товатмут* hamis eskü;

~ *окса* hamis pénz; ~ *сýпет*

hamis kép ~ *ий мүжэг*

ондалчыкан 1) csaló (*mn*) 2)

csalóka 3) hazug (*mn*)

ондалымаш 1) csalás 2) ha-

zugság; *митаждыме* ~ ártat-

lan hazugság 3) hűtlenség

ондалышан 1) csaló (*mn*) 2)

hazug (*mn*)

ондалыше I. csaló (*mn*) II. 1)

csaló (*fn*) 2) hazug (*fn*); ~ *еН*

hazug ember

ончалаш (-ам) 1) megnéz; *ик-*

таж-мом мутерыште ~

megnéз vmit a szótárban; ~

шога érdemes megnézni; ~

каяш elmegy megnézni 2) rál-

néz (*иктаж-көн/мо ýмбаке*)

(*vmire*); *иктаж-көм* ~ egy pil-

lantást vet vkire 3) utánálnéz;

мүтөрышме ~ szótárban utánanéz # ~ *мияш* látogat; *родым* ~ *мияш* rokont látogat; *черлым* ~ *мияш* beteget látogat # *икана ончалын* egy pillantás alatt; *ыштыме шо-тышто ончалына гын* gyakorlati szempontból

ончалмаш 1) pillantás 2) tekintet, *первый* ~ *так* első pillantásra

ончалташ (-ам) 1) nézik 2) mutatkozik; *у вуьгемже дене сайын ончалташ* jól mutat az új ruhájában

ончалтык nézőlpont

ончалтыш 1) látás; ~ *гыч на-лаш* látásból ismer; *нүсө* ~ éles látás; *ик* ~ *гычак* első látásra 2) pillantás; *нүсө* ~ futó pillantás; *ик* ~ *гычак* első pillantásra 3) szempont 4) tekintet; *йывыртыше* ~ boldog tekintet

ончаш (-ем) 1) néz, megnéz; *чот* ~ erősen néz; *сүрөтым* ~ képeket néz; *телевизорым* ~ televíziót néz; *ике ончыко* ~ maga elé néz; *икте-весеыш-тым ончалыч* egymásra néztek; *окна урөмышке онча* az ablak az utcára néz; *ончо!* nézd! ~ *кааш* elmegy megnézni; *нөсөым* ~ *кааш* megnézi a darabot; *ончен темын огын* nem tudott betelni a nézésével; ~ *лийме* látnilvaló (mn) 2) fölntart; *ешым* ~ családot fölntart 3) gondoz; *ике йоча-влакым* ~ gondozza gyermekeit 4) ápol; *черлым* ~ beteget ápol 5) tárgyal; *суд делам онча* a bíróság tárgyalta az ügyet 6) viszonyul; *иктаж-мом керышотын* ~ komolyan viszonyul vmihez; *критикым удам*

~ rosszul viszonyul a kritikához 7) lelnéz; *күшычын* ~ a magasból lenéz # *ончен*: ~ *кушташ* a) nevel; *йочам* ~ *кушташ* gyereket nevel b) termeszt; *кундым* ~ *кушташ* gabonát termeszt; *кушылым* ~ *кушташ* növényt termeszt; ~ *куштымаш* a) nevelés b) tenyésztés c) termesztés; ~ *лекташ* átlénéz; szemlét tart; *газетым* ~ *лекташ* átléni az újságot; ~ *налмаш* tárgyalás; *делам* ~ *налмаш* az ügy tárgyalása; *ончен пален налаш* kilénéz

ончер kilállítás

ончо l. (lásd)

ончыгече tegnapelőtt; ~ *кастене* tegnapelőtt este

ончыде dacára, ellenére; *тидым* ~ annak dacára/ellenére

ончыко 1) elé; *воштончыш* ~ a tükör elé; *ике* ~ *ончаш* maga elé néz; *ончыкем* elém 2) elő; ~ *толаш* előljön 3) előbbre; *нашаште* ~ *лекташ* előbbre jut a munkájában; ~ *кайыше* haladó (mn); ~ *кайыше интеллигенций* haladó értelmiség; ~ *кааш* előrelnyomul; ~ *колташ* előlmozdít; ~ *лекташ* előláll, kiemelkedik; *калык түйика гыч* ~ *лекташ* kiemelkedik a tömegből; ~ *лийнаш* jövendő; ~ *мо лийнашым каласаш* jövendőt mond; ~ *таьванаш* előrelnyomul

ончыкталташ (-ам) 1) mutatkozik; *почешлык вара ончыкталташ* a következmények később mutatkoztak 2) ábrázolódik, bemutatásra kerül; *тиде портрөтыште кө*

ончыкталтеш? kit ábrázol ez a kép?

ОНЧЫКТАШ (-ем) 1) mutat, megmutat; *шагат лу шага-тым ончыкта* az óra tized mutat; *иктаж-көлан корным* ~ utat mutat vkinek; *шижма-шыжым ок ончыкто* nem mutatja az érzéseit; *чыла тудым ончыкта* minden jel arra mutat; *тыге гына ончыкта* csak úgy mutatja; *ончыкта, күзе иктаж-мом ышташ күлеш* megmutatja, hogyan kell vmit csinálni; *чын тўсым* ~ megmutatja az igazi arcát; *мый тудлан эше ончыктем!* majd én megmutatom neki 2) belmutat, vetít; *кином / филь-мым* ~ filmet bemutat/vetít 3) hivatkozik, idéz 4) jelent; *тиде нимом ок ончыкто* ez nem jelent semmit 5) tanúsít; *уна йоратымым* ~ vendégl-zeretetet tanúsít 6) tesz; *шкем черлын* ~ betegnek teszi magát; *шкем нимом палыдымыла* ~ úgy tesz, mint aki semmit sem tud 7) mutatkozik; *келесы-рын шкем* ~ elégedetlennek mutatkozik; *шкем иктаж-молан* ~ mutatkozik vminek 8) utal; *чыла тудым ончыкта* minden jel arra utal 9) vall; *тиде тыйым ончыкта* ez rád vall; *сай тамшижсыкым он-чыкта* jó ízlésre vall

ОНЧЫКТЫМАШ ábrázolás, belmutatás

ОНЧЫКТЫМО 1) (meg)mutatott 2) előírt 3) szereplő (*mn*); *делаите* ~ *ең-алак* az ügyben szereplő személyek; ~ *жап* határlidő; ~ *жап* *деч ончыч* határidő előtt; *кўчык* (~) *жап-*

лан rövid határidőre; ~ *кече* határlnap

ОНЧЫКТЫШО 1) mutató (*mn*) 2) képviselő (*mn*)

ОНЧЫКЫЖО 1) jövőben 2) jövőre 3) továbbra; *ончыкыжат тыгай шонымашан кодам* to-
vábbra is azon a véleményen vagyok

ОНЧЫКЫЛЫК 1) jövőendő, jövő (*fn*) 2) killátás; *тидлан нимо-гай* ~ *уке* erre nincs semmi ki-
látás 3) leendő

ОНЧЫЛ 1) eleje 2) haladó (*mn*); ~ *интеллигенций* haladó ér-
telmiség; ~ *ең* haladó (*fn*); ~ *вельым / мозгырым* elülről; ~ *сакыш* kötény

ОНЧЫЛГОЧ előre; ~ *таушташ* előre megköszön; ~ *ужаш* előre lát; ~ *каласаш* (megl)-
jósol; *неш шуко сайым туд-лан* ~ *каласен ом керт* nem sok jót jósolok neki; ~ *каласы-маш* jóslat; ~ *палемдаш* rendel, elrendel (*vall*) *Юмо* ~ *тыге палемда гын* ha az Isten úgy rendeli; ~ *ужсын мошты-шо* óvatos; ~ *условийым ыш-тымаш / шындымаш* elől-
feltétel; ~ *шижаш* megsza-
gol; *пашам* ~ *шижаш* dolgoz meg-
szagol; ~ *шонен пышты-ме* megfontolt; ~ *шонен пыштыме нуштымаш* előre megfontolt gyilkosság

ОНЧЫЛНИЙ tavalyelőtt

ОНЧЫЛНО 1) előtt; *нөпт* ~ a ház előtt; *ончылнем* előttem 2) elől 3) élén 4) fönt (~ fent ~ fenn); ~ *каласыме / палдыр-тыме* fönt ismertetett

ОНЧЫЛНЫСО előtti

ОНЧЫЛСО előtti

ончылташ (-ам) nézeget; *чыла паша тыршымын* ~ kíváncsian nézeget

ончылташ (-ем) megelőző (*rangban*); *иктаж-көм/мом* ~ megelőző vkít/vmit; *уйготым* ~ megelőző a korát

ончылтен каяш (-ем) felülmúl

ончымаш 1) nézés 2) bellátás 3) gondoskodás 4) szemle 5) szemlélődés

ончымо башне kilátótorony

ончыч(ын) 1) előbb; ~ *каласыме / палемдыме* előbb említett; *икмынар кече* ~ napokkal előbb; *мынар* ~, *тунар саирак* minél előbb, annál jobb 2) előtt; *куд шагат* ~ hat óra előtt; *кечывал* ~ ebéd előtt 3) ezelőtt, azelőtt; *ик ий* ~ egy évvel ezelőtt/azelőtt; *икмынар кече* ~ napokkal ezelőtt 4) eleinte 5) elülről 6) fönt (~ fent ~ fenn); ~ *налдыртыме / палемдыме* fönt ismertetett

ончычрак korábban

ончычсо 1) volt (*mn*); ~ *гаяк* olyan, mint volt; ~ *студент* volt egyetemi hallgató 2) előző; ~ *вода / кас* előző este; ~ *правительстве* az előző kormány 3) korábbi 4) előtti; *жап деч* ~ idő előtti; *рошто* ~ *кече-влак* karácsony előtti napok; ~ *семьнак* úgy mint azelőtt 5) előbbi; ~ *дене танастарымаште* az előbbihez hasonló

ончышо I. néző (*mn*) II. 1) néző (*fn*) 2) gondviselő

оньо арб

оньыкува anyós

он emlő, kebel, mell

она deszka; ~ *күвар* deszkapadló

онай 1) érdeklifeszítő, érdekes; ~ *огыл* nem érdekes; ~ *улат* érdekes vagy 2) eredeti (*mn*); ~ *айдеме* eredeti ember 3) izgalmas; ~ *роман* izgalmas regény 4) különц (*mn*); ~ *енкүлөңц* (*fn*) 5) nevetséges; *мушто нимо* ~ *жат уке* ebben nincs semmi nevetséges; ~ *ым ышташ* nevetségessé tesz; ~ *ляш / ~ыш савырнаш* nevetségessé válik 6) pikáns; ~ *мыс-кара* pikáns vicc; ~ *дела / паша* pikáns ügy

онай(ын) érdekesen, érdeklifeszítően

онайсыр kellemetlen

онайсырлык 1) kellemetlenség; *иктаж-көм* ~ *ыш пурташ* kellemetlenséget okoz vkinek 2) kényelmetlenség

онараш (-ем) kilejt; ~ *ок лий* lehetetlen kiejteni

онго 1) szem; ~ *чулкаште шүтлен* szalad a szem a harisnyán 2) karika # *онгым ышташ* kerül; *кугу онгым ышташ* nagyot kerül

онтыр csengő; ~ *ынгыртата* szól a csengő

онылаш áll (*fn*)

опек gondnokság; ~ *ыш нал-маш* gondnokság

опер opera

оперативность hatékonyság

операций 1) műtét 2) művelet; *финансовый* ~ pénzügyi művelet

оперетте operett

опкын vérlszomjas

опкынлык vérlszomj

оправдатлаш (-ем) 1) tisztáz; *титаклымаш деч икем* ~

tisztázza magát a vád alól 2) igazol 3) felment
опталаш (-ам) 1) belönt 2) lefejt; *аракам кленчашке* ~ bort lefejt 3) önt; *формышко* ~ végleges formába önt
опталме 1) beöntés, *ведра гыч* ~ *гай йогаш* mintha dézsából öntenék 2) betöltés 3) telítés
опташ (-ем) I 1) rak; *пырдыжым* ~ falat rak; *пыжашым* ~ fészket rak; *яшлыкышке иктаж-мом* ~ ládába rak vmít 2) összehad; *оксам иктаж-молан* ~ pénzt vmire összead
опташ (-ем) II ugat
оптыш csapda, tör (vad)
опыт 1) tapasztalat; *поян* ~ gazdag tapasztalat; ~ *гыч палена* tapasztalatból tudjuk, hogy; ~ым *погаш* tapasztalatokra tesz szert; ~ым *погаш* tapasztal 2) kísérlet; ~ым *ышташ* kísérletet végez
опыган 1) tapasztalt 2) jártas 3) szakértő (mn)
ор erőd, vár (fn)
ора 1) rakás; *окса* ~ egy rakás pénz; *ик* ~ште egy rakáson 2) csomó; *кагаз* ~ egy csomó
орава kerék; *ончыл* ~ első kerék; ~ *кыша* keréklönyom; ~ *лаке* keréklönyom
ораде I. 1) bolond (fn); *орадыш колташ* bolonddá tesz; ~ш *кодаш* / *лукташ* bolondot üz vkiből; *иктаж-көм орадыш савыраш* bolonddá tesz vkit; *орадылан эре пнал* bolondnak áll a szerencse 2) butaság; *орадым кутыраш* butaságot beszél; *орадым ышташ* butaságot csinál 3) hülye (fn) II. 1) bolond (mn); ~ *шомакым ит ойлышт!* ne beszélj bolondokat! 2) ostoba; ~

ен ostoba fráter; ~ *кутырмаш* ostoba beszéd 3) buta 4) hülye (mn) 5) eszelveszett 6) számár (mn) 7) örült; ~ *вуй* a) kobak b) töklfej; ~ *пөрт* bolondoklháza; *орадыш каяш* meglőrül; *орадыш колташ* meglőrjít; *орадыш ит колто!* ne őrjíts meg!

орадыланымаш bolondság
орадыланыше bolondos
орадылык 1) bolondság 2) ostobaság
орай szórakozott
оралгаш (-ем) belreked, rekedt lesz; *йүкем оралген* rekedt vagyok # *йүк оралгымышке кычкыраш* rekedtre kiabálja magát
оралге rekedt; ~ *йүк* rekedt hang; ~ *йүк дене* rekedt hangon; ~ *йүкан* rekedt
оралгынамаш rekedtség
оралге melléklépület
оран-оран csomóban
ората 1) ráma, keret 2) váz
оратор szónok
орва 1) fogat 2) fuvar 3) szekér
орвазе fuvaros, kocsis
оргаж rózse
оргамак fajlló
орган orgona (hangszer)
организатор rendező (szervező)
организм szervezet
организоватлаш (-ем) 1) megrendez; *найремым* ~ ünnepélyt megrendez 2) szervez 3) intézkedik
организоватлынамаш rendezés
органический szerves; ~ *химий* szerves kémia
орден rend; *францисканец-влакын* ~ышт ferencesek rendje
оржа I sörény
оржа II földnyelv
оригинал eredeti (fn); ~ым *лудаш* eredetiben olvas

оркестр zenekar
орланаш (-ем) 1) kínlódlík; *чер дене* ~ kínlódlík a betegségével 2) szenved
орландараш (-ем) 1) бántalmaz 2) gyötör; *колымо йокте* ~ halálra gyötör vkit 3) kínoz; *орландарен пушташ* halálra kínoz 4) nyúz (*калыкым*) (*нэпет*) # *иктаж-көм чот* ~ halálba kerget vkit (*átv*)
орланымаш gyötrellem, kín, kínlódás
орлаш (-ем) 1) átkoz, ellátkoz 2) gyaláz
орлык kín; *осал ~ым шижаш* pokoli kínokat érez
орол 1) őr; *закон* ~ a törvény őre; *~ым шогалташ* őrt állít vhoва; *~ышто шогааш* őrt áll, őrködlík 2) őrség; *оружиян* ~ fegyveres őrség; *~ышто шогааш* őrségben van 3) őrző; *ний пörтын оролжо* a kutya a ház őrzője
оролаш (-ем) 1) őrködlík 2) meglvéd 3) őriz; *күмтүм* ~ nyáját őriz
орудий 1) ágyú 2) eszköz
оружий fegyver; *~ым кидыш налаш* fegyvert ragad; *оружиян (лияш)* fegyverben áll
орфографий helyeslírás
оръен megnylasszony; *~ вате* menyecske; *~ тылзе* mézeslehetek
орымаш veszetség
орышо veszett; *~ ний* veszett kutya
осаде ostrom (*kat, átv*)
осал 1) gonosz (*mn*); *~ кумылан* gonosz természetű; *~ йолтошкартыш* gonoszlített; *~ наша* gonoszlített; *~ым ыштыше* gonoszltévő 2) haragos (*mn*); *~ ен* haragos ember; ~

ончалтыш haragos tekintet; *~ койышан* haragos természetű 3) káros; *тазалыккан* ~ káros az egészségre; *~ азарт / койыш* káros szenvedély 4) kegyetlen; *~ айдеме* kegyetlen ember; *иктаж-көн дене* ~ лияш kegyetlen vkihez; *~ лий-маш* kegyetlenség 5) rosszlindulatú; *~ чер* rosszlindulatú betegség; *~ айдеме* rosszindulatú ember; *~ шонышан* rosszindulatú, *~ шонышан критике* rosszindulatú bírálat; *~ шонышан ен* rosszindulatú ember 6) kényes; *~ыш колташ* kényeztet; *~ыш колтымо* kényes (gyerek)

осалланымаш gonoszság

осаллык gonoszság

осалын fenyegetőleg, haragosan

осёл számár (*átv is*); *суп ~ла тўтыраште йомо* eltűnt, mint szürke számár a ködben

остановко 1) állomás 2) meglálló

осыгечын előleste; *найрем* ~ ünnep előestéjén

ответственность felelősség; *~ым ике ймбаке налаш* felelősséget vállal

ответственный I. felelős (*mn*); *~ нашташте лияш* felelős állásban van **II.** felelős (*fn*); *иктаж-молаш* ~ felelős vmiért; *мый ~ улам* én vagyok a felelős; *иктаж-көм ~ым ыш-таш* felelőssé tesz vkit; *~ лияш* felelősséget visel

отдел (ügyl)osztály; *~ вуллатыше* osztályvezető

отказатлалташ (-ам) 1) lemond; *иктаж-мо деч* ~ lemond vmiről; *заказ деч* ~ lemondja a megrendelést 2)

megtagad; *иктаж-мо* *деч* ~ megtagad magától vmit; *ике йоча* *деч* ~ megtagadja a gyermekét

отказатлаш (-ем) 1) megtagad; *йодмылан* ~ megtagadja a kérést; *мый тылат нимом отказатлен ом керт* nem tudok tőled semmit megtagadni 2) visszautasít

открытке 1) képeslap 2) üdvözlőlapp; *кугече* ~ húsvéti lap

отмениталаш (-ем) megsemmisít; *завещанийым* ~ megsemmisíti a végrendeletet; *приговорым* ~ ítéletet megsemmisít

отметке jegy, osztályzat

относительность relativitás

относительный relatív, viszonylagos; *чыла относительный* minden relatív

отношений viszony; *неле* ~ feszült viszony; *иктаж-көн дене сай* ~ *ыште* *лияш* jó viszonyban van vkivel

ото berek, liget

отпуск szabadság; *тўлыман* ~ fizetéses szabadság; *~ышто* *лияш* szabadságon van; *~ышко* *кайш* szabadságra megy

отрасль szak (tudományág)

отро sziget; *отро-влак* szigetek; *~што* szigeten

отставке 1) ellbocsátás 2) lemondás; *правительстве отставкиш лектын* a kormány lemondott

отчёт 1) beszámoló; *~ым ышташ* beszámolót tart 2) számladás; *~ым ышташ* a) beszámoló (*иктаж-мо нерген*) (vmiről) b) ellszámoló (*иктаж-мо нерген*) (vmiről) c) számot ad vmiről

отыза 1) hüvely 2) tok (*бот*)

офицер tisz (kat)

официальный hivatalos; *~тон* hivatalos hang; *~характеран* hivatalos jellegű; *~визит* hivatalos látogatás

официант pincér

официантке pincérnő

очко pont (fn); *вич* ~ *лан ончылно* *кайш* öt ponttal vezet

очыни 1) bizonyára; *~, таче йыр* *лиеш* ma bizonyára esni fog; *~, тудо уже* *нала* bizonyára már tudja; *~, ом ... bizonyára* nem 2) esetleg

ош(о) fehér; *~ арака* fehér bor; *ошо* (~ *коваштан*) fehérbőrű; *~ кинде* fehér kenyér; *~ ынан* szőke; *~ ын* szőke haj; *~ ынан* *йдырамыш* szőke nő; *~ тўня* külvilág; *ошо* (*шахмат*) *дене* *модаш* világossal játszik (*sakk*) # *ошем* *кайш* elszápad

ошалге 1) világos; *~канде* világoskék; *~йошкарзе* világosvörös; *~кўрен* világosbarna 2) halvány; *~канде* halványkék 3) színtelen; *~ чурый* színtelen arc 4) szápadt

ошарака 1) alkohol 2) snapsz

ошемаш (-ам) elszápad

ошемдаш (-ем) 1) fehérít 2) meszel (*матыр дене*)

ошемш fehérén

ошкинде 1) fehérkenyér, búzaikenyér 2) kalács

ошкыл lépés; *тўналтыш* ~ első lépés; *~ гыч* ~ *ышко* lépésről lépésre; *~ дене* lépésenként; *~ым ышташ* lépéseket tesz; *мышечын* *ик* ~ *гына* csak egy lépésre van innen; *мемнан* *марте* *тушечын* *ик* ~ *гына* onnan csak egy ugrás hozzánk

ошкылаш (-ам) 1) lép; *иктөр* ~ egyszerre lép 2) lépdel

ошкылташ lépéseket tesz
ошма homok; ~ шагат ho-
moklóra
оыр derűs; ~ игече derűs idő

ö

о́кым I. 1) erőszakosan 2) aka-
ratlanul II. kényszerítő; ~ на-
ша кényszerlmunka; ~еш а)
akaratlanul б) erőltetve, кényszerből; ~еш лиймаш кény-
telenség; ~еш лийше кényte-
len (igével); приказым ~еш
шукташ верештын кényte-
len volt teljesíteni a parancsot;
~еш ышталтше кénytelen;
~еш ыштыкташ кényszerít;
нашам ~еш ыштыкташ
munkára кényszerít; ~еш пул-
веш сукукташ térdre кény-
szerít; ~еш ыштыме кényte-
len

о́кымлаш (-ем) кényszerít; на-
шам ышташ ~ munkára
кényszerít; пулвеш сукен
шинчаш ~ térdre кényszerít;
шке кид йымаке ~ hatalma
alá кényszerít

о́кымлө кényszerítő; ~ йөн
кényszerítő eszköz; ~ обстоя-
тельстве кényszerítő körül-
mény

о́кымлымаш 1) кényszer; көр-
гө ~ belső кényszer; ~ деч
посна кényszer nélküli 2)
кénytelenség

о́кынаш (-ем) meglbán; сулык
ыштымылан ~ megbánja bü-
neit; мутым пумылан ~ meg-
bánta az ígéreteit; тидлан
оше ~ шуат ezt még megbá-
nod; мом ыштымемлан эше
о́кынен омыл nem bántam
meg, amit tettem

о́кынымаш sajnálkozás

о́ндалаш (-ем) ölel, átlölel; ик-
таж-көм ~ karjaiba zár vkit;
иктаж-көм ондален налаш
magához ölel vkit

о́ндалтыш nyaláb

о́пке sérelem; ~м туркаш / чы-
таш sérelmet szenved

о́пкелаш (-ем) megsértődlik;
иктаж-молан ~ megsértődik
vmin; те огыда о́пкеле гын
ha nem sértődik meg (ön)

о́пкелышан 1) érzékeny 2) sér-
tődékeny

о́раш (-ам) 1) csodálkozlik;
тудлан о́рам azon csodálko-
zom; икем кучымыжлан
о́рам csodálkozom a viselke-
désén 2) furcsáll 3) meglöb-
ben 4) megllepődlik; тидлан
мый неш о́рынам ezen na-
gyon meglepődtem; о́рым /
о́рмаш meg vagyok lepődve #
о́рын: ~ кудалташ meglöb-
ben; ~ шоғалаш meglöb-
ben; ~ шоғаш habozlik, ingadozlik;
~ шоға, каяш але о́ыл habo-
zik, hogy elmenjen-e

о́рдаш (-ем) 1) elhízlik, megl-
hízlik 2) elzsírosodlik

о́рдыж I. oldal II. oldal-, ide-
gen; ~ гыч толош jövevény;
~еш кодаш mellöz; нашташке
шоғалтымо годым ~еш ко-
даш mellőzték az előléptetés-
kor

о́рдыжкө I. félre; корно деч ~ /
корно ~ félre az útból; ~ каяш
félrelhúzódlık; ~ коранаш а)
félreláll б) félrelvonul; ~ шү-
калаш félrelők; ~ шоғалаш
félreláll II. el(-)

о́рдыжтө 1) odébb 2) másutt
о́рдыктараш (-ем) töm; лудым
~ kacsát töm

өрдѳжлѳ *borda* # *подѳш ѳѳрыдымо* ~ а) *bűnlbak* б) *feke-te* бාරány

өрдѳшө *hűsos, kövэр (ember)*

өрканаш (-ем) *lustálkodlik*

өрмалгыше *tanácsalan*

өрмаш I. *csodálkozás II. 1)*

megllepett 2) bāmulatot 3)

furcsa; тиде чынак ~ *az bi-*

zony furcsa III. 1) csodálato-

san; ~ саѳ csodalszép 2)

kűlönösen 3) furcsán

өрмашан *furcsa; ~ сѳпет fur-*

csa látvány; иктаж-мом ~

лан шотлаш furcsának tart

vmit; ~лан шотлаш furcsáll;

мылам чылажат ~ *furcsán*

эрзем magam

өрт: ~ *колташ* *meglijeszt; ик-*

таж-көн ~ *шым колташ* *ha-*

lálra ijeszt vkit

өрткаш (-ем) *meglretten; ик-*

таж-мо деч ~ *megretten*

vmitől

өрткыкташ (-ем) (megl) *ijeszt;*

чот ~ *halálra ijeszt vkit*

өртнөр *nyereg*

өрыктараш (-ем) 1) *furcsáll 2)*

megllep; тиде чылашат

өрыктара *ez meglep minket*

өрыктарыше 1) *ellragadó 2)*

csodálatos 3) átlütő; ~ сеѳы-

маш / чан átlütő siker 4) fur-

csa; ~ тѳжвал тѳсан furcsa

kűlsejű

өрыктарышын 1) *furcsán 2)*

ellragadóan; ~ мотор / саѳ el-

ragadóan szép

өрыш *bajusz; ~ым колташ /*

кышташ *bajuszt növeszt*

өрышан *bajuszos; ~ еѳ* *baju-*

szos ember

өѳи *erdei tűндэр*

нагалаш (-ем) *tisztel, megl-*

tisztel, tiszteletben tart

нагален 1) *tisztelettel, уло шѳм*

дене ~ *őszinte tisztelettel 2)*

meglbecsűléssel 3) tiszteletből;

иктаж-көм нагален *vki iránti*

tiszteletből; унам нагален *a*

vendég tiszteletére; ~ толаш

látogatásával meglisztel; ~

ѳжына! isten hozott!

нагалыдымаш 1) *tiszteletlen-*

ség 2) illetlenség (udvariati-

lanság)

нагалыдымын 1) *hálátlanul; ~*

шкем кучаш *hálátlanul visel-*

kedik 2) tiszteletlenül

нагалымаш 1) *megltiszteltetés;*

тиде мыѳым кугун ~ *meg-*

tiszteltetés számomra, hogy;

мыланна тиде кугу ~ *mevl-*

tisztelve érezzük magunkat;

иктаж-мом ~ *лан шотлаш*

megltiszteltetésnek tekint vmit

2) *tisztelet; ~ым каласаш* *tisz-*

teletet kifejez; келге ~ *mély*

tisztelet; ~ым шижтараш /

тарваташ *tiszteletet ébreszt*

3) *tisztesség 4) kiltűntetés (ell-*

ismerés) 5) kedvesség

нагалыме 1) *tiszteletrelméltó 2)*

tisztelt; нем ~ *igen tisztelt; ~*

уна dűszlvendэг

нагалыше *kedves (mn) (barát-*

ságos)

нагап *gyomor; ~ коршма* *fáj a*

gyomra; ~же начар *gyenge a*

gyomra; ~ым локтылаш *ell-*

rontja a gyomrát; яра ~ *еш*

űres gyomorral

нагыт 1) *idő; ~ын--ын időn-*

ként 2) időlszak 3) kor, korl-

szak 4) idény

падеж *eset (nytan); ~ дене*

вашталташ (főnév)ragozás

падыра törékeny

падыраш I. 1) falat; *кінде* ~ egy falat kenyér 2) darab; *са-кыр* ~ egy darab cukor; *кугу* ~ nagy darab; ~ын darabokban; ~ын~ын darabonként; ~ын /-дене *ужагаш* darabonként ellad 3) dirib-darab 4) szál; *олым* ~ szalmaszál; *йн* ~ hajlszál 5) szelet; *шыл* ~ húlszelet

II. 1) csepp (*mn*); ~ *йоча* csepp gyermek 2) cseppnyi

пазар 1) piac; ~ыште piacon; ~ышке *логалаш* piacra kerül; ~вер piactér 2) vásár; ~ышке *кошташ* vásárra jár

пайда 1) előny; *материальный* ~ anyagi előny 2) haszon; ~м *лукташ* hasznót hűz; *тидын нимогай* ~же уке nincs belőle semmi haszon; *иктаж-көлан* ~м *кондаш* hasznára van vki-nek; *яндар* ~ tiszta haszon 3) jövedelem; *ик ияш* ~ éves jövedelem

пайдадыме 1) haszontalan 2) termékletlen; ~ *паша* / *ышты-маш* termékletlen tevékenység 3) hálátlan (*ätv*); ~ *паша* hálátlan munka

пайдаланаш (-ем) 1) kilhasznál; *йөн дене* ~ alkalmat kihasznál 2) élvez; *иктаж-көн йшанже дене* ~ vkinek a bizalmát élvezi 3) fordít; *иктаж-мо дене ике* ~ a maga javára fordít vmit; *жап шотышто* ~ маньшн hogy időt nyerjen

пайдаланымаш használat

пайдале 1) termékény; ~ *йча-шымаш* termékény vita 2) hatásos; ~ *йөн* hatásos eszköz 3) előnyös 4) hasznos; ~ *паша* hasznos dolog; ~ *мийнеже паша* hasznos lenne tudni; *та-*

залыклан ~ hasznos az egész-ségnek # ~ *польшым налын шогаш* tetszést arat

пайлалташ (-ам) 1) oszlik 2) bomlik (*részekre*)

пайлаш (-ем) oszt, feloszt; *кудытым коктейш пайлымеке лиеш кумыт* hat osztva kettővel egyenlő három

пайрем ünnep; ~ *дене!* kellemes ünnepeket! *калык* ~ nemzeti ünnep; *муро* ~ dalosünnep; ~ *кече* ünnepnap; ~ *кечылаште* ünnepnapokon; ~ *шествий* fellvonulás (*ünnepélyes*); ~ *ойым кучаш* ünnepi beszédet mond

пайремлаш (-ем) ünnepelel, ünnepet ül

пайремле ünnepi; ~ *обед* ünnepi ebéd; ~ *шўлыш* / *кумыл* ünnepi hangulat

пайремлымаш ünnepség; *иктаж-мо почмым* ~ megnyitó ünnepség

пакет csomag

паковатлаш (-ем) csomagol, belcsomagol; *кагаз дене* ~ papírba csomagol

паковатлымаш csomagolás

пакчасаска zöldség

палатке sátor; *палаткым шуп-шаш* sátrat ver; *палаткым по-гаш* / *чумыраш* felszedi a sátrat

палач hóhér

палаш (-ем) 1) tud; *колмо гыч* ~ hallomásból tud; *марла* ~ tud mariul; *книга деч посна* ~ könyv nélkül tud; *опыт гыч* ~ tapasztalatból tud; *кө пала* ki tudja; *тышарым vele* *палем* csak annyit tudok, hogy; *сайын палем гын* ha jól tudom; *мый тидын перген нимом ом пале* halvány fogalmam sincs ró-

la; *палаш чот тырышыше* tudásra szomjazó 2) megltud 3) ismer; *келгын / тўвытлен* ~ alaposan ismer; *шотан айдеме семын* ~ derék embernek ismer; *толио еныште йолташемем палышым* a jövevényben a barátomra ismer-tem; *правилым* ~ ismeri a szabályokat; *кузе паледа* mint ismeretes 4) fellismer; *йўк гыч* ~ hangról felismer; *черым* ~ / *пален налаш* felismeri a betegséget 5) meglismer 6) rál- ismer (*иктаж-кõм*) (*vkire*); *тудым тидын гыч* ~ *лиеш* errõl rá lehet ismerni 7) ért; *чыла* ~ mindenhez ért 8) ell- talál; *палышыч!* eltaláltad! ~ *тырышаш* kíváncsiskodik; ~ *чот тырышыше* tudásra szom- jazó, *иктаж-мом* ~ / *умылен* *лияш* tudatában van vminek # *пален*: ~ *налаш* a) megltud; *чыла тушто* ~ *налын* min- dent megltudott b) kiderít; *чы- ным* ~ *налаш* kideríti az igaz- ságot c) fellfed d) elltalál; *па- шан тўнжым* ~ *налаш* elta- lálja a dolog lényegét e) kilta- lál; *иктаж-кõн шонымашы- жым* ~ *налаш* kitalálja vki- nek a gondolatait

палдараш (-ем) 1) ismertet; *книга дене* ~ könyvet ismer- tet; *положений дене* ~ is- merteti a helyzetet 2) tudat (i) 3) fellvilágosít 4) ellárul; *тай- ным* ~ellárulja a titkot

палдарыде лекташ (-ам) kil- surran

палдарымаш fellvilágosítás

палдырнаш (-ем) 1) mutatko- zlik; *почешлык вара палдыр- на* a következmények később mutatkoztak 2) bizonyul

палдырташ (-ем) 1) mutat; *чыла тидым палдырта* min- den jel arra mutat 2) fellfed; *икем* ~ felfedi magát

пале 1) jel; *иктаж-мон палы- же* vminek a jele 2) ismerte- tõljegy, ismertetõjfel; *посна / ойыртемалтише палыже* уке különös ismertetõjele nincs 3) jelzés 4) tünet; *черын палыже* a betegség tünetei 5) jegy 6) is- meretes; *кушто улмыжо / лийме верже* ~ *огыл* tartó- kodási helye nem ismeretes; *адрес* ~ *огыл* a cím ismeretlen 7) tudott; ~, ... tudott dolog az, hogy; ~ *лияш* a) kiderül (*kiltu- dódik*) b) felszínre jön; ~ *ли- еш* ebbõl kiderül; ~ *лийын* ki- derült, hogy

палемдаш (-ем) 1) jelõl (*ик- таж-мом иктаж-мо дене*) (*vmiñ vmivel*) 2) megljelõl; *ик- таж-мо дене* ~ *vmivel* megl- jelõl; *жапым* ~ idõpontot megljelõl 3) meglállapít; *ти- такым* ~ meglállapítja бунõс- сёгёт; *верым* ~ helyet megláll- lapít; *акым* ~ árat meglállapít 4) említ; *ймбач гына* ~ futó- lag említ 5) szab (*адót, árat, бунтётёт*); *условий-влакым* ~ feltételeket szab; *границым / тўрым* ~ határt szab vminek 6) meglhatároz; *ончылгоч* ~ elõ- re meglhatároz

палемдымаш jelzés

палемдыме határozott, meglha- tározott; ~ *жапан* határozott idejű; ~ *кечын* meglhatározott napon; ~ *цель дене / почеш* meglhatározott céllal; ~ *усло- вий дене / почеш* meglható- zott feltételekkel

пален 1) tudatában, *ончылгоч* ~ annak tudatában 2) ismereté-

ben; *фактым* ~ a tények ismeretében
пален *лияш* (-ам) tudomásul vesz
палинке pálinka (*саска* *гыч ыштыме ошарка*); *палинкым ййаш* pálinkát iszik
палубо fedélzet; *палубышто* fedélzeten
палыдымаш hozzá nem értés
палыдыме 1) ismeretlen; ~ *салтак* ismeretlen katona 2) járatlan; *иктаж-мом* ~ járatlan vmiben 3) tudatlan; *пашам* ~ a dolgokat nem ismerő 4) homályban, *иктаж-көн пелен / шенгелне* ~ *кодаш* homályban marad vki mellett
палымаш 1) hozzáértés; *кугу-ым йодаш* nagy hozzáértést kíván 2) ismeret; *марий йылым* ~ a mari nyelv ismerete; ~*влак* ismeretek 3) tudás; *марий йылым* ~ a mari nyelv tudása; *туде нерген* ~*ыже уке* fogalma sincs róla
палыме I. 1) ismerős (*mn*); ~ *йүк* ismerős hang; *тыште* ~ *омыл* itt nem vagyok ismerős 2) ismert; *кумдан* ~ *сүретче* ismert művész; *иктаж-могай паша дене / иктаж-молан көра* ~ vmiről ismert; ~ *лияш* ismertté válik; *палымым ышташ* ismertté tesz 3) ismeretes 4) jelentékeny; ~ *айдеме* jelentékeny ember 5) figyelemre méltó 6) tudott; ~ *паша*, ... tudott dolog az, hogy II. ismerős (*fn*); *йоча годсо* ~м gyermekkori ismerősöm; ~ *лияш* meglismerkedlik; ~ *лиймыланна пеш йывыртем* nagyon örülök, hogy megismerkedtünk; *иктаж-көн дене* ~ *лияш* vkivel megismerkedik #

нимом нимо нерген палымыже ок шу tudni sem akar semmiről; *палымым ышташ* a) bemutat; *разрешилъызатендам йолташем дене палымым ышташ* engedje meg, hogy bemutassam önnek a barátomat b) ismertet; *книга дене палымым ышташ* könyvet ismertet; *пашан кузе улмыжо дене палымым ышташ* ismerteti a helyzetet c) meglismertet; *иктаж-көм иктаж-көн дене палымым ышташ* vkivel vkit megismertet; *палымым ыштымаш* bemutatás
палымут melléklérv
палынак láthatóan
палыше 1) ismerő (*mn, fn*); *темьм сайын* ~ a témakör kiváló ismerője 2) jártas; *иктаж-мом* ~ jártas vmiben 3) szakilértő (*mn, fn*)
пальто fellöltő, kabát
памаш forrás
памятник 1) emlékmű 2) szobor; ~*ым шогалташ* szobrot állít/emel vkinek
панике pánik
панихиде gyászszertartás
панкрут bukott; ~*ыш лекмаш* bukás; ~*ыш лекташ* a) füstbe megy b) tönkrelmegy; ~*ыш лукташ* tönkretesz (*anyagilag*)
панораме killátás, panoráma; *панорамым петыраш* ellátarja a kilátást; *теныз* ~ kilátás a tengerre
панцирь páncél
папа pápa
папирос cigaretta; ~*ым тўргаш* cigarettázlik
пар 1) gőz; ~*ым кудалташ* gőzt csap (szaunában); ~*ан*

парад

монча gőzfürdő 2) pára; *~ыи савырнайш* ellpárolog
парад fellvonulás
паремаш (-ам) 1) (megl)gyógyul; *паремеш* gyógyulóban van 2) a gyógyulás útján van 3) rendbe jön (*egészséگیг*)
паремдаш (-ем) gyógyít; *черым* ~ betegséget gyógyít; *~ лийдыме* gyógyíthatatlan, *~ лийдыме черле* gyógyíthatatlan beteg
паремдымаш gyógyítás
паренге burgonya, krumpli; *паренгым эрыкташ* krumplit hámoz; *паренгым шындаш* krumplit ültet; *паренгым кунчаш* krumplit szed
парикмахер borbély, fodrász; *~ деке каяш* borbélyhoz / fodrászhoz megy; *юдырамаш* ~ női fodrász
парк park; *национальный* ~ nemzeti park
парламент 1) országgyűlés 2) parlament
парня ujj; *~ дене ончыкташ* ujjal mutat vkire; *~ дене шотлаш* ujjain számol; *~ йыр иктаж-көм нутыралаш* az ujjaköré csavar vkit # *покиелварня* középsőujj; *кошарварня* mutatóujj; *лүмдымыварня* gyűrűs/nevetlen ujj; *изиварня* kisujj
парняшан пиж kesztyű; *~ым чияш* kesztyűt húz
паровоз mozdony
паром 1) gázló 2) komp 3) rév
пароход (gőzl)hajó; *~ дене каяш* hajón utazik, hajózik
парте pad (*iskolai*)
партер földszint (*szính*)
партий párt; *~ышке нураш* belép a pártba

парус vitorla; *~ым шогапташ* fellvonja a vitorlákat; *~ан нуш* vitorlás (*fn*); *~ан нуш дене каяш* vitorlázlik
парфюм parfüm
парча csúcs; *нушенге* ~ a fa csúcsa
парым adósság, tartozás; *~ лияш* tartozlik; *~ыи нураш* а) adósságba veri magát б) adós vkinek в) adósságot csinál; *шүдө тенгелан* ~еш кодынам adós maradtam száz forinttal
парыман (ен) adós; *икаж-көлан* ~ лияш adós vkinek; *шүдө тенгелан* ~ улам / *пары-меш* кодынам adós maradtam száz forinttal
парымлаш (-ем) adósságot csinál
парыш 1) nyereség; *чиста / яндар* ~ tiszta nyereség 2) jövedelem; *ияш* ~ éves jövedelem
парышан nyereséges; *~ сделке* nyereséges üzlet; *~ огыл* nem nyereséges
паспорт útlevél; *~ын данный-влакше* útlevél adatai; *~ым тергымаш* útlevélvizsgálat
пасу mező
патыр I. 1) dalia 2) vitéz (*fn*) II. vitéz (*mn*) 2) férfiас
патырлык vitézség
патырын férfiасан
пача bárány
пачаш 1) emelet; *кумшо* ~ыи-те илаш a második emeleten (tkp. harmadik szinten) lakik 2) rend; *ик* ~ *вурзем* egy rend ruha
пачашлалташ (-ам) ismétlő-dlik
пачашлалтше ismétlődő
пачашлаш (-ем) (megl)ismétel; *писатель икенжым па-*

чашила az író ismételi magát;
тунемме ийым ~ osztályt
(tanlévet) ismételi

начашлыме ismétlődő

начаштараш (-ем) (meg)is-
mételi; *писатель икенжым*
начаштара az író ismételi
magát; *тунемме ийым* ~
osztályt (tanlévet) ismételi

начаштарыме kettős (*nytan*);
~ *сонйук* kettős mássalhangzó

начемыш darázs

начер 1) lakás; *кок пöлеман* ~
kétszobás lakás; ~ *дене илаш*
lakást bérel; ~ *лан йöрышö*
огыл lakásra alkamatlan 2)
szállás (*lakhely*); *йүдлан кодмо*
~ éjjeli szállás; *йүдлан* ~ым
пуаш szállást ad vkinek

паша 1) munka; ~ *арня* mun-
kálhét; ~ *вер а)* állás; ~ *вер*
деч посна (лияш) állás nélkül
van; *вуйлатыме* ~ *вер* vezető
állás; ~ *верым кычалаш* állást
keres b) hívatas c) munkal-
hely; ~ *виш* munkahely; ~ *вур-*
гем munkahely; ~ *жан* mun-
kalidő; ~ *кече* munkanap; ~
пöлем dolgozószoba; ~ *права*
munkajog; ~ *участке* mun-
kalterület; ~ *йзгар* munkal-
eszköz, eszköz, szerlszám;
кидвий ~ fizikai munka; *пасу*
~ mezei munka; *уш-акыл* ~
szellemi munka; *устан ыш-*
тыме ~ mesteri munka; ~ *гыч*
коранаш megvállal a munká-
jától; ~ *деч шылаш* kerüli a
munkát; ~ *дыме улам* munka
nélkül vagyok; ~ *лан йöрдөмö*
rokkant (*тп*); ~ *лан иагат*
шот дене тўлымаш órabér;
~м *йöратымаш* munkalsze-
retet; ~м *йöратыме* dolgoz;
иктаж-көлан ~м *пуаш* mun-
kát ad vkinek; ~м *тўналаш*

munkához lát; ~м *чарнымаш*
munkalbeszűntetés; ~м *шагат*
почеш / иагат шот дене ыш-
таш órabérben dolgozik; *сай*
~м *ышташ* jó munkát végez;
~м *ышташ а)* dolgozik; *за-*
водишито ~м *ышташ* gyár-
ban dolgozik; *инженерлан*
~м *ышташ* mérnökként dol-
gozik; *жан тудлан* ~м *ышта*
az idő neki dolgozik b) tevé-
kenykedlik; ~м *ышташ огыл*
szünetel; ~м *ыштен кертды-*
ме а) munkaképtelen b) tehe-
tetlen; ~м *ыштен кертмаш*
munkaképesség; ~м *ыштен*
кертме munkaképes; ~м
ыштен налаш meglszolgál;
~м *ыштен оксам налын*
megszolgált a pénzét; ~м
ыштыдыме а) napilapó b) tét-
len; ~м *ыштымаш а)* mun-
kálkodás b) működés; ~м *кол-*
таш ellindít (*motort*); ~м *на-*
лаш alkalmaz; ~м *пураш*
munkába lép; ~м *пурташ а)*
alkalmaz b) foglalkoztat 2) ell-
foglaltság; ~м *же уке* nincs
semmi elfoglaltsága 3) foglal-
kozás; *иктаж-күшито* ~м
ышташ valamilyen foglal-
kozást üz; *йöратыме* ~ kedvenc
foglalkozás; ~м *дыме* foglal-
kozás nélküli 4) tevékenység;
научный / шанче ~ tudomá-
nyos tevékenység 5) dolog; ~
шотышито порядке / ~ по-
рядкыште a dolog rendben
van; *ораде* ~ buta dolog; *ти-*
де мыйын ~ az én dolgom;
шүко ~м *үло* sok dolgom van;
~ *тугай*, ... úgy áll a dolog 6)
ügy; *могай* ~ *дене?* milyen
ügyben? ~м *вжкым шотым*
кондаш ügyeket intéz; ~ *уда*
rosszul áll az ügy; *официаль-*

пашадар

ный ~ *дене* hivatalos ügyben; *торговый* ~ *дене* üzleti ügyben; *иктаж-көн* ~ *дене кош-таш* vkinek az ügyében jár 7) mű; *миде тыйын* ~ *т* ez a te műved; ~ *м сакандаш* létrel-hoz (*мүвет*) 8) esemény; *кузу* ~ nagy esemény 9) pálya; *иктаж-кушто пашам ышташ тўнлаш* vhol kezdí pályáját # ~ *радам* napirend; ~ *радам* *почеш* napirend szerint; ~ *радамыште шогаш* napirenden szerepel; ~ *радам гычын лукташ / корядаш* levesz a napirendről; ~ *радамыште шолышмаш нерген йодыш* itt napirenden vannak a lopások

пашадар 1) бér; *пашазын* ~ *же* a munkás bére 2) fizetés, fizetség 3) kereset 4) kilfizetés 5) munkalbér; ~ *ым нуымо кече* fizetéslnap

пашадыме munkalnélküli

пашадымылык munkalnélküliség

пашаен dolgozó; *уш пашам ыштыше* ~ szellemi dolgozó

пашазе 1) dolgozó (*mn, fn*); ~ *класс* dolgozó osztály 2)

munkás (*fn*); *жашлык* ~ alkalmi munkás; *кидвий* ~ fizikai munkás; *уш / ушло / акыл* ~ szellemi munkás

пашаланаш (-*ем*) dolgozlik, tevékenykedlik

пашаче 1) dolgoz 2) munkás (*mn*); ~ *ылыш* munkás élet

пашма átlkelőlhely

пашмак papucs

паштет pástétom

пашымлаш (-*ем*) 1) vág; *ку-тырмашым* ~ szavába vág vkinek 2) belelszól

пекарь pék

пел fél (*fn*); ~ *кило* fél kiló; ~ *ий* fél év; ~ *акын* félláron; ~ *корнышто* féllúton

пелаш 1) feleség 2) férj 3) házastárs

пелашан házас

пеле I. fél (*fn*); *кок шагатам* ~ fél kettő; ~ *марте* feléig II. 1) fél (*szn*) 2) félbe; ~ *кодаш* félbelhagy; ~ *лекташ* kilbújlik; *окна гыч* ~ *лекташ* kibújik az ablakon; *пелым нурылаш* félbelharap

пеле-пеле félig-meddig

пелегүшө lágy; ~ *муно* lágyítójas

пеледалташ (-*ам*) virágzlik

пеледаш (-*ам*) 1) fakad (*bimbó*) 2) (kil)virágzlik; *торговый паша / кевым* az üzlet virágzik; ~ *тўнлаш* virágzásnak indul

пеледмаш virágzás

пеледме virágzás; ~ *жаш* virágzás ideje; *ылышын* ~ *жашын-тыже* élete virágjában

пеледше virágzó; ~ *эл* virágzó ország

пеледыш virág; *нүчмө* ~ vágott virág; ~ *ым погаш* virágot szed; ~ *дене сөрасарааш* virággal díszít; ~ *аршааш* bokréta, viráglesokor; ~ *вазе* viráglváza; ~ *йыран* viráglágy; ~ *көршөк* viráglcserép; ~ *кевым* viráglbolt; ~ *шырка* viráglpor

пеледышлык bimbó

пеледышнер bimbó

пелен I. 1) -hoz/-hez/-höz; *шүм* ~ *индалаш* szívéhez szorít 2) -val/-vel 3) mellett 4) -nál/-nél; ~ *ем оксам уке* nincs nálam pénz; ~ *колтым* *серыш* kísérollevél; II. szomszédос

пелешке félleszű

пеллүүд éjféli; ~ эртымеке éjféli után; ~ым éjfélikor

пелюдар félszű

пелторга félszű

пелшинчан félszemű

пелонго zárójel; пелонгышто zárójelben; пелоньши палаш zárójelbe tesz

пелыгыч 1) félbe; ~ пүчкаш félbe vág 2) feletrészben 3) félig

пенний kamat

пенсий 1) nyugdíj; ~ыште лияш nyugdíjban van; ~ым на-лаш nyugdíjat kap; ~ышке лек-таш / каяш nyugdíjba megy 2) nyugalom; ~ышке лекташ nyugalomba vonul

пенсионер nyugdíjas

пентыде 1) erős; ~ койыш erős egyéniség; ~ йыш erős ital; ~ ой erős kifejezés 2) kemény; ~ чонан kemény szíve van; ~ шыман kemény héjú; ~ шопымо / вола kemény akarati; ~ торешиланымаш kemény ellenállás 3) szigorú; ~ титак-лымаш szigorú büntetés; ~ мораль / сайыл szigorú erkölcs; иктаж-көн дене ~ лияш szigorú vkihez 4) szilárd; ~ түүчык szilárd pont; ~ кан szilárd test; ~ кары szilárd ellenállás; ~ экономический положений szilárd gazdasági helyzet; ~ ушанымаш szilárd meggyőződés 5) határozott; ~ аидеме határozott ember; ~ ваимут határozott válasz 6) szívós; ~ кары szívós ellenállás 7) szoros (mn); ~ келишымаш szoros barátság; ~ сотрудничатлымаш / пырляштымаш szoros együttműködés; ~ кыл szoros kapcsolatok 8) tartós; ~ мир /

тыныс tartós béke; ~ огыл nem tartós

пентыдемаш (-ам) 1) megerősödlük; көргөшонымашыже пентыдемын megerősödött benne az érzés 2) megszilárdul; положений пентыдемын a helyzet megszilárdult; ак пентыдемеш az árak megszilárdulnak 3) állandósul

пентыдемаш (-ем) 1) erősít; чогашылым ~ erősíti az izma-it; плотином / нүям ~ erősíti a gátat 2) megerősít; (ике) властым / төраланымым / озаланымым ~ megerősíti a hatalmát; уверым ~ hírt megerősít 3) jóváhagy; суд пунчалым ~ jóváhagyja az ítéletet; законопроектым ~ jóváhagyja a törvényjavaslatot 4) rögzít; иктаж-мом возен ~ írásban rögzít vmit; акым ~ árat rögzít 5) bizonyít; ~ күлеш bizonyításra szorul

пентыдемдымаш bizonyítás

пентыдылык állhatatosság

пентыдын 1) kitartóan 2) alaposan; ~ ике шонымашым шындараш sarkára áll # ~ йол үмбаке шогалаш megíveti a lábát vhol

пенмаш tompa fájdalom

пенын корштымаш tompa fájdalom

пералташ (-ем) 1) kopogtat 2) koccint (чаркам)

пералтыш hangsúly (nytan); ~ым шындаш hangsúlyoz

пералтышдыме hangsúlytalan

пераш (-ем) 1) csap, üt; сангам ~ homlokon üt vkit; мушкындө дене үстембалым ~ ököllet üti az asztalt; вүемым пырдыжеш перем falba ütöttem a fejem; шагат кумытым пера hármat

ütött az óra; *нытартыш ша-
гат перыш* ütött a véglórája 2)
lelüt; *клавишым* ~ billentyűt
lelüt 3) meglráz; *электричес-
кий ток перен* megrázta az
áram # *перен*: ~ *колташ* vág;
иктаж-көм иктаж-мо дене
вуй гыч ~ *колташ* fejbe vág
vkit vmivel; *шүргө гыч* ~ *кол-
таш* arcába vág vkinek; ~ *ко-
рандаш* kilvéd; *мечым* ~ *ко-
рандаш* labdát kivéd

первый egyes (*mn, fn*) (*jármű*
is); ~ *гана* először; ~ *полыш*
elsőlegély

перегалташ (-ам) 1) meglörző-
dik 2) elláll; *кочкыш пере-
галташ* eláll az étel

перегалтше ellálló; *кужун /
сайын* ~ *олма сорт* elálló
almafajta

перегаиш (-ем) 1) (meg)öriz;
Юмо nepege! Isten őrizzen! 2)
oltalmaz; *иктаж-көм ик-
таж-мо деч* ~ vmitől vkit ol-
talmaz 3) tartósít; *кочкышым* ~
élelmiszert tartósít 4) kímél;
икем ~ kíméli magát

переговор tárgyalás; ~ым *ум-
баке шуяш* tárgyalásokat foly-
tat

передаватлаш (-ем) közvetít;
радио дене ~ rádión közvetít

передаче 1) átladás 2) híradás 3)
közvetítés

перемен szünet (*iskolai*)

перемирий fegyverszünet

перерабатыватлаш (-ем) fell-
dolgoz; *нум* ~ fát feldolgoz

перерыв szünet; ~ *деч посна*
ыштыме szünet nélküli; ~ым
ыштен / ыштыш szünetet tar-
tott; ~ыште szünetben

перкалаш (-ем) kopog; *омсам*
~ kopog az ajtón

перкан лийже! jó étvágyat!

пернаш (-ем) rálohan

перныл: ~ *кошташ* 1) hányó-
dik 2) csavarog; ~ *коштило*
csavargó

перчатке kesztyű; *удырамаш*
~ női kesztyű; *перчаткым*
чыш kesztyűt húz

перымаш 1) csapás 2) ütés
(*óráé, cselekvés*) 3) szúrás; *ке-
че* ~ naplszúrás

перыме: *ик гана* ~ *дене* egy
csapásra

петрушко petrezselyem

петыралташ (-ам) 1) belcsu-
kódik 2) beldugul, eldugul;
*канализаций пуч петырал-
таш* eldugul a csatorna; *пы-
лыш петыралтын* bedugult a
füle 3) bezárul; *шинча петы-
ралташ* bezárul a szeme; *ом-
са петыралте* bezárult az aj-
tó

петыраш (-ем) 1) belcsuk; *ом-
сам* ~ ajtót becsuk; *книгам* ~
könyvet becsuk 2) bezár; *ом-
сам* ~ ajtót bezár; *кевытым* ~
üzletet bezár; *погынымашым*
~ ülést bezár 3) csuk; *тюрь-
маш* ~ börtönbe csuk 4) elta-
kar; *кид дене шинчам* ~ ke-
zével eltakarja a szemét 5) ell-
zár; *газым* ~ elzárja a gázt;
уремым машина-влакпан ~
elzárja az utcát a forgalomtól;
ош тӱня деч ~ elzár a küllvi-
lágától 6) felosztlat; *погыны-
машым* ~ gyűlést felosztlat 7)
fojtogat; *шинчавӱд шӱлы-
шым петыра* sírás fojtogatja
a torkát 8) lelcsuk 9) zár; *ик-
таж-көм тюрьмашке* ~ bör-
tönbe zár vkit; *кевытым ку-
нам петырам?* mikor zár az
üzlet? 10) belfog; *пылышым* ~
befogja a fülét; *умшам* ~ be-

fogja a száját # *петырени шындаш* elltorlaszol
петыртыш 1) fedél, tető (*едэ-ныэ, dobozé*) 2) fedezet; ~*дыме / ~ан огыл* fedezet nélküli
петырымаш fogság; ~*ке логалаш / верешташ* fogságba kerül; ~*те лияш* fogságban van; ~*пөрм* foglház
петырыме 1) zárt; ~*погыны-маш* zárt ülés 2) zárva; *омса* ~ az ajtó zárva van; ~*кодаш* zárva marad; *петырымын кучаш* zárva tart
печатлаш (-ем) 1) gépel (*гэп-пел ír*) 2) közöl; *статьям* ~ cikket közöl 3) megjelentet; *статьям* ~ cikket megjelentet; ~*пуаш* kilnyomtat
печатлымаш nyomtatás
печатлыме: ~ *йоньлыш* nyomdailiba, sajtólhiba; ~ *машинке* nyomdalgép; ~ *ий а* nyomtatás/kiadás éve
печать 1) pecsét (*бэлыгзэс*) 2) sajtó 3) nyomtatás; *печатьыште лекташ* nyomtatásban megjelenik
печаш (-ем) (bel)kerít
пече kerítés
печене aprólsütemény
печкалташ (-ам) megléped (*жэг*)
печке I hordó
печке II I) fenőlkő 2) köszörülkő
пеш 1) nagyon; ~ *черле* nagyon beteg, ~ *чын* nagyon helyes, ~ *ыжак тудлан ом йшане* nem nagyon bízom benne, ~ *вара* nagyon későn, ~ *палыме* nagyon ismert, ~ *тау* nagyon köszönöm, ~ *поро* nagyon kedves 2) igen; ~ *кугу* igen nagy, ~ / *кугун пагалыме* igen tisztelt; ~ *виян* igen erős; ~ *сай* igen jó

3) roppant *hsz.*; ~ *кугу* roppant nagy; ~ *йывыртшыше* roppant boldog; ~ *лудыкийо* roppant veszelés 4) pompás; ~ *сылне вургем* pompás ruha; ~ *сбрале* ez pompás, ~ *сайын эрташ* vmi pompásan megy 5) de; ~ *йүштө* hű, de hideg van, ~ *мотор!* de szép! ~ *жал!* de nagy kár! 6) erősen; ~ *кокы-теланем* erősen kétlem; ~ *вашке* rögtön, sürgősen; ~ *изи парányи*; ~ *изи пашадар* éhlbér; ~ *изи пашадарлан пашам ышташ* éhlbérért dolgozik; ~ *келге* feneketlen; ~ *келге ер* feneketlen tó; ~ *кугу* a) hatalmas; ~ *кугу сеньмаш* hatalmas siker; ~ *кугу мар-деж* hatalmas szél; ~ *кугу канан* hatalmas természetű b) kiterjedt; ~ *кугу родо-тукым* kiterjedt rokonság c) kilváló, ~ *кугу сеньмаш* kiváló eredmény d) metsző, ~ *кугу йүштө* metsző hideg e) végzetes; ~ *кугу йоньлыш* végzetes tévedés f) borzalmas nagy (*átv*) g) pompás; ~ *кугу йөн* pompás alkalom; ~ *кугун* hatalmasan; ~ *кумда* kiterjedt; ~ *күлешан* a) égető (*тн*); ~ *күлешан йодыш* égető kérdés b) érdemleges c) döntő (*тн*); ~ *мош-тен* bölcsen; ~ *моштен икем* кучаш bölcsen viselkedik; ~ *осал* állatias; ~ *писын* széllsebesen; ~ *писын кудалаш* vágat; ~ *писын ыштыме* azonnali, lendületes; ~ *сай* isteni (pompás), kiltűnő; ~ *сай качестван* kitűnő minőségű; ~ *сай тунемше* kitűnő tanuló; ~ *сай!* kitűnő! ~ *сылне* isteni (pompás); ~ *чапле* nagylszerű; ~ *чот* kutya (*átv*); ~ *чот та-*

~ *чот* kutya (átv); ~ *чот та-за* kutya baja sincs; ~ *чот үйүмдө* kutya hideg van; ~ *чот неле паша* kutya nehéz munka; ~ *чот йөратымаш* szenvedély; ~ *чот нойышо* hulla | fáradt; ~ *шучо* szemét (átv); ~ *шучо ең* szemét ember, ~ *шучо окса* annyi a pénze, mint a szemét; ~ *шучко* állatias; ~ *ак неле* fene nehéz; ~ *ак шерге* örült drága

пешке paraszt (*fn*) (*sakk*)

пешкыде 1) kemény 2) merev

пешкыдемаш (-ам) 1) meglszilárdul 2) keményedik

пешкыдемдаш (-ем) 1) meglszilárdít 2) keményít

пешер barlang

пиал 1) boldogság 2) szerencse; ~ым *тыланаш* szerencsét kíván; ~еш szerencsére; *иктаж-кө* ~ым *музш* vkit szerencse ér; ~ *укелык* pech; ~же *уке* pechje van; ~ым *тыланымаш* jólkívánság

пиалан 1) boldog; ~ *йоча па-гым* boldog gyermekkor; *моткоч* ~ *лияш* úszik a boldogságban 2) szerencsés; *тудо* ~ szerencséje van; *корныда* ~ *лийже!* szerencsés utat! ~ *лияш* a) boldogul b) zöld ágra vergődik; ~ *ли* / *лийза!* sok szerencsét!

пиаландаш (-ем) boldoggá tesz, boldogít; *окса ок пиаланде* a pénz nem boldogít

пиалдыме 1) boldogtalan 2) szerencsétlen; *пиалдымешем* szerencsétlenségemre

пиалдымылык 1) szerencsétlenség 2) ballsiker, ballszerencse

пиаллык boldogság

пиалын boldogan

пианин pianinó; ~ым *шокташ* pianinón játszik

пидаш (-ам) 1) köt; *вапшым* ~ hálót köt; *чулкам* ~ harisnyát köt; *вуйышко шовычым* ~ kendőt köt a fejére 2) belköt; *сусырым* ~ sebet beköt 3) meglköt; *келшымойым* ~ szerződést megköt 4) meglkötöz

пидмаш kötés (*кэзимунка*)

пидме име kötölkű

пидыш 1) köteg 2) kötelék 3) kötés (*orvosi*) 4) nyaláb

пижаш (-ам) 1) ragad, ráragad; *иктаж-мо воктен* ~ ragad vmihez; *тудын черже мыланем тижын* rám ragadt a betegsége; *лүмдылтыш пижын* ráragadt a gúnynev 2) tapad (*иктаж-кушан*) (vmihez/vmire) 3) akad, meglakad, fennlakad; *иктаж-кушан* ~ vmi-ben fennakad 4) elmerül; *нү-тынек пашаш* ~ elmerül a munkájában 5) vállalkozlik; *неле пашашке* ~ nehéz dologra vállalkozlik # *пижын*: ~ *шин-чаш* a) ragad; b) meglakad c) fennlakad; *иктаж-кушан* ~ *шинчаш* vmiben fennakad; ~ *шинчаш* fennlakadás (*meglál-lás*)

пижедылаш (-ам) 1) fennlakad; *иктаж-молан* ~ vmin fennakad 2) kilkezd (*beleköt vkibe*)

пижедылмаш 1) tolakodás 2) fennlakadás

пижедылше 1) ragadós 2) fertőző; ~ *чеп* fertőző betegség

пижмаш fennlakadás (*meglállás*)

пижыкташ (-ем) 1) ragaszt; *маркым* ~ bélyeget ragaszt

vmire 2) köt; бантым ~ csokorba köt 3) meggyújt
пий eb, kutya; шеклане, нурыл-шо ~! vigyázz, harapós kutya!
 коктынат ~ гай улыт (шо-вашыж ден комдышыжо / крен кочушмен деч шере огыл) egyik kutya, másik eb
пик жап csúcslfgalom (транспортын пашашты-же)
пикталташ (-ам) fellakasztja magát
пикташ (-ем) megfajtot, fojtogat
пикш nyíl; ~вүчө идег (íj húrja)
пила fűrés; ~шүк fűrészlpor
пилиглаш (-ем) fűrészel
пинеге kutyalkölyök
пинерешке titkosrendőr
пинчак 1) kabát 2) zakó
пире farkas; пирым кучышо ний farkaskutya
писатель író
писе 1) gyors; ~ йолан gyors lábú; ~ паша gyors munka 2) sebes; ~ ушан sebes észjárású; ~ овырымашан sebes folyású; ~ энер sebes folyó; ~ поезд sebesvonat, gyorsvonat 3) fűрге; ~ ең fűрге ember; ~ йолан fűрге lábú 4) élénk
писте hársífa
писылык 1) gyorsaság 2) fűргесég 3) sebesség; эн кузу раз-решиштыме ~ megengedett sebesség; ~ым кугемдаш fokozza a sebességet; кузу ~ дене nagy sebességgel
писын 1) gyorsan; ~ кутыры-шо gyors beszédű; ~ ышты-маш gyors intézkedés; ~ пол-шымаш gyors segítség 2) hamar; ~ тол! gyere hamar! ~ ұлыкө волаш zuhan; ~ ұлыкө чонешташ (lel)zuhan; само-лёт ~ ұлыкө чонешта a re-

pülő lezuhan; ~ йогышо rohanó; ~ йогышо энер rohanó folyó; ~ ышит пурен каяш surran; ~ каяш а) száguld б) szedi a lábát; ~ кайыше rohanó; ~ кайыше / высалтше ең rohanó ember; ~ кочкаш fal (í); ~ куржын колташ megfutamodlik; ~ шыдешикыше ideges (ingerült); ~ эрташ rohan; жап ~ эрта rohan az idő; ~ эртыше жап rohanó idő; со-бытий-влак ~ эртам rohan- tak az események; ~ эртыше rohanó, ~ нелын колташ be- kap; эр кочкышым ~ нелын колташ / ~ кочкаш bekapja a reggelit
писынрак gyorsabb(an); ~ тол gyere gyorsan; кузе-гынат ~ amilyen gyorsan csak lehet
пич 1) fűlledt; ~ юж fűlledt le-vegő 2) zöngétlen # ~ тайга reneteg (fn); ~ чодыра reneteg (erdő) (fn); олан ~ ужа-шыже a város renetege
пичкаяш (-ем) 1) (meg)fullad; вүдыштө ~ vízbe fullad 2) fulladozlik
пиямбар proféta
план terv; промышленностьюм вияндыме ~ iparosítási terv; ~ почеш terv szerint; ~-влакым ыштылаш terveket sző; ~ыш-ке пуртым тervbe van véve; ~ деч уто тервен felül; ~ по-чеш ышталтыше rendszeres; ~ почеш пашам ышташ rendszeres munkát végez
планироватлаш (-ем) tervez
планке lécz
пластилин gyurma
пластинке (hangl)lemez; пластинкын возан lemezre vesz
пластмассе műanyag
пластырь tapasz (orv)

плацкарт helyljegy
плащ esőlkabát
племя néplőrzés
плен fogság; ~ыш *логалаш* / *верешташ* fogságba kerül; ~ыште *лияш* fogságban van
пленлаш (-ем) foglyul ejt vkit
пленный fogoly; *иктаж-кõм* ~ *шотеш* *налаш* foglyul ejt vkit
пленум teljes ülés
плитке villanytűzhely
пломбылаш (-ем) tõм (tõlt); *пум* ~ fogat tõм
плотина gát; ~м *чонаш* gátat épít
плотник ács
площадке pálya
плуг eke
плюс meg, plusz
пляж strand
повар szakács
поверенный ügyvivõ (*дипломáciában*)
повидле íz, lekvár
повозка fogat (*fn*)
погаш (-ем) 1) gyűjt; *маркым* ~ bélyeget gyűjt; *надырым* ~ adományokat gyűjt; *опытым* ~ tapasztalatot gyűjt 2) szed; *саскам* ~ gyümölcsöt szed; *пеледышым* ~ virágot szed 3) összelállít; *машинам* ~ gépet összeállít; *комиссийым* ~ bizottságot összeállít 4) belvet; *малымверым* ~ ágyat bevet 5) szerel (*түш*) # *ноген*: ~ *каяш* kitzsákmányol; ~ *налаш* beltakarít *киндым* / *шурным* ~ *налаш* gabonát betakarít
пого 1) tulajdon (*fn*); *түшкәле* ~ közös tulajdon; *ике* ~ személyi tulajdon 2) vagyon; *кусылдымо* ~ ingatlan vagyon; *кусылшо* ~ ingó vagyon; *калык* ~ nemzeti vagyon

погымаш 1) gyűjtés 2) összel-szedés 3) szüret
погын gyűlés; ~ым *погаш* gyűlést összehív; ~ым *почаш* gyűlést megnyit; ~ым *петыраш* gyűlést bezár
погынаш (-ем) 1) gyűlлик, összelgyűлик 2) gyüleкезлик 3) tolong
погынымаш 1) gyűlés; ~ым *үжәш* gyűlést összehív; ~ым *почаш* gyűlést megnyit; ~ым *петыраш* gyűlést bezár 2) ülés; ~ым *почаш* megnyitja az ülést; ~ым *эрташ* ülést tart; ~ым *петыраш* az ülést bezárja 3) érteкезлет
под 1) lábас 2) üst # ~ыш *пурьдымо* *õрдыжлу* bűnlbak
подданный polgár
поддержатлаш (-ем) támogat; *подмашым* ~ támogatja a кёрвёныт
поддержатлымаш támogatás; *официальный* ~ hivatalos támogatás
подлежащий alany (*nytan*)
поднос tálcа
подписатлалташ (-ам) 1) elő-fizet; *газетлан* ~ újságra elő-fizet 2) aláírja a nevét
подписатлаш (-ем) aláír; *догаворым* ~ szerződést aláír
подписатлымаш kötés, aláírás (*szerződés*)
подписчик előfizetõ
подпольный illegális
подрядчик vállalkozó (*fn*)
подылаш (-ам) 1) iszлик; *иктым* ~ iszik egyet; *иктаж-кõн* *тазәлыкше* *верч* ~ iszik vkinek az egészсегёре 2) kortyol
подыледаш (-ам) iszogат
подылтыш korty; *ик* ~ *вүд* egy korty víz

поезд vonat; ~ышке *шинчаи* belszáll a vonatba; ~ *гыч волаи* kiltszál a vonatból; *весе* ~ышке *шинчаи* más vonatra száll; ~ *дене каяи* vonaton / vonattal utazlik

пожале 1) bizonyára; ~, *ом* (от, ок, она, ода) bizonyára nem 2) esetleg

пожалтык ébresztőlóra

пожалуйста 1) parancsol; *верым налза*, ~! parancsoljon helyet foglalni; ~! parancsoljon! tessék parancsolni! 2) tessék! ~, *пурыза!* tessék belfáradni!

пожар tüzlvész; ~ *лүдыкшö* / *таража* tüzlveszély; ~ *орол* tüzloltóság; ~ *энек* tűzlkár

пожарный tűzloltó

позиций álláspont

пойдарыше vñй táplálék; *ушакылым* ~ lelki táplálék

покрышке köpeny (*аутöгити*)

покташ (-ем) 1) ellkerget 2) üz, ellüz; *кайыквусым* ~ vadat üz; *тушманым* ~ elüzi az ellenséget; *шонымашым* ~ elüzi a gondokat 3) hajт; *имньым* ~ lovat hajт 4) нöгат; *иктаж-көм* *иктаж-кушко* ~ нöгат vkit vmire 5) terel; *күтүм* ~ nyáжат terel # *поктен*: ~ *кайи* kerget; ~ *колтаи* а) felloszlat; *погынымашым* ~ *колтаи* gyűlést felloszlat б) ellüz; *тушманым* ~ *колтаи* elüzi az ellenséget; *азаным* ~ *колтаи* elüzi a gondokat с) elhesseget; *шынам* ~ *колтаи* elhessegeti а szűnyогokat; *уда шонымашым* ~ *колтаи* elhessegeti a rossz gondolokat д) ellkerget, szétikerget; ~ *луктаи* а) elzavar; *наша гыч* ~ *луктаи* elzavarták а munkájától б) kilkerget; ~ *шуаи* а)

belhoz; *юмдарыме жсаным* ~ *шуаи* behozza mulasztását; *поезд вараи кодмыжым* ~ *шуэи* а vonat behozta а késést б) pótol (*шöлаг* *елвөgez*); *уро-кышто* (*весе-влакым*) ~ *шуаи* pótolja а leckét с) utollér; *шылын куржшым* ~ *шуаи* menekülöt utolér; *йүр мемнам* ~ *шуо* аз ешö utolért bennünket

покшек(е) közэpre; *ял* ~ а falu közэpére

покшел I. közэp **II.** közэpsö; ~ *варня* közэpsö ujj

покшелварня közэpsöujj

покшелне 1) közэпэн; *чодыра* ~ аз ердö közэпэн; *күвар* ~ а padló közэпэн; *зал* ~ а terem közэпэн; *арня* ~ а hét közэпэн 2) körében

покшым дёр

покыр műveletlen, értetlen

полдыш gomb; ~ым *ургаи* felvarrja а gombot

полдышташ (-ем) (bel)gombol; *пальтом* ~ begombolja а kabátját

полдыштымо be van gombolva

поликлинике rendelölintézet

политике politika; *правительствын политикыже* а kormány politikája

полицейский rendlör

полиций rendlörсэг

полко polc

полководец hadlvezér

полмезе pajkos; ~ *рвезе* pajkos fiú

положений 1) helyzet; ~ын *озаже* а helyzet ura; *тыгай* ~, ... аз а helyzet, hogy; *йöнлө* *экономике* ~ kedvezö gazdasági helyzet; *политический* ~ politikai helyzet; *калык кок-ласе* ~ nemzetközi helyzet;

~ым сайын палаш / умылаш tisztában van a helyzettel; *мүд-дын ~ыште лиймем ок шу* nem szeretnék a bőrében lenni 2) állapot; *ойыртемле / шуэн лийше* ~ kivételes állapot 3) szabályzat

положительный pozitív (fiz), ~ *заряд* pozitív töltés

полоса csík

полотно 1) vászon (*festőé*) 2) töltés; *күртныйгорно* ~ vasúti töltés

полуфабрикат félkész étel

полшаш (-ем) 1) segít, segítségre van; *сенаш* ~ győzelemre segít; *окса дене* ~ vkit pénzzel segít; *мылам полиш!* segíts rajtam! *ок полиш* nem segít; ~ *шонымо / кумыл* segíteni akarás; ~ *толаш* segítségül jön 2) támogat; *түрлө семейн* ~ a legmesszebbmenően támogat; *иктаж-көлан материально / окса дене* ~ vkit anyagilag támogat; ~ *ямде* előzékeny; ~ *ямде улмаш* előzékenység 3) használ (gyógyszer); *эм мүд-лан полиш* használ neki a gyógyszer; *миде полиш* ez használt 4) hat; megteszi hatását; *эм полиш* a gyógyszer hat 5) lesegít; *нальтом куда-шаш* ~ lesegíti a kabátot vki-ről # *полишен*: ~ *шогаш* gyámkodlik (*иктаж-көлан*) (vki fölött); ~ *керташ* a) segíthet; *тыланда ~ кертам мо?* segíthetek önnek? b) szolgálatára lehet; *мо дене тендалан ~ кертам?* miben lehetek szolgálatára?

полшымаш 1) segítség (fn) 2) támogatás; *материальный* ~ anyagi támogatás; *официальный* ~ hivatalos támogatás; ~

лан түнншө támogatásra szoruló 3) fáradozás

полишмо: *полишмыланда май* köszönöm a fáradozását; ~ *перген шонымаш* segítő szándék; *полишмыжо дене* vminek a hatására; ~ *дене* segítségével; *закон ~ дене* a törvény segítségével

полшышо 1) segítő (mn) 2) hatásos; ~ *эм* hatásos orvosság

полыш 1) segítség; ~ым *юодаш* segítséget kér; ~ым *нуаш* segítséget nyújt, előmozdít; *мүд-лан ~ күлеш* segítségre szorul 2) segély; *вашке / первый* ~ elsősegély; ~ым *нуаш* segélyt nyújt vkinek; ~ *кычкырымаш* segélykiáltás 3) hatás 4) jól-tett; ~ым *нушо* szolgálatkész

полос 1) pólus 2) sark

полярный круг sarkkör

помещений helyiség

помещик birtokos fn.

помидор paradicsom; ~ *өйд* paradicsomlé

помыжалтараш (-ем) 1) éleszt 2) fellébreszt 3) fellráz; *малышым* ~ álmából felráz; *юлген кайышым* ~ fásultságból felráz

помыжалтарымаш ébresztés

помыжалташ (-ам) fellébred; *помыжалтын* ébren van

помыжалташ (-ем) 1) ébreszt 2) fellébreszt 3) éleszt

помыжалтмаш ébredés

помыжалтме ébredés; *национальный* ~ nemzeti ébredés

помыжалтше ébren (levő)

помыш 1) kebel 2) öl (fn); *чодыра ~ышто* az erdők ölen 3) méh; *мланде* ~ a föld méhe

пондаш szakáll; ~ым *колташ / кушташ* szakállt növeszt; ~ым *нүжаш* borotválkozik

пондо 1) bot 2) sétabot 3) séta
 палца
понго gomba; *кочмо* ~ ehető
 gombák; *понгым погаи* gom-
 bászlik; ~ *погаи каяи* gom-
 bászni megy
поньыжаш (-ам) meglkorbá-
 csol (*лунни / сола дене*)
понец ostorozás
поп pap
популярный 1) népszerű; ~
пъесе népszerű darab; ~ *из-*
даний népszerű kiadás; ~ *лий-*
маш népszerűség 2) közlked-
 velt
пор kréta
поран hólfúvás
порволаш (-ем) 1) alásülyled;
порволо! menj a pokolba! 2)
 meglbuklik (*átv*); *торговый*
предприятияи порволен a
 vállalkozás meglbukott
поргем űr; *нунын коклаште*
кугу ~ nagy űr van köztük
поро I. 1) szíves; ~ *лийза!* le-
 gyen szíves! ~ *ѳжмаш* szíves
 meghívás; ~ *лийын кертыда*
гын volna szíves 2) jó; ~ *йол-*
тошкалмыш jóltett; ~ *паша*
 jóltett; ~ *чонан* a) jólszívű b)
 nagyillelkű; ~ *иѳман* a) jólszí-
 vű b) kedves (*mn*) (*nyájas*); ~
шоньыиан jólakarátú; *порым*
шоньыио jólakarátú; *порым*
ыштыше ен jóltévő 3) kedves
 (*mn*) (*nyájas*, *barátságos*); ~
лияш kedves vkihez; *тый* ~
улат kedves tőled, hogy 4)
 derék (*mn*); ~ *паша* ez derék
 dolog 5) hálás; ~ *шуктыиаш*
сомыл / миссий hálás feladat
 II. 1) jó (*fn*); *иктаж-көн де-*
не ~ *лияш* jóban van vkivel 2)
 jóság; ~ *кумыл* kedvesség; ~
кумылан a) *barátságos*; *ик-*
таж-көн дене ~ *кумылан*

(*лияш*) *barátságos* vkivel b)
 jólszívű; ~ *кумылым ончык-*
тымаш figyelmesség; ~ *ли-*
йыда манын ѳшанен кодам
 ajánlom magam; ~ *лияш* a)
 kedveskedlik b) méltóztatlik; ~
лийза, верым налза méltóz-
 tassék helyet foglalni
породо fajta; *тугаяк* ~ ugyanaz
 a fajta
порсын selyem; ~ *гыч* (*ышты-*
ме) selyemből való; ~ *иѳтө*
 selyemlszál; ~ *ярым* selyem-
 szál
порт kikötő; ~ *ан ола* kikötől-
 város
портмоне tárca (*zsebbe való*)
портрет arckép, portré
портфель 1) aktatáska 2) tárca;
 ~ *дыме министр* tárca nélküli
 miniszter 3) táska
поручений meglbízás
порылык jószág, kedvesség
порын kedvesen, szívélyesen
порядке 1) rend; *чыла поряд-*
кыште minden rendben (*van*);
порядкылан a rend kedvéért;
итаж-мом *порядкыште* *ку-*
чаш rendben tart vmit; *поряд-*
кыште огыл nincs rendben;
порядкышке кондаш rendbe
 hoz/tesz; *паша* *порядкыште* a
 dolog rendben van 2) sorrend;
йоньыиш *порядкыште* rossz
 sorrendben; *чын* *порядкыште*
 megfelelő sorrendben; ~ *укеан*
 rendetlen; ~ *укеан пөлем / пө-*
лемыште ~ *уке* rendetlen szo-
 ba; ~ *укелык* rendetlenség
посёлко telep, település
посланник követ (*fn*)
послыдымо szüz (*fn*)
посна 1) külön; ~ *пурьымо* *вер*
 külön bejárat; *марийже* *деч* ~
ила külön él a férjétől 2) széj-
 jel, szét # ~ *айдеме* egyén

поснак különösen
посна-посна külön-külön, egyénekenként
пособий 1) pótlék; *шуко шоч-ишлан* ~ családi pótlék 2) segély; *пашадыме-влаклан* ~ munkanélküli segély
посол 1) követ (*fn*); *чрезвычайный* ~ rendkívüli követ 2) nagykövet
посольство követség, nagykövetség
постановка előadás
постоянный állandó, ~ *паша-вер* állandó állás
поступок eljárás; *шотдымо* ~ csúnya eljárás
посылке küldemény
потолок mennyezet; ~ *ышто лампе кеча* a lámpa a mennyezeten függ
потребитель fogyasztó
поч fark; ~ым *модыкташ* csóválja a farkát
почауаш (-ам) 1) hever; *малымверыните* ~ ágyban hever 2) vergődlik
початке cső; *кукуруз* ~ kukoricacső
почаш (-ам) 1) nyit, tár; *окнам* ~ ablakot nyit; *тулым* ~ tüzet nyit; *счетом* ~ számlát nyit; *у корно-влакым* ~ új utakat nyit; *иктаж-көлан иктаж-мом* ~ vki elé tár vmit; *шке шоныма-шым* ~ nyílt kártyával játszik 2) kiltár, kilnyit; *омсам* ~ ajtót kiltár; *шинчам почаш* kinyitja a szemét; *газым* ~ kinyitja a gázt; *шым-чоным* ~ kitarja a szívét; 3) megnyit; *совещанийым / погынымашым* ~ tanácskozást/gyűlést megnyit; *ончерым* ~ kiállítást megnyit; *омсам пеле марте* ~ félig megnyitja az ajtót; *движений*

лан почмо megnyit a forgalomnak 4) alapít; *школым* ~ iskolát alapít 5) leleplez; *паша-матныкым / шарныктышым* ~ emlékművet leleplez 6) tör; *корным шкелан* ~ utat tör magának 7) ellárul; *тайным* ~ / *почын пуаш* elárulja a titkot 8) fellbont

почеламут költemény, vers; ~ым *возаи* verset ír; versel
поче-поче következetes; ~ *огыл* nem következetes
почётан előkelő; ~ *вер / должность* előkelő hely; ~ *уна* díszvendég
почеш 1) után; *удыр* ~ a lány után; *иктаж-көн* ~ *погкалаш* vki után takarít; *икте-весе* ~ egymás után; *оксалан / окса* ~ *куржаш* fut a pénze után 2) szerint; *шонымо* ~ akarata szerint; *закон* ~ törvény szerint; *радам* ~ sorrend szerint; ~ *ка-яш* kísér, követ; *иктаж-көн* ~ *ка-яш* követ vkit; *иктаж-көн примерже* ~ *ка-яш* követi vkinek a példáját; *канаш* ~ *ышташ* követi a tanácsot; *событий-влак икте* ~ *весе каят* az események gyorsan követték egymást; ~ *кодаш* ellmarad, hátralmarad, lelszakkad, lelmarad; ~ *кодишо* a) hátralmaradt b) késő (*mn*); ~ *кодын толишо* (ell)késő (*mn*); ~ *кодын толишо кенеж* késő nyár; ~ *мут* névlutó; ~ *покташ / кошташ* üldöz; *идратымылан көра иктаж-көн* ~ *кошташ* szerelmével üldöz vkit; *энжек* ~ *покта* üldözi a ballszerencse; (*иктаж-мо*) ~ *түнлаш* következik; ~ *шоктымо* kísérő (*mn*) (zene)

почкалташ (-ем) lelráz; *лумым* ~ lerázza magáról a havat

почкаш (-ем) kilráz, lelráz

почкинчаш (-ем) teker

почмаш 1) nyílás 2) megnyitás; *ончерым* ~ a kiállítás megnyitása 3) felfedezés; *Америкым* ~ Amerika felfedezése; *С витаминным* ~ a C vitamin felfedezése

почмо 1) nyitott; ~ *окна воктен малаш* nyitott ablaknál alszik; ~ *капкам шыкен нураш* nyitott kapukat dönget; ~ *шыпча дене* nyitott szemmel 2) nyitva (van); *юдышым почмым кодаш* nyitva hagyja a kérdést; *омса* ~ az ajtó nyitva van 3) nyilvános; ~ *погынымаш* nyilvános ülés

почтальон levéllhordó, postás

почтамп postahivatal

почто posta; *мошо* ~ érkező posta; *эн лишыл* ~ *куштырак?* hol van a legközelebbi posta? ~ *дене колташ* postára ad vmit; *тачысе* ~ *дене* mai postával; ~ *индекс* irányítószám; ~ *яшылык* postalláda

почылташ (-ам) 1) nyílik; *омса нулсике почылтеш* az ajtó jobbra nyílik; *йӧн почылтеш* гын ha alkalom nyílik; *пеледыш почылтеш* nyílik a virág 2) fakad (forrás, bimbó) 3) megoldódik; *тайне / шо-ло почылтеш* megoldódik a rejtély

почылтшо nyílt; ~ *тайне* nyílt titok

почын nyitva; *шынчам* ~ *кучаси* nyitva tartja a szemét

пошараш (-ем) présel

пошарташ (-ем) lelnyom

пошаш (-ем) szaporodik

пошкудо szomszéd; ~ *эл* szomszéd ország; ~ *нӧрм* szomszéd ház; *иктаж-мо дене* ~ *ляш* szomszéd(os) vmivel; ~-*влак* szomszédok; *пошкудышко каяш* a szomszédba megy

пошлин vám; ~ым *тӱлыман* vám alá eső; ~ым *иктаж-мо-лан тӱлаш* vámot fizet vméért; ~ым *налаш* ellvámol; ~ым *тӱлыкташ* 1) (ell)vámol 2) vámot vet ki vmire

пошырнымо lidérc

позний költészet

позме költemény

поэт I. költő II. költői; ~ *семын шонен моштымаш* költői képzelet; ~ *талант* költői tehetség

поян I. 1) gazdag (*mn*), jólmódú; ~ *ен* gazdag ember; *кол-лан* ~ halban gazdag; *ойырка-лен налашлан* ~ gazdag választék 2) bőséges; ~ *эр кочкыш* bőséges reggeli; ~ *шурно лектыш* bőséges termék 3) pénzes; ~ *еш* pénzes família; ~ *тукум гыч лекше* előkelő származású; ~ *шурно лектышан* termékeny; ~ *шурно лектышан мланде* termékeny talaj II. gazdag (*fn*); ~-*влак* a gazdagok

поянлык 1) kincs; *нӧрмӱс* ~ természeti kincsek; *кӱнчен лукмо* ~ ásványi kincs 2) érték; *койыш-шоктыш* ~ erkölcsi érték

пояс öv

пӧкмӧр idéetlen

пӧле nemi; ~ *ылыш* nemi élet; ~ *контакт* nemi érintkezés; ~ *ойырте* nemi különbség; ~ *наста* nemi szerv

пӧлек ajándék; ~ым *пуаш* ajándékot ad; ~ *шотеш налаш*

- ajándékba kap; ~еш налаш
ajándékuł kap
- пӧлеклаш** (-ем) 1) ajándékoz
2) ajánl 3) szentel; *ике ылы-
шым шанчылан* ~ a tudo-
mánynak szenteli az életét
- пӧлеклыше** ajándékozó
- пӧлем** szoba; ~ *покиелне* a szo-
ba közepén; *кок веран* ~ kétl-
ágyas szoba; ~ *ысе кушкыл*
szobalövőny
- пӧлка** fiók (*cég*)
- пӧрдалаш** (-ам) hever; *малым-
верыште* ~ ágyban hever
- пӧрдаш** (-ам) 1) forog; *ик-
таж-кӧн йыр* ~ forog vkinek
a társaságában 2) kavarog; *вуй-
йышто шонымаш-влак пӧр-
дыт* kavarognak a gondolatok
a fejében 3) örvénylik # *вуй
пӧрдеи* fő a feje # *пӧрдын*: ~
волаш lelgördül; ~ *каш* a)
gördül b) gurul
- пӧрдем** örvény
- пӧрдмаш** forgás
- пӧрдшӧ** forgó-; *пӧрдышцене*
forgólszínpad; *пӧрдышмар-
деж* forgólszél
- пӧрдыкташ** (-ем) 1) forgat;
шинчам ~ szemét forgatja 2)
gördít, gurít
- пӧрж-марий** szerelmes (*fn*)
(*férfi*)
- пӧрт** 1) épület, ház; *еш* ~ csa-
ládi ház; ~ *гыч ~ыш кошташ*
háztól házra jár; *шонгылык* ~
aggok háza 2) otthon (*fn*); ~ым
чонтш otthont alapít; ~*кӧргы-
сӧ ўзгар* bútor; ~*кайык* veréb;
~*ончыл* pitvar; ~*сий* lakás-
szentelő
- пӧртылаш** (-ам) 1) visszalér;
кунамеш пӧртылына? mi-
korra érünk vissza? 2) visszal-
tér; *йодышышко угыч* ~ visz-
zatér a kérdésre; *кушечын*

огым пӧртыл ahonnan nincs
visszaltérés

пӧртылмаш visszaltérés

пӧртылташ (-ем) 1) visszalad;
иӱдӧ тенге гыч ~ visszaad
egy százasból 2) viszonz

пӧртылтымашын végleges

пӧръен I. 1) férfi 2) férj 3)
hímlnem 4) erősebbik nem II.
férfias; ~ *йӱк* férfias hang; ~
хор férfikar; ~ *пӧле* hímlnem
(*nytan*); ~ *семын* férfiasan;
~*ла* férfiasan

пӧрыж sógor

пӧчыж örösláfonya

права 1) jog; ~ *почеш* jog sze-
rint; ~ *почеш ыштыме* jogl-
szerű; ~м *уло иктаж-мом
ышташлан* jogom van vmi-
hez; *могай* ~ *дене?* milyen jo-
gon? *тичмаш* ~ *дене* teljes
joggal 2) jogosítvány; ~м
пуаш jogosít; *иктаж-мом
ышташ* ~м *пуаш* jogosít
vmire

правадымылык jogtalanság

правил szabály; ~ *тугай* az a
szabály, hogy; ~ым *пудырты-
маш* a szabályok megsértése;
~*ылан келишен* a szabályoknak
megfelelően; *йымылончыш*
~*влак* nyelvtani szabályok; ~
семын огыл szabálytalan; ~
семын огыл модыш szabály-
talan játék; ~ *семын огыл дви-
жений* szabálytalan közleke-
dés; ~ *семын / почеш* (ышты-
ме) szabályszerű

правительстве kormány (*po-
lit*); *правительствышке ве-
решташ* kormányra jut; *пра-
вительством провалитлаш*
megbuktatja a kormányt; *пра-
вительством вуйлатышже*
kormányelfő

правовой jogi; ~ *йөн дене* jogi úton
 практике gyakorlat; ~ *деч коранаш* eltér a gyakorlattól; ~ *шотышто* gyakorlatilag
 прачечный mosoda
 преданный monda
 предмет (tan) tárgy; *обязательный* ~ *влак* kötelező tantárgyak
 предохранитель biztosíték; ~ *йүлен каен* kiegészített a biztosíték
 предположений fellejtés
 предприниматель vállalkozó (fn); *промышленный* ~ ipari vállalkozó; ~ *влак* vállalkozók
 предпринимательстве vállalkozás; *парышан / найдам нушо* ~ kilfizetődő vállalkozás
 предприятий 1) üzem 2) vállalat; *торговый* ~ kereskedelmi vállalat
 председатель elnök
 представитель képviselő (fn); *у иогынын / направиенийын* ~ *же* az új irányzat képviselője; ~ *семын / лўм дене* képviselőletében
 представительстве képviselőlet; *торговый* ~ kereskedelmi képviselőlet
 представлений esemény
 презе borjú
 президент 1) államelnök, államfő 2) elnök
 премий 1) díj; *икымите* ~ első díj; ~ *ым налаш* díjat nyer 3) jutalom
 премьерe bemutató, premier
 преподаватель oktató; *университетысе* ~ egyetemi oktató
 прессе sajtó
 прессоватлаш (-ем) présel
 преступник 1) bűnös (fn); *военный* ~ háborús bűnös 2) gonoszltevő 3) tettes; ~ *тўня* állvilág; *кугу олан* ~ *тўняже* /

пундашыже a nagyvárosok állvilága
 претендоватлаш (-ем) igényel
 претензий igény; ~ *уло гын* ha igény van rá; ~ *лан келышы* ~ *ын* az igényeknek megfelelően; *кугу* ~ *уже* nincsenek nagy igényei
 прибор készülék
 прививке oltás (orv); *прививкым ышташ* olt (orv)
 приговор ítélet; ~ *ым лукташ* ellítél; *нушмо* ~ halálra ítélt
 приём fogadás; ~ *ым эрташ* fogadást ad
 приёмник rádióvevő-készülék
 приёмный 1) rendelő (helyiség) 2) várószoba
 призваний hivatás
 признатлаш (-ем) 1) vall; *икем титаканлан* ~ bűnösnek vallja magát 2) bevall; *титакым* ~ bevallja bűnét 3) ellismer; *титакым* ~ elismeri a bűnösségét; *чын улметым признатлем* elismerem, hogy igazad van; *иктаж-көн усталыкыым / талантышым* ~ elismeri a tehetségét
 приказ 1) parancs; *иктаж-көлан* ~ *ым нуаш* parancsot ad vkinek; ~ *почеш ышташ* parancsra tesz vmit 2) rendelet; *министрын* ~ *ше* miniszteri rendelet; ~ *лан келышыше* rendeletnek megfelelő; ~ *ым нушо* parancsoló (fn)
 приказыватлаш (-ем) parancsol; *те мыланем (мылам) ода приказыватле* maga nem nem parancsol
 приклад tus
 прикладной alkalmazott; ~ *искусство* iparművészet
 приключений kaland

пример

пример példa; (*иктаж-молан*) *келиен толио* ~ jellemző példa; ~ *лан* a példa kedvéért; ~ *укеан случай* példa nélkül álló eset; ~ *еш* például; ~ *семын кучылташ* például szolgál

примитивный 1) primitív; ~ *йдн дене* primitív módon; ~ *условийиште* primitív körülmények között 2) kezdetleges

приниматлаш (-ем) 1) fogad; *йолташ семын / порын* ~ barátságosan fogad; *тау мут дене* ~ köszönettel fogad 2) elfogad; *ужмашым* ~ meghívást elfogad; *условийым* ~ feltételeket elfogad; ~ *лийме* elfogadható 3) rendel (*fogad*); *врач кок шагат гыч нылым марте приниматла* az orvos kettőtől négyig rendel 4) vállal; *заказым* ~ munkát vállal 5) vesz; *иктаж-мом куштыл-гын* ~ könnyedén vesz vmit

приниматлымаш vétel (*rádi-ón, televízión*)

приниматлыме fogadó; ~ *жап* fogadólóra

приниматлыше fogadó (*fn*)

принцип elv; *мораль* ~ erkölcsi elvek; *иктаж-мом ~лан көра / ~лан лийын ышташ* elvből csinál vmit

принципиальный 1) következetes; ~ *ен* következetes ember; ~ *огыл* nem következetes 2) elvi

пристань rév

присяге eskü; *присягым шукташ* megtartja esküjét; *присягым нудырташ* megszegi esküjét

приход 1) bevétel; ~ *да рос-кот* bevétel és kiadás; *кечаши* ~ napi bevétel 2) jövetel

причал kikötő

прическо frizura, hajlviselet

приют intézet

про fűrő

пробко csap (*fn*); *печкын проб-кыжо* csap (*hordón*); *проб-кым почаш* kinyitja a csapot; *пробкым петыраш* elzárja a csapot

проблема probléma; *туде ~ огыл* ez nem probléma; *тудо иканже проблемым тыишеч ок ыште* nem csinál magának problémát abból, hogy

провалитлаш (-ем) meglibuklik; *экзаменым* ~ megbukik a vizsgán

провинциал vidéki (*fn*)

провинциальный vidéki (*mn*); ~ *ола* vidéki város; ~ *газет* vidéki újság

провинций tartomány

провод vezeték

проводник kalauz (*vonaton*)

проводако vezeték

прогноз időjárás-előrejelzés, időjárás-jelentés

программе 1) program; ~ *почеш* program szerint; *программыке нурташ* programba vesz vmit 2) műsor; *программыште лияш* műsoron van; *программыдыме / программе* *деч посна* (лийше) műsor nélküli

прогрессивный haladó (*mn*)

прогул lógás; ~ым *ышташ* lóg az órától

прогулко séta; *прогулкышко каяш* sétát tesz; *прогулкым ышташ* sétál; *прогулкышко каяш* sétálni megy; *прогулкышто лийым* sétálni voltam

продукт 1) élelem; ~ *дене снабжатлаш* élelemmel ellát; ~ *кевым* élelmiszerbolt 2) gyártmány 3) termék

проект tervrajz
 проектируеш (-ем) vetít
 прожектор fénylészó
 проигрыватель lemezlejátszó
 произведений 1) alkotás, mű;
 сылнымут ~-влак ~ irodalmi
 alkotások/művek
 происшествий esemény; ~
 лийме годом az esemény
 időpontjában; кугу ~ nagy
 esemény; ~лан поян esemé-
 nyekben gazdag; пытартмыш
 ~-влак a legfrissebb esemé-
 nyek
 прокат бérlet; ~ымш налаш
 (kil)bérel
 прокурор ügyész
 пролаш (-ем) fűr; рожым ~
 lyukat fűr
 пролив tengerlázor
 промышленность ipar
 промышленный ола ipar-
 város
 пророк proféta; шоя ~ hamis
 proféta; нигö мөнгыштыжö ~
 огыл senki sem proféta a maga
 hazájában
 просвещений fellvilágosodás
 проста 1) egyszerű; ~ услови-
 йыште egyszerű körülmé-
 nyek közt; наша тыгаяк ~
 огыл a dolog nem olyan egy-
 szerű; ~ш савырнамш егьсь-
 рübbé válik 2) sima; ~ наша si-
 ma ügy; ~ койыш sima módor
 простапаш (-ам) egyszerűbbé
 válik
 простапаш (-ем) egyszerűsít
 простан egyszerűen
 проститлаш (-ем) 1) megbo-
 csát; проститлыза! bocsáss
 meg! проститле! / прос-
 титлыза! ellnézést kérek, el-
 nézést! 2) ellenged; парымым
 ~ adósságot elenged
 проститлымаш ellnézés

просто egyszerűen; ~ юшанап
 лийдыме egyszerűen hihetel-
 len
 пространстве tér (fn); ~ да
 жат tér és idő
 простынь lepedő
 протест tiltakozás; ~ деч посна
 minden tiltakozás nélkül; ук-
 таж-мо ваптареш ~ым ыш-
 тап tiltakozlik vmi ellen; ~ым
 ыштышье tiltakozó; ~ погыны-
 маш tiltakozó gyűlés; ~ нота
 tiltakozó jegyzék; ~ движений
 tiltakozó mozgalom
 противень tepsí
 профессий 1) foglalkozás; үд-
 ратыме ~ kedvenc foglalko-
 zás; ~же дене foglalkozására
 néзve 2) szak 3) pálya (foglal-
 kozás) 4) mesterség (foglalko-
 zás) 5) hivatás
 профсоюз szakszervezet
 процедура 1) gyógylmód 2)
 eljárás
 процент kamat
 процесс 1) per (fog); уголовный
 ~ büntető per; гражданский ~
 polgári per; иктаж-көн вап-
 тареш судебный ~ым тун-
 лаш pert indít vki ellen 2) el-
 járás; дисциплинарный ~ fe-
 gyelmi eljárás; иктаж-көн
 ваптареш ~ым тунлаш el-
 járást indít vki ellen
 пружин rugó (fn)
 псевдоним álnév, fedőlnév
 психический: ~ чер elmelembaj;
 ~ черле elmelembeteg
 пу fa; ~ дене ыштыме / чоны-
 мо fából épült; ~ нөрм falház,
 gerendalház; ~ савар falkerítés
 пуалаш (-ам) 1) fűj; мардеж
 пуалеш fűj a szél 2) csap; үд
 юалге чурийыш пуал(-ым)
 колтыш az éj hidege az arcá-
 ba csapott

пуалаш

пуалаш (-ам) II 1) dagad; *йол-жо* ~ *тўналын* dagadni kezdett a lába 2) beldagad

пуалмаш I dudor

пуалмаш II gyulladás; ~ *тўналын* gyulladásban van

пуалме daganat

пуалташ (-ем) 1) fúj; *шўштыкым* ~ sípjába fúj 2) trombitál

пуанаш (-ам) meglmerevedlik

пуаямаш fásultság

пуанше fásult

пуаш (-ем) I 1) fúj; *мардеж* *пуа* fúj a szél 2) fellfúj # *пуэн* *шогаши* fellfúj; *пуэн* *ылыж-таш* fellszít # *пуэн*: ~ *шогаши* fellfúj; ~ *ылыжташ* fellszít

пуаш (-ем) II 1) ad; *корнылан* (*киндым*) ~ útavalóul ad; *кидыш* ~ kézbe ad 2) odaad 3) meglad; *ишем* ~ megadja magát; *парымым* ~ adósságot megad; *правам* ~ megadja a jogot 4) átlad, átlnyújt 5) kézbesít 6) belad; *наша* *гыч* *кайыме* *нерген* *йодмашым* ~ beadja lemondását; *эмым* ~ orvosságot bead 7) felltesz; *йодышым* ~ kérdést feltesz 8) fellad; *мөнгө* *нашам* ~ házi feladatot felad 9) kilad; *нашам* ~ kiad munkát 10) nyújt; *йөнөм* ~ lehetőséget nyújt; *кочкышым* ~ / *ситараш* meglélhetést nyújt, *полышым* ~ segítségét nyújt 11) áldoz; *ылышым* *иктаж-мо* *верч* ~ életét áldozza vmiért 12) felláldoz; *ылышым* ~ feláldozza életét; *ике* *ылышым* ~ feláldozza magát 13) megláld 14) hozzáad; *иктаж-көм* *иктаж-көлан* *марлан* ~ vkit vkihez nőül ad 15) helyez; *иктаж-көм* *ик-таж-молан* *судыш* ~ vád alá helyez vkit vmiért 16) hoz; *но-*

ян / *сай* *саскам* ~ bő termést hoz 17) előlterjeszt; *ойым* ~ javaslatot előlterjeszt; ~ *ыш-таш* odaítél; *премийым* ~ *ыш-таш* díjat odaítél

публик közönség

публикаций kiadvány

публиковатлаш (-ем) közöl; *статьям* ~ cikket közöl

пуда szeg (fn)

пудешташ (-ам) 1) meglreped (*üveг*) 2) ropog (*fegyver*)

пудештараш (-ем) (megl)rop-
rant

пудешташ (-ам) 1) kilreped 2) ellhasad 3) szétrobban; *шыде* *дене* ~ szétrobban a méregtől

пудештылаш (-ам) pattog (*tűz*)

пудр púder

пудыранчык 1) kavarodás 2) pánik; ~ *тарвана* pánik keletkezik; ~ым *тарваташ* pánikot kelt

пудыранымаш 1) ellhomályo-
sodás 2) zavargás, lázadás

пудыраташ (-ем) 1) kavar, (fell)kavar 2) fellzavar 3) meglzavar; *иктаж-көн* *вуйым* ~ meglzavarja vkinek a fejét

пудыратылыкташ (-ам) nyugtalanít; *вуйым* / *ушым* ~ elgondolkoztat

пудырташ (-ем) 1) eltörlik 2) ellromlik; *шагат* *пудыртен* az óra ellromlott 3) fellborul; *порядке* *пудырға* fellborul a rend 4) (megl)sérül (*yзгар*) (*tárgy*)

пудырго 1) dirib-darab 2) roncs 3) szilánk 4) töredék, törmelék

пудырғымаш törés

пудырташ (-ем) 1) eltör; *ша-гатшым* *пудыртен* eltörte az óráját 2) beltör; *окнам* ~ be-
tört az ablakot 3) ellront; *ша-*

гатым ~ elrontja az órát 4) megszeg; *законом* ~ megszegi a törvényt; *сõрымашым* ~ megszegi az ígéretét 5) sért; *иктаж-кõн праважым* ~ vmi sérti vkinek a jogait 6) megsért; *правилым / нормым* ~ megsérti a szabályokat 7) összeltõr; *ишем* ~ összetõri magát; *вуйым* ~ tõri a fejét; *пудыртен*: ~ *лукташ* kilfeszít; *омсам* ~ *лукташ* ajtót kifeszít; ~ *пураш* a) átltõr (vmin) b) beltõr; *банкышке* ~ *пураш* betõr a bankba
пужараш (-ем) érlel (átv); *планым* ~ érleli a tervet
пужаш (-ем) 1) rombol 2) (ell)ront; *койышым / йўлам* ~ rontja az erkõcsõket 3) tõnkreletesz
пужен át-; ~ *ышташ* 1) újjálszervez 2) átlalakít; *зоданийм* ~ *ышташ* épületet átlalakít 3) átkdolgoz 4) feldolgoz; *мемым* ~ *ышташ* témát feldolgoz
пужлаш (-ем) 1) ellromlik; *игече пужла* az idõ 2) megllromlik (étel) 3) züllik
пужлышо 1) romlott 2) rossz
пуйто 1) mintlha; ~ *ала-мом колам* mintha hallanék vmit; ~ *неш ушан улеш, туге ышта* úgy tesz, mintha nagyon okos volna 2) akárcsak
пукшаш (-ем) 1) etet; *йочам* ~ gyermeket etet; *вольыкым* ~ állatot etet 2) táplál; *йочам шõрым* ~ tejjel táplálja a gyerekeket
пукшымах etetés
пуламыр 1) пánik; ~ *тарвана* пánik keletkezik; ~ым *тарваш* пánikot kelt 2) kapkodás

пулвуй térd; ~ *даным* térdig; *пулвуети сукен шинчаси* térdre borul
пулдырчо fűrj
пулыш váll
пуля golyó
пун 1) szõr, szõrme 2) pihe 3) préм; ~ *уши* préмsapka
пунаш (-ем) 1) fon; *ўным* ~ haját fon; *керемым* ~ kötelet fon 2) belfon; *ўным лентым* ~ szalagot a hajába befon
пундаш 1) fenék; *теныз* ~ a tenger feneke; ~ *марте* fenékig 2) lábazat 3) alj; *тўшке-рын* ~ыже a társadalom alja
пундашдыме feneketlen; ~ *ер* feneketlen tó
пундыш 1) tõnk 2) tuskó (*fatõnk, ember*)
пунем hajlfonat
пунчал döntés, határozat; ~ым *лукташ* döntést/határozatot hoz
пунчалаш (-ам) I kilcsavar; *мушмо вургемым* ~ kicsavarja a mosott ruhát
пунчалаш (-ам) II ellrendel
пунчалмут határozat; ~ым *лукташ* határozatot hoz
пунышкыш penész
пура sör
пурак por; *ломыж да* ~ por és hamu; ~ым *ўшташ* port tõrõl; ~ым *савырнаш* porrá válik
пуракан poros
пураш (-ам) ráг; *тўрвым* ~ ajkát ráгja; *кўчым* ~ ráгja a körmét
пураш (-ем) 1) bellép; *нõлемыш* ~ belép a szobába; *организацийыш* ~ szervezetbe belép 2) belmegy; *нõртышкõ* ~ bemegy a házba; *йолчыемыш* вўд *пурен* a cipõbe bement a víz; ~ *ок лий!* tilos a

пургедаш

belmenet 3) fér; *тиде вуйыш-кем ок нуро* az nem fér/megy a fejembe; *атышке вич литр нуро* az edénybe öt liternyi fér 4) belfér; *пӧлемыш кокишдӧ еннуро* a terembe kétszáz személy fér be; *шкаф омсаи ок нуро* a szekrény nem fér be az ajtón 5) belesik; *ӱӧр окна гыч нуро* beesik az eső az ablakon; *шӱргывылышыже нурен* be van esve az arca 6) (fell)megy; *ката йолышкем ок нуро* a cipő nem megy fel a lábamra; *нашмак / туфле / ботинко йолышко ок нуро* a cipő nem megy a lábára 7) ell-helyezkedlik; *у нашии нурен* új állásban helyezkedett el 8) csúszlik; *шотлымаишке йоньлыи нурен* hiba csúszott a számításba 9) tartozlik; *тиде темишке ок нуро* nem tartozik a tárgyhoz # *нурен*: ~ *лектаи* ki-beljár, átlénáz; *пошкудыш(ко)* ~ *лектаи* ~ átlénáz a szomszédba; *пурызат*! tessék! (korigásra)

пургедаш (-ам) 1) túr; *мландым* ~ túrja a földet 2) piszkál; *нӱйым* ~ fogát piszkálja; *тулым* ~ a tüzet piszkálja

пургыж I 1) hólvihar 2) hólfúvás; ~ *тылзе* február

пургыж II feketeföld

пурентайи (-ем) 1) belesik; *вӱдыи* ~ beesik a vízbe 2) ell-eslik 3) borul; *шӱргывылыи дене* ~ arca borul

пурка laza; ~ *рок* laza talaj

пурла 1) jobb; ~ *кид* jobb kéz; ~ *могырым / велым* jobbról; ~ *и* / ~ *могырыи* / ~ *вельи* *савырнаи* jobbra fordul (jár-tű) 2) jobboldali; ~ *тӱшка-*

влак jobboldali körök; ~ *партий / вий* jobboldal (pol)

пурлаш (-ам) 1) harap; ~ *ӱӧрале* harapnivaló 2) fal (изии) (*vmi keveset*) 3) belkap; *эр кочкышым* ~ bekapja a reggelit # *нурлын*: ~ *колтаи* belkap; ~ *шалатаи* szétlharap

пурса borsó

пурташ (-ем) 1) belvezet; *унам пӧлемышке* ~ vendéget a szobába bevezet; *отопленийым пӧртышкӧ* ~ bevezeti a házba a központi fűtést 2) belvisz 3) hoz; *ӱӧндымӧ положенийи* ~ kényelmetlen helyzetbe hoz; *модышко* ~ divatba hoz 4) kever; *энгекыи* ~ bajba kever vkit 5) fogad; *йочалыкеи* ~ gyermekévé fogad; *ике деке нашии / тареи* ~ vkit szolgálatába fogad # *нуртен колтаи* kilejt; *кид гыч нуртен колтаи* kezéből kiejt

пуртымаи 1) belvezetés 2) felvétel; *университетыи (тунемаи)* ~ egyetemi felvétel; *наиши(ке)* ~ felvétel (*тункара*); *членствыи* ~ tagfelvétel

пурымаш belmenet (fn)

пурымвер illemlhely, WC

пурымо I. belmenet (fn); ~ *вер а* beljázat (fn) b) tanya (szállás) II. belmenet; ~ *годым тудым ваишыйым* bemenet találkoztam vele

пурыс bors

пурта 1) puszta (mn); ~ *кид дене* kézzel 2) üres; ~ *кутырымаи* üres beszéd; ~ *пӧлем* üres szoba; ~ *пагар* üres a gyomra; ~ *кид дене* üres kézzel; ~ *ончалтыи* üres tekintet; ~ *кӱсен дене* üres zsebbel

пустанаш (-ам) 1) ellpusztul; ~ *кодымо* pusztulásra ítélt 2) kilpusztul 3) megsemmisül; ~ *кодымо* pusztulásra ítélt
пустандаш (-ем) 1) ellpusztít 2) pusztulásba visz 3) kilűrít 4) megsemmisít
пустандымаш irtás
пустанмаш pusztulás; ~ *ке кондаш* pusztulásba visz
пустынь puszta (*fn*)
путеводитель útikalauz
путешественник utazó (*fn*)
путешествий utazási; ~ *бюро* utazási iroda; ~ *ышке каяш йөн* utazási lehetőség
путешествоватлаш (-ем) utazgat
путырак rendkívül
пуч 1) cső 2) trombita (*zene is*)
пучаш (-ам) ellpárolog
пучымыш kása
пуш I csónak; ~ *дене кайыше* evező (*ember*); ~ *улан ең* csónakos
пуш II 1) illat; *тамле ~ым шараш* jó illatot áraszt; *шо-шым* ~ a tavasz illata 2) szag; *өрмашан* ~ан furcsa szaga van; *сай* ~ан jó szaga van; ~*ыжсо уда* rossz szaga van
пушенге fa; *иле* ~ élő fa; *пушенгыш шуралташ* fának hajt; *пушенгыш(ке) кўзаш* fára mászik; ~ *вож* faltönk; ~ *вуй* a fa csúcsa; *пушенгым об-рабатыватльише промыш-ленность* falipar
пушкыдемдаш (-ем) enyhít
пушкыдо 1) puha; ~ *вакшыш* puha ágy 2) lágy; ~ *кинде* lágy kenyér 3) finom; ~ *коваштан* finom bőrrű 4) gyenge; ~ *ең* gyenge ember 5) szelíd; ~ *кумылан* szelíd természetű; ~ *кумылан* puha (*engedékeny*)

пушланаш (-ем) ellpárolog
пушландараш (-ем) kilönt (*átv*); *чоным* ~ kiönti a lelkét
пушташ (-ам) 1) öli; *ойго пуш-теш* öli a bánat; *шкем вўдыш пурен каен* ~ vízbe öli magát 2) megöl; *иктаж-көм пуш-таш* vkit megöl; *шкем* ~ megöli magát 3) kilvégez 4) agyonlüt 5) ellintéz; *мый ты-йым пуштам* majd én ellintéz-lek 6) gyilkosságot követ el
пуштмаш gyilkosság
пушту gyilkos (*fn*)
пуштыланаш (-ем) idegeskedlik
пуштыландараш (-ем) ideges-sít
пуштыланен колташ (-ем) lábba jön
пуштыланымаш láb; *налме-ужсалыме* ~ vásárlási láb
пуымах 1) adás 2) kiladás
пуышо adó (*mn*)
пўгө 1) ív 2) körív
пўгалтмаш hajlás
пўгаш (-ем) 1) hajlít 2) meg-lönt
пўгымах hajlítás
пўгыр rúp; ~ *тупан* rúpos hátú
пўтыран rúpos; ~ *тўе* rúpos tevé
пўгыргаш (-ем) hajllik
пўгырнаш (-ем) hajol, hajllik, meglhajlik
пўгырташ (-ем) hajlít, megl-hajlít
пўгыртымах 1) hajlás 2) hajlítás
пўжалтараш (-ем) meglizzaszt
пўжалташ (-ам) izzad; *пўжал-там* izzadok; *вўдкашка гай* ~ verejtékben fürdlik # *нў-жалтмеи(ке) паишам ыш-таш* úgy dolgozik, hogy a pad-lás is izzad

пўжалтмаш izzadás

пўжалтше izzadt

пўжалтыкташ (-ем) megliz-
zaszt

пўжвўд 1) izzadság 2) verejték,
мучкыжо ~ йога csorog róla a
verejték # ~ лекмеш нашам
ышташ úgy dolgozik, hogy a
padlás is izzad

пўй fog (fn); кориштышо ~ fá-
jós fog; нўем коришма фáj a
fogam; ~ым лукташ fogat
húz; шерген ~жў фésű foga; ~
врач foglорvos; ~ коришты-
маш foglfájás; ~ эрыктыме
насте foglkrém; ~ эрыктыме
щётко foglkefe; ~ым шыраш
vicsorít; ~жым шыра vicsor-
ítja a fogát

пўкен 1) szék 2) sámli

пўкташ (-ем) költ (madár)

пўкш 1) mogyoró 2) dió; чоды-
ра ~ mogyoró; кугывўкш dió;
~ том diólbél; ~ муш diólbél

пўкшерме mogyorólbokor

пўнчў erdeifenyő

пўргалаш (-ам) permetez, lo-
csol

пўргаш (-ем) fecskendez,
fröcsköl

пўрдыш függőny

пўрем redő

пўркыт sas

пўрнаш (-ем) beheged; нўрнен
кушмо пале seblhely

пўртўс természet; иле ~ élő ter-
mészet; колышо ~ élettelen ter-
mészet; ~ аралымаш термé-
szetlvédelem; ~ын вийўже az
elemek

пўрымаш 1) sors; сат ~ jó sors;
~ыже сайрак лийиаш jobb
sorsra érdemes; ике ~еш ко-
даш sorsára hagy vkit; ике ~
дене келанаш elégedett a sor-
sával; ~ын полишымыжо дене

a sors akaratából; ~ын покты-
мыжо дене a sors szeszélyéből
2) szerencse 3) végzet

пўсемаш (-ам) 1) kiélesedik 2)
feszültté válik (átv)

пўсемдаш (-ем) 1) élesít 2)
élez; кўзым ~ kést élez 3) kö-
szörül

пўсў I. 1) éles; ~ кўзў éles kés;
~ пылыш éles hallás; ~ шин-
чан éles látású; ~ ушан éles
elméjű/eszű 2) eleven, élénk;
~ ушан eleven eszű; ~ уш-
акыл élénk képzelet 3) érzé-
keny; ~ пылыш érzékeny fűl
4) metsző; ~ мардеж metsző
szél; ~ тўп penge; 5) csípős; ~
йылме csípős nyelv II. él (fn);
критикын пўсыжў a bírálát
éle

пўсын 1) élesen 2) feszülten

пўтынек 1) egészben 2) telje-
sen; ~ лотылалтын velejéig
romlott

пўтынь össz-; ~ калыкын össz-
népi; ~ нацийын össznemzeti

пўтыралташ (-ем)tekereg, ka-
nyarog, csavarodik; нўты-
ралт кўзышў тошкалтыш
csigallépcső

пўтыраш (-ем) csavar, teker #
нўтырен: ~ лукташ kilcsa-
var; ~ нурташ belcsavar

пўтырка 1) golyó; лум ~ hól-
golyó 2) gombolyag

пўтырымаш csavarás

пўчў 1) rénszarvas 2) szarvas

пўчкаш (-ам) 1) vág; нуше-
гым / нум ~ fát vág 2) kilvág;
кўзў дене ~ késsel kivág; ну-
шегым / нум ~ fát kivág 3)
lelvág; укшым ~ ágat levág 4)
meglívág, megsebez; парням ~
megvágta az ujját 5) metsz;
нум ~ fát metsz # нўчкын: ~
кудалташ kilvesz; сокыршо-

лым ~ кудалташ kiveszi a vakbelet; ~ лукташ kilvág; күзö дене ~ лукташ késsel kivág; ~ ойыраш szétlvág
пӱчкедаш (-ем) 1) vág 2) vagdal; *иктаж-мом тыгыдын* ~ apróra vagdal vmit 3) szab (*тувырым*) (*ruhát*) 4) hasít; *шӱмым* ~ szívébe hasít 5) szel; *тулнуш толкыным / вӱдоньм пӱчкеда* a hajó szeli a hullámokat # *пӱчкеден ыш-таш* vés
пӱчкедымаш vágás (*cselekmény*)
пӱчкедыше metsző; ~ *корш-тыш* metsző fájdalom
пӱчмаш vágás (*cselekmény*)
пӱчшö vágó (*fn, mn*)
пӱшкылаш (-ам) megszúr; *пачемыш пӱшкылын* megszúrt a darázs
пӱя гát; ~м *пӱяш* gátat épít
пӱялаш (-ам) kacsint
пыдалаш (-ам) öv; *иктаж-көм иктаж-мо деч* ~ öv vkit vmitől # *пыдалын шогаши* pártfogol
пыжаш 1) fészек 2) alom
пыжгаш (-ем) 1) suttog (= *шым ойлаш*) 2) súg; *шт пыжге!* ne súg!
пыжгымаш suttogás
пыжыкташ (-ем) szít (*tűzet*)
пызе hús
пызле ragya
пызыралташ (-ам) elnyomás alatt áll
пызыралтмаш elnyomás
пызыраш (-ем) 1) nyom; *бо-тинке пызыра* a cipő nyomja a lábat; *чоным иктаж-мо пызыра* vmi nyomja a lelkét 2) elnyom; *калыкым* ~ népet elnyom 3) lenyom; *вӱд ымаке* ~ víz alá lenyom 4) szorít;

пырдыж воктен ~ falhoz szorít; *ойго шӱмым пызыра* bánat szorítja a szívemet; *угылышко* ~ sarokba szorít # ~ / *пызырен илаш* igába hajt
пызырымаш 1) elnyomás; ~ *те илаш* elnyomás alatt áll 2) iga
пыксалташ (-ам) bűzlik
пыксаш (-ем) bűzlik
пыкше 1) alig; ~ *лудаш лиеш* alig olvasható 2) ügyel-bajjal
пыкше-пыкше alig-alig
пыл felhő; ~ *вомыш* ég (*fn*)
пыланаш (-ам) belborul (ég)
пылан 1) borús, felhős; ~ *игечын* borús/felhős időben; *кава* ~ borús/felhős az ég 2) borongós (*идö*)
пылесос porlszívó
пылыш 1) fül 2) fogantyú (*átv*); ~ *мучаш дене колыш-таш* ellengedi a füle mellett; ~ *ыш пышташ* eszébe vés
пыльдырий szeles (*meggondolatlan*)
пырдыж fal (*fn*); ~ым *онташ* falat rak, falaz; ~ *көвөр* falil-szőnyeg; ~ *лампе* falilámpa; ~ *шагат* falilóra; ~ *икаф* falilszekrény; ~ *газет* falil-újság
пырля I. 1) együtt; ~ *кодаш* együtt marad; ~ *илаш* együtt él vkivel; *тудын дене* ~ azzal együtt; *тидым* ~ *ыштенна* ezt együtt csináltuk; ~ *каши* vkivel együtt megy; *мый денем* ~ velem együtt 2) együttesen; ~ *лияш* összeltart; *иза-ака, шольо-шӱжар* ~ *улым* a testvérek együttesen II. 1) közös; ~ *йолташина* közös barátunk 2) együttes; ~ *тыршы-маш* együttes erőfeszítés

пырня

пырня 1) gerenda; ~ *пöрт* gerendalház 2) rönk
пырсак суд esküdtbíróság
пырт(ак) 1) kissé 2) majdnem; ~ *гына* majdnem
пырчан шурно gabonalnövény
пырче 1) gabona 2) gabonaszem; *күнде* ~ gabonaszem 3) mag (szem) 4) szál; *олым* ~ szalmaszál; *йп* ~ hajlszál; *пун* ~ szőrlszál 5) szem; *пырак* ~ porlszem
пырыс macska; ~ *шудо* kömény
пысманлаш (-ем) határol
пыстыл toll (*madaré*)
пытаралташ (-ам) belfejeződik
пытараш (-ем) 1) végez, elvégez; *юриспруденцийым тунем* ~ jogi tanulmányokat végez; *школым* ~ iskolát elvégez; *нашам* ~ elvégzi a dolgát 2) belfejez; *иктаж-мом тунем* ~ tanulmányokat belfejez 3) megszüntet; *ике нашам* ~ megszünteti a működését 4) meglör; *ойго пыта-ра* bánat meglör; *иктаж-көн* / *иктаж-мон вийжым* ~ vki-nek/vminek az erejét meglör; *иктаж-көн торешланымжым* ~ meglóri vkinek az ellenállását 5) megsemmisít; *серышым* ~ megsemmisíti a levelet 6) kilmerít; *темьм* ~ témát kimerít
пытартыш 1) utolsó; ~ *филлер марте* az utolsó fillérig; *де-кабрьын* ~ ариялаитыже december utolsó hetében; *тиде мыйын* ~ мутем ez az utolsó szavam; ~ *приговор* utolsó ítélet; ~ *гана* utolsó ízben; ~ *минутлаште* utolsó percben; ~ *мин* utolsó alak 2) végső; ~ *ак* végső ár; ~ *цель* végső cél; ~

пунчал / решений végső döntés 3) friss; ~ *увер* friss hírek 4) döntő (*mn*); ~ *матч* döntő mérkőzés; ~ *матын* a döntő pillanatban 5) végleges; ~ *ваш-мун* végleges válasz; ~ *гана* utoljára, leglutoljára, leglutóbb; ~ *гана ужемем годым* amikor utoljára láttam; ~ *ланже* utoljára, de nem utolsó sorban; ~ *лан* végül; ~ *итог* végleredmény; ~ *лан* végleredményben, végre

пытарымаш 1) végződés (*befejezés*) 2) irtás 3) rovarlirtás

пытарыме 1) végződés (*befejezés*), *Будапештиште* ~ *университет* Budapesten végzett egyetemet 2) irtás 3) rovarlirtás

пыташ (-ем) 1) végződik; *мун йонийк дене пыта* a szó magánhangzóra végződik; *модыш / вашлиймаш пичья дене пытен* a mérkőzés döntetlenül végződött 2) belfejeződik 3) fogy, elfogy; *чытымаш пыта* elfogy a türelme 4) megszünl; *нелылык пыта* a nehézségek megszűnnek 5) tönkrelmegy 6) ellpusztul 7) kilpusztul 8) megsemmisül 9) kilfogy # *оксам пытыш* oda a pénzem

пытыдымаш végtelen (*fn*)

пытымаш kilmenetel

пытыше veszett; ~ *науа* veszett ügy

пычал 1) puska; ~ *дене лүйи* puskával lő 2) fegyver; ~ *ым кучаш* fegyvert ragad; ~ *ан* (лүйи) fegyverben áll; ~ *гуман* puskaltus

пычкемыш I. 1) sötét(ség); ~ *ыште нияткален каяш* sötétben tapogatózik; *йүд ~ыште* az éj sötétjében 2) homály;

кас ~ alkonyi homály II. 1) sötét; ~ *ыле* sötét volt 2) homályos
пычкемышалташ (-ам) (bel)-sötétedik
пычырик egy csepp(et)
пышкем 1) csomó; ~ *мым рудаш* csomót kiold; ~ *ым кылдаш* csomóra köt 2) köteg
пышкемдаш (-ем) megköt
пышташ (-ем) 1) tesz; *оксам банкышке* ~ pénzt bankba tesz; *утиым вуй үмбаке* ~ fejére teszi a sapkát 2) letesz (*иктаж-мом иктаж-кушко*) (*vmiit vñova*); *мландүмбаке* ~ letesz vmit a földre; *оружи-йым* ~ leteszi a fegyvert 3) fektet; *вакышышке* ~ ágyba fektet; *оксам делаш* ~ pénzt üzletbe fektet 4) rak; *яилыкышке иктаж-мом* ~ ládába rak vmit 5) megrak; *конгаш пум* ~ kályhát megrak 6) megfeszít; *вийым* ~ megfeszíti erejét
пышткойышо időtlen
пьеце színldarab

p

радам 1) sor; ~ *шот* sorrend; ~ *чотмум* sorlszámlnév 2) rendszér 3) él (*fn*); (*пашаите*) *ончыл* ~ *ыште* *ляш* élen jár (*a munkában*) 4) váltás; *ик* ~ *вур-гем* egy váltás ruha
радамдыме rendszertelen
радамдымын 1) rendetlenül; ~ *кодаш* rendetlenül hagy 2) értelmetlenül 3) tapintatlanul 4) zavarosan
радамлаш (-ем) 1) analizál 2) eleméz 3) rendben állít 4) szabályoz 5) irányít # *радамлен*: ~ *налаш* megoldoz; *калы-*

кын шонымашым ~ megoldozza a közvéleményt
радамлыме rendezés
радамлын részletesen
радио rádió; ~ *м включатлаш* rádiót belkapcsol; ~ *м петыраш* rádiót ellzár; ~ *м колышт-шо* rádióhallgató; ~ *мум* rádióladás; ~ *пепедаче* rádióladás; ~ *приёмник* rádiókészülék; ~ *программе* rádiólműsor; ~ *станции* adó, rádióállomás; ~ *толкын* sáv (rádióban)
радиус sugár; *кругын* ~ *ыже* a kör sugara
радына festmény
размер 1) méret; *изи* ~ kis méret; ~ *деч* *изи* méret alatti; *иктаж-мо кугу* ~ *ым налеш* nagy méreteket ölt 2) terjedelem (*kiterjedés*)
разоблачитлалташ (-ам) lel-lepleződik
разрешений engedély; ~ *ым йодаш* engedélyt kér; ~ *деч посна* engedély nélkül; *иктаж-молан* ~ *ым пуаш* engedélyt ad vmire
разрешитлаш (-ем) 1) (el)-enged 2) meglenged; *неш шу-кым икелан* ~ túl sokat meglenged magának; *разрешитле!* engedd meg!
разрешитлымаш szabad
разрешитлыме ogyal tilos; ~ *верыште кошташ* tilosban jár
рай 1) mennyország 2) paradicsom (*vall*)
район 1) járás (közigazgatás) 2) kerület
районысо köz/ségi; ~ *суд* köz-ségi bíróság
рак rák
ракат kedvltelés; ~ *лан манын* / *көра* kedvltelésből

ракатланаш (-ем) élvez; *нұр-тыс дене* ~ élvezi a természetet

ракатланымаш 1) élvezet 2) kedvtelés; ~ *гыч* kedvtelésből

раковине mosdólkagyló

ракывогтшер gyöngy; *шояк* ~ hamis gyöngy

раме keret, ráma

рамке keret; *иктаж-мон рам-кыштыже* vminek a keretei közt

ранец iskolatáska

рапира tör (sport)

раса faj; *айдеме* ~ emberi faj

расписаний menetrend

распоряжений rendelkezés; *веч* ~ *марте* további rendelkezésig; ~ *ыште лияш* rendelkezésre áll

рассрочко дене тўлымаш részletfizetés

растрат hűtlen kezelés

расчёт előlírányzat

расшифроватлаш (-ем) megfejt; *шолып серымым* ~ titkos írást megfejt

ратуше városlháza

раш I. 1) derűs 2) érthető, világos; ~ *амал дене* / ~ *негызлен* érthető okokból; ~, ... érthető, hogy; ~ *кутырымаш ыле* ez világos beszéd volt; ~ *огыл* nem világos 3) közelebbi; ~ *информацийым ышна нал* nem kaptunk közelebbi tájékoztatást; *дела шотышто нимо* ~ым *каласен ок керт* nem tud közelebbit az ügyről 4) vitathatatlan; ~ *факт* vitathatatlan tény 5) kétségtelen; ~ *палемдыме огыл* határozatlan; ~ *палемдыме огыл наша* / *сомыл* határozatlan dolog; ~ *палыдыме* határozatlan; ~ *палыдыме наша* / *сомыл* hatá-

rozatlan dolog; ~ *палыдыме чот* határozatlan szám; ~ *палыме* határozott (nyltan); ~ *палыме тодыш* határozott ragozás; ~ *улмаш* / *лиймаш* világo sság (érthetőség) # ~ *койшо* kétségtelen, nyilvánvaló; *чылалан* ~ *койшо* mindenki előtt nyilvánvaló II. 1) pontosan; ~ *каласен ом керт* nem tudom pontosan megmondani 2) világosan; *дела* / *наша иктаж-кўлан* ~ az ügy világosan áll vki előtt 2) nyilvánvalóan

рашемаш (-ам) 1) megvilágosodlik; *иктаж-мо иктаж-кўлан рашемеш* megvilágosodik vmi vki előtt; *наша шуко шонкалыме деч вара гына рашемын* az ügy csak hosszas töprengés után világosodott meg 2) tisztázódlik; *муде эше рашемын огыл* ez még nem tisztázódott 3) kiderül (kitudódlík); *тышеч рашемеш* ebből kiderül; *рашемын* kiderült, hogy 4) nyilvánvalóvá válik

рашемдарыше határozott

рашемдаш (-ем) 1) pontosít 2) tisztáz; *ике шонымашым* ~ tisztázza szempontjait; *тидым эше рашемден огытыл* ezt még nem tisztázták 3) fényt derít vmire; *нашам рашемдаш шуко шонкалаш верештын* az ügy csak hosszas töprengés után világosodott meg

рашкалташ (-ем) 1) csap (i); *волгенче пўртым рашкал-тен* a villám a házba csapott 2) belcsap; *волгенче рашкал-тыш* becsapott a villám 3) dö-rög 4) csattint, pattint

рашкыдемаш (-ам) megvilá-gosodik

рвезе I. 1) fiatallember; *ваты-дыме* ~ fiatallember 2) fickó; *весела / кумылзак / кумылан* ~ vidám fickó 3) fiú 4) legény; *изи* ~ kis legény 5) ifjúság; ~ *годым* kora ifjúságában 6) ~ *удыр* fiatalok II. fiatal; *оласе* ~-*влак* városi ifjúság; ~ *пуштенге* fiatal fa; ~ *улмем* *го-дым* fiatal koromban; ~-*влак* fiatalok

реальный tényleges; ~ *ак* tényleges érték; ~ *роскот* tényleges kiadások

реве tépa

регенче моһа

регистироватлаш (-*ем*) 1) felljegyez 2) felljegyzéseket készít 3) könyvel 4) beljegyez; *цехым / фирмым* ~ céget bejegyez 5) nevez (*sport*)

регистироватлымаш felljegyzés

регулироватьлаш (-*ем*) szabályoz; *энерын йогымыжым* ~ folyót szabályoz

редактироватьлаш (-*ем*) szerkeszt; *газетым* ~ újságot szerkeszt

редактор szerkesztő (*fn*)

редакций szerkesztőség

редис(ке) retek

режим 1) rend 2) rendszabály

режиссёр rendező (*színпadi*)

резерв tartalék; *налаш лийдыме / шылтыме* ~-*влак* rejtett tartalékok

резиденций székhely

резине gumi; ~ / *резинке* *гыч* (*ыштыме*) gumiból való

резинке 1) törlő|gumi, radír 2) gumi-; ~ *кем* gumilicsizma; ~ *пуш* gumilbot

результат eredmény; *сайлы-машын* ~-*ше* a választások eredménye; *матчын* ~-*ше* a

mérkőzés eredménye; ~-*ыш* *кондаш* eredményre vezet

рейке léc

рейс járat (*fn*); *эрденысе* ~ reggeli járat

рекорд rekord, csúcs; ~-*ым* *эр-тен* *каяш* csúcsot megldönt

религий vallás; *христиан* ~ keresztény vallás; ~ *шотышто* vallására nézve; ~-*ым* *тунык-тымаш* hitloktatás

религийдыме vallástalan

религиозный vallásos; ~ *сынан* / *пушан* vallásos szellemű; ~ *характеран* / *кӱргывиян* vallásos tárgyú

рельс sín

ремесленник 1) iparos 2) ipariskolai tanuló; ~-*лан* *тунемаш* *колташ* mesterségre ad

ремесло mesterség (*ipari szak-та*)

ремонттироватьлаш (-*ем*) tata-roz

репетироватьлаш (-*ем*) próbál (*zenekar, színház*)

репортёр riporter, tudósító

республик köztársaság; *союз-ный* ~ szövetségi köztársaság; ~-*ын* *президенттише* köztársasági elnök

республикысе köztársasági

рессор rugó (*fn*)

реставрироватьлаш (-*ем*) res-taurál

ресторан 1) étterem 2) vendéglő; ~-*ыште* *кочкаш* vendéglőben étkezik

референт előadó; *министер-ствын* ~-*ше* minisztériumi előadó

рецепт recept; ~ *деч* *посна* re-cept nélkül; *тидым* ~ *почеш* *гына* *налаш* *лиеш* ez csak re-ceptre kapható

решатлалташ (-ам) eldől; *йодыш эше решатлалтын огыл* a kérdés még nincs megoldva

решатлаш (-ем) 1) elhatároz; *иктаж-мом ышташ* ~ elhatározza, hogy csinál vmit 2) megold

решений 1) döntés; *~ым приметлаш* döntést hoz 2) elhatározás; *нытартыш / түйн* ~ döntő elhatározás; *~ыш(ке) толаш / шыаш* vmilyen elhatározásra jut

решитлалташ (-ам) 1) elhatároz; *ышташ* ~ elhatározza magát a cselekvésre 2) megoldódik

решитлаш (-ем) 1) dönt; *иктаж-көн ылышыже шотышто* ~ dönt vkinek az életéről 2) elhatároz; *иктаж-мом ышташ* ~ elhatározza, hogy csinál vmit 3) megfejt 4) megold; *задачым* ~ megoldja a feladatot

решитлыме огыл kérdéses
решотка rács; *~ көргышкө ве-реиташ* rács mögé kerül

рис rizs; *~ пучымыш* rizslkása
риск kockázat

рисковатлаш (-ем) 1) reszkíroz 2) meglikockáztat 3) kockázatot vállal 4) kockára tesz vmit; *чыла дене* ~ mindent egy lapra tesz fel

ритм ritmus

ровгедаш (-ам) bőfög

родничок feje lágya

родо 1) rokon (*fn*); *иктаж-көн дене* ~ *лияш* rokon vkivel; *иктаж-көлан* ~ *лияш* rokona vkinek 2) rokonság; *иктаж-көн дене* ~ *лияш* rokonságban van vkivel; *чыла / нүтын* ~

az egész rokonság; *~-влак* hozzátartozók

родо-тукым I. 1) rokonság; *финн-угор* ~ finnugor rokonság 2) hozzátartozók; **II.** rokon (*tn*); *~ значениян / ынан* rokonlértelmű; *~ шүм-чон* rokonlélek; *~ ыылме* rokon nyelv; *~ калык* testvérnép

родо-шочшо rokonság

рож 1) lyuk; *~ым петыраш* lyukat betöm 2) nyílás 3) odú 4) rés; *~ым шүташ* a) rést nyit b) átllyukaszt

рожанаш (-ам) killyukad

рожандаш (-ем) átllyukaszt

рожташ (-ем) lyukaszt

роза rózsa; *имыдыме / име деч посна* ~ *уке* nincsen rózsa tövis nélkül; *~ түйсан* rózsalszínű

рок 1) föld; *~ыш савырнаш* földde válik; *нургыж* ~ / *шем* ~ fekete föld 2) talaj; *иктаж-молан* ~ым ончыч ямдылаш előkészíti a talajt vminek; *~ комыла* a) göröngy b) hant; *~ ора* hant; *~олма* burgo-nya

роль szerep; *ике* ~ым вошт нален *налаш* beleléli magát a szerepébe; *иктаж-кушто кузу* ~ым *модаш* jelentős szerepet játszik vmiben

роман regény; *криминальный* ~ bűnügyi regény; *тудын ылышыже чылт* ~ élete valóságos regény; *~ым возышо* regénylírő

рончалташ (-ам) 1) bomlik, fellbomlik 2) kilfakad

рончаш (-ем) 1) megold 2) (fell)bont; *ургышым* ~ varrást bont

роскот 1) kiladás; *кугыжаныш* ~ állami kiadások 2) fogyasztás 3) költség; *~ым петыраш*

fedezi a költségeket; *иктаж-көн* ~еш vkinek a költségén; *шагал* ~ дене kevés költség-gel

росота palánta

Росний Oroszlország

рото század (*kat*)

рошто I. karácsony; ~ *годым* karácsonykor; ~ *пайрем дене!* kellemes karácsonyi ünnepeket! II. karácsonyi; ~ *пайрем* karácsonyi ünnep; ~ *кочкыш* karácsonyi étel; ~ *тылзе* ja-nuár

рояль zongora; ~ *дене аккомпанироватлаш* zongorán kísér vkit; ~ым *шокташ* a) zongorázlik b) zongorán játszik

ру élesztő

руалташ (-ем) megragad; *ки-дым* ~ megragadja a kezét

руалтыш kapocs

руаш (-ем) 1) vág; *пушенгым / пум* ~ fát vág 2) meglvág (*fellaprít*) # *руэн ойыраш* vagdal

руаш tészta

рубрик 1) rovat (*újságban*); *сылнымут* ~ szépirodalmi rovat 2) rubrika

рудалташ (-ам) 1) bomlik, fellbomlik (*csomó*) 2) megoldódik; *йылме рудалтын* megoldódott a nyelve

рудаш (-ем) 1) bont, kibont; *пышкемым* ~ csomót kibont 2) megold; *арака йылмыжым руден* a bor megoldotta a nyelvét

рукопись kézirat

румбык zavaros (*fn*)

румбыкан 1) homályos 2) zavaros (*mn*); ~ *вудышто* колым *кучаш* a zavarosban halászik

русалке tündér

ручка toll (*írásra*); ~м *нураш* tollat ragad

руш orosz (*mn, fn*); ~ *йылме* orosz nyelv; ~ *вате* orosz nő

рушарня vásárlnap; ~ *еда* vásárlapokon; *толмаш* ~н a jövő vásárlnap; *кажне* ~н minden vásárlnap

рушташ (-ам) 1) lelérszegedik 2) ellázlik (*berúg*)

рушмо 1) ittasság 2) részegség; *рушмеш ййаш* részegre issza magát

рушмо részeg; ~ *улат* részeg vagy, *улат дене* ~ boldogságtól részeg; ~ *шофёр* részeg autóvezető

руштыктарыше ййыш itóka

руымаш vágás (cselekmény)

руымо vágás; ~ *нале* rovás (jel); ~ *иыл* vagdalt (*hús*)

руэм 1) irtás 2) tisztás; *чодыра* ~ erdei tisztás

рүдө közép; *олан рүдыжкө* a város közepe

рүдан rozsdá

рүданаш (-ам) megrozsdásodik

рүданше rozsdás

рүданыш rozsdá

рүдер közlpont; *туныктым* ~ oktatási központ; *промышленный* ~ ipari központ

рүдола főlváros

рүзалташ (-ам) meglrázkódik

рүзалташ (-ем) lelráz

рүзаш (-ем) 1) ráz; *иктаж-көн кидышым* ~ kezét ráz vkivel; *ол-мам олману гыч* ~ almát ráz a fáról 2) meglráz; *вуйым* ~ meglrázza a fejét; *пушенгым* ~ meglrázza a fát; *иктаж-көн кидышым* ~ meglrázza vkinek a kezét 3) kilráz 4) int; *чеверласыме* *годым кидым* ~ búcsút int # *рүзен*; ~ *помыжалта-*

раш fellráz; *малышым* ~ *пo-мыжалтараш* álmából felráz; *йонтен кайышым / шижды-ме лийшым* ~ *пoмыжалта-раш* fásultságból felráz

рүмбалге I. 1) alkony; *кас* ~ *лишемеш* leszáll az alkony 2) alkonyat; ~ *дене / кече шичме годым* alkonyatkor 3) homály; *кас* ~ alkonyi homály; ~ *леве-деш* homály borítja 4) szürkület; ~ *годым / жсатыште* szürkületkor II. homályos

рүмбык 1) alkonyat; ~ *дене* alkonyatkor 2) alkony; *ылыш* ~ az élet alkonya 3) homály

рүмбыканаш (-ам) 1) homály borítja 2) homályba borul

рүпшаш (-ем) 1) ringat; *азам* ~ gyermeket ringat; *рүпшен мал-тен колташ* álomba ringat 2) ellringat

рывыж róka; *шонго* ~ vén róka
рынке piac; *Иктеш Р* ~ Közös Piac

рыцарь lovag, ~ышке *пурташ* lovaggá üt

с

саам lapp (fn, mn)

сабле kard

сава kasza

савалташ (-ем) int (fejjel)

савар kerítés

саварлаш (-ем) kerít

савыкталташ (-ам) kiljөн, megjelenlik; *книга савык-талташ* a könyv megjelenik

савыкташ (-ем) 1) ki | ad; *кни-гам* ~ kiad könyvet 2) meg- jelentet; *статьям* ~cikket megjelentet 3) nyom; *книгам уже савыктат* már nyomják a könyvet 4) nyomtat 5) közöl;

статьям ~ cikket közöl # *са-выктен лукташ* kihirdet

савыктымаш 1) megjelenés

2) nyomás (nyomdai)

савыктыме 1) megjelenés 2) nyomás (nyomdai)

савыктыш 1) kiladó (fn) (vál- lalat) 2) kiadvány; ~ым *ужа-лен пытарыме* a kiadvány elfogyott

савыктыше kiladó (fn) (sze- mély)

савыралаш (-ам) 1) félrefor- dít; *вуйым* ~ félrefordítja a fe- jét 2) forgat 3) lefordít

савыралташ (-ам) fellborul; *пуш савыралташ* felborul a csónak

савыраш (-ем) 1) fellfordít 2) ellfordít; *ишнча ончалты- шым* ~ elfordítja a tekintetét 3) félrefordít; *вуйым* ~ félre- fordítja a fejét; *йоньлыш* ~ félrefordít (rosszul fordít) 4) forgat; *вуйым* ~ forgatja a fe- jét; *тышке-тушко* ~ ide-oda forgat; *оксам* ~ forgatja a pén- zét 5) kilfordít 6) kilcsalogat 7) meglnyer; *иктаж-көм ике велке* ~ megnyer vkit magá- nak 8) (meg) főz (átv); *ик- таж-көм* ~ *мөчаи* megfőz vkit 9) térít (vall); *христшан верашке* ~ keresztény hitre térít # *савырен* ~ *пышташ* fell- fordít; ~ *шогаи* megfőz (átv); *удырамашым ике велке* ~ *шогаи* megfőzi a nőt; ~ *шын- даи* kilfordít

савырле 1) szerény; ~ *ен* sze- rény ember; ~ *кочкыш* szerény ebéd; *мыйын* ~ *шоньымаштем* szerény véleményem szerint 2) jólnevelt 3) türelmes 4) nemesl- lelű 5) előkelő

савырлылык 1) nemeslelkűség

2) jólneveltség 3) szerénység

савырналташ (-ам) 1) borul, felborul; *пуш савырналтеи* felborul a csónak 2) belfordul; *канавыи савырналте* befordult az árokba # *савырналт возаш* belfordul; *канавыи савырналт возо* befordult az árokba

савырнаш (-ем) 1) fordul; *иктаж-көн ваитареи* ~ vki ellen fordul; *врач деке* ~ orvoshoz fordul; *игече уйраныи савырна* az idő esőse fordul 2) belfordul; *воктенысе уремыш* ~ befordul egy mellék utcába 3) megelfordul 4) kanyarodik 5) válik; *иктаж-мошко* ~ válik vmivé; *нелышке* ~ nehézzé válik; *рвезе-влак сай йолташыи савырненыт* a fiúk jó barátokká váltak 6) forog; *уыр* ~ körbe forog; *пөлем мый денем пырля савырна* forog velem a szoba; *вуй савырна* fő a feje # *савырнен ончалаи* visszalnéz

савырымаш 1) fordulás 2) válás (*vmivé, vmilyenné*)

савырныме 1) fordulás 2) válás; *рвезын кугуи савырнымыже* a gyermek nagykorúvá válása

савырытыш 1) kanyar; *тура* ~ éles kanyar 2) fordulás 3) fordulat; *эн күлешан* ~ döntő fordulat; ~ *лиеш* fordulat áll be; ~ *уй* a fordulat éve 4) forduló; *курымын ~ыштыже* a század fordulóján

савырымаш fordítás

сагыле kámpó

сад kert; ~ *вече* kert

садак 1) mindlegy 2) mégis; ~ *лийиаш* ellkerülhetetlen; ~

огыл mégisem; *лудынам, ~ ом пале olvastam*, mégsem tudom; ~ *тудо огыл* mégsem ő az

сadikanтак 1) mindlegy; *тудлан чыла* ~ neki minden mindegy 2) közömbös, közönyös; ~ *йүк дене* közömbös hangon; ~ *лияш* közömbös/közönyös vmi iránt; ~ *наша* közömbös dolog; ~ *лийиаш* közömbösség

садлан 1) ezért 2) azért, *туде ~ туге* ez azért van így, mert 3) mert; *черланенам, ~ мөн-гыштö* кодынам otthon maradtam, mert beteg voltam; *энгек / уда лиеш, ~ кудалте* (*иктаж-мом*) hagyd abba, mert baj lesz 4) elmiatt, almiatt 5) amennyiben; ~ *көра* a) elmiatt, almiatt b) azért, mert

садовник kertész

саемаш (-ам) javul; *игече саемеш* javul az idő

саемдаш (-ем) 1) javít 2) megjavít; *мландым* ~ megjavítja a földet 3) tökéletesít

саемдымаш javítás

сай 1) jó (*тн*); ~(*ын*) *мале* (малыза)! jó éjszakát! ~(*ын*) *ка-и(ыза)*! jó utat! *неш* ~ elég jó; ~ *шижмаш* jó érzés; *иктаж-көн дене* ~ *лияш* jó vkihez; *иктаж-молан* ~ *лияш / ~ын* *келиен толаш* jó vmire; *туде молан ~?* mire jó ez? ~ *верыи логалын омыл* nem jó helyre kerültem 2) kedves (*тн*) (*nyájas, barátságos*); *иктаж-көн дене* ~ *лияш* kedves vkihez; *мый ~ айдеме улат*, ... kedves tőled, hogy 3) barátságos; ~ *пөлем / шымлан келишыи пөлем* barátságos szoba 4) kellemes; ~ *айдеме* kellemes ember; ~ *кумыл* kel-

lemes hangulat; *жапым ~ын эртарымаш* kellemes időltöltés; *шинчалан* ~ kellemes a szemnek; *~ым ыштам* kellemessé tesz 5) derék (*тн*); *~ айдеме* derék ember; *~ паиа* ez derék dolog 6) csinos; *~ ок-са* csinos kis pénz; *~ койыш* illem; *иктаж-көм ~ койыш-лан туныкташ* vkit illemre tanít; *~ кумыл* jókedv; *~ кумылже лекте* jókedve támadt; *~ кумылан* jókedvében; *~ лектыш дене* eredményesen; *~ лиеш* kíváncsi; *~ лиеш ыле, ...* kíváncsi volna, hogy; *~лан шотлаш* a) helyes; *~лан ом шотло* nem helyeslem b) jóváhagy; *суд пунчалым ~лан шотлаш* jóváhagyja az ítéletet; *законопроектым ~лан шотлаш* jóváhagyja a törvényjavaslatot

сайлаш (-ем) választ; *~ права-же уло* választásra jogosult

сайлымаш választás; *~ права* választójog; *шолым* ~ titkos választás

сайлыме ен képviselő (*fn*); *парламентыш* ~ országgyűlési képviselő

сайлыше választó (*fn*); *~влак* választók

сайрак jobb; *тидын деч* ~ annál jobb; *~лан шотлаш* előnyben részesít

сайыл erkölcs

сайын 1) jól; *неш* ~ elég jól; *икем ~ шижаш* jól érzi magát; *~ тўлымō пашавер* jól fizető munkahely; *~ ок шарне* nem jól emlékszik 2) szépen; *~ йодаш* szépen kér; *~ илена* szépen vagyunk; *мемнам ~ он-далыш* szépen elintézték bennünket 3) kellemesen; *икем ~*

шижаш kellemesen érzi magát; *иктаж-кө / мо мыйым ~ öрыктарыш* kellemesen csatlódtam benne 4) alaposan 5) derekasan 6) szívélyesen; *~ шоналтыде ыштымаш* könnyelműség; *тудо ~ шоналтыде ыштен* könnyelműség volt a részéről; *~ шоналтыде ыштыше* a) könnyelmű b) könnyűvérű; *~рак* jobban; *эре ~рак* egyre jobban; *тудо икенжым ~рак* *шижеш* jobban van; *~рак ончал!* nézd meg jobban!

сакалташ (-ам) fellakasztja magát

сакалташ (-ем) 1) felhúz (*fellakaszt*) 2) függeszt; *пырды-жеш иктаж-мом* ~ falra függeszt vmit

сакаш (-ем) 1) akaszt; *пырды-жыш/-еш сўретым* ~ falra akasztja a képet; *пальтам шикыш/-еш* ~ fogásra akasztja a kabátot 2) fellakaszt; *пырды-жыш/-еш* ~ falra felakaszt; *иктаж-көм* ~ vkit felakaszt 3) felhúz (*felakaszt*) 4) függeszt; *пырдыжеш иктаж-мом* ~ falra függeszt vmit

саклаш (-ем) 1) véd, meglvéd 2) meglőriz

сакыр cukor; *~ диабет* cukorbetegség; *~ ложкаш* porcukor; *~ушмен* cukorlépa

сакыш függöny

салам 1) szervusz 2) üdvözl; *~емым калаче* add át üdvözlétemet; *~ дене* üdvözléssel

саламлаш (-ем) 1) üdvözl; *иктаж-көм* ~ üdvözl vkit; *саламлем* üdvözöllek; *аватым саламлем* üdvözölöm édeslányádat 2) köszönt; *напрем годом*

иктаж-көм ~ köszönt vkít az ünnepélyen 3) gratulál
саламлымыш 1) köszöntés; *пайрем ишлышан* ~ ünnepélyes köszöntés 2) üdvözlés
салат saláta
салма serpenyő
салон szalon
салтак I. katoná; ~-*влак* katonaság II. katonai; ~ *службо* katonai szolgálat; ~-*ыште* *лиймаш* katonaság
салфетке 1) szalvéta 2) asztalkendő
саями колбас szalámi
самогон(ко) kislüsti; ~ kisüsti pálinka
самолёт repülőgép; ~ *чонештен* *вола* a repülőgép lelszáll; ~ *чонештен* *күза* a repülőgép fellszáll; ~ *дене каем* repülőgéppel utazom
самырык 1) fiatal; ~ *пушенге* fiatal fa; ~-*влак* fiatal házasok; ~ *пагытыштем* / ~ *жапыштем* / ~ *улем годым* fiatal koromban; ~ *тукым* fiatalok, ifjúság; *оласе* ~ *ен-влак* városi ifjúság 2) ifjú; ~ *годым* fiatalon; ~ *ен-а* ifjú ember b) legény; ~ *ийготан* fiatallkorú; ~ *пörъен* fiatallember; ~ *йдырамыш* fiatallasszony
самырыклык fiatalság
самырыкын fiatalosan; ~ *койшо* fiatalos
санаторий üdülő
сандалвож gyöngylvirág
сандалык ür; *нимучашдыме* ~ végtelen ür
сандене 1) ezért 2) azért; azért mert; azért hogy 3) mert 4) almiatt 5) elmiatt 6) mintlhogy 7) amennyiben; *наша тыгай положенийыште*, ~ amennyiben így áll a dolog

сантиметр centiméter
санга homlok
сар 1) háború; ~ *ийлаште* / ~ *жапыште* a háború éveiben; ~-*ыште* *лияш* háborúban áll; ~-*ыш* *камыш* háborúba megy; ~ *ончычсо* háború előtti 2) had; ~-*ым увертараши* hadat üzen; ~-*ыш* *камыш* hadba indul; ~ *компаний* hadljárat; ~ *корабль* hadihajó; ~ *курал* fegyverzet]
сарай 1) fészter 2) csűr 3) hombár 4) pajta
сараташ (-*ем*) hámoz; *паренгым* ~ krumpit hámoz
сарланаш (-*ем*) 1) harcol 2) részt vesz a háborúban 3) háborút visel 4) verekedik
сарлаш (-*ем*) 1) harcol 2) részt vesz a háborúban 3) háborút visel
саска gyümölcs; ~-*м* *пуаш* gyümölcsöt hoz, terem
сату 1) áru, *күлешан* ~ kelendő áru 2) cikk, árucikk; *кумдан* *кучылтмо* ~ közlszükségleti cikk; ~-*м* *вес эл гыч кондаш* importál; ~-*м* *шупшыктышо* fuvarozó; ~-*орва* bevásárló kosár; ~-*гомдо* a) bevásárló kosár b) bevásárló háló
сатузо 1) elladó (*fn*) 2) kereskedő (*fn*)
сатуласаш (-*ем*) alkuszlik; *иктаж-мо шотышто* / *иктаж-мом* ~ alkuszlik vmire # *сатуласен* *намыш* kilalkuszlik
сатулаш (-*ем*) 1) kereskedlik; *иктаж-мом* ~ kereskedik vmivel 2) árul 3) ellad
сатулымаш 1) kereskedelem 2) kereskedés 3) árusítás 4) elladás
сатулымо kereskedelmi
сатулышо elladó (*fn*)

сатучо 1) elladó (*fn*) 2) kereskedő (*fn*)

свежа 1) friss; ~ кинде friss kenyér; ~ южым шўлаш friss levegőt szív; уш ~ szellemileg friss; ~ шөр friss tej; ~ мардеж friss szél 2) üde; ~ тўс üde arc 3) nyers; ~ кияр nyers uborka

свежалык 1) frissesség; уш ~ szellemi frissesség; (кочкышын) ~ше (életmíster) frissesség 2) üdőség

свежандаш (-ем) 1) fellfrissít; шкем ~ fellfrissíti magát; шарнымашым ~ fellfrissíti emlékezetét 2) üdít

свет áram

светофор 1) lámpa, jelzőlámpa, közlekedési lámpa; ~ вокмене a lámpánál 2) villanyrendő

свидетельстве 1) bizonyítvány; свидетельством пуаш bizonyítványt kiállít; школым пытарыме нерген ~ iskolai bizonyítvány 2) igazolvány

свите kíséret

сдатлаш (-ем) kilad; начерым ~ kiad lakást

сезон 1) szezon; колышо ~ holt szezon 2) évad; театр ~ színházi évad 3) idény

секретарь titkár

секретный titkos

секте szekta

секунд másodperc; ук ~ышто egy másodperc alatt

секций szekció

селёдко hering

сем dallam

семалаш (-ем) becéz

семантик jelentésitan

семўзгра hang | szer; ~ым шокташ hangszeren játszik

семян 1) -képpen; вес ~ más-képpen; наказаний ~ büntetéképpen 2) szerint; жап ~ ez idő szerint 3) minőség; кө/мо ~? milyen minőségben? туньктышо ~ tanítói minőségben 4) akárlysak; ~ ышташ utánóz; вес ~ ок лий гын végső esetben; күлешлык семян szükséglszerűen

сенат felsőlház

сентябрь szeptember; ~ыште септемберben; ~ тыIZE жапыште септембер folyamán

сеналташ (-ам) 1) elveszít; сарыште ~ elveszíti a háborút 2) vereséget szenved 3) ellbuklik; революций сеналтын a forradalom elbukott

сеналтмаш vereség; тўрыс ~ teljes vereség; военный ~ katonai vereség

сеналтше vesztes (*mn, fn*)

сенаш (-ем) 1) győz; чын сена győz az igazság; ~ тыршы-маш győzni akarás; őрын ~ огыл nem győzi csodálni; нашам пытарен ~ огыл nem győzi a munkát 2) győzelmet arat 3) legyőz; чыла нелым ~ minden akadályt legyőz; шкем ~ legyőzi önmagát; ~ лийдыме а) legyőzhetetlen b) hozzáférhetetlen # сенен: ~

налаш 1) megnyer; войнам ~ налаш megnyeri a háborút; иктаж-көн ўшанжым ~ налаш megnyeri vkinek a bizalmát; матчым ~ налаш megnyeri a mérkőzést 2) hódít, meghódít 3) leligáz 4) megszáll (katonailag); ~ чактару а) visszaver; керыт пурымашым ~ чактараш támadást visszaver б) kilvéd; перымашым ~ чактараш ütést kivéd

сенсашудо szegfű

сенымаш 1) győzelem; *чапле* ~ fényes győzelem 2) diadal 3) eredmény; ~ *дене* eredményesen 4) előlmenetel

сенымашан győzelmes

сеныш 1) győzelem; *чапле* ~ fényes győzelem; *өрыктарыше* ~ meglepő győzelem; ~*еш лекташ* győzelemre áll 2) eredmény 3) előlmenetel

сеныше győztes; ~ *команде* győztes csapat; *танасымын / танасымашын сенышыже* a verseny győztese

сенышоян befolyásos

сер part; ~ *воктенысе* partmenti; ~*ышке волаш* partra száll

сераш (-ем) ír

сервироватлымаш találás

серий sorozat; ~ *дене* sorozatonként

серлагаш (-ем) 1) boldogul; *шагал окса денек* ~ kevés pénzzel (is) boldogul; *заданий дене* ~ boldogul a feladattal 2) megelégszik (*иктаж-мо дене*) (vmivel); *наша дене* ~ meg van elégedve a munkájával 3) óv; *Юмо серлаге!* Isten óvjon! 4) megkegyelmez vkinek

серлагыме kegyelem; *иктаж-ком серлагымылан көра* vkinek a kegyelméből

серлагыш kegyelem; ~ым *йодаш* kegyelmet kér

серлагыше megelégedett

серымаш írás

серыш levél; ~ым *возаш* levellet ír; ~*ыште* levélben; *йоратымаш* ~ szerelmes levél

серыше író; *туде корным* ~ e sorok írója

сескем szikra; *йшанын пытар-тыш* ~же a remény utolsó szikrája

-сеялке vetőlgép

сигарет cigaretta; ~ым *шупшаш* cigarettázlik

сигнал 1) jel; ~ым *пуаш* jelt ad 2) jelladás; ~ *лампе* jelzőlámpa; ~ым *пумыаш* jeladás

сийлаш (-ем) megítvendégel

сийлымаш vendéglátás

сийлыме vendéglátás; *сийлымылан кугу таум ыштенә* köszönjük a szíves vendéglátást **сийпуздыше** pincér; *сийпуздыше* *удырамаш* pincérlnő

символ jellkép, szimbólum

синагого zsidó templom

синтаксис mondatltan

сирень orgona (*virág*); ~ *пеледыш* orgonalvirág

сироп szörp

системе rendszer

системыдыме rendszertelen

сита I. elég; ~! elég! *туде нерген* ~! ebből elég II. eléggé

сита II szita

ситалык 1) elég (*fn*) 2) eléggé

ситараш (-ем) 1) biztosít; *мо күлешым икелан* ~ biztosítja magát 2) ellát; *ешлан мо күлешым* ~ családot ellát 3) kiljón; *нышке оксам* ~ kijön a pénzéből

ситарен eléggé

ситартышлан ráadásul

ситарымаш gondoskodás (*мо күлешым*)

ситаш (-ем) fut; *окса иктаж-молан сита* futja a pénz vmire; ~ *огыл* hiányzik; *туде гына ок сите / эше туде ситен огыл!* a) még csak ez hiányzott b) még csak az kellene!

СИТМЫЖ törvénytelen (gyermek)
(йоча)

СИТЫДЫМАШ 1) hiány; ~ *деч посна* hiány nélküli; *нимогай* ~ уке nincs hiány semmiben sem; ~ым *ишжаш / палаш* vmiben hiányt szenved 2) hiányosság 3) szükséglet; *материальный* ~ anyagi szükségletek; ~ым *шукташ* szükségletet kielégít

СИТЫДЫМЕ 1) elégtelen (*mn*) 2) hiányos; ~ *кочмаш* hiányos táplálkozás

СИТЫМЕШ bőven; *оксаже тудын* ~ уло bőven van pénze

СИТЫШЕ elegendő

СИТЫШЫН 1) bőven; *оксаже тудын* ~ уло bőve van pénze 2) elegendő mértékben 3) elég (*hsz*) 4) meg lehetősen

СКАЗУЕМЫЙ állítmány (*nytan*)

СКАРЛАТЫН 1) skarlát 2) vörheny

СКЛАД 1) raktár; ~ымше *кучаш* raktáron tart; ~ымше *рактáрон* van 2) tár (*fn*); ~ымш *опташ* raktároz

СКОБКО zárójel; *скобкышто* zárójelben; *скобкыш налаш* zárójelbe tesz

СКОРОСТЬ sebesség; ~ым *ваш-малташ* sebességet vált; *икымше* ~ egyes/első sebesség

СКРЕЩИВАТЛАШ (-ем) keresztez (*biol*)

СКРИПКЕ hegedű; ~м *шокташ* hegedül

СКУЛЬПТОР szobrász

СЛЕДОВАТЕЛЬ nyomozó

СЛЕДСТВИЙ I vizsgálat

СЛЕДСТВИЙ II következmény; ~ *шотышто ответственностьым ике* *ымбаке налаш* vállalja a következményeket; ~ым *шотыш налде* nem tördőve a következményekkel

СЛЕСАРЬ lakatos

СЛИВЕ szilva; *сливы вондо* szilvaifa

СЛОН elefánt

СЛУЖАЩИЙ hivatalnok

СЛУЖБО szolgálat; *иктаж-көн службыштыжо лияш* valakinek a szolgálatában áll; *службышто лияш* szolgálatban van; *службым кудалташ* felmondja a szolgálatot

СЛУЖИТЛАШ (-ем) szolgál; *армийыште* ~ a hadseregben szolgál

СЛУЖИТЛЫШЕ szolgáló (*fn, mn*)

СЛУЧАЙ 1) eset 2) véletlen (*fn*)

СЛУЧАЙНО véletlenül

СЛУЧАЙНОСТЬ véletlenség

СЛУЧАЙНЫЙ véletlen

СМЕНЕ műszak; *йӱд* ~ éjjeli műszak; *кум сменяште пашам ыштеныт* három műszakban dolgoztak

СМЕТЕ előírányzat

СМЫСЛ értelem; *вес* ~ *дене* más értelemben; *пӱнгыде* ~ *дене* szorosabb értelemben; *тидын могай* ~же? mi ennek az értelmé? *тидын* ~же уке nincs ennek értelmé; *ту* ~ *дене* abban az értelemben

СНАБЖАТЛАШ (-ем) felszerel

СНАБЖАТЛЫМАШ felszerelés

СНАРЯД szer (*sport*)

СНИМАТЛАТЛАШ (-ам) fényképezkedlik

СНИМАТЛАШ (-ем) fényképez

СНИМАТЛЫМАШ 1) felvétel; *кином* ~ *фильм* felvétel 2) fényképezés

СНИМАТЛЫМЕ 1) felvétel 2)

fényképezés

СНИМКЕ fénykép; *снимкым ыштатш* felvételt készít

СНОСКО lábljegyzet

СОБОР 1) dóm 2) székeslegyház

собственность tulajdon (*fn*):
*венгр кугыжанышын ~ыш-
 тыжо лийше* magyar tulaj-
 donban levő
событий esemény
соваш (-ем) 1) pofon vág vkit
 2) tapsol # *совен*: ~ *колташ*
 csap, üt; *иктаж-көм ~ кол-
 таш* pofon csap vkit
совет tanács (*testület*); *ола ~ вá-
 роси* tanács
советник tanácsládó
совещаний értekezlet
совла kanál
сово 1) tenyér; ~ *кырымаш* taps;
совым кыраш tapsol 2) pofon;
иктаж-көлан ~ логалеш po-
 font ad
сора gallér; ~дыме/~ *деч носна*
 gallér nélküli; *пöлтаме ~н /
 пöлтаме ~ дене* felhajtott
 gallérral
содор 1) gyorsan; ~ *тол* gyere
 gyorsan 2) hamar; ~ *тол!*
 gyere hamar! 3) sürgösen 4)
 egyszeriben
содорын gyorsan; ~ *тол* gyere
 gyorsan
сокыр I. vak (*mn*); *ик ишнчаже*
 ~ fél szemére vak **II.** vak (*fn*);
 ~*ат ужеш* még a vak is látja;
 ~-*влакын приотышит* vakok
 intézete; ~ым *ышташ* vakít;
 ~*шоло* vaklél
сокыртаташ (-ем) vaktában
 cselekszik
сола I korbács
сола II település, falu
солалташ (-ем) int; *чеверла-
 сыем годым кид дене* ~ bú-
 csút int; *иктаж-көм кид де-
 не ике деке* ~ vkit magához
 int
солалтыме integetés

солаш (-ем) 1) kaszál 2) szed;
(мор) ен-влакым сола (jár-
 vány) áldozatokat szed
солкалаш (-ем) integet; *кид
 дене* ~ kezével integet
солкалымаш 1) integetés 2)
 intés
солымаш kaszálás
солышо kaszáló
сомыльен szolgál
сонар vadászat; ~*ныте лияш*
 vadászaton van; ~*ныке каяш*
 vadászatra indul
сонарзе vadász; ~ *ниш* vadász-
 kutya
сонарлаш (-ем) vadászlik; *ме-
 раным* ~ nyúlra vadászik; ~
кааш vadászni megy
сонтыра 1) süket (*mn*); *ик пы-
 лышыже* ~ fél fülére süket 2)
 tompa; ~ *йык* tompa hang
сонйык mássallhangzó
сонтыра durva; ~ *наша* durva
 munka
сорвык rongy; ~ *кошташ* ron-
 gyokban jár
соревниваний verseny
соревноватлаш (-ем) verse-
 nyez
сорла 1) sarló 2) szarv (*holdé*);
 ~*тылзе* augusztus
сорлыклаш (-ем) fékez; *икем*
 ~ fékezi magát
сором tisztesség (erkölcsösség)
сороман tisztességes (erkölcsös)
сорт fajta; *могай ~?* milyen faj-
 ta?
сорта gyertya (*autóban is*)
сосиске virsli
сословий rend; *дворянский* ~
 nemesi rend
состав 1) összetétel; *вуйлаты-
 ше-влакын ~ышт* a vezetőség
 összetétele 2) testület; *пreno-
 даватель* ~ tanitestület

состояний 1) állapot; *черлын* ~же a beteg állapota 2) erőnlét 3) kar (*átv*); *сай ~ыш-те лияш* jó karban van

сотана sátán

сото világosság; ~ *лийже* legyen világosság; *курымаш* ~ örök világosság

сойс mártás

сочинений 1) fogalmazás 2) mű; *Ади Эндре возымын тӱ-рыс ~же* Ady Endre összes művei

союз szövetség; ~ым *ышташ* szövetséget köt; *иктаж-кӧн дене ~ышто лияш* szövetségben *vkivel*; *иктаж-кӧн дене ~ыш тураш* szövetségre lép *vkivel*

союзник szövetséges; ~-*влак* a szövetségesek

союзный szövetséges; ~ *кугыжаныш-влак* szövetsége hatalmak

сӧй háború

сӧрал(е) I. 1) csinos; ~ *ӱдыр* csinos leány 2) elegáns 3) szép (*mn*) 4) remek (*mn*); *о, могай ~!* ó de remek! II. 1) szép (*fn*); *шuko сӧралым ужынам* sok szépet láttam; *иктаж-кӧлан иктаж-мо сӧралым ышташ* teszi a szépet *vkinek*

сӧраллык 1) elegancia 2) szépség 3) szép (*fn*); *ялын ~ше* a falu szépe

сӧралын csinosan

сӧрасаш (-*ем*) 1) belelegyezlik (*vmibe*), belelgyuszik; *условий дене* ~ belenyuszik a körülményekbe 2) megbékél 3) beletörődik

сӧрастараш (-*ем*) I évesít

сӧрастараш (-*ем*) II 1) kilcsalogat 2) megbékít 3) engesztel

(*vkir*), kilengesztel; ~ *лийдыме* engesztelhetetlen

сӧрастарыш 1) ék 2) ékesség

сӧрасымах megbékélés

сӧраш (-*ем*) 1) ígér; *нимом сӧрен ом керт* semmit sem ígérhetek 2) ígéretet tesz 3) megfogad

сӧрвалаш (-*ем*) könyörög; *ча-манаш* ~ kegyelemért könyörög; *сӧрвален йодаш* könyörögve kér

сӧрем 1) gyp, pázsit 2) műveletlen; ~ан *мланде* műveletlen föld

сӧрык kötelesség; ~ым *шукташ* kötelességét teljesíti

сӧрымӧ ígéret

сӧрымаш ígéret; ~ым *шукташ* megtartja az ígéretét

сӧрышӧ ígérő; *шукым* ~ sokat ígérő

сӧсан giliszta

сӧсна disznó; ~ *шел* szalonna; ~ *шыл* sertéslhús; ~*же* malac (*fn*) (*emberről is*)

спецврач szakl | orvos

специалист szakember

специальность szakma

спирт szesz

спорт I. sport; ~ *дене занимат-лаш* sportot űz, sportol II.

sport-; ~ *майке* mez; ~ *костюм* sportruha; ~ *ужаш* sportlág; ~*зал* tornalterem

спортсмен sportoló

справке felvilágosítás; *иктаж-мо перген справкым* *пуаш* felvilágosítást ad *vmiről*; ~ *бюро* tudakozó

справочник kézikönyv

спутник műhold

сравоч kulcs; ~ *дене омсам* *петыраш* kulcsra zárja az ajtót

средстве szer (*orv*)

ссылке I 1) hivatkozás 2) utalás; *источник негызеи ыштыме* ~ forrásokra való utalás; *ссылкым ышташ* hivatkozik

ссылке II számlüzetés; *ссылкышке колташ* számlüz

стадион stadion

станок gép

станций 1) állomás 2) erőmű

старт 1) start 2) rajt; *~ым нуаш* indít (*sport*)

статуй szobor

статья cikk; ~ *сборник* cikkl-gyűjtemény

стачке munkalbeszűntetés

степь puszta (*fn*)

стиль stílus

стипендий 1) ösztönldíj 2) tanldíj

стихий ösztönös; ~ *тарваны-маш* ösztönös mozdulat; ~ *энеке* természeti csapás

стихийнын 1) ösztönösen; ~ *ала-мом иижеаш* ösztönösen megérez vmit 2) spontán módon 3) szervezetlenül

столяр asztalos

стопко pohár; *ик ~ ийр* egy pohár tej; *ик стопкым ййаш* iszik egy pohárral

странник vándor (*fn*)

страховатлаш (-ем) biztosít; *лийын кертташ энеке деч* ~ baleset ellen biztosít; *икем* ~ biztosítja magát

стрелке 1) mutató (*fn*) (*óráé*) 2) váltó (*vasút*)

стройко épít(kez)és

строфа szakasz, versszak

студент 1) diák 2) egyetemista 3) hallgató (*fn*) (*diák*)

студень kocsonya

суап érdem

суапак 1) kiltűntetés 2) jutalom

суапландараш (-ем) kiltűntet

суапле nemes (*mn*) (*átv*); ~ *шоньмаш* nemes cél

сувенир emléktárgy

сугынь 1) végrendelet; ~ым *нуаш* megáld 2) jólkívánság

сугыньлаш (-ем) 1) kíván 2) áld 3) megláld

сугыр рур

суд 1) bíróság; ~ышто *тергааш* bíróságon tárgyal vmit; ~ыш *йжыкташ* bíróság elé állít vkit; ~ *нөрм* a bíróság épülete 2) per; ~ *гоч* per útján; *нашам* ~ *ончыко лукташ* perre viszi az ügyet; ~ыш *нуаш* perel (*jog*); *иктэж-көн ймбаке* ~ыш *нуаш* perel vkit

судитлалташ (-ам) 1) perel (*jog*) 2) perben áll (*иктэж-көн дене*) (*vkivel*)

судитлаш (-ем) 1) ítéл; *нуш-таш* ~ halálra ítéл; *йоньлыш* ~ tévesen ítéл 2) ellítél; *ио-лыштымлан / толымылан* ~ lopásért elítél 3) bíraskodik 4) vezet; *танасымашым* ~ mérkőzést vezet

судья 1) bíró 2) játéklvezető

сукалташ (-ем) térdre ereszkedik # *сукалтен шинчааш* térdre ereszkedik

сукаш (-ем) térdre ereszkedik # *сукен шинчааш* térdre ereszkedik

сукона posztó; ~н / ~ *гыч* (*ыш-тыме*) posztóból való

сукур cipő

сул mesterség (jártasság)

сулаш (-ем) 1) kivált 2) viszoz vmit vmivel 3) bevált vmit # *сулен*; ~ *налаш* a) (megl)érdemel b) kilvált; *плен гыч* ~ *налаш* fogságból kivált

сулык 1) bűн; ~ *лиеш ыле* bűн lenne; ~ым *ышташ* bűnt követ el; ~ыш *нураш* bűnbe

- esik; ондалаш ~ hazudni bűn
2) vétek
- сулыкан** 1) bűnös (mn); ~ шоньымаш bűnös gondolatok 2) vétkes (mn); иктаж-молан верч / көра ~ лияш vétkes vmiben
- сулыканааш** (-ам) bűnt követ el
- сулыкдымо** ártatlan; ~ йоча ártatlan gyermek; ~ лияш ártatlan vmiben
- сумко** 1) iskolatáska 2) táska 3) szatyor; базарышке кошмо ~ piaci/belvásárló szatyor
- суммо** összeg
- сур** szűrke
- сура** 1) lakat 2) kapocs 3) zár (fn); справочым ~и монден кодаш a zárban felejtí a kulcsot
- суралаш** (-ем) zár; справоч дене ~ kulcsra zár
- сургалтарааш** (-ем) 1) roppant 2) megremegetet
- сургалташ** (-ам) 1) dörög; норт сургалтын сұмырлыи a ház nagy robajjal összedőlt 2) meglrázkódlik
- сургалташ** 1) dörömbölés 2) durranás 3) robaj
- сургалтме** robaj
- сургаш** (-ем) pattog
- сургут** viasz; ~ печать pecsét (viaszból); ~ печатьым ну-дырташ pecsétet letör
- суремаш** (-ам) meglőszül
- сурешташ** (-ам) meglőszül
- сурлымаш** elégedettség
- сурт** ház; ~ кайык szárnyас (fn) (baromfi); ~ озанлык házltartás; ~ым кучен моштышо házias
- сурт-пече** gazdaság
- сусыр** I. seb; шле ~ eleven seb; колен кертме ~ halálos seb; II. sebesült; ~ вер пале sebl-
- hely; ~ егнyomорék; ~ пале heg
- сусыргаш** (-ем) 1) meglsebesül; колышын ~ halálosan megsebesül 2) meglсérül, sérülést szenved
- сусыргымаш** sérülés
- сусыргымо** sérülés; ~ дене колаш belehal sebeibe
- сусыргышо** 1) sebes 2) sebesült
- сусырташ** (-ем) 1) meglsebesít 2) meglsebez; ике икем ~ megsebzí magát 3) meglсért; йолым сусыртен meglсértette a lábát
- сутка** 24 óra
- сутланаш** (-ем) 1) fukarkodlik 2) nagyevő(nek lenni) # сутланен кочкаш fal (i)
- суффикс** rag
- существа** 1) élőllény 2) lény; айдеме ~ emberi lény; животный ~ állati lény
- сўан** 1) esküvő 2) lakodalom; ~ым ыиаташ lakodalmat ül; ~ кече lakodalom napja 3) megnyegző; ~ым ыиаташ esküszlik (esküvőt tart)
- сўанлаш** (-ем) esküszlik (esküvőt tart)
- сўывазаш** (-ем) 1) hámoz 2) kilfejt; нурсам ~ borsót fejt 3) lelfejt (hámoz)
- сўмыралаш** (-ам) leldönt, kilдönt # сўмыралын шуаш meglдönt (kormányt)
- сўмыраш** (-ем) leldönt; нур-дыжым ~ falat ledönt
- сўмырлаш** (-ем) 1) omllik (пырдыж / курыкнер) (fal, szikla) 2) összeldől; тидынлан көра тўня ок сўмырлө ettől nem dől össze a világ 3) szakad (иктаж-көй-мо ўмбаке) (vkire / vmire); норт вуй ўмбакыиш сўмырлен a ház a fejúkre sza-

kadt; чыла тургыж шыйыш-
кыш сүмырлыш minden
gond a nyakukba szakadt 4)
lelszakad; кывар сүмырла le-
szakad a híd 5) halomra dől 6)
leldől; тырдыж сүмырла le-
dől a fal 7) megsemmisül

сүмырлымаш bukás

сүрет 1) rajz 2) festmény 3)
kép; еш ~ családi kép 4) fény-
kép 5) ábra 6) kilátás; ~ым
петыраш eltakarja a kilátást;
теңыз ~ kilátás a tengerre
сүретан képes; ~ альбом képes
album; ~ журнал képes fo-
lyóírat

сүретлалташ (-ам) fényképez-
kedlik

сүретлаш (-ем) 1) rajzol; ка-
рандаш дене ~ ceruzával raj-
zol; яра кид дене ~ szabad
kézzel rajzol 2) fest; сүпетым
~ képeket fest # сүпетлен
пумыаш képes beszéd

сүретлымаш rajzolás

сүретче 1) festő 2) művész

сүсанаш (-ем) 1) bátortalanko-
dik 2) nem mer 3) fél

сүсырнаш (-ем) ellszabadul

схеме 1) séma 2) vázlat

сцене 1) színpad; муро пайре-
мын сценеже dalos ünnepek
színpada; сценешике лекташ
színpadra lép 2) szín; сценеиш-
те шындалташ színre kerül
3) jelenet

счѐт számla; ~ почеи тўлаи
kilfizeti a számlát; ~ым почаи
számlát nyit; иктаж-көн
~ышко а) vkinek a számlájára
б) vkinek a zsebére

сылне I. 1) elegáns 2) csinos; ~
йдыр csinos leány 3) szép
(mn); ~ иеече szép idő van; ик
~ кечыи egy szép napon 4) fes-
tői II. 1) szép (fn) 2) varázs; уи

/ улыкын сылнеже az újdön-
ság varázsa; ~ вер латнилвалó
(fn); олаште шуко ~ вер уло
a városban sok a láttnivaló; ~
сечан dallamos; ~ тамши-
жык finom ízlés

сылнештараш (-ем 1) díszít 2)
ékesít 3) szépít; икем ~ szépíti
magát

сылнештарыме díszítés,
díszített; ~ ýзгар dísz

сылнылык 1) elegancia 2)
szépség 3) szép (fn); солан
~ше a falu szépe 4) inger; уи /
улыкын ~же az újdonság in-
gere

сылнымут 1) irodalom; йоча ~
ifjúsági irodalom 2) szépliro-
dalom

сылнын 1) csinosan 2) képle-
tesen; ~ каласен képletesen
szólva

сылнысүрет festészet

сылнысүретче festő

сымыстараш (-ем) 1) elcsá-
bít; балыш ~ elcsábít a bálba
2) ellvarázsol 3) ellbájo! 4)
megkísért 5) megfőz (árv);
йдырамашым ике велке ~
megfőzi a nőt

сымыстарыше ellbájo!ó

сын 1) arckifejezés; керышо-
тан ~ komoly arckifejezés 2)
ábrázat 3) látszat

сыр sajt

сыра sör; сыраподымо (вер)
söröző

сыраташ (-ем) meglmérgecít

сыраш (-ем) 1) haragszik; ик-
таж-көлан иктаж-молан ~
haragszik vkire vmi miatt; сы-
рем haragszom 2) meglharag-
szik 3) meglmérgecedik 4)
dühös lesz; сырыш, сырен
dühös lett

сырен 1) дүhöсен 2) mérҗесен; ~ *шымаш* ellenségeskedés; ~ *кудалташ* kilfakad (*иктаж-көлан*) (*vki ellen*)
сырыктараш (-ем) meglhara-
 гít, meglmérҗесít
сырыкташ (-ем) 1) fellidege-
 сít 2) bosszant, fellbosszant
 (*иктаж-көм*) (*vkit*)
сырымаш дүһ
сырыше 1) дүһös; ~ *айдеме*
 дүһös ember; ~ *койышан* дү-
 һös természetű 2) haragos
 (*mn*)
сырышын 1) дүһösen 2) hara-
 gosan
сырьё 1) anyag 2) nyersanyag
сюнт szvit
сюрприз meglepetés; ~ым
ышташ meglepetést szerez;
сай ~ kellemes meglepetés

т

таблетке tabletta
таблице táblázat
тавалаш (-ем) 1) igényel 2)
 igényt tart (*иктаж-мом*)
 (*vmire*)
таван talp; *теp* ~ szántalp
таваш (-ем) dobog
таве kút
тавымаш dobogás
тавыш nyereség; *чиста* / *яндар*
 ~ tiszta nyereség
тавышан nyereséges
тага bak
таган sarok (*сирдө*)
таганлаш (-ем) vasal; *имным*
 ~ lovat vasal
тагына teknő; ~ *йымал* törpe
таза 1) egész/séges; *ешыште*
чыланат ~ улым a család
 egészséges; *кап-кыл да шым-*
чон шотышто ~ testileg-lel-
 kileg egészséges; *таза лий!*

egészségedre! 2) ép; ~ *ка-*
ныште ~ ~ *чон* ép testben ép
 lélek
тазанаш (-ам) ellhízlik
тазалык I. egész/ség; ~ем
верч! / egészségedre!; *сай* ~ан
лияш jó egészségnek örvend
 II. egész/ségi; ~ *состояний*
 egészségi állapot; ~ *амал дене*
 egészségi okokból
тазалыкаралымаш egész-
 séglügyi; ~ *министр* egész-
 séglügyi miniszter
тазалыкаралыме egész/ségl-
 ügyi
тайналташ (-ам) dől
тайнаш (-ем) 1) dől; *пурлашке*
 ~ jobb felé dől 2) eltér; *корно*
деч ~ eltér az iránytól
тайне 1) titok; *тайныште ку-*
чаш titokban tart; *тайным по-*
чаш lelleplezi a titkot; *по-*
чылтишо ~ nyílt titok; *куры-*
меш ~ *кодем* örök titok marad;
пүртүсын тайныже a termé-
 szet titkai 2) rejtély; *тиде мы-*
лам ~ (ez) előttem rejtély
тайный titkos
тайнышташ (-ам) ingadozlik
тайыл 1) lejtő 2) hajlás
так арам hiába
такеш 1) ingyen 2) úgy; követ-
 kezmény nélkül; *тидам* ~
огыл az sem véletlen, hogy
такси taxi; ~м *заказатлаш* taxit
 hív; ~ *шофёр* taxifoför
таксист taxis
такт ütem; *иктаж-мон* ~ше *по-*
чеш vminek az ütemére
такыр 1) parlag-; ~ *нур* parlag
 2) legelő-; ~ *олык* legelő
тале 1) bátor; ~ *айдеме* bátor
 férfi; ~ *йолтошкалтыш* bátor
 tett 2) élénk; ~ *кутырымаш*
 élénk beszélgetes 3) erős; ~
кару erős ellenállás; ~ *тамак*

иуншо erős dohányos; *математикуште* ~ erős a matematikában; ~ *уйкан* hangos; ~ *уйкын* hangos szóval; ~ *уйр* zápor 4) heves 5) vitéz (*mn*)

талештараш (-ем) erősít

галинга csészelalj

галук év

галукаш egyléves

талылык merészség

галын 1) élénk; ~ *пашам ыш-таш* élénk tevékenységet fejt ki 2) kitartóan 3) viharos; ~ *виянмаш* viharos fejlődés

галакя 1) sekély; ~ *вер* zátony 2) lapos

галышнаш (-ем) meglélénkül (szél)

гам íz; *могау* ~ан/~же *могау?* milyen íze van? ~ *почеш* / *се-мын* vkinek a szája íze szerint; ~ым *налаш* ízlel

гамак dohány; ~ *ларёк* trafik

гамга 1) jel; *иктаж-мон* ~же vminek a jele 2) jelzés 3) jegy 4) márka 5) folt; *ош* ~ fehér folt 6) pecsét (*falt*); ~м *лук-таш* pecsétet kivesz 7) petty

тамган foltos

гамган-тамган pettyes

гамлаш (-ем) 1) ízlel 2) meglkóstol # *тамлен*: ~ *налаш* (megl)ízlel, meglkóstol; ~ *он-чаш* meglízlel, meglkóstol

тамле 1) édes; *мүй гау* ~ édes mint a méz; ~ *омо* édes álom 2) ízletes 3) jólfízű 4) finom; ~ *кочкыш* finom étel; ~ *йну* / *пуш* zamat; ~ *кинде* sütemény; ~ *ляш* ízlik; *кочкыш неш* ~ nagyon ízlik az étel

тамлештараш (-ем) 1) édesít 2) ízesít 3) fűszerez; ~ *кучылт-мо* *йёр* fűszer

тамлын 1) ízletesen 2) illatosan; ~ *униалташ* illatozik; ~ *униаш* illatozik

таможенник vámhivatalnok, vámos

таможенный vám-; ~ *контроль* vámellenőrzés

тамшижык ízlés; ~ым *паша-же* ízlés dolga; *сылнымут* ~ irodalmi ízlés; *тудын* ~ше *уло* van neki ízlése; ~ *нерген огыт* *учаше* ízlések és pofonok különböznök; ~ *дене ыш-тыме* ízléses

тамык I. 1) allvilág 2) pokol; *тудын ылышыже чылт* ~ pokol az élete; *иктажым* ~ышке *колташ* a pokolba küld vkit II. pokoli; ~ *йёсым* *чыташ* pokoli kínokat áll ki; ~ *тукым* pokolfajzat

танце tánc

танцеватлаш (-ем) táncol

танык tanú; ~лан *уйсаш* tanúnak hív

таныклаш (-ем) 1) tanúskodik; *шояк* ~ hamisan tanúskodik 2) vall; *иктаж-көн* *ваштареш* ~ vall vki ellen

тан barát

танасаш (-ем) versenyez # *танасеш* versenyezve; *икте-весе дене* ~ egymással versenyezve; *айда, куржына* ~! fussunk versenyt!

танаастараш (-ем) 1) hasonlít (*иктаж-мом* *иктаж-мо дене*) (*vmít vmihez*) 2) összehasonlít; *икте-весе дене* ~ összehasonlít egymással; *нуным танаастареш ом керт* ezt össze sem tudom vele hasonlítani; ~ *лан* az összehasonlítás kedvéért 4) párlhuzamba állít (*иктаж-мом* *иктаж-мо дене*)

танаастаре

(*vmít vmível*) 3) fokoz; *тан-дышым* ~ fokoz (*nytan*)
танаастаре vö. (*vesd össze*)
танаастарымаш 1) összehasonlítás 2) hasonlat; *кеч-мо-гай* ~ *ат окшакла* minden hasonlat sántít; *тыра* ~ találó hasonlat; ~ым *кучылташ* hasonlattal él # ~ *ме* ellensúlyozásul
танаастарыме 1) összehasonlító; ~ *ылымшанче* összehasonlító nyelvtudomány 2) párhuzam (összehasonlítás)
танасымаш verseny
танаш I. 1) egyidős; *тудо мы-ын* ~ *тудын дене ме ик* ~ *улына* ő velem egyidős 2) egykorú II. korlátárs
тандыш 1) fokozat; *шанче* ~ tudományos fokozat 2) cím; *шанче* ~ tudományos cím 3) fok; *родо-тукым* ~ rokonsági fok; *танаастарыме* ~ fok (*nytan*); ~ым *танаастары-маш* fokozás (*nytan*)
тар fizetség; ~ *еш налаш* kilbélrel; ~ *еш налие* bérlő; ~ *еш ну-ымо* kiladó (*mn*); ~ *еш нуымо пачер* kiadó lakás
таража I. veszély; *лүдыктышö* ~ fenyegető veszély; ~ *ште лияш* veszélyben forog; ~ *ике верешташ* veszélybe kerül; ~ *деч öрдыжтö* *лияш* túl van a veszélyen II. veszélyes
таранымаш indíték; *шүм-чон* ~ lelki indítékek
тараташ (-ем) 1) uszít; *сарым тунташ* ~ háborúra uszít 2) fellbújt 3) lázít 4) ingerel; *воштымашым* ~ nevetésre ingerel 5) szít (*árv*) 6) tüzel (*iz-gat, lelkesít*) 7) lovat ad vki alá; *нашам* ~ lökést ad a do-lognak

таратымаш lökés
тарванаш (-ем) 1) indul; *кор-ныш* ~ útnak indul; *поезд тарвана* indul a vonat; *тар-ване!* a) mozogj! b) mozgás! ~ *ямде* indulásra készen 2) ell-indul; *наша тарвана* elindul a munka; *автобус тарвана* elindul az autóbusz 3) felltá-mad; *мардеж тарвана* fell-támad a szél 4) kerekedik; *мардеж тарвана* szél kere-kedik 5) támad; *виян мардеж тарваныш* erős szél támadt
тарваныде mozdulatlanul
тарваныдыме mozdulatlan; ~ *шүргö* mozdulatlan arc
тарванылаш (-ем) mozog; *са-мырыкын* ~ fiatalosan mozog; ~ *түнналаш* mozgásba jön
тарванылмаш mozgás
тарванылме mozdulat
тарванымаш 1) indulás 2) mozdulat 3) mozgás
тарваныме indulás; ~ *кече* in-dulás napja
тарваташ (-ем) 1) mozdít 2) mozgat; *тышке-тушко* ~ ide-oda mozgat; *пылышыжы-мат ок тарвате* füle botját sem mozgatja 3) mozgásba hoz 4) ébreszt; *чоншутшы-кым* ~ érdeklődést ébreszt; *кумылым* ~ vágyat ébreszt 5) előlédéz; *умылен шуктыды-машым* / *умылыдымашым* ~ félreértést idéz elő 6) kelt (*árv*); *ушаным* ~ reményt kelt 7) kilvált; *кугу үчашымашым* ~ heves vitát vált ki 8) ingerel; *воштымашым* ~ nevetésre ingerel 9) fellszít
тарватыдыме szűz (*mn*)
тарватылме mozdulat
тарватыме illető (*юдьш*)
тарешланаш (-ем) szolgál

гарешъен 1) hivatalnok 2) szolgáló (*fn*)

гарзе 1) béres 2) szolgál

гарлаш (-ем) 1) alkalmaz 2) megfogad

гарлыме béres; ~ *паша* alkalmazott

гарлыше bérlő

гасма 1) szegély (*ruhán*) 2) zsinór

гат 1) pillanat; *йöнан* ~ kedvező pillanat; *дуикыдо* ~ *ыште* gyenge pillanatában; *ик* ~ *лан тургыжландарен кертам мо?* zavarhatok egy pillanatra? *тиде шотышто ик* ~ *ат* ebben egy pillanatig sem kételkedtem 2) szempillantás; *ик* ~ *ыште* egy szempillantás alatt; *тиде* ~ *ыште* abban a szempillantásban

гатыр mész (*fn*)

гау 1) köszönöm; *неи кузу* ~ köszönöm szépen 2) hála; ~ *каласыдымаш* / *ыштыдымаш* hálátlanság; ~ *каласы-маш* köszönetlenségnyilvánítás; ~ *ыштыше* hálás # *таум ыш-таш* a) megköszön; *тидлан тый таум от ыште* ezt nem fogod megköszönni b) hálát ad (*иктаж-көлан*) (*vkinek vmiért*) c) hálás (*иктаж-кө-лан иктаж-молан*) (*vkinek vmiért*) d) köszönetet mond (*иктаж-көлан*) (*vkinek*) e) köszönetét fejezi ki (*иктаж-молан*) (*vmiért*); *иктаж-кө-лан таум ыштышаш* köszö-
nettel tartozik vkinek

гаул I. vihar II. viharos; ~ *игече* viharos időjárás; ~ *мардеж* viharos szél

гаушташ (-ем) 1) köszön (*ик-таж-көлан*) (*vkinek*); *неи тауштем!* nagyon köszö-

nöm! *көлан тауштышаш улам?* kinek köszönjem? 2)

megköszön (*иктаж-көлан иктаж-молан*) (*vkinek vmiért*)

3) áld (*иктаж-көм иктаж-молан*) (*vkit vmiért*)

тауштымаш köszönet

тауштыме köszönet; *тауш-тымым ок шого* szót sem érdemel

таче I. ma; ~ *эрдене* ma reggel; ~ *ик арня* (*лиеш*) ma egy hete; ~ *гыч эрлашке* máról holnapra; ~ *гыч тунталын* máról fogva II. mai; ~ *кечын* a mai napon; ~ *кече* mai nap

таче-эрла malholnap; ~ *Рошто лиеш* malholnap itt van a karácsony

ташлаш (-ем) 1) árad; *энер ташла* a folyó árad 2) elláraszt; *вюд ташла* vízzel elláraszt 3) kilárad; *энер ташла* folyó kiárad 4) kilönt; *энер ташилен* a folyó kiöntött # *ташилен ишнчаш* kilárad; *энер ташилен ишнча* folyó kiárad

ташлымаш 1) áradás 2) árvíz 3) özön 4) roham (*árv*)

ташлыме 1) áradás 2) árvíz 3) özön 4) roham (*árv*)

творчество 1) mű 2) alkotás

те 1) ti; *мендан гае* olyan, mint ti; *мендан пашада* a ti dolgok 2) ön; *тиде мөндан* ez az öné; *мендан серыида* az ön levele 3) önök # ~ *манаш* magáz

театр színház; ~ *ышке каяш* színházba megy; ~ *искусство* színművészet

теве 1) íme, lám; ~! *ончыза!* lám! nézzétek! ~ *тыге* / ~ *кузе* ez az 2) itt (van) 3) most, jelenleg

теве-теве mindjárt

тек hadd; ~ *толеш* hadd jöjjön

текст szöveg; *мурын ~ше* a dal szövege; ~ *ден сем* szöveg és dallam

теле I. tél; ~ *пүдүштө* a tél közepén; *телым* télen; *үмаште* *телым* tavaly télen **II.** téli; ~ *каникул* téli szünet; ~ *кече* téli nap; ~ *еда* telente

телевидений televízió (adás)

телевизор 1) televízió (készülék)

2) tévé; ~ *ончыно* tévélnéző

телеграмме távliat; *телеграм-мым колташ* / *пуаш* táviratot fellad

телепередаче TV-adás

телефон telefon; ~ *ок ярсе* foglalt a telefon; *тендан ~да уло?* van önnek telefonja? *иктаж-көм* ~ *дене үжаш* telefonon felhív vkit; *иктаж-көн дене* ~ *дене кутыраш* telefonon beszél vkivel; ~ *трубка* (tele-
фон)kagyló; ~ *трубкам пыш-таш* lelteszi a kagylót

телымсе téli; ~ *спорт* téli sport

тема 1) tárgy; *темышке вонче-на* térjünk a tárgyra; *үчашы-маш тема* vita tárgya; ~ *дене кылдаитше* tárgyhoz tartozó
2) téma

темаш (-ам) 1) megtellik; *ма-шина темын* a kocsit megtelt; *шинча шинчавүд дене те-меш* megtelik a szeme könnyel; *шүм куан дене темеш* örömmel telik meg a szíve 2) betellik; *ытышыже темын* / *шерже темын* betelt a mérték 3) árad; *энер темеш* a folyó árad

темаш (-ем) 1) tölt; *кофем* ~ kávé tölt 2) ellölt; *йывыр-тымаш шүмым тема* örömtölti el a szívét; *чоным лүдык-*

шө тема félelem tölti el 3)

kiltölt; *йүышым* ~ italt kitölt

4) meglölt; *кленчам вүд дене* ~ üveget vízzel meglölt

тембр szín (zene); *йүкын ~же* a hang színe

темдаш (-ем) 1) nyom (i) 2) lenyom; *вүд йымаке* ~ víz alá lenyom; *акым* ~ lenyomja az árákat

темлаш (-ем) 1) ajánl; *ик-таж-мом* ~ / *шотыш налаш* ~ ajánl figyelmébe 2) ajánlatot tesz 3) fellajánlást tesz 4) javasol; *иктаж-мом* ~ vmit javasol; *вуйлатышылын иктаж-көм* ~ elnöknek javasol vkit 5) ellrendel 6) indítványoz 7) előlterjeszt 8) jelöl; *нашаш* / *должностыш* ~ állásra jelöl 9) kínál; *кочкышым* ~ étellel kínál; *верым* ~ hellyel kínál; *ужалаш* ~ megvételekre kínál

темлымаш fellajánlás; *полы-шым* ~ segítség felajánlása

темлыме ajánlat

теммеш кочкаш (-ам) jóllakik; *мүйкыр теммеш коч-кым* jóllaktam

темп 1) iram; *виян* ~ *дене* erős iramban; ~ым *диктоватлаш* diktálja az iramot; *уло* ~ *дене* teljes iramban; ~ым *иземдаш* csökkenti az iramot 2) ütem; ~ым *йомдараш* elvétí az ütemet; *нисе* ~ *дене* gyors ütemben

температур 1) hő (fn); *левы-маш* ~ olvadási hő 2) hőmér-séklet; ~ым *висаш* hőmérsék-letet mér 3) láz; ~ым *висаш* lázat mér, hőmérőz; *черлын* ~ым *висаш* beteget hőmé-rőz

температуран lázas

темымаш töltés

тендан tiétek
тенийсе idei
тенис tenisz; ~ла модашу teniszszelik
тенгече tegnap; ~ эрдене tegnap reggel
тенгечысе tegnap; ~ кечын а tegnap napon; ~ газет-влак tegnap újságok
тенгыл 1) pad 2) zsámoly
теныз I. tenger (fn); 1000 метр ~ ýмбалне 1000 méterrel a tenger szíне fölött; ~ вес велне tengeren túl II. tengeri; ~ чер tengeri betegség; ~ курорт tengeri fürdőhely; ~ корно дене tengeri úton; ~ сер а) partvidék б) tengerpart
геологий hitktudomány
теорема tétel; Пифагорын теоремыже Pitagorasz tétele
тептердыме rongy; ~ енrongy ember
тер szán (fn)
терапевт bellgyógyász
тергаш (-ем) 1) vizsgál 2) megvizsgál (ellenőrizve); багажым ~ poggyászt megvizsgál 3) ellenőriz; паспорттым ~ útlevelet ellenőriz 4) alálvét; иктаж-мом ~ vizsgálatnak vet alá vmit # терген: ~ лекташ szemlét tart; ~ налаш а) ellenőriz; паспорттым ~ налаш útlevelet ellenőriz б) vizsgál; ~ налме kilpróbált; ~ ончаш а) kilpróbált; нацаште / практикыште ~ ончаш kipróbál a gyakorlatban б) próbát tesz в) ellenőriz; паспорттым ~ ончаш útlevelet ellenőriz; ~ ончымаш próба
тергымаш 1) ellenőrzés 2) szemle
тергыме ellenőrzés

тергыше gondlviselő
терке tányér
теркупш kalap, férfilkalap; ~ым упишалаш felteszi a kalapját
термометр hőmérő
территорий terület; чоңалт-дыме ~ belépítetlen terület
терыс ganéj, trágya
тесте tucat; неле ~ fél tucat; ~ дене tucatjával; ~ нершовыч egy tucat zsebkendő
тетла 1) több; ~ уке több nincs 2) többet; ~ ик мутымаг egy szót se többet; мау, ~ ок кыл köszönöm, nem kérek többet; ~ нигунам soha többé 3) tovább; ~ уке nincs tovább
тетрадь füzet; ~ дене füzeteként
техник technikus
технике technika
течений 1) áramlás 2) áramlat; литературный ~-влак irodalmi áramlatok 3) irányzat; литературысо ~ irodalmi irányzat
тидлеч ~ вапа ezután; ~ посна amúgyis
тиде 1) ez; ~ лым дене / лиймылан көра ez alkalommal; тиде деш ончыч ezt megelőzőен 2) illető; ~ жаныштак екöзбен 3) folyó (mn); ~ уш folyó év; ~ жаныште а) jelenleg б) közбен в) ezalatt; тидын годымак egylúttal; тидын дене а) ezalatt б) ezzel; тидын дене пырля egylúttal; тидын марте elleddig; тидын верч ezért; пример тидлан уло van rá példa; окса тидлан уке nincs rá pénz; жатем тидлан уке nincs rá időm

тидымат-тудымат egyet-mást; ~ *йодышташ* kérdez egyet-mást

тий tetű; ~ *гай эрке*-lassú, mint a tetű

тип 1) fajta; *венгр* ~ magyar fajta 2) jelleg 3) típus

типичный 1) jellegzetes 2) tipikus

типограф nyomdász

типографий nyomda; ~ *гыч кондаш* kilkerül a nyomdából; ~*ышке пуаш* nyomdába ad

тиран zsarnok

титак I. 1) bűn 2) hiba; ~ *деч посна* / ~*дыме* hiba nélkül; *мемнан* ~ *огыл* nem a mi hibánk; ~*ым ышташ* hibát ejt; *тудо ике* ~ benne van a hiba
II. 1) bűnös; ~ *шонымаш* bűnös gondolatok 2) hibás; *ик-таж-мом ыштымаште* ~ *лияш* hibás vmiben; *кө* ~? ki a hibás? ~ *огынал* nem vagyunk hibásak; ~*ым кудалташ* megbocsát; ~*ем кудалтыза!* bocsáss meg! ~*ым ышташ* vét; *правил-влак ончылно* ~*ым ышташ* vét a szabályok ellen; ~*ыш нураш* vét; *иктаж-көн* / *иктаж-мо ончылно* ~*ыш нураш* (vki/vmi ellen)

титакан 1) bűnös (*mn*); ~ *лияш* bűnös vmiben; ~*еш лукташ* bűnösnek nyilvánít 2) tettes 3) vétkes (*mn*)

титакдыме ártatlan; ~ *йоча* ártatlan gyermek; ~ *лияш* ártatlan vmiben

титаклаш (-*ем*) 1) vádol; *ик-таж-көм енпуштымлан* ~ gyilkossággal vádol vkit 2) vádat emel vki ellen 3) belvádol; *суд ончылно* ~ bevádol vkit a bíróságon

титаклымаш vád; ~*ым ик-таж-көн ваишареш тунлаш* vádat emel vki ellen

титаклыме vád

титаклыше I. vádló (*mnévi igenév*) **II.** vádló (*fn*)

тич 1) tele; *иктаж-мо дене* ~ *лияш* tele lesz vmivel; *иткаж-мо дене* ~ tele van vmivel; *мүшкыр* ~ tele gyomor 2) teljes 3) telt; *пöрт* ~ (*калык*) telt ház; *иктаж-мо дене* ~ (*лияш*) vmi-vel telt 4) csordultig; ~ *темаш* a) megterhel; *мүшкырым* / *пагарым* ~ *темаш* megterheli a gyomrát b) zsúfol; ~ *темше* zsúfolt

тичмаш 1) teljes; ~ *доход* / *парыш* / *пайда* teljes bevétel; ~ *писылык дене* teljes sebességgel; ~ *огыл* nem teljes; ~ *права дене* teljes joggal 2) egész; ~ *ластык* / *падыраш* egész darabok; ~*ын* egészben; *кок* ~*ат* *ик нылымаш* két egész négy tized; ~ *тылзе* telíthold; *ишем* ~ *енлан шотлыдымаш* kisebbségi érzés # ~ *огыл* hiányos; ~ *огыл адрес* hiányos címzés; ~ *огыл вургем* hiányos öltözk; ~ *огыл кочмаш* hiányos táplálkozás

тичмашлаш (-*ем*) számot felléle kerekít

тичмашын egészen

тиште jel (*nytan*)

товандаш (-*ем*) tép; *үтым* ~ haját tépi

товар 1) fejsze 2) áru

товарный áru-; ~ *знак* védjegy; ~ *поезд* tehervonat

товатат! 1) becsületesre! 2) bizony Isten! 3) esküdni mernek rá 4) becsületszavamra!

товатлаш (-*ем*) 1) esküszik (*иктаж-моэш* / *иктаж-мо*

- ончылно) (*vmire*); *товатлен кертәм* esküdni mernék rá 2) megfogađ 3) esküt tesz; *йоннылыш / шояк* ~ hamis esküt tesz
- ТОВАТЛЫМАШ** eskü; *шояк* ~ым *пуаш* hamis esküt tesz; ~ым *шукташ* megtartja esküjét; ~ым *пудырташ* megszegi esküjét
- ТОВАТЛЫМЕ** eskü; *товатлымым шукташ* megtartja esküjét; *товатлымым пудырташ* megszegi esküjét
- ТОВАТМУТ** 1) becsületszó; ~ым *пуаш* becsületszavát adja *vmire* 2) eskü; *шояк* ~ым *пуаш* hamis esküt tesz; ~ым *шукташ* megtartja esküjét; ~ым *пудырташ* megszegi esküjét
- ТОГДАЯШ** (-ем) 1) ráljön (*иктаж-мом*) (*vmire*) 2) sejt; *нимом тогдайыде* mit sem sejtve 3) a sorok közt olvas
- ТОДАШ** (-ам) fon
- ТОДМО** fonott; ~ *камдо* kas
- ТОДЫЛАЛТАШ** (-ам) 1) összel-
törlik 2) meghajlik 3) megföör-
bül 4) meglesonkítja magát 5)
megtör (*átv*); *капше дене,*
шүм-чонжо дене ялт тоды-
лалт пытен testüleg-lelkileg
tökéletes roncs volt
- ТОДЫЛАШ** (-ам) összelhajt; *га-*
зетым кокыте ~ összelhajtja
az újságot
- ТОДЫШ** igelragozás
- ГОЙЫМАШ** temetés; ~ке *толаш*
eljön a temetésre
- ТОК** áram (*vill*); ~ым *включат-*
лаш áramot belkapcsol; ~ым
выключатлаш áramot
kikapcsol
- ГОЛАШ** (-ам) 1) jön; *уна-влак*
толыт vendégek jönnek;
тудлан көра ~ érte jön; *мы-*
йын черет (*толеш / шуэш*)
én jövök (= következem) 2)
eljön; *унала / уналыкеш* ~ el-
jön vendégségbe; *жап толеш*
/ шуэш eljön az ideje 3) meg-
jön; *кеҗеж тольо* megjött a
nyár 4) megérkezik; *иктаж-*
кушко ~ megérkezik *vhova*;
толынна! megérkeztünk! 5)
megjelenlik (*megérkezik*) 6)
eslik; *рушарнялан* ~ vasárnap-
ra esik 7) jut; *ушыш(ко)* ~
eszébe jut 8) megy; *теркунш*
вургемжылан ок тол ez a
kalap nem megy a ruhájához
9) ráljön; *йүмышумо толеш /*
vkire rájön a szomjúság # *то-*
лын: ~ *пуаш* megifordul;
(шонымаш) *вуйышкем* ~ *пу-*
рыш megfordult a fejemben; ~
шогалаш kilköt (*hajó*); ~ *шу-*
аш megérkezik; *иктаж-*
кушко ~ *шуаш* megérkezik
vhova; ~ *шуынна!* megérkez-
tünk!
- ТОЛАШ** (-ем) rabol, kilrabol
- ТОЛАШАШ** (-ем) 1) fáradozlik;
иктаж-мом ышташ ~ / *ик-*
таж-мо дене ~ fáradozik
vmiben/vmin; *иктаж-көн*
верч ~ *vkinek* az érdekében
fáradozik 2) igyekszik 3) pá-
lyázlik 4) vergődlik 5) pajkos-
kodlik; ~ *йöратыше йоча* ha-
szontalan gyerek # *толашен*
ончаш megkísérel
- ТОЛАШЫМАШ** 1) fáradtság 2) ve-
szödség 3) intrika 4) huncut-
kodás 5) pajkosság 6) vesze-
kedés
- ТОЛАШЫШЕ** haszontalan
- ТОЛКДЫМО** értelmetlen
- ТОЛКЫН** 1) hullám (*átv is*); *у* ~
új hullám; *ужар* ~ zöld hul-
lám 2) mozgalom; *калык* ~
nemzeti mozgalom; ~ышто

- участвова*тлаш részt vesz a mozgalomban
толкынаваш (-ам) hullámszlik
толкыналташ (-ам) hullámszlik
толкынланаш (-ем) hullámszlik
толмаш 1) érkezés, megérkezés 2) megjelölés 3) menet; *виянын толмаш* a fejlődés menete
толмо 1) megérkezés; *толмем деч вара* megérkezésem után 2) bejelölés; *венгр-влакын толмышт* a magyarok bejelölése
толшаш jövő (*mn*); ~ *ийын* a jövő évben; ~ *кушкыжмын* jövő kedden
толшо érkező (*mn, fn*); ~ *енла*-tógató (*fn*)
толымаш rablás
толышо rabló (*fn*)
только csak
том 1) bél (*bot*); *нйкуи* ~ diólbél 2) mag (lényeg) 3) kötet
томам I. 1) felületes 2) rossz II. rosszul
томдымо magtalan; ~ *саска / емыж* magtalan gyümölcs
тоннель alagút, aluljáró
топката 1) kövér; ~ *пвезе* kövér kisfiú 2) tömzsi 3) zömök
тор 1) hulladék 2) szemét
тора 1) messze, messzi; *тышечын* ~ *огыл* nem messze innen; ~*шке койшо* messze tekinthető 2) távoli; ~ *ончыкылыкышто* a távoli jövőben
торалык távolság
торандаш (-ем) eltávolít
тораш (-ем) 1) eltávolít 2) ellidegenít; *йочам ачаж-аваж деч* ~ ellidegeníti a gyereket a szüleitől 3) kilszakít; *иктаж-*
көм ике дечын ~ kilszakít vkit a környezetéből
торашке messzire; ~ *уждымо* rövidlátó
тораште *огыл* közelben
торгавуй búzavirág
торгайымаш 1) kereskedelem 2) kereskedés; ~*ын кайымы-же* üzletlmenet 3) árusítás 4) elladás
торгайыме kereskedelmi; ~ *наша* kereskedelmi tevékenység
торгайыше 1) elladó (*fn*) 2) kereskedő (*fn*)
торгаяш (-ем) 1) kereskedlik (*иктаж-мом*) (*vmivel*) 2) árul 3) alkudozlik 4) alkuszlik; *иктаж-мо шотышто / иктаж-мом* ~ alkuszlik *vmire*
торговой I. 1) kereskedő (*fn*) 2) elladó (*fn*) II. 1) kereskedelmi; ~ *договор* kereskedelmi szerződés; ~ *институт* kereskedelmi főiskola; ~ *кыл* kereskedelmi kapcsolat; ~ *наша* kereskedelmi tevékenység 2) üzleti; ~ *нашалымыш* üzleti tevékenység; ~ *предприятый* üzleti vállalkozás; ~ *дела* üzlet (*üzleti*)
тореш 1) keresztben; ~ *урем* keresztlutas 2) ellenére; ~ *каласымыш* kilfogás; ~ *ойлаш* felesel
тореш-кутын 1) keresztül-kasul 2) keresztben
торешланаш (-ем) 1) ellenáll; *алгаштарымышлан* ~ ellenáll a kísértésnek 2) ellenláz 3) kapálódzik; *иктаж-мо вашта*реш ~ kapálódzik *vmi* ellen 4) ellenállást fejt ki
торешланымаш ellenállás; ~ *деч посна* ellenállás nélkül; ~

дене тўкнаш ellenállásba ütközik
торешланыме ellenállás
торешланыше ellenálló (*fn, mn*)
торжа 1) durva; ~ *айдеме* durva ember; ~ *ой / мут* durva beszéd; ~ *модыш* durva játék; ~ *мыскара* durva vicc 2) goromba; ~ *айдеме* goromba ember 3) heves; ~ *койыш-шоктыш* heves természet, ~ *улат* heves vágy; ~ *кредал-маш* heves harc; ~ *мардеж* heves szél 4) illetlen (*udvari-atlan*) 5) kegyetlen; ~ *ең* kegyetlen ember; ~ *лияш* kegyetlen vkihez; ~ *лиймаш* kegyetlenség 6) otromba, vas-kos; ~ *мыскара* otromba / vas-kos tréfa
торжалык illetlenség (*udvari-atlanság*)
торжан élesen
торжественне ünnepélyesen; ~ *почаш* fellavat; *шарныктышым* ~ *почаш* emléklmüvet felavat; ~ *пуаш* fellavat; *иктаж-көлан иткаж-могай лү-мым* ~ *пуаш* vkit vminek felavat
торжественный ünnepélyes; ~ *случай* ünnepélyes alkalom; ~ *обстановкышто* ünnepélyes külsőségek között; ~ *минут* ünnepélyes pillanat
торлаш (-*ем*) 1) eltér; *корно деч* ~ eltér az iránytól; *иктаж-мо шотышто шоны-маш торла* vmiben eltér a véleménye 2) távolodlik 3) eltávozik
горлышо eltérő; *икте-весе деч* ~ *шонымаш-влак* eltérő vélemények; *чодыра дечын* ~ *корно* az erdtől eltérő út

тормоз 1) fék 2) vészfék
тормозитлаш (-*ем*) fékez
торт torta
торта rúd (*szekéré*)
торташ (-*ам*) 1) ellkerül 2) kilkerül 3) ellhúzódik
тортке 1) csendesen 2) nyugodtan
торф 1) hant 2) tőzeg
торшер állólámpa
торык túró
тототлаш (-*ем*) fecseg, cseveg
тототлымаш fecsegés
точко pont (*fn*); *дела мучашем точкым шындаш* pontot tesz az ügy végére
точный pontos
тошкалаш (-*ам*) 1) tapos; *пен-гыдышке* ~ keményre tapos; *иктаж-көн йолым* ~ lábára tapos; *кудлу ийыш* ~ a hatvana-dik évét tapossa 2) lép; *иктөр* ~ egyszerre lép; *иктаж-көн йолжым* ~ vkinek a lábára lép; *илышышке* ~ életbe lép
тошкалтыш 1) lépcső; ~ *ым кўзаш* fellmegy a lépcsőn 2) létra 3) lépcsőfok
тошкалтышын fokról fokra
тошкаш (-*ем*) 1) tapos; *икте-весым* ~ egymást tapossák 2) leltapos
тошкышташ (-*ам*) topog; *ик верыште* ~ egy helyben topog
тошташ (-*ам*) 1) bátorcodlik; *каласаш / палемдаш тош-там* bátorcodom megjlgy-zést tenni 2) mer; *каласаш ом тошит* nem merem megjlmon-dani; *каласаш тоштам* me-rem állítani, hogy 3) merészel; *кузе тыгайым ойлаш тош-там?* hogy merészelsz illet mondani?
тоштдымо félénk
тоштемаш (-*ам*) ellavul

тоштер múzeum

тоштамаш bátorság; *иктаж-мом ышташ* ~ (ыже) *сита* van bátorsága tenni vmit

тошто régi; *изии* ~ kissé régi; ~ *йолташ* régi barát; ~ *модан* óldivatú; ~ *мыскара* régi vicc; ~ *сылне жаш* a régi szép idők; ~ *типан* régi típusú; ~ *шарны-маш-влак* régi emlékek; *ик ий-лан тоштырак* egy évnél ré-
gibb

тоштыен őselember

тоя 1) bot 2) karó 3) pálca; *дирижёр* ~ karmesteri pálca; ~ *вондо* bot

тоялташ (-ам) rejlik; *мыште кугу лудыкийо тоялтеш* ebben nagy veszély rejlik

тояш (-ем) 1) rejt 2) temet; *иктаж-мом ике йымак* ~ *та-га* alá temet vmit; *колышым эрла тоят* az elhunytat holnap temetik 3) eltemet

төвака 1) domb 2) halom

төжын 1) rendszeren 2) gondosan 3) szorgalmasan

төжык 1) ízléses 2) rendes

төнөж 1) hivatal; *кугыжаныш* ~ állami hivatal; ~ *гыч* hiva-
talból; ~ *ышто пашам ыш-тамаш* hivatalt betölt 2) intéz-
mény; *кугыжаныш* ~ állami
intézmény

төр I. 1) egyenletes; ~ *ымбал*
egyenletes felület 2) lapos; ~
леведыш lapos tető 4) sík (*mn*)
5) sima; ~ *вер* sima terület **II.**
1) egyenletesség; ~ *вер* alföld
2) síkság # ~ *ышташ* kil-
egyenlít

төра 1) a hatalom birtokosa 2)
főnök

төргалташ (-ем) lefejt

төрген кудалаш (-ам) vágat

төрөм síkság

төрөмаш (-ам) 1) kilegyenesed-
lik (*тáргы*) 2) fellegyenesedik
төрөм ичинчаш kilegyene-
sedlik (*тáргы*)

төрөмдаш (-ем) 1) ellegyenget
2) kilegyenesít 3) simít

төрештараш (-ем) szabályoz

төрланаш (-ем) 1) gyógyul;
төрлана gyógyulóban van 2)
meglgyógyul; *черле төрла-
нен* a beteg meggyógyult 3)
rendbe jön (egészségileg) 4)
ellhízlík

төрлаташ (-ем) 1) javít; *ка-
там* ~ cipőt javít; *пашам* ~
dolgozatot javít; *йоньлышым*
~ hibát javít 2) kiljavít; *возы-
мо пашам* ~ dolgozatot kija-
vít; *йоньлышым* ~ hibát kija-
vít 3) jóvátesz; *йоньлышым*
~ tévedést jóvátesz; *чын уке-
лыкым* ~ igazságtalanságot jó-
vátesz; *тутакым* ~ jóváteszi
bűnét 4) ellintéz; *делам* ~ el-
intézi a dolgot; ~ *лийдыме*
javíthatatlan; ~ *лийдыме ай-
деме* javíthatatlan ember; ~
лийдыме арвер javíthatatlan
tárgy; ~ *лийдыме оптимист*
javíthatatlanul optimista

төрлатыкташ (-ем) javíttat;
шагатым ~ / *төрлыкташ*
нангаяш elviszi az óráját ja-
víttatni

төрлатымаш 1) javítás; ~ *ме-
лияш* javítás alatt van 2) kil-
igazítás 3) helyesbítés 4) ell-
intézés

төрлаш (-ем) 1) javít; *йонь-
лышым* ~ hibát javít 2) igazít;
шагатым ~ órát igazít 3)
meglszüntet (*йоньлышым*)
(*hibát*) 4) ellegyenget 5) simít

төрлыкташ (-ем) javíttat; *ша-
гатым* ~ *нангаяш* elviszi az
óráját javíttatni

төрлымаш helyesbítés

төрсыр egyenetlen

төртык I. jog II. 1) jogos; ~ *почеш пенгыдын подмаш* jogos követelések; ~ *лан келишен* jogosan; ~ *лияш* jogosnak bizonyul 2) jogszerű

төртыкдымылык jogtalanság

төршташ (-ем) 1) ugrlik; *тавышке* ~ kútba ugrlik; *иктаж-көн шүййникө* ~ nyakába ugrlik vkinek 2) ugrál 3) pattan; *мече төршита* pattan a labda; *өрт-нөрьшикө* ~ nyeregbe pattan 4) szöklik (*ugrik*) # *төрштен*: ~ *күзаш* fellszöklik; *пачашыш* ~ *күзаш* felszökik az emeletre; ~ *кынешаш* pattan

төрштылаш (-ам) ugrál; *пел йолын* ~ fél lábon ugrál

төрштымаш ugrás

төчаш (-ем) 1) fáradozlik 2) igyekszik 3) próbálkozik 4) pályázlik # *төчен*: ~ *ончаш* a) próbál; *малаш* ~ *ончаш* aludni próbál; *пиалым* ~ *ончаш* szerencsét próbál; *курымышты-жсо шукым* ~ *ончен* sokat próbált életében b) próbálkozik; *иктаж-мом ышташ* ~ *ончаш* próbálkozik vmivel; *ин-жсенерлан ышташ* ~ *ончаш* a mérnökséggel próbálkozik; *театрыште модаш* ~ *ончаш* a színpadon próbálkozik c) próbát tesz d) megpróbál; *малаш* ~ *ончаш* megpróbál aludni e) megkísérel; ~ *ончымаш* a) kísérlet b) próba c) próbálkozás; *литературышто* ~ *ончымаш* irodalmi próbálkozások; *икымыше гана* ~ *ончымаш* *почешак* első próbálkozásra

төчымаш 1) próbálkozás; *арам* ~ hasztalan próbálkozások 2) kísérlet (próbálkozás); *нуш-*

маш ~ gyilkossági kísérlet; ~ *индырымаш огыл* próba szerencse

трай katicalbogár

трамбоватлаш (-ем) döngöl

трамвай villamos (*fn*) (*jármű*); ~ *ышке шинчаш* fellszáll a villamosra; ~ *гыч волаш* lelszáll a villamosról; ~ *остановко* villamosmegálló

трамплин síugró sánc

транскрибируетлаш (-ем) átír; *фонетически* ~ fonetikusán átír

транспорт 1) közlekedés; *күртийгыгорно* ~ vasúti közlekedés 2) forgalom

траур gyász; ~ *ыште (лияш)* gyászban van; ~ *вургем* gyászi ruha; ~ *нерген уверта-рымаш* gyászi jelentés; ~ *сем* gyászi dal; ~ *увер* gyászi hír

требований követelmény; *жапын* ~ *же* a kor követelményei; ~ *лан келишен толаш* megfélel a követelményeknek; ~ *ым шындаш* követelményként állít

требовательный igényes; ~ *огыл* igénytelen; ~ *огыл ай-деме* igénytelen ember

требоватлаш (-ем) követel; *компенсацийым* ~ kárlétfítést követel; *жертвым* ~ áldozatot követel

требоватлымаш követelés; *пашадар лүктымым* ~ bérl-emelési követelés

тревого riadó

тренер edző

тренироватлалташ (-ам) 1) edződik 2) gyakorol

тренироватлаш (-ем) edz; *спортсмен-влакым* ~ sportolókat edz

тренировка edzés

трибун

трибун szónokai emelvény

триумф diadal

триумфальный diadalmi; ~ *арка* diadallív; ~ *капка* diadallkapu; ~ *шествий* diadallmenet

тройчын pünkösds; ~ *годым* pünkösdkor

толлейбус trolibusz

трон trón; ~ыш *иинчаи* trónra lép; *иктаж-кõм* ~ *гыч коран-даи* megfeszít a tróntól vki

тротуар járda

труба 1) harsona 2) trombita

трук 1) hirtelen (*тн*); ~ *толиш* *шыде* hirtelen harag 2) egy-szerre 3) élesen

трупка pipa

труппа társulat; *театр* ~ színlázi társulat

ту I mirigy

ту II az; ~ *жагыштак* ugyanabban a pillanatban; ~ *кечынак* ugyanazon a napon; ~ *кечын* azon a napon

туалет vécé, WC

туараш (-ем) 1) leszerszámоз 2) ráltukmál (*átv*) (*иктаж-кõн* *ымбаке иктаж-мом*) (*vkire vmit*) 3) kiltölt (*átv*); *ике шы-дым иктаж-кõн ымбаан* ~ kiltölti a mérgét vkin

туберкулёз tüdőlbaj

тувраш 1) mennyezet 2) padlás

тувыр 1) ing 2) ruha; *йдыра-маш* ~ nõi ruha; *найрем* ~ан ünneplõ ruhában; ~ *дене ма-лаи* ruhástul alszik; ~ *шоки* ruhalujj; ~-*йолаи* fehérlnemű

тувыргаш (-ем) 1) meglalvad 2) összelmegy (*шõр*) (*теј*)

тугай 1) olyan 2) ugyanaz

тугак 1) ugyanúgy; ~, *кузе*... ugyanúgy, mint 2) viszont (*hsz*) (*hasonlólкёppen*)

тугаш (-ем) 1) tör 2) kiltör; *ок-нам* ~ ablakot kiltör; *йолым туген* kiltörte a lábát 3) elltör; *йолжым туген* eltörte a lábát 4) összeltör; *икем* ~ összetõri magát

туге 1) úgy; ~, *кузе* úgy mint; ~ *ончыкыла каяи ок лий* úgy nem mehet tovább; ~ *шол* úgy van 2) ugyanlis; *мыят* ~ *шонем* ugyanis az a véleményem; ~ *вет* nemlde; ~ *гынат* a) amúgyis b) azonban c) de d) egyébként e) mégis; *но* ~ *гы-нат* de azért mégis f) mégisem; *лудынам*, ~ *гынат ом пале* olvastam, mégsem tudom; ~ *гынат тудо огыл* mégsem õ az; ~ *лиеш* bizonyossá válik; ~ *лийын*, ... úgy adódott, hogy; ~ *шол* bizony, úgy bizony; ~ *ойлат / манеш* azt mondják, hogy

тугеже 1) tehát; *мый шонем*, ~ *мый улам / илем* gondolkozom, tehát vagyok 2) nos 3) akkor hát

тугылтыш törés; *чапа* ~ nyílt törés

тугышталташ (-ам) törlik

тудо 1) õ; *тудлан* neki, részére; *тудлан тугак кўлеш* azt meglérdemelte! *тудын* övé; *тудын-влакше дене ваилиял-таи* találkozik az övével; *тудын дене* nála; *тудын деч ку-гурак улам* idõsebb vagyok nála; *тудын деч посна* õ nélküle; *тудын нерген / тудын ымбач* róla; *полиш тудлан пальто кудааиш* vedd le róla a kabátot; *тудын нерген кол-мем ок иу* hallani sem akarok róla 2) az; ~, *кõ* az, aki; ~ *кõ*? ki az? ~ *кечын* azon a napon; *тудлан кугешинен* büszke volt

арга; *тудлан жатем уко* arra nincs időm; *мый тудлан келшен ом тол* nem vagyok arra méltó; *тудым орам* azon csodálkozom; *тудын годымак* egyidejűleg; *тудын деч поса* azonkívül; ~ *жапыште а)* egyidejűleg; ~ *жапыште* azzal egyidejűleg b) közben; ~ *жапыште сар лийын* közben volt a háború

туешкаш (-ем) meg|betegszik
туйо I. 1) beteg (*mn*); ~ *лияш* beteg lesz 2) beteges **II.** beteg (*fn*)

тукым 1) nem (*fn*); *айдеме* ~ az emberi nem 2) faj; *айдеме* ~ emberi faj 3) nemzetség 4) nemzedék; *ончыкылык* ~ a jövő nemzedékek; ~ *гыч ~ышко* nemzedékről nemzedékre; ~ *влак гоч* nemzedékenként 5) utód; *ончыкылык ~-влак* utódok

тукымвож 1) törzsök 2) eredet 3) család|fa 4) rokonsági ág; ~ *пушенге* család|fa

тукымлалташ (-ам) 1) rokonságba kerül 2) összelbarátkozik

тукымлалтше összelbarátkozott; ~ *ола* testvérlváros

тул 1) tűz (*fn*); ~ *ышко пум пышташ* fát rak a tűzre; ~ *гай шокио* forró, mint a tűz; *кок ~ коклашке верешташ* két tűz közé kerül; ~ *ым ылыжташ* tüzet rak; ~ *ым йорташ* tüzet olt; *кӱргӧ* ~ belső tűz; ~ *ышко нураш* tűzbe jön; ~ *дене мо-даш* játszik a tűzzel; ~ *ым по-чаи* tüzet nyit, tüzel 2) láng; ~ *ым ылыжташ* lángra gyújt; *кугу* ~ *дене йулаш* nagy lánggal ég; ~ *вондо* tűz|piszkáló; ~ *вуй* üszök; ~ *гү* tűzlő; ~ *йылме* láng; ~ *йылме налаш* láng-

ba borul; ~ *ойым* szikra; ~ *нуре* sakál; ~ *нуш* gőzhajó; ~ *нуш дене каяш* hajón utazik; ~ *са-лым* láng; ~ *салым* налаш lángba borul; ~ *гай йошкар-гаш* izzlik; ~ *гай йошкарге* tűz|piros; ~ *гай шокио* tűz|forró; ~ *ден вӱд вошт лек-таш* sok minden bajon keresztüllment; ~ *ым чыкаш* felgyújt; *зданийыш / оралтыш / нӱртыш* ~ *ым чыкаш* felgyújt épületeket; ~ *темыз* tűzl|tenger

тулаш (-ем) tép

туле szivattyú

тулык árva; ~ *вате* özvegy|asz-szony

тума 1) kavarodás 2) veszekedés; ~ *тапванен* veszekedés tört ki

тумана bagoly

туманлаш (-ем) 1) veszekszik

~ veszekedik 2) káromkodlik

туманлымаш 1) veszekedés 2) káromkodás 3) per (*átv*)

тумарте addig

тумасымаш vizsgál

тумо tölg

тунам 1) akkor; ~, *кунам* akkor, amikor 2) ekkor 3) közben; ~ *сар лийын* közben volt a háború

тунамак 1) azonnal 2) mindjárt 3) abban a pillanatban 4) e-közben 5) mellékesen; ~ *ик-таж-мом ушештараи* mel-lékesen említ vmit 6) haladék-talanul

тунамсе akkori

тунамсек azóta; ~ *ужын омыл* azóta nem láttam; ~ *кум ий эртен* három év telt el azóta

тунар(е) annyi; ~ *шuko / түрлӧ* annyi féle; ~ *жаплан, кунам* annyi időre, míg; *кум гана* ~ háromszor annyi; *кок гана ку-*

мыт (тунаре) лиеи (мыня-ре) кудым kétszer három az annyi mint hat

тунемалташ (-ам) szoklik; *ми-де корно дене тунемалтын кошташ* erre szoktak jönni; *кузе ойлаш тунемалтын* ahogy mondani szokták

тунемаш (-ам) 1) tanul; *университетыште* ~ egyetemen tanul; *юриспруденцийым* ~ jogot tanul; *врачлан* ~ orvosnak tanul; *марла* ~ mariul tanul 2) megtanul; *уроком* ~ megtanulja a leckét; *почеламутым* ~ *сөраш* igyekszik a verset megtanulni; *книга деч посна* ~ könyv nélkül megtanul; *скрипкам шокташ* ~ megtanul hegedülni 3) tanulmányoz 4)) megszoklik; *у илыш койышлан* ~ megszokja az új életmódot; *неле пашалан тунемын* megszokta a nehéz munkát; *пычкемышке* ~ megszokja a homályt; *ме уже тунемынна* mi már megszoktuk, hogy 5) hozzálszokik; *иктаж-мом ышташ* ~ hozzálszokik vmire 6) ellsajátít; *иктаж-могай привыкылан* ~ vmilyen szokást elsajátít 7) meghonosodik # ~ *колташ* iskoláztat

тунемдыме 1) analfabéta 2) műveletlen; ~ *ен* műveletlen ember

тунеммаш 1) tanulás 2) oktatás; *заочно* ~ levelező oktatás; *университетыште* ~ egyetemi oktatás 3) iskolázottság

тунемме I. megszokott; ~ *семын* a megszokott módon; *тунеммыже почеш* ahogy szokta II. 1) tanulás 2) oktatás 3) tanulmány; *юриспруденций*

тунеммым умбаке шуаш jogi tanulmányokat folytat; ~ *книга* tankönyv

тунеммык szokás

тунемше I. 1) tanuló (*мнэви igenév*); ~ *үдыр-каче* tanuló ifjúság 2) művelt; ~ *айдеме* művelt ember; ~ *ен-влакын түйшкерыштыште* művelt körökben; ~ *публик* művelt közönség II. 1) diák 2) tanuló (*fn*) 3) tanítvány

туныкташ (-ем) 1) tanít; *иктаж-могай предметым* ~ tanít vmely tárgyat; *иктаж-мом иктаж-көлан* ~ tanít vmit vkinek; *иктаж-көм удалан / осаллан* ~ rosszra tanít vkit; *таче озыт туныкто* ma nincs tanítás 2) oktat; *иктаж-көлан иктаж-мом* ~ oktat vkit vmire 3) kitanít; *иктаж-могай пашалан / ремеслолан* ~ vmilyen mesterségre kitanít 4) képez; ~ / *туныктен лукташ* képez vmire (kitanít) # *туныктен лукташ* képez

туныктымаш 1) tanítás 2) oktatás; *заочно* ~ levelező oktatás; *университетыште* ~ egyetemi oktatás 3) képzés (*oktatás*)

туныктымо 1) tan; ~ *ий* tanlév; ~ *ий жапаште* a tanév folyamán; ~ *план* tanterv 2) képzett; *сайын* ~ *инженер* jól képzett mérnök

туныктышо 1) tanár, tanító; *туныктышылан ямдыланташ* tanárnak/tanítónak készül 2) tanárlő (*үдыраман*) 3) előladó; *вузышто* ~ egyetemi előladó

туп 1) hát (*fn*); *иктаж-көн* ~ *шо шенгелне* vkinek a háta mögött; *иктаж-көлан* ~ым

ончыкташ / тупынь, тупуй савырнаш hátat fordít vkinek; ~ышто hanyatt; ~ышто кияш a hátán/hanyatt fekszik; *иктаж-мом ~еи нангаяш* hátán visz vmit 2) támla; *нйкен* ~ széklátmla

тупела I. fordítva; *пашаже йöришын / чыит* ~ a dolog épen fordítva van **II.** 1) fordított; ~ *радам дене* fordított sorrendben 2) fonák (*mn*); ~ *положений* fonák helyzet

тупмешак hátízlás

тупник zsáklutca; ~ыш *верешташ* zsákutcába jut/kerül **тупрөдö** 1) gerinc 2) hátígerinc **тупрөдыдымö** gerinctelen; ~ *айдеме* gerinctelen ember

тупуй I. 1) visszafelé; ~ *каяш* visszafelé halad **II.** makacs

тупынь I. 1) fonák (*mn*); *күэмын* ~ *могыржо / велже* a szövét fonákja **II.** visszafelé; ~ *каяш* visszafelé halad

тура I 1) éles; ~ *савыртыш* éles kanyar 2) meredek (*mn*); ~ *вер* meredek (*fn*); ~ *кү сер* szirt **II.** 1) egyenesen, egyenest 2) élesen **III.** 1) meredek (*fn*)

тура II bátya (*sakk*)

туравеллык irány

туран 1) élesen 2) erősen; ~ *ончаш* erősen néz; ~ / *вик ве-решташ* fején találja a szeget; ~ *савырнаш* sarkon fordul

тургыж 1) nyugtalanság; ~ыш *пураш* nyugtalanságot kelt 2) izgalom 3) gond; ~ *деч посна / тургыжланые* gond nélkül; *окса верч* ~ anyagi gondok 4) fellindult; ~ *шуй да-ныт* gondíterhes

тургыжаш (-ам) nyugtalankodik

тургыжланаш (-ем) 1) aggódlik; *иктаж-мо верч* ~ aggódlik vmi miatt; *иктаж-көн верч* ~ aggódik vkiért; *ит тургыжлане!* ne aggódj! 2) nyugtalankodik; *иктаж-көн / иктаж-мо верч* ~ nyugtalankodik vki/vmi miatt; ~ *түнналаш* nyugtalanságot kelt 3) gondoskodik; *иктаж-мо / көн нерген / верч* ~ gondoskodik vmiről/vkiről 4) idegeskedlik 5) izgalomban van; *неи кузун* ~ nagy izgalomban van; *неи тургыжланем* olyan izgatótt vagyok

тургыжландараш (-ем) 1) nyugtalanít 2) idegesít 3) gondot okoz 4) izgat; *мыйым ок тургыжландаре* engem nem izgat 5) fellizgat; *шкем* ~ fellizgatja magát 6) izgalomban tart 7) izgalomba hoz; *иктаж-көм* ~ *түнналаш* vkit izgalomba hoz 8) zavar 9) vmi fúrja az oldalát

тургыжландарымаш 1) nyugtalanítás 2) zavarás

тургыжландарыме 1) nyugtalanítás 2) zavarás; *тургыжландарымемлан вуеш ида нан* bocsánat, hogy zavartam

тургыжландарыше 1) aggasztó; ~ *положений* aggasztó helyzet 2) izgalmas; ~ *роман* izgalmas regény

тургыжланен 1) aggódva 2) nyugtalanul 3) izgatott; ~ *вучымаш* izgatott várakozás; ~ *колташ* fellindul; *иктаж-мо нерген, иктаж-көн верч* ~ *колташ* (vmi miatt, vmin) felindul

тургыжланымаш 1) nyugtalanítás 2) aggódás 3) izgatott-

ság; ~ым ылыжташ izgalomba hoz 4) élmény
тургызжаныше 1) nyugtalan; *иктаж-көн верч* ~ nyugtalan vki miatt 2) gondterhelt; ~ *ен* gondterhelt ember 3) gondterhes 4) izgatott; ~ *шым-чон* izgatott lelkiállapot 5) ideges (*nyugtalan*) 6) fellindult
тургызжанышын aggódva
тургызжараш (-ем) megráz; *увер тургызжарыш* a hír megrázta
тургым I. 1) dologlidő 2) zűrzavar 3) kapkodás **II.** 1) megfeszített 2) kapkodó 3) rendetlen 4) zavaros; ~ *жан* dologlidő
тургыман feszült
тургымын feszülten
туржаш (-ам) 1) dörzsöl 2) öröl (*күм*) (*követ*)
туризм 1) idegenforgalom 2) turizmus
турий pacsirta
туркалташ (-ем) 1) (egy ideig) tűr 2) türelemmel van; *изии туркалте!* várj türelemmel! *изии* ~ *йодам* egy pillanat türelmet kérek
туркаш (-ем) 1) bír 2) tűr 3) elltűr
турко I. török (*fn*) **II.** török (*mn*); ~ *йылме* török nyelv
туркымаш türelem; *вес верам* ~ vallási türelem; ~ *пыта* fogytán van a türelme
туркышо türelmes
турне 1) körút; ~м *ышташ* körutat tesz 2) turné
турнявочыж áfonya
турташ (-ам) 1) összelhúzódik 2) összelmegy (*тувыр, вургем*) (*ruha*)

туртыкташ (-ем) 1) présel 2) megrövidít (*иктаж-мом*) (*vmit*)
туткар baj; ~ым *логалаш* megbuklik; *торговый приятый* ~ым *логалын* a vállalkozás megbukott
тутло 1) édes; *мүй гай* ~ édes mint a méz; ~ *омо* édes álom 2) ízletes
тутынаш (-ем) dadog
туш I tus (*zene*); ~ым *шокташ* tust huzat
туш II bél (*bot*); *нүкиш* ~ diólbél
туш(ко) 1) oda; ~, *тудын деке* *кая* odalmegy hozzá; ~ *12 км лиеш* (az) oda 12 kilométerre van 2) arra; *тышкат-тушкат* erre is, arra is 3) arrafelé 4) odáig; ~ *шуын* odáig jutott, hogy
тушеч(ын) 1) onnan; ~ *кай* menj el onnan! ~ *налем* onnan tudom; ~ *түналын* onnantól kezdve; *туде* ~ *лектеш* ez onnan ered 2) arról; *кө* ~ *то-леш?* ki jön arról?
тушкалташ (-ем) 1) tapad; *шинчам* ~ tekintet/szem tapad 2) tapaszt; *кидым иктаж-көн умшашке* ~ kezét vkinek a szájára tapasztja
тушкаш (-ем) 1) ken; *иктаж-мом иктаж-көлан* ~ vkire ken *vmit* 2) tapaszt 3) ráltukmál; *нашам весьлан тушкаш* más nyakába varrja az ügyet # *тушкен пуаш* ráltukmál
тушкыла 1) arrafelé 2) arra; ~ *коштышо* arra járó
тушман 1) ellenség; *тудын шуко* ~же *уло* neki sok ellensége van; *осал* ~ halálos ellenség 2) ellenlfe 3) ellen (*fn*) 4) haragos (*fn*); *тудын шуко* ~же *уло/ тудлан шукин шы-*

дешкат neki sok haragosa van

тушманле ellenséges

тушманлык ellenségeskedés

туштак ugyanlott

тушто I 1) ott; ~ *иогаи* ott áll;

~ *кодаи* ott marad; *ала-куи-*

то ~ ott valahol 2) majd; ~

ужсына majd meglátjuk

тушто II 1) rejtvény; *туштым*

туштаи rejtvényt fellad;

туштым палаи rejtvényt

meglfejt 2) rejtély; *тиде мы-*

лам ~ (ez) előttem rejtély

тушь tus; ~ *дене чертитлаи*

tussal kihúz

түвыра I. művelődés **II.** műve-

lődési; ~ *министерстве* mű-

velődési minisztérium

түвытлен 1) alaposan 2) dere-

kasan

түгө 1) ki (*һsz/ik*); ~ *южыишко*

ki a szabadba 2) kifelé 3) el(-)

4) kívülre

түгыч(ын) 1) kintről 2) kívül-

ről

түе teve

түжвак(е) kívülre; ~ *лектаи*

kilderül; ~ *луктаи* a) kilderít

b) felfed; *икемым* ~ *луктаи*

felfedi magát c) ellárul; *икем*

~ ellárulja magát; ~ *лукмо ли-*

яи lelepleződik

түжвал I. külső (*mn*); ~ *омса*

külső ajtó; ~ *түс* a) küllalak b)

külső; *сай* ~ *түсан* kellemes

külseje van c) látszat; ~ *түс*

ондала a látszat csal **II.** külső

(*fn*)

түжвалне kívül; ~-*көргыштө*

kívül-belül

түжвалнысе kívül levő

түжвач(ын) 1) kívülről; ~ *он-*

чымаште kívülről nézve; ~

ончаи kívülről szemlél 2)

külsőleg; ~ *ончымаште* a)

külsőleg nézve b) látszólag

түжем ezer; ~-*ле* ezer főnyi;

ала-мыняр ~ ezer meg ezer;

~-*ыште иктыже* ezer közül

egy; ~ *наре* körülbelül ezer

түжемше ezredik; ~ *ужаи* ez-

redlrész

түзаташ (-ем) ékesít

түзаш (-ем) ékesít

түкалаш (-ем) kopog; *омсам* ~

kopog az ajtón

түкалташ (-ам) belelütközlik

vmibe, nekilütközlik vminek #

түкалтын сусырғаи meglüti

magát

түкалташ (-ем) 1) kopogtat 2)

meglérint

түкаш (-ем) érint; *кид дене* ~

ок йөрө kézzel nem szabad

érinteni # ~ *лидөме запас*

vasltartalék

түкнаш (-ем) 1) érint; *кид дене*

~ *ок йөрө* kézzel nem szabad

érinteni 2) hozzálér; *кушко /*

куиан ~ hozzálér vmihez 3)

súrol (érint)

түкнымаш érintkezés

түкө I retesz; ~ *дене петыраи*

reteszre zár

түкө II szarv; *түкан вольык*

szarvaslmarha

түкыдымө I. érintetlen; ~ *чо-*

дыра érintetlen erdő; ~ *коч-*

кыи érintetlen étel; ~ *кодаи /*

түкыдымым кодаи érintet-

lenül hagy vmit **II.** szüz (*fn,*

mn); ~ *нүпмүс* szüz természet

түкылаш (-ем) zár; *сура / кө-*

гөн дене ~ kulcsra zár

түкылымаш bezárás; ~-*ке ве-*

реиштаи lakat alá kerül

түкымаш 1) érintkezés 2) ütés

түлаваш (-ем) szaporodlik

түләш (-ем) 1) fizet; *роско-*

тым ~ fizeti a költségeket;

иктаж-көлан сайын ~ jól fizet vkit; *ынде мый түлем* most én fizetek 2) rálfizet; *мидым мый эше түлет лиеи* erre még ráfizetsz 3) kilfizet; ~ *огыл* nem fizet ki 4) megfizet; *наша ыштымылан* ~ munkát megfizet 5) kiegyenlít; *счөт почеш* ~ számlát kiegyenlít; *парымым* ~ adósságot kiegyenlít/kifizet/megfizet; *мынар түльышаш улам?* mennyivel tartozom? 6) rendez; *счөт почеш* ~ rendez a számlát 7) visel; *роскотым* ~ viseli a költségeket # *түлен*: ~ *налаш* vesz, vált; *билетым* ~ *налаш* jegyet vált/vesz; ~ *налмаш* vétel, vásárlás, váltás; ~ *нытарааш* kiegyenlít; *счөт почеш* ~ *нытарааш* számlát kiegyenlít; *парымым* ~ *нытарааш* adósságot kiegyenlít

түлеген sólyom

түлымö fizetett; *сайын / күкшын* ~ *нашавер* jól fizetett hivatal

түлыман fizetéses

түлымаш kilfizetés

түлышö fizető (*mn, fn*)

түлышан termékeny; ~ *урлык* terméken fajta

түмыр dob (*fn*); ~ым *кырааш* veri a dobót

түмырташ (-ем) dobol

түнö 1) kinn, kint; *тыште* ~ *вучем* itt kinn várakozom 2) kívül; ~-*көргыштö* kívül-beül 3) házon kívül; ~ *лияш* házon kívül van

түнаш (-ем) hiányzik, szükség van vmire; *тудлан мый түнем* szükségem van rá; *тудо нимолан ок түнö* semmi sem hiányzik neki

түнык szükséglet

түнымаш szükséglet; *окса шотышто* ~ anyagi szükségletek; ~ым *ситарааш* szükségletet kielégít

түнысö kívülllevö

түныык 1) kályhalcsö 2) kémény

түня világ; ~ *йыр коштын савырнымаш* világ körüli utazás; ~м *ужаш* világot lát; ~ *мучашке каяш* ellmegy a világ végére; ~*шке каяш* világgá megy; ~ *нытымаште* a világ peremén; *нүтынъ* ~*ште* az egész világon; ~*ште* *лийше* a világon van; *нигушто* ~*ште* sehol a világon; *туде / ош* ~*ште* e világon; *туде / ош* ~ a földi világ; ~ *ужаш* égtáj

түнямбал I. 1) föld 2) szárazföld 3) világ **II.** világ-; ~ *сар* világháború # ~ *вүд таишлымаш* özönlvz; ~ *вүд таишлыме* özönlvz, ~*вүд таишлыме ончычсо* özönlvz előtti

түнямбалсе világ-; ~ *ончер* világkiállítás

түн I. lényeg; *йодышын* ~*шö* a kérdés lényege; (*делан*) ~*ышкыжö* *вончааш* a lényegre tér **II.** 1) fő (*mn*); ~ *задаче* fő feladat; ~ *врач* főorvos; ~ *инженер* főmérnök; ~ *наша* a) fő dolog b) fő mű; ~ *роль* főlszerep; ~ *пералтыиш* főhangsúly 2) eredeti (*mn*); ~ *формо* eredeti alak; ~ *экземпляр* eredeti példány 3) alap-; ~ *закон* a) alaptörvény b) alkotmány; ~ *положений* alapelve; ~ *принцип* alapelve 4) haladó; ~ *курс* haladó tanfolyam; ~ *гыч ваишталмаш* átlalakít; ~ *шот* lényeg; ~ *шотышто* a) főként, főleg b) főbb vonásaiban

түнәләш (-ам) 1) kezd; *канашымашым* ~ tanácskozást kezd; *иктаж-мом ышташ* ~ kezd vmit csinálni; *шорташ* ~ sírni kezd; *шымлаш* ~ kutatásba kezd; *мураш* ~ énekelni kezd; *кылмаш түнәләм* kezdek fájni; *куржаш* ~ futni kezd; *тышеч түнәлын* ettől kezdve 2) elkezd; *иктаж-мом ышташ* ~ elkezd vmit csinálni; *йүр йүраш түнәлын* elkezdett esni az eső 3) ellindít; *нашам түнәлым* elindítják a munkát 4) fog (*иктаж-мом ышташ* ~) (kezd vmibe/vmihez) (*segédige, jövő*) 5) megindít (*elljárást*) 6) megkezd; *нашам ышташ* ~ megkezd a munkát 7) kezdődlik; *канашымаш кумышто түнәләш* a tanácskozás holnapután kezdődik; *кугу буква дене түнәләш* nagy betűvel kezdődik 8) kilindul; *иктаж-кушеч* ~ kiindul vmiből 9) ered; *Дунай Шварцвальдыште түнәләш* a Duna a Fekete Erdőben ered; *иктаж-көн дене кутыраш* ~ szóba ered vkivel 10) kerekedik; *мар-деж түнәләш* szél kerekedik 11) kiltör (*háború, vihar, betegség*) 12) lát, nekillát; *нашам* ~ munkához lát, nekilát a munkának 13) merül; *малаш* ~ álomba merül; *мондаш* ~ feledésbe merül 14) nekifog; *сомылым* ~ nekifog a dolognak 15) indul; *виянаш* ~ fejlődésnek indul

түнәлме eleje vminek; *ий* ~ az év eleje; *визак* ~ *годым* mindjárt az elején; ~ *деч мучаш марте* elejétől végig

түнәлгыш I. 1) eleje vminek; *май* ~ *те* május eleje táján; ~ *те* elején; *ий* ~ az év eleje; *визак* ~ *те* mindjárt az elején; ~ *деч мучаш марте* elejétől végig 2) eredet; *ешын* ~ *ыже* a család eredete 3) kezdet; ~ *те* kezdetben; *чыла* ~ *неле* minden kezdet nehéz; ~ *ын* ~ *ыште* a kezdet kezdetén 4) kilindulópont II. 1) elemi; ~ *школ* elemi iskola 2) első; *май* ~ *те* május első felében; ~ *арнялаште* az első hetekben 3) kezdő; ~ *курс* kezdő tanfolyam

түнәлше kezdő; ~ *писатель* kezdő író

түнәлын 1) kezdve; *тышеч* ~ ettől kezdve; *маче кече гыч* ~ mától kezdve 2) fogva (*ну*)

түнгаш (-ам) 1) meglidermed 2) meglmerevedlik 3) zsibbad

түнғылаш (-ем) meglidermed

түндаш (-ем) 1) lelhajt 2) meghajlít 3) meglidermeszt 4) feszít, meglfeszít

түн I. 1) őslakó 2) bennszülött II. helybeli; ~ *калык* őslnép

түр 1) határ; *ола* ~ a város határa; ~ *ым ок шинче / иктаж-мом* ~ *гоч ышташ* nem ismer határt 2) perem; *ола* ~ *ышто* a város peremén 3) véglet; *кок* ~ *коклаште* két véglet közt; *ик* ~ *гыч вес* ~ *ышкө* egyik végletből a másikba 4) szél(e vminek); *чодыра* ~ erdő széle; *корно* ~ *ышто* az út szélén 5) szélső (*fn*)

түрвө ajak; *йл* ~ alsó ajak; *күшыл* ~ felső ajak

түрвынчаш (-ам) 1) tüszköl 2) tüszsent

tүрвынчыкташ

түрвынчыкташ (-ем) түс-
көлтет, түссзентени келл; *түр-
вынчыкта* түссзентенем келл

түрвычмө түссзентес; *түрвыч-
мем шуэи* түссзентенем келл

түргөч мөртөктелен; ~ *шукым*
кочмаш мөртөктелен евес;
спиртнойым ~ *шукым йү-
маш* сзесзес италок мөртөк-
телен фогыасзтаса; ~ *кайыде*
ыштымаш араны көзөпүт; ~
темаш зсуфол; ~ *темыше* а)
сзодультг б) тұлларадө

түргөчлык вөглет; ~ *марте* а
вөглетекиг

түредаш (-ам) 1) араз 2) нур #
түред: ~ *налаш* белтакарит;
кндым / шурным ~ *налаш*
габонат бетакарит

түредмаш аразас

түредме аразас; ~ *годым* аразас-
кор; ~ *жапыште* аразаскор

түрлө I. 1) кылөбззө; ~ *фор-
ман* кылөбззө алакү; ~ *акан*
кылөбззө өртөкү; ~ *ийготан*
кылөбззө корү; ~ *шонымаш*
кылөбззө вөгленөенек; ~ *оян*
лийше өлленлмондө 2) мн-
денлфөле 3) соклфөле; ~ *семын*
соклфөлекөппен; ~ *мүсан* сок-
сзнү; ~ *коваштан /*
мүсан сзнөс бөрү; ~ *мүсан*
сзль сзнөс сзльс; ~ *верлаш-
ке кошмаш* вандорол; ~ *вер-
лашке кошмаш* вандорлас 4)
кылөнлфөле; ~ *йөн дене* кылөн-
фөле мөдон; ~ *типан* кылөн-
фөле тпүсү; ~ *оккүллан йша-
нымаш* бабона; ~ *оккүллан*
йшаныше бабонас **II.** вэл-
тозасосаа # ~ *кнде* пөклсүте-
мөну

түрлө-түрлө 1) кылөнлфөле 2)
вэлтозас

түрлылык вэлтозасосаа; *ик-
таж-кушко* ~ым нурташ
вэлтозасосаагот влсз вмбе

түрташ (-ем) 1) феллбүйт 2) лазйт
3) сзйт (*дрв*)

түрыс 1) өссзес; ~ *приход* аз
өссзес бөвөтел; *иктаж-көн*
возымыжын ~ *чумырты-
шыжө* вкнек аз өссзес мөвөи
2) өгөсз 3) телес; ~ *огыл* а)
өлөгтелен (mn) б) хланыос; ~
огыл адрес хланыос снмзөс

түрыс(нек) өгөсзес; ~ *ом*
умыло нем өгөсзес өртөм

түс 1) сзн; *шыма / ныжылга* ~
мөлег сзн 2) арслсзн; *сай* ~ан
жө сзнбөн ван 3) арслкөфөзөс
4) абразат 5) мөглөленөс;
түжвал ~ кылсө мөглөленөс
6) ласзат 7) арныалат; *кнде* ~
көк арныалат; *ик* ~лан *шагал-
рак* өгө арныалатал клсөбб 8)
көфөзөс

түсдымө сапат

түтан 1) влхар 2) оркан 3) вөсз
(fn) (*влхар*)

түткө флгелмес; ~ *лимаш* фл-
гелмөсөс

түткыдымө флгелмөтлен

түткыдымылык флгелмөт-
ленсөс; ~лан *көра* флгелмөт-
ленсөсбөл

түткылык флгелөм; ~ым *на-
лаш* флгелөмбе вөсз; ~ *дөч*
посна коденам өлкөрүлө а фл-
гелөмөмөт; ~ым *ойырыман*
флгелөм өрдөмөл, өгө; ~ым
ойыраш йөрышө флгелөмрө
мөлтө; ~ым *ойыраш* *огыл* фл-
гелөмөн кылөв өгө; ~ым
ойыраш флгелөмөм ван
vmire

түткын 1) флгелөмөсөн 2) фл-
гелөмөм; *неи* ~ фөсзүлт фл-
гелөмөм; ~ *ончаш* а) бә-
мүл; *шке ончык* ~ *ончаш* ма-

ga elé bámul b) rálbámul; ~
ышташ figyel; *урокушто* ~
колышташ figyel az órán;
иктаж-мом ~ *колышташ*
 figyel vmire; *иктаж-көм* ~
эскераш figyel vkit
түткынлаш (-ем) bámul; *ик-*
таж-көм ~ bámul vkire
түтыра I. köd; *йүдым кугу* ~
лийын éjjel nagy köd volt II.
 ködös; *түтыра шонымаш*
 ködös elképzelések
түтыран I) ködös; ~ *игече* kö-
 dös idő 2) zavaros (mn); ~ *вуян*
 zavaros fejű
түчаш (-ам) I) belcsuk; *омсам*
 ~ becsukja az ajtót; *книгам* ~
 becsuk a könyvet 2) belzár;
омсам ~ ajtót bezár; *кевы-*
тым ~ üzletet bezár; *погыны-*
машым ~ ülést bezár
түчаш (-ем) I) csattint 2) pat-
 tint; *парня дене* ~ ujjával pat-
 tint
түчмө I) zárt 2) belzárt 3) csu-
 kott; *омса* ~ az ajtó be van
 zárva
түчык pont (fn)
түчылташ (-ам) I) belcsukó-
 dlik 2) belzárul
түшка I) csoport; ~ *лан шелаш*
 / *шеледаш* csoportokra oszt,
 csoportosít 2) csapat 3) tétel;
кугу ~ *дене налаш* nagy tétel-
 ben vásárol 4) falka 5) cserjés
 6) bokor 7) bozót # ~ *погыны-*
маш közlggyűlés; *идалыкан* ~
погынымаш évi közlggyűlés;
 ~ *гудо* kollégium
түшкале I) általános; ~ *ладык*
 általános belnyomás; ~ *өрма-*
шеш általános meglepetésre; ~
тунуктымаш általános tanl-
 kötelezettség 2) közös; ~ *тҗ-*
налтым почеш közös alapon;
 ~ *чоншутшык* közös érdek; ~

келшyme почеш közös megl-
 egyezéssel
түшкан csoportosan
түшкан-түшкан csapatosan
түшкер társadalom
түяш (-ем) 1) vág 2) meglvág
 (fellaprít) 3) megltör # *тҗен*
тыгыдемдаш megltör
тыгай I) ily; ~ *йөн дене* ily
 módon 2) ilyen; ~ *ылым* ilyen
 az élet; ~ *лүман* ilyen nevű; ~
почеш / *вара* ilyen későn; ~ *да*
тугай ilyen meg olyan 3) ha-
 sonló; ~ *годым* hasonló eset-
 ben; ~ *условийыште* hasonló
 körülmények között 4) olyan;
 ~ *лүман* olyan nevű; ~ *пиалан*
улам olyan boldog vagyok; ~
мүндырнө olyan messze; ~ *ым*
иктаж-кунам уясынат мо?
 láttál már olyant? 5) követke-
 ző; *условий* ~ a feltételek a
 következők; ~ *годым* a) ezelű-
 tal b) olykor; ~ (рак) efféle; ~
 (форман) efféle
тыгак I) is; ~ *кофем пшат*
 kávéit is kínálták 2) szintén 3)
 ugyanlgy
тыгак I) ugyanolyan; ~ *сай*
 ugyanolyan jól; ~ *күкиө*
 ugyanolyan magas; ~, *могай*
 ugyanolyan, mint 2) ugyanlak-
 kora (куго)
тыге így; ~ *огыл мо?* nem így
 van? ~ *огыл* nem így van; ~
гын, ... ha így áll a dolog; ~
але туге így vagy úgy; ~ *ман-*
ме úgynevezett, ún.
тыглай I) mindennapi; ~
ылым mindennapi élet; ~ *ку-*
чылтмаш mindennapi hasz-
 nálat; ~ *наша* mindennapi
 ügy; ~ *огыл* nem mindennapi
 2) szokásos; ~ *деч сайрак* a
 szokásosnál jobb; ~ *кече* héti-
 köznap 3) egyszerű; ~ *усло-*

вийыште, ~ *годым* egyszerű körülmények közt; *паша* ~ *огыл* a dolog nem olyan egyszerű; ~ым *ышташ* egyszerűbbé tesz; ~ыш *савырнаш* egyszerűbbé válik 4) közönséges; ~ *ен* közönséges halandó; ~ *стиль* közönséges stílus 5) primitív; ~ *йөн дене* primitív módon; ~ *условийыште* primitív körülmények között 6) elemi 7) folyó (*тн*); ~ *паша / дела / сомыл* folyó ügyek 8) igénytelen; ~ *кочкыш* igénytelen koszt 9) közvetlen; ~ *ко-йыш* közvetlen módor 10) rendes; ~ *погынымаш* rendes ülés; ~ *огыл* a) szokatlan; ~ *огыл сүпет* szokatlan látvány b) nem közönséges c) természetellenes

тыглайын egyszerűen

тыгодым ezalatt

тыгыде apró; *тыгыдылан ваишталташ* apróra vált; ~ *роскот* apró kiadások; ~ *йзгар* kicsiség; ~ *кү* omladék; ~ *окса* a) apró pénz b) pénzdarab; ~ *сату кевыт* a) kiskereskedés b) vegyesbolt; ~ *наций-влак* nemzeti kisebbség

тыгыдемдаш (-ем) 1) apróra vág 2) öröl (*күм*) (*көвет*) 3) apróra vált 4) morzsol 5) darál **тый** te; ~ *дечем* töled; ~ *манаш* tegezödlük; ~ын a) te (*бirt. jelző*); ~ын *пöртмөт* a te házad 2) tiéd

тыкымлык részlet

тыкымлыше részletes

тыл hátlország

тыланаш (-ем) 1) kíván; *иктаж-көлан сау аппетитым* ~ jó étvágyat kíván vkinek; *пашадар шотеш мом тыланет*? mit kívánsz fizetésül?

иктаж-көм тамык пундаш-ке ~ a pokol fenekére kíván; *кузе те тыланета* ha kívánják 2) akar 3) óhajt; *мом тыланета*? mit óhajt?

тыланмут jólkívánság

тыланымаш kívánság; ~ *семын* kívánság szerint; ~ым *каласаш* kívánságot kifejez; ~ым *шукташ* kívánságot teljesít; *эн сай -ем колтем* legljobb kívánságaimat küldöm

тыланыме 1) kívánság; *чылан* ~ *семын* általános kívánságra 2) jólkívánság

тылеч: ~ *варасе* 1) következő; ~ *варасе жапыште* / *вара* a következőkben 2) további; ~ *посна* amúgyis

тылзе 1) hold 2) hónap; *ик* ~ egy hónap; *ик тылзыште* egy hónap múlva; *лишыл / шушаш тылзылаште* a közeli hónapokban; *тылзе-влак дене / мучко* hónapokon át, hónapokig

тылмач tolmács

тылмачлаш (-ем) tolmácsol; *докладыш марла* ~ mariul tolmácsolja az előadást

тыманмеш(ке) 1) egy pillanat alatt 2) egy szempillantás alatt

тымарте (ell)eddig

тыматле 1) barátságos 2) békés; ~ *койышан* békés természetű 3) előzékeny

тыматлылык nyugalom

тыматлын 1) enyhén 2) békésen 3) nyugodtan

тымык I. 1) csend; *тып* ~ mély csend; *тып ~ыште* teljes csendben; ~ *лие* csend támadt 2) nyugalom **II.** 1) csendes; ~ *кече* csendes napok 2) néma

тымыклык csend

тымыкын 1) csendesen 2) csendben

тын hit; *~еш нурташ* a) keresztel; *~еш нуртым*о годомъ рвезылан Габор лұмым нурныт a fiút Gábornak keresztelték b) átkeresztel c) megkeresztel d) térít (*vall*), keresztény hitre térít; *~еш нурты-маш* keresztelő; *~еш нурты-шо* keresztelő; *~еш нурышо* keresztény (*mn, fn*)

тынамак 1) ugyanakkor; *~, ку-нам* ugyanakkor, amikor 2) egyszeriben

тынар(е) 1) annyira; *~ нойышо* annyira fáradt, hogy; *~ огыл, мыняр* nem annyira, mint 2) ugyanannyi; *~, мыняре* ugyanannyi mint; *тынарымак* ugyanannyit

тыныс I. béke; *~ верч* a béke kedvéért II. békés

тынысле békés

тыныслык béke

тыпланаш (-ем) 1) elcsendesedik, elcsendesül; *мътан тыпланыш* a vihar elcsendesedett 2) megszűnik; *мътан тыпланыш* a vihar megszűnt 3) meglbékül 4) megnyugszik 5) lecsillapodik 6) megszeli-дүл 7) lenyel (*árv*); *тидын дене тудо ок тыплане* ezt nem nyeli le

тыпландараш (-ем) 1) csendesít, elcsendesít, lecsendesít 2) meglbékít 3) nyugtat, megnyugtat 4) megszeliдйт 5) csillapít; *корштышым* ~ fájdalom csillapít

тыпланымаш meglbékélés

тырлаш (-ем) meglgyógyul

тыртыш I.1) karika 2) kerék

II. kerek; *~ үстел* kerekasztal

тыршаш (-ем) 1) fáradozik; *иктаж-мом ышташ* ~ fáradozik vmiben/vmin; *иктаж-көн верч* ~ vkinek az érdekében fáradozik 2) gondoskodik; *иктаж-мо/-көн нерген* ~ gondoskodik vmiről/vkiről 3) igyekszik; *иктаж-мом ышташ* ~ igyekszik elérni vmit; *иктаж-кушко шуаш* ~ igyekszik eljutni vhova; *эрденысе поездыш шуаш* ~ a regeli vonathoz igyekszik; *неш тыриен* nagy igyekezettel 4) iparkodik 5) törekszik; *иктаж-мом ышташ* ~ törekszik vmire; *чыла мозгырым сай ли-яш* ~ teljességre törekszik 6) gyámkodik; *иктаж-көн верч* ~ gyámkodik vki fölött 7) pályázlik 8) serénykedlik 9) szorgoskodlik 10) tör; *иктаж-мом ышташ неш* ~ töri magát 12) törődlik # *~ тўнлаш* lendületbe jön # *~ ончаш* meglkfsé-rel

тыршен 1) gondosan 2) igyekezettel; *чот* ~ nagy igyekezettel 3) lendülettel; *неш чот* ~ nagy lendülettel 4) serényen; *~ нашам ышташ* serényen dolgozik; *~ ыштыме наша* gondos munka

тыршымах 1) fáradozás 2) gondoskodás 3) igyekezet; *ку-гу* ~ *дене* / nagy igyekezettel; 4) gond; *иктаж-көн ~еш ко-даш* vki gondjaira hagy; *~ деч посна* gond nélkül; *иктаж-мом кугу* ~ *дене ышташ* nagy gonddal csinál vmit 5) szorgalom 6) törekvés 7) fáradság 8) lendület 9) buzgóság 10) kísérlet (*пробáлkozás*)

тыршыме igyekezet; *чыла ~м семын* legjobb igyekezetem

szerint # *иктаж-көн тыр-
шымыжлан ушанаи* vkinek
a gondjaira bíz

тыршыше 1) szorgalmas 2)
gondos 3) igyekvő; *мӧнгӧ ка-
аш* ~ hazafelé igyekvő 4) se-
rény 5) buzgó 6) tevékeny

тыршышын szorgalmasan

тыш(ке) 1) ide; ~ *тол!* gyere
ide! ~ *тудым!* ide vele! *кече*
~, *кече туш(ко)*, *нимо огыл*
egy nap ide vagy oda nem je-
lent semmit 2) erre; *корно* ~
кая az út erre meg; ~ *але*
туш(ко) erre vagy arra 3)
errefelé; ~ *марте* eddig; ~
шумешке eddig

тыш(ке)-туш(ко) ide-oda; ~
тӧриштылаи ide-oda ugrál; ~
колтылаи ide-oda küldözget

тышеч(ын) innen; ~ *тӧнжлын*
innen kezdve; *коран* ~! el in-
nen!

тышкыла erre, errefelé

тыштат-туштат mindenütt; ~
кычалаи mindenütt keres

тыште itt; ~ *улына!* itt va-
gyunk! *иктаж-кӧ* ~ *уло?* van
itt valaki? ~ *мондаи* / *монден*
кодаи itt felejt; ~ / *тышан*
кодаи itt marad; ~ *верыште*
itt helyben

тыште-тушто itt-ott

тюль géz

тюльпан tulipán

тюрьма 1) börtön; ~*ште ишн-
чаш судитлаи* börtönre ítél;
~*ште ишнчаш* börtönben ül;
~*и немыраи* börtönbe zár;
~*и(ке) немыраи* belbörtö-
nöz; ~*и(ке) шындаи* belbör-
тönöz; ~*и логалаи* lakat alá
kerül; ~ *орол* börtönlőr 2)
foglház

y

y I. új (mn); ~ угорно új belkez-
dés; ~ *ишым тӧнлаи* új
életet kezd; ~ *аӱдемылан ике-*
мым ишжам új embernek ér-
zem magam; ~ *тукым* új nem-
zedék; ~ *зданий* új épület; ~
урожай új termés; ~ *шӱльшан*
új stílusú; ~ *книга-влак* új
könyvek **II. 1) új (fn); иктаж-**
мо ~м *каласаи* vmi újat
mond; ~*лан энертем* minden
újnak híve vagyok; ~ *гаяк*
кояи újnak is beillő 2) újdon-
ság; ~ *вешке савыраи*
megtérít (vall); *Y uй* újlev; *Y*
uй водо szilveszter este; ~
иӱым вешлийме годӱм szil-
veszterkor; ~ *uй* új | év

уаш (-ем) törődlik; *иктаж-мо*
верч / дене ~ vmivel; *умбакы-*
же мо лиеи манын ~ *огыл*
nem törődve a következmé-
nyekkel; *нимо верч* ~ *огыл*
semmivel sem törődik; *тудын*
дене ит уо! ne törődj vele

убытке veszteség; *кугу* ~ *ыле*
nagy veszteségeink voltak; *ок-*
са ~ pénzbeli veszteség; *убыт-*
кым кондышо veszteséggel
jár; *убыткым ыштаи* vesz-
teséget okoz

увер 1) hír; ~ *почеш* hír szerint;
нимогай ~ *уке* se híre, se
hamva; *иктаж-кӧлан ик-*
таж-мо нерген ~ым *пуаш*
hírt ad vkinek vmiről; ~ым
налаи hírt kap; ~ hírek (rá-
dióban) 2) közlemény (újság-
hír) 3) újság; *иктаж-могай* ~
уло мо? van-e valami újság? 4)
üzenet; ~ым *налаи* üzenetet
kap; ~ым *каласаи* üzenetet
átlad; ~ым *колтаи* üzenetet
küld vkinek

увер-анар 1) hirdetőtábla 2) információ

увертараш (-ем) 1) jelent; *ике чер нерген* ~ beteget jelent; *торешланыде* ~ alázatosan jelent; *официально* ~ hivatalosan jelentik 2) bejelent; *унан шогалме адресше нерген* ~ vendéget bejelent; *ике толмыжо нерген* ~ bejelenti érkezését 3) jelentést tesz 4) tudat 5) tudósít (*иктаж-көм иктаж-мо нерген*) (*vkít vmiről*) 6) kihirdet 7) közvetít; (*радио дене*) (*rádión*) 8) tájékoztat (*иктаж-көм иктаж-мо нерген*) (*vkít vmiről*) 9) közöl; *иктаж-көлан иктаж-мом* ~ közöl vmit vkivel 10) felvilágosít 11) nyilvánít; *митаканлан* ~ bűnösnek nyilvánít; *митакан огылан* ~ ártatlannak nyilvánít 12) bevall; *доход нерген* ~ bevallja a jövedelmét

увертарымаш 1) jelentés; *официальный* ~ hivatalos jelentés 2) értesítés 3) információ; *йоньлыш* ~ téves információ 4) bejelentés 5) kijelentés 6) közlemény; *официальный* ~ hivatalos közlemény 7) tájékoztatás 8) tudósítás 9) felvilágosítás

увертарыше tudósító

углерод szénhidrát

угыл 1) sarok (*utcáé, tárgyé*) 2) szeglet 3) szöglet (*sport*)

угыч I. 1) újra; ~ *да* ~ újra meg újra; ~ *йдырым налаш / марлан каяш* újra házasodik 2) megint; *уже* ~ már megint; ~ *вашиймеике* viszontlátásra; ~ *колмеике* viszonthallásra; ~ *пöлтмаш* újjászületés; ~ *шочаш* újjászületik; ~ *шочмаш*

újjászületés; ~ *ылыжмаш* újjáéledés II. át-; ~ *аклаш* átláraz; ~ *возаш* átlír; ~ *йөршын-лан возаш* tisztáz (*lelír*); ~ *лүмдаш* átlkeresztel; ~ *организоватлаш* átszervez; ~ *чиялташ* átlfest; ~ *чонаш* átlépít; ~ *ышмаш* a) átlalakít; *зданийм* ~ *ышмаш* épületet átalakít b) átdolgoz c) átszervez

уда 1) rossz; *мылам* ~ rosszul vagyok; ~ *койыш-шоктыш* rossz modora van; ~ *качеством* rossz minőségű; ~ *йыме* rossz nyelvek; ~ *нуш* rossz szag; ~ *ишнча дене ончаш* rossz szemmel néz; ~ *йүла / койыш* rossz szokás; ~ *күнде лектыш* rossz termés; ~ *условийште* *ишаш* rossz viszonyok között él; *нымо* ~ *м ишжаш* *огыл* semmi rosszat nem sejtett; *иктаж-көлан* ~ *м ышмаш* rosszat tesz vkinek; *иктаж-көн дене* ~ *ляш* rosszban van vkivel; *мудлан* ~ rosszszul van 2) hitvány; ~ *качество* hitvány minőség; ~ *моралан / сайылан* hitvány erkölcsű 3) kellemetlen; ~ *положение* kellemetlen helyzet; ~ *нуш* kellemetlen szag; ~ *ен* kellemetlen ember 4) silány; ~ *самы* silány áru; ~ *йни / нуш* bűz; ~ *игече* ítéletlenség; ~ *кумыл* rosszlkedv; ~ *кумылан* rosszlkedvében van, rosszlkedvű; ~ *кумылышто* rosszlkedvűen

удан rosszul; *окса шотышто* ~ *ишаш* rosszul áll anyagilag; *мывыр* ~ *ишнча* rosszul áll vkin a ruha; ~ *марнаш* rosszul emlékszik; *икем* ~ *ишжаш* rosszul érzi magát; ~ *возаш* rosszul ír;

иктаж-мом ~ иытталаш
rosszul ítél meg vmit; *шагат ~ кошитеш* az óra rosszul jár; ~ *кочшо* kislétkű; *икем ~ кучаш* hit-vány módon viselkedlik

ударак rosszabb; ~ *лияш* rosszabbra fordul; *иктаж-мо дене танастарымаите* ~ rosszabb vminél

удобрений trágya

удостоверений igazolvány

удыраш (-ем) 1) meggyújtja a gyufát 2) áthúzgál 3) aláhúz 4) karcol 5) összegereblyéz # *ике кидышке* ~ a kezébe vág

удыралаш (-ам) 1) áthúzó; *возымым* ~ áthúzza a szöveget 2) kihúzó; *ик мутым* ~ egy szót kihúzó # *удыралын*; ~ *кудалташ* töröl (szöveget); ~ *лукташ* töröl (szöveget)

ужава béka

ужалалташ (-ам) 1) árusítják 2) elladó; *тиде ок ужалалт* ez nem eladó 3) forgalomban van 4) keletje van; *сайын* ~ nagy keletje van 5) eladja magát

ужалаш (-ем) 1) árul 2) ellárol; *шочмо мландым* ~ elárulja hazáját 3) ellad; *икем* ~ eladja magát 4) árusít 5) kilárusít; *шулдын / шулдо ак дене* ~ engedménnyel kiárusít 6) veszteget (*elad*); *шулдо ак дене* ~ kedvező áron veszteget

ужалымыш 1) árusítás 2) elladás 3) kelet 4) kereskedelem; ~*ке лукташ* a) árusít b) áruba bocsát

ужалыме elladó (*mnévi igenév*)

ужалышаш(лык) elladó (*mn*)

ужарвуй zöldfülű

ужаргаш (-ем) 1) zöldül 2) kilzöldül 3) zöldell

ужар(re) 1) zöld (*mn, fn*) 2) éretlen; ~ *саска* éretlen gyümölcs; ~ *йоча* éretlen gyerek

ужармуж(о) tüdőlvész

ужаташ (-ем) kísér; *иктаж-көм ичинча дене* ~ szemmel kísér vkit # *ужатен*: ~ *кайы-маш* kíséret; ~ *нангайыше* kísérő (*fn*)

ужатымаш kíséret

ужатыше kísérő (*fn*)

ужаш 1) rész; *капын ~-влакше* a test részei; *эн кузу* ~ a legnagyobb rész; *кок ~ гыч шогышо* két részből álló; ~*ыже уло* része van vmiben 2) részlet; *панын ~-влакше* a terv részletei; ~*ын-~ын ышташ* részletekben csinál vmit 3) rovat; ~ *дене тж-лымаш* részlet; *икымше* ~ első részlet 4) részesedés

ужаш (-ам) 1) lát; *удан* ~ rosszszul lát; *чыла шемын* ~ mindent feketén lát; *ужмем ок шу* látni sem bírom; *тыйым ужсын эре йывыртм* szívesen látlak; ~ *лийдыме* láthatatlan; ~ *лийме* látható; ~ *лиймышке савырнаш* láthatóvá válik; *пыкше ~ лийме* alig látható; *шуэн ~ лийме* ritkán látható; *ончылыгоч ~ лийдыме* előre nem látható; ~ *лийме веп* látóhatár; ~ *мияш* látogat 2) megllát; *эше ужам* meg fogod látni 3) ellát; *кушкен ичинча ужеш* ameddig a szem ellát 4) észlel 5) észrevesz; *ужсын огыл* nem vette észre; *ышам уж* észre sem vette 6) megpillant 7) tapasztal; *шы-шыште шукым ужсын* sokat tapasztalt életében # *ужсын*: ~ *керташ огыл* gyűlöl; ~ *кертдымаш* gyűlölet; ~ *кертдыме*

лияш gyűlöl; ~ шуқташ
megpillant
ужашлалташ (-ам) 1) oszlik
2) bomlik (*részekre*)
ужашлаш (-ем) 1) oszt 2)
felldarabol
ужга 1) bunda 2) suba
уже már; ~ тунамак már akkor
is; ~ сөтемеш / волгыжеш
мár virrad; ~ толын мо?
megjött-e már?
ужмаш látás
ужмышудымаш gyűlölet
узо хím; ~ пырыс kandúr
указаний 1) utalás 2) utasítás;
~ым нуаш utasít; иктаж-
көлан иктаж-могай ~ым
нуаш utasít vkit vmire
уке nincs; книга верыштыже ~
a könyv nincs a helyén; нине
көкла гыч тетла ~ nincs be-
lőle több; жсан ~ nincs idő;
значенийже ~ nincs jelentősé-
ge; нимом ышташ (~) nincs
mit tenni; мөнгыштыжә ~
nincs otthon; ~ улыт nincse-
nek; ~ лиймаш а) hiányzás б)
távollét; тый ~ лиймет го-
дым távollétedben; ~ лиймаш-
те / ~ лийме годом пригово-
рым лукташ таулытében ell-
ítél; ~ лийше hiányzó (mn, fn);
~ лияш hiányzik; школышто
~ лияш hiányzik az iskolából;
~ш лукташ а) el | tagad б) le-
tagad; ~ш лукташ огеиш лий
nem lehet letagadni
укелык 1) hiányzás 2) nyomor;
~ыште илаш nyomorban él
укемдаш (-ем) tagad; пенгыдын
~ kereken tagad vmít; иктаж-
көн заслугым ~ tagadja vkinek
az érdemeit
уксус ecet
укуш 1) ág 2) vessző
укушер rózse

укшинчаш (-ам) 1) hány 2)
öklendezlik
укшинчыш hánylinger; ~ күза
hányingerem van
укшинчмаш hánylinger
укшинчме hánylinger; укшич-
мем шуэш hány | ingerem van
укшинчыкташ (-ем) 1) hány
2) okád 3) hánylingere van
улазе kocsis
улан 1) bőséges 2) tehetős 3)
jólmódú 4) módos # ~ лиймаш
бőség; ~ыште илаш бőség-
ben él
улаш (-ам) 1) van; пачерыште
вич пöлем уло а lakásban öt
szoba van; оксаже пеш шуко
уло bőven van pénze; шуко па-
шам уло sok dolgom van; тый
мыйын улат те az enyém
vagy; тиде кушеч (улеи)?
honnan van ez? Пештышто
мо уло? mi van Pesten? 2)
meg|van; окса уло megvan а
pénz; тиде книга мыйын уло
ez a könyv megvan nekem;
витле иаш улеи megvan öt-
ven éves; йöн/кун уло megvan
rá а lehetőség; икте-весе де-
не сай улына jól megvagyunk
egymással; уло! megvan!
(előlkerült) 3) tartalmaz; чемо-
даныште мо уло? mit tartal-
maz a bőrönd? 4) található (igé-
vel); могай газетыште улеи?
melyik lapban található? 5)
akad; укмыяр форинтем
эше уло akad még pár forin-
tom б) magába(n) foglal 7)
nyugszik; кугыжанышын
вийже армийыште (улеи) аз
ország ereje а hadseregen
nyugszik
улмаш 1) jelenlét 2) tartózko-
dás

улмо I. 1) jelenlét; *улмем* *го-дым* jelenlétemben 2) tartózkodás **II.** tartózkodási; *улмо* *вер* a) tartózkodási hely b) székhely

улно 1) meglevő 2) rendelkezésre álló; ~ *окса* készpénz; ~ *окса дене* készpénzben

улыш valóság; *түняле* ~ objektív valóság

умбаке 1) messze 2) messzire 3) tovább; *умбакыла мураш* tovább énekel; *иктаж-мо дене умбакырак шуаш* tovább jut vminél; ~ *шуйнаш* a) tovább tart b) folytatódik; ~ *шуаш* folytat; *туныктым* *о* *нашам* ~ *шуаш* tanára munkáját folytatja; *корным* ~ *шуаш* folytatja az utat; *учашымашым* ~ *шуаш* vitát folytat; *арака үй-мым* ~ *шуаш* iszákos életmódot folytat

умбакыже 1) tovább; ~ *шкев* *у* *тунемаш* magánúton tanul tovább 2) továbbra 3) azután 4) később 5) a jövőben 6) következő; *кө* ~? ki a következő? ~ *лийше* további; ~ *ышталтше* folytatódó; ~ *ыштымаш* folytatás; ~ *лиеш* folytatás következik

умдо gerely; *умдым кышкаш* gerelyt hajít; *умдым кышкы-маш* gerelyhajítás

умдыла poloska

умеренный mérsékelt; ~ *пояс* mérsékelt égöv

умла komló

умлалташ (-ам) értetődik

умландарыше член határozó (nytan)

умло 1) értelmes 2) tevékeny 3) agilis; ~ *ен* tettek emberek

умша száj; *янык* ~ pofa (állat); ~ *кошмеш* jár a szája; --

тым *нетыре/чүч*! a) fogd be a szádát! b) pofa be! ~м *караш* száját tátja; *чылым* ~и *тыже* pipával a szájában; ~и *шутшалаш* szájon csókol vkit

умылаш (-ем) 1) ért; *тидым* *ом* *умыло* ezt nem értem; *сайын* *умылем* *гын* ha jól értem; *кузе тиде мутым* ~? mit értenek ezen a szón? *чыла* ~ mindenhez ért 2) megért; *икте-весым сайын* ~ jól megértik egymást; ~ *лиидыме* / ~ *ок* *лий* lehetetlen megérteni 3) felfog (megért); *тидым* ~и *жат* *ом* *тошт* fel nem foghatom 4) megértéssel van vki iránt 5) tisztában van vmivel 6) kapcsol; *нысын* ~ gyorsan kapcsol # ~ *лиидыме* a) érthetetlen b) értelmetlen c) rejtélyes d) képtelen (értelmetlen) e) titokzatos; ~ *лиидыме* *условийыште* titokzatos körülmények között; ~ *лиидымын* titokzatosan; ~ *лийман* kifejező; ~ *лийме* érthető; ~ *лийме* *амал* *дене* érthető okokból; ~ *лийме* *йөн* *дене* érthető módon; ~ *лиеш*, ... érthető, hogy; ~ *тырышымаш* figyelmesség; *умылет* / *умыледа* tudniillik, ti. # *умылен*: ~ *налаш* a) kapcsol; *нысын* ~ *налаш* gyorsan kapcsol; ~ *налмаш* felfogás b) megtudakol c) tisztáz d) tisztába jön vmivel

умылтараш (-ем) 1) magyaráz 2) megmagyaráz 3) értelmez; *удан* ~rosszul értelmez; *шомакым* / *мутым* ~ értelmezi a szót 4) megvilágít; *иктаж-мом* *пример* *дене* ~ példával világít meg vmit

умылтарымаш 1) magyarázat 2) értelmezés; *йонылым* ~ té-

- ves értelmezés 3) felvilágosítás
- умылтарыме** értelmező; ~ *мутер* értelmező szótár
- умылтарыше** magyarázó; ~ *ойлончо* magyarázó mondat
- умылыде тунемаш (-ам)** bifláz
- умылыдымаш** 1) értetlenség 2) megnemértés 3) hozzá nem értés 4) nehéz felfogás 5) értelmetlenség 6) ostobaság
- умылыдымо** 1) értelmetlen 2) érthetetlen
- умылымаш** 1) meglértés; *ваш-ваш* ~ kölcsönös megértés 2) hozzálértés; *күзү ~ым тыланаш* nagy hozzáértést kíván; ~ *дене* hozzáértéssel 3) felfogás; ~ын *пашаже* felfogás dolga; *тыглай* ~ *те* általános felfogás szerint 4) elképzelés; *вудакан* ~ homályos elképzelés 5) fogalom
- умыр** csendes; ~ *кече* csendes napok
- уна** vendég; *вучыдымо* ~ váratlan vendég; ~-*влакше улыт* vendégei vannak; ~*ла шке дече үжаш* vendégségbe hív magához; *иктаж-көм* ~ *ышташ* vendégül lát vkit; ~ *пөлем* vendéglőszoba; ~ *лийын илаш* vendégeskedlik; *родо дене* ~ *лийын илаш* rokonainál vendégeskedik; ~*гудо* szálloda; ~*м ватлияш йоратыше* vendégszerető; ~*м ончаш* meglvendéggel; ~*м ончымаш* vendéglátás
- уналык** vendég-; ~ *пөлем* vendéglőszoba
- университет** egyetem; ~ым (*тунем*) *нытараш* egyetemet végez/belfejez; ~*тышке (тунемаш)* *ныраш* egyetemre megy; ~*ышке кошташ* egyetemre jár
- унитаз** (véce)kagyló
- унчыливуя** fejfelé; ~ *нөрдаш* bukfencezlik; ~ *нөрдмаш* bukfenc
- уныка** unoka
- ушло** tehetséges
- ушлык** tehetség
- уш** sapka; *ворын вуйыштыжо* ~ *йүла* vaj van a fején
- ушшалаш (-ам)** 1) felletesz; *ушшым* ~ sapkát tesz fel 2) nyom; *ушшым вуйышко ушшалеш* fejébe nyomja a sapkát
- ур** mókus
- ура I** 1) tüzes; ~ *имне* tüzes paripa 2) türelmetlen
- ура II** 1) hurrá! 2) hurrá-kiáltás, ~*м кычкыраш* éljenez
- урвалте** alsó széle
- ураш (-ем)** 1) varr; *кид дене* ~ kézzel varr 2) fellvarr 2) fűz; *книгам* ~ könyvet fűz # *урген пижыкташ* fellvarr
- ургызо** 1) szabó 2) varrólő (űdyрамаш)
- ургыкташ (-ем)** 1) varrat; *мувырым* ~ ruhát varrat 2) meglvarrat
- ургым:** ~ *вургем* készruha; ~ *име* varróltű; ~ *машина* varrólgép
- ургымаш** varrás
- ургыш** varrat (*fn*)
- урем** utca; *кудо ~ыште ила?* melyik utcában lakik? ~ *йымал вончыш* a) alaglút b) alulljáró c) járat (föld alatt)
- уржа** rozs; ~*м кушмаш* rozssot termeszt; ~*м тӱпедмаш* rozslíparatás; ~ *кунде* rozslíkenyér
- урзо** marék, marok
- урлык** faj; *аӱдеме* ~ emberi faj; ~ *имне* fajlló

урманле 1) becsületes; ~ *аи-деме* becsületes ember 2) tisztességes

урмыжаш (-ам) 1) bőg 2) üvölt 3) ordít (*farkas*) 4) sivít 5) vonít

уровень 1) nívó 2) szint 3) színvonal

урок 1) óra (*iskola*); ~ым *кодаш* lóg az óráról; ~ым *пуаш* órákat ad; ~ым *налаш* órákat vesz 2) tanulság; *иктаж-көлан иктаж-мо* ~ *лиеш* levonja a tanulságot vmiből

условий 1) feltétel; ~ *деч* *посна* feltétel nélkül; ~ *шотеш* *шындаш* feltételként állít; *тыгай* ~ *дене* azzal a feltétellel; *нале* ~ *ышште* bizonyos feltételekkel; ~ым *шындаш* kilköт (*feltételt*) 2) körülmény; *неш* *күлешанак* *огыл* ~ lényegtelen körülmény; *тыгай* ~ *ышште* ilyen körülmények között; ~ым *шотыш* *налын* a körülményekhez képest; *нигунам* / *нимогай* ~ *ышште* semmi körülmények között 3) állapot; *шұлыкан* / *неле* ~ szomorú állapotok

уста 1) tehetséges 2) ügyes; ~ *кидан* ügyes kezű

устав szabályzat; ~лан *келиен* *толын* a szabályzatnak megfelelően

усталык 1) képesség; ~ше *уло* van képessége vmire; ~ем *почеш* legjobb képességem szerint 2) tehetség; *музыкальный* ~ zenei tehetség 3) adottság; *кап-кыл да шұм-чон* ~ testi és lelki adottságok 4) mesterség (*jártasság*)

уськыраш (-ем) uszít

утаралташ (-ам) 1) szabadul; *тиде* *шонымаш* *деч* *утарал-*

тын *ом* *керп* nem tudok szabadulni attól a gondolattól 2) meglszabadul (*vmitől/vkitől*); *нарым* *деч* ~ megszabadul az adósságaitól 3) eliszabadul 4) fellszabadul 5) megmenekül

утаралтмаш szabadulás

утараш (-ем) 1) ment; ~ *лий-мыжым* *утаре* / *мом* ~ *лиеш*, *утаре* menti, ami menthető; *Юмо* *утаре!* Isten ments! 2) megment; *иктаж-көм* *иктаж-көн* *деч* ~ megment vkit vmitől; *шке* *чапым* / *лүмнерым* ~ megmenti a becsületét 3) fellment; *ответственность* *деч* ~ felelősség alól felment; *суд* *деч* ~ vád alól felment 4) meglszabadít (*иктаж-мо* *деч*) (*vmitől*); *нелылык* *деч* ~ teheről megsza- badít; *лүдыкшө* *деч* ~ veszély- től megszabadít 5) kilszabadít; *энгек* *гыч* ~ kiszabadít a bajból; *тюрьма* *гыч* ~ kiszabadít a börtönből; *шкем* ~ kiszaba- dítja magát 6) fellszabadít

утарымаш mentés

утарыше mentő (*mn*); ~ *шон-ныш* mentő gondolat; ~ *обстоятельстве* mentő körülmények

уташ (-ем) 1) fönmarad 2) fölösleges (*lesz*) # *умен* *код-шо* maradék

утларак több; ~ *мотор* ellragadó

утларакшым 1) főleg 2) leg- nagyobbírszt 3) nagylírszt 4) többnyire 5) túlnyomólrírszt

утлаш (-ем) 1) menekül 2) megmentekül; *колымаш* *деч* ~ megmentekül a haláltól 3) meglszabadul; *ти* *шонымаш* *деч* *утлен* *ом* *керп* nem tudok megszabadulni attól a

gondolattól, hogy 4) elkerül; *иктаж-көн деч* ~ vkit elkerül; *пү-рымаш деч от утло* nem kerül el sorsát 5) kilkerül; *лүдыкш деч* ~ veszélyt kikerül 6) kilbújlik; *наказани деч* ~ kibújik a büntetés alól 7) kilhúz; *иктаж-кушеч* ~ (*шке*) kihúzza magát vmiből 8) kilvág; *шке* ~ kivágja magát # *утлен кодаш* kilkerül

утлымаш menekülés

уто I. felesleg, fölösleg **II.** fölösleges; ~ *шомак/мум* fölösleges szó; ~ *паша* fölösleges dolog; ~ *лиьш* fölösleges lett **утыждене I)** túl (*hsz*); ~ *серьёз-ный / керышотан* túl komoly; ~ *кужу* túl hosszú; ~ *шужым кутыра / каласкала / ойла* túl sokat beszél 2) túlságosan; ~ *күктежан* túlságosan bonyolult; ~ *аклаш* a) túllértékel b) átlértékel; ~ *күгемаш* túllteng; ~ *лиьме* túlláradó; ~ *иывыр-тен* túlláradó jókedvében; ~ *ышташ* túlzásba esik; ~ *шүко* a) felesleg, fölösleg b) rengeteg (*hsz*); ~ *шужым кутыраш / ойлаш* rengeteget beszél; ~ *шүко ентенетег* ember 3) borzalmas sok; ~ *шүко лиьмаш* bőség

утиог vasaló

ухаживатлаш (-ем) kilkezd; *иктаж-көм* ~ kikezd vkivel

участвоватлаш (-ем) I) részt vesz vmiben 2) közreműködik 3) benne van vmiben

участвоватлымаш I) részlvétel; *экскурсийыште* ~ a kiránduláson való részvétel 2) részese-dés

участке körzet; *50 метран участкыште* 50 méteres körzetben

участник résztvevő

учебник tankönyv

учебный tan-; ~ *заведений* tanintézmény

ученик 1) tanítvány 2) legény; *мастерын* ~ше iparoslegény **учёный I.** tudós (*fn*) **II.** tudós (*mn*); ~ *обществе* tudós társaság

учёт 1) statisztika 2) számlvetés 3) könyvlvitel 4) figyelembel-vétel 7) bejegyzés; ~ *ыш на-лаш* feljegyez

учо tanácsládó

учрежденный 1) hivatal; *кугы-жаныш* ~ állami hivatal; ~ *гыч* hivatalból 2) intézet 3) intézmény; *кугыжаныш* ~ állami intézmény

уш I. 1) ész; ~ *лан шуаш* meg-ljön az esze; ~ *ыжо уке / ~де кияш* nincs észnél; *нүсө* ~ éles ész; ~ *ыш возаш* eszébe villan vkinek; ~ *гыч лекташ / ~ ка-яш* elmegy az esze; ~ *ышито кучаш* észben tart; ~ *ем гыч лектын* kilment az eszemből; ~ *ыш пураш / толаш* eszébe jut; ~ *ыжо вес вере коштеи* másrhol jár az esze; ~ *ым пудырташ* töri az esztét; ~ *ишн-чыде кияш* eszméletlen álla-potban van 2) emlékezer; ~ *гыч каласаш* emlékezetből ellmond; ~ *ыш пышташ* emlékezetébe vés; ~ *ышито ку-чаш* emlékezetben tart 3) értelem; ~ *укелык* az értelem hiá-nya 4) okosság 5) szellem; *күгу* ~-*влак* nagy szellemek **II.** szel-lemi; ~ *виш* szellemi képesség; ~ *еш кодаш* a) eszébe vés b) megjegyez; ~ *ым пашаш* a) magához tér b) észre/észhez tér; *лүдмө почеш* ~ *ым пашаш* az ijedelemből magukhoz tér-

- tek; ~ *дене сүрөтлаш* képzeli; ~ *кайымаш / нудыранымаш* csendes örült, ~ *кайыше* örült; *пуйто ~ыжо каен* mint az örült; ~ *кайымеиш иктаж-мом икелан тылаиш / шонаш* töri a nyavalya vmiért; ~ *кайиш* a) kihagy az agya b) elmegy az esze; ~ *пу-дыранымаш* a) elmelbaj b) elmelzavar; ~ *нудыраныше* elmelbajos; ~ *пураиш* a) magához tér b) észre/észhez tér c) megjön az esze
- уш-акыл** 1) ész 2) okosság 3) értelem; ~ *укелык* az értelem hiánya
- ушан** 1) okos; ~ *мутым ко-лыштыиш* hallgat az okos szóra; ~ *ен* okos ember; ~ *шоныиш* okos gondolat 2) értelmes; ~ *түсан* értelmes arckifejezés; ~ *огыл* nem értelmes
- ушанаиш (-ем)** 1) vágyódik; *иктаж-мом* ~ vágyódik vmi után 2) hiányzik vki vkinek; *мый тудым / тудлан неиш ушанем* ő nagyon hiányzik nekem
- ушанымаш** vágyódás
- ушанын** okosan; ~ *кутыраиш* okosan beszél; ~ *ыштынет*, ... okosan tennéd, ha
- ушанаиш (-ем)** 1) okosabb lesz 2) megjön az esze
- ушаиш (-ем)** 1) összelköt; *күвар Буда ден Пештым уша* a híd összeköti Budát Pesttel; *найдалым сай дене* ~ összeköti a kellemezt a hasznossal 2) kapcsol 3) összelkapcsol 4) hozzákapcsol 5) egyesít 6) hozzálad 7) megl told # *ушен ургаиш* össszelfűz (*könyvet*)
- ушдымо** 1) elmelbajos 2) eszelveszett 3) esztelen 4) esztelen 5) hülye (*mn, fn*)
- ушем** 1) egyesítés 2) egyesület, ~ыш *пураиш* egyesületbe belép 3) szövetség
- ушеммут** kötőszó
- ушештараиш (-ем)** 1) emlékeztet; *иктаж-мом / иктаж-мо нерген* ~ emlékeztet vmire; *ачажым ушештарыиш* az apjára emlékeztet 2) fellemlít 3) idéz; *иктаж-көлан* ~ idézi vkinek az emlékét
- ушештарыиш** intés
- ушештарыме** ismétlődő
- ушкал** tehát; ~ *шөр* tehát; ~ *шыл* marhahús
- ушкалыиш** féltékenység
- ушкалыше** féltékeny
- ушланаиш (-ем)** okoskodlik, tudálékoskodlik
- ушланыше** tudálékos
- ушмен** (karól)répa
- ушналтаиш (-ам)** kapcsolódik
- ушнаиш (-ем)** 1) egyesül (*иктаж-мо дене*) (*vmivel*) 2) kapcsolódik 3) metsz; *икте-весе дене ушнам* metszi egymást 4) összeláll; *еш деч өрдыжтө иктаж-көн дене* ~ összeláll (együtt él) vkivel # *ушнен куикаиш* összelző
- ушныиш** kereszteződés
- уштараиш (-ем)** 1) fűz (*vmihez*) 2) hozzálad
- ушыктаиш (-ем)** keresztez (*biol*)
- ушыиш** 1) kapcsolás; *йонылыиш* ~ téves kapcsolás 2) össszelkapcsolás 3) kötés
- уэмдаиш (-ем)** 1) újít 2) megl újít; *подпискым* ~ előfizetést megl újít
- уэмдыиш** újítás
- уэмдыше** újító
- уэиш** 1) újra; ~ *үдырым налаиш* újra házasodik (*férfi*); ~ *ырык-*

таш újrালেগít 2) megint 3) ismét

уш-пачаш логалше ismétlődő

утор kényelem

ү

үдаш (-ем) 1) vet; *уржам* ~ rozstot vet 2) belvet; *нурым* ~ bevet földet

үдымаш vetés; *шошымсо* ~ tavaszi vetés

үдыр 1) l(e)ány; *школьши кошито* ~ iskolás lány; *ик-таж-көн* ~жө (vkinek a) lánya 2) kislány 3) kislaszszony; ~ *йолташ* barátlnő; ~ *йоча* leánylgyermek; ~ым *палаш* a) meglházasodik, meglnősül (férfi) c) feleségül/ nőül vesz vkit; ~ *налдыме* nőtlen; ~ *налдыме марий* nőtlen ember; ~ *наде кодаш* nőtlen marad; ~ *пеледыш ариаш* pártá; ~ *тан* barátlnő; ~ *уныка* lánylunoka

үдырамаш I 1) asszony 2) nő (fn); *пашазе* ~ dolgozó nő 3) -né 4) hölgy; ~-*влак* a hölgyek 5) gyengébb nem II. női; ~ *ур-гызо* női szabó; ~ *врач* nőlgyógyász; ~ *койышан* nőies; ~ *койышан пөръен* nőies férfi; ~ *пачаш* (пөръен) nőies (férfi)

үдыр-каче I 1) fiatalok 2) ifjak 3) ifjúság; *оласе* ~-*влак* városi ifjúság

үжара 1) hajnal; *эр* ~ *ончыч* hajnal felé; *эр* ~ *годсек* hajnal óta; ~ *годым* hajnalban; *эр* ~ *еда* hajnalonként 2) pír; *эр* ~ hajnalpír

үжаш (-ам) 1) hív; *кечываллан* ~ ebédre hív; *врачым* ~ orvost hív 2) szólít; *иктаж-көм* лүм

дене ~ nevén szólít vkit 3) belidéz # *үжын чумыраш* összehív

үждымө kéretlen

үжмаш 1) hívás; ~ *деч посна* hívás nélkül 2) fellhívás

үжмө 1) hívás; ~ *деч посна* hívás nélkül 2) fellhívás

үжыкташ (-ем) 1) hivat; *телефоныш* ~ telefonon hív 2) rendel (hivat) 3) belidéz

үжыктымаш hívás; *телефоныш* ~ telefonlhívás

үзгар 1) holmi 2) tárgy; *кучытмо* ~ használati tárgy

үй 1) vaj; ~ым *кундеш шўраш* vaját ken a kenyérre; ~ым *шўраш* meglvajaz 2) olaj; ~ым *тулыш опталаш* (келшыды-машым утыр кугемдаш) olajat önt a tűzre

үлнө 1) alant 2) lent

үлыкө le, lelfelé; *вуйын* ~ fejjel lefelé

үлыкшө alacsony

үлыл alsó; ~ *укаш* alj; ~ *пачаш* földszint (házban); ~ *пачашыште* a földszinten

үлылсө alsó

үлычын lentről

үма 1) csók; *итаж-көлан* ~м *пуаш* csókot ad vkinek 2) puszti

үмашсе tavalyi

үмаште tavaly; ~ *шыжым* tavaly őszel

үмба(е) I) fölé; *икте-весе* ~ egylmás fölé; ~м fölém 2) felszínre; ~ *лукташ* felszínre hoz; ~ *лекташ* felszínre jön; *үмбакеже* rá; *үмбакем* rám

үмбал I. 1) felszín 2) felület; *төр* ~ sima felület II. felső; ~ *вургем* fellöktő III. tejföl

үмбалне 1) felett, fölött; *ола* ~ a város felett; *икте-весе* ~

- egymlás felett; ~м felettem 2) rajta; *үмбалныже ужга* bunda van rajta; ~м *рајтам*
- үмбач(ын)** 1) fölül; *энер / вүд ~ түтыра нөлтүн* a folyó fölül köd szállt fel 2) felületesen; ~ / ~ *гына ончалын / ~ ончымаште* a) felületesen nézve b) nagy vonalakban 3) föltről, fentről; ~ын *ончен* föltről nézve; ~ *гына ыш-тымаш* felületesség; ~ *чик-тыш* a) hüvely b) tok; ~ *ыш-тыме* felületes
- үмбачше** 1) ráadásul 2) rá; ~ *изши малаш* alszik rá egyet
- үмыл** árnyék; ~ *ыштö 30 градус шокшо лийын* 30 fok meleg volt árnyékban; *пушенге ~ыштö* a fa árnyékában
- үмылка** 1) árnyék; *йолан ~же* a gyanú árnyéka; *иктаж по-чеш ~ла коштам* követi mint az árnyék 2) kísértet
- үмыр** életkor; ~ *лугыч колы-маш* korai halál; ~ *еш(лан)* örökre
- үнардыме** 1) erőtlen 2) gyenge (*mn*); ~ *лияш* gyenge erőben van 3) fakó; ~ *йүк* fakó hang 4) rokkant (*mn*)
- үнардымылык** gyengeség (erélytelenség); *шонго годсо* ~ agkori gyengeség
- үнгыргаш** (-ем) gyengül, ellgyengül
- үнышö** 1) jámbor; ~ *лияш* jámbor lesz; ~ *койыш* jámbor természetű; ~ *янык* jámbor állat 2) szelíd; ~ *койышан* szelíd természetű
- үнышемаш** (-ам) 1) meglszelídül 2) jámbor lesz
- үнышын** szelíden
- үп** haj; ~ым *пүчкаш* haját vág; ~ *коштымо* hajlszárító; ~
- пырче* hajlszál; ~ым *шераш* megfésül, megfésülködlik; ~ *пунем* a) copf b) hajlfonat
- үпш** 1) illat; *тамле ~ым шараш* jó illatot áraszt 2) szag; *уда ~ан* rossz szaga van; ~ым *шижаш* a) szimatol; *лүдык-шын ~ыжсым шижаш* veszélyt szimatol b) szagol, meglszagol
- үпшаш** (-ем) bűzlik, szaglik
- үпшыначаш** (-ам) 1) szagol, meglszagol 2) szimatol
- үскырт** 1) makacs 2) nyakas 3) csökönyös 4) konok; ~ым *ончыкташ* dacból csinál vmit
- үскыртланаш** (-ем) 1) makacskodik 2) dacból csinál vmit
- үскыртланымаш** dac
- үстел** asztal; ~ *коклаште* asztalnál ül; ~ *коклаш(ке) шинчаш* asztalhoz ül; ~ *көргö* asztallfiók; ~ *вуй* asztalfő
- үстембал** (asztall)lap; ~ *шовыч* asztalterítő; ~ым *погаш* lelszedi az asztalt
- үчашаш** (-ем) 1) vitatkozik; *ик-таж-көн дене иктаж-мо шотышто* ~ vitatkozik vkivel *vmin*; *тидын шотышто* ~ *ок шого* kár ezen vitatkozni; *ик-таж-мо нерген* ~ vitatkozik *vmin* 2) vitat; *иктаж-мо шотышто* ~ *кумылем* уке nem akarom vitatni, hogo; *иктаж-көн дене* ~ *түналаш* vitába bocsátkozik vkivel 3) fogad; *иктаж-көн дене* ~ fogad vki-vel; *тудлан* ~ arra fogad, hogo; *молан үчашена?* mibe fogadjunk? 4) fogadást köt; ~ *лийдыме* vitathatatlan
- үчашымаш** vita; ~ *деч посна* vita nélkül; ~ *деч öрдыжтö*

(лияш) vitán felül áll; ~ предмет vita tárgya
 үчашымашан vitás; ~ иодыш vitás kérdés
 үчө bosszú; үчым шукташ a) megbosszul; иктаж-көлан иктаж-молан көра үчым шукташ megbosszul vkin vmit b) bosszút áll vkin c) megfizet (bosszút áll); үчым шуктен bosszúból; үчым ышташ a) bosszút áll vkin b) megbosszul c) bosszút forral
 үчык szívós; ~ койышан szívós természetű
 үш 1) sulyok 2) fakalapács
 үшан I. 1) bizalom 2) hit; ~ наша / сомыл hit dolga; ~ым кудалташ ellhagyja hitét; ончыкылан ~ a jövőbe vetett hit 3) remény; ~ым йомдараш elveszti a reményt; нимогай ~ уке nincs semmi remény arra, hogy 4) jótlállás 5) várakozás; ~ ваишараш a várakozás ellenére; ~ укелык megbízhatatlanság II. megbízható; дела / наша мылам ~ огыл az ügy gyanús nekem
 үшанаш (-ем) 1) bízlik; иктаж-молан ~ bízik vmiben; шкелан ~ bízik önmagában; мылам үшанен кертат бízхатсз bennem 2) megbízlik; мылан үшанен кертат bennem megbízхатсз 3) hisz; иктаж-молан ~ hisz vmit; иктаж-көлан ~ hisz vkinek; ом үшане nem hiszem 4) ellhisz 5) remél; үшанем, толат remélem, eljössz; сай лиеш маньын үшанена reméljük a legjobbakat 6) reménykedlik; иктаж-молан ~ reménykedik vmiben 7) számít; тыге лиеш маньын үшаненым arra számí-

tottak, hogy; йолташ-влаклан ~ számít a barátaira; ~ лийше hitelt érdemlő; ~ лийме biza-lomra méltó; ~ лийдыме a) gyanús; ~ лийдыме тўсан / сынан gyanús kinézetű; ~ лийдыме ең gyanús személy b) kérdéses; ~ лийдымым ышташ kérdésessé tesz c) kétes; ~ лийдыме ең kétes alak; ~ лийдыме репутациян kétes hírű d) hihetetlen; ~ лийдыме, но чын hihetetlen, de igaz; ~ огыл bizonytalan vmi felől # үшанен пуаш a) megbíz (иктаж-көлан иктаж-мом) (vkit vmivel) b) rálbíz; тидым тыланда үшанен пуем ezt rábízom önre c) rálhagy (иктаж-көлан иктаж-мом) (vmit vkire)
 үшангудо képlviselet; торго-вый ~ kereskedelmi képviselet
 үшандараш (-ем) 1) bizonyít 2) biztosít; үшандарен кертат biztosíthatlak arról, hogy 3) ellhitet; моло-влакым ~ elhiteti másokkal, hogy 4) meggyőz 5) tanúsít (bizonyít) # үшандарен: ~ кертме hatásos; ~ кертме кутырымаш hatásos beszéd; ~ ойлаш állít; иктаж-мо нерген ~ ойлаш állít vmit vmiről; ~ ойлымаш állítás; тудын ~ ойлымыжо почеш állítása szerint
 үшандарчык megbízás
 үшандарымаш 1) bizonyítás 2) jótlállás
 үшандыме reménytelen; ~ положений eménytelen helyzet; ~ случай reménytelen eset; черлын положенийже ~ a beteg állapota eménytelen
 үшанле 1) biztos; ~ кинде шул-тыш biztos megélhetés; ~ вер

biztos pont; *иктаж-мо шотышто* ~ *лияш* biztos vmi felől; *ике паша шотышто* ~ *лияш* biztos a dolgában; *иктаж-мо шотышто* ~ *огыл* nem biztos vmiben; *йөршеи* ~ egészen biztos 2) hű, hűség; ~ *йолташ* hű barát; ~ *кодаш* hű marad vkihez; ~ *лиймаш* hűség; ~ *лияш товатлаш* hűséget esküszik; ~ *огыл* hűtlen 3) bizalmas; ~ *куырмаш / мутланымаш* bizalmas beszélgetés; ~ *йүк дене* bizalmas hangon; ~ *ең-влак* a bizalmasok 4) meglbízható; ~ *источник гыч* megbízható forrásból 5) bizonyos; ~ *огыл* bizonytalan; *игече* ~ *огыл* bizonytalan időjárás; ~ *огыл* *ошкыл* bizonytalan léptek 6) igaz; ~ *йолташ* igaz barát 7) bizalomra méltó 10) kiltartó (*hű*)

ўшанлын biztonságosan; *тыште* ~ *кошташ* *лиеш* itt biztonságosan lehet sétálni

ўшаныдымаш 1) bizalmatlan-ság; *иктажын шотышто* ~ (*уло*) vki iránti bizalmatlan-ság 2) hitetlenség

ўшаныдыме 1) bizalmatlan 2) bizonytalan 3) hitetlen, kétke-dő

ўшанымаш 1) bizalom; *ваш-ваш* ~ kölcsönös bizalom; ~ым *тарваташ* bizalmat kelt 2) hit; ~ *паша* hit dolga; ~ым *кудалташ* elhagyja hitét; *ончыкылан* ~ a jövőbe vetett hit 3) hitel 4) meggyőződés; *көргө* ~ belső meggyőződés; *ике* ~ *ваштапейи* jobb meggyőző-dése ellenére; ~ *почеш* *ыш-таш* meggyőződésből tesz

ўшаныше hívfő; *куштылгын / ваише* ~ könnyen hívfő

ўшкыж 1) bika 2) ökör; ~ *гай таза* kutya baja sincs

ўштө öv

ўшталаш (-ам) övez

ўшташ (-ам) töröl, kiltöröl; *шинчавүдым* ~ kitörli szeméből a könnyeket

ўштервоштыр seprő; *у* ~ *янда-рын* *ўштылеи* új seprő jól se-per

ўштылаш (-ам) töröl, kiltöröl; *шинчавүдым* ~ kitörli szeméből a könnyeket # *ўштыл шу-аш* kitöröl; *шарнымашым* *ўштыл шуаш* kitörli az emlé-kezetéből

ўштылташ (-ам) törülközőlik

ўэчык rozsdalfarkú

ўян 1) vajas; ~ *күнде* vajaske-nyér 2) zsíros 3) olajos; ~ *чия дене* *чийлташ / сүрөмаш* olajjal fest

ўяндаш (-ем) meglvajaz

ўярня farsang

ф

фабрик gyár; ~ым *пашам* *ышташ* gyárban dolgozik

факел fáklya

факт tény; ~-влак *ике* *верчы-нышт* *ойлат* a tények önma-gukért beszélnek

факультет 1) fakultás 2) kar; *философий* ~ bölcsészeti kar

фамилий 1) családlnév 2) veze-téklnev

фанатизм fanatizmus

фантазий 1) fantázia 2) képze-let; *чулым* ~ élénk képzelet

фантастике fantasztikus; ~ *фильм* fantasztikus film; ~ *ли-тератур* fantasztikus iroda-lom

фарфор porcelán
 фасон szabás; *костюмын ~жосай* az öltönynek jó szabása van
 февраль február
 ферзь vezér (sakk)
 ферме tanya (*mezőgazd*)
 фехтоватлаш (-ем) vív (*sport*)
 фехтоватлымаш vívás (*sport*)
 фигура 1) alak 2) alakzat; *геометрийысе ~* mértani alakzat
 физкультура testnevelés
 филиал fiók (*céгé*)
 филологий filológia
 философ böcs (*fn*), filozófus
 философий 1) bölcsészet 2) bölcsélet 3) filozófia
 фильм film; *документал ~* dokumentumfilm; *~ым сниматлаш* filmez
 финал döntő (*fn*); *~ыш лекташ* bejut a döntőbe
 финн finn (*fn, mn*); *~ йылме* finn nyelv
 финн-угор finnlugor; *~ калык-влак* finnugor népek
 флаг zászló; *венгр ~ magyar* zászló; *~ым кышкё нолташ* zászlót felvon
 флейте furulya
 флот 1) flotta 2) hajóhad
 фольклор népköltészet
 фольклористике folklórludomány
 фонд alap
 фонетически fonetikusán
 форма I. 1) alak, forma 2) erőnlét 3) egyenruha II. alaki; *~ионьыш* alaki hiba
 формат alak
 формироватлалташ (-ам) kilalakul
 формироватлалтмаш kilalakulás
 формироватлаш (-ем) alakít
 фото fénykép

фотоаппарат fényképezőlgép
 фрагмент töredék (*irodalom*)
 францисканец ferences (*vall*)
 француз francia (*mn, fn*)
 фронт front
 фунт font (*окса*) (pénz)
 фураж takarmány
 футбол 1) futball 2) labdarúgás
 футляр tok

x

халат köpeny; *врач ~* orvosi köpeny; *наша ~* munkal-köpeny
 характер 1) jelleg 2) jellem; *пегыде ~* erős jellem
 химический vegyi; *~ змен* vegyi anyag; *~ промышленности* vegyipar
 химчистке patyolat
 хирург sebész
 хлопок I. 1) gyapot 2) pamut; *~гыч* (ыштыме) pamutból II. gyapot-
 хобби hobbi
 хобот ormány
 ход 1) működés; *~ыш колташ* működésbe hoz; *~ышто лияш* működésben van; *~ышто кучаш* működésben tart 2) üzem; *~ыш колташ* üzembe helyez; *~ышто кучаш* üzemben tart; *~ышто лияш/наша*м *ышташ* üzemben van; *~ыш колташ* indít (műsz)
 хоккей 1) hoki 2) jégkorong
 холст vászon (*festőé*)
 хор 1) éneklkar 2) kar (*энеkkar*)
 христиан keresztény (*mn*); *~ айдеме* keresztény ember
 христианин keresztény (*fn*)
 художество művészet
 художник 1) festőművész 2) művész
 хутор tanya

ц

цель célpont; ~ *деч посна* céltalanul; ~ *ыш шуаш тырышыше* a) céltudatos b) célzatos
цельдыме céltalan
цент cent; *эстон* ~ észt cent
центр közlpont; *туныктым* ~ oktatási központ; *промышленный* ~ ipari központ
цикл ciklus
циркуляр körlevél
цистерне 1) ciszterna 2) tartály
цитироватлаш (-ем) idéz (szöveget); *йопылыш* ~ hibásan idéz
цифровой számlszerű; ~ *данный* számszerű adat

ч

чай tea; ~ым *ййаш* teát iszik; teázlik
чайник teáslkanna
чак szoros (mn); ~ *танасымаш* szoros verseny; ~ *чумыргышо* tömör (árv)
чакнаш (-ем) 1) visszalhúzó-dlik 2) visszalonul 3) meglhát-rál 4) enged; *вий ончылно чакныш* engedett az erőszaknak; ~ *огыл* hajthatatlan marad
чакныдыме hajthatatlan
чактараш (-ем) fellfog/kivéd (*перымым*) (ütést)
чал ősz (mn); ~ *йнан* ősz hajú
чалемаш (-ам) meglőszül
чаманаш (-ем) 1) sajnál; *мудым чаманем* sajnálom őt; *пей чаманем* nagyon sajnálom; *мудлан кочкышыжым чамана* sajnálja tőle az ételt 2) megl-sajnál; *мудым чаманем* megl-sajnálom őt 3) együttlérez 4) kímél; *вийым* ~ kíméli ere-

jét; *икем* ~ kíméli magát; *жапым / пашам чаманыде* nem kíméli az időt/fáradtságot; *оксам чаманыде* költséget nem kímélve 5) meglbán 6) szán; *мудым чаманем* szánom őt 7) megleslik a szíve vkin 8) részlvétet érez vki iránt; *уло ийым дене чаманем* őszinte részvétem; ~ *луйме (айдеме)* sajnálatra méltó; *шышым* ~ *огыл* fejével játszik # *чаманен*: ~ *каласаш* sajnós; ~ *каласаш кйлеи* sajnós, meg kell mondanom; ~ *каласаш логалейи*, *мудо тыште* уке ő, sajnós, nincs itt; ~ *каласем* leglnagyobb sajnálatomra; ~ *каласаш логалейи*, *по палемдаш кйлеи* sajnálattal kell meglállapítani

чаманыдымаш kegyetlenség
чаманыдыме bölkezű
чаманыдымылык bőkezűség
чаманыкташ (-ем) meglhat
чаманымаш 1) sajnálat; ~ым *каласаш* sajnálatát fejezi ki 2) együttlézés; ~ым *ончыкташ* kifejezi együttlézését 3) részlvét; ~ем *приниматлыза!* fogadja részvéteket! ~ым *каласаш* részvétet nyilvánít; ~ым *тавташ* részvétet kelt vki-ben 4) részlvétel 5) sajnálkozás; *иктаж-мо шотышто* ~ым *каласаш* sajnálkozását fejezi ki vmi miatt 6) kegyelem
чаманыше 1) együttléző 2) kegyes
чамыра gömb; ~ *гай* gömb alakú
чанга zsugori (mn); ~ *ен* (fn)
чап 1) becsület; ~ым *волташ* becsületbe vág 2) hírlnév 3) tisztesség; ~ *йопатыше* a) hiú b) becsületére érzékeny; ~ым

волтыде becsülettel; ~ым *йомдараи* ellengedi magát; ~ым *налаи* babérokat arat
чапланаиш (-ем) hírlnévre tesz szert
чапландараиш (-ем) híressé tesz
чапле 1) ellragadó; *нешак* ~ elragadóan szép 2) kilváló; ~ *результат* kiváló eredmény
чаптар (*имне*) sárga (*fn*) (*lő*)
чара I 1) meztelen; ~м *ыштаи* meztelenné tesz; ~/-н meztelenül; ~ *кодмешке кудашаи* meztelenre vetkőzik 2) puszta (*mn*); ~ *рокышто* a puszta földön; ~ *кид дене* puszta kézzel 3) lombtalan 4) kopár **II.** tisztás
чаравуыйн hajadonlfőtt
чаравуя hajadonlfővel
чарайюлан mezítlábas
чарайюлын mezítlábas
чарак I 1) támasz 2) tartó (*fn*) 3) dúc 4) akadály; *ныртүс* ~ természetes akadály; ~ыи *логалаш* akadályba ütközik; ~ым *корандаш* elhárítja az akadályokat 5) korlát (*árv*); *иктаж-молан* ~ым *ыштаи* korlátot szab vminek 6) hátralmozdító 7) zár (*fn*); ~ан *дистанцийым куржаш* gátat fut 8) bökkenő; *тиде наиан ике* ~ше уло ennek a dolognak van egy bökkenője; ~ым *ыштаи* a) gátol b) keresztez; *иктаж-көн шо-нымашыж-лан* ~ым *ыштаи* keresztezi vkinek a terveit
чараклаш (-ем) 1) gátat vet (*vminek*) (*иктаж-молан*) 2) gátol; *чер кайыиашем чаракла* a betegség gátol abban, hogy elmenjek 3) korlátoz; *наиам иктаж-мо дене* ~ теvékenységét korlátozza vmire

4) meglakadályoz 5) akadályt gördít; *иктажын корныжым* ~ akadályt gördít vkinek az útjába 6) tartóztat (*akadályoz*)
чарандаиш (-ем) kopasszá, csupasszá, meztelenné tesz
чараш (-ем) 1) ellállít; *өйр йогымым* ~ ellállítja a vérzést 2) visszatart; *иктаж-мо деч икем* ~ visszatartja magát vmitől; *иулымым* ~ visszatartja a lélegzetét 3) visszafog; *уйкым* ~ visszafogja a hangját 4) felfüggeszt; *кантшымашым / переговорым* ~ tárgyalást felfüggeszt 5) felltart (*megállít vkit*) 6) tartóztat 7) abbalhagy; *наиам* ~ abbahagyja a munkát 8) megszakít; *кутырма-шым* ~ megszakítja a beszélgetést; *кайымым* ~ megszakítja az utazást 9) megszüntet; *вуй корштымым* ~ megszünteti a fejlődjást 10) félbelhagy 11) félbelszakít 12) tilt; *арем мыйым чара* lelkiismeretem tiltja 13) megilt; *тамак шуптшымашым чареным* megtiltották a dohányzást 14) csendesít 15) csillapít; *уймы-шумым* ~ szomját csillapítja # *чарен шогалтаи* a) felfüggeszt; *кантшымашым* ~ tárgyalást felfüggeszt b) felltart (*megállít vkit*)
чараш лекташ (-ам) 1) fellszínre jön 2) előbújlik
чарашке лукташ (-ам) 1) felfed; *икем* ~ felfedi magát 2) lelleplezi magát 3) ellárulja magát
чарга éles; ~ *уйк* éles hang
чаргыжаш (-ам) sívít
чаркамут 1) poháriköszöntő; ~ым *каласаи* poháriköszöntőt mond 2) tószit

чарнаш

чарнаш (-ем) 1) megszűnik; *түтөн чарныи* a vihar megszűnt; *өраш чарнен огыл* nem szűnt meg csodálkozni; *лияш* ~ megszűnik létezni 2) elcsendesedik 3) megszakad 4) félbelmarad; *наша чарнен* félbemaradt a munka 5) abbahagy; *мурымым* ~ abbahagyja az éneklést

чарныде 1) szakadatlan; ~ *үйраш* szakadatlan esőzés 2) állandóan 3) egyfolytában; *күм кече* ~ egyfolytában három napon át

чарныдыме 1) folyamatos 2) folytonos; ~ *үйр* folytonos esőzés 3) szünet nélküli 4) szüntelen

чарымаш tilalom

чарыме tilos (*тн*, *тнэви* ige-név); *тамак шупшимаш кepa-сырын* ~ a dohányzás szigorúan tilos; *өрдөж ең-влаккан пүраш* ~ idegeneknek tilos a bemenet; ~ *верыште кошташ* tilosban jár

часовщик órás (*fn*)

часть rész

чатка 1) tiszta 2) gondos 3) rendes 4) karcsú; ~ *капан* karcsú termetű

чаткалык gondosság

чатлама 1) kemény; ~ *тел* kemény tél 2) metsző; ~ *үйшмө* metsző hideg

чатнаш (-ем) megleped

чашка csésze; *ик* ~ чай egy csésze tea

чашкер berek, bozót

чашмалаш (-ем) kerít

чевергаш (-ем) 1) pirul 2) elpirul; *чот чеверген* füléig elpirult 3) ellvörösödlik

чеверласаш (-ем) 1) búcsúzlik (*иктаж-көн дене*) (*vkitől*) 2)

ellbúcsúzlik (*иктаж-көн дене*) (*vkitől*) 3) búcsút mond; *иктаж-көн дене* ~ búcsút mond vkinek

чеверлык szépség

чезек fecske

чек I csekk

чек II határ; *кугыжаныш* ~ országhatár; ~ *ыште* a határon; *олан* ~ *ше* a város határa; ~ *межа* határvonal

чеклаш (-ем) határol

чемодан bőrönd

чер 1) betegség; ~ *лан көра* betegség miatt; *көргө* ~ belső betegség 2) kór 3) nyavalya

черет 1) sor; ~ *ыште шогаи* sorban áll; ~ *деч посна* soron kívül; *ынде мый* ~ *ыште улат* most rajtad a sor; ~ *ышке пурташ* sorba vesz; ~ *ыште* sorban 2) sorrend; ~ *ыште* *икым-ше* sorrendben első

черешне cseresznye

черке 1) egyház, egyházi 2) templom

черкысе мурызо kántor

черланаш (-ем) megbetegszik; *шүрем дене* ~ influenzában megbetegszik; *черланен колаш* meghal a betegségben / belehal a betegségbe

черланымаш kór

черланыме I. kór II. beteg; ~ *жаплан оксам тўлымаш* táplépnz

черле I. beteg (*fn*); *верыште кийше* ~ ágyban fekvő beteg; *черлым ончышо* beteglápoló II. 1) beteg (*тн*); ~ *лияш* beteg lesz 2) beteges 3) fájdalmas; ~ *түс* fájdalmas arc 4) fájó; ~ *вер* fájó pont; ~ *шўм дене* fájó

чернила tinta; ~ *дене возаш* tintával ír; ~ *тамга* tintafolt

чернильнице tintaltartó
черновик fogalmazvány
чертеж 1) rajz 2) vázlat
чесле kiladós; ~ *водыш кочкыш* kiadóс vacsora
чеслымаш vendéglátás
чеснок foklhogyma
чшйвера 1) pogány (*fn*) 2) hitetlen (*pogány*)
чшйверан pogány (*mn*); ~ *калык* pogány nép
чшймаш fellvétel; *вургемым* ~ (*ruhái*)
чшчышудо nefelejcs
чсла szám; *шкымые* ~ egyes szám; *мичмаш* ~ egész szám; ~ *шот дене* szám szerint
чня festék; ~м *шўраш* rúzsоз
чнялташ (-ем) 1) fest; *нөлемым / кыдежым* ~ szobát fest; *шкем* ~ festi magát 2) rúzsоз; *мўрвым / шўргым* ~ rúzsозza magát # *чнялтен*: ~ *ончыкташ* szépít; *нашам* ~ *ончыкташ* szépíti a dolgot
чнян színes; ~ *карандаш* színes ceruza; ~ *телевизор* színes televízió
чняш (-ем) 1) öltöзlik; *траур вургемым* ~ gyászruhába öltöзик; *куштылгын* ~ könnyen öltөзик; *пушенге-влак ужар вургемым* чият a fák zöldbe öltөзnek; *сайын чиян* jól öлтөзött 2) öлтөзкөдлик 3) fellөлтөзлик 4) fellvesz; *йолеш* ~ lábra felvesz; *пальтом* ~ kabátot felvesz 5) fellad; *вургемым* ~ ruhát felad 6) kap; *вургемым* ~ ruhát kap magára # *чиян*: ~ *кошмаш* visel; *сур вургемым* ~ *кошмаш* szürke ruhát visel; ~ *ончаш* próbál; *мывырым* ~ *ончаш* ruhát próbál

член tag; ~ыш *пураш* tagként bellép; *действительный* ~ rendes tag (*akadémiai*)
членство tagság
чогаш (-ем) fellad (*felljelent*)
чогашыл izom; ~ *гына* csupa izom
чодыра erdő; ~ *материал* fal-áru; ~ *озанлык* erdőlgazdaság; ~ *промышленность* falipar; ~м *руышо* falvágó
чожгаш (-ем) sziszeg
чок áldozat
чока néma
чоклаш (-ем) 1) áldoz; *йумылан* ~ áldoz az isteneknek 2) áldozatot bemutat
чоклымаш áldozat
чолга 1) élénk; ~ *ушан* szellemileg élénk 2) fürge; ~ *ен* fürge ember 3) derék (*mn*); ~ *айдеме* derék ember 4) talpral-esett; ~ *вашмут* talpraesett válasz
чолгыжаш (-ам) 1) fényllik 2) villog 3) sugárzik; *йывыртен* ~ örömtől sugárzik; *тиал дене шинча* чолгыжеш sugárzik a boldogságtól
чолгыжшо fénylő
чоло 1) akkora; *мушкындем* ~ *кўй* akkora kő, mint az öklöm 2) hozzálvetőleg 3) kb. (*körülbelül*) 4) körülbelüli
чома csikó
чон I. 1) lélek; ~ым *пуаш* lelkét kiladja; 1000 ~ 1000 lélek; ~ыштыжо *тудын дене пырля* (*улеиш*) lélekben vele van; *шўм* ~ ~ышто a lelke mélyén; *уло* ~ *дене* teljes lélekkel; *ик* ~ *ат* egy árva lélek sem 2) szív (*fn*) II. lelki; ~ *üöcö* szívlfájdalom; ~ *почын* nyíltan; ~ *лан келшыдыме* kellemetlen; ~ *лан келшыдыме айдеме* kelle-

- metlen ember; ~ым пудыра-
таш nyugtalanít; ~ым тар-
ваташ а) meglhat; шинчавүд
толмешке ~ым тарваташ
könnyekig meglhat; ~жо тар-
ванен megl van hatva б) nyug-
talanít; ~ыш витарыше csí-
pős; ~ыш витарыше замеча-
ний csípős megjegyzés; ~ыш
пурташ éleszt
- чонан** 1) teremtmény 2) lélek;
ик ~ уке egy árva lélek sem
- чоншупшык** érdeklődés
- чонаш** (-ем) 1) épít; нörтым ~
házat épít 2) fellépít
- чонга** 1) domb 2) halom 3) hant
4) sánc
- чонешташ** (-ем) 1) repül; жаш
чонешта az idő repül 2) ellre-
pül; Парижыш(ке) чонеш-
тен elrepült Párizsba; жаш
чонештыш elrepült az idő 3)
száll # чонештен; ~ вончаш
átlszáll; кайык энэр гоч чо-
нештен вончыш a madár át-
szállt a folyó fölé; ~ кўзаш
а) fellrepül б) fellszáll; само-
лёт ~ кўза a repülőgéп fel-
száll; ~ лекташ kilrepül; ~
кааш ellrepül; Парижыш ~
каен elrepült Párizsba
- чонештылаш** (-ам) 1) lebeg 2)
repdes
- чонештылше** repülő (mn)
- чонештымаш** repülés
- чонымаш** épít(kez)és
- чонымо материал** építőanyag
- чора** burok
- чортан** csuka
- чот I** szám; ~ шотышмо száml-
beli
- чот II** nagyon; ~ йошкарге
élénklpiros; ~ лўдмаш irtózat;
неш ~ лўдаш irtózattal tölt el;
~ тыршымаш állhatatosság;
~ шонаш vágylik; йопаты-
- машым ~ ушанаш szeretetre
vágylik; ~ ыраш izzlik; ~
ырыктыме түзес; ~ ырыкты-
ме кўртньö түзес vas
- чоткыдемаш** (-ам) 1) meglерö-
сöдlik 2) meglszilárdul
- чоткыдемдаш** (-ем) 1) ерöсит;
чогашылым ~ ерöсити az iz-
maid; плотинам / нўям ~ ерö-
сити a гáтат 2) meglерöсит 3) ke-
мэныйт 4) meglмеревйт 5) рөг-
зйт
- чоткыдо** 1) feszes 2) merev 3)
szilárd 4) tartós; ~ огыл nem
tartós; ~ кучылтмо арвер tar-
тós használati tárgy
- чоштыра** durva; ~ ймбал durva
felület
- чоя** ravasz; рывыж гаи ~ га-
vasz, mint a róка
- чояланаш** (-ем) 1) ravaszkodik
2) töпренг # чояланен; ~ ко-
ранаш kilhúz; иктаж-кушеч
~ коранаш kilhúzza magát
vmiből; ~ ойлаш mellélbeszél
- чöгыт** kalapács
- чрезвычайный** rendkívüli
- чужлаш** (-ем) sziszег (кышке,
комбо) (kígyó, lúd)
- чулан** éléslkamra
- чулка** harisnya
- чулым** 1) élénk 2) fürge; ~ ен
fürge ember 3) vitéз (mn)
- чулымандаш** (-ем) fellüdít
- чулымлык** 1) fürgeség 2) ме-
рészсэг 3) ügyesség
- чулымын** élénken
- чумалаш** (-ам) руг; мечым ~
labdáба руг; голым чумалын
пурташ гóлт руг; канкашке
мечым ~ hálóба ругja a labdát
- чумалмаш** ругás
- чумаш** (-ем) руг
- чумыр** 1) összes 2) köz- 3) vég-
- чумыраш** (-ем) 1) összegyűjt 2)
összeszed 3) töмörít

чумыргаш (-ем) 1) gyűlik 2) tolong
чумыргымаш tolongás
чунга gög
чунгыла (karól)répa
чурий 1) arc; керышотан ~ дене komoly arccal; ~ вокте-не пуаш arcul csap 2) pofa
чучаш (-ам) 1) tűnik; үйкшөнойышын чучеш а hangja fáradtnak tűnik; мылам тыге чучеш nekem úgy tűnik, hogy 2) rémlík; мылам туге чучеш nekem úgy rémlík 3) feltűnik; келишышын / сайла ~ előnyös színben tűnik fel; мылам чучо feltűnt nekem 4) eslik; удан ~ rosszul esik; нелын ~ nehezére esik 5) vél; иктаж-мом уж-мыла ~ látni vél vmit
чүдемаш (-ам) 1) csökken 2) fogy 3) kisebbedlik
чүдемдаш (-ем) csökkent
чүкташ (-ем) 1) belkapcsol; ламтым ~ bekapcsolja a lámpát 2) gyújt 3) meggyújt; светым ~ villanyt meggyújt 4) fellgyújt; тулым ~ felgyújtja a villanyt
чүнгаш (-ем) fellvet; тудын оксажым чыве чүнген ок пытаре majd felveti a pénz
чүчүньö nagynéni; чүчүньын мариьже nagynéni férje
чүчалтыш 1) csepp (fn); ик ~ вёд egy csepp víz; ~ын cseppekben 2) petty
чүчаш (-ам) ellhasználódik, ellkoplik, ellváslik
чүчаш (-ем) csepeg
чүчкыдö 1) gyakori 2) sűrű; ~ чодыра sűrű erdő 3) dús
чүчкыдылык 1) gyakoriság 2) sűrűség
чүчкыдын 1) gyakran; ~ лияш gyakran előfordul; ~ угыч

лийше gyakran ismétlődő; утыжден ~ nagyon is gyakran; неш ~ igen gyakran 2) sűrűn; ~ лияш sűrűn megесik 3) sokszor
чыве tyúk; сокыр чыват пыр-чым мушш vak tyúk is talál szemet
чывиге csibe
чывыштылаш (-ам) 1) csíp 2) csipeget 3) csipked
чыган I. cigány (fn); кажне ~ шке имньжым мокта (кажне кайыклан шке пыжашыже шерге) minden cigány a maga lovát dicséri **II.** cigány (mn); ~ йылме cigány nyelv
чызе 1) emlő 2) mellbimbó
чыкаш (-ем) dug; кидым күсеныш ~ zsebre dugja a kezét; куш(ко) чыкышыч? hova dugtad?
чыкмалаш (-ем) kerít
чыла 1) minden; ~ сайым minden jól; эше ~ лийын кертеш itt még minden lehetséges; уже ~ палем már mindent tudok; ~ вере полиша mindenben segít; ~ кевытыште налаш лиеш kapható minden boltban; ~ годым minden alkalommal; ~ ен minden ember; ~ йөн дене minden eszközzel; ~ условийыште minden körülmények között 2) összes; туде ~ оксам ez az összes pénzem 3) egész; ~ кугыжаныште az egész országban 4) csupa; ~ вере a) mindenfelé b) bárhol c) mindenütt; ~ вере кычалаш mindenütt keres; ~ могырышко mindenfelé; ~лан пайдале лийше közlhasználú; ~лан умылаш лийме közlérhető
чылажат csupán

чылаже 1) össze 2) összesen; ~ *визытын улыт* összesen öten vannak

чылт 1) egészen; ~ *весе* egészen más; ~ *вес семын / вестырлын* egészen másként; ~ *мондемам* egészen elfelejtettem; ~ *ту марте* egészen addig; *туде* ~ *туге огыл* az nem egészen úgy van 2) éppen; ~ *мөнөшл* éppen ellenkezőleg 3) teljesen 4) tiszta; ~ *шояк* tiszta hazugság; ~ *чын* ez a tiszta igazság; ~ *күлдымаш* tiszta bolondság; ~ *шкетын* egyes-egyedül; ~ *порьенлегэны* a talpán

чылым pipa; *ик* ~ *тамак* egy pipa dohány; ~ым *пыжыкташ* pipára gyújt; ~ым *шупшаш* pipázlik

чымалташ (-ам) 1) megfeszül 2) szárguld 3) ellvágtat 4) megfutamodlik

чымаш (-ем) 1) feszít, megfeszít 2) kilfeszít; *йонөжым* ~ íjat kifeszít # *чымен шындаш* feszít

чын I. 1) való (*fn*); *йшанаш ок лий*, но ~ hihetetlen, de való; ~ан ~ való igaz; ~ *лияш / ~ышке савырнаш* valóra válik 2) valóság; *омо ден* ~ álom és valóság; ~ышке *савырнаш* valósággá válik 3) igazság; ~, ... az az igazság, hogy 4) lényeg 5) igaz; ~ *огыл мо?* nem igaz?

II. 1) igaz; *ик* ~ *мутат тыште уке* egy szó sem igaz belőle; ~ *йолташ* igaz barát; ~ *корным ончыкташ* útba igazít 2) való (*mn*) 3) valódi; ~ *ак / поянлык* valódi érték; *пашан* ~ *амалже* a dolog valódi oka; ~ *огыл* nem valódi 4) igazi; ~ *марий* igazi mari; ~ *удыра-*

маш igazi nő; *мутын* ~ *смыслыже дене* a szó igazi értelmében; ~ *огыл* nem igazi; ~же *дене* igaziból 5) tényleges 6) jogos; ~ *требоватлы-маш* jogos követelések; ~ *жогосан*; ~ *лияш* jogosnak bizonyul 7) igazságos; ~ *аудеме* igazságos ember; ~ *лийнена гын* ha igazságosak akarunk lenni 8) helyes; *йыме шотышто* ~ nyelviileg helyes 9) hü; ~ *кусарымаш* hü fordítás 10) érvényes; ~ *правовой нормо* érvényes jogszabályok; ~ *билет* érvényes jegy III. 1) helyesen; ~ *ышташ* a) helyesen cselekszik b) helyesen jár el 2) igazságosan; *научно* ~ *лиймаш* tudományos igazság; ~ *судитлаш* igazságot oszt 3) tisztán; ~ *колым* tisztán hallottam 4) vitathatatlan 5) kétségtelen IV. igen; ~ *возымаш* helyeslírás; ~ *огыл* a) érvénytelen b) hűtlen; ~ *огыл улмаш* hűtlenség c) valótlán; ~ *порьен* kész férfi; ~ *укелык* igazságtalanság; *иктажж-көн дене* ~ *огыл* *лияш* igazságtalanságot követ el vkivel szemben; ~ *улишо (лийше)* érvényes; ~ым *йора-тымаш* igazságszeretet; ~жым *гын* a) valójában b) a valóságban c) tulajdonképpen; ~жым *гын мо* *лийынат?* tulajdonképpen mi van veled? *чынжымак* ~ ez a meztelen igazság; ~лан *шотлаш* méltányosnak íté

чынле ténybeli

чынак 1) igazán; ~ *сау* igazán jó; ~? igazán? 2) valóban; ~ *шулдо* valóban olcsó; ~ *сöрал* valóban szép 3) tényleg 4) két-

séglkívvül 5) ugyan; ~, мылам катасен кертат некem ugyan beszélhetsz 6) egyenesen; ~ сенсальный откpытый egyenesen zseniális találmány
чындыме nem igaz, helytelen; чындымылан шотлаш meglátmad; иктаж-көн шонымашым чындымылан шотлаш megtámadja vkinek a véleményét; завецанийым чындымылан шотлаш megtámadja a végrendeletet
чыпылык igazság
чыпчаш (-ем) szivárog (vöđ) (viz)
чырык negyed
чыталташ (-ем) 1) (egy ideig) тұр 2) egy kicsit vár; изиш чыталте! várj türelemmel! изиш ~ иодам egy pillanat türelmet kérek
чытамсыр 1) türelmetlen 2) érzelmi; ~ тўня érzelmi világ; ~ илыш érzelmi élet
чыташ (-ем) 1) тұр; иктаж-көн келесыржым ~ тұри vki-nek a szeszélyeit; иўмышумым ~ тұри a szomjúságot; дела шу-иўмышым ок чыте az úgy nem тұр halasztást; чытен ом керт nem тұрөм, hogy 2) ellтүр 3) bír; темла она (огына) чыте tovább már nem bírjuk; тудым уужыш чытен ом керт látni sem bírom őt; икенжым ок чыте nem bír magával 4) kilbír; иўштым ~ hideget kilbír; чытен ом керт nem bírom ki 5) kiláll; иктаж-мом ~ vmit kiáll 6) átlél; шукуым ~ sok mindent átél 7) elvisel; нелылыкым / иўсым ~ elviseli a nehézségeket 8) kiltart; мучаш марте ~ végsőkig kiltart 9) keresztüllmegy; шуко

иўсым чытен sok minden bajon keresztüllment 10) tállél; ~ лийдыме a) kilbírhatatlan b) lehetetlen; ~ лийдыме поло-жений lehetetlen helyzet; икем ~ лийдымым ышташ lehetetlenné teszi magát c) pokoli; ~ лийдыме шокио pokoli meleg; ~ лийме тұрhető; ~ лийме марий иўлме палымаш тұрhető mari nyelvtudás # чытен: ~ керташ tartóztatja magát; ~ кертдыме kilbírhatatlan; ~ кертмаш kiltartás; ~ кертше kiltartó; ~ лекташ a) túlljut; черым ~ лекташ túlljut a betegségen b) túlél
чытыдыме 1) türelmetlen; чытыдымышке савырнаш türelmetlenné válik 2) pokoli; ~ иўсым туркаш pokoli kínokat áll ki; ~ шокио pokoli meleg
чытымаш türelem
чытыралташ (-ам) 1) meglázkódlík 2) meglreng; мланде чытырнаште a föld megrengett
чытыраш (-ем) 1) remeg; иўштылан көра /кылмен ~ remeg a hidegtől; тургыжланен ~ remeg az izgalomtól; лўдын ~ remeg a félelemtől 2) reszket; иўштыштө ~ reszket a hidegtől; иктаж-көн верч~ vkiért reszket 3) rázkódlík, meglázkódlík 4) rezeg
чытырнаш (-ем) зөрөг; лужо чытырна зөрөгnek a csontjai
чытыртыш remegés
чытырыкташ (-ем) ráz, kilráз; иўштө чытырыкта (ki)rázza a hideg
чытыше 1) türelmes 2) kiltartó 3) ellenálló (fn, mn)

шаваш (-ем) 1) öntöz 2) per-metez 3) hint (*посерѣ аныа-гоѣ*); *пуракым шинчас* ~ port hint vkinek a szemébe (*онда-лаш шойышташ*) 4) szór; *са-кырым тамле киндышке* ~ cukrot szór a süteményre

шагал 1) kevés; -(ым) egy kevés; *туде* ~ ez kevés ebből; *марий йылмым ~ палымы-жымат монден* elfelejtette azt a kevés mari tudását is; ~ *мутан* kevés beszédű; ~ *мут дене* kevés szóval; *иктаж-мом ~лан шотлаш* kevésnek tart vmít 2) kisebbségi (*полит*) 3) gyér számú; ~ *вѣпан* vérl-szegény; ~ *енан* néptelen, gyé-ren lakott; ~ *енан урем* népte-len utca; ~ *улмаш* kisebbség; ~ын *лияш* kisebbségben; ~ *во-зышо писатель* terméketlen író

шагалемаш (-ам) 1) csökken 2) fogy

шагалемдаш (-ем) 1) csök-kent; *роскотым* ~ csökkenti a kiladásokat 2) korlátoz (*csö-kken*)

шагалрак kevesebb, *лу деч* ~ tíznél kevesebb, *эре* ~ egyre kevesebb; ~рак *йѣклан энер-тыше правительстве* ki-sebbségi kormány

шагат óra; *кандаш ~лан* nyolc órakor; ~ *сайын коштем* az óra jól jár; *мыняр* ~ ? hány óra (van)? *икмыняр ~ыште* né-hány óra alatt; ~ *гыч ~ышке* óráról órára; *каже* ~ын min-den órában; *кок* ~ *эртымеке* két óra múlva; *ик* ~ *деч ончыч* egy órával ezelőtt; ~ *почеш* *тѣлымаш* óraldíj

шагаташ órás (*mn*); *латкок* ~ tizenkét órás

шайба korong (*sport*)

шайтан csiga; ~*гудо* csigalház

шакше 1) undorító 2) ellvete-mült 3) undok 4) ellenszen-ves 5) gaz (*mn*); ~ *аѣдеме* gazlember 6) hitvány; ~ *ен* hitvány ember # ~ *мут* káromkodás; ~ *мыскара* malac vicc

шакшын rosszul

шала 1) szanalszét; ~ *кияш* sza-naszét hányódik 2) szórako-zott; ~ *лиѣмаш* szórakozottság

шаланаш (-ем) 1) omlik, lel-omlik (*пырдыж, / курыкон*) (*fal, szikla*) 2) szétlesik 3) ell-törlik 4) oszlik; *калык шалана* oszlik a tömeg; *колышо кан шалана* oszlik a holttest 5) ell-pusztul 6) tönkrelemeg 8) há-nyódlík) # *шаланен*: ~ *каш* szétloszlik; ~ *нытыше ром*; ~ *нытыше кияш* romokban he-ver; ~ *ныташ* romba dől; ~ *нытараш* romba dönt

шаланымаш bukás

шалаташ (-ем) 1) rombol; *йѣр-шын* ~ földig rombol 2) ell-pusztít 3) megsemmisít; *туш-маным* ~ megsemmisíti az ellenséget # *шалатен*: ~ *кол-таш* felloszlat; *погыныма-шым* ~ *колташ* gyűlést fel-oszlat; *партийым* ~ *колташ* pártot felloszlat; ~ *нытараш* kilűrít

шалатылаш (-ам) 1) szétrom-bol 2) tönkretesz 3) feloszlat 4) elfecséreli; *ногым* ~ elfe-cséreli a vagyonát 5) elpaza-rol; *оксам* ~ elpazarolja a pén-zét 6) szétver

шам tudat (*fn*); *иыш да* ~ lét és tudat; *общественный / мер* ~ társadalmi tudat

шамле tudatos
 шамлык tudatosság
 шампанский pezsgő (fn)
 шанчаш forgács
 шанче I. tudomány II. tudományos; ~ тандыш tudományos fokozat; ~ пашам нангашш tudományos munkát végez; ~ паша a) tudományos mű b) értékezés; ~ ужашш a) szak (tudománylág) b) tudománylág
 шаныык villa; кыртньö ~ vasvilla
 шапалгаш (-ем) 1) ellsápad 2) kilfakul
 шапалге 1) sápadt 2) fakó; ~ тӱс / чия fakó szín 3) halvány
 шапалгыше kilfakult
 шапаш tartalék
 шар 1) golyó 2) gömb; ~ форман gömb alakú
 шаралташ (-ем) 1) kiterjeszt; шулдырым ~ kiterjeszti szárnyait 2) bont; знамям ~ zászlót bont
 шараш (-ем) 1) terít 2) terjeszt (иктаж-мом) (vmít); черым ~ betegséget terjeszt; манеш-манешым ~ pletykát terjeszt; листовкым ~ röplapokat terjeszt 3) kiterjeszt; шке овырымышым / кучемым ~ kiterjeszti hatalmát vmire 4) áraszt; волгыдым ~ fényt áraszt; шокушым ~ meleget áraszt 5) kilszélesít 6) kilbóvít
 шаргӱ omladék
 шариковый ручка golyósltoll
 шаркалаш (-ем) kilfecseg; тайным ~ titkot kifecseg
 шарлаш (-ем) 1) terjed; манешимут нисын шарла a pletyka gyorsan terjed 2) elterjed; увер калык коклаште шарлен a hír elterjedt a lakosság körében 3) kiterjed (mozga-

lom) 4) terjeszkedik 5) kilszélesedik 6) árad; энер шарла a folyó árad 7) elláraszt; вӱд шарла vízzel elláraszt 8) elnyújtózik # шарлен: ~ возашш a) elnyújtózik b) elterül; мландеш ~ возашш elterülve fekszik a földön; ~ возын elnyújtózva

шарлымаш kiterjedés
 шарлыше elterjedt (mnévi igenév); кумдан ~ шонымаш elterjedt nézet

шарналташ (-ем) 1) visszagondol 2) visszalnéz; моштым / эртышым ~ visszanéz a múltra

шарнаш (-ем) 1) emlékezik; иктаж-мом ~ emlékezik vmire; сайын шарнем гын hajól emlékszem 2) meglemlékezik (иктаж-кӱм) (vkiiről) 3) visszagondol; ~лан emlékül; ~лан налаш emlékebe kap; иктаж-кӱм ~лан vkinek az emlékezetére

шарныкташ (-ем) 1) emlékeztet; иктаж-мом / иктаж-мо нерген ~ emlékeztet vmire; ачажым / ачажы нерген шарныкта az apjára emlékeztet 2) idéz; иктаж-кӱлан иктаж-мом ~ idézi vkinek az emléket

шарныктымаш intés

шарныктыш 1) emlék; иктаж-кӱлан ~ым шогалташ emléket állít vkinek 2) emléklmű 3) szobor

шарнымаш emlék

шарныш emlék

шарф sál

шаршокте szita

шарын tartalék

шахмат sakk; ~ла модаш sakkozlik

шамле tudatos

шамлык tudatosság

шампанский pezsgő (fn)

шанчаш forgács

шанче I. tudomány II. tudomá-

nyos; ~ *тандыш* tudományos

fokozat; ~ *нашам нангашы*

tudományos munkát végez; ~

наша a) tudományos mű b) ér-

tekezés; ~ *ужаш* a) szak (tudo-

мánylág) b) tudománylág

шаныык villa; *күртнөө* ~ vasl-

villa

шапалгаш (-ем) 1) ellápad 2)

kilfakul

шапалге 1) sápadt 2) fakó; ~

тыс / чия fakó szín 3) halvány

шапалгыше kilfakult

шапаш tartalék

шар 1) golyó 2) gömb; ~ *фор-*

ман gömb alakú

шаралгаш (-ем) 1) kiterjeszt;

шулдырым ~ kiterjeszti szár-

nyaait 2) bont; *знаям* ~ zász-

lót bont

шараш (-ем) 1) terít 2) terjeszt

(*иктаж-мом*) (*vmir*); *черым* ~

betegséget terjeszt; *манеш-ма-*

нешым ~ pletykát terjeszt;

листовкым ~ rölapokat ter-

jeszt 3) kiterjeszt; *шке овы-*

рымашым / кучемым ~ kil-

terjeszti hatalmát *vmire* 4)

áraszt; *волгыдым* ~ fényt

áraszt; *шокишым* ~ meleget

áraszt 5) kilszélesít 6) kilbővít

шаргү omladék

шариковый *ручка* golyóstoll

шаркалаш (-ем) kilfecseg;

тайным ~ titkot kifecseg

шарлаш (-ем) 1) terjed; *ма-*

нешмут *писын шарла* a plety-

ка gyorsan terjed 2) elterjed;

увер калык коклаште шар-

лен a hír elterjedt a lakosság

körében 3) kiterjed (*mozga-*

lom) 4) terjeszkedik 5) kilszé-

lesedik 6) árad; *энер шарла* a

folyó árad 7) elláraszt; *өйд*

шарла vízzel elláraszt 8) ell-

nyújtózik # *шарлен*: ~ *возаш*

a) elnyújtózik b) elterül;

мландеш ~ *возаш* elterülve

fekszik a földön; ~ *возын* ell-

nyújtózva

шарлымах kiterjedés

шарлыше elterjedt (*mnévi ig-*

enév); *кумдан* ~ *шонымаш*

elterjedt nézet

шарналташ (-ем) 1) vissza-

gondol 2) vizsgál; *тоштым*

/ эртышым ~ visszanez a

múltra

шарнаш (-ем) 1) emlékezik;

иктаж-мом ~ emlékezik

vmire; *сайын шарнем гын* ha

jól emlékszem 2) megemléke-

zik (*иктаж-көм*) (*vkiről*) 3)

visszagondol; ~*лан* emlékül;

~*лан* *налаш* emlékebe kap; *ик-*

таж-көм ~*лан* *vkinek* az

emlékezetére

шарныкташ (-ем) 1) emlékez-

tet; *иктаж-мом / иктаж-мо*

нерген ~ emlékeztet *vmire*;

ачажым / ачажы нерген

шарныкта az apjára emlé-

keztet 2) idéz; *иктаж-көлан*

иктаж-мом ~ idézi *vkinek* az

emlékét

шарныктымаш intéz

шарныктыш 1) emléк; *ик-*

таж-көлан ~*ым шогалташ*

emléket állít *vkinek* 2) emlékl-

mű 3) szobor

шарнымаш emlék

шарныш emlék

шарф sál

шаршокте szita

шарын tartalék

шахмат sakk; ~*ла модаш*

sakkozlik

ellmaradt a fejlődésben b) hát-
ralmarad c) visszamarad; *шен-
гелан кодошо* hátramaradt;
шенгелан кодаш maga mö-
gött hagy
шенгелне 1) hátul; ~ *кудыве-
чыште* hátul az udvarban 2)
mögött; *икте-весе* ~ egymás
mögött; *корно нөрт* ~ *кая* az
út a ház mögött megy el; ~м /
мыйын ~ mögöttem
шенгелсе hátsó; ~ *нөлем* hátsó
szoba; ~ *ужаш* hátsó rész
шенгеч(ын) 1) mögül; *нөрт* ~
a ház mögül; ~м / *мыйын* ~
mögülem; *угыл* ~ a sarok mö-
gül 2) hátulról; *иктаж-көн
ймбаке* ~ *кержалташ* hátul-
ról támad meg vkit 3) mögött;
корно нөрт ~ *кая* az út a ház
mögött megy el
шер(ым) темаш (-ем) 1) megl-
élel; *наша шерым тема*
megelégteli a dolgot 2) elege
van; *наша шерем темен* ele-
gem van a munkából 3) megl-
un; *вучен шерже темеш*
megunja a várakozást 4) megl-
utál 5) zaklat; *иктаж-көн
шержым йодыштын темаш*
kérdésekkel zaklat vkit; *шерым
ит teme!* ne zaklass! ~ым те-
маш a könyökömön jön ki; ~
темаш / кульымаш torkig van
vmivel/vkivel; *шер теммеш*
böven; *шер темыше* а) bősé-
ges; *шер темыше эр кочкыш*
bőséges reggeli b) mogorva
шераш (-ам) 1) fésül 2) átlfésül
(átv), átlkutat # *шерын лек-
таш* átlkutat
шергакан 1) becses 2) értékes;
~ *айдеме* értékes ember; ~ *ка-
лаз* értéklapír 3) drága; ~ *кү*
drágalkó; ~ *ватем / пелашем!*
drága asszonyom! 4) édes; ~

эргем / эргым édes fiam; ~м
édesem 5) kedves (mn) (szere-
tett) 6) aranyos; ~ *үзгар* ékl-
szer
шергаш gyűrű; ~ *чиктымаш*
elljegyzés; ~ым *чикташ* ell-
jegyez; *иктаж-могай үдыр-
лан* ~ым *чикташ* eljegyzi
magát vkivel
шере I 1) becses 2) drága;
тиде пеш ~ ez nagyon drága;
тиде утыж дене ~ ez túl
drága 3) kedves (mn) (megl-
szólításban); ~ *лудшо* kedves
olvasó
шере II fésű
шергылташ (-ам) 1) durran 2)
zeng; *нөрт шергылтеи* zeng
a ház 3) zörög 4) hangzik
шергылтмаш 1) durranás 2)
robaj 3) hangzás
шере I. édes; *мүй гай* ~ édes,
mint a méz; ~ *коч-кыш* édes-
ség II. édesen
шертне fűzfа
шествий fellvonulás
шестерня fogaskerék
шешке meny
шижалташ (-ам) érződlik
шижаш (-ам) 1) érez; *кочмы-
шумым* ~ éhséget érez; *ик-
таж-мо деке кумылым* ~
kedvet érez vmihez; *икем
титаканлан* ~ bűnösnek érzi
magát; *кузе шкендым ши-
жат?* hogy érzed magad? 2)
érezkel; *тамым* ~ érzékeli az
ízт; *нимо йолам шижсын огыл*
nem érzékelt semmi gyanúsат
3) sejt; *удам* ~ rosszat sejt; *ши-
жым* sejtettem; *нимом шиж-
де* mit sem sejtve 4) észrel-
vesz; *шижсын огыл* nem vette
észre; *ышат шиж* észre sem
vette 5) ráljön (*иктаж-мом*)
(*vmire*) 6) észlel; ~ *лийман*

ellmaradt a fejlődésben b) hát-
ralmarad c) visszamarad; *шен-
гелан кодошо* hátramaradt;
шенгелан кодаш maga mö-
gött hagy

шенгелне 1) hátul; ~ *кудыве-
чыште* hátul az udvarban 2)
mögött; *икте-весе* ~ egymás
mögött; *корно нөрт* ~ кая аз
út a ház mögött megy el; ~м /
мыйын ~ mögöttem

шенгелсе hátsó; ~ *нөлем* hátsó
szoba; ~ *ужаш* hátsó rész

шенгеч(ын) 1) mögül; *нөрт* ~
a ház mögül; ~м/мыйын ~
mögülem; *угыл* ~ a sarok mö-
gül 2) hátulról; *иктаж-көн
ймбаке* ~ *кержалташ* hátul-
ról támad meg vkit 3) mögött;
корно нөрт ~ кая аз út a ház
mögött megy el

шер(ым) темаш (-ем) 1) megl-
elégel; *наша шерым тема*
megelégeli a dolgot 2) elege
van; *наша шерем темен* ele-
gem van a munkából 3) megl-
un; *вучен шерже темеш*
megunja a várakozást 4) megl-
utál 5) zaklat; *иктаж-көн
шержым йодыштын темаш*
kérdésekkel zaklat vkit; *шерым
шт teme!* ne zaklass! ~ым те-
маш a könyökömön jön ki; ~
темаш / кульымыш torkig van
vmivel/vkivel; *шер теммеш*
bőven; *шер темыше* a) bősé-
ges; *шер темыше эр кочкиш*
bőséges reggeli b) mogorva

шераш (-ам) 1) fésül 2) átléfésül

(átv), átlikutat # *шерын лек-
таш* átlikutat

шеракан 1) becses 2) értékes;
~ *аидеме* értékes ember; ~ *ка-
газ* értéklapír 3) drága; ~ *кү*
drágalkő; ~ *ватем / нелашем!*
drága asszonyom! 4) édes; ~

эргем / эргым édes fiam; ~м
édesem 5) kedves (mn) (*szere-
tett*) 6) aranyos; ~ *үзгар* ékl-
szer

шергаш gyűrű; ~ *чиктымыш*
elljegyzés; ~ым *чикташ* ell-
jegyez; *иктаж-могай* *удыр-
лан* ~ым *чикташ* eljegyzi
magát vkivel

шере I 1) becses 2) drága;
тиде неш ~ ez nagyon drága;
тиде утыж дене ~ ez túl
drága 3) kedves (mn) (*megl-
szólításban*); ~ *лудшо* kedves
olvasó

шере II fésű

шергылташ (-ам) 1) durran 2)
zeng; *нөрт шергылтеш* zeng
a ház 3) zörög 4) hangzik

шергылтмаш 1) durranás 2)
robaj 3) hangzás

шере I. édes; *мүй гай* ~ édes,
mint a méz; ~ *коч-кыш* édes-
ség II. édesen

шертне fűzlfa

шествий fellvonulás

шестерня fogasíkerék

шешке meny

шижалташ (-ам) érződlik

шижаш (-ам) 1) érez; *кочмы-
шумым* ~ éhséget érez; *ик-
таж-мо деке кумылым* ~
kedvet érez vmihez; *шкем
титаканлан* ~ bűnösnek érzi
magát; *кузе шкендым ши-
жат?* hogy érzed magad? 2)
érezkel; *тамым* ~ érzékeli az
íz; *нимо йолам шижын огыл*
nem érzékelt semmi gyanúsát
3) sejt; *удам* ~ rosszat sejt; *ши-
жым* sejtettem; *нимом шиж-
де* mit sem sejtve 4) észrel-
vesz; *шижын огыл* nem vette
észre; *ышат шиж* észre sem
vette 5) rájön (*иктаж-мом*)
(*vmire*) 6) észlel; ~ *лийман*

вургем) (*ruha*) 8) lemegy, lenyugszik; *кече иинчеш* lemegy/lenyugszik a nap
иинчаш (-ем) I 1) ül; *тюрьмаште* ~ бörtönben ül; *төр* ~ egyenesen ül; *мөнгыштө* ~ otthon ül; *иктаж-мом ыштен нуко* ~ sokáig ül vmin; *име ймбалне* ~ (түкөн үл 2) fekszik; *сай верыште* ~ (ола) jó helyen fekszik (város) 3) áll; *вургем сайын иинча* a ruha jól áll
иинчаш (-ем) II 1) ért; *чыла* ~ mindenhez ért 2) fogalma van vmiről; *тидын нерген нимом ок иинче* fogalma sincs róla # ~ *чот тыршыше* tudásra szomjazó
иинчыдымаш tudatlanság
иинчыдыме tudatlan
иинчымаш I) tudás; *мариш йылым* ~ a mari nyelv tudása 2) látólkör 3) fogalom
иинчыр lánc, *шагат* ~ (zseb)-óra lánc; ~ *ым ышташ* láncot alkot; ~ *оңго* láncszem
иинчырлаш (-ем) meglkötöz
иинчыше I 1) ültő 2) álló; ~ *вүд* állólvíz
иинчыше II I. 1) szaklértő (*mn*) 2) ismerő (*mn*) 3) jártas; *иктаж-мом* ~ jártas vmiben II. 1) ismerő (*fn*) 2) szaklértő (*fn*)
иипка bölcső
иифер pala
ииншланаш (-ем) megfigyel
ииняндаш (-ем) ezüstöz
иинялтыш furulya
ииняш (-ам) 1) csépel 2) ver 3) megilver 4) ellver 5) meglüt
ишкан magának; ~ *йшанымаш* önlérzet; *калыкын* ~ *йшанымашыже* nemzeti önlérzet; ~ *корным ышташ* nyomul; ~

куанымаш önleltség; ~ *куаныше* a) ellbizakodott b) önlelt; ~ *налаш* kilsajátít magának
шкаф szekrény
шке I. 1) maga; ~ *коклаштына* magunk közt; ~ *семын* magában; ~ *семын кутыраш* magában beszél; *мый* ~ magam; *тый* ~ *каласышыч* te magad mondtad 2) önmaga; ~ *м* ~ *семын кучаш* / ~ *койыш-шок-тышым ончыкташ* / ~ *м сүретлаш* önmagát adja; ~ *семынже* önmagában; *наша* ~ *верчыше ойла* a dolog önmagáért beszél; ~ *дене келанаш* meg van elégedve önmagával 3) személyesen 4) saját (*fn*); ~ *мыныште* (~ *нортмыштө*) *илаш* a sajátjában lakik II. 1) saját (*mn*); ~ *лан* / *ишкан* saját érdekében; ~ *вий дене* saját erejéből; ~ *кумыл дене* saját jólszántából; ~ (~ *кид дене*) saját kezűleg; ~ *счөтеиш* saját költségén; ~ *ыштыме арака* saját termésű bor; ~ saját maga; *мутын* ~ *значенийыштыже* a szó szoros értelmében 2) magán- 3) egyéni; ~ *койыш* egyéni jelleg; ~ *семын* egyéni módon; ~ *ионымаш* egyéni vélemény; ~ *озанлык* egyéni gazdálkodás 4) tulajdon (*mn*); ~ *иинчам дене* / *иинчаорак* *ужынам* tulajdon szememmel láttam 5) személyes; ~ *эрык* személyes szabadság 6) természetes; ~ *колымаш* természetes halál; ~ *вэя* a) önlálló b) a maga feje után; ~ *вүр* vérlekon; ~ *жсаныште* a) idejelkorán b) idejében; *чыла* ~ *жсаныштыже* mindent a maga idejében; ~ *жсаныште толаш* idejében

meglérkezik; ~ *жaтaыштыжe* jókor, *лaч* ~ *жaтaыштыжe* éppen jókor; ~ *йөн дeнe* sajátos módon; ~ *йыр ончaлaш* körülnéz; ~ *кид йымaкe нaлaш* leligáz; ~ *кидa* személyesen; *иктaж-көм* ~ *кидa нaлaш* személyesen ismer vkit ~ *кидa тoлaш* személyesen megjelennlik; ~ *кoрнo дeнe* magánúton; ~ *кyмылжo дeнe* jólszántából, a maga jószántából; ~ *кyмылын* a) jószántából, a maga jószántából b) önkéntesen; ~ *кyмылын ыштaш* önkéntesként szolgál; ~ *күсeннш пыштaш* kilsajátít; ~ *лaн пyи-мo* személyes; ~ *лaн күлeшлык* személyes szükségletek; ~ *м apaлымaш* önlvédelem; ~ *м apaлeн* önvédelemből; ~ *м йö-рaтымaш* önérzet; ~ *м кyчaш* a) bánlik; *иктaж-көн дeнe* *шкeм* *удaн кyчaш* rosszul bánik vkivel, rossz bánásmódban részesít b) kezel; *иктaж-көн дeнe* ~ *м пaгaлыдымын / кy-гeшнeн кyчaш* lenézően kezel vkit c) visel; ~ *м сaйын кyчaш* jól viseli magát d) viselkedik; ~ *м кyчeн кepтдымe* mértéktelen; ~ *м кyчeн кepтдымe eн* mértéktelen ember; *кoчмaш-тe* ~ *м кyчeн кepтдымaш* mértéktelen evés; ~ *м кyчeн мoштыдымaш* neveletlenség; ~ *м кyчeн мoштыдымo* neveletlen; ~ *м кyчeн мoштыдымo йoчa* neveletlen gyerek; ~ *м кyчeн мoштымaш* kiltartás; ~ *м кyчымaш* a) magaltartás; ~ *м кyчeн мoштымaшым* *ончыктaш* jó magatartást tanúsít; *пoлитикe шoтыштo* ~ *м кyчымaш* politikai magatartás b) viselkedés; ~ *м күшкө*

шындымaш gög; ~ *м oбслy-живaтлымaш* önkilszolgálat; ~ *м oбслyживaтлымe* önkilszolgáló; ~ *м oбслyживaтлы-мe кeвйт* önkiszolgáló bolt; ~ *м ондaлымaш* a) önlámítás b) önlcsalás; ~ *м пeнгыдын кyчeн кepтдымaш* gyávaság; ~ *м пyштмaш* önlgyilkosság; ~ *м пyштaш* öngyilkosságot követ el; ~ *мыныш сaвырaш* kilsajátít; ~ *мoгo* magánltulajdon; ~ *пpeдпpиятий* magán/vállalat; ~ *ймбaкe нaлaш* vállal; *вyлa-тышe пaшaм* ~ *ймбaкe нaлaш* vállalja az elnökséget; ~ *шкoл* magániskola; ~ *шoны-мo сeмьын ыштышe* önlhatalmúlag; ~ *шoтaн* sajátos; ~ *шo-тaн улмo* sajátság; *кaлыкын* ~ *шoтaн улмыжo* nemzeti sajátság

шкeвoдa önlálló; ~ *oгыл* nem önálló

шкeлaн magának

шкeлык I. függetlenség II.

független; ~ *эл* független ország

шкeнлүйм tulajdonlénv

шкeнлык birtokos (*mn, nytan*)

~ *суффикс* birtokos személylrag

шкeт(ын) I. 1) egylmagában 2)

egyedül; ~ *илaш* egyedül él; ~

илымaш egyedülállt; ~ *oзa*

egyedüli; ~ *йдырaмaш* egye-

düllálló nő II. 1) magányos; ~

ишышe a) magányos lény b)

remete; ~ *илaш* magányosan

él; ~ *улмo* magány 2) egyes

(*mn*); ~ *чoт* egyes szám

шкeчaпым шижмaш önlérzet;

кaлыкын ~ *ыжe* nemzeti ön-

érzet

шкeшaм önltudat; ~ *ыштe лияш*

önludatánál van; ~ *ыш пyрaш*

visszalnyerte öntudatát; *калыкын ~же* nemzeti öntudat
школ iskola; *~ыш кошташ* iskolába jár; *~ыш (тунемаш) пуаш / колташ* iskolába ad; *~ым почаш / ышташ / не-гызлаш* iskolát teremт; *~ зда-ний* iskolalépiyet; *~ыш кош-то* iskolás; *школьник / ~ыш кошташ йöриш йиготан йоча* iskolás gyerek; *~ышто пырля тунемаше* iskolaltárs
шлагбаум sorompó
шлягер sláger
шляпа kalap; *шляпым чияш* felteszi a kalapját
шнуй szent (*mn, fn*).
шнуяндаш (-ем) 1) szentel 2) megszentel 3) szentté avat
шоваш kerek kosárka
шовинист sovíniszta (*fn, mn*)
шовынь szappan
шовыч kendő
шогалаш (-ам) 1) megáll; *нел корнышто* ~ megáll félúton; *шагат шогалын* megállt az óra; *автомобиль шогалеш* megállt az autó; *чыла движе-ний шогалын* minden forgalom megállt; *шогал!* állj meg! *ике йол ймбаке* ~ megáll a maga lábán 2) felláll; *йн шога-леш* feláll a haja 3) megszáll; *йүдлан* ~ éjszakára megszáll; *унагудышто* ~ szállodában megszáll 4) emelkedik; *ой-лаш шогале* szólásra emelkedett 5) áll; *матрослан* ~ ten-gerésznek áll 6) fellép; *ик-таж-көн ваштапеш* ~ fellép vkivel szemben 7) kiláll; *иктаж-көн верч* ~ kiáll vki mellett 8) abbamarad; *наша шогалеш* a dolog abbamarad
шогалде megállás nélkül (*hat. igenév*)

шогалдыме szünet nélküli
шогалмаш 1) megállás 2) fennlakadás (*megállás*)
шогалме вер megállóhely
шогалташ (-ем) 1) fellállít; *ик-таж-кушеч* ~ fellállít vhon-nan; *иктаж-кушко* ~ felállít vmire 2) megállít; *машинам* ~ gépkocsit megállít; *иктаж-көм* ~ megállít vkit 3) ellállít; *вүр йогымым* ~ ellállítja a vér-zést; *вес вере* ~ ellállít másho-va 4) felhajt; *шүшам / согам* ~ felhajtja a gallért 5) idéz; *суд ончыко* ~ törvénybe idéz vkit 6) kilnevez; *иктаж-мо-гай нашташ* ~ vmilyen állásra kinevez 7) hegyez; *пылышым* ~ hegyezi a fülét
шогалтен fellállítva
шоган hagyma
шогаш I (-ем) 1) áll; *нелиола* ~ fél lábon áll; *шагат шога* áll az óra; *даче яра шога* a nyaraló üresen áll; *наша шога* áll a munka; 2) elláll; *пылышы-же шога* eláll a füle 3) kiláll; *иктаж-көн верч* ~ kiáll vki-ért
шогаш (-ем) 1) kerül; *шүддө форинтым шога* száz fo-rintba kerül 2) ér; *мыняр/мош шога?* mennyit ér? *нимом ок шого* nem ér semmit 3) érde-mes; *ок шого* nem érdemes; *тидын нерген ойлашат ок шого* szóra sem érdemes 4) meglér; *акшым шога* megéri az árát 5) meglérdemel
шогертен szarka
шогымаш állás
шогымо вер 1) állás 2) parkoló
шогышо ellálló; ~ *пылыш* el-álló fül
шодо tüdő; ~ *нашамаш* tüdől-gyulladás

шодыртаташ

шодыртаташ (-ем) ropog
(bankljegy)

шоҗ аҗра

шойышташ (-ам) hazudlik;
ишнчаорак ~ szemébe
hazudik vkinek

шойышташ (-ем) elttakar; *ик-
таж-мом иктаж-мо дене* ~
eltakar vmit vmivel

шойыштмаш hazugság

шоколад csokoládé

шокташ (-ем) 1) játszik; *роя-
льым* ~ zongorán játszik 2)
fúj; *иуиштыкым* ~ sípjába fúj
3) hangzik; *онтайын* ~ furcsán
hangzik; *юнылым* ~ hamisan
hangzik; *лүмжө сайын шокта*
a neve jól hangzik 4) hallat-
szik 5) zeng 6) elljut; *икта-
жын пылышыш(ке)* ~ elljut
vkinek a füléhez 7) szivárog
(*уер*) (hírek)

шокшемдаш (-ем) melegít

шокшешташ (-ам) izzlik

шокшештмаш láz

шокшо I. 1) meleg (*mn*); ~ *өйд*
me-leg víz; ~ *ишжык* meleg
érzés; ~ *приём* meleg fogadta-
tás; *коло градус* ~ hús fok
meleg; *шошо* ~ *ыле* a tavasz
meleg volt; 2) parázs (*mn*); ~
йчашы-маш parázs veszekedés
3) for-ró; ~ *пояс* forró égöv **II.**
1) melegség; *мылам* ~ me-
legem van; *иктаж-мом шок-
иным кочкаш* vmi meleget
eszik 2) parázs (*fn*) 3) hőség;
*южсын температурыжо ...
градус* ~ a hőmérséklet ...
fokkal fagyponthoz emelke-
dett 4) hő (*fn*) (átv) 5) láz;
тудо ~ láza van

шокшын melegen

шола bal; ~ *кидым* bal kézre; ~
могырым bal felől; *шолаш-
(ке)* balra; ~ *кидан* ballkezes;

~ *могыр* balloldalt; ~ *могы-
рысо* baloldali; ~ *могыр дви-
жений* baloldali közlekedés

шолаш (-ам) 1) forr 2) fő 3)
ég; *наша кидыштыже шо-
леш* ég a kezében a munka 4)
tajtéklzik; *иыде шолеш* tajték-
zlik a dühtől # *шолын шогы-
шо* buzgó

шолдыраш (-ем) fellbomlik

шолем jégleső

шолмаш forráság

шоло I bél

шоло II tutaj

шоло III rejtély; *туде мылам* ~

(ez) előttem rejtély

шолташ (-ем) 1) forral; *шө-
рым* ~ tejet forral 2) főz; *коч-
кышым* ~ ebédet főz; *аракам*
~ pálinkát főz 3) megfőz
(ételt) # *шолтен:* ~ *шукташ*
belfőz; *иурым* ~ *шукташ*
megfőzi a levest

шолтымо főtt; *шолтыметым*
ике коч! amit főzött, egye
meg!

шолшо I forró; ~ *өйд* forró
víz; ~ *йоратымаш* forró sze-
relem; ~ *вўпан* forrólvérű 2)
pezsgő (*mn*); ~ *иыш* pezsgő
élet

шолып I. 1) titkon 2) titokban;
~ *тамакым шутиаш* titokban
dohányzik 3) lopva 4) suba
alatt **II.** titkos; ~ *омса* titkos aj-
tó; ~ *шумлык* titkos cél; ~ *шо-
нымаш* titkos gondolat; ~ *кор-
но дене* titkos úton; ~ *иыме*
titkos nyelv; ~ *вер а)* rejték b)
rejteklhely; ~ *корно* rejteklút; ~
ыштыме illegális; ~ *агент*
titkosrendőr

шолышташ (-ам) 1) lop; ~ *ка-
яш* lopni megy; *кечым* ~ lopja
a napot 2) elllop 3) rabol; *жа-*

ным ~ időt rabol # *шолыш*т
каш *ellop*

шолыштмаш 1) lopás 2) tolvajlás; *кушто погынымаш*, *тушто* ~ alkalom szüli a tolvajt

шолыштмо I. lopott (*mnévi igenév*); ~ *ýzgar* lopott holmi

II. lopás

шолыштшо tolvaj; *случай шолыштымш шочыкта* alkalom szüli a tolvajt

шольо 1) öcs 2) fivér; *мариыйн шольыжо* férj fivére 3) unokalöcs 4) unokalfivér 5) öcsi

шомак szó; ~ *толмашеш* mellékesen

шоналташ (-ем) képzeli; *шоналтыза!* képzeljétek! # *шоналтен*: ~ *налаш* a) meglgondol; *түвытлен* ~ *налаш* alaposan meglgondol; ~ *налеш* meggondolja magát b) megfontol

шоналтыде meglgondolatlan; ~ *ыштымаш* meggondolatlan cselekedet; ~ *ыштыше ең* meggondolatlan ember

шонанпыл szivárvány

шонаш (-ем) 1) gondol; *иктаж-мом иктаж-көн перген* ~ gondol vkiről vmit; *керышотын шонем* komolyan gondolom; *мом шонем?* mit gondolsz? *иктаж-мом иктаж-молан* ~ gondol vmit vminek; *тудын перген / тудо шотышто* ~ *гын* ha arra gondol az ember, hogy 2) vél; *чылан* ~ eredetinek vél; *шонем*, *тудо черле* úgy vélem, beteg; *ом пале*, *могай наша перген* ~ nem tudom mire vélni a dolgot 3) hisz; *мый туге шонем* azt hiszem 4) kilnéz; *иктаж-көн перген иктаж-*

мом ~ kinéz vkiből vmit 5) képzeli; *иктаж-мом иктаж-мо перген* ~ képzeli vmit vmiről 6) akar; *иктаж-көлан са-йым* ~ jól akar vkinek; *ыш-тен шукташ* ~ elérí amit akar; *тидын дене мом каласаш шонем?* mit akarsz ezzel mondani? *шонем*, *ом шоно* ha akarom, ha nem 7) szándékozik; *иктаж-мом ышташ* ~ szándékozik vmit csinálni; *мыняр эсан тыште кодаш шонедат?* mennyi ideig szándékozik itt maradni? 8) ábrándozik; *иктаж-мо перген* ~ ábrándozik vmiről 9) feltesz; *иктаж-көн перген иктаж-мом* ~ feltesz vkiről vmit; ~ *лиеш*, / *шонен ончена* tegyük fel, hogy 10) hajlik; *иктаж-мом ышташ* ~ hajlik vmire 11) óhajt; *мом ышташ шонедат?* mit óhajt? # *шонен*: ~ *лукташ* a) kilgondol b) felfedez c) fellállít; *теорийым* ~ *лукташ* elméletet fellállít d) költ (*манеш-манешым*, *йомакым*) (*pletykát, mesét*); ~ *моштымаш* képzelet; *писын*, *чулымын* ~ *моштымаш* élénk képzelet; ~ *моштыды-мо* minden képzeletet felülmúl; ~ *ончааш* feltételez; *иктаж-көн перген иктаж-мом* ~ *ончааш* feltételez vkiről vmit; *тыге* ~ feltételezve, hogy; ~ *нышташ* a) ellhatároz; *иктаж-мом ышташ* ~ *нышташ* elhatározza, hogy csinál vmit b) szán; *эргыжым торговый еным ышташ ончылыгоч* ~ *ныштен* kereskedőnek szánta a fiát c) forral; *иктаж-мом ваитарешем* ~

шондыгорно

пышташ vmit forral ellenem;
~ *пыштыме* fellelhető; ~ *ыш-
тыме* tudatos

шондыгорно csatorna

шонен 1) ellgondolkozva 2)

gondolatban 3) megfontoltan

шонкалаш (-ем) 1) gondolko-
dik; *иктаж-мом* ~ gondol-
kodik vmiről; *иктаж-мо нер-
ген* ~ gondolkodik vmin 2) ábrá-
ndozlik; *иктаж-мо нерген*
~ ábrándozik vmiről 3) álmo-
dozlik 4) elképzelt 5) fontolgtat
6) találgat; ~ *тапаташ* ell-
gondolkozott; ~ *тўналаш*
gondolatokba mélyed # *шон-
кален налаш* átlgondol

шонкалыкташ (-ем) ellgon-
dolkozott

шонкалымаш 1) gondolkodás;
~ *деч посна* gondolkodás nél-
kül 2) álmodozás 3) elképze-
lés

шонкалыше ellgondolkozó

шоныкташ (-ем) el| gondol-
kozott

шонымаш 1) gondolat; ~ым
тапаташ / *ылыжташ* /
шижтараш gondolatot éb-
reszt; ~лан *поян* / *нужна* gon-
dolatokban gazdag / szegény;
~ыш *возаш* gondolatokba mé-
lyed 2) gondolkodás; *шанче* ~
tudományos gondolkodás 3)
vélemény; *тыыйн тиде нер-
ген могай ~ет?* mi a vélemé-
nyed róla? ~ым *каласаш* meg-
mondja a véleményét; *шке*
~ым *иктаж-мо нерген почын*
пуаш véleményt nyilvánít vmi-
ről; ~ыже *тугай* azon a véle-
ményen van; *тудын ~ыже*
весел/вес тўрлын шона más
véleményen van; *иктаж-көн*
нерген сай ~ан лияш jó véle-
ményel van vkiről; *возен нуы-*

мо ~ írásbeli vélemény; ~ым
каласымаш véleménynyilvánít-
ás; ~ *каласымаш эрык* a
véleménynyilvánítás szabad-
sága 4) álláspont 5) szempont
6) nézet; *политике шотышто*
~ politikai nézet; *икгай ~ан ли-
яш* egy nézeten van vkivel 7)
bellátás; *шке ~ почеш ыш-
таш* saját bellátása szerint;
мый тыйын ~етлан ушанем
bellátásodra bízom 8) fellfo-
gás; ~ын *нашаже* felfogás
dolga; *тыглай ~ почеш* álta-
lános felfogás szerint 9) fell-
tevés; *тыгай ~ым негызеш*
пыштен / *тыгай ~ым шо-
тыш налын* abból a feltevés-
ből indult ki 10) szándék; *уда*
~ыже *уло* rossz szándéka van;
иктаж-мом ышташ ~ыже
уло szándékában áll vmit meg-
tenni; *тыгай ~ дене* azzal a
szándékkal 11) vágy; *власть*
марте шуаш ~ hatalmi vágy;
ушышто ашыме эн кугу ~
vkinek a legfőbb vágya 12) kí-
vánság; ~ *семын* kívánság
szerint; ~ым *каласаш* kíván-
ságot kifejez; ~ым *шукташ*
kívánságot teljesít; *чылан*
~ышт *почеш* általános kíván-
ságra; ~ын *эрыкше* gondolatl-
szabadság; *мыйын ~те а)* né-
zetem szerint b) szerintem c)
véleményem szerint

шонымо 1) akarat, ~ *деч посна*
akarat nélkül; ~ *ваштапеш*
akarata ellenére; ~ *вий* akaratl-
erő 2) óhaj; *иктаж-көн шо-
нымыже* *почеш* vkinek az
óhajára; ~ *семын ыштылмаш*
a) önkény b) szeszély; *шоны-
мым вашталташ* átlgondol

шонышан ellgondolkozó

шонышо 1) ellgondolkozó 2) gondolkodó

шонг hab

шонгемаш (-ам) meglöregszlik

шонго I. 1) öreg (mn); *неш* ~ nagyon öreg 2) idős; ~ *ен* idős ember 3) vén (mn); ~ *мужанче* *кува* vén boszorkány; ~ *ры-выж* vén róka (átv); ~ *ен* öregember; ~ *кува* a) öreg néni b) öreglasszony; ~ *кугыз* öreg (fn); *кугызай!* öregem! II. vén (fn)

шонгылык öregség

шонгырак öregebb; *мый дечем* *кок ийлан* ~ két évvel öregebb pálam

шонештше 1) habos 2) habzó; ~ *арак* habzólbör

шонешташ (-ам) habzlik

шоншо sün, sündisznó

шопалге savanykás

шопке nyárfa

шопо savanyú; ~ *карамель* savanyú cukor; ~ *ковышта* savanyú káposzta

шоптыр ribizli; *шем* ~ fekete ribizli

шор szenny

шоран 1) sáros 2) piszkos 3) szennyes; ~ *өйд* szennyvíz

шорандаш (-ем) szennyez

шорвондо gereblye

шордымодо hamvas áfonya

шорташ (-ам) 1) sír; *йывыр-тен* ~ örömeiben sír; *иктаж-молан верч эре* ~ mindig sír vmiért 2) kilsír; *ишнча* *нуал-мешке* ~ kilsírja a szemét 3) könnyezlik; ~ *түналаи* a) sírva fakad b) rájött a sírás # *шор-тын* a) sírva; *икем* ~ *лушта-раи* kilsírja magát; *иктаж-көн* *деч* *иктаж-мом* ~ *күчен* *налаи* kilsír magának vmit

vkinél b) könnyezve c) aláza-
tosan # *шортын*: ~ *йошкар-гыше* kilsírt; ~ *йошкаргыше* *ишнча* *дене* kilsírt szemmel

шортмаш sírás

шортшан síró

шортош kilsírt; ~ *ишнча* *дене* kilsírt szemmel

шорык bárány; ~ *күтүчө* juhász

шорыкйол karácsony; ~ *го-дым* karácsonykor

шоссе országút

шот 1) értelem; *вес* ~ *дене* más értelemben; *пегыде* ~ *дене* szorosabb értelemben; *могай* ~? mi ennek az értelme? *ти-дын* ~*шо* *уке* nincs ennek értelme; *ту* ~*ышто* abban az értelemben; *палыме* ~*ышто* bizonyos értelemben; *закон* ~ *дене* a törvény értelmében 2) rend 3) szám; *чылам* ~*ыи* *палын* mindent számba véve; *шук* ~*ышто* nagy számban; *тжы-рыс* ~*ышто* teljes számban 4) tekintet; ~*ыи* *налаи* tekintetbe vesz; *иктаж-мом* ~*ыи* *наде* tekintet nélkül vmire; *чыла* ~*ышто* minden tekintetben 5) rovás (átv); *качестве* ~*еш* a minőség rovására; *тудо* *шук* ~*ышто* *титакан* / *вицнама* *тан* sok van a rovásán; *ик-таж-көн* ~*ышто* *мыскарам* *ыштаи* tréfát üz vki rovására; ~ *дене* derekasan; ~ *деч* *посна* mértéken felül; ~ *деч* *посна* *кучылтаи* szór; *оксам* ~ *деч* *посна* *кучылтаи* szórja a pénzt; ~ *деч* *посна* *тургыжла-нымаи* kapkodás; ~ *палы-маи* mérték; ~*ым* *палаи* mértéket tart; *тидын* ~*ышто* a) ami azt illeti b) ebben a tekintetben; *мыйын* ~*ышто* ami

engem illet; *түн-ышто* fő vonásokban; *мо ~ышто? / мо шот дене?* milyen szempontból?

шотан 1) értelmes; ~ *огыл* nem értelmes; ~ *мут / мутланы-маш* értelmes beszéd 2) becsületes; ~ *айдеме* becsületes ember; *шке курым* ~ *айдеме* *семын илен* becsületben öszült meg 3) rendes; ~ *рвезе* rendes fiatalember 4) illedelmes; ~ *йоча / рвезе* illedelmes gyerek 5) higgadt 6) jóralvaló 7) tisztességes, ~ *огыл* nem tisztességes

шотвикташ (-ем) könyvel

шотвиктызе könyvelő

шотвиктыш könyvelés

шотде илаш elfecséreli az életét

шотдымо 1) értelmetlen 2) képtelen (*értelmetlen*) 3) rendetlen; ~ *ильшым илаш* rendetlen életmódot folytat 4) rendszertelen 5) lapos; ~ *доклад / лекций* lapos előadás 6) bolondos 7) esztelen 8) vak (*тн*); ~ *шыде* vak düh; ~ *мут колышмаш* vak engedelmesség

шотдымылык 1) rendetlenség 2) zűr (zűrzavar)

шотдымын 1) rendetlenül; ~ *кодаш* rendetlenül hagy 2) össze-vissza; ~ *кутыраш* össze-vissza beszél; ~ *куржта-лаш* össze-vissza szaladgál

шотеш -képpen; *наказаний* ~ büntetésiképpen

шотлалташ (-ам) 1) számít; *тиде вич очколан шотлалташ* ez öt pontnak számít 2) szán; *мыскаран* ~ viccnek szán

шотлаш (-ем) 1) számol; *ушышто* ~ fejben számol; *оксам* ~ pénzt számol; *кече-влакым* ~ számolja a napokat 2) ellszámol; *икте гыч лу марте* ~ elszámol egytől tízig; *йонылыш* ~ elszámolja magát 3) meglszámol 4) olvas; *оксам* ~ pénzt olvas 5) besorol # *шотлен*; ~ *лекташ* fellsorol; ~ *лукташ* kilszámol; *иктаж-мон акшым* ~ *лукташ* kilszámolja vminek az értékét; ~ *налаш* kilszámít

шотлаш 1) tart; *шотан / чын айдемылан тудым шотлем* becsületes embernek tartom őt; *лийын кертмылан* ~ lehetségesnek tart vmit 2) tekint (*иктаж-көлан*) (*vkinek*) 3) gondol (*иктаж-мом иктаж-молан*) (*vmít vminek*) 4) talál; *иктаж-көм тутаждымылан* ~ *vkit* ártatlannak talál; *шкем өпкелымылан* ~ találva érzi magát 5) kilmond; *тутаканлан* ~ bűnösnek mond ki; ~ *огыл* lelnéz

шотлымаш számolás; ~ *ке нурташ* besorol

шотлымо számolás; ~ *машинке* számológép; ~ *чот мут* föl-számolnév

шотыш: ~ *кондаш* a) intézkedlik b) ellintéz; *делам / сомылым* ~ *кондаш* ellintézi a dolgot c) megijavít (*helyrehoz*); ~ *кондымаш* a) ellintézés b) intézkedés; ~ *налаш* a) belel-számít b) figyelembe vesz; ~ *налде кодын* elkerülte a figyelmet; ~ *налман* figyelmet érdemel, hogy; ~ *налаш йөр-шө* figyelemre méltó; ~ *налаш огыл* figyelmen kívül hagy c) megjelgyez; ~ *налаш*

күлеш... meg kell jegyezni, hogy d) tekint (számításba vesz); *тудын ийзотушым ~ налын* ha korát tekintjük e) tekintetbe vesz f) számol; *авыртышым / мешанчыкым / чаракым ~ налаш* számol az akadályokkal; *чылам ~ налын* mindent számba véve; *~ налаш* liyме elfogadható; *~ налаш* liyме амал elfogadható ok; *~ налаш* огыл а) lenéz; *ик-таж-көм ~ налаш* огыл vkit lenéz b) mellőz; *тыкымлыкым ~ ом нал* a részleteket mellőzöm; *~ налде* а) ellenére; *тудым ~ налде* annak ellenére; *шүм-чон ийлымым ~ налде* lelkiismerete ellenére; *чыла* liyын *керттиашым ~ налде* minden valószínűség ellenére b) figyelmen kívül hagyva c) tekintet nélkül vmire d) ellenezésből; *~ налдымаш* ellenezés

шофёр 1) sofőr 2) gépkocsil vezető

шочаш (-ам) 1) születlik; *аза шочеш* gyermeke születik; *поэтлан ~* költőnek születik; *тудлан шочын* arra született, hogy; *келшиымаш шочын огыл* nem született megegyezés 2) meglerem (*иктаж-мо ик-таж-кушто*) (*vmi vhol*) 3) világra jön 4) támad; *йола шочеш* gyanú támad 5) fakad; *тышеч улымыдымаш шочеш* ebből fakad a félreléetés 6) keletkezik

шочмаш 1) születés 2) keletkezés

шочмо I hétfő; *шочмын эрдене* hétfő reggel; *толиаш / шушаш шочмын* jövő hétfőn; *шочмылан* hétfőre

шочмо II szülő-, születési; *~ ий* születési év; *~ веп* születési hely; *~ кече* születésnap; *~ кечым ышташ* születésnapot tart; *~ кече наўрем* születésnapi ünnepség; *~ ола* szülőváros; *~ эл* haza, hon; *~ элысе* hazai, honi; *~ -кушмо мланде* hon; *~ йылме* anyanyelv

шочшо való (*mn*)

шочыкташ (-ам) 1) szül; *келшыдымашым ~* elégedetlenséget szül 2) világra hoz 3) terem; *саска-емыжым ~* gyümölcsöt terem 4) életre kelt; *угыч ~* életre kelt

шочыктышан termékeny; *~ мланде* termékeny talaj

шочыктышо szülő (*mn*)

шочын 1) születésétől; *~ экишык* születési hiba 2) születésű 3) való (*mn*); *те ~жо кушеч улыда* hova való? 4) valósi, *тый ~жо кушеч улат?* hova valósi vagy?

шошо I. tavasz; *теве ~ / ~ толын* itt a tavasz; *туде шошым* ezen a tavaszon; *шошым* tavasszal II. tavaszi; *~ мардеж* tavaszi szél

шошымсо tavaszi; *~ йүд-кече иктөрлык* napéjegyenlőség; *~ модо* tavaszi divat; *~ ноһы-маш* tavaszi fáradság; *~ мардеж* tavaszi szél

шоя rágalmazás; *~м ойлышаш* rágalmaz

шоягорем 1) nyaklszirt 2) tarkó

шояк I. 1) hazug (*mn*); *~ ой / кутырымаш* hazug beszéd 2) hamis; *~ кид пыштымаш* hamis aláírás; *~ товатмут* hamis eskü; *~ сүпет* hamis kép 3) valótlан II. hazugság; *~ ышташ* hamisít

шояклаш (-ем) 1) hazudlik; *шинчаорак* ~ szemébe hazudik vkinek 2) hamisít; *документым* ~ okliratot hamisít; *оксам* ~ pénzt hamisít; *аракам* ~ bort hamisít
шояклен hamisan; ~ *модаш* hamisan játszik (kártyán)
шояклымаш hazugság
шояклыме огыл hamisítatlan
шояклыше hamisító
шояче hazug (fn)
шөн 1) fn 2) ér (fn)
шөр tej; ~ *гай ошо* tejlfehér; ~ *озанлык* tejlgazdaság; ~ *ан кофе* tejeskávé; ~ *нүү* tejfog
шөраш (-ем) 1) bont; *договорым* ~ szerződést bont 2) fell-bont; *мужырағмашым* ~ házasságot felbont # *шөрен каласаш* eltagad
шөрва körislfа
шөрға csapda
шөртнө arany; ~ *падырашем* aranyom; ~ *кидан* ezerlmester
шөрымө 1) tagadó; ~ *ойлончо* tagadó mondat; ~ *вашумт* tagadó válasz 2) negatív (mn); ~ *вашумт* negatív válasz
шөрын ferde
шпаргалке puska (iskolai); *шпаргалкым кучылташ* puskázlik
шпик szalonna
шпион kém
штамп pecsét (lebélyegzés)
штатив állvány
штраф büntetés
штук szál (darab)
штурм roham; ~ *дене сенен налаш* rohammal elfoglal
шуаралташ (-ам) edződlik
шуараш (-ем) edz; *вурсым шураш* acélt edz
шуарыше égető (fn)

шуаш (-ам) I 1) jut; *тыгай лектышыш* ~ arra az eredményre jut 2) elljut; *ялышке* ~ eljut a faluba; *профессор марте* ~ eljut az egyetemi tanárságig; *иктажын пылышыже марте* ~ a fülébe jut 3) megy; *тидын дене ме ни-гушко огына шу* ezzel nem megyünk semmire 4) ér; *целыш* ~ célba ér; *пальто пул-вуй даныт шуэш* a kabát térdig ér 5) ellér; *поездыш* ~ eléri a vonatot; *иктаж-мо марте* ~ elér vmít; *ворым пок-тен* ~ eléri a tolvajt; *целыш* ~ eléri a célját; ~ *лийдыме* elérhetetlen; ~ *лийме* elérhető; ~ *лийме тораште* elérhető távolságban 6) érlik, éretté válik 7) szeretne vmít; *ужмем шуэш* szeretném látni; *тудын нерген шонымемат ок шу* gondolni sem szeretek rá 8) parancsol; *саскам кочмыда шуэш мо?* parancsol gyümölcsöt? 9) szenvedhet; *тудым ужмем ок шу* nem szenvedhetem őt
шуаш (-ам) II hegyez; *карандашым* ~ ceruzát hegyez
шуаш (-ем) 1) dob; *иктаж-мом күйкө* ~ magasra dob vmít 2) kildob; *окна гыч* ~ kildob az ablakon 3) dobál 4) elldob 5) hajít # *шуэн*: ~ *колташ* felvet; *күйкө* ~ *колташ* felvet (feldob) a levegőbe
шугыньо 1) bunkó 2) husáng
шудалаш (-ам) 1) káromkodlik 2) ellátkoz 3) gyaláz
шудалмаш káromkodás
шудо 1) fű 2) széна; *шудым солаш* szénát kaszál; ~ *солымо вер* kaszáló; *шудым ямдылы-маш* szénalgyűjtés; ~ *ямдылы-*

ме / солымо жасан szénalgyűjtés ideje
шудыш átok; ~ *тудылан ок шу / ок түкнө* nem fog rajta az átok
шудышырчык 1) szöcske 2) tücsök
шужаш (-ем) 1) éhezlik 2) éhes (lesz); *шуженам* éhes vagyok; *неш* ~ éhes, mint a farkas # *шужен колымаш* éhlhalál
шужымах éhség
шужымо éhség; *шужымым шижмаш* éhségérzet
шужышо éhes; ~ *улам* éhes vagyok; ~ *ляш* éhes lesz; *неш* ~ éhes, mint a farkas
шуйналташ (-ам) vonul
шуйнаш (-ем) 1) kilnyúlik 2) elnyúlik; *мутланымаш шуйна* a tárgyalás elnyúlik 3) (el)húzódlík; *наша шуйна* (el)húzódlík az ügy) 4) tart # *шуйнен*: ~ *возаш* a) elnyújtózik b) elnyúlik; *верыште* ~ *возаш* elnyúlik az ágyban c) kilhúzza magát; ~ *возын* a) elnyújtózza b) kilnyújtva
шуйнышо tartó (*mn*); *ик арня* ~ egy hétig tartó
шуйнымаш oltás (*bot*)
шукемаш (-ам) bővül
шукемдаш (-ем) 1) bővít 2) sokszorosít 3) szoroz; *нылым кокытлан шукемдымыке кандаше лиеи* négy szorozva kettővel az nyolc
шукемдымах таблице egyszerleg
шукеммаш 1) növekedés 2) áradat; *автомашина* ~ az autók áradata
шукертак 1) rég; ~ *түнжылы* régtől fogva 2) réges-rég

шукерте 1) rég; ~ *мондымо* rég ellelejtett 2) régen; *ала-кунам* ~ valamikor régen; ~ *огыл* a) imént b) nemrég; ~ *огыл книга лектын* nemrég megjelent könyv; ~ *огыл лийше* iménti
шукертсе огыл 1) iménti 2) nemrég
шукертсек 1) régóta; *уже* ~ már régóta 2) rég
шүкө I. 1) sok; *түде уже изиш* ~ ez már kissé sok; ~ *ен* sok ember; ~ *верыште* sok helyen; *эр марте эше* ~ *жаш уло* reggelig még sok idő van; *түде шукым ок шого* az nem sokat ér; *иктаж-көм* ~ *гана ушеш-тараи* sokat emleget vkit; *шукым коштаи* sokat sétál; *шукыжым ок азаплане* nem sokat törődik vmivel; *шукышто / ~ шотышто ала-көм шарныктаи* sokban emlékeztet vkire; *шукыж годым* a) sok esetben b) a legtöbb esetben; *шукышт* a legtöbbben; *шукым шогаш* sokba kerül; ~ *значения* sokjelentésű; ~ *могыран* sokloldalú; ~ *могыран айдеме* sokloldalú ember; ~ *уламаш* sokaság; *ен-влакын* ~ *улымаш* az emberek sokasága 2) számos; ~ *случайыште* számos esetben 3) több; *түде уже* ~ *дечат* ~ ez már több a soknál! ~ *верыште* több helyen; ~ *коклаште* többek között II. sereg; ~ *уна* egy egész sereg vendég; *тыште* ~ *йоньылы уло* egy sereg hiba van benne # ~ *возышо* termékeny; ~ *возышо писатель* termékeny író; ~ *нальише* tudós (*mn*); ~ *түрлө* változatos; ~ *шотышто* jelentősen; *шукым йодишо* igényes; *шукын* csomóban

шүкү гана а) sokszor б) többször; ~ *лиймаш* gyakoriság; ~ *лийше* а) gyakori б) többszörös (*mn*); ~ *лийше миллионер* többszörös milliomos

шүкыйлолан százlábú

шүкү-шагал többé-kevésbé

шүкталташ (-ам) 1) meglvaló-sul 2) teljesedik 3) érvényre jut

шүкталтмаш teljesítmény

шүкташ (-ем) 1) vezet, visz 2) megtesz; *ике обяаннос-тым* ~ megteszi a kötelessé-

гét; *мом ыштышашлыкшым*

/ *ике паиажым шүкта*

megteszi a magáét 3) teljesít;

заданийым ~ feladatot teljesít;

иктаж-көн йодмашыжым ~

teljesíti vkinek a kérését 4)

végrehajt; *приказым* ~ paran-

csoat végrehajt 5) meglvalósít;

эше шүктен огыл meg nem

valósított 6) érvényre juttat 7)

kilelégít; *иктаж-көн палаш*

тырышымыжым ~ kíváncsi-

ságot kielégít; *чыла йодма-*

шым ~ minden igényt kielégít

8) rálér; *мален* ~ ráér aludni;

шүктем гын, толам jövök,

mihelyt ráérek; *ом шүкто* nem

érek rá # *шүктен*; ~ *шогаи* а)

intéz; *служебный пашам* ~

шогаиш hivatali ügyeit intézi

б) megtart, tart; *законом* ~

шогаи betartja a törvényt

шүктыдымаш 1) nem teljesítés

2) végre nem hajtás

шүктыдымо / **шүктыдымаш**

шүктымаш 1) teljesítés 2) kil-

vitel(ezés)

шүкш lárva

шүкынан sokjelentésű

шүкырак I. több; *эре* ~ egyre

több; ~ több, mint; *лу деч* ~

több, mint tíz; ~ *шогаи* többet

ét; *тиде моло деч* ~ым *каласа*

ez mindennél többet mond;

тыште ~ *нерген кутырал-*

теи többről van itt szó II.

többség; *иктаж-көн дене та-*

настарымаште ~ többségben

van vkivel szemben # ~ *лаш*

túllél

шулаш (-ам) 1) szel; *кыным* ~

kenyeret szel 2) megszeg;

кыным ~ megszegi a kenye-

ret 3) szab (*мувырым*) (*ruhát*)

4) arat

шулаш (-ем) olvad, ellolvad

шулдештарап (-ем) leértékel;

оксам ~ pénzt leértékel; *са-*

тум ~ árut leértékel

шулдештарыме leértékelt

шулдешташ (-ам) csökken; *ак*

шулдештеи csökkennek az

árok

шулдо olcsó; ~ *ак дене* olcsó

áron; ~ *ак* alacsony ár

шулдын olcsón

шулдыр 1) szárny; *ике* ~ *йы-*

маке палаш szárnyai alá vesz

vkít 2) úszó (*fn*) (*halé*)

шулдыран szárnyas (*mn*); ~ *ом-*

са szárnyas ajtó; ~ *мут* mon-

dás

шуледаш (-ем) vág

шултыш 1) falat; *кынде* ~ egy

falat kenyér; ~ым / ~ *дене* fa-

latonként; *ик* ~ымат *пуры-*

лын огыл egy falatot sem

evett 2) szelet

шулымаш olvadás

шулышо 1) olvadó 2) oldódó

шумалташ (-ам) ellvékonyo-

dlik

шуматкече szombat; *шуматке-*

чын szombaton; ~ *еда* szomba-

tonként; *кажне шуматкечын*

minden szombaton; *шуматке-*

чылан szombatra

шумаш (-ем) 1) élez; *күзим* ~ kést élez 2) élesít 3) esztergályoz 4) köszörül

шумаш 1) elérés 2) eljötté, válás; *рвезын ийгот шумашыже* a gyermek nagykorúvá válása

шумлык cél

шун agyag; ~ *ате* agyagledény; ~ *йзгарым ыштылише* fazekas

шупшалаш (-ам) 1) csókol; *иктажсын кидшым шупшалаш* kezét csókol vkinek 2) megcsókol 3) csókot ad vkinek 4) csókolózlik

шупшалмаш csók

шупшаш (-ам) 1) húz; *шучо ок шупш (вашке кола)* nem húzza sokáig 2) von (átv); *иктаж-көн вниманийжым ике ймбаке* ~ magára vonja vkinek a figyelmét; *иктаж-мом почеш* ~ maga után von vmit; *чекым* ~ határt von 3) ellhúz; *иктаж-мом иктаж-күшеч* ~ ellhúz vmit vhonnan 4) nyom; *йоча уже коло килом шупшеш* a gyerek már húsz kilót nyom 5) vezet; *электричеством* ~ áramot vezet 6) dohányzik; *шучо* ~ sokat dohányzik; *тыште ~ лиеш мо?* szabad itt dohányozni? 7) szív; *тамакым* ~ cigarettát szív; *кӱргышкӱ* ~ magába szív 8) szoplik; *парням* ~ szopja az újját 9) vonz; *мероприятий шучо еным шупшын огыл* a rendezvény nem vonzott közönséget; *магнит кӱртньым шупшеш* a mágnes vonzza a vasat 10) fekszik; *ты паша деке ийдем ок шупш* nekem ez a dolog nem fekszik # *шупшын*; ~ *волташ* ellhúz; *занавесым* ~ *волташ* függönyt

elhúz; ~ *лукташ* a) kilhúz; *пӱйым* ~ *лукташ* fogat kihúz b) kilvon (kilhúz); ~ *нангаяш* átlhúz; *иктаж-мом вес мо-гырышко* ~ *нангаяш* áthúz vmit a másik oldalra; ~ *налаш* kilcsavar; *иктаж-көн кидгыч күзим* ~ *налаш* kicsavarja a kést vkinek a kezéből; ~ *шындаш* kilfeszít; *никшым* ~ *шындаш* fjat kifeszít

шупшкедаш (-ем) 1) húzgál 2) húz 3) el|húz; *умшам* ~ elhúzza a száját

шупшмаш 1) dohányzás 2) húzás

шупшыкташ (-ем) szállít **шупшыктымаш** szállítás; *нӱрм деч нӱрмышкӱ* ~ háztól házig szállítás

шупшыктымо szállítás; ~ *кече* szállítás napja

шупшылын лукташ (-ам) ránt; *кердым* ~ kardot ránt

шуралташ (-ем) 1) meglszúr (*кӱзӱ дене*) (kés-sel) 2) ken; *иктаж-мом иктаж-кӱлан* ~ vkire ken vmit # *шуралтен ийташ* átszúr

шуралтымаш szúrás

шургаш (-ем) зörög

шуркалаш (-ем) szúr

шурманше hiúz

шурно gabonla; *шурнылек-тыш* a) gabonaltermés b) hozam

шурчаш (-ем) szivárog (*вӱд*) (víz)

шуршо bolha

шутыланаш (-ем) vágylik; *властьым* ~ hatalomra vágyik

шутыланыме vágy; *кучемым / кучемлан* ~ hatalmi vágy

шутыланыше éhes; *кучемлан* ~ hatalomra éhes

шучко I. 1) borzalmas; ~ *cý-pet* borzalmas látvány 2) bősziült 3) féktelen; ~ *шыде* féktelen düh 4) félelm(et)es 5) rémes; ~ *үөп* rémlhír **II.** szörny(eteg); ~ *наша* gonosz | tett
шучкыланаш (-ем) tombol; *түтөн шучкылана* tombol a vihar
шучкылык 1) rém (*fn*); *сарын ~шо* a háború réme 2) rémület 3) rettegés 4) iktózat; ~ *авалта* iktózáttal tölt el 5) vész (*fn*)
шушап I. 1) jövő (*fn*); ~ *жап* jövő idő (*nytan*) 2) jövőendő; *мо ~ым каласаш* jövőendőt mond **II.** jövő (*mn*); ~ *ийыште / ийын* a jövő évben; ~ *кушыкжмын* jövő kedden
шушо 1) érett; ~ *саска* érett gyümölcs 2) rúgó (*mn*); *1000 форинтышко ~ счөт* 1000 forintra rúgó számla
шуымап 1) dobás 2) hajítás
шуэ 1) gyér 2) ritka; ~ *йн* ritka haj; ~ *калык* ritka lakosság
шуэмдап (-ем) ritkít
шуэн ritkán; ~ *огул* nem ritkán; ~ *лийме / логалие* ritkaság; ~ *логалиым погаш* ritkaságokat gyűjt; ~ *лийше* ritkán előforduló; ~ *лийше йөн* ritka lehetőség
шуялтап (-ем) 1) nyújt; *кыдым* ~ kezet nyújt vkinek 2) kilnyújt; *йолым* ~ lábat kinyújt
шуяп (-ем) 1) nyújt; *иктаж-көлан кыдым* ~ kezet nyújt vkinek; *мутланымашым* ~ nyújtja a beszédet 2) átlnyújt 3) belnyújt 4) kilnyújt 5) húz; *жапым* ~ időt húz 6) ellhúz; *наша канашымашым* ~ elhúzza az ügy tárgyalását 7) halogat; *тарваныме жапым* ~ halogatja az indulást 8) késleltet 9) meghosszabbít; *срокым* ~ ha-

táridőt meghosszabbít 10) olt (*bot*)

шүвалап (-ам) 1) füttyöl 2) köp; *иктаж-көн шинчап* ~ szembe köp vkit # *шүвал* *шындоп* füttyöl vmire

шүвап (-ем) köp

шүведап (-ем) permetez; *үйр шүведа* permetez az eső

шүведымаш varázslat

шүведыше 1) vajákos 2) varázsló; ~ *вате* javaslasszony

шүвильвүд nyál; ~ *умшаштем* *погынен* összefut a nyál a számban

шүвыр duda

шүвырон hólyag (*emberről*)

шүгө szű

шүгар sír (*fn*); ~ *түрышто шо-гаш* a sír szélén áll; *үйкөдүмө, нүшто* ~ hallgat, mint a sír; ~ *вес могырышто* síron túli; ~ *вынем* sírlgödör

шүгарла temető

шүгынчаш (-ем) 1) hámoz 2) kilfejt; *нурсам* ~ borsót kifejt 3) hámoz

шүдө száz; ~ *дене* százával; *иктаж* ~ *ен* mintegy száz fő; *мый тыйым ~ ий ужын омыл* száz esztendeje, hogy nem látalak; ~ *дене калык* emberek százai; ~ *ияш* százléves; ~ *ияш лүмгече* százéves évforduló

шүдап (-ем) parancsol

шүдий évszázad

шүдымө parancs

шүдымшө századik; ~ *идалык* századik évforduló

шүдыр I orsó

шүдыр II tengely

шүдыр III 1) csillag; *туалан ~ йымалан* szerencsés csillag(zat) alatt 4) sztár (*sport, szính*)

шүдырап (-ем) 1) fon 2) von 3) vonszol

шўдырнаш (-ем) vánszorog
шўдырнылшө (*nöpr̥en*) szok-
 nyalvadász
шўдырымө 1) fonó- 2) fonási
 (*mn̥évi igenév*)
шўжар 1) húg 2) unokalhúg
шўжар/ака testvér (*nö*)
шўй I 1) szén 2) parázs (*fn*)
шўй II nyak; más nyakába varrja
 az ügyet; *иктаж-көн ~ышкө*
төрилташ nyakába borul vki-
 nek; *иктаж-көн ~ыштө шин-*
чаи a) vkinek a nyakán él b)
 nyűg vkinek a nyakán; ~*ыштө*
 nyakában/nyakán; ~ *гыч рўзен*
волташ leráz a nyakáról
шўй III 1) genny 2) csipa
шўймаш rothadás
шўйшө genny
шўк 1) hulladék 2) szemét
шўкалаш (-ам) 1) taszít 2) to;
*ответственностью*м *весе-*
лан шўкалаш másra tolja a fe-
 lelősséget 3) eltol; *иктаж-*
көм шке дечын ~ eltol vkit
 magától 4) félreltol 5) félrellök
шўкаш (-ем) 1) to; *йоча коляс-*
кым ~ gyerekocsit to 2) taszít
 3) lök; *кынервуй дене өр-*
дыжкө ~ könyökkel oldalba
 lök
шўкедылмаш tolongás
шўктараш (-ем) 1) meglgya-
 láz 2) meglszól
шўктарымашан gúnyos
шўктарыше bántó
шўкшак lom
шўкшемаш (-ам) ellkoplik
шўкшемше 1) rozszant 2) ell-
 avult (*átv*); *шўкшемше еңте-*
тиг-лелкиг tökéletes roncs
 volt
шўкшудо 1) gaz (*fn*); ~ *куш-*
кын пытыше / ~ *пошышо* / ~
наме gazzal benőtt 2) gyom
 3) dudva

шўлалташ (-ем) 1) sóhajt; *кел-*
гын шўлалтыш mélyet sóhaj-
 tott; *кугун* ~ nagyot sóhajt;
 (*орв*) *шўлалтыза!* sóhajtson!
 2) fellsóhajt 3) szív; *көж дене*
 ~ levegőt szív
шўлалтымаш 1) lélegzetivétel;
көргыш ~ bellégzés; *түжвак*
 ~ killégzés 2) sóhajtás
шўлаш (-ем) 1) lélegzik; *йон-*
гаташ ~ szabadabban lélegzik
 2) lehel
шўлешташ (-ам) 1) liheg 2)
 szuszog 3) zihál
шўлык vágyódás
шўлыкан 1) borongós (*kedv*) 2)
 búslkomor 3) csüggedt 4) ko-
 mor (*ember*) 5) borús 6) lel-
 vert 7) mélabús 8) mogorva;
 ~ *кумылан* mogorva kedvében
 van 9) panaszos (*mn*); ~ *әйк*
дене panaszos hangon; ~ *ку-*
мылан лияш borús kedvében
 van 10) savanyú; ~ *түс* sava-
 nyú ábrázat; ~ *ең* savanyú em-
 ber 11) fájdalmas; ~ *түс* fáj-
 dalmas arc
шўлыканаш (-ам) 1) szomor-
 kodlik 2) ellszomorodik
шўлымаш 1) légzés 2) lélegzet
 3) lehelet
шўлыш 1) szellem; *осал* ~ go-
 nosz szellem; *деловой / наша*
 ~ üzleti szellem 2) lélek; *осал*
 ~ gonosz lélek 3) légzés 4) le-
 helet; ~ *пытымешке* utolsó
 leheletéig 5) lélegzet; *шўлы-*
шым налаш lélegzetet vesz; ~
петырнаш kilfűllaszt
шўльө zab
шўм 1) szív (*fn*); ~*еш пышташ*
 szívére vesz; ~*лан неле* nehéz a
 szíve; *элын ~жө* az ország szí-
 ve; *иктаж-көн ~жө верыш-*
тыже vkinek helyén van a szí-
 ve; *иктаж-көлан шўм йөсым*

каласен пуаш kiönti a szívét vkinek; *икаж-мо ~ым пызыра* vmi nyomja a szívét; *уло ~ дене иктаж-молан йывырташ* szívből örül vminek; *уло ~ дене / шўм умен* teljes szívéből; ~ *йөсө* szívfájdalom; ~ *чер* szívfbaj 2) kéreg 3) héj (fáé, gyümölcsé) # ~ым *тарваташ* megindít; *неш келгын ~ тарватен* ez mélyen megindított; ~ыш *логаше* csípős; ~ыш *логаше замечаний / палемдымаш* csípős megjegyzés; ~еш *нижше* a) kedvelt b) kellemes; ~еш *нижше ең* kellemes ember c) vonzó; ~еш *нижше тўс* vonzó külső; ~лан *келыше* kedvelt; ~лан *лишыл* a) kedves (mn) (szeregett) b) meghitt; ~лан *лишыл йолташ* meghitt barát; ~лан *лишыл кутырымаш* meghitt beszélgetés

шўманаш (-ам) fellélekül

шўмбел I. kedves (fn); ~ем *kedvesем* II. kedves (mn) (szeretett)

шўмдымө 1) keményszívű 2) szívtelen

шўмдымешташ (-ам) zsibbad

шўмлаш (-ем) hámoz

шўм-чон I. 1) szív 2) lélek; ~ *лыпланымаш* lelki nyugalom; *поян ~ан* lelkiekben gazdag; ~ым *савырыше вий* varázs; *улыкын ~ым савырыше вий-же* az újdonság varázsa; ~ым *тарватыше* jóízű; ~ым *тарватыше воштылмаш* jóízű nevetés II. lelki

шўр leves (fn); *шке шолтымө ~ым шке кочкаш* (иктаж-молан *наказанийым нумалаш*) megissza a levét vminek.

шўранаш (-ем) hízeleg

шўранышташ (-ам) 1) hízeleg (иктаж-көм) (vkinek) 2) megken (meglvszteget) vkit)

шўраш *dara; манне ~* búzadara

шўраш (-ем) 1) ken 2) belken 3) fellken

шўргө I 1) arc; *лўмын шўргым шуншкедылаш* arcokat vág 2) orca 3) pofa; ~ *мушмо ате* mosdólkagyló; ~ *чевер* pirosság

шўргө II erdő

шўргүштыш törülköző

шўргывылыш arc

шўрдаш (-ем) kiabál, ordít # *шўрден налаш* megszid

шўрем nátha

шўртө 1) cérna 2) fonal

шўрыш kenőcs

шўташ (-ем) 1) átllyukaszt 2) fűr; *розжым ~* lyukat fűr; *вуй про дене шўтымьла чучеш* vmi fűrja az oldalát

шўтлаш (-ем) 1) elklóplik 2) killyukad

шўч korom

шўша gallér; ~дыме *gallér nélküli; нөлтаме ~н* felhajtott gallérral

шўшкалташ (-ем) sípol; *ноезд шўшкалтыш* a vonat sípolt # *шўшкалтен қолташ* külfütyül

шўшкаш (-ам) 1) fellver; *йўым ~* tejszínt fellver 2) tölt (fegyvert) # *шўшкын: ~ кочкаш* magába töm; ~ *темаш* a) töm; *иктаж-мом иктаж-кушко ~* töm vmit vhoва; *чылымым ~темаш* pipát töm b) fellver

шўшкаш (-ем) 1) fütyül 2) kil-fütyül 3) sípol; *ноезд шўшкын* a vonat sípolt 4) sívít # *шўшкен шўлаш* a) horkant b) szuszog

шүшкылаш (-ам) 1) vág; *сөс-нам* ~ disznót vág 2) levág; *вольыкым* ~ jószágot levág 3) öl; *сөснам* ~ disznót öl

шүшкылаш vágás (*cselekmény*)

шүшкымө һүк fütty

шүшкылаш füttyülés

шүшкыш 1) fütő 2) síp

шүшпык fülemüle

шүнтө szfj

шүялаш (-ам) (megl)gyűlik; *сусыр шүялени* meggyűlik a seb

шүяш (-ам) 1) rothad 2) rothadásnak indul 3) oszlik (*holtiltest*)

шыгыр I. 1) szoros (*mn*) 2) szűk

II. 1) szűk (*fn*), *иктаж-мон ~ шитыже лияш* szűkben van vminek 2) szűkölködés

шыгыремдалташ (-ам) sűrűsödlik

шыгыремдаш (-ем) 1) korlátoz 2) redukál

шыгыремдыме положений szorultság

шыгырешташ (-ам) bonyolódlik, bonyolulttá válik

шыгырешташ 1) feszültség 2) bonyolulttá válás

шыгырын sűrűn; ~ *штыме* (*вер*) sűrűn lakott (*hely*)

шыдан 1) dühös; *иктаж-көлан иктаж-молан көра ~ лияш* dühös vkire vmi miatt 2) haragos

шыдан búza

шыде I. 1) düh; ~ *шуэш / толеш* dühbe gurul; *шыдым лукташ* dühbe hoz 2) harag; *иктаж-көн дене ~ лияш* haragban van vkivel; *шыдым кучаш* haragot tart 3) gonoszság **II.** 1) dühös; ~ *айдеме* dühös ember; ~ *кумылан* dühös

természetű 2) haragos (*mn*); ~ *айдеме* haragos ember; ~ *кумылан* haragos kedvében van; ~ *ончалтыш* haragos tekintet; ~ *койылан* haragos természetű; *шыдыж дене* a) dühében b) haragjában; *шыдым шөраш* ellönti az epe; *шыдын кенета талыштымыже / ылыжмыже* dührohamb

шыдешкаш (-ем) 1) haragszlik (*иктаж-көлан иктаж-молан көра*) (*vkire vmi miatt*); *шыдешкем* haragszom 2) meglharagszlik (*иктаж-көлан*) (*vkire*) (*иктаж-молан*) (*vmi miatt*) 3) haragra gerjed 4) meglдühödlik 5) dühös lesz; *шыдешкыш*, *шыдешкен* dühös lett 6) meglmérgesedik 7) idegeskedlik

шыдешкылаш düh

шыдешкыше 1) dühös 2) haragos (*mn*)

шыдешкышын 1) haragosan 2) idegesen

шыдештараш (-ем) 1) meglharagit 2) meglmérgesít 3) bosszant, fellbosszant 4) idegesít, fellidegesít

шыдын 1) dühösen 2) haragosan 3) haraggal 4) mérgesen 5) fenyegetőleg

шыжака 1) halvány 2) matt

шыжакан halványan

шыжаш (-ем) permetez; *шяр шыжа* permetez az eső

шыже I. ősz (*fn*); ~ *мучаште* ősz végén; ~ *ятыр лиймешке* késő őszig; *шыжым* ősszel **II.** ősz; ~ *семестр* őszi félév

шыжыкташ (-ем) 1) fecskendez 2) fröcsköl 3) locsol 4) permetez

шыл hús; *коптитлыме* ~ füstölt hús; ~ *кодымо кече* húsl-

hagyólkedd; ~ым ужаслыне
мэсзэрос; ~ кочкыи húslétel

шылан húsos

шылаш (-ам) 1) ellbújlik; *ик-
таж-кушко шылын шинчаш*
/ *шогалаш* elbújlik v hova; *ик-
таж-көн* деч ~ elbújlik vki
elől; *шылыне* elbújt 2) ellejtő-
zlik; *кушко/кушан* ~ ellejtőzik
vhol/vhová; *иктаж-көн* деч
~ ellejtőzik vki elől 3) rejtő-
zlik; *ала-кушто* ~ rejtőzik vhol
4) menekül; *иктаж-көн* деч
~ menekül vki elől; *шылже*,
кө шылын кертеш menekül-
jön, aki tud # *шылын*: ~ *каш*
ellmenekül; *эл гыч* ~ *каш* el-
menekül az országból; *ик-
таж-көн* деч ~ *каш* elme-
nekül vki elől; ~ *куржаш* а)
ellmenekül; *эл гыч* ~ *куржаш*
elmenekül az országból; *ик-
таж-көн* деч ~ *куржаш* el-
menekül vki elől б) szoklik,
meglszöklük; ~ *куржаш*
menekülés; ~ *куржаш* корно
а menekülés útja; ~ *куржаш*
menekült

шылгочшо ragadozó; ~ *каш*
ragadozó madár; ~ *яшлык* raga-
dozó állat

шылмаш menekülés

шылме вер menedékhely,
övékhely

шылташ (-ам) 1) ítél 2) ell-
ítél; *икем кучымо шотыш-
то* ~ erkölcsileg elítél 3) kri-
tizál 4) megiffedd 5) szemrel-
hány (*иктаж-көм* *иктаж-
молан*) (vmit vkinek) 6) vet;
иктаж-көм ~ vkinek szemére
vet vmit # *шылален* *налаш*
ellítél

шылташ (-ем) 1) rejt; *кө* *нала*,
ончыкылык *мом* *шылта*? Ki
tudja, mit rejt a jövő; *икке* *көр-*

гышты ~ magában rejt; *кушко*
шылтенат? hova rejtetted? 2)
ellejt; *иктаж-мом* *иктаж-
көн* деч ~ ellejt vki elől vmit
3) titkol; *шинчавүдшым* *шыл-
тен* *кертшын* *огыл* nem tudta
titkolni könnyeit 4) eltitkol;
икке *шижмашым* ~ eltitkolja
az érzelmeit; *чыным* *иктаж-
көн* деч ~ eltitkolja az igaz/sá-
got vki elől 5) hallgat (*csend-
ben* *van*); *иктаж-мом* ~ hall-
gat vmiről 6) elhallgat; *ик-
таж-мом* *весе* деч ~ elhall-
gat vki elől vmit 7) fojt; *ик-
таж-мом* *чонеш* ~ magába
fojt

шыма 1) bársonyos; ~ *коваш-
те* bársonyos bőr; ~ *йүк* bár-
sonyos hang 2) finom; ~ *ко-
ваштан* finom bőrű 3) sima; ~
коваште sima bőr 4) gyengéd;
~ *ончалыи* gyengéd pillan-
tás 5) halk; ~ *койышан* illeml-
tudó

шыман gyengéden; *иктаж-
көн* *дене* ~ *иккем* *кучаш*
gyengéden bánik vkivel

шымарташ (-ем) kilfényesít

шыматаш (-ем) 1) megfivgasz-
tal 2) becéz

шымлаш (-ем) 1) kutat; *ик-
таж-мом* ~ kutat vmi után;
диалектым / *кутыртышым*
~ nyelvjárást ку'ат 2) tanul-
mányoz 3) megfivsgál; *йөн-
влакым* ~ megfivsgálja а le-
hetőségeket 4) meglnéz (*meg-
vizsgál*); *түвытлен* *иктаж-
мом* ~ / *шымлен* *налаш* ala-
posan meglnéz vmit 5) alálvet;
иктаж-мом ~ vizsgálatnak
vet alá vmit # *шымлен*: ~ *на-
лаш* utánaljár (*иктаж-мом*)
(vmitnek); ~ *нашме* kilpróbált; ~
ончала kilpróbál; *нашаште* /

практикыште ~ ончаш
 kilpróbál a gyakorlatban
шымлызе kutató (*fn*)
шымлымаш kutatás
шымлыше kutató (*mn*); ~
институт kutatóintézet
шымше 1) hetedik 2) hetes; ~
номеран ... каем a hetessel
 utazom; ~ *номер ... hetes*
 számú
шым(ыт) hét (*szn*); *кастене ~*
шагат марте este hétig;
шымтӱжем hétlezer; *шымлу*
 hetven; *шымшӱдӱ* hétszáz
шынамат példa; *иктаж-кӱлан*
 ~ым *ончыкташ* példát mutat
 vkinek; ~ *семын лияш* példaként áll vki előtt
шындаш (-ем) 1) állít; *верыш*
 ~ helyre állít; *икте-весе воктеке* ~ egymás mellé állít; *ӱс-тембаке* ~ az asztalra állít 2) fellállít; *иктаж-кушко* ~ fellállít vmire 3) leltesz (*иктаж-мом иктаж-кушко*) (*vmít vhová*) 4) megírak; *тулышко* ~ tesz a tűzre 5) feltesz; *кочкаш* ~ feltesz főni; *ӱодышым* ~ kérdést feltesz 6) ültet; *нушенгым* ~ fát ültet; *ӱстелвуйлан* ~ asztalfőre ültet 7) átl-ültet; *у шӱмым* ~ szívet átültet; *вес пӱкеныш* ~ másik székre átültet 8) leültet (*иктаж-кӱм иктаж-кушко*) (*vkít vhová*); *тюрьмашке* ~ (börtönbe zár) 9) rendez; *снектаклым* ~ színldarabot rendez 10) tűz; *цельым ике ончылан* ~ célt tűz maga elé 11) hoz; *ӱӱндымӱ положенийыш* ~ kényelmetlen helyzetbe hoz
шындыктыме пӱй műfog
шындымаш 1) állítás 2) felltevés; *ӱодмашым* ~ a kérdés felltevése

шына szűnyog
шына-копшанте rovar; *осал* ~ kártevő rovar
шынаш (-ем) 1) fér; *туде ву-йышкем ок шыне* az nem fér a fejembe; *иктаж-мо шотышто кокытеланымаш* **шына** kétség fér vmihez 2) belfér; *пӱлемыш кокиӱдӱ еӱ* **шына** a terembe kétszáz személy fér be 3) ellfér # *шынен нурам* nyomul, belnyomul
шын-шын темаш összelzűföldlik
шынышыр 1) gonosz (*mn*); ~ *койышан* gonosz természetű 2) epés, sértő
шын I. 1) csendben 2) csendesen II. 1) csendes 2) halk 3) nyugodt 4) szótlan; ~ *кааш* kil-osen; ~ *лиймаш* hallgatás; ~ *лияш* ellhallgat; ~ *ойлаш* sűg; ~ *ит ойло!* ne sűgj!
шыпкын репсе; ~ *нур* repcelföld
шыпланаш (-ем) 1) elcsendesedik 2) ellhallgat 3) meg-nyugszik 4) megszűnik
шыргыжалаш (-ам) mosolyog
шыргыжалмаш mosoly; *изгылтамашан / койдарыма-шан / мыскылышан* ~ gűnyos mosoly
шыргыжаш (-ам) mosolyog; (*иктаж-молан*) (*vmín*); *иктаж-кӱлан* ~ mosolyog vkire
шыргыжын mosolyogva
шыргыжыкташ (-ем) mosolyra készlet
шырпе 1) gyufa; *ик коробка* ~ egy doboz gyufa; *шырпым удыралаш* gyufát gyűjt 2) szálla; *кӱч йымаке* ~ *нурен* szálla ment a körme alá; ~ *коробка* gyufásdoboz
шырпын darabokra, apróra; ~ *шалаташ* összeltör

шырча

шырча csepp (*fn*)

шыташ (-ем) 1) hajt (*bor*) 2) kilhajt (*кушкыл*) (*növény*) # *шытен лекташ* kilkel (*кушкыл*) (*növény*)

шыште viasz; ~ *гыч* (*ыштыме*) viaszból való; ~ *сорта* viaszlygyertya

ш

шәткө kefe

шит pajzs

ы

ылыжаш (-ам) 1) meglgyullad 2) fellángol 3) feltámad; *көлымо гыч* ~ halottaiból feltámad; *мардеж ылыжеи* feltámad a szél 4) kel; *угыч* ~ életre kel 5) felléled 6) meglélénkül

ылыжмаш ébredés; *калык* ~ nemzeti ébredés; *калык ~ын нагытии* nemzeti ébredés kora

ылыжташ (-ем) 1) gyújt 2) fellgyújt 3) feltüzelt (*árv*) 4) szít (*tüzet*) 5) ébreszt 6) éleszt 7) kelt (*árv*), életre kelt; *үианымашым* ~ reményt kelt

ын jelentés; *шомакын тўналтыи* *ынже* a szó eredeti jelentése

ыңле higgadt

ышлончыш jelentésltan

ыраш (-ем) fellmelegszik; *мотор ыра* a motor felmelegszik

ырес kereszt; ~ым *ыштаи* kereszt; *корно-влак икте-весе дене ~ым ыштаи* / *корно-влак ~ла шутшылыт* az utak keresztelik egymást; ~ла keresztbe; ~ла *ныштаи* ke-

resztbe tesz; ~ла keresztben; ~ла *лияш* keresztelkedik;

ыреслаш (-ем) keresztet vet

ырлыган kanyaró

ырыкташ (-ем) 1) melegít; *өйдөм* ~ vizet melegít 2) fellmelegít 3) melenget 4) süt; *кече шокиын ырыкта* melegen süt a nap

-ыс hiszen; *мый тыйым на-лем* ~ hiszen én ismerlek téged

ышталташ (-ам) 1) állandósul

2) alakul 3) kilalakul 4) keletkezik 5) képződik 6) teljese-
dlik 7) összeláll; *иктаж-көн нерген сўрет ышталтеи* a kép összeáll vkiről 8) adódik

ышталтмаш 1) keletkezés 2) kilalakulás

ышташ (-ем) 1) tesz; *иктаж-көлан порым* ~ jót tesz vkivel; *иктаж-көлан удам* / *осалым* ~ rosszat tesz vkivel; *ного гыч оксам* ~ pénzze teszi a vagyont; *кузе келии, туге ыште* tégy, ahogy tetszik; *мый тыште нимом ыштен ом керт* nem tehetek róla, hogy; *туде нимом ок ыште* az nem tesz semmit 2) megltesz; *кўлеи ошкылым* / *йолтошкалтыишым* ~ megteszi a szükséges lépéseket; *ыштаиет кўлеи* / *верештеи* meg kell tenned; (*иктаж-көм иктаж-молан* ~) (*vkit vminek*); *тудым серкалышылан ыштеным* megtették titkárnak; *йоча-влак чепенахым пушлан ыштаи* a gyerekek a teknőst meglteszik csónaknak 3) végez; *кидвий наиам* ~ fizikai munkát végez; 4) csinál; *эңкекым* ~ kárt csinál; *тудын дене мый мом вара ыштем?* hát akkor mit csináljak vele? *мылам нимом* ~

nincs mit csinálnom 5) intéz; *служебный падам* ~ hivatali ügyeit intézi 6) ellintéz; *ик ыштышаш падам / сомылем уло* van egy kis elintézni valóm 7) ellkövet; *митакем* ~ büntényt követ el 8) cselekszik 9) megállapít 10) alakít 11) alkot; *мыняр ий нимом ыштен огыл* évek óta nem alkotott semmit 12) képez (*nytan*); *вес мут гыч ыштыме шомак* képzett szó 13) fellállít; *комиссийым* ~ bizottságot felállít 14) formál 15) gyárt 16) létrehoz (*művet*) 17) teremt 18) termel 19) művel; *чудым* ~ csodákat művel; *мом ыштенат?* mit műveltél? 20) származtat 21) bánlik; *иктаж-көн дене удаң* ~ rosszul bánik vkivel 22) okoz 23) szerez 24) szolgál; *муныктышылан* ~ tanítóként szolgál; *канашым* ~ tanácsal szolgál 25) megrendez; *найремым* ~ ünnepélyt megrendez 26) csap (*rendez*); *кугу йўмашым* ~ nagy lakomát csap 27) szervez 28) köt; *мирым* ~ békét köt 29) megköt; *договорым / соглашенияым* ~ szerződést megköt; *мирым* ~ békét megköt; *союзым* ~ szövetséget megköt 30) működik; *машина сайын ышта* a gép jól működik; *муныктышылан* ~ tanítóként működik; *ок ыште* nem működik; ~ *тўналаш* működni kezd 31) viszonyul; *керышотын* ~ komolyan viszonyul vmihez 32) mér; *иктаж-көлан наказанийым* ~ büntetést mér vkire 33) belrendez; *пачерлан обстановкым* ~ lakásnak berendez; *олаште*

конторым ыштен irodát rendezett be a városban; # ~ *луйдыме* a) képtelen (*lehetetlen*) b) lehetetlen; *ышташ лийдымым тыланаш* lehetetlent kíván; *ышташ лийдымым налаш / шинчаш огыл* nem ismer lehetetlent; ~ *луймаш* szabad (*fn*); ~ *тўналаш* vállalkozlik; *неле падам* ~ *тўналаш* nehéz dologra vállalkozik; ~ *тоштымо* határozatlan; ~ *тоштымо айдеме* határozatlan ember # *ыштен*: ~ *кертше* képes (*potens*); *иктаж-мом* ~ *кертше* képes vmire; ~ *лукмаш* a) alkotás b) teljesítmény; ~ *лукмо* ўзгар készítmény; ~ *лукташ* a) gyárt b) termel; *шокушым* ~ *лукташ* hőt termel c) alkot d) kifejleszt; ~ *налаш* keres; *киндым* ~ *налаш* kenyeret keres; *оксам* ~ *налаш* pénzt keres; ~ *ончаш* megpróbál; ~ *шукташ* pótol (*utólag elvégez*) # *ыштыде кодаш* mellőz; *шымлымашым ыштыде кодаш* mellőzi a vizsgálatot **ЫШТЫКТАШ** (-ем) 1) csináltat; *вургемым* ~ ruhát csináltat 2) megcsináltat 3) szorít; *иктаж-көлан падам* ~ vkit munkára szorít 4) nőgat; *иктаж-көлан иктаж-мом* ~ nőgat vkit vmire **ЫШТЫМАШ** 1) cselekvés 2) tétel 3) alkotás 4) kilvitel(ezés) (*megvalósítás*) 5) ellintézés 6) művelés # (*иктаж-мом*) ~ *те кучаш* tetten ér vkit **ЫШТЫМЕ** tett; *ыштымым ойгыраш* megbánja tettét; ~ *верч мутым кучаш* felel tetteiért; ~ *ўзгар* készítmény

ыштыше I. 1) alkotó 2) készítő
3) teremтő II. мүкөдө

э

эвакуироватлаш (-ем) kilürít, evakuál

экзамен vizsga; ~ыште шүпт-
няш megbukik a vizsgán; мут-
ланыме ~ szóbeli vizsga; ~ым
кучен сенташ vizsgán átmegy;
~ышке ямдылалташ vizsgára
készül; ~ым кучаш а) lelviz-
gázlik b) vizsgázlik; иктаж-
мо дене ~ым кучаш vizsgázik
vmből

экземпляр 1) példány; кок ~
дене két példányban; обяза-
тельный ~ köteles példány 2)
egyed

экономий közlgazdaság
экономике közlgazdaságtan
экономист közlgazdász
экономический gazdasági
экскурсий kirándulás; ~ым
ышташ kirándul

экскурсовод 1) idegenlvezető
2) kalauz (idegenlvezető)

эксперимент kísérlet; ~ым
эрташ kísérletet végez

эксплуатироватлаш (-ем)
kiluzsoráz, kilzsákmányol

экспорт export, kilvitel

экспортироватлаш (-ем) ex-
портál

эксыде állandóan, folyvást

эксыдыме folyamatos

эл ország; нүмтнь ~ыште аз
егész országban

электрический 1) elektromos

2) villamos (mn); ~ брутве
villanylborotva; ~ ламтычке
villanylégő; ~ ток villanyláram

электростанций elektromos
művek, villamos erőmű

элемент elem

элементар elemi

элкөргө bellföld; ~ наша ми-
нистр bellügyminiszter

элкөргысө bellföldi

эльныктараш (-ем) kilmerít,
kilfáraszt

элөрдьж kül-; ~ политике
küllpolitika; ~ торгайымаш
küllkereskedelem

элте nyaláb

эм gyógyszer, orvosság; ~ым
йүаш orvosságot szed

эмбарго kiviteli tilalom

эмблеме jellkép

эмганаш (-ем) 1) sérül (kan)
(testileg); megsérül 2) sérülést
szenved

эмгаташ (-ем) 1) megsebesít
2) megsért; йолым эмгамен
megsértette a lábát

эмгатымаш sérülés

эмигрант emigráns

эмиграций kilvándorlás

эмигрироватлаш (-ем) kilván-
dorol

эмлалташ (-ам) 1) gyógylkeze-
lik 2) kezelés alatt áll # эм-
лалт шуаш rendbe jön (egész-
сегілег)

эмлаш (-ем) 1) gyógyít; черым
~ betegséget gyógyít 2) kezel;

черлым ~ beteget kezel; ~
лийдыме gyógyíthatatlan; ~
лийдыме черле gyógyíthatat-
lan beteg 3) gyógylkezel

эмлык: ~ кушкыл gyógylнө-
vény; ~ шудо gyógylнөvény

эмлымаш 1) gyógyítás 2)
kezelés 3) gyógylkezelés

эмлымвер kórház

эмраташ (-ем) vigasztal; шкем
тудын дене ~, ... azzal vigasz-
talja magát, hogy

эмратыш vigasz; иктаж-куш-
то ~ым муаш vigaszt talál
vmiben

III (felső fok jele); ~ *узи* legkisebb; ~ *узи пашадар* legkisebb fizetés; ~ *кузу* a) csúcspont b) legnagyobb; ~ *кузу кокля гыч кокымшыжэ* második legnagyobb; ~ *кузу иигот* korlátár; ~ *кузу ужаш* oroszlánlrés; ~ *күкиш* legfőbb; ~ *күкиш цель* legfőbb cél; ~ *күкиш жан* legfőbb ideje; ~ *күлешан* a) átlutó b) leglfőbb; ~ *күшн* mindenekfelett; ~ *күшыл* legfelső; ~ *күшыл вуйлатымаш* legfelső vezetés; *пöртын* ~ *күшыл пачашыжэ* a ház legfelső emelete; ~ *лишыл* leglközelebbi; ~ *лишыл арнялаште* a legközelebbi hetekben; ~ *лишыл погытымаште* a legközelebbi gyűlésen; ~ *лишыл родо* legközelebbi hozzátartozó; ~ *пытармыш* leglutosó; ~ *пытармыш татыште* a legutolsó pillanatban; ~ *сай* legljobb; ~ *сай случай годым* a legjobb esetben; ~ *сай ийгот / пагым* a legjobb kor; ~ *сайлан шотлаш* legjobbnak lát; *курсышто* ~ *сай тунемше-влак* az évfolyam legjobbjai; ~ *түнэлмыш гыч* leglelejtől; ~ *түр* leglszélő; ~ *шагал* a) legkevesebb; *туде* ~ *шагал* ez a legkevesebb; ~ *шагал түжем тенгеш* *логалеш* ez legkevesebb ezer rubelba kerül; b) legalább; ~ *шагал түжем форинтеи* *логалеш* legalább ezer forintba kerül; ~ *шүко* legtöb; ~ *шүко еңа* legtöbb ember
маш parázslík # *энын йўлаи* parázslík
 итрек1) baj; ~ *ыш логалаи* bajba kerül 2) kár; *материаль-*

ный ~ anyagi kár; *иктаж-көлан* ~ *ым кондаи / иктаж-көм* ~ *ыш пуртаи* kárára van vkinek 3) sérelem; *материальный / окса* ~ anyagi kár 4) szerencsétlenség; ~ *лийын* szerencsétlenség érte; *күртньыгорно* ~ vasúti szerencsétlenség 5) veszteség; *кузу* ~ *ыле* nagy szerencsétlenségeink voltak; ~ *окса* ~ pénzbeli szerencsétlenség; ~ *ым ыштаи* a) kárt okoz b) kárt tesz vmiben 3) megrövidít (*megkárosít*); *иктаж-көлан 100 форинтаи* ~ *ым ыштаи* megrövidít vkit 100 forinttal

эпер 1) folyó (*fn*); ~ *сеп* folyópart; ~ *шокии* a folyó ága; ~ *ын* *мучаштыжэ* a folyó felső szakasza 2) folyam

эперташ (-ем) 1) támaszkodlik; *тышке* ~ erre támaszkodlik; *иктаж-молан / кушан* ~ vminek/vmihez támaszkodlik; *пырдыж-лан-еш* ~ fálnak támaszkodlik; *тоял-лан-еш / понд-ылан-еш* ~ botjára támaszkodlik 2) dől; *пырдыж-лан-еш* ~ a fálnak dől

эпертымаш érintkezés

эпергыш 1) támasz 2) támla; *нүкен* ~ széklátmla 3) tartó (*fn*)

эныж málna

эпырак 1) horog; ~ *ыш верештаи* horogra akad; ~ *ым нелаш / чўнгаи* bekapja a horogot 2) kampó

эвыраш (-ем) 1) nyög 2) sziszeg (*фјјдаломтөл*)

эпыремыш pók; ~ *вот* póklháló

эпырымаш nyögés

эпере, эпереш I. 1) feleslegesen, fölöslegesen 2) hiába; *тыште уже чыла* ~ *и* itt már minden hiába II. hiábavaló; ~

- тыршы-маш* hiábavaló
fáradozás; ~ *наша* hiábavaló
munka; ~ *ш лийын огыл* nem
volt hiába- való
- эпле** nyugodt; ~ *ар дене* nyugodt lelkiismerettel
- эпос** eposz
- эр I.** reggel (*fn*); *поро ~!* jó reggelt (kívánok)! **II.** 1) reggeli (*mn*); ~ *лунс* reggeli harmat; ~ *йэсара* szürkület (hajnali) 2) korai; ~ *помыжалтмаш* korai ébresztés; ~ *толио теле* korai tél 3) kora (*mn*); ~ (*толшо*) *шошо* kora tavasz **III.** 1) kora (*hsz*) 2) korán; ~ *кыне-лаш* korán kel; *эрдене* ~ korán reggel; ~ *кочкыш* reggeli (*fn*); ~ *кочкыш годым* reggelenél
- эрвел I.** kelet; ~ *ыш / ~ могырыш* kelet felé; ~ *ыште* keleten **II.** keleti; ~ *мардеж* keleti szél
- эргаш** fiú
- эрге** fia (*vkinek*); ~ *уныка* fiúlunoka
- эрде** 1) comb 2) csípő
- эрдене** reggel (*hsz*); *эрденылан* reggelre; *кажне* ~ minden reggel
- эрденысе** reggeli (*mn*); ~ *поезд* reggeli vonat
- эре I** 1) állandóan 2) egyfolytában; *кум кече* ~ egyfolytában három napon át 3) mindig; ~ *огыл* nem mindig 4) egyre; ~ *иземше / шагалемше* egyre csökkenő; ~ *шукырак* egyre több 5) folyvást; ~ *шлыме вер* állandó lakás/lakóhely; ~ *кучымо кыл* állandó kapcsolat; ~ *лийше* folyamatos, folytonos
- эре II** tiszta
- эрельк** tisztaság
- эр-йүдвел** északkelet
- эрке** nyugalom
- эркын I.** 1) lassan; ~, *но ушан-лын* lassan, de biztosan; ~ *ка-яш* lassan hajt 2) csendesen; ~ *йүраш* csendesen esik **II.** lassú; ~ *коштмаш* lassú közlekedés, ~ *ен* lassú ember; ~ *шоньышо* lassú gondolkodású
- эркын-эркын** lassanként
- эркышнаш** (-ем) (ell)gyengül; *мардеж эркышна* gyengül a szél
- эрла** holnap; ~ *эрдене* holnap reggel; ~ *лан* holnapra; ~ *марте / йотке* holnapig; ~ *гыч тўналын* holnaptól kezdve
- эрласе** holnap
- эрма** rendkívüli; ~ *положений* rendkívüli állapot; ~ *случай* rendkívüli eset
- эртак** folyvást; ~ *йолам ыш-тыме ен* bünlbak
- эрташ** (-ем) 1) rendez; *приём-ным* ~ fogadást rendez 2) tart; *пайремым* ~ ünnepet tart; *сөвещанийым* ~ értekezletet tart 3) tölt; *кеңешым ялыште* ~ falun tölti a nyarat; *жапым лудмо дене* ~ olvasással tölti idejét 4) eltölt; *жапым* ~ eltölti az idejét 5) kiltölt; *наказаний срокым* ~ kitölti a büntetését
- эртарымаш** 1) rendezés 2) időltöltés
- эрташ** (-ем) 1) múlik (*ид*); *жап нелын / йöсын эрта* nehezen múlik az idő; *ик шагат эртыш* egy óra múlt; *кум шагатым перымеке лу минут эртен* tíz perccel múlt három óra 2) elmúlik; *тўтан эртен* a vihar elmúlt; *куд шагат эртен* elmúlt hat óra; *пайрем эртен* az ünnepek elmúltak;

коло ий эртен elmúlt húsz éves 3) leltellik *жап эрта* (idő); *спок эрта* a határidő letelik; *наша жап эрта* a munkaidő letelik 4) meghalad; *туде айдемын ушакылымат эрта* ez meghaladja az emberi értelmet 5) dönt; *рекордым* ~ rekordot dönt 7) oda (*elmúlt*); *кенеж эртыш* oda a nyár # *эртен*: ~ *кайш* a) megelőz; *иктаж-көм/мом* ~ *кайш* megelőz vkit/vmit; *ий-готым* ~ *кайш* megelőzi a korát b) felülmúl; *чыла вучы-машым / ушанымашым* ~ *кайш* minden várakozást felülmúl; *ишем* ~ *кайш* felülmúlja önmagát

эргыме: *ий-влак* ~ *семын* ahogy múlnak az évek
эргыше I. 1) múlt (*mn*); ~ *ийын* múlt évben; ~ *урокин* a múlt órán 2) elmúlt; ~ *ийлаште* az elmúlt években II. múlt (*fn*); *эртышым укемдаш* megtagadja a múltját; *туде уже* ~ (*наша*) ez most már a múlté; ~ *жап* múlt idő (*nytan*)

эрык I. 1) szabadság; *поэтын* ~ *ше* költői szabadság 2) szabad (*fn*); *иктаж-көм* ~ *ышке* *лукташ* szabaddá tesz vkit; ~ *ыште* a szabadban, szabadon; ~ *ыште* *лияш* szabadon van, szabad levegőn van II. szabad (*mn*); ~ (*ан*) *кава йымалне* szabad ég alatt # ~ *ыш* *колташ* a) felloldoz b) fellszabadít; ~ *ыш* *лекташ* a) fellszabadul b) meglszabadul; ~ *ыш* *лукташ* a) fellment b) kilszabadít; *тюрьма гыч* ~ *ыш* *лукташ* kiszabadít a börtönből c) meglszabadít; ~ *ышке* *лекташ* szabadulás

эрыкан 1) szabad (*mn*); ~ *рын-ке* szabad piac; ~ *сайлымаш* szabad választások 2) kötetlen; ~ *кутырымаш* kötetlen beszéd

эрыкташ (-ем) 1) tisztít; *вурге-мым* ~ ruhát tisztít; *паренгым* ~ krumplit tisztít; *йолчиемым* ~ cipőt tisztít 2) pucol (*ик-таж-мом*) (*vmít*) 3) takarít 4) hámoz; *паренгым* ~ krumplit hámoz

эрыктымаш (nagy) takarítás
эсап szándék; *уда* ~ *ше* *уло* rossz szándéka van; *иктаж-мом* *ышташ* ~ *ше* *уло* szándékában áll vmit megtenni; *тыгай* ~ *де-не* azzal a szándékkal

эскераш (-ем) 1) vigyáz 2) ügyel (*иктаж-көм*) (*vmire*) 3) megfigyel (*rendőr is*) 4) kísér; *иктаж-мом* *түткын* ~ figyelemmel kísér 5) követ; *иктаж-көм* ~ követ vkit

эскерыше gondviselő

эскорт kíséret

эстафет váltó (*sport*)

этап szakasz; *виянме* ~ fejlődési szakasz; *нашан туде* ~ *ыш-тыже* a munkának ebben a szakaszában

этикет etikett

этикетке címke

этнограф néprajzkutató, néprajzos

этнографий etnográfia, néprajz

эше 1) még; ~ *йоча* még gyerek; ~ *тудо ийыштак* még abban az évben; ~ *изишак* még egy kicsit; ~ *ик гана* még egyszer; ~ *ик гана тунаре* még egyszer annyi; *тылат* ~ *мо күлеш?* mit akarsz még? *чайым* ~ *йят мо?* kérsz még

teát? ~ уло? van még? 2) továbbá 3) mindig, még mindig
эшеат ismét

ю

ю варázslige; ~лан моштымаш
boszorkányság; ~лан мош-
тышо javaslasszony

юа foklhagyma

юалтараш (-ем) 1) lelhűt, kihűt
2) üdít

юбилей 1) évforduló; ~ым
пайремлаш évfordulót ünne-
pel 2) jubileum

юбко szoknya

юватылаш (-ам) 1) késleke-
dlik (иктаж-мо дене) (vmi-
vel); ~ жсан уке nincs idő a
késlekedésre 2) tétovázlik 3)
tesz-vesz

юватылде késlekedés nélkül

юватылмаш késlekedés

ювелир 1) aranyműves 2) ékl-
szerész

юго 1) utód 2) örökös

югылаш (-ем) 1) örököl; кузу
погым / именийым ~ nagy va-
gyont örököl 2) öröklés útján
kap

югылык örökség; духовный ~
szellemi örökség; тывыра ~
kulturális örökség

югынного örökség; ~ деч посна
кодаш örökségből kilzár / kil-
tagad; югынногогым кодаш rál-
hagy (örökségül); югынногогым
налмаш öröklés; ~ сеьын на-
лаш öröklés útján кап vmit

юж I. levegő; ~ым локтылаш
rontja a levegőt; ~ышто ке-
чаши a levegőben lóg II. 1) lé-
gi; ~ корно légi út, légi járat; ~
корно дене légi úton; ~
транспорт légi forgalom; ~
шар légglömb

южвүд csapadék; удалык ~ évi
csapadék

южгунам 1) néha 2) időnként
3) bizonyos esetekben 4)
egyes esetekben 5) hébe-hóba

юждымо 1) léglüres; ~ прост-
ранстве léglüres tér 2) leve-
gőtlen

южо 1) némely 2) egyesek

южышт 1) némely, némelyek 2)
egyesek

юзо 1) varázsló; ~ вame boszor-
кány 2) vajákos

юлаш (-ем) varázsol

юлымаш varázslat

Юмо a Gondviselő

юмо I. 1) ég (fn) 2) isten; ~ де-
не пырля / таза мий isten ve-
led; юмо гаи мий! az isten sze-
relmére; ~ гына пала isten
tudja; юмын тун шенгелне
(улак / тора верыште) az is-
ten háta mögött 3) teremő; ~
пала tudja a teremő II. isteni;
юмылан удылмаш istentisz-
telet; юмылан ушаныдыме а)
hitetlen (poganу) b) vallástal-
lan; юмылан ушанымаш hit;
юмылан ушаныше а) hívő b)
vallásos c) kegyes (vall);
юмын мутым шараши игét
hirdet; Юмын мутшо Isten
igéje; юмыжам! а) szent ég!
b) szent isten c) te úristen!

юмончылно! bizony Isten!

юриспруденций jogltudo-
mány; ~ым тунем пытарен
jogot végzett

юрист jogász

я

я ... я vagy ... vagy
яныгаш (-ем) 1) lesoványo-
 dlik 2) fogy 3) lefogy
янык sovány
ядро atommag
яжарланаш (-ем) зülллик (kil-
 szarong)
ялык bűn; ~ыш пураш бűнбе
 esik
яккака 1) csúszós; ~ корно
 csúszós út 2) sík (mn) 3) síkos
яклешташ (-ам) 1) csúszlik 2)
 elcsúszlik; бананын шыме-
 ныжсе яклешт каяш (= изи
 понылышлан көра тутка-
 рыш логалаш) elcsúszik egy
 banánhéjon 3) lecsúszlik; оде-
 я яклешт волен lecsúszott a
 takaró 4) siklik; ий / өйд үм-
 башне ~ siklik jégen/vízen)
яклештмаш csúszás
ял 1) falu; ~ ышке илаш кус-
 наш falura költözik 2) tele-
 pülés; ~озанлык mezőgazda-
 ság; ~ озанлык шанче agro-
 нómia
ялысе falusi; ~ ылын falusi
 élet; ~ нөпм falusi ház; ~ от-
 ношений falusi viszonyok; ~
 ылыше vidéki (fn)
ямде I. kész (hsz); **ямде** (ляш)
 kész van; **полиаш** ~ kész se-
 gíteni; **чылалан** ~ mindenre
 kész; ~ улмаш / лиймаш кэ-
 сзенлét **II.** kész (mn); ~ про-
 дукт késztermék; ~ сату
 készláru; ~ чем / ~ вургем
 készláruha; ~ лияш а) elkészül;
 маданый дене ~ лийын elké-
 szült a feladatával; **корнышко**
 ~ лияш elkészül az útra; **экза-
 менныш(ке)** ~ лияш elkészül a
 vizsgára 2) készenlétben van

ямдылалташ (-ам) 1) készül;
 урокыш ~ órára készül; **врач-
 лан** ~ orvosnak készül; **үдыр
 налаш / марлан каяш** ~ háza-
 sodni készül 2) elkészül; **кор-
 ныш** ~ elkészül az útra; **экза-
 менлан** ~ elkészül a vizsgára
 3) előkészületeket tesz # **ям-
 дылалте:** кызыт гына ям-
 дылалтым мөнгө гыч каяш
 már éppen elkészültem ha-
 zuról

ямдылалтде előkészület nél-
 kül

ямдылалтмаш 1) előkészítés
 2) előkészület; ~ **деч посна**
 előkészület nélkül

ямдылаш (-ем) 1) készít; **пла-
 ным** ~ tervet készít; **мом па-
 лемдылашлыкым** ~ felljegy-
 zéseket készít 2) elkészít; **ке-
 чывал кочкышым** ~ elkészíti
 az ebédet 3) előkészít 4) elő-
 készületeket tesz 5) belfőz;
сливам тельлан ~ szilvát főz
 be télire 6) eltesz; **саккам те-
 лылан** ~ gyümölcsöt télire el-
 tesz

ямдылымаш előkészítés

ямдылыше készítő

-ян csak; **пу-- тышке** add csak
 ide; **каласе--** mondd csak;
лийже-- legyen csak

январь január

янда üveg; ~ гыч ыштыме
 üvegből való

яндар 1) tiszta; ~ **апака** tiszta
 bor, ~ **юж** tiszta levegő; ~ **вү-
 дан** tiszta vízű; ~ **огыл** nem
 tiszta; ~ **нарыш** tiszta bevétel;
 ~ **вуйи** tiszta fejű; ~ **игече** tiszta
 idő 2) derűs; ~ **кумыл** derűs
 hangulat 3) világos; **ик стопко**
 ~ сыра egy pohár világos (sör)
 4) üde 5) zöngés 6) hangos; ~
уйкын hangos szóval # **тутак-**

лымаш *деч ~еш кодаш*
 tisztázza magát a vád alól
яндаремдаш (-ем) üdft
яндарлык 1) tisztaság (világos-
 ság) 2) üdeség
яндарын 1) tisztán 2) világosan
 3) üdén
янлык állat (*vad*)
яра 1) puszta (*mn*); ~ *мланджм-
 балне* a puszta földön; ~ *кид
 дене* puszta kézzel; ~ *вер* pus-
 ta (*fn*) 2) üres; ~ *жапыште*
 üres óráiban; ~ *ход* üresjárat 3)
 szabad (*mn*); ~ *жан* szabadl-
 idő; ~ *жапыште* szabadidej-
 ében; *корно* ~ az út szabad; ~
шинчыме *вер* szabad ülőhely;
 ~ *удырамаш* prostituált; ~ *кече*
 szabadnap 4) ingyen; ~ *билет*
 (*оксам тўлыде налме*) sza-
 badljegy 5) tétlen; ~ *кыйше*
 tétlen; ~ *огыл* foglalt; ~ nem
 foglalt
яраимнын: ~ *кудалышташ*
 lovagol; ~ lovagolva, lovon; ~
кудалыштташ lovaglás

ярминга vásár; ~*шке кошташ*
 vásárra jár
ярнаш (-ем) fárad, kilfárad;
чылт ярнен teljesen kifáradt
 # *ярнен пытымаш* kilmerült-
 ség
ярныктараш (-ем) 1) fáraszt
 kilmerít 2) kerget; *неш чот*
 (*иктаж-мом ыштыктен*) ~
 halálba kerget vkit (*átv*)
ярныше fáradt
ярсаш (-ем) szabadul; *ок ярсе*
 foglalt; *ярса* nem foglalt
ярым 1) rost 2) szál
ясле bölcsőde
ясмык, ясмык пурса lencse
ястараш (-ем) kilrak; *иктаж-
 мом иктаж-кушеч* ~ kirak
 vmit vmiből
ятыр(лан) jelentősen, meg-
 lehetősen
ятырын csomóban
яшылык 1) doboz 2) fiók 3) láda

A mari nyelv mezei-keleti irodalmi változatának rövid nyelvtana

1. Hangtani megjegyzések

1.1. A hangállomány és a betűk értéke

1.1.1. A magánhangzók

a [a], *e* [e, szó elején: je], *o* [o], *ö* [ö], *ы* [svá-szerű hang], *э* [e], *u* [i], *y* [u], *ý* [ü], *ё* [jo], *ю* [ju], *я* [ja]

1.1.2. A mássalhangzók

п [p], *б* [b], *м* [m], *в* [v], *т* [t], *д* [d], *с* [sz], *з* [z], *н* [n], *нь* [ny], *г* [ng], *л* [l], *ль* [lj], *ш* [s], *ж* [zs], *р* [r], *ч* [cs], *й* [j], *к* [k], *г* [g], *ф* [f], *х* [h], *ц* [c]

1.2. Az ábécé

а б в г д е ё ж з и й к л м н н о ө п р с т у ү ф х ц ч ш щ ъ ы ь э ю я

2. Alaktan

2.1. A főnév

2.1.1. Az esetek

Nom. = nominativus, alanyeset

Acc. = accusativus, tárgyeset

Gen. = genitivus, birtokos eset

Dat. = dativus, részeshatározó eset

Iat. = iativus, többnyire *hová* kérdésre felelő eset

Illat. = illativus, -ba/-be

Iness. = inessivus, -ban/-ben

Abl. = ablativus, többnyire *honnan* kérdésre felelő eset

Comp. = comparativus, többnyire módhatározó eset, -ként

Comit. = comitativus, társhatározó eset

Carit. = caritivus, vmi nélkül

2.1.2. Ragozási minták

2.1.2.1. Abszolút ragozás, egyes szám (*аза* 'gyermek', *кан* 'törzs')

Nom.	<i>аза</i>	<i>кан</i>
Acc.	<i>азам</i>	<i>каным</i>
Gen.	<i>азан</i>	<i>капын</i>
Dat.	<i>азалан</i>	<i>каплан</i>
Lat.	-	<i>капеш</i>
Illat.	-	<i>капышке</i>
Iness.	-	<i>капыште</i>
Abl.	<i>азалеч</i>	<i>каплеч</i>
Comp.	<i>азала</i>	<i>капыла</i>
Comit.	<i>азаге</i>	<i>канге</i>
Carit.	<i>азаде</i>	<i>канде</i>

A többes szám jele: *-влак*: *аза* 'gyermek' > *аза-влак* 'gyermekék'. A többes számú alakokban az esetragok a tőhöz járuló többes szám jel után állnak (pl. Iness. *кудо-влак-ыште* 'kunyhókban').

2.1.2.2. Birtokos ragozás

A birtokos személyragok és az esetragok sorrendje alapján az esetek két csoportra oszthatók:

- birtokos személyrag + esetrag sorrend: Acc., Gen., Appr., Comit., Carit.;
- esetrag + birtokos személyrag sorrend: Lat., Illat., Iness;
- ingadozik: Dat. és Comp.

Egyes szám

	1. személy	2. személy	3. személy
Nom.	<i>канем</i>	<i>канет</i>	<i>канше</i>
Acc.	<i>канемым</i>	<i>канетым</i>	<i>капыым</i>
Gen.	<i>канемын</i>	<i>канетын</i>	<i>капыын</i>
Dat.	<i>канемлан</i>	<i>канетлан</i>	<i>капыылан</i>
	<i>капланем</i>	<i>капланет</i>	<i>капланже</i>
Lat.	<i>канешем</i>	<i>канешет</i>	<i>канешыже</i>
Illat.	<i>капышкем</i>	<i>капышкет</i>	<i>капышкыже</i>
Iness.	<i>капыштем</i>	<i>капыштет</i>	<i>капыштыже</i>

Abl.	<i>канемлеч</i>	<i>капетлеч</i>	<i>капылеч</i>
Comp.	<i>канемла</i> <i>каплам</i>	<i>капетла</i> <i>каплат</i>	<i>капыла</i> <i>каплаже</i>
Comit.	<i>канемге</i>	<i>капетге</i>	<i>капыге</i>
Carit.	<i>канемде</i>	<i>капетде</i>	<i>капыде</i>

Többses szám

Nom.	<i>канна</i>	<i>канда</i>	<i>капышт</i>
Acc.	<i>каннам</i>	<i>кандам</i>	<i>капыштым</i>
Gen.	<i>каннан</i>	<i>кандан</i>	<i>капыштын</i>
Dat.	<i>канналан</i> <i>канланна</i>	<i>кандалан</i> <i>канланда</i>	<i>капышлан</i> <i>канланшты</i>
Lat.	<i>канешна</i>	<i>канешда</i>	<i>канешышт</i>
Illat.	<i>капышкына</i>	<i>капышкыда</i>	<i>капышкышт</i>
Iness.	<i>капыштына</i>	<i>капыштыда</i>	<i>капыштыже</i>
Abl.	<i>канналеч</i>	<i>кандалеч</i>	<i>капышмлеч</i>
Comp.	<i>каннала</i> <i>канлана</i>	<i>кандала</i> <i>канлада</i>	<i>капыштла</i> <i>каплашт</i>
Comit.	<i>каннаге</i>	<i>кандаге</i>	<i>капыштге</i>
Carit.	<i>каннаде</i>	<i>кандде</i>	<i>капыштде</i>

A többes számú birtokot a többesjel hozzáadásával fejezik ki, pl. *nöpm* 'ház' > *nöpm-влак-ем* 'házaim', *nöpm-влак-ет* 'házaid' stb.

2.2. A melléknév

A melléknév fokozásának három foka az alap-, a közép- és a felsőfok. Az alapfok jelöletlen, a középfokot a *-рак* jellel, a felsőfokot az *эн* partikulával fejezik ki. Pl. *ошо* 'fehér' – *ошырак* 'fehérebb' – *эн ошо* 'legfehérebb'.

A fokozás szintaktikai formája:

- középfok: *ук nöpm весе деч изи* 'egyik ház kisebb, mint a másik' (tkp. 'egyik a másiktól kicsi');
- felsőfok: *момор деч момор* 'legszebb' (tkp. 'széptől szép').

2.3. A névmások

2.3.1. A személyes névmások

Egyes szám

	Első sz.	Második sz.	Harmadik sz.
Nom.	мый	тый	тудо
Acc.	мыйым	тыйым	тудым
Gen.	мыйын	тыйын	тудын
Dat.	мыланем	тыланет	тудлан

Többes szám

Nom.	ме	те	нуно
Acc.	мемнам	тендам	нуным
Gen.	мемнан	тендан	нунын
Dat.	мыланна	тыланда	нунылан

2.3.2. Visszaható névmás

Egyes szám:

	Első sz.	Második sz.	Harmadik sz.
Nom.	(мый) ике	(тый) ике	(тудо) ике
Acc.	икемым	икендым	икенжым
Gen.	икемын	икендын	икенжын
Dat.	икаланем иқанем	иканет	икаланже

Többes szám

Nom.	(ме) ике	(те) ике	(нуно) ике
Acc.	икенам	икендам	икеныштым
Gen.	икенан	икендан	икеныштын
Dat.	иканна икаланна	иканда	иканышт икаланышт

2.3.3. Mutató névmások

2.3.3.1. Főnévi használatúak: *туде* 'ez', *сезде* 'ez'; *тудо* 'az', *саде* 'az'.
Ragozásuk megegyezik a főnévével.

2.3.3.2. Melléknévi használatúak: *тыгай* 'ilyen', *тугай* 'olyan'.

2.3.3.3. Számnévi használatúak: *тынар(е)* 'ennyi', *тунар(е)* 'annyi'.

2.3.4. Kérdő és vonatkozó névmások

2.3.4.1. Főnévi használatúak: *кө* 'ki, aki'; *мо* 'mi, ami'; *күдө* 'melyik, amelyik'.

2.3.4.2. Melléknévi használatú: *могай* 'milyen'.

2.3.4.3. Számnévi használatúak: *мыңар*, *куңар* 'hány, mennyi, ahány, amennyi'.

2.3.4.4. Határozói használatúak: *кунам* 'mikor', *кушан*, *кушак(ын)*, *куш(ко)* 'hova', *кушто* 'hol', *кушеч* 'honnan', *кузе* 'hogyan'.

2.3.5. Határozatlan névmások

А kérdő névmásokból az *ала-* és a *иктаж-* előtaggal, ill. *-гынат* utótaggal képződnek, pl. *ала-кө*, *иктаж-кө*, *кө-гынат* 'valaki', *ала-мо*, *иктаж-мо*, *мо-гынат* 'valami', *ала-могай*, *иктаж-могай*, *могай-гынат* 'valamilyen', *ала-кушто*, *иктаж-кушто*, *кушто-гынат* 'valahol' stb.

2.3.6. Tagadó névmások

2.3.6.1. Főnévi természetűek: *нигө* (< *ни*+*кө*) 'senki', *нимо* 'semmi'.

2.3.6.2. Melléknévi természetű: *нимогай* 'semmilyen'.

2.3.6.3. Számnévi természetű: *нимыңар(е)* 'semmennyi'.

2.3.6.4. Határozói természetű: *нигушто* 'sehol', *нигунам* 'semmikor' stb.

2.4. A számnevek

2.4.1. Tőszámnevek

А тőszámneveknek 1-9-ig két alakja van; a rövid alakot jelzőként, a hosszabb alakot egyéb funkciókban használják.

1 – <i>ик</i> , <i>икте</i> , <i>иктыт</i>	6 – <i>күд</i> , <i>күдыт</i>
2 – <i>кок</i> , <i>кок(т)ыт</i>	7 – <i>шым</i> , <i>шымыт</i>
3 – <i>кум</i> , <i>кумыт</i>	8 – <i>кандаш</i> , <i>кандаше</i>
4 – <i>ныл</i> , <i>нылыт</i>	9 – <i>индеш</i> , <i>индеше</i>
5 – <i>вич</i> , <i>визыт</i>	10 – <i>лу</i>
	11 – <i>латик(те)</i> , <i>латиктыт</i>
	12 – <i>латкок(ыт)</i> , <i>латкоктыт</i>
	13 – <i>латкум(ыт)</i> stb.
20 – <i>коло</i>	60 – <i>күдло</i>
30 – <i>кумло</i>	70 – <i>шымлу</i>
40 – <i>нылле</i>	80 – <i>кандашлу</i>
50 – <i>витле</i>	90 – <i>индешлу</i>
	100 – <i>шүдө</i>
	1000 – <i>түжсем</i>

2.4.2. Sorszámnevek

1. – <i>икымыше</i>	6. – <i>кудымышо</i>
2. – <i>кѳкымышо</i>	7. – <i>шымыше</i>
3. – <i>кумышо</i>	8. – <i>кандашымыше</i>
4. – <i>нылымыше</i>	9. – <i>индешымыше</i>
5. – <i>визымыше</i>	10. – <i>лумымышо</i>
11. – <i>латикымыше</i>	
12. – <i>латкокымышо</i> stb.	

20. – <i>колымышо</i>	60. – <i>кудылымышо</i>
30. – <i>кумлымышо</i>	70. – <i>шымлумыш</i>
40. – <i>ныллымыше</i>	80. – <i>кандашлумыш</i>
50. – <i>витлымыше</i>	90. – <i>индешлумыш</i>
100. – <i>шѳдымышѳ</i>	
1000. – <i>тѳжемыше</i>	

2.5. A névutók

A névutós szerkezet többnyire jelöletlen, azaz az alaptag nominativusban áll, pl. *nöpm дек(е)* 'a házhoz', *nöpm дене* 'a háznál, a házzal', *nöpm деч* 'a háztól'.

Némely névutó azonban függő esetet vonz, pl. a *кѳра* '-ért, miatt' dativust (*вашлиймашлан кѳра* 'a találkozás miatt'), a *вара* 'után' pedig ablativust vagy ablativus ragos névutót (*кино деч вара* 'mozi után').

2.6. Az ige (I. ragozás: *толаш* 'jön', II. ragozás: *илаш* 'él')

Ragozásuk szerint a cseremiszi igék két csoportra oszthatók. Az I. konjugációhoz tartozó igék egyes szám első személyű ragja *-ам*, a II. konjugációhoz tartozó igéké pedig *-ем*.

2.6.1. Igeidők

2.6.1.1. Jelen idő

	I. ragozás	II. ragozás
E.sz.	1. <i>толам</i>	<i>илем</i>
	2. <i>толат</i>	<i>илет</i>
	3. <i>толеш</i>	<i>ила</i>

T.sz.	1. <i>толына</i>	<i>илена</i>
	2. <i>толыда</i>	<i>иледа</i>
	3. <i>толыт</i>	<i>илат</i>

2.6.1.2. A múlt idő

2.6.1.2.1. I. múlt (szemtanúsági múlt, közelmúlt)

Az I. ragozásban a múlt időt a *тӱ* mássalhangzójának – ha az *-л* vagy *-н* – meglágyításával fejezik ki, a II. ragozásban a múlt idő jele az *-и*.

Ӓ.sz.	1. <i>тольым</i>	<i>илышым</i>
	2. <i>тольыч</i>	<i>илышыч</i>
	3. <i>тольо</i>	<i>илыи</i>

T.sz.	1. <i>толна</i>	<i>илыина</i>
	2. <i>толда</i>	<i>илыида</i>
	3. <i>тольыч</i>	<i>илыит</i>

2.6.1.2.2. II. múlt (nem szemtanúsági múlt, befejezett múlt)

Ӓ.sz.	1. <i>толынам</i>	<i>иленам</i>
	2. <i>толынат</i>	<i>иленат</i>
	3. <i>толын</i>	<i>илен</i>

I.sz.	1. <i>толынна</i>	<i>иленна</i>
	2. <i>толында</i>	<i>иленда</i>
	3. <i>толыныт</i>	<i>иленыт</i>

2.6.1.2.3. I. összetett folyamatos múlt (szemtanúság)

Ӓ.sz.	1. <i>толам ыле</i>	<i>илем ыле</i>
	2. <i>толат ыле</i>	<i>илет ыле</i>
	3. <i>толеиш ыле</i>	<i>ила ыле</i>

T.sz.	1. <i>толына ыле</i>	<i>илена ыле</i>
	2. <i>толыда ыле</i>	<i>иледа ыле</i>
	3. <i>толыт ыле</i>	<i>илат ыле</i>

2.6.1.2.4. II. összetett folyamatos múlt idő (nem szemtanúsági ragozás)

Az I. összetett folyamatos múlt idő ragozásától csak abban tér el, hogy az *ыле* segédige helyett az *улмаш* segédigét használja.

2.6.1.2.5. I. régmúlt (szemtanúsági)

A II. egyszerű múlt idő alakjai + *ыле*, pl. *толынам ыле* 'jöttem vala'.

2.6.1.2.6. II. régmúlt (nem szemtanúsági)

A II. egyszerű múlt idő alakjai + *улмаш*, pl. *толынам улмаш* 'jöttem vala'.

2.6.2. Igemódok

2.6.2.1. Felszólító mód

E.sz.	2. <i>тол</i>	<i>ыле</i>
	3. <i>толжо</i>	<i>ылыже</i>
T.sz.	2. <i>толза</i>	<i>ылыза</i>
	3. <i>толышт</i>	<i>ылышт</i>

2.6.2.2. Feltételes mód

Megegyezik az I. összetett múlttal: *толам ыле* 'jönnek, jöttem volna'.

2.6.2.3. Óhajtó mód

E.sz.	1. <i>толнем</i>	<i>ылынем</i>
	2. <i>толнет</i>	<i>ылынет</i>
	3. <i>толнеже</i>	<i>ылынеже</i>
T.sz.	1. <i>толнена</i>	<i>ылынена</i>
	2. <i>толнеда</i>	<i>ылынеда</i>
	3. <i>толнешт</i>	<i>ылынешт</i>

2.7. IGENEVEK

2.7.1. Főnévi igenév

Képzője: *-аш*, pl. *толаш* 'jönni', *шлаш* 'élni'.

2.7.2. Szükségességi igenév

Képzője: *-ман*, pl. *мыланна пырля лийман* 'nekünk együtt kell lennünk'.

2.7.3. Melléknévi igenevek

2.7.3.1. Folyamatos melléknévi igenév

Képzője: *-ше*, *-шо*, *-шө*; pl. *лудшо* 'olvasó'.

2.7.3.2. Beálló melléknévi igenév

Képzője: *-шааш*; pl. *ыштышааш нааша* 'az elvégzendő munka'.

2.7.3.3. Befejezett melléknévi igenév

2.7.3.3.1. Állító alak

Képzője: *-ме*, *-мо*, *-мө*, *-маш*; pl. *куралме мланде* 'a felszántott föld'.

2.7.3.3.2. Tagadó alak

Képzője: *-дыме*, *-дымо*, *-дымө*, pl. *луддымо* 'olvasatlan, olvashatatlan'.

2.7.4. Határozói igenevek

2.7.4.1. Állító alak

Az I. ragozásban *-(ы)н*, a II. ragozásban *-ен* képzővel alakul, pl. *кычкы-рен* 'kiabálva'. A páros igés szerkezetekben az első tag mindig ebben a határozói igenévi alakban áll, pl. *воштылын колтааш* 'elnevetni magát'.

2.7.4.2. Tagadó alak

2.7.4.2.1. A *-де* képzős alak: *юодде* 'kérdés nélkül' (tkp. kérdezetlen).

2.7.4.2.2. A *-мек(е)* képzős alak, magyarra *-ván/-vén* képzős határozói igenévvvel fordítjuk. Ez a határozói igenév személyragozható:

É.sz.	1. <i>толмекем</i> 'miután megjöttem, megjövén'
	2. <i>толмекет</i>
	3. <i>толмекыже толмекше</i>

- T.sz.   1. *толмекына*
                   •2. *толмекыда*
                   3. *толмекыит*

2.7.5. Megközelítő igenév

A cselekvés fokának kisebb mértékét fejezi ki. Az ismétlődő igető először az állító, majd a tagadó határozói igenévi képzőt veszi fel, pl. *койын койде* 'alig látszik' (tkp. látszva látatlan).

3. Mondattani megjegyzések

3.1. Egyeztetés

Az alany és az állítmány számban és személyben megegyezik.

Nincs egyeztetés a jelző és a jelzett szó között, pl. *у нөрм* 'új ház', *у нөрм-влак* 'új házak', *у нөртыитө* 'új házban'.

3.2. Tagadó ige

A tagadást tagadó ige segítségével fejezik ki. A tagadó ige fejezi ki a cselekvő személyét, az igeidőt és az igemódot, a főige általában változatlan alakban áll.

Jelen idő

	Egyes szám	Többes szám
1. személy	<i>ом тол</i>	<i>она / огына тол</i>
2. személy	<i>от тол</i>	<i>ода / огыда тол</i>
3. személy	<i>ок / огеш тол</i>	<i>огыт тол</i>

I. múlt

1. személy	<i>шым тол</i>	<i>ышна тол</i>
2. személy	<i>шыч тол</i>	<i>ышда тол</i>
3. személy	<i>ыш тол</i>	<i>ышит тол</i>

II. múlt

1. <i>толын омыл</i>	<i>толын онал</i>
2. <i>толын отыл</i>	<i>толын одал</i>
3. <i>толын огыл</i>	<i>толын огытыл</i>

I. összetett folyamatos múlt

Az ige jelen idejű tagadó alakjai mellé ki kell tenni a létige múlt idejű alakját: *ом тол ыле* 'nem jöttem'.

II. Összetett folyamatos múlt

Az ige II. múlt tagadó alakja mellé ki kell tenni a létige tagadó alakját: *толын омыл ыле* 'nem jöttem'.

Felszólító mód

2. személy *ит тол*

ида тол

3. személy *ыңже тол*

ыңышит тол

Feltételes mód

Megegyezik az I. összetett múlt alakjával, pl. *толам ыле* 'jönnek'.

Óhajtó mód

1. személy *ынем тол*

ынена тол

2. személy *ынет тол*

ынеда тол

3. személy *ыңеже тол*

ыңешит тол

3.3. Igeneves szerkezetek

Az igeneves szerkezetek mellékmondat értékűek. Ilyenkor a melléknévi igenevekhez birtokos személyrag és/vagy esetrag, ill. névutó járul. Néhány példa:

3.3.1. Beálló melléknévi igenévvel alkotott szerkezetek

- *кунар илииаш-ед-ым куку каласа* 'hogy meddig élsz, megmondja a kakukk' (meddig élésedet...)

- *таза лийиаш-лан йүйштылна* 'azért fürdünk, hogy egészségesek legyünk' (egészséges levésért...)

3.3.2. Befejezett melléknévi igenévvel alkotott szerkezetek

3.3.2.1. Állító alak

- *кө налмы-жы-м ом шинче* 'ki vette el, nem tudom' (ki elvettét...)

- *тудо илен шовемме-шкы-же* 'élt, amíg meg nem öregedett' (meg-öregedtéig)

- *пыл эртым мӧӧжӧ юр ак тол* 'miután elment a felhő, nem jön eső' (felhő elmente után...)

3.3.2.2. Tagadó alak

- *каена вет лумдымо верышке* 'elmegyünk hát olyan helyre, ahol nem havazik' (...havazatlan helyre)

3.4. Páros igék

A mari nyelvben gyakoriak a két igéből álló szerkezetek. Ezek első igéje határozói igenévi alakban áll, a második ige veszi föl az igei személyragokat, valamint az idő- és a módjeleket, ugyanakkor többnyire elveszíti eredeti jelentését, s segédigévé alakul át. A jelentést az első ige hordozza. Legfontosabb funkciója a befejezettség kifejezése. Pl. *чонгешта* 'repül' – *чонгештен кая* 'elrepül' (a *кая* eredeti jelentése 'megy'); *шортеш* 'sír' – *шортын колта* 'elsírja magát' (*колта* 'küld').

3.5. habeo-szerkezet

1) A birtoklást kifejező szerkezetben a birtokos genitívuszban van, a birtok birtokos személyragot vesz fel: *афра-н ушы-жо шагал* 'a butának kevés esze van' (butának esze kevés).

2) A birtokon a birtokos személyének megfelelő birtokos személyrag jelenik meg, és minden időben használják a létigét: *мыйын тыште палыме айдеме-влак-ем уло* itt 'nekem ismerőseim (ismert embereim) vannak'.

3) Ritkábban előfordul a 'tart, birtokol' ige használata is. Ilyenkor a birtok tárgyesetbe kerül, pl. *шуко мланд-ем кучем* 'sok földem van' (sok földet tartok).

Pusztay János

**Veröffentlichungen des Seminars für Uralische Philologie
der Dániel Berzsenyi-Hochschule**

SPECIMINA SIBIRICA (SpS)

1 – *Materialien des Colloquium Sibiricum* (Pécs, 1988) – Pécs, 1988

3 – *Gedenkschrift für Irén N. Sebestyén* – Pécs, 1990

4 – *Bibliographia Nostratica 1960–1990* (List of Publications on or relevant for Nostratic Studies) – Compiled by Irén Hegedüs – Szombathely, 1992

5 – *The Arctic*. Papers of an International Conference (Syktyvkar, 16–18 May, 1991) – Szombathely, 1992

6 – *Uralic Mythology*. Papers of an International Conference (Syktyvkar, 6–9 August, 1992) – Szombathely, 1993

7 – Simon Kuper – János Pusztay: *Selkupskij razgovornik (narymskij dialekt)* – Szombathely, 1993

8 – *Die Wege der finnisch-ugrischen Völker zur politischen, kulturellen und sprachlichen Autonomie*. Materialien eines Internationalen Symposions – (15.–17. Oktober 1992, Szombathely) – Szombathely, 1993

9 – *Bibliographia Sibirica*. Finno-Ugristics and Samoyedology in Scientific Centres of Siberia. – Compiled by Elena Skribnik – Szombathely, 1994

10 – *Die Vorgeschichte der uralischen Völker*. Materialien eines internationalen Symposions (14.–16. Oktober 1993, Szombathely) – Szombathely, 1994

11 – Anna Widmer: *Studien zum Nizjam-Ostjakischen* – Szombathely, 1996

12 – *Die sprachliche Situation bei den uralischen Völkern*. Materialien zweier Konferenzen über *Die sprachliche Situation bei den uralischen Völkern* (Szombathely, 1994) und über *Areale*

Kontakte der uralischen Sprachen (Szombathely, 1995) – Szombathely, 1997

13 – Irina Nikolaeva: *Yukagir Texts* – Szombathely, 1997

14 – *Zur Entwicklungsgeschichte der uralischen Sprachen*.

Materialien der Konferenz über Die Entwicklungsgeschichte der uralischen Sprachen (Szombathely, 9.-10. Oktober 1996) – Szombathely, 1998

15 – SYRJAENICA. Volume One by E. Vászolyi-Vasse. – Szombathely, 1999

16 – *Zur (Morpho-)Syntax der uralischen Sprachen*. Materialien zweier Konferenzen über *Die (Morpho-)Syntax der uralischen Sprachen* (Szombathely 1997, 1998) – Szombathely 2001

17 – SYRJAENICA. Volume Two by E. Vászolyi-Vasse – Szombathely, 2001

18 – *Zur Frage der Terminologiebildung in den uralischen Sprachen* – Szombathely 2001

19 – SYRJAENICA. Volume Three by E. Vászolyi-Vasse – Szombathely, 2003

SPECIMINA SIBIRICA – SUPPLEMENTUM I.: *Die Wege der finnisch-ugrischen Völker zur politischen, kulturellen und sprachlichen Autonomie* (Thesen des Symposiums) – Szombathely, 1992

SPECIMINA SIBIRICA – SUPPLEMENTUM II.: *Conference of Rectors from the Fenno-Ugric Countries and Republics* – Szombathely, 1993

SPECIMINA FENNICA (SpF)

1 – *Über die Fennologie und ihrer Stand in Finnland und in Ungarn* – Pécs, 1989

2 – *Materialien finnisch-ungarischer Folklore-Symposien* – Pécs, 1990

3 – Vilmos Voigt: *60 kaunista unkarilaista kansanlaulua* – Szombathely, 1992

4 – János Pusztay: *SuomUnkaKonTut* (Suomalais-unkarilaisia kontrastiivisia tutkimuksia) (finnisch-ungarische kontrastive Untersuchungen) – Szombathely, 1994

5 – KAUKOVERTAILUJA (Unkarilais-suomalaisia kontrastiivisia tutkimuksia) (Beiträge der ungarisch-finnischen kontrastiven Konferenz) – Szombathely, 1994

6 – *Suomi 75 vuotta* (75 Jahre Finnland) – Szombathely, 1994

7 – KAUKOVERTAILUJA II. (Unkarilais-suomalaisia kontrastiivisia tutkimuksia) (Beiträge der II. ungarisch-finnischen kontrastiven Konferenz) – Szombathely, 1998

8 – Yrjö Varpio: *A Sarkcsillag alatt, Európában*. Bevezetés a finn kultúrába és irodalomba – Szombathely, 1999

9 – *A Kalevala végleges szövege 150 éves*. (A Magyar Tudományos Akadémián 1999. szeptember 14-én rendezett jubileumi tudományos ülés előadásai) – Szombathely, 2001

10. – KAUKOVERTAILUJA III. (Unkarilais-suomalaisia kontrastiivisia tutkimuksia) (Beiträge der III. ungarisch-finnischen kontrastiven Konferenz) – Szombathely, 2001

AZ URALISZTIKAI TANSZÉK KIADVÁNYAI (UTK) (Veröffentlichungen des Seminars für Uralische Philologie)

1 – Munkácsi, Bernát: *A votják nyelv szótára* – Lexicon linguae Votiacorum (Reprint) – Pécs, 1990

2 – Lakó, György: *A magyar mondatszerkezet finnugor sajátságai* – Pécs, 1991

3 – Németh, Zsigmond: *96 gleiche Texte in uralischen Sprachen* (Vaterunser) – Szombathely, 1991

4 – Bereczki Gábor: *A Névától az Urálig* – Szombathely, 1994

5 – Jávori Jenő: *Az uráli népek irodalmának bibliográfiája (1975–1995)* – Szombathely, 1995

6 – Heverdle László: *Adalékok Hunfalvy Pál életéhez* (Tudományos tevékenységének eszmei előképei 1850-ig) – Szombathely, 1998

7 – *Balázs János-émlékülés* – Szombathely, 2000

- 8 – Pusztay János: *Szakszógyűjtemény az uráli nyelvek vizsgálatához* – Szombathely, 2000
- 9 – *Vade mecum! A huszonötödik óra* (A Berzsenyi Dániel Főiskola Uralisztika Tanszékének /1991–2001/ jubileumi konferenciája /2001. április 26-27./) – Szombathely, 2001
- 10 – Szeverényi Sándor: *Perecsenyi Nagy László* – Szombathely, 2002

FOLIA ESTONICA (FEst.)

- 1 – *Észtország a fordulat előtt* – Szombathely, 1992
- 2 – *Észtország a fordulat után* – Szombathely, 1994
- 3 – Pusztay János: *Könyv az észti nyelvről* – Szombathely, 1994
- 4 – *Észt–magyar összevetés* (Beiträge der estnisch-ungarischen kontrastiven Konferenz) – Szombathely, 1996
- 5 – Tiina Rüütmaa: *Ungari el- verbiprefiksi vasteid eesti ja kõrvutavalt soome keeles* – Szombathely, 1998
- 6 – *Észt–magyar összevetés II.* (Beiträge der II. estnisch-ungarischen kontrastiven Konferenz) – Szombathely, 1998
- 7 – M. Laar–L. Vahtre–S. Vahtre–H. Valk: *Észtország története* – Szombathely, 1999
- 8 – *Észt–magyar összevetés III.* (Beiträge der III. estnisch-ungarischen kontrastiven Konferenz) Szombathely, 2003
- 9 – Árpás Károly: *Messze van Észtország* (Válogatott finnugrisztikai dolgozatok). Szombathely, 2003

BIBLIOTHECA CEREMISSICA (Bibl.Cer.)

- 1 – Beke Ödön: *Mari szövegek II.* – Szombathely, 1995
- 2 – Pomozi Péter: *Satzwertige Partizipien auf -mE/-mAš/-ðômE im Tscheremissischen: Problematik und Klassifikation* – Szombathely, 1997
- 3 – Glukhova, Natalia: *Structure and Style in Mari Charms* – Szombathely, 1997
- 4^a – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár I* – Szombathely, 1997

- 4² – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár II* – Szombathely, 1998
 4³ – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár III* – Szombathely, 1998
 4⁴ – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár IV* – Szombathely, 1998
 4⁵ – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár V* – Szombathely, 2000
 4⁶ – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár VI* – Szombathely, 2001
 4⁷ – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár VII* – Szombathely, 2001
 4⁸ – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár VIII* – Szombathely, 2001
 4⁹ – Beke Ödön: *Mari nyelvjárási szótár IX* – Szombathely, 2001
 5 – A.A. Savatkova: *Gornoe narečie marijskogo jazyka.* – Szombathely, 2002

FOLIA BALTICA

1. – Daina Nītiņa: *Könyv a lett nyelvről* – Szombathely, 1998
 2. – Inga Klēvere – Pusztay János (szerk.): *A magyar államiság ezer éve.* Magyar-lett tudományos konferencia. Riga, 2001. október 11. // *Ungāru valsts tūkstošgade.* Latviešu-ungāru zinātniska konference. Rīga, 2001. gada 11. oktobris – Szombathely, 2002

MINORITATES MUNDI – Literatura

1. A. H. Tammsaare: *Judit // Juudit.* Ford.: Bereczki Gábor – Szombathely, 1999
 2. *Kellade hellus // Harangok halk kondulása.* 20. századi észt líra – Szombathely, 2000
 3. *Mentem eprészni erdőre, áfonyázni rengetegbe // Läksin puolahan metsälle, muulle maalle mustikalle* (karjalai, inkeri és finn balladák) – Szombathely, 2000
 4. *Kalevala.* Ford. Sente Imre – Szombathely, 2001
 5. Pet Persut: *Hangyalagzi // Кыткы сян.* Ford.: Pusztay János – Szombathely, 2001

6. *Majd' minden szó feledésbe merült // Unohtuivat miltei kaikki sanat* – Inkeri finn líra. – Szombathely, 2002
7. *Bábjából kikelő pillangó // Kookonist kooruv liblikas*. Minták a századvég észt rövidprózájából – Szombathely, 2002
8. *Mókuserék // Oravanpyörä*. Válogatás a legújabb finn novellairodalomból – Szombathely, 2002
9. *A képzelet tájai // Mielen maastoja*. Válogatás a legújabb finn lírából – Szombathely, 2002

HEURÉKA

1. Kujasalo, Pekka: Finnország és az EU. – Szombathely, 2003

Aus den Veröffentlichungen der Dániel Berzsenyi Hochschule

EU VocS [EU Vocabularium Savariense] (Hrg. János Pusztay)

1. Barabás István: *Angol-magyar szójegyzék az EU Magyarországról írt véleményéhez* – Szombathely, 1998
2. Csűry Andrea – Csűry István: *Francia-magyar szójegyzék az EU Magyarországról írt véleményéhez* – Szombathely, 1998
3. Pusztay János: *Finn-magyar szójegyzék az EU Magyarországról írt véleményéhez* – Szombathely, 1998
4. Pusztay János: *Német-magyar szójegyzék az EU Magyarországról írt véleményéhez* – Szombathely, 1998
5. Sciacovelli, Antonio: *Olasz-magyar szójegyzék az EU Magyarországról írt véleményéhez* – Szombathely, 1998
6. Pusztay János – Rüütmaa, Tiina: *Észt-magyar szójegyzék az EU Észtországról írt véleményéhez* – Szombathely, 1999

Colloquia Contrastiva (Hrg. János Pusztay)

- Tomus I.: *Transfere necesse est...* Current issues of translation theory / Aktuelle Fragen der Übersetzung. – Szombathely 1993
- Tomus II. = Specimina Fennica V.
- Tomus III.: = Folia Estonica IV.
- Tomus IV.: CERTES I (Centre de Recherches Textuelles de Szombathely). I. Csűry (publ.): Actes du colloque de linguistique contrastive franco-hongroise. – Szombathely, 1998
- Tomus V. = Specimina Fennica VII.
- Tomus VI. = Folia Estonica VI.
- Tomus VII.: *Kontrasztív nyelvészeti tanulmányok* (Az 1999-es Veszprémi Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus kontrasztív nyelvészeti szekciójának előadásai) – Szombathely, 2001
- Tomus VIII. = Specimina Fennica X.
- Tomus IX.: *Kontrasztív nyelvészeti tanulmányok II.* (A 2001. évi pécsi Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus kontrasztív nyelvészeti szekciójának előadásai) – Szombathely, 2002
- Tomus X. = Folia Estonica VIII.

Aus den Veröffentlichungen der Savaria University Press

LEXICA SAVARIENSIA (Hrg. János Pusztay)

1. Anu Nurk – Pusztay János: *Észt-magyar kisszótár* – Szombathely, 1993
2. János Pusztay – Tiina Rüütmaa: *Magyar-észt kisszótár* – Szombathely, 1995
3. Tiina Rüütmaa: *Észt-magyar társalgás* – Szombathely, 1998
4. Inga Klēvere: *Lett-magyar társalgás* – Szombathely, 2000
5. Kozmács István: *Udmurt-magyar szótár* – Szombathely, 2003

6. Mészáros Edit: *Erza-mordvin–magyar szótár* – Szombathely, 2003
7. Kuznetsov, Nikolay: *Komi–magyar szótár* – Szombathely, 2003
8. Molnár Judit: *Moksa-mordvin–magyar szótár* – Szombathely, 2003
9. Kuznecova, Margarita: *Mari–magyar szótár* – Szombathely, 2003
10. Pusztay János: *Nyenyec–magyar szótár* – Szombathely, 2003

BERNSTEINSTRASSE (Hrg. János Pusztay)

1. *Das Sprachliche Bild der Bernsteinstraße-Region* – Szombathely, 1994
2. SCLOMB (Studia Comparativa Linguarum Orbis Maris Baltici) und Mittel-Europa – Szombathely, 1996
3. János Rechnitzer: *Die Charakteristiken des Übergangs in der Regionalstruktur Ungarns* – Szombathely, 1999

MINORITATES MUNDI (Hrg. János Pusztay)

1. Pusztay János: *A szölkupok* – Szombathely, 1994
2. Kerecsi Ágnes: *Az udmurtok* – Szombathely, 1999

Die Veröffentlichungen sind im Seminar für Uralische Philologie zu bestellen:

BDF Uralisztikai Tanszék
H – 9700 SZOMBATHELY
Berzsenyi tér 2.

Tel./Fax: +36 94 504-589
E-mail: URAL@FSD.BDTF.HU

Savaria University Press
9701 Szombathely, Károlyi G. tér 4.
Levélcím: 9701 Szombathely, Pf. 170.
A kiadásért felel az alapítvány kuratóriumának elnöke
Borítóterv: Masszi Ferenc
Készült Tillinger Péter műhelyében
Szentendrén